Paul Goma
SABINA
roman
Autura Autorului 2009

În 1991, la Biblioteca Apostrof de la Cluj, a apărut sub titlul: Sabina prima parte a cărţii de faţă.

Sabina, în ediţie integrală a fost editată la Universal Dalsy, în
2005, Bucureşti

Această variantă (2009) – în ediţie confidenţială – apare în dactilografia autorului

I
OLMUL SABINEI
1

— După şase, cel mult, după şi jumătate.

După şase ar fi trebuit să fie: a bătut un ceas într-un turn sas. A rămas o mulţime de vreme până la şi jumătate. Nici nu mă uit la ornicul din peretele sălii de lectură: prea exact, prea alt timp măsoară.

Dar las': vine ea, vine. După cel-mult. Vine, vine – ca să spună:

— După şase. Cel mult după şi jumătate. Ca atunci.

De-atunci, he-he, timp. Pe-atunci eram la-nceput, se explică. Eram mult mai. Un copil, hai adolescent. Suficient de naiv şi de prin urmare: dispo-nibil. Şi, în felul meu, bine-crescut.

Azi n-aş mai. Sau da? poate, oarecum altfel. Cine ştie: aş face exact-exact la fel, în cele mai neînsemnate, exacte amănunte: nimic nu se învaţă din proprie experienţă, nimeni din a altuia, omenirea nu se-nvaţă minte, nu. Ceva rău în asta? Nu, dar nici bine, oricum, mereu începi, începi de fiecare dată, repetată – ceea ce devine interesant, excitant: orice ţi se pare primul, prima; întâia-oară, ea mereu întâia. Important acum, azi: să vină. Foarte important: vine-vine, negreşit vine – cum să nu vină? – a spus:

— După şase, cel mult după şi.

Ca atunci – cât timp: zece luni? zece ani? zece? Nu

chiar, nu prea, rotund. Mai puţin. Atunci citeam un roman. Şi-atunci citeam un roman.

Citeam un roman şi cât timp, Doamne, era într-o marţi. Marţi, 14 februarie; februarie 1950. Acum suntem după, mult, puţin, oricum, nu înainte, aşa că suntem în anul câtva, în anii viitori. 51. Sau poate chiar 52, mai ştii? Tot într-un februarie şi tot într-unul din 14 – atât că acum suntem exact joi; sau miercuri, depinde.

Şi atunci, tot un roman – depindea foarte tare şi, dacă aş spune: exact acelaşi! cine m-ar crede? nici măcar eu şi, la dreptul vorbind, de ce m-aş? Chiar de-ar depinde. Chiar de-ar depinde de viaţa aceluia, şi a lui, un roman.

Ziceam că a fost pură şi simplă întâmplare; într-o oarecare marţi dintr-un oarecare an 1950, februarie 14. Ziceam că s-a întâmplat să o cunosc personal – de Sabina vorbesc. Mai ziceam că o ştiam, însă nu făcusem cunoştinţă, la dreptul vorbind, ea apăruse la Astra abia după redeschidere (din decembrie 49, biblioteca *ăămcâsăă* fiind *p. iventr*). Aşa că.

Aşa că deci şi prin urmare ziceamcă: ziceam că eu eram; eram eu acela care – ba nu: eu eram altul, cel căruia.

Aşa dar şi aşadar: eu cel căruia Sabina i-a spus, în şoaptă, cum se cuvine să comunici într-o sală de lectură:

— Şo-şo-şoşo şi şeşu.

În traducere: „Trebuie să-ţi comunic ne-a-părat! ceva secret!”

Traducerea e mai concentrată – tocmai citeam acelaşi roman şi.

2

A spus: după şase, cel mult după şi jumătate; că are să-mi comunice ne-a-părat – ceva secret.

Aşa m-a luat de la început – anul trecut, după deschiderea Astrei:

— Trebuie să-ţi comunic – ne-a-părat! – ceva secret, zice ea.

În primul moment nu mi-am dat seama cine-i: veneam de-afară, de la lumină; cu toate că era mai lumină

înăuntru, pe scară n-am observat-o, vreau să spun: n-o cunoşteam personal şi măcar de-ar fi fost o necunoaştere pasivă, dar în ultima vreme, pe coridor, la fumat, ea, dacă se băga cu vorbă-n grupul nostru, numai cu Septimiu şi cu Octavian vorbea, nici nu mă vedea, nu existam pentru ea. Într-un fel, nici ea pentru mine. O ştiam – o ştiaaam. De pe Corso. I se zicea Amica Orbilor, din pricina ochelarilor fumurii, însă la Astra, deşi tot cu negri se purta, nu semăna deloc cu cea trecută prin Corso – nu ştiu cum să spun ca să spun corect şi să n-o ofensez nici în lipsă: dacă era adevărat ce se spunea (eu nu mai cred, însă ştiinţific s-ar putea dovedi): părinţii ei, când au vrut fată, nu au tăiat suficient băiatul.

Am răsucit capul în urmă: nu mai era cineva altcineva căruia să se fi adresat. Cât să-mi pun la loc capul, persoana strigătoare a coborât cele două trepte rămase mie de urcat, m-a apucat de mâneca paltonului şi a prins a trage, remorcându-mă încolo... Nu m-am opus, credeam că mă confundă (n-ar fi fost de mirare la ochelarii ei), apoi tot încolo, în sus aveam de gând să merg. Dar am început să mă opun în zăbală când am înţeles că ea mă cară, nu spre vestiar-fişier, unde ar fi fost normal şi decent, ci la stânga, pe coridorultoaletelor. M-am scuturat de-a binelea de ea, când a dat să mă bage la femei.

— Dar trebuie să-ţi arăt! a zis, în şoaptă sonoră. Numai de-aici se vede. – a arătat din cap îndărătul ei, apoi, după ce şi-a înălţat ochelarii cu degetul arătător (mai văzusem într-un film gestul: după ce trage cu pistolul: bum-bum-bum! cow-boy-ul suflă scurt în capătul ţevii ca într-o lumânare: pf!), s-a dintr-odată, micit-pisicit: Dacă tu faci asta pentru mine, să ştii că mă mărit cu tine! – şi m-a pescuit iar de mânecă.

Auzisem bine – aud, nu-s surd. Fata făcuse un banc – prost, dar nu din cale-afară, aşa că m-am stăpânit, mi-am strunit râsul: când o să le povestesc băieţilor la internat cum una a zis că se mărită cu mine, dacă intru în closetul femeilor. Adevărat, ea pretindea că de-acolo, din closet (sau: acolo, în) se vede „ceva”... Băieţii au să-nceapă cu hă-

hă-hă, aluziile, jocurile de cuvinte, au să sfârşească în ho-ho-ho. Am un umor turbat – de internat – îi distrez pe colegi, apoi nu mă sperii chiar de orice, însă atunci am simţit că-mi piere curajul umorului: mă cuprinsese o frică din aceea chicotită, simţeam ceva neplăcut. Şi am ştiut că n-o să povestesc niciodată, nimănui, nimic.

Dintr-o ochire (spun aşa, simplificând, n-am cuvinte cu care să zugrăvesc starea, să spun că, simultan, am şters-o, atins-o, lins-o cu ochii, cu nasul meu de câine de vânătoare şi cu limba, rezultatul: unu), am ştiut: nu-i glumă, nu-i minciună – măcar în prezentul de faţă. Dar.

Dar nici curat nu era: lăsând la o parte promisiunea cu măritatul (deşi, cine: ea?; cu cine: cu mine??) care tindea spre glumă – e-he-he, câte nu zicem din gânduri sonorizate, din cuvinte rostite înainte de a fi gândite, câte nu promitem – dar să intru la femei? De mână cu o fată? Necunoscută, în plus – ce prostie spun: dacă ar fi fost cunoscută, de pildă Şoricica: aş fi intrat? – şi: încă un copil? va fi fiind ea cu două clase înaintea mea, la liceul lor, va fi arătând, pe Corso, ca una din alea care he-he-he şi hu-hu-hu, însă aici, pe coridor, opintindu-se la mâneca mea, arăta mititică rău şi rău îmbrăcată şi cumva neterminată – ca noi toţi, adolescenţii din ziua de azi (de ce nu ne-om fi născut cu trei-patru ani mai devreme?; sau deloc?), la fete se observă mai mult, mai tare decât la băieţi: să fie din pricina tăieturii? o să mai citesc, poate aflu.

Şi-a dat seama că nu eram în apele mele: mi-a spus pe nume; a adăugat că mă ştie, că s-a informat (şi ea!), apoi a repetat povestea cu măritatul, dacă facem noi doi ceva secret. Care secret se dessecretează numai de la fereastra closetului femeilor.

Nu era de râs; era ceva foarte-foarte important, pentru ea – dacă se declara gata să se sacrifice, să se dea primului venit, ca plată. O femeie coaptă se dăruie o dată, hai de cinci, obţine ce urmăreşte – şi gata! se întoarce la sine şi la ale şinei, la femei nu se cunoaşte, la ele nu rămân urme; dar o fată mare când se dă, plăteşte cu fecioria-i –

acela sacrificiu! însă şi o fată mare, chiar dacă rana aceea nu i se mai închide în veac, nu-i obligată să rămână cu profitorul, cu ticălosul care a acceptat un asemenea târg – pe când fleaţa asta cu ochelari de orb. Nu numai că se dă, că renunţă la ce are mai scump – dar, în plus, pentru totdeauna, dacă se mărită cu mine! Acest lucru femeile îl spun, îl fac o singură dată-n viaţă, chiar dacă fata asta nu l-ar face, dar promisiunea ce este ea dacă nu jumătate facere? – aşa am citit eu undeva.

— Te rog, te rog eu mult de tot, a continuat, frângându-şi mâinile. Ce să-ţi fac eu ţie dacă numai fereastra asta? Nu şi cealaltă? – iar a arătat din cap, spre spate. 'Rooog io mu' de tooo'… Dacă tu faci asta pentru mine, eu.

— Aţi mai spus, am întrerupt-o. Vă măritaţi cu mine.

Ea a tresărit, nu se aştepta să mai vorbească şi alţii. Dar nu mi-a dat drumul de mânecă, ba s-a lipit de ea cu pieptul, cu adică partea din faţă a părţii superioare, biata.

— Te rooo', te ro' io mu' de tooo'…

— Şi asta aţi mai spus-o – dar n-aţi spus: ce se vede de la fereastra asta? – poate că se vede de la alta, ca să nu intrăm aici.

— Nu-ţi pot spune, secret de tot. Numai de-aici – acum mă luase de braţ cu amândouă braţele, ca pe un copac; ori ca pe Corso logodnica logodită cu logodnicul. Te rooo'.

Mă uitam la ea, din faţă. Nu vedeam nimic: din pricina ochelarilor negri în care mă vedeam numai pe mine, din toată lumea. Mă uitam şi chiar dacă nu doar pe mine m-aş fi văzut răsfrânt, deformat în oglinda neagră a lentilelor, tot n-aş fi înţeles ce anume vrea Amica Orbilor de pe Corso.

Îi cunoşteam numele, ştiam că e într-a X-a la Liceul de fete. Însă mai ştiam, hi-hi-hi, că nu-i deloc ho-ho, 'oarbă tipa, să nu ne lăsăm înşelaţi de aparenţe. Ai zice: Ia, o elevă şi ea, nu prea formată, în plus cu o boală de ochi, săraca, numai că săraca umblă cu ochelari negri din altă pricină: să nu-i vedem noi cearcănele vineţii, pleoapele

viorii de la hi-hii cu ofiţerii de la Şcoala de Cavalerie, bine, nu umblă cu ei ziua, în văzul lumii, ca Gita („drăguţa lu' Ioşka" îi spun Sibienii de când, la Cenaclul Astra, îşi suflecase, în versuri şchioape fusta sub musteaţa lui Stalin), ci numai noaptea pe-ntunericu' (precum în cântecu'): atunci noi, internii suntem la internat, ba chiar dormim, nu suntem martori vizuali la ho-ho, hi-hi cu ofiţerii. Aşa se vorbea – mai ales la internatul nostru, la Gheorghe Lazăr. Auzeam ce se spune, uneori repetam auzitele – nu credeam: era prea firavă, prea slabă pentru ce se zicea că face cu ofiţerii, pe bani, fie şi pe-ntuneric, când nici ei n-o vedeau. Pentru nişte sportivi zdraveni trebui' forme, piepţi, e necesar să fie ţâţoşă-şoldoşă-cureşă, ca Gita, nu ca amărâta asta: scândurică, ameţică, plană în partea anterioară, de-i confunzi pieptul cu spinarea, platâ şi la mijloc, cât despre picioare, vai de steaua lor: chibrituri.

Mă uitam la ea, mă vedeam pe mine în ochelari: acolo aveam rât, trompă – arătam ca un râmător trompos. Or nu sunt aşa în realitate. Ştiam: nu-s din cale-afară de-arătos, dar nici făt-hidos – atunci de ce mă agăţase? auzi: se mărită cu mine, dacă-i fac ceva – ce? Va fi ceva foarte-foarte periculos (dacă-i foarte-foarte secret). Riscant. Ceva ce va fi meritând sacrificii, chiar şi acela de sine, ca măritişul la abia şaptesprezece ani, cu un mucea de paisprezece şi trei luni! Bine-bine, nici ea nu-i Ileană Cosânzeană, iar ochelarii n-o înfrumuseţează, dar.

— Mă ajuţi? Dacă tu faci asta pentru mine, eu...

Am dat din cap că ştiam, fusesem încunoştinţat, însă întrebarea era: De ce chiar eu? De când se arătase la Astra, după „inventar", se fâţâise între fişier şi sala de lectură, mişunase prin sală, bântuise printre mese, de parcă ar fi căutat ceva ori pe cineva – şi nu găsea: o carte în unic exemplar, pe cineva care vine rar la Astra. În câteva rânduri mă atinsese cu sticlitul negru al lentilelor privirii, însă nu zăbovise. Apoi pe coridor, la fumat: numai cu Septimiu şi cu Octavian discuta, cu ei fuma, chiar glumea, în direcţia mea nu se uitase. Mai rău: nici nu mă

evitase, iar asta-i mai rău: când cineva te ocoleşte cu privirea, treacă-meargă, te detestă, dar nu te neagă, ca atunci când se uită prin tine. Şi uite că mă descopere!

— De ce? am făcut într-un târziu.

— De ce! Pentru că... – m-a apucat de reverele paltonului. Pentru că! a scuturat. Înţelegi tu? şi iar a scuturat.

— Nu, domnişoară, am zis repede, gândindu-mă că vorbeşte ca Şoricica, abuzând de pronume (dar ce frumos, mângâios abuzând.).

— Spune-mi: tu. Şi: Sabina, e mai practic, a zis ea. Acum vii să-ţi arăt. – a început să mă tragă spre uşa acolo-ului femeilor.

— Ar fi şi mai practic dacă mi-aţi spune despre ce-i vorba şi numai după aceea mi-aţi arăta. – o condusesem eu pe coridor, în partea opusă, ţinând-o de cot. Dumneavoastră nu-nţelegeţi că de-acolo nu se face? înţelegeţi?

— De ce să nu se facă, dacă numai de-acolo se vede?! Nu-ţi pot spune, e secret – adineauri ridicase glasul, acum şoptea, iar „secret” îi ieşise sâsâit, ca din gură de şarpe. Şi de ce nu mă tutuieşti, tu? se trezise iar. Mă cheamă Sabina, pentru tine sunt: tu şi dacă faci asta pentru mine, eu mă.

— ...vă măritaţi cu mine, aţi mai spus-o, he-he-he! am nechezat, încercând să-i dau de înţeles că pătrunsesem bancul ei şi-l gustam.

După o ezitare, Sabina a nechezat şi ea, la octavă. Inteligentă, fata: a priceput că pricepusem. Dar ce? Dar oare pricepuse?

Mă îndoiam: îşi adusese la loc, peste ochi ochelarii. Acum purta mască de gaze, noi ne aflam în război.

Război-război, dar de ce, din amici, devenisem inamici? Uite de ce: inamicul cel tare şi mare dă în noi cu gaze, noi, amicii-micii suntem doi pe-o mască, amic, frate, soră să-ţi fie celălalt, nu-i cedezi în întregime masca, ci jumătate-jumătate – iperită îi spune gazului, însă una cu un război-mondial mai recentă, cu-mari-sacrificii adusă din

Răsărit – mă sufocam, mă muream, din fericire, amica mea cea bună şi pereche de atelaj îşi scotea masca şi mi-o punea pe obraz – mască specială, de pus pe toate feţele, cu faţă şi dos, ea, după ce şi-o lua mi-o punea fără să încrucişeze mâinile – aşa că nu ne mai omoară viperita-sovietita-'inamita cea mai înaintată din lume, cleiţă lor nenorocită şi-mpuţită, cea cu care marii producători de cărţi, după ce le ard pe-ale noastre, („scrise cu litere burgheze, ba chiar şi monarhiste"!), le dau pe-ale lor cu iperită, toate cărţile sovietice trăsnesc a clei de bot de câine uşernic, a obială eroină, a cur nespălat: îţi mută nasul la ceafă, în plină iarnă, când uşa librăriei Cartea Rusă se deschide – ţie, de pe trotuarul de vis-à-vis, dar bieţii trecători nevinovaţi ce trec prin dreptul Cărţii Sovietice, cea mai mare carte din lume! – cad ca muştele şi cad nevinovaţi, vorbesc de librăria cea mai mare, cea mai frumoasă, mai binemirositoare din oraş, prefăcută de ăştia în Cacarte. – ce noroc cu masca salvatoare a inversei Sabina: în loc s-o eu pe ea – în fine, am vrut să fac un bane-bun, unul cu a Sabinelor răpire (să se observe: am evitat curofonia), aşadar Sabina îmi pusese ochelarii ei, translându-i, ţinându-i drept de hulube.

Şi râzând. Dincolo, în cealaltă tabără (dar amică) se râdea frumos. Nu mai cunoscusem un asemenea. Nici la filmele unde se râde cu mare (a şaptea) artă şi binemirositos – ce spun eu: bine! mirosea divine; mirosisea bina, Sabina.

Înainte de războaie nu ştiam. Că o gură poate fi altă gură, când râde. Cu totul alta decât aceea când ea nu râde. Şi nu ştiam (de unde să fi ştiut?) cum râde o gură fără ochelari. O gură prin ochelari. Gura sabină.

— He-he-he! m-a imitat iar, acum la cvartă. Să nu spui c-ai crezut, că nu te cred! – şi-a retras ochelarii de la mine, i-a pus la sine. Ai chiar crezut? Că mă mărit cu tine? Cu tine? Dar eu sunt o domnişoară, domnule!

Era, domnule: domnişoară. Ce făcea, ce nefăcea, liniile i se dintr-odată unduiau, unghiurile (o mulţime) se îndulceau. Cât stătuse lângă mine se ţinuse pe faţă, nu-şi

arătase profilul, însă i-l învăţasem, i-l ştiam pe de rost, dedus, i-l vedeam ca scris, deşi acum îmi propunea spatele – e-he, spatele elevei de liceu, cu uniforma lucită de purtare, pe sub pardesiul de cartelă, prea larg, prea trist de lung, spatele căpătase tot felul de reliefuri şi pe mai sus şi pe mai la mijloc şi, aşa, mai pe la – plină de forme de cu capul ţinut înalt, pe gâtul luuung, pleca, se tot ducea pe toctocuri suşe, de adevărată domnişoa'.

A dispărut înspre sala de lectură: se minunase o petrecere. Minunească.

Dacă stai în sala de lectură cu un roman dinainte, îţi zici: E-hei! câte se întâmplă pe lumea asta, mai ales minuni. – dacă le ajuţi un pic; nu cine ştie cât, dar să ştii unde apeşi, unde pui ajutorul acela, ca să împingi... Şi câtă şi cumă să fie împungerea romanescă (dacă putem spune aşa).

Nici acum nu pot pretinde că o stăpânesc mulţumitor, dar în urmă cu exact un an sau mai mulţi mă aflam la începuturi; se nimerise să nimeresc din prima încercare! Oricum, în timp ce-mi lăsam la vestiar paltonul, căciula, fularul, mă întrebam ca pe altul:

«De afară – din stradă, din parc – intrasem direct? Da sau ba? Dacă da: de pe scară trecusem direct aici, la vestiar?; făcusem un ocol pe coridol?; o paranteză la toaleză? – dar niciodată n-am făcut acea ocoloranteză, îmbrăcat – or acum mă. Mă-mbrac ori mă dezîmbrac? Vin sau plec? Sunt la Astra ori doar ziceamcă...?»

Rămăsesem în faţa doamnei de la pupitru – doamna decide: dacă ea îmi dă o carte, atunci vin; dacă-mi ia ceva, o carte, de pildă, atunci ar însemna că plec. Ei bine: doamna mi-a dat – fie numele Doamnei binecuvântat!

— Vă mulţumesc mult, doamnă, am zis, iar Doamna a mulţumit pe dată mulţumirii mele.

Mă mutasem cu cartea în faţa uşii dând spre sala de lectură; la mai puţin de un metru. Ştiam: dacă cineva intră, îmi cere voie să treacă, mă atinge, cât să înţeleg să mă dau la o parte; dacă cineva iese, atunci iau uşa-n cap (ca-n Limitele lui Septimiu). Foarte bine: să mă limiteze careva,

să-mi ardă un cucui, să-mi împuşte cinci vânătăi – dar să aflu, crăcănelic: Da? Au ba?

Da fiind: făcusem eu ocolul pe-la-acolo-ul femeilor? Dacă da – cu cine? deşi acolo te duci totdeauna singur; dacă nu, atunci cu cine pe-lângă? – fiindcă doar trec pe lângă o femeie, fie că-mi place foarte tare, fie că nu-mi place atât de foarte tare, prind, păstrez – ca apoi să întorc, răsucesc pe o parte, pe cealaltă cu limba, cu nasul, cu sufletul: mirosul, mirozna ei. Din miroasele ei îi fac portretul; din olmuri o fac, o re-fac, eu pe ea – fără ca ea să ştie cine şi ce-a făcut cu ea, din ea, prin ea – din umbra odorilor ei.

În cazul de faţă nu puteam spune dacă îmi plăcuse femeia – nu pentru că n-ar fi fost femeie, ci aşa; sau că mi-ar fi displăcut – altfel se vor fi petrecut lucrurile: întâi îmi fusese indiferentă; apoi mă uimise, vizual (mă plesnise peste privire). Efect întârziat: mult după plecarea ei înţelesesem că-mi lăsase ceva din ea – ceva care nu se dă, nu se pierde: mirosul. Mirosul de ea, înfipt în nări, pe dinăuntru. Miros de gură deschisă, râzând-a, gust de miros de vie şi de adâncă şi de pipărată a viului, mişcândică. Şi iară şi iară: piperoasă.

M-am tot, de-atunci (am avut răgaz) întrebat: Dacă întâmplările ar fi fost reale – acostarea, târârea pe coridor, mai înainte intrarea în vorbă, rugămintea, promisiunea de măritiş, marele-secret anunţat, nu şi enunţat – toate acestea ar fi avut carne, existenţă, dacă ar fi lipsit olmul? S-ar mai fi realizat (de la real)?; ar mai fi fost confirmate, consfinţite ca întâmplări, întâmplatele?

Răspuns (septim): Poate că da, poate că mai degrabă nu.

Dacă nu i-aş fi simţit, cunoscut gura, pe dinăuntru, Sabina ar fi rămas în continuare pentru mine un nume şi o legendă de Corso (aia care se regulează cu ofiţeri); poate nici atât din moment ce eu i-am scris, în gând, legenda. Oricum, n-ar fi contat: o oarecare ciudată întâmplare de bibliotecă publică, de sală de lectură (şi de anexe) – atât de stranie, încât n-ar fi avut dreptul la memorie: m-aş fi dus,

liniştit, la vestiar, m-aş fi dezbrăcat ca de atâtea ori, mi-aş fi luat de la doamna pupitrului cartea reţinută ieri (nu ieri, ci alaltăieri, abandonasem cititul-alfabetic, mă zăpăcise, mă descumpănise ăncisul p. iventr-al Astrei, sărisem de la sertar la sertar, în panică, nimerisem la Stendhal, îmi spusesem că ar fi numai bun, aducea puţină ordine, ceva rigoare – dinainte! – avusesem de gând să recitesc Mănăstirea din Parma, dar o epuraseră căcănarii de iventralişti ăncizătornici – cu certitudine din pricina cuvântului mistico-reacţionar „mănăstire”, aşa că luasem, pentru a treia oară, aici, Re şi Negru – ne –, încă – ’purată, probabil graţie cuvântului salvator „roşu”, însă când vor ajunge cu aratul lecturii până la „negru”) şi mi-aş fi văzut de treaba mea de cetitor, dacă.

Când te gândeşti că viaţa omului depinde de un fleac. Pentru mine nu e, dar ceilalţi, dacă nu sunt cu totul lipsiţi de odorat, atunci nu şi-l folosesc, nu şi-l pun la treabă: dacă aş fi fost unul dintre ei, ceilalţi – surzi, orbii de miros? Poate exagerez: viaţa nu mi s-a schimbat; măcar clătinat din pricina aceea, asta. Un pic. Atât cât am vrut eu să mi-o schimb…

M-am dus în sala de lectură, mi-am căutat locul, mi l-am găsit liber, m-am aşezat. Am deschis cartea. M-am pregătit. Dar nu puteam citi. Auzeam, re-auzeam glasul odorat: mă supărau, mă pălmuiau cuvintele ei din urmă – de ce să-mi spună că sunt puşti?; de la ţară? – nu va fi chiar rostit, dar ar fi putut s-o facă, după cum pornise, mai ales după ce dăduse colţul coridorului şi nu s-a mai văzut – atunci. Atunci a zis că ea e domnişoară, domnule, ce-şi închipuie puştanul de la ţară?

Ei, da, de la ţară eram – ei şi? De la ţară, dar eu o agăţasem pe domnişoara de la oraş ori ea pe mine? Eu o trăsesem, încercasem s-o duc, trag-împing – unde: la closet! – sau ea pe mine? Eu îi spusesem fără pic de ezitare că dacă nuştiuce face ea pentru mine, eu o iau de nevastă – aşa, chioară, slăbănoagă şi proastă? Eu sau ea?

Să afle: la noi, şi în Basarabia şi la ţară şi la internat – aşa ceva nu se face! Dacă i s-a făcut de ne-puştani, de ne-

ţărani, să se adreseze lui Septimiu, cu el se mai brehăise pe coridor! Şi cu Octavian conversase, mă rog frumos! – lor să le ceară ceea ce n-a fost în stare să-mi ceară mie, până la capăt.

Uite-o: s-a apropiat de masa lui Octavian – foarte bine, să se aşeze alături, cu genunchii ei ascuţiţi înfipţi în jamboanele lui şi să se-aşaşipedincoloeze, la closet, lui să-i spună: «Şi ce dacă nu se face?!», că ea are nevoie de ceva, deci, să se facă!

Uite-o: nu s-a oprit la Octavian – ducă-se-alături, la Septimiu şi vedea-l-aş pe garsonul limitatrofo-colocvialic tras de mână peste graniţa poate cănu-ului de la femei şi găsind că e de-a dreptul: splendidh! – auzi-l-aş zicând că el preferă-mai-bine la curve, decât la femei.

Nici la Septimiu nu s-a oprit n-a dat semn că l-ar fi băgat în seamă, îl ocoleşte, se duce încolo, spre – spre un ştiu unde. De ce n-a apelat la ei, delaoraşii? Şi de ce vine-ncoace? – deie Domnul să nu mă vază, face-m-ar invizibil, să caute în altă bibliotecă pe cineva de măritat la closet. Şi bine faci, fetiţo, că ieşi din sala de lectură, tot n-aveai tu ce-nvârti pe-aici, du-te, du-te la mănăstire, ori Pe Corso, petrece-te-ai cu ofiţerimea locală, în rândurile armateipulare-ai să găsezi capcizmat de-mbo-binat, de-nhămat la secretele tale nenorocite – de azi înainte o să cred absolut tot ce se spune despre, că eşti plină de cearcăne pe la de la şi, dac-ai avea ciorapi de mătase, ţi-ar fi rupţi sub genunchi, de la stelele epoleţilor, de-acum am să cred chiar mai mult decât totul!

Nu puteam citi. Iar plecarea ei din sală, în loc să mă calmeze, mă întărâtase: de ce, aşa şipedincolo nu spusese limpede ce vrea? Dacă aş fi fost pus la curent, aş fi încercat – dar ce anume să încerc? Să-mi ceară ajutor, adică împărţirea poverii între ajutat şi ajutător? Nu părea a fi omul, ea voia de la mine serviciu, hamalâc, argăţeală – pentru asta voi fi bun, tocmai, pentru că-s de la ţară, pentru alte chestii are ea pe alţii, nu degeaba şi-o plimbă-n ochelari fumurii, ştim noi ce ascunde îndărătul lor – cum să nu ştiu: ceva atât de amiroznitoare, de emiţătoare de

odori, încât te-te-te nimiceşte, te preface-n cârpă, în primul moment te doare capul, în al doilea te-nghite – cu tot cu cap!

Până una-alta, mă doare. M-a deocheat, chioampa; m-a otrăvit, m-a întors ca pe-o mănuşă cu miroznele ei vrăjitoriceşti. Şi de ce, mă rog, s-a supărat? C-am întrebat-o despre ce e vorba?; că i-am cerut să spună întâi, apoi să vedem de unde ne uităm – ca să vedem acea fereastră? vorbesc de a doua, de două vorbea ea: de la una se vedea alta, dar ce Dumnezeu, or mai fi pe lumea asta ferestre de la care să se vadă ferestre, ca să nu fim siliţi să intrăm, de mână, la femei! Iar dacă nu m-ascultă, caute-şi alt partener de intrat, de braţ, la femei – acolo, înăuntru, încunune-se cu el! auzi: numai de la femei se vede – dar ea-i puştancă proastă (şi cu picioare strâmbe)!: nu se poate să nu se vadă şi de la bărbaţi, doar sunt alăturate… A, că domnişoria sa nu intră la bărbaţi – dar de ce nu-mi dă mie voie să *nu* intru la femei?

Am lăsat pe masă cartea deschisă. M-am ridicat, după miros. Am pornit, aş fi găsit-o cu ochii-nchişi: după olm: şi-l lăsase-ntradins, dacă aş fi privit atent, aş fi văzut pietricelele din basm presărate – le zic aşa, ca să nu le zic: stropi de odoare: pic! pic! pic! sângele ei de miros.

Nici n-am zăbovit la fişier, drept la bărbaţi m-am dus. Am intrat, am tras cu urechea spre cabine – desigur, nu pe ea o căutam, ea era alături. M-am apropiat de geamul cu sticlă mată, l-am deschis, am privit drept în faţă: dincolo de curtea interioară. de trei ori parter şi etaje, câte. trei, patru cinci, trei ori cinci fac cincisprezece ferestre – la care să mă uit? M-am aplecat peste pervaz. M-am uitat la dreapta: trei ori şapte, alte douăzeci şi ceva de ferestre. M-am răsucit spre stânga.

— Nu la stânga, nu la etaj! am auzit şoaptă poruncitoare venind din dreapta şi de foarte aproape. La subsol! Uşa care duce la subsol!

M-am întors la dreapta: la nici doi metri distanţă, un cap de Un cap de elevă de liceu avea guleraş de dantelă albă peste uniforma bleumarin. N-o cunoşteam, n-o mai

văzusem. Deşi mie se adresase, nu mai era altul la fereastra de la noi, de la bărbaţi.

— Dar uită-te la subsol, domnule, nu la mine! – mi-a arătat direcţia cu mâna dreaptă în care ţinea o pereche de ochelari cu lentile negre.

Mi-am retras atât de precipitat capul, că m-am lovit dureros la urechea stângă în tocul ferestrei. Înjurând, am închis geamul şi m-am grăbit să ies de-acolo. În prag am ezitat. Nu ştiu de ce – probabil ştiam că ea ştia. Am auzit din coridor, prin uşă:

— Ci ieşi odată, domnule! Ci cât să te mai aştept?

Am fost gata-câştigat. Oricine mă poate cumpăra-vinde cu o replică din Caragiale, bine plasată. Am ieşit, vesel, cu gura până la urechi – când Sabina:

— Te mai şi râzi! Ca un cretin!

M-am împiedicat în prag – nu e prag acolo; am încasat o uşă-n spate, uşa de-acolo n-are închizătoare-ntârzietoare; mai lipsea să fac pasul drept şi drept în groapă să cad – şi ce dacă nu exista aşa ceva? Ca un cretin! – mai merge (las de la mine, am de a face cu o proastă de fată), dar: te-râzi?! terâziul nu-i din Caragiale, nu-i din nimeni, ştiut. Vinovat, umilit, după ce mi-am şters se-râsul (autoraşul?), am vrut s-o şterg, eu însumi. Spre sala de lectură: acolo aveam incertitudini, însă nimeni nu mi le-ndesa în gură, căluş.

M-a apucat de mână, m-a oprit. M-a întrebat:

— Ai văzuuut? Ce ziiici? Mă ajuuuţi? – se mâţâia, voia să mă alinte, cu ea.

Nu-mi place să mi se ceară aşa, mieunat, după ce fusesem agresat pe nedrept. Nu-mi place să fiu oprit din mers, împiedicat; să mi se taie avântul. Cu atât mai puţin cu cât, imediat ce sunt oprit, sunt înhăţat de revere, scuturat, zgâlţâit. Nu-mi place, am zis:

— Să nu mai faci asta, domnişoară! – şoptisem printre dinţi şi, fără fasoane, îi dădusem mâinile la o parte. La noi, la ţară, pentru aşa ceva – domnişoară – se scoate cuţitul!

Domnişoara rămăsese cu mâinile-n sus, ca predată.

Şi, ca predaţii, speriată. Râzând. Nu-i vedeam ochii, de ochelari – dar gura. Gura ei… Eram gata să pun un genunchi la pământ, să mă predau, însă tocmai atunci gura s-a închis. S-a terminat – iar eu, liberat, mi-am şters cu două bobârnace indiferente reverele atinse de ea şi am zis, smucind capul pe diagonală, imitându-l pe Septimiu:

— Domnişoarăăă…! – coada lungindu-i-o, înălţându-i-o.

Bine-i făcusem – dar ce-şi închipuia domnia sa? Că poate să se joace cu mine după chef, să mă întoarcă pe-o parte, pe alta, ca pe un peşte în tigaie? Ei bine, nu! Nu – dar nu puteam citi. Capul. Nu durea atât de tare ca prima oară, acum mă durea ca altă oară, deşi mai târziu m-am gândit: nu mă durea niciun cap, dar aşa suntem noi, cei ce n-avem suficiente cuvinte ca să prindem cu, în ele, nuanţele; ne slujim de ce avem la îndemână, zicându-ne că merge şi-aşa – nu merge: întâi, pentru că instrumentul e rudimentar, ziceam un fluier ciobănesc, o tilişcă având şase găuri – plus una, şapte – şi nu orice melodie poate fi cântată (decât, eventual, transpusă); a doua: nu cunoaştem (sau ne-a suprimat cineva glumeţ al naibii) alteraţiile de la cheie, aşa că producem naturalele care, aici, sunt, nu doar ne –, ci anti –, cam aşa ceva, trebuia să spun, scurt, clar: Nu mă doare capul! – aş fi înţeles până şi eu.

Ceva – ceva tot mă durea, trebuia să mă doară, altfel nu se putea: fusesem brutal cu fata, chiar măgar-şi-violent, ca să nu-l uităm pe Caragiale, iar povestea cu scosul cuţitului (la noi, la ţară – care, la noi? care ţară? dar mai ales: a cui, ţara? aici în Ardeal am auzit asta), în fine: «Eu, când îmi trage cineva palme» fusese leit Bibicul (Nene Iancule) – de ce? Pentru că…

Scosul cuţitului ori intratul ei la-noi, în fine, aşteptatul, cu halba. Dacă m-ar durea capul, aş avea un pretext să spun că nu ştiu. Fata asta, Sabina dăduse peste mine, intrase fără voie în ceea ce presupuneam că am mai intim, în acel loc în care nu-se-face să faci decât singur – şi nu doar la noi, la ţară, am observat asta şi la colegii mei orăşeni. Să fie ea altfel de orăşeancă? Nu ştiu, nu ştiam de

ce mă alesese chiar pe mine.

Fata asta: te uiţi la ea, o cuprinzi dintr-o ochire: pe de-o parte (ba nu: pe-o parte) arată slăbănoagă, şleampătă, fără graţie; pe de alta (nu alta, ci: pe cant), nu străluceşte prin deşteptăciune, apoi e de-o rea-creştere, de te-ntrebi din care bortă peşteroasă a ieşit, în patru labe – am exagerat, ca să se înţeleagă. De cealaltă parte (Sabina fiind ca o monedă: are cap, pajură – şi cant), aşadar, dacă o pui jos, cu pajură-n sus. În ciuda atâtor defecte, în prima clipă spui despre ea că ascunde ceva; că amărâţica, neformata, copila – vizibila – este, în realitate, o inversă, o, ce să mai vorbim, una d-aia de umblă cu ofiţerii (chiar şi cu trupa, dar numai noaptea, ca să n-o vedem noi), pe scurt: o putoare, o curvă! Când însă o cunoşti cât de cât, ca mine. Dai de o căscată, neajutorată, zăpăcită: are nevoie să i se arate unde să pună piciorul la fiece pas – pe stradă, în timp. Ceva şi mai încolo te trezeşti cu a treia Sabină: calculată, rece, tăioasă, nemiloasă; o Sabina-Maşina care, ca să ajungă unde şi-a propus, trece peste oricine, peste orice – tu, însoţitor, crezi că o conduci de mână, ca pe Oarba, he-he-he! te duce ea de nas, de căpăstru, calule, de eşti ditamai asinul măgaric! – nu se opreşte, nu se sinchiseşte de „fleacuri” ca: nu-se-face – e drept: fără să aibă conştiinţa că ea ar face ceea ce nu-s-ar-face.

Mai dincolo de siguranţă, nepăsare, nemilă, o simţi: nesigură, nu fiindcă n-ar avea idee cum să se descurce cu lumea din jur, ci pentru că nu ştie ce să facă cu sine în raport cu jurul, cum să se aşeze – cum şi unde s-o aşeze, cum să şi-o poarte pre ea, Sabina.

În momentele ei de marş-forţat, de rece şi tăios, de voinţă (sălbatică, scoţând fumeg), aveam impresia că cele vreo treizeci de chile de oase şi piele se prefac într-un agregat din cele văzute în filmele documentare de la „Timpuri Noi”; într-o cum spunea colonelul de haiduci: daravelă/ cu care se sapă tunelă. În acele momente-împrejurări îmi ziceam înfiorat:

«Dacă fata asta o ţine cum a pornit-o, găureşte cărămida, bortileşte piatra, mănâncă pământul, scobeşte

planeta – cu condiţia să fie bine pornită, corect orientată: azi-mâine iese la suprafaţă în Italia ei, dar unde anume, că nu era hotărâtă: la Roma? la Milano?

Asta-i întrebarea: când a plecat, a plecat în direcţia bună? Orientată-topografic? Dacă nu: de ce nu dă semn de viaţă? Dacă a ieşit cu bine la lumina zilei, în Italia: de ce nu-mi trimite o ilustrată, să zicem cu Scala din Milano? Chiar fără un cuvânt pentru mine decât adresa şi data (nu m-aş supăra dacă ar scrie 1651, încrucişând, inversând, încurcând – nu numai în scris, ci şi în capul ei de bibilică – 6 cu 9). Eventual, cu adresa ei, scrisă cu cerneală simpatică. Sau tot o ilustrată, însă din altă topografie: Biblioteca Naţională de la Paris – doar ştie că o ştiu din poze, albume, ghiduri, din romane mai ales, îi voi fi spus şi ei că-mi luasem inima-n dinţi şi am acostat-o pe însăşi Doamna Tatu-Scarletti, ca să-mi spună două cuvinte despre Biblioteca de acolo pe care o cunoaşte tot atât de bine ca pe Astra noastră – dacă nu cumva şi mai bine.

Asta-i întrebarea: când s-a pornit, a plecat numai de-aici, din Sibiu? Numai din Ardeal? Sau a plecat de-tot? Dacă de-tot, atunci e bine, foarte: azi-mâine o să primesc o ilustrată cu Scala;

ceva mai încolo alta, cu Biblioteca Naţională din Paris. Iar dacă nu, atunci tot răul spre bine: o aştept; să vină; a spus ora şase, cel mult şi jumătate.

Atunci, când a fost să fie prima-oară, şedeam în sala de lectură şi sufeream; înduram – cu bărbăţie. Mă durea capul – tocmai începuse, cedând rugăminţilor mele de a o avea, pe datorie. Îmi era greaţă – tot pe datorie, asta fiind consecinţa durerii de cap. Nu de la stomac, greaţa – de la inimă! în primul rând, greaţă de mine: mă purtasem ca ultimul bădăran, ca un autentic puşti de la ţară; în al doilea: mirosul de ea – Doamne fereşte, în niciun caz că ar fi fost urât, greţos (ca al Ofiţeresei, săraca), ci, dacă se poate spune aşa: din contra.

Din foarte contra. Îmi era greaţă de miros bun, nu de rău. Sabina miroase bine – ce spun eu, Sabina miroase dumnezeieşte, dacă El ar avea gură, aşa i-ar. Ba nu: El,

măcar gramatical, este masculin, or Sabina-femeina. În viaţa mea nu m-am mai întâlnit cu un asemenea par'… Nu e parfum, dar dacă nu găsesc alt cuvânt. Între timp mi-am ordonat impresiile, adică odorile şi i-am făcut portretul (şi moral şi odoral). Atunci însă, în sala de lectură, imediat după coridorul cu pricina, nu ştiam de unde să le iau, unde să le pun. Îmi erau necunoscute – dinspre alţii, dar în acelaşi timp apropiate mie, de parcă eu (sau şi eu) le-aş fi produs; de parcă ar exista un arhetip olfactiv – atât, că-mi lipseau cuvintele (în continuare, nu le-am găsit.)

Atunci, pe loc (pe locul acesta, acelaşi, în sala de lectură), încercând să reconstitui momentul şi, eventual, izvorul, am zis:

«Şi totuşi, totuşi: nu a mirosit tot timpul, oricum, la început, nu, fiindcă la sfârşit, după ce-a plecat ea, a rămas, totuşi, prin trenă, prin coda. A început a binemirosi numai când a început a râde – cât să fi ţinut râsul: două-trei secunde, hai cinci – de cum n-a mai râs, jetul, arteziana s-a oprit, sugrumat, tăcut; după, nu doar gura i s-a urâţit, ci ea întreagă».

Aşadar, numai gura. Gura – mi-am zis.

Citisem în atâtea cărţi, mai ales în cele de poezie, că gura fetei miroase, adie, ba a floarea cutare, ba a cutare fruct; ba a Rai, ba a otravă. Toate astea sunt din afară, totdeauna altceva-altfel decât o gură de fată. Mă sărutasem până atunci cu destule fete (iar de-atunci, he-he!), aşa că sunt bine orientat în materie de topografie a odorilor feteşti: fiecare poartă o marcă numai a ei, a fetei; şi fiecare o marcă numai a lui, a sărutatului – în diferite momente, cu aceeaşi fată. Oricum, eu le-aş deosebi (fetele, săruturile) cu ochii legaţi, cu urechile astupate. Doar sărutând. Fără să mă orientez după formele de relief ale gurii; nici după dinamica ei – numai şi numai după miros.

Fata asta, Sabina-Drezina, Amica Orbilor, despre care atâtea şi atât de rele se zic, aşa, necrescută, nemâncată, nenimica. Dacă aş spune: «Gura Sabinei miroase a gura Sabinei», băieţii m-ar lua peste picior şi m-ar trimite la plimbare cu „definiţia" mea cu tot. Or eu vreau să spun că,

atunci când nici prin gând nu-mi trecea să o sărut şi n-o atinsesem nici măcar din greşeală – gura ei. Să mi se fi părut? Fiindcă în acel moment îmi era greaţă? Sau greaţa să fi fost efectul altei cauze?

Mă durea capul, liniştit; îmi era, liniştit: dulce şi greaţă. Parc-aş fi fost beat – zic eu, din citite, oricum, nu cu beţia trebuie comparat. Comparată.

Urâtă ca sora dracului: ochelari de orboşetor, nas ascuţitos, bărbie la fel, galoşnică; glas neplăcut, măcăit, răţăit, ca al surzilor – însă nici când tace nici când rămâne fără ochelari nu arată mai brează: doar o văzusem de la fereastră când mă soma să mă uit la subsol; nici eleva în uniformă de LDI (şi fără ochelari negri) nu arăta mai ne-urâtă decât cealaltă, cu toate că nu semăna deloc, dar deloc cu cea de pe coridor, ochelarista în pardesiu de căpătat; era altfel: tot insipidă, rea – dar alta. Cu adevărat frumoasă (fulgerător!) devenise numai atunci când râsese: patru-cinci secunde.

De ce: fiindcă, în general, omul care râde se face mai frumos? Sau (în special) pentru că deschide gura? Şi liberează ceva, ceea ce, acel-ceva?

Atunci, a ce ziceam că amiroase agura ei arâzând-a? Deschizând-a, înflorindă, pâlniindă: a miere de albine – da, şi a, dar am hotărât că nu floare, nu fruct, nu ceva din afara omului trăitor, dinafara fetei promiţătoare, a femeii făcătoare. Ziceam că gura Sabinei miroase a carne proaspăt tăiată – numai că acesta e miros, nu parfum: carnea tăiată miroase, nu admiroase (ca gura Sabinei).

Gura Sabinei. Ea miroase a ne-fruct, a ne-floare, a ne-parfum – a nevegetal. Gura Sabinei miroase a regn animal (dar nu a mosc); a viu, a vietate, a carne-vie – pe dinăuntru – a mişcare, cu mult suc şi oarbă; şi palpitoasă; şi piperindică – sângeratic. Regn sabinal.

Mă durea capul. Îmi era greaţă. Greaţă, capul – mă întrebam dacă n-aş face mai bine să plec de la bibliotecă: mă plimb prin parc, mă aerisesc, mă curăţ, mă răzuiesc, mă spăl – de mirosuri, de mirozne.

Dar numaidecât m-am întrebat: «De ce-aş fugi de

ceea ce-mi place, cu plăcere tulbure – până la greaţă? Până la?»

Şi de nu mi-ar fi plăcut, tot era prea târziu. Acum pot spune: atunci mi s-a scris – nu pe frunte; în nări.

Am simţit-o, cu spatele, venind. Am mirosit-o apropiindu-se.

Mi-am cuprins capul în palme, am închis ochii; nasul îmi atingea Roşu şi Negru, deschis. Voisem să mă ascund: căzusem cu toate picioarele în capcana roşnegrică: Sabina. O vedeam cu ceafa, o ştiam venind, îi simţeam drumul, traseul indirect – îi cunoşteam ţinta: eu.

Venea învăluindu-mă, ca să mă încercuie; să mă sugă, înghită, roşneagr'; să mă prefacă în altceva, în altul, pe cealaltă parte.

Aşa că am tresărit cu tresăr mare când am auzit, în ureche, glas numai pentru auzul meu în adulmec: – După ora şase – cel mult şi jumătate.

3

A spus că după şase, cel mult şi jumătate, aşa a spus. O aştept, cu ea am învăţat răbdarea. Înainte eram mai catolic decât un ceas de biserică papistaşă, pentru un minut peste sfertul academic, m-am certat cu buni prieteni având ceas la mână – măcar de n-ar fi încercat să mă convingă că al lor rămăsese-n urmă, iată motivul întârzierii, dar numai în aparenţă, pretindeau, în realitate ei fiind foarte punctuali! Nu erau, de aici supărarea mea, devenită despărţire. Însă de când sunt cu Sabina, parcă n-aş mai fi eu: am rămas punctual cu anticipaţie (cum zice tata), ca ţăranul la gară nouă. Dar nu mă mai las eu îmbolnăvit de aşteptare, de întârzierea întârzietorului; şi nu-i mai explic aiurinei / Sabinei pentru a mia oară că un om nepunctual nu-mi poate fi prieten: prietenia se bazează pe respect reciproc, iar dacă tu, căscato, nu respecţi timpul meu, cum să rămân prieten cu tine?

A spus: după şase; cel mult şi.

Aşa să fie. Nu toţi oamenii au exact acelaşi timp; nici acelaşi timp exact: ori că s-au născut gata diferiţi, ori că s-au făcut ei înşişi. Depinde şi de latitudine geografică, de

climă, de limbă. Am citit undeva că Bucureştenii aflaţi la Paris, la Londra, la Berlin îşi dau întâlnire – la Bucureşti, când s-or întoarce – astfel:

«Pe după amiază, pe Calea Victoriei.»

Va fi fost şi specific şi poetic, înainte, poate şi pe timpul războiului; înainte de venirea comuniştilor – dar acum? Mai are cineva timp de Calea Victoriei? Şi curaj: ştii unde, la care răspântie pătrunzi pe Calea Victoriei, dar nu ştii dacă mai ajungi la următoarea pe jos, pe picioarele tale, ori pe sus, săltat pe roatele maşinii-negre. Se spune că adevăraţii bucureşteni tot aşa îşi fixează întâlnire, ca să-şi dea impresia că sunt „înainte”; după basarabeni şi regăţenii s-au făcut evrei, parcă şi-ar ura: «La anul, la Ierusalim!», fără să specifice ziua, luna din an, darmite ora. Şi, culmea, se chiar întâlnesc – cel puţin aşa vorbesc Basarabenii din Ardeal.

Când am fost la Bucureşti astă-toamnă, la finala crosului „Să întâmpinăm 7 noiembrie”, nu i-am văzut întâlnindu-se, dar Calea: fainã. Să tot aibă şapte-opt kilometri – hai, vreo trei, dar câţi să parcurgi, ca să-l întâlneşti pe celălalt bucureştean cu care ţi-ai dat întâlnire la Paris – după amiază?

I-am parcurs pe toţi, de mai multe ori, de jos, de la Dâmboviţa până-n Piaţa Victoriei. Unde l-am văzut pe soldatul rus, / cel sus-pus, nu pen’ c-a liberat popoarele, / ci pen’ că-i put picioarele – din pricina asta a intrat Păstorel la închisoare, se zice că acolo a şi murit. Prima oară am făcut Calea cu întregul lot al regiunii noastre (nu-i spun pe nume, mă prefac că nu cunosc „noua împărţire administrativă” care a făcut din judeţul Sibiu un oarecare raion subordonat Braşovului – aşa-i zic eu, „reacţionăreşte”, ca să nu spun: „Stalin”).

Eram ghidaţi de tovarăşul Enache-de-la-Centru. N-am aflat ce fel de centru, însă tovarăşul era militar de felul lui – şi zicea:

«În sportul militar nu gradul contează».

N-o fi contând. El avea grijă de lotul nostru – cu hotelul, masa, deplasările – cu ghidajul, zicea tovarăşul

Enache de la Centru. Nu era doar omul-cu-echipamentul, ci şi concurentul. N-am aflat la care club: Dinamo ori Casa Armatei, dar eram siguri: la seniori. Era cam senior, tovenache: chelie avansată, brazde adânci pe obraz – de cât o fi tot-ot alergat, până la vârsta lui. Seniorii noştri sibieni, toţi militari în termen, râdeau de el, îi ziceau: „Manutanţă”, eu însă îl simpatizam: avea trei copii «care de care mai mic», zicea, arătându-ne fotografii cu nişte copii speriaţi, nevasta îi fugise cu altul – tovenache ne arătase o poză, dar nu a femeii fugăcioase, ci a căpitanului răpitor: măreţ.

Misia lui: să ne ghideze prin Bucureşti. Ne-a tot ghidat – dar numai prin cel de pe Calea Victoriei. Manutanţă umbla pe stradă ca şi noi, nebucureştenii: îmbrăcat în trening, atât că pe bluza lui nu scria nimic. Pe când noi primisem de la Sibiu: una pereche pantofi gimnastică, „pentru umblat stradă” (scria pe hârtia de luare în primire) plus una pereche pantofi cuie „pentru participat finală” – deci prin Bucureşti umblam stradă pantofi gimnastică, ghidul nostru purta stradă una pereche bocanci alpinism, din cei cu triplă talpă, cu măsele de oţele, în greutate de cinci kilolele (dacă nu bucata, sigur perechea). Când ne-a luat în primire în Gara de Nord, tovenache nu ne-a atras atenţia decât prin chelie

(l-am crezut antrenor, pentru că şi Tschallner al nostru era chel), însă când am ieşit cu el în oraş. Şi am mers, am mers. Ne-a spus în treacăt, ca şi cum era de la sine înţeles:

— Dom’le! Eu mai am de aşteptat, proba mea e ultima… De unde am înţeles că şi el concurează – la seniori (încă neexistând categoria: străMoşi). Cu toţii trăgeam cu coada ochilor la bocancii lui blindaţi, tăncoşi, dar numai Heidi a îndrăznit să întrebe:

— Asta nu strică picioare?

Tovenache a fost foarte mulţumit: a luat-o pe Heidi de cot, pe mine pe după umeri, ne-a făcut cu ochiul, pe rând şi ne-a zis, tainic:

— Dom’le! Metodă verificată! – a arătat din bărbie

spre bocanci: le obişnuieşti cu greul, le pui să tragă şi, la concurs: pasăre zburătoare! – mi-a dat drumul mie şi a arătat cu mâna cum zboară pasărea scăpată din bocanci.

Heidi nu-l credea, însă mie îmi părea rău că n-aveam bocancii mei de elev – n-ar fi stricat să-mi obişnuiesc picioarele cu greul şi, la concurs: pasăre zburătoare! vorba enachelui tovarăş – ce, ar fi stricat să câştig? De-aceea, fără bocanci, am ieşit al patrurmătorulea; după unii autori, mă clasasem foarte bine, însă dacă ar fi fost întrebat autorul de mine. Heidi a ieşit a doua, a luat argintul la junioare, la seniori a câştigat mereu-tânărul Cristea, un militar sibian a ajuns cam pe locul douăzeci şi', însă pe tovenache nu l-am văzut la sosire, deşi la plecare discuta cu Cristea.

De la Hipodrom ne-am întors pe jos, pentru întâia oară neghidaţi de bocancii de fier al ghidosului tovenache. De la Arcul de Triumf am rămas numai noi, Heidi şi cu mine. Ea ar fi vrut să mergem şi prin Bucureşti ca prin Sibiu: de mână, ori de braţ. N-am vrut eu: ea umbla pe Calea Victoriei cu medalia ei nou-nouţă de argint, pe piept, peste bluza de trening, întreaga Capitală a Republicii se uita la ea şi o admira – or eu nu avem nici măcar un amărât de bronz – asta era una.

Mai era alta: în aceeaşi seară, la opt aveam tren de întoarcere, aşa că pentru ultima oară treceam pe Calea Victoriei: trebuia să fiu foarte atent: poate-poate. Măcar atunci, în ultimul ceas. N-am întâlnit-o. Nu dădusem de ea nici la Hipodrom, unde alergasem, nici la Şosea – şi era atât de frumos, atât de potrivit: căzuseră frunzele, ai fi zis că suntem la noi, la Sibiu, în Parcul Arinilor. Nici pe Cale n-o zărisem, deşi o făcusem şi de acea dată întreagă, de la Piaţa Victoriei până la Operetă. Eram la Bucureşti, de mână cu vicecampioana la junioare, eu mă clasasem binişor, era duminică seara, luminaţie pe străzi, dar în sufletul meu era sâmbătă-seara-de-internat: n-o văzusem. Atât de decepţionat eram, încă în tren, la întoarcere, de la Ploieşti, am găsit un compartiment gol: atâta m-am sărutat cu Heidi, încât două zile n-am putut vorbi: buzele mi se

făcuseră mai mari decât capul.

A spus: după şase – poate n-ar fi fost rău dacă atunci aş fi sărutat-o mai cu foc pe Heidi. Am vrut să spun: adânc.

A spus: după şase, cel mult şi – ce-o s-o cert, ce-o să-i fac dacă-ntârzie!

— După ora şase – cel mult şi jumătate! şi a plecat cu, după ea, târâş, prin sala de lectură, coada; coda; coma de vietate palpită, animaldă, nu vegetalidă, ca celelalte.

Nici nu m-am clintit. Cu capul în palme, am spus:

«Vrea să mi-o plătească pentru ameninţarea cu cuţitul, fiindcă i-am spus să nu mai facă asta niciodată: noi, de la ţară.»

Aşa se va fi explicând întâlnirea dată – după şase!: când Corso-ul e bine luminat; plin-stup... îmi pregăteşte o figură... Să tot aştepte. N-a spus nimic de Corso, dar unde se întâlneşte lumea, în Sibiu?

Ceasul din sala de lectură zice fără zece. Ca atunci. Atunci, chiar fără vânzoleala de seară, aş fi ştiut cât e ora, fără ceas. Uite: acum vin, în valuri, elevii cuminţi, nechiulangiii; unii sosesc direct de la şcoli, de la cursuri, la opt au să meargă la un film, filmul de opt; alţii vin după ce au dat un ocol pe la casele lor, au mâncat ceva în fugă – deşi aceştia vin cam la şi-un-sfert şi rămân până la închidere.

Aş mai sta. Azi n-am citit o singură pagină: m-a durut capul, m-a durut greaţa, m-a mă, în continuare, nasul, limba. Afundul ochilor. De sabină. Dacă, înainte de a mă întoarce cuminte la internatul cui mă are, aş da un tur pe Corso?

Am potrivit să ies de la bibliotecă la fix. Mi-am spus: dacă fac un tur lung, când o să fiu iar în dreptul Parcului Astra, o să fie timpul: şi jumătate – la exact cât fusese fixată întâlnirea. Am dat de internii mei în faţa Telefoanelor – azi, nici urmă de golani din Guşteriţa, să-i tragem noi o bătaie. Am rămas cu ei şi ne-am uitat la picioarele fetelor, cât să le comunic: am o întâlnire urgentă la şi jumătate, însă înainte de asta, am o treabă şi-mai-urgentă! le-am făcut cu ochiul şi am luat-o cu grăbire spre

Piaţă. I-am dat conştiincios ocolul, cu ochii lipiţi de ceasul din turn, iar la şi douăzeci fix am luat-o în sens invers pe Corso: am ajuns la ţanc pe trotuarul Parcului Astra.

Nimeni. Sabina nu era. Nu era deloc Sabina.

Pe Corso nu se făcea să mă mai arăt: băieţii ar fi înţeles că mi se dăduse plasă. Dacă recunoşteam, trebuia să spun şi cine mi-o dăduse: Amica Orbilor, Găina Chiorii – ei avea despre mine o părere bună, normală, cum: chiar aia, ochelarista care se dă-n bărci cu lifiţerii, în plus o nasoală, o neformată? Nu era mai economic dacă făceam apel la Maricica noastră naţională de la spălătoria internatului? aia posedând fason de femeie: şolzi, tati, curi – nu ca asta, doar ochelarăşii de ea.

Ce să fac? îmi stricasem şi biblioteca şi Corso-de-seară, eram numai bun de întors la internat – să te-ntorci la internat atât de nedrept de devreme.

În hol: vânzoleala de după-şase. Din fericire curentul era în sens unic: spre înăuntru, aşa că m-am culcat pe val, m-am lăsat dus în sus, pe scară. De undeva, nu ştiu de unde a răsărit ea, mă apucat de mânecă m-a tras la mal. Şi m-a luat la certat:

— Pe unde mi-ai umblat?! Eşti în întârziere! – m-a ameninţat cu degetul. Dar ţi-ai dat cuvântul de onoare! – m-a apucat de revere.

Jur pe ce am mai sfânt că n-am mişcat, n-am protestat (care cuvânt dat?); tot ea şi-a dat seama de greşeală: şi-a retras mâinile ca fripte, şi le-a ascuns la spate:

— Pardon! a zis. Uitasem că pentru aşa ceva scoţi cuţitul! – şi a râs scurt, tăios, răguştirb.

Avea, râzând, glas de copil răcit bocnă, cu nasu-nfundat; de muiere beată-moartă. M-am micit sub loviturile de berbece aripat. Am izbutit să mă apăr şi să uit, pe loc.

Când s-a oprit – singură, eu rămăsesem în drum – m-a întrebat ce am. Ce să am: nimica! am răspuns cu umerii. La care ea:

— Dacă n-ai nimica, -închide gura – să nu-ţi intre păsărica! Ea era o păsărică; şi o copilică – imbecilică (dar

ce mirosică!).

A mai zis ceva: să închid gura, ca să nu răcesc, doamne-fereşte, acum când are mare nevoie de mine.

Afară nu mai era frig, aş fi putut umbla fără fular, fără căciulă; până poimâine. Cu gura larg deschisă, căscată – ce-avea ea cu gura mea? de avut aveam eu cu a ei, deschisă. Dogùritoare. Şi mustitoare. Şi-amiroznitoare.

Cum am ieşit din clădirea Astrei, cum m-a luat de braţ:

— Mai întâi şi mai întâi, te conduc eu. La internatul tău. N-am răspuns. N-am scos o vorbă. Atunci, pe loc, n-am găsit ciudat că o fată, în plus externă îmi dă întâlnire în scopul de a-mi comunica marele secret; iar ca să mi-l comunice, mă conduce ea la internat – la internatul meu. Şi nu m-am mirat că, în loc s-o apucăm la dreapta, spre internat (ul meu), am luat-o la stânga, către Bulevard. Când am ajuns la Tribunal, m-a oprit:

— Vrei tu să te conduc la internatul tău? Sau vrei tu să mă conduci pe mine la casa mea?

Am ridicat din umeri, agasat. Vorbea ca un neromân; sau ca un român încă elev la primară. Prea, nepermis de corect, de parc-ar fi învăţat limba din carte, nu din parte. Eu aş fi întrebat: «Te conduc la internat?» – fără „eu”, fără „tu”, suntem doi de toţi, unu singur e intern, deci un singur internat e pe lumea asta, a internului. Şi nu al meu. Aş fi-ntrebat: «Mă conduci?», fără „la casa mea”: dintre noi numai ea avea casă, o casă (eu: internat). Dacă aş fi deschis gura, aş fi-ntrebat-o dacă la-casa-ei vorbeşte altă limbă decât româna: nemţeasca, franţuzească, altfel cum se explică ploaia de eu-tu-mea-ta-te-mă?

Am trecut pe lângă Tribunal, pe lângă închisoare – am găsit că strada are un nume cum nu se poate mai nepotrivit: a Justiţiei. În gura unei stradele m-a oprit. M-a întrebat, încetişor:

— Eşti de-acord cu mine?

Am dat din cap grăbit. M-a întrebat cu ce anume sunt de-acord – eu:

— Cu orice.

Rostisem vorbe, sonorizasem expiraţia, oftasem inteligibil. Nu mă gândisem la cuvinte, cum nu te gândeşti la aerul pe care-l tragi-sufli, le lăsasem să iasă, îmi scăpaseră, se lăsaseră duse de întrebare ei.

De-aş fi eu scriitor, aici aş plasa cumpăna, răspântia, poatecădapoatecănu-ul septim. Noroc că nu sunt şi nu ştiu ce brânză ar face scriitorul cu un personaj de-acord cu orice pe lume, fără să ştie (şi puţin păsându-i) despre ce este vorba.

Am mai spus: dacă mă fac literator, atunci povestitor mă fac, nu scriitor; nu, cu personajele, pedagog, director de internat, care-şi închipuie că a venit pe lumea ca să ştie în fiece moment, ce fac elevii din roman, iar dacă nu fac ce scrie la regulament, să-i pună la punct, să-i cheme la ordine, să-i bage la loc, în front. Pe când povestitorul. îi lăsa-n pace pe oameni, să facă ce vor ei, ce e omeneşte să facă, ce e povesteşte să facă. Vine în urma elevilor-personaje: priveşte, ascultă, miroase (mai ales) şi dup-aceea povesteşte ce-a-nţeles din ce-a văzut, mirosit, auzit. Văd chestia asta cam aşa: povestitorul este un fel de elev, altfel nu-nţelege nimic din personaje; unul ceva mai bătrâior, fie un dom' elev, fie un întârziat (de refugiu, de război), ca Sclifos. Merge cu noi la cinema, joacă fotbal cu noi, se plimbă cu noi – uneori nimereşte şi la curve (în fapt, acolo el ne duce), fiindcă aşa-i viaţa; aşa-i romanul cel povestit.

Când o fi să fie, o să scriu romane. Dar n-am să mă chem romancier; nici scriitor. Numai povestitor – de romane.

Am spus toate astea şi pot să mai spun pe-atâtea pentru ca, în fond, să pot spune: Nu-mi pare rău că m-am dat cu mâinile legate. Adevărat, am spus că sunt de acord cu orice – însă nu chiar cu orice, numai cu orice-ul meu, cel vrut de mine. Dialogul nostru era o joacă şi de fapt, monolog – hai, două, paralele – până la acţiune, mai va.

Nu mai va deloc, eram în:

Cu stânga o ţineam bine, în faţă, de-a curmezişul şeii, cu dreapta tăiam de zor la duşmani / ca la bostani. Calul

alb, şaua verde cin’ nu vede nu ne crede, ei şi? mă cred eu şi-mi ajung – duşmanii-inumanii câtă frunză, câtă-n dungă, precum nisipurile mărilor şi foarte duşmănoşi, iar noi doi (dacă-l socotesc şi pe cal, pe mândrul Ducipal, atunci trei, iar cu sergentul zece), zburam cum se zboară şi, zău, nu era nimănui în piept inima rece. Zburam ca avionul şi o iubeam cu foc pe răpită – povestea vieţii mele: simplă ca un basm: fata asta, Sabina ceruse agiutoriu eu îi sărisem drept în fusesem de acord cu orice, drept care o re-răpisem răpitorilor.

Pe când tăiam şi hăcuiam – zi de vâra-n până-n gară – la rapsabini (ici), mă gândeam în gândul meu că dacă Sabina asta ar fi fost una frumoasă, normală pe la trup, vasăzică având ceva forme şi, în plus aş fi ştiut că şi ea mă iubeşte, poate că nu m-aş fi năpustit cu atâta mânie peleianică la răpitori; cu sete de salvare a răpitei. Însă măgarii de colegi de internat ziceau seară-n dormitoare că nuştiuce, cu ofiţerii, noaptea – când realitatea este un pic mai alta şi de-aceea-i bine ca scriitorul să ţină seamă de realitate, nu ca ăştia de-acum, realist-socialiştii, care ţin seama de Scânteia şi de cur’ scurtu’ ei şi de directive: ea, sărăcuţa, abia se orientează pe teren ziua – dar noaptea? Purceii de interni rosteau şi cuvântul de ruşine: curvă – pe loc săream la bătaie: cum să fie curvă, când n-are cur, biata?

Prin urmare zburam ca vulturul prin noaptea-ntunecoasă şi profund ostilă, deşi-nstelată; harceapărceam la măgari şi la ping-pongari de poznar’, îi fugăream prin cartier, pe deasupra Tribunalului; împărţeam dreptatea mai ceva ca moşcolonelul de haiduci de la Astra: o distribuiam, nu doar IOVR-istelor, vădanelor ’danoşe, fumeilor făr’ de om, cu forme bine formate şi coapte, de-ai fi zis că-ntreg trupul lor e numai ţâţe şi curi, fainice, văduvioarele de haiduci, cu treaba asta să se ocupe autorii de romane vitejesco-socialnice-haiduceşti, eu o dau, dreptatea aceea urâtelor; neformatelor, neterminatelor, ne-nceputelor – nasoalelor. Şi sabinelor.

Care nu mai era chiar atât de ba chiar deloc, atunci

când, apucându-mă de reverul paltonului de cartelă, de astă dată cu iubire, mi-a spus că oamenii, nu ca elevii premianţi şi nesuferiţi:

— Dacă vedem că se-apropie cineva, ne sărutăm – de-acord? De-acord?

Cum să nu fi de-acord cu de-acordul? Am dat harnic din cap. Gândindu-mă-n gândul meu:

«Într-un oraş ca Sibiul; într-un cartier ca acesta din spatele Tribunalului; pe o stradelă ca aceasta – mai degrabă atrag atenţia cineva-ilor doi tineri care nu se pupă, decât aceiaşi – care se pupă. Cu drag. Cu foc. Cu dor nespus. Şi cu toate că în acel moment ne aflam opriţi la egală distanţă de felinarele aprinse, era suficientă lumină, la mijloc – şi pe ninsoare – ca să se observe bine numerele de pe mânecile noastre cele stângi – oricum s-ar poziţiona, o pereche de liceeni sărutoşi, tot li se văd numerele… Decât dacă facem uite-aşa: cu mâna dreaptă te cuprindeam peste umăr, iar mâna mea stângă, cea cu numărul, o băgam la subţioara mânecii tale drepte: după ce te luam bine-bine-n braţele-mi vânjoase şi mă echilibram pe cele două picioare ale mele, musculoase, ziceam în şoaptă dulce şi virilă:

— Atenţie, vine cineva-ul din spatele tău! – şi, doamne, cum mi te mai sărutam!

Numai că Sabina ţinea buzele apropiate; îngustate, cusute, lipite. Cum nu sunt născut ieri, am înţeles: nu le strângea ca să mi se opună – ci nu le întredeschidea; nu refuza activ, chiar dacă refuza (pasiv).

Deocamdată obrazul: rece. Şi oarecare. Ramele ochelarilor, din fier, nu mă lăsau să merg mai departe, să înaintez spre ochi, să i-i sărut – cu delicateţea-mi proverbială, bine-crescută. În plus, dacă păstram eu ochii deschişi, mă vedeam pe mine, atacând-o! Nu era deloc frumos ce vedeam, nu era deloc frumos atacatorul – însă dacă închideam ochii, nu mai vedeam pe unde calc.

Eram gata să renunţ la această primă intenţie de tentativă, când am simţit sub mine buzele-i mişcându-se. Mai mult am dedus că spunea:

— Atenţie, acum vine un cineva din spatele tău…

Aşa că eu m-am foarte speriat, m-am împiedicat, am căzut în propria-mi limbă care a străpuns buzele ei cusute. Am auzit cum pârâie aţa. A, nu: ea nu se lăsa, însă era o nelăsare din neştiinţă a vieţii, mai încolo, în timp, în spaţiu, a constatat şi ea, ca şi Dumnezeu, că ieşise bine ce încercase a face, aşa că numaidecât singură s-a împins în sus, în timp ce înlătura cu degetul arătător masca de gaze a ochelarilor, lăsându-mă, în pauzele de respiraţie, să-i sărut ochii; şi obrajii; şi bărbia; şi tâmplele şi părul şi fularul şi gulerul pardesiului – tot la gură întorcându-ne (nu întâmplător folosesc pluralul: ea descoperea; mă descoperea la şaptesprezece anii ei şi la legenda cu militărimea sibiotă).

Strada îşi vedea de pustietatea ei, noi de plinătatea noastră. După un timp, simţind ea că gâtul meu a obosit tot frângându-se spre jos, a urcat cu un picior pe un bocanc al meu. M-a întrebat dacă-i grea, dacă nu mă doare. I-am răspuns că e şi mai puţin grea dacă-şi pune amândoi pantofii pe bocancii mei: am zice că dansăm, ea ar pretinde că dansează fără să-atingă-pământul.

Şi n-a atins pământul – înzăpădăit. Chiar fără să mă uit, simţeam: îi era mult mai cald la picioare aşa (chiar cu pantofii ei obosiţi şi, după toate aparenţele, sparţi, dar urcaţi pe bocancii mei), decât pe zăpadă; oricum, mai puţin frig – ceea ce în sărăcie nu rămâne doar o nuanţă.

Am dansat o vreme. Am mers cu ea – doi-trei metri încolo, apoi îndărăt. Îmi descheiasem paltonul, îi descheiasem pardesiul: îi simţeam gambele cu gambele, coapsele cu, şi-i simţeam osul de-aici, din fierbinte, însă parcă şi mai fierbinţi i se făcuseră labele picioarelor urcate la adăpost de zăpadă pe bocancii mei.

M-am gândit: asta trebuie să fie plăcerea mare (după cealaltă): să ştii tu, bărbat, că o ocroteşti, că o încălzeşti pe înfrigurata, pe neajutorată femeie sabină. Ea zicea din ce în ce mai stins, mai aburit de căldură că, uite, vine careva: să nu ne vadă – rămânea sus, pe bocanci şi se lăsa dusă, purtată încolo, încoace: în sus, în jos, tras împins,

osul.

Până când a răsărit lângă noi o împuţiciune de babă-bătrână/ cu dinţii de lână, nu era ea chiar babă, părea fochist de locomotivă, după haine şi ochelari. Ne-a fulgerat frigul despărţirii. Elevi cu număr pe mânecă, dar tot nu ne-am dat drumul de mână. Iar când boşorogul de fochistă a dispărut, ea m-a sărutat fulgerător pe colţul gurii şi mi-a zis, trezită:

— Acum asculţi şi-nregistrezi! Memorizezi, dar nu mişti! – m-a apucat iar de revere: Acum facem puţină topografie – de-acord? De-acord?

Doamne-Dumnezeule-Ceresc-Tată! Cum să nu fiu de-acord? Cu? Mai ales că cea mai secretă şi povestită plăcere la internat, seara, este chiar? Am spus ori am vrut să – acelaşi lucru:

Cum să nu fiu de-acord cu topografia?! Geografia mi-a plăcut totdeauna, am citit nu doar într-o singură carte că un om care nu-şi cunoaşte locul-în-spaţiu nu are loc nici în timp – cam aşa cumva, oricum, pe-aproape, mai ales că există o topografie generală, de stradă, de oraş şi alta de internat, specială: când vorbim la internat de topografie, ne gândim cu multă salivă la geografia-fizică a fetelor – nu totală, doar regională; hai: zonală, cea cuprinsă-ntre şi, la mijloc de codru des (în mare, fiindcă în mic, nici chiar noi, interniştii, nu numim cu numirea aceea folosită la băgare-n mă-sa).

Am mai zis ce voi fi zis, în cele din urmă am tăcut, nu-i puteam spune fetii, verde-n faţă:

«Uite, Sabina, tu eşti cam externă, în plus, fată, nu prea ştii la ce zicem noi, golanii de băieţi: topografie şi-atuncea ni se umple gura şi-mbeţivează privirea – s-ar prea putea ca tu să nu ai, ca încă neformată, ori de tot să n-ai, cică ar fi astfel de cazuri – mă-nţelegi şi scuză-mă dacă, în fine, sincer îmi cer iertare.»

Ascult cu atenţie, mă las muls de revere când zice:

— În spatele şi în dreapta mea începe numărul 9... şuieră dulce, adânc iubitor Sabina. Te uiţi, dar nu mişti, auzi tu?! Aşa... La numărul 9 e casa mătuşii mele Emilia,

Mili, eu îi zic: Militante – acum e naţionalizată, locuieşte tot la 9, în casa ei, dar la subsol. Atenţie: la subsol se ajunge după cum urmează: intri în curte, ajuns în dreptul intrării principale, o iei la stânga; faci colţul, la dreapta: după cinci metri, tot în dreapta, dai de uşa ducând la subsol. Cobori trei trepte. Deschizi. Intri: un culoar. În stânga: cazanul caloriferului; vis-à-vis e fosta spălătorie, stă organistul Dressler. Nu tresări! A doua uşă pe dreapta, Mili Tante, de altfel pe un carton scrie: „Frau & Herr Fleacă” – ştiam c-ai să râzi, de ce râzi?! aşa-l cheamă pe unchiu-meu. îl chema, e la Canal, nu mai ştim nimic de el, o fi murit şi el – ai înregistrat topografia? S-o repet?

Am dat din cap, întâi să n-o repete; apoi că da, am înregistrat-o; după aceea am început să-mi mişc buzele ca şi cum aş fi vorbit pentru mine: repetam înregistrarea. Apoi i-am deschis, mari. Am şoptit:

— Vine cineva-ul! – şi am sărutat-o fulgerător (şi delicat) pe gură.

— Perfect! a zis ea, după ce venitorul care nu venise trecuse de noi încolo, spre închisoare. Acum, atenţie: de cealaltă parte a străzii şi cu o casă mai spre spatele meu decât numărul 9, e numărul 12. Nu mişti capul, numai ochii. Te uiţi pe lângă tâmpla mea – perfect! Acolo e casa noastră. La 12. A mea, în principiu – în principiu, unică moştenitoare. Până să intru în posesia ei, a intrat ea în posesia lor – e naţionalizată.

— Stai şi tu în subsolul propriei case? am întrebat-o.

— Nu. E ocupat de două familii cu copii – atenţie, să nu mişti: acum îţi spun că în subsolul nostru locuieşte profesorul tău de matematici.

— Mihăilescu? Dar are casa lui, ca tot…

— Ca tot – avea. Naţionalizată. În schimb, în subsolul casei lui Mihăilescu şade profesoara mea de istorie, doamna Proca.

— Şi în subsolul doamnei…? am încercat eu o glumă de internat.

— Probabil tot un naţionalizat în altă parte. Sau doi – avea casă mare, pe lângă Ursuline.

— Cunosc mişcarea, am zis. Noi am gustat-o înaintea voastră.

— Care voi?

— Noi, refugiaţii din Basarabia, din Bucovina.

— Ce cunoaşteţi?

— Mişcarea – îi spune rocadă.

— Ceva în legătură cu şahul…

— Şi cu geografia, am zis. Metodă balşaia, samaia – şi-aşa-mai-a’: îl dai afară din casă pe A, în locul lui îl repartizezi pe B – după ce l-ai dat afară din casa lui.

— Am înţeles – în principiu aşa e, dar eu n-am fost repartizată în casa altuia, alţii au fost plasaţi la mine.

— Şi nu-i destul ca să te lucreze ciuda că nişte străini au dat buzna peste tine? Şi te-au. dezlocuit?

— Aşa, un pic, însă pe Militante… Pauză. Cu aburi. Apoi eu:

— Acolo stai? La 12? Sau la 9, la Militanta?

— Te rog să nu râzi de numele ei, e mătuşa mea! Asculţi, înregistrezi, nu pui întrebări, nu faci comentarii. Cum intri la mine, ocoleşti casa prin stânga – ca dincoace, la 9, însă nu te opreşti până n-o înconjuri de tot – ca să intri în garaj.

— În garaj? Dar în garaj se intră direct, din stradă, de ce să?

— De unde ştii? s-a speriat Sabina, s-a desprins din braţele mele şi a privit roată. Ai mai fost pe-aici? Cunoşti casa? Casa asta, casa mea? De unde?

— Ci nu mai ţopăi atâta – ziceai că nu trebuie să atragem atenţia. – am luat-o iar la piept. Nu-ţi cunosc casă, n-am mai fost pe strada asta, dar în uşa garajului a fost tăiată de curând o uşiţă.

— Se vede? s-a zvârcolit. Şi cât m-am silit… Credeam că n-o să se observe: după ce am tăiat cu fierăstrăul, am dat cu un rest de vopsea, ca să nu se cunoască tăietura.

— Asta îmi va fi sărit în ochi: vopseaua! am râs. Aşa că intru direct, prin stradă.

— Nuuu! a urlat în şoaptă Sabina. Se veeede!

— Se vede vopseaua, dar eu ştiu să mă strecor…

— Nu! Aceea-i uşă pentru intrat oameni, tu vii prin spate! Am luat mâinile de pe ea. Le-am dus la spate. Am făcut un pas îndărăt. Am privit peste umăr, să mă asigur de drum.

— Ai înţeles foarte bine şi nu face pe supăratul – dacă nu eşti de acord, spune clar, cu cuvinte!

— Spun: deci, intru. Nu intru pe uşa pentru intrat oameni.

— Aşa am spuuus?

— Exact aşa.

— Nu cred că am chiar spus – ce te-a supărat? Noi nu trebuie să fim văzuţi împreună – ai uitat?

Am rămas într-un picior: când spusese ceea ce pretindea? – ce legătură cu uşa-pentru-intrat-oameni – inaccesibilă mie? niciuna, dar ce importanţă, când Sabina, de la douăzeci de centimetri, îţi vorbeşte cu vorba gurii sale, ca la Cântarea Sabinelor? o laşi dracului de memorie, de logică, de coerenţă, te-mbeţi cu mirosul. Când eşti la douăzeci de centimetri – fie şi jumătate de metru – de gura Sabinei, poţi să te lipseşti de sărutul care, normal, ar trebui să vină. Am trecut peste toate gardurile: am ţuguiat buzele şi am atins cu ele huluba dreaptă a ochelarilor. Şi am îngăimat:

— Dar acum? Dar aşa? Dar aici?

— Acum-aşa-aici suntem pe stradă, ne-am întâlnit cu totul întâmplător; întâmplător stăm de vorbă – altfel.

Altfel? Avea un fel de a pune mâna-n piept, de a refuza, prin cuvinte. Nu de refuz, ci de prevenire – ceea ce nu făcea, fără cuvinte. Simţeam că mă supăr; nu mai eram faţă-n faţă, vrăjile ei nu mă mai atingeau. Era cazul să mă supăr, simţeam, deşi nu vedeam, limpede, pentru ce. Pentru poartă? Am zis:

— ’Nţeles, s’ trăiţ’! am schiţat şi salutul militar. Ocolesc prin curte, intru în garaj prin spate, pe unde mi-i locul, prin faţă fiind uşa numai pentru intrat-oameni. – am lăsat suspensia, ea nu a dat semn că înţelesese, am urmat: Toate bune şi frumoase, dar nu ştiu să conduc.

— Nu ştii să conduci – ce?

— Maşina. Nu?

— Nu, ce? Care maşină?

— Maşina pe care trebuie s-o conducă şoferul atitrat, în livrea – nu şi-o dă jos decât dacă o ia pe sus pe stăpână.

— Ce stăpână? De ce să şi-o dea…? Eu n-am… Aaa, te gândeşti la garaj!

— Numai la garaj! Tu, în schimb, la maşina care intră-n…

— Dar nu mai există maşini! Le-au rechiziţionat în timpul războiului, după aceea le-au confiscat comuniştii.

— Atunci ce caut eu în garajul tău, prin spate?

— Ceva ce nu ţi-am dezvăluit.

— A-haaa… am făcut după o pauză.

Una din două: ori e toantă şi necitită, ori are un umor turbat.

— De-acord, am zis, sunt omul tău – dar dac-aş intra pe-aici, prin faţă?

— Eşti un măgar! Să nu te mai prind că spui porcăriile cu garajul, cu faţa, cu spatele.

— Dar ce-am zis când am zis…?

— Ia ascultă, puţică (am holbat ochii, am crezut că-mi pârâie cusăturile la cheutorile zgâielii), să nu uiţi că am cu doi ani mai mult decât tine şi, la vârsta noastră, diferenţa-i enormă! Ai putea să-mi zici: Tanti, îţi permit să-mi spui pe nume: Sabina – e mai comod. – mi-a dat drumul, am făcut un pas înapoi.

— Ia te uită… am zis, mirat-surprins. Şi eu care te credeam o mucoasă pe care trebuie s-o învăţ alfabetul.

— Vorbim noi şi despre asta, altă dată, acum asculţi, nu discuţi!

Iar m-am supărat. Când eram pe punctul de a trece peste – ea:

— Eşti aşa de cretin?!… Am înghiţit în sec. Am zis:

— Aştept să-ţi retragi cuvântul.

— Ceea? s-a înfoiat, ultragiată. Eeeu?

— Tu. Altfel, plec.

— Ceea? Mă şantajezi? Nu mi-l retrag şi află: pleacă! Nu vreau să te mai văd! Adio, domnule!!

A plecat ca o nebună. Încolo, nu ştiu unde, probabil pe stradă la dreapta. Sau şi mai foarte probabil: la stânga.

N-o puteam lăsa aşa, singură – ştiam ce-i singurătatea. Am pornit în marş forţat spre internat.

4

Mi-a spus s-o aştept – o-aştept.

Atunci o pornisem spre internat. Mărşăluind voiniceşte, ziceam, pe pas:

«Ei, drăcie cu pălărie! mai faci şi nazuri, cauţi calul de dar – acum caută-te pe tine: de gândinţi! Am spus de la bun început că sunt de-acord – dar vorba lui Crăcănel: să ştim şi noi. Şi tu te superi, îmi întorci reversul, mă faci cretin! Ei, duduie, asta nu se-nghite!»

Aşa i-o ziceam. De la obraz. Eee.

Nu eram deloc nemulţumit că aşa se încheiase partida, sfârşise iubirea noastră. Cine ştie în ce daravelă de-a lor, de clasă, periculoasă aş fi nimerit (ca un adevărat cretin), dacă aş fi rămas pe loc şi-aş fi-ndurat năbădăile, insultele – dar ce-şi închipuia, nesimţita: dacă s-a pupat cu mine oleacă, m-a cumpărat? La urma urmei, nu ea m-a ea ţinea buzele strânse, de ziceai că aia nu-i gură de om, ci o cicatrice de pom! auzi, să-mi spună cretin – deşteapta, Amica Chiorilor! Aveam dreptul s-o întreb, fiindcă ce-mi spusese, decât de o fereastră de la care se vede altă fereastră – aşa mugise junca, viţica, vaca: «Uită-te la uşa care duce la subsol, nu la mine, domnule!» Trebuia să-i domnesc câteva, de să nu mai cârâie – auzi, să zbiere: «Oită-te la ea, no la mene!» – cretina, capra, behăicioasa, că nici ţâţe n-are, ce să mai vorbim de şolduri, am pus mâna: nimic; calm plat; plecat fără adresă. De oitat m-am tot oitat, nu era nemica de vozot – dacă n-a spus nimic limpede? Proasta, cu picioarele ca scobicioarele!

«M-a făcut: puţică – puţa! Cică: «Am cu doi ani mai mult, la vârsta asta se cunoaşte» – s-o fi cunoscând. la altele, ea, la şaptesprezece ani, nici puţă n-are! Uite-aşa!»

«Bine, ai.», am convenit şi am pornit mai departe. «Dar te-ai purtat, de parcă n-ai fi avut şi dacă îngerii seamănă cu tine, ne-am procopsit.»

Are, n-are, până una-alta, o priveşte numai pe ea, pe mine mă priveşte că m-a insultat, m-a cretinit, m-a puţit – cu ce-o jignisem? Am întrebat-o de ce să intru în garaj prin spate, când există uşă la stradă? la care ea., auzi ce limbă română: «Uşă pentru intrat oameni». Cu ce-am ofensat-o? că am spus: De ce să intru prin spate, riscând să mă întâlnesc în curte, după casă, cu cine ştie ce locatar repartizat, miliţian, activist, miliţian, securist? – de-alde ăştia ocupă acum parterele şi etajele, subsolurile, podurile numai bune fiind pentru profesori universitari şi, uneori, chiar foşti proprietari. Asta a fost ce-am zis şi madmazela se ofuscă, se şifonează, mototolita! Păi, domnule, să mă supăr eu şi încă de pe când îmi punea mâna-n piept, ca să respect distanţa, să rămân la locul meu, să nu trec graniţa dintre categoriile noastre, să nu pun mâna pe ea – nici gura – ca să nu-i dau păduchi, tuberculoză şi ce-oi mai avea, de la internat (ul meu). Vasăzică mă pup cu ea

— Dar numai pe stradă! Să nu pătrund în garajul ei, decât pe din dos, nu prin faţă, ca omul sănătos – şi tot ea se supără şi pleacă, dar plece-n! că eu mă duc la internatul meu!

Cât timp pierdut! O întreagă după-amiază – în care nu citisem un rând, necum o jumătate de roman; şi seara era gata pierdută; ce să mai caut la ora asta pe Corso?: programele s-au făcut, aranjamentele s-au aranjat, lumea a intrat la film, ori se plimbă perechi-perechi, pe Harteneck, oprindu-se în locurile umbrite şi sărutându-se, sărutându-se, posesorii de garsoniere – ca Septimiu

— Vor fi terminat de dat cu capul în limitele de la intrare, iar acum, poate că da, poate că nu fumează, scrumindu-se-n scrumiere de pe noptiere. Ce-i rămâne unui intern la ora asta, decât să se întoarcă umilit, vinovat, învins, la internat?

Îi rămâne, rămâne, eu am amestecat timpurile cu timpii, garsoniera cu scrumiera – toate astea nu existau atunci, abia în toamnă au început a fire – deşi, dacă ar fi fost să foste atunci, pe loc, cine ştie ce curs ar fi luat istoria, doar pentru că geografia în general, în special

topografia ar fi arătat altfel.

Poate că da, poate că ba, vorba lozincii de pe frontispiciul septim: vorbesc de odaia de pod în care amicul s-a mutat de când s-a certat cu ai lui. Aşa umblă vorba prin oraş, pusă de el să umble, ca să nu se afle ce secret avem noi de gând să comitem – între timp ne-am răzgândit, constatând că odaia personală venise prea târziu pentru copierea, de mână, a cărţilor ameninţate cu epurarea; de filosofie, în primul rând! cerea apropitarul domiciliului; de poezie, mai întâi! susţinea Octavian. Nu s-a ales nimic de bunele noastre intenţii, garsoniera a rămas în folosinţă proprie, sub pseudonimul regăţeano-turc de ogeac, folositorul zicându-i: garsonieră, sună mai european, în tradiţia Cercului, arată chiar mai văruită. Doarme acolo când nu-i frig, mănâncă totdeauna acasă: e mai caldă.

Ca să ajungi la garssonerie (aşa-l iau peste picior, cu doi *'s*, ca să nu uite că n-are), pătrunzi mai întâi într-o curte săsească-naţionalizească, gata medievalizată, cum îi place lui, iubitorului de „locuri"; urci o scară doar cu numele şi, când să faci la stânga – poc! dai cu fruntea-n grindă (îi zic eu, pocnitoarea-i din piatră veritabilă). Băiat-marele Septimiu a dat-o cu var, ca să se vadă, să sară-n ochii ascensioniştilor – ca să nu:

LIMITE! LIMITE!! RESPECTĂ LIMITELE!!!

Util avertismentul, te ajunge ca mintea Românului, nu pierde o secundă: imediat după ce-ai luat limita-n corn, înjurând de dumnezei-paşti-mame, înalţi privirea – şi vezi ce-ar fi trebuit să respecţi. Septimiu încearcă să ne consoleze, arătându-şi bătătura din frunte de-atâta limitare; Octavian s-ar lăsa, atât că nu-l lasă propriul nas: de fiecare dată ia Piatra-Scrisă în plin plisc (de aceea-i zice garsonierei: garnasieră). Nasul lui mic şi la locul-i a căpătat cocoaşă, Octavian întreg seamănă cu un boxer de categorie grea aflat între două matchuri decisive şi devastatoare. Mereu hlizindu-se, azvârlindu-şi cu gest viril coama romantică, pipăindu-şi bătătura frontuală, Septimiu povesteşte, nu doar „locuri", ci şi oameni: ca să verifice

starea-funcţionarea limitelor, l-a invitat pe colegul Banu, fiu unic de popă şi ultimul din şir la gimnastică: ei bine, persoana bănă măsurând un metru treizeci (cu tot cu căciulă) n-a putut trece fără pagube printre fălcile Scylei şi Carybdei cibiniene, de unde concluzia: toţi oamenii sunt prea-mari!

După ce treci cu bine de vama-limitatornică, dai de o pasarelă de fost lemn. De nu-ţi pătrunde piciorul prin podişcă

(unu ca unu, le alternativizezi, dar vai de ambele-două-simultane, cu, la centru, o grindă: îţi piere piuitul – speţa), ajungând nevătămat dincolo, pe mal, te găseşti dinaintea unei uşi: fără clanţă, fără broască, menţinută oarecum lipită de canat cu o sfoară de negară simbolică, făcând funde-funde pe un piron ornamentalic. Deasupra uşii scrie încurajator:

POATE CĂ DA, POATE CĂ NU

Eu, dac-aş avea, ca garsonul septim ogeac, n-aş scrie pe păreţi, însă aş păstra codul soneriei-fără-fir:

Po. Popescu: bateţi odată! Pu. Pupescu: bateţi 2 date Pi. Pipescu: bateţi altă dată.

Dar n-am. Şi dac-aş ieşi în întâmpinarea ei?

Numai să nu ningă. Nu ninge, dar nu ştii niciodată cum se-ntoarce meteorologia. Am aflat de la tatăl lui Septimiu: buletinul meteorologic a devenit mare secret de stat; ca să nu afle capitaliştii timpul favorabil unei invazii, nu se mai difuzează – nici la radio, nici în ziare. Nu doar topografia, dar şi meteorologia a devenit secretă, iar timpul: extrem de probabil. Probabil, dacă n-ar fi atât de urât afară, dacă n-ar fi atât de bine, de parfumat şi de Domnul lăudat înăuntru, aş ieşi oleacă afară, în parc. M-aş plimba, aş fuma o ţigară, sub bradul lui Bariţ – ca s-o văd când vine.

Vine ea, vine – nu se poate să nu.

Ar fi timpul: anul. Anii.

Unii spun, alţii scriu că adolescenţii sunt prin natură nerăbdători, neînstare să aştepte câteva minute la o întâlnire – dar ani? Am pus anii la plural, ca să spun că eu

pot aştepta. Ştiu de ce: nu mai sunt adolescent; cum, în plus, sunt basarabean, noi, tot refugind, am învăţat speranţa; şi aşteptarea. De aceea ne-om fi maturizând noi iute-iute; şi iute-iute cădem din pom, gata-răscopţi – tata ca tata; dar biata mama.

Fiindcă veni vorba, adusă de mine: m-ar crede cineva că am abia cincisprezece ani (adevărat: şi patru luni)? Ar zice că fac pe nebunul; pe glumeţul: numai cei maturi îşi permit să se ia singuri peste picior, pretinzând că au mai puţini ani decât au, pe când copilul, adolescentul minte în plus – cu anii, cu centimetrii, cu aventurile, ca să fie luat în serios, niciodată nu i se pare destul de.

M-am schimbat mult, fiindcă şi părinţii. În rău, mai ales mama. Nu-i bine, nu-i deloc bine cu mama, deşi aparent nicio schimbare – în afară de îmbătrânire, fatală. Nu ştiu alţii cum sunt, dar eu, când îi văd pe părinţi cum scad, cum dau înapoi, cum se micşorează, se micesc (nu-i acelaşi lucru) de la o vacanţă la alta, fără pricină vizibilă (mama: se usucă, se cenuşeşte, se stinge – în tăcere), îmi vine să îmbătrânesc eu, fulgerător şi tăcut: să n-o las singură. În vacanţe mă străduiesc să ţin pasul cu ea, spre îndărăt – ca să nu rămân eu singur şi în urmă (apoi nu poţi fi mereu tânăr şi ferice ca vesèlu-Alecsandri), dar nu-i uşor; nu, nu; nici din cale-afară de plăcut, măcar simplu: încerc să mă cocoşez, să mă împuţinez la trup, să-mi nesigurez glasul – astea mai merg, însă mă dau de gol ochii: nu reuşesc să mi-i împâclez pe dinăuntru şi de altceva decât milă de ei.

La vârsta mea se vorbeşte de încă creştere, însă eu am o vârstă, alta – oricum, a doua fiind aceea de basarabean refugiat: noi, străinii în propria ţară ne ofilim mai iute şi mai adânc decât refugiaţii în altă ţară; ne trecem iute-iute, coborâm înainte de a fi urcat destul, ne veştejim înainte de a da poame. O fi din cauza Soarelui: noi am tot fugit, ne-am tot refugit spre Apus, mereu spre Apus, adică în sensul mersului şi al lui, ziua ne-a fost mai lungă decât a altora, nu ne-am odihnit, de noapte – când aveam mai multă nevoie decât ceilalţi. Om fi ca găinile din

crescătoriile americane (am văzut o revistă la Septimiu), dar pe invers: ouătoarele sunt închise în „baterii”, astfel încât să nu vadă lumina zilei, cea care ne reglează ouatul: din lumină electrică omul îi face alte zile, alte nopţi, alte cicluri, mai scurte, din ce în ce mai scurte, ca găina să dea din ce în ce mai multe ouă – după ce e stoarsă, gata cu ea, după mai puţin de un an normal, solar, e trimisă la abator. Noi, Basarabenii, suntem invers decât găina-americană-presată: noi combinăm lungul cu scurtul, rezultatul fiind riguros acelaşi ca la găinile producătoare de ouă: viaţă scurtă. Mă uit la mama, o văd cum se subţiază, se termină, se apropie de capăt. De aceea. De aceea noi, Basarabenii nu mai creştem pe înălţime, ci pe adâncime: ca să fim aproape de.

Oare ea o mai fi crescut? Pe-acolo, pe dincolo, pe unde va fi fiind? Poate că da, însă poate că şi nu, vorba respectului. Pe timpuri era cu o palmă bună mai scundă-scurtă decât mine – este, în continuare, de ce spun: era? Doamne fereşte, nu vreau să menesc de rău, dar aşa e viaţa postumă; şi gramatica: imperfectul e cel mai perfect timp (apud Papaşa de la Şeica – am auzit că ar fi murit, nimic sigur din partea lor, ca expeditori, nimic sigur din parte-mi, ca receptor, deci: n-a murit: singurul lucru de care ne temem noi, Basarabenii, să-l rostim: moartea – a altora, a noastră.), cel mai potrivit timp de povestit, imperfectul aparent şi gramatical – iar eu, dacă nu ajung cel mai mare trompetist din Sud-Estul Europei, nici campion internaţional, deşi european ar fi visul meu, dar, uite: nici măcar al treilea pe ţară, la cros, ci al. patrurmătorulea – atunci povestitor mă fac am mai spus, am să mai spun. Povestitor, nu scriitor – scriitorul s-a prefăcut în inginer. De asta sufletul omului s-a pierdut. Scriitorul inginereşte pe la sufletul bietului om – povestitorul povesteşte ce-a înţeles el, ce i s-a părut lui că a înţeles din ce-a auzit, văzut, părutcă. Aşa că, dacă vine, o să-i povestesc şi-o să-i povestesc (şi o să-i povestesc) şi ce nu s-a-ntâmplat, dar ar fi putut să se se-ntâmple, au mai fost cazuri. Numai de-ar veni fata asta, sabină.

Multă apă a curs pe Cibin (a) de când s-a dus Sabina. Apa unui an. Şi a încă unuia şi. Ori scădem anii, nivelul. Debitul, se zice ştiinţific. Hidrologia, ca şi meteorologia intră la secrete militare, însă cum n-am de gând să divulg duşmanului imperialisto-vaticano-titoist cifre precise, mă pot gândi la anul calendaristic scurs – e-he, prin câte (nu) trece, într-un an, el, elevul-intern-şi-basarabean. Darmite în mai mulţi!

În primul rând, elevul susamintit trece dintr-o clasă în alta, la internat în alt dormitor, la cantină la altă masă; în al doilea, elevul este dat afar' din internat. Uite-aşa, dat afară pentru... că a dat cu capul în limite şi dacă nu mi-ar fi, nu frică, dar jenă de vorbe mari, aş zice că toată suferinţa noastră de români, începând din 44 şi toată suferinţa noastră de basarabeni, cei care am luat-o din iunie 40, se reduce la un singur cuvânt: minciună. Oricum ai lua-o, întoarce-o, dă-o, dacă nu rămâi în curtea ta şi numai în cazul tău personal, înţelegi că totul, totul: invazia rusească din 40, cea din 44, jaful, foametea, Securitatea, arderea cărţilor, Canalul, colectivizarea (şi n-am terminat – abia au început), toate pornesc de la minciună, se scaldă în minciună, s-au născut din minciună, nasc la rându-le minciună. Minciună venită de la invadatori, confiscatori, epuratori, colectivizatori (şi reieducatori, ca Puturosu, pedagogul şi omul cu dosarele) – însă atâta ne-au bătut cu ea la cap, la cur, încât de la o vreme, noi, bătuţii, începem s-o repetăm, s-o purtăm, ba chiar să credem că ea este adevărul nostru.

Ce păcat că Sclifos a terminat liceul, că s-a dus la Braşov, la Mecanică – ce bine mi-ar fi prins să discut cu el. Acum n-aş mai monologa, am dialoga, doar am mai crescut între timp – basara-beneşte: în jos.

«Tot răul spre bine», zice tata. După el, zic şi eu, apropiindu-mă de internat, de unde nu trebuia să mă desprind, ca să mă iau după curu-ăsteia cu ochelari – şi, după toate, să mă lase-n mijlocul străzii şi să se care! Dacă aş fi rămas, în cine ştie ce dăndănaie m-ar fi băgat pisimâţa-leşinâţa: în vreo problemă de-a lor, de-a

naţionalizaţilor.

N-o vedeam pe Sabina băgându-se în politică, dar n-ar fi fost nevoie să se bage ea, s-o bage ăştia! Ea să mă tragă şi pe mine. Nu-mi venea să cred că făcuse apel la mine pentru cauză. Ştiu: nu-i frumos să-i judeci pe oameni după aparenţe, însă la mine prima e şi ultima: Sabina vrea de la mine ceva numai în interesul ei personal. Dar ce? îmi făcuse topografia caselor, nu a vreunui depozit, tunel, pod, cazarmă rusească – de aruncat în aer. N-am văzut un partizan în carne şi-n oase, dar judecând după mine cel de la Mediaş: partizanul face ceea ce face (şi riscă) numai pentru alţii, deci pentru cauză. Or Sabina are o structură, cum să-i zic?, de naţionalizată. Natură de confiscată, înfăţişare de persoană ce a pierdut ceva material – desigur, a pierdut şi altceva, dar naţionalizatul confiscat se gândeşte, nu la libertatea (pierdută), ci la casă, la materia numai a lui.

Dacă mătuşă-sa a avut înainte o casă, multe case, dacă părinţii Sabinei au avut casă cu garaj, înseamnă că Bine, am înţeles: bărbatul Militantei e la Canal, ca tot Românul, dar părinţii Sabinei? Arestaţi şi ei, ori numai ascunşi? – în garaj? Nu te-ascunzi de răul comuniştilor îndărătul unei uşi proaspăt tăiate. Parcă a spus cineva ceva de rămas în Occident. Nu, nu Sabina, ea nu a avut când: Septimiu, acum câteva zile, după ce Sabina se îndepărtase, îi spusese lui Octavian ceva despre un diplomat care, spre deosebire de domnul Tatu, refuzase să se întoarcă în ţară, în 46 – sau poate după alungarea Regelui? Probabil de tatăl Sabinei vorbea. Dar mama? Să fie cu soţul? Nu, pe-aici nu e, fata vorbea de mătuşă, de unchi – cel de la Canal – de mamă n-a pomenit. Mâine, la liceu, o să-l întreb pe Septimiu, el îi ştie pe toţi sibienii cu mari probleme de dosar: pe foşti. – cum se îmbogăţeşte limba română: „actuali foşti”, „X este, în prezent, un fost”. Şi Septimiu este (la prezent) un fost. Ba chiar el este un fost-actual – adevărat, nu un fost ca înainte. Foştii – foşti, actuali – sunt extrem de prudenţi: n-ar deschide gura despre secrete de-ale lor, de clasă, pentru nimic în lume. Nici faţă de mine.

Cum uită omul, cum uită Ardeleanul, domnule. Cine i-a spus, primul, încă din martie 44, că Ruşii au să aducă, nu doar rusismul, ci comunismul? – nu noi, refugiaţii din Basarabia şi din Bucovina? Acum, după şapte ani de egalizare în suferinţă şi mizerie, Ardelenii se feresc de basarabeni: cică noi suntem oamenii Ruşilor! – măgarii! Uită că ei i-au aşteptat pe Ruşi – cică să le deie Ardealul de Nord de la Unguri; uită că primul mare trădător de neam, slugă a Ruşilor n-a fost un basarabean de-al nostru, ci Pătru Groza al lor! Ăsta, din ardeleni, fie el ţărănişti, liberali, social-democraţi – mai ales din legionari – a făcut comunişti! – prin Frontul Plugarilor! Păi pentru Ardeal, Ardeleanu-şi vinde şi… Ardealul!

Să mă-ntorc la Sabina – deci Septimiu a spus ceva – ceva, rămâne de văzut dacă mai repetă după ce o să-l rog. îl înţeleg: părinţii lui: foşti prin ce au pierdut (taică-său o funcţie mare la ministerul Agriculturii, profesor la Agronomia de la Bucureşti), dar. şi actuali: taică-său este, în continuare, „agronom” la Bucureşti (atât că, acum, în mare secret, de te-ntrebi ce bombă atomică fac comuniştii în subsolul Institutului de Agronomie.), nu duc lipsă de nimic, în Sibiu locuiesc într-o casă de oameni – chiar dacă plătesc chirie. Şi dacă foştiipuri (adică sută la sută, nepătaţi de colaborare cu ăştia) sunt atât de prudenţi cu vorba şi cu fapta, cum altfel să fie, cum să îndrăznească să mişte-n front nişte foşti-actuali, cei care mai au ceva de pierdut (fiindcă li s-a mai lăsat dinainte, fiindcă au mai primit, recent)?

Dar Sabina? După cum e îmbrăcată în plin februarie la Sibiu şi după halul de lihneală, ca să nu spun: foame, este o fostă pură: a pierdut totul. Concluzie: o persoană care nu mai are ce pierde şi ar intra în categoria cea mai de jos, a noastră, a Basarabenilor, dacă. Dacă şi noi am locui în garajul nostru, naţionalizat. Dar să nu ne rătăcim: Sabina nu are ce pierde (decât lanţurile!), în schimb, ceva de câştigat. Mai exact: de recuperat. Asta trebuie să fie, altfel de ce mi-a făcut atât de insistent, de amănunţit topografia subsolului mătuşe-şi? Ce să vrea nişte

naţionalizate, dacă nu să încerce punerea la adăpost a câtorva lucruri, puţinele salvate când proprietarele au fost alungate din propria casă: ceva mobilă, un tablou-două, trei patru covoare, ceva argintărie?

Ce-ar spune tata despre asta? Mai bine să nu ştie. Băiat isteţ, bun element, cu experienţă de viaţă, judecată sănătoasă, bun-simţoasă, de învăţător de ţară, numai că vremurile s-au. mutat, au luat la îmblătit alte categorii de oameni, altfel de români. Or tata gândeşte, în continuare şi cântăreşte situaţia internă-şi-internaţională cu cântarul Basarabeanului refugiat; vede lumea, în continuare, prin ochelarii străinului în proprie ţară, a profetului în pustiu, cel care le-a tot zis nerefugiaţilor: «Atenţie: ce ni s-a-ntâmplat nouă are să vi se întâmple vouă, iar dacă nu puteţi fugi din calea nenorocirii, măcar să ştiţi cum o cheamă.» Şi: «Uitaţi-vă bine la noi: noi suntem viitorul vostru!» – dar s-a uitat cineva în gura lui? Tata crede, pe mai departe că ceea ce li se întâmplă „oamenilor" (aşa-şi zic Ardelenii lor înşişi – ceilalţi fiind: olteni, regăţeni, basarabeni, jidovi, ţigani, unguri.), este un fel de refugiu-pe-loc; o nenorocire abătută asupra tuturor – ca la noi în Basarabia, ocupaţia rusească din 40 – de pe urma căreia suferă toată lumea, în mod egal. Egalitatea, pentru tata, fiind gradul-zero la care am ajuns după ce-am pierdut totul, el nu ţine seama de cât şi ce anume altceva pierduseră alţii. indefinitiv tata îi consideră pe toţi Românii căzuţi sub ruşi, dacă nu basarabeni, atunci basarabenizaţi. El nu percepe nuanţele (dacă naţionalizarea este o nuanţă; nu înţelege suferinţa, şi ea autentică a naţionalizaţilor:

— E drept, comuniştii le-au confiscat casele – ca Saşilor; dar nu i-au trimis în Siberia, nici măcar în Donbas... I-au despuiat pe loc, nu i-au alungat ori dus din satul, din oraşul, din provincia lor, ca să facă din ei refugiaţi în propria ţară, străini printre fraţi – ca noi. Dar să mă ierte Dumnezeu: în zilele noastre mai contează pierderea unei case, când omenirea din jumătate de Europa se culcă seara, dar nu e sigură că mâine dimineaţă n-are să se trezească în lagăr?!

Cred că tata vede lucrurile prea de sus şi totodată de prea jos, cu ochii celui ce n-a avut niciodată acele bunuri materiale: casă, masă, pian, tablouri – deci nu ştie că şi pierderea acelor este pierdere şi provoacă suferinţă pierzătorului.

Asta va fi vrut Sabina: s-ajut la dusul, dintr-un loc nesigur într-un loc sigur, a unor lucruri. Nu ştiu cât de „fierbinţi" vor fi tablourile, covoarele, mobila, însă ştiu că argintul şi aurul – ard! Comuniştii le zic „metale preţioase" şi pentru nepredarea lor te băga-n puşcărie – din vara lui 49 la Canal. Iar dacă preţioasele-metale se numesc în intimitate: aur, nici Canalul nu-i cuprinde, sunt trimişi într-un lagăr special, de „aurişti", undeva lângă Galaţi, în Lunca Prutului: acolo se fac îndiguiri după metoda sovietică (o cunoaşte bine tata, de la canalul Ladoga-Onega): deţinuţii cară pământul cu poala şi apa cu boneta – aşa se ridică digurile, aşa se desecă bălţile, după cea mai înaintată metodă din lume. Iar dacă aurul găsit asupra nenorocitului are formă de cocoşei, e condamnat la moarte. Şi-mpuşcat.

Mai bine că m-am certat că Sabina: eu şi aurist! N-am văzut aur decât la Mana, la icoane şi la verighetele părinţilor – de prin 46, când cu foamea, au dispărut şi verighetele. Să fie altceva de transportat? m-am întrebat, ajuns la internat. Un dulap preţios, o masă din lemn scump, un pian? Dar ce masă, ce pian – ce covor – la Astra, fiindcă acolo mi-a arătat o fereastră? Ce poate fi comun între o bibliotecă publică şi un naţionalizat? Ei, ce!

Ce iau bestiile de comunişti şi de la Sabina şi de la Astra? Ei, ce!

Am coborât la cantină, am mâncat. Nu era ora opt. Internatul se închide la zece – am timp suficient:

Dau bună-seara şi-i aduc la cunoştinţă că.

5

Mi-a spus să aştept – aştept. N-a spus că are să şi vină, /dar asta-i Sabină: nu trebuie să crezi tot ce nu spune. Aşa că aştept să a zis ceva de după-şase.

În seara aceea era binişor după-şapte când am simţit,

de pe trotuarul numărului 9 că, dincolo, la 12 miroase a reşou încins, după o îndelungă întrerupere: a praf prăjit fără ulei.

Mi-am aprins o ţigară, ca să mi se limpezească topografia odorografică. Văzusem bine din primul moment cu adulmecul: reşoul. Or pe timpurile astea nu laşi aprins reşoul, iar tu te duci în vecini – fie şi peste drum la mătuşa-ta (subsol, a doua uşă pe dreapta): din economie şi din prudenţă – ce-ar mai lipsi: puţinul rămas după comunişti să fie mistuit de un adevărat incendiu, cu adevărat accidental, nu politic.

Asta fiind prima observaţie. A doua: După modul în care condusese acţiunea până la supărare (n-ar fi exclus să fi pus la cale supărarea), Sabina dovedeşte că nu e fiinţa care să lase reşoul aprins în garaj, să plece-n alte părţi, fie şi pentru un minut. Concluzie: Sabina se află înăuntru. În garaj. La numărul 12. Cu cine? Asta-i altă mâncare de mânecă! Oricum, după ce mă trimisese pe mine la plimbare, găsise pe altul; alt fraier. S-o fi măritat şi cu acel nou recrut, la colţ de stradă, pe-ntuneric. Promisiunea a fost făcută afară, înăuntru vine scoaterea cămăşii, fiindcă numai eu sunt o vacă de basarabean, intern pe deasupra, gata să facă orice, fără răsplată, ceea ce nu-i cazul cu şmecherul de melitar din garaj. Unul? Mai mulţi? Că doar unde-s mulţi puterea creşte. Numai că mai mulţii s-ar auzi. Nu se-aude, însă mirosul? zmeul de mine simte putoare de pământean de la poşta-distanţă de pe trotuarul opus garajului, acum însă: nimic. Ori nu e, ori nu sunt eu chiar zmeu.

Altă întrebare: de ce – în garaj? Acolo să fie locul secretelor, al confidenţelor? După mirosul de praf ars, reşoul n-a fost folosit de multă vreme, deşi suntem spre sfârşitul iernii. Prima ipoteză: Sabina nu are domiciliul-stabil în garaj, probabil în subsolul mătuşe-şi – chiar pe timpurile astea, greu de admis că un om locuieşte, adică doarme într-un garaj neîncălzit, dar o fată ca ea: firavă, nehrănită, sumar îmbrăcată şi care trebuie să-şi facă şi lecţiile. A doua: Sabina locuieşte în garaj, se încălzeşte cu

altceva (s-a încălzit: n-a rămas urmă de miros de la o eventuală sobă cu lemne, cărbuni, gaz metan, petrol), reşoul a fost de curând procurat. A treia ipoteză: Sabina doarme, învaţă în altă parte, la căldură, în garaj se duce rar, cu o anume treabă, una scurtă şi neavând nevoie de încălzire externă – care? Poate încredinţarea marelui secret. Cuiva – cui, din moment ce eu sunt, pentru ea, definitiv plecat, alungat, lichidat?

De mirare că nu le-a fost naţionalizat şi garajul, mai ales că e la doi paşi de Tribunal, de închisoare, de Securitate. Dacă ar fi fost, s-ar fi văzut: i-ar fi ars bestiile, pe dată, zid de patru metri, cu sârmă ghimpată pe coamă.

Am aruncat ţigara, neterminată: cine ţine să fumeze până la capăt o ţigară nu e hotărât să acţioneze. Or eu pentru asta mă întorsesem. Am s-o găsesc cu altul? Foarte rău pentru mine, îl iau pe obraznic de braznică şi-l ’zvârl afar’! Sau îmi fac numărul cu gelozia, o trag de limbă, aflu dacă acţiunea e cea bănuită de mine – dacă da, vedem noi mai târziu cum ne armonizăm; dacă nu, iarăşi bine, îi spun eu: Adio!

Am respectat întocmai indicaţiile topografice; am intrat la numărul 12, am ocolit casa prin stânga, în timpul ocolului nu m-am întâlnit cu Mihăilescu, n-am căzut pe gheaţă, n-am doborât pe-ntuneric vreo ceva, de să trezesc cartierul. Am dat de o magazie – de care nu-mi vorbise, deşteapta! Nasul n-a intrat în alarmă: nu era niciun bărbat dincolo de magazie, în garaj – cu ea. Ei, da: am nasul ca o trompă de ochi de melc – iar nasul ajunge la concluziunea: mirosul de sabină nu vine de dincolo de magazie, ci de-aici, din hainele, din gura – din nasul meu, atinse. Adevărat, dincolo o întrevedeam; cu mirosul ei propriu, nu cu cel dat; mirosul de sabină proaspătă nu-mi spunea că ar fi fost scos în evidenţă, trezit, activat de o persoană de gen gramatical, altul.

Uşa magaziei nu era încuiată; stăruia suficientă lumină de la zăpadă, ca să pot desluşi prin ea, deschisă, o altă uşă. Am intrat prin prima şi m-am lipit de a doua: Să bat? Am oftat, am ciocănit uşor, uşurel.

— Atenţie la găleată! am auzit glasul ei, liniştit.

Nu era o, ci ooo găleţi puse una peste alta, în calea uşii. Mi s-a strâns inima o primă oară: Sabina dormea aici, în garaj: găleţile goale au menirea de a hodorogi alarma în cazul pătrunderii unui nepoftit. A doua oară: bine, găleţile-şi fac datoria gălengănitoare, alarma e dată – dar după aceea? La ce slujeşte o alarma, dacă a intrat un şofer (de securitate) beat?

«Sau, de pildă, eu», mi-am zis. Şi am continuat: «Eu nu sunt un nepoftit – m-a recunoscut fără să mă privească, mi-a atras atenţia asupra găleţilor. Oare după ce m-a simţit? Nu-mi ştie călcătura: nici răsuflarea. N-am scos un sunet, un cuvânt, nu mi-am spus numele – nici ea nu mi l-a rostit: să însemne că nu pe mine mă aştepta? Ori că pe mine, dar a socotit că nu-i nevoie, doar numai eu eram aşteptat?»

Prea târziu ca să dau înapoi; mă aflam înăuntru (cu o mână vârâtă prin întredeschizătura uşii luasem, pe rând, fără zgomot, găleţile, apoi după ce intrasem şi închisesem în urmă, le pusesem la loc).

— Ai întârziat, a zis ea, de lângă foc.

— Îmi cer iertare, dar m-am rătăcit… – aşezam cuvintele unul după altul, cu mare grijă.

Fiindcă eram cam ciupit, binişor pilit şi ţineam să nu se bage de seamă cum m-am întors acasă.

— Ai întârziat, zice ea şi mai zice ceva, o întrebare întrebând dacă eu eram: Tu eşti? Ai întârziat, zice Sabina.

Am scuturat din cap, să alung. Am reuşit.

— Ai întârziat, a mai spus, de lângă focul de tabără din faţa cortului.

— Îmi cer iertare, dar m-am rătăcit prin pădure…

N-a tresărit, nu s-a mirat de glasul meu – concluzie: numai pe mine mă aştepta din toată lumea.

Cortul era o foaie – militară. Focul: reşou, cum simţisem din stradă – jos, pe ciment; o lampă cu picior flexibil pe o lădiţă, alături.

Glasul al ei fusese; mirosul mereu-mereu, inconfundabil.

Însă pe altă lădiţă; lângă reşou: un militar, ofiţer judecând după cizmele de cavalerist, dar fără pinteni, rămăseseră rosăturile pe căpute şi la călcâie. Şi totuşi: mâna ei, îngustă, albă a ieşit, s-a agitat; glasul:

— Avem ceai. În două minute e gata.

Asta era o invitaţie. La ce-o fi. M-am apropiat.

Apropiindu-mă, perspectiva se modifica dar, în continuare, cortul tot cort, iar culmea lui era atârnată de o grindă prin sfori; la mijloc avea o formă oareşcâtuşă, ciudată, de parc-ar fi-nghiţit o ladă – mai degrabă un lădoi ardelenoi. Se modifica peisajul, dar nu în esenţa lui, cum atât de frumos spune Septimiu când vorbeşte el de sânul-naturii – iar aici, la sânul cortului militar, pe focul reşoului electric se afla o cratiţă cu apă – pentru ceai, aburea, trecuse un minut, dar mai avea nevoie de cel puţin trei ca să clocotească. Sau poate aburul din cratiţă venea din altă parte – din gura Sabinei?

Acum o vedeam bine: îşi înălţase ochelarii pe frunte şi zâmbea. N-am să cred, dar să fiu crezut: frumos zâmbea – cu toate că.

Zâmbind, a tras în afara cercului de lumină al lămpii o altă lădiţă şi mi-a făcut semn să mă aşez. M-am descheiat la palton şi, mulţumind din cap pentru amabila invitaţiune, am cuvântat:

— Singurică, domnişoară?

Nu era întrebare; în timp ce o rosteam, îmi spuneam că mai bine mi-o înghiţeam – era pentru întâia oară când mă adresam unei fete astfel. Dar ea:

— Marchiza a ieşit la orele cinci, aşa că o să-i bem noi ceaiul.

Aşa, da. Mă simţeam dintr-odată bine, în romane.

— Nu te sfătuiesc să te dezbraci, uită-te la mine…

— Sabina a zâmbit iar, arătându-se.

A-ha, ea era celălalt, ofiţerul: pantaloni de golf, neîncheiaţi sub genunchi, lăsaţi în jos, gambele îi erau apărate de carâmbii cizmelor; pulover bărbătesc, cu mânecile mult răsfrânte; pe spate manta soldăţească fără nasturi, fără epoleţi, fără eghileţi. Acum vedeam şi ce

dădea cortului forma ciudată: înghiţise, nu ladă, nu lădoi, ci pat de alamă cu căpătâie înflorate.

Mă simţeam bine şi rău: nu ştiam cum să încep, cum să continui un cuvânt cu cât mai general, cu atât mai făcător de bine. În cele din urmă am renunţat: poate că era mai bine aşa, nedând de înţeles că înţelesesem. Noi, aceştia suntem ca mimozele, cum spune mama, făloşi cum numai săracii sunt: uneori o vorbă ne atinge, ne doare, ne răneşte de moarte – de aceea ne închidem şi mai mult; dar nu înainte de a ne apăra în felul nostru: atacând, de multe ori nedrept, nimeni nu ne agresase, dar cum totul ni se pare agresiune... Aşa se va fi explicând şi supărarea de adineauri – definitivă! Şi numaidecât (ori simultan) încărcată de aşteptare. Ia să vedem, să vedem: ce-aş fi dorit eu ca celălalt să facă, să spună (când eram în rolul ei) pentru a putea trece mai departe. Nu mare lucru:

Să înceapă el. Celălalt să treacă peste şi să: apa forfotea în cratiţă. S-a ridicat de pe lădiţă, s-a dus – mai exact: s-a deplasat, deplasând şi grămada verticală de haine – s-a întors: cu o cană în mâna stângă, cu o bulă de ceai cu lănţug în mâna dreaptă. A mutat dreapta în stânga, apoi cu mâneca puloverului lungită drept cârpă de apucat a luat cratiţa, a turnat apă în cană.

Am aşteptat amândoi, în picioare, să se coloreze apa din unica ceaşcă. Se îngălbenea greu, nu destul, ceaiul din bulă mai colorase la viaţa lui

Cu bula înăuntru, Sabina a înălţat cana la buze a sorbit o dată, de două ori – mi-a întins-o. Am primit-o cu amândouă mâinile, am luat două înghiţituri, am restituit-o.

Noi, chiar la stână, în pădure, unde ne ascundeam, în iarna lui 44, de spaima repatrierii, aveam, dacă nu trei ceşti adevărate, atunci improvizate, de obicei din pahare – din cele scurte, butucănoase, din care Ardelenii beau vin. Şi linguriţe aveam, chiar mai mult de una pentru fiecare; şi, deşi în inima pădurii, beam ceaiul îndulcit – cu zahăr, he-he, era la zahăr pe timpul războiului, tata cumpăra cu sacul. Şi bine colorat, ceaiul, poate fiindcă noi nu aveam bulă, nici ca mulţi basarabeni: samovar, noi beam ceaiul

din ceainic.

Când îi restituiam cana, mă aplecam asupra ei, mult, însă nu puteam pătrunde dincolo de oglinda ochelarilor. Dar, după întâia jumătate de cană, ea s-a prefăcut încălzită de ceaiul băut; chiar transpirată pe obraz: cu degetele arătătoare de la amândouă mâinile urmărea contururile ramei până la balamalele hulubelor. Apoi a înălţat totul pe frunte. Aşa era mică-mică. Şi ascunsă – arăta şi mai mică şi mai ascunsă în costumul de scafandru, fără cască. Băgasem de seamă adineauri, când intrase în cort, să ia cana şi bula: trupul îi scăzuse (de unde?), intrase aproape cu totul, mă întrebasem cum de văzuse ce căuta, fiindcă afară îi rămăsese doar creştetul. Aşa era mică, dar avea capul întreg, ba i se vedea şi o parte din gât. Cea mai la îndemână comparaţie: melcul. N-am făcut-o atunci, dar i-am atins cochilia cu gândul. În schimb, când i-am restituit cana, am vrut s-o ating cu gura: înainte de a dispărea în cochilie, în scafandru – am făcut-o. Am.

Ea a luat cana cu, de astă dată, o singură mână: a îndepărtat-o de corp; a venit în întâmpinare cu ochii deschişi.

I-am atins buzele cu toate buzele mele.

Atunci am auzit. Atunci – nu exact în momentul în care am început începutul, ci în momentul de după – am auzit, s-a auzit un anume zgomot. M-am speriat, m-am ruşinat, m-am precipitat cu gura asupra gurii ei şi numaidecât cu bruiajul: cuvinte, mormăituri, oftaturi sonore, chicote, exclamaţii – totul mi se părea bun, cu condiţia să şteargă, astupe, abată, distragă de la De la acela. Îmi era ciudă, ciudă, îmi venea să bocesc de ruşine, de durere, de neputinţă, m-am şi izbit de mânie cu pumnul în genunchi, am scrâşnit din dinţi – dar ce n-am făcut: zgomotele şi suferinţa mea (sonoră) trebuind să alunge; răzuiască, să facă uitată jena, ruşinea, ruşinarea ei, pentru că... Pentru că Ea însă, de parcă nu s-ar fi auzit pe sine, s-a arătat doar uşor speriată de bruscheţea sărutului meu. Şi s-a apărat, râzând.

Fireşte, cunoşteam zgomotul: de acasă, de la

internat, se întâmplase de-atâtea ori să-l aud la mine. Dar eu sunt băiat, aflat printre băieţi. Dacă acasă şi la ţară, între noi trei, îl auzisem ba la unul, ba la altul, niciodată nu-l luasem în seamă – nu se cade: nu e stăpânibil ca altele, acesta fiind legat totdeauna de foame. Bine, foame la basarabeni refugiaţi – dar la Fata Ardeleană? La Sabina mea? Nu mă gândisem la semnificaţia, alta, a lui, atunci însă am simţit – ca pe o insultă la adresa tuturor femeilor, ca pe o negare a lor.

Cred că atunci m-am logodit cu Sabina. Aşa m-am gândit: mă logodesc cu Sabina, fără ca ea să afle. Aş fi anunţat-o eu, mai apoi:

«Ştii că m-am logodit?»

La care ea:

«Dar de ce?»

Mai bine nu-i spun – încă. Am zis, tare:

— Mulţumiri pentru ceai, acum trecem la atac – care-i planul? Au trecut câteva secunde bune până când ea să:

— De acord.

(Sabina rosteşte: «De-acord», aşa: «Deàcord» – şi nu «Deacôrd», ca oamenii).

După aceea a oftat, s-a ridicat, şi-a bătut, bărbăteşte, genunchii cu palmele amândouă, s-a dus la cort; a urcat pe pat, escaladând cu greu căpătâiul înalt şi înflorat. N-am văzut ce mai face, dar am auzit arcurile scrâşnind mereu: căuta ce căuta în pat, nu altundeva. Am mai văzut că, pe dinăuntru, cortul era căptuşit, dublat de un alt cort: un cearşaf mare.

A revenit trei secunde mai târziu: rochie albă; coroniţă.

Cu mâini albe îmi prindea mâna stângă, îmi trecea pe degetul inelar, inelul; apoi îmi întindea între degete al doilea inel, verigheta – pentru degeţelul ei. îi sărutam mâna cu inel. Ea îmi lua mâinile; le punea pe obraji; ne sărutam – pe gură, luuung, adânc, treceam unul prin altul, unul în alta, prin viu, mişc', piperic. După o vreme îmi libera mâinile. O luam în braţe. De tot, pe sus. Atent să nu calc poala rochiei atârnânde, în sunete de flaute de mătase

şi oboaie de mărgăritar (cu o notă de ghiduşie de internat adusă de fagot), o duceam la patul cu baldachin, pat numai de aur şi numai de fildeş şi numai de mătase albă. Ea ţinea ochii deschişi, gura între – Când o depuneam pe pat, îmi cuprindea capul şi mă trăgea spre ea, cu ea – şi ne logodeam noi doi, de tot, de tot şi mai trăiam şi azi dacă nu muream.

După, am zis, răguşindu-mi glasul, aprinzând ţigara:

— Mulţumiri pentru ceai, acum trecem la atac – care-i planul? Gheaţa s-a spart. Ea, după un timp:

«Deàcord!» – şi s-a dus în cort.

S-a întors cu un tub de carton. I-a scos capacul, a extras un sul de hârtie de calc: un plan – bine şi aşa.

— Asta-i topografia, a spus ea, înainte de a-l fi desfăcut.

— Foarte bine, am zis. Foarte bine, am repetat – apoi: Ia să vedem noi.

Cam aşa trebuia să intonez şi cam exact asta. Nimerisem din primul foc, aproape la ţintă şi eram mândru de maturitudinea mea.

Ea rămăsese în picioare. Era şi mai mică şi mai neajutorată aşa, în scafandrul cu cizme de cavalerist fără pinteni; şi fără cască.

Întinsesem mâna spre sulul de calc, dar nu destul – şi ea nu mă ajuta din partea opusă. Mă uitam la bastonul alb din mâna ei, vedeam însă altceva şi mă întrebam dacă văd bine: îmbrăcată cum era ca o varză, cu şaişpe straturi, puteam fi sigur că acel zgomot fusese provocat de nemâncarea ei, cea dinăuntrul costumului scafandresc? ori de o mişcare a uneia din cele multe frunze vărzoase? ori poate scârţâitul cizmelor? geamătul vântului, oftatul chersânului, cum ne-nvaţă creanga cu trei iezi? Foarte sigur, nu. Dar am ureche muzicală, pot deosebi sunetele vii de cele ne Fusese ceea ce şi auzisem de la bun început – ca să nu-l repete, m-am grăbit să întind mâna, să iau planul – să râd.

— Ia să vedem, ia să-i vedem noi topografia…

Am împins cu piciorul lădiţele pe care stătusem, am

întins planul pe jos, pe ciment, i-am stăpânit colţurile cu cana, cu un ciob de cărămidă şi cu două căpătâie de lemn; am potrivit lumina lămpii.

Abia după aceea am aprins ţigara: aşa fac bărbaţii cu adevărat bărbaţi – cu chibritul încă arzând, am arătat spre topografie:

— Unde dăm atacul de diversiune – aici? La... spital? – am râs cu subînţelesuri când am pus degetul pe o cruce-roşie de pe hartă. La care ajungem. de-aici, pe traseul albastru. – am arătat linia punctată albastru, călăuzindu-mi sensul după săgeţi. De acord? Sau deàcord? – o imitasem.

Nu şi-a dat seama – nu se aude, nu se vede. Însă am simţit-o ezitând.

«Acum e acum», mi-am zis, cu inima ghem. «Dacă n-a înţeles ori nu acceptă „metafora" şi-mi cere să vorbesc limpede, atunci sunt ars, ras. Limpede vorbeşti când ştii, când stăpâneşti ce ştii, or eu am vorbit „în cod", tocmai pentru că nu ştiu ce trebuie, nu am nimic de ascuns îndărătul. cifrului: nu ştiu ce reprezintă planul, nu cunosc obiectivul.»

Făcusem pe nebunul, pe ştiutorul, ca să aflu adevărul din confirmările, din eventualele ei negaţii, corijări. Altfel. Din fericire, ea:

— Deàcord. Acolo e... cum i-ai zis: spitalul, când ai să-l vezi cu ochii tăi, ai să-i zici altfel: morgă, lazaret, cimitir.

— Bine, bine, m-am grăbit. Să-i spunem deocamdată conspirativ: spital. Deci, traseul.

— Traseul e cel marcat cu albastru şi respectă sensul săgeţilor.

Am vrut să fac unul din bancurile mele de internat – m-am stăpânit:

— Înainte de toate, ia să-i punem noi nordul la nord...

Aşa se fac diversiunile, aşa se câştigă şi timp şi alte ocazii de a. de a şti ceea ce încă nu ştii.

M-am aşezat într-un genunchi, am rotit planul, am înălţat nasul, am adulmecat (oricât de bun odorat aveam, nu după miros aveam să aflu încotro este nordul, însă cum

mai am încă un simţ, mi-am dat un răgaz, ca să situez garajul în raport cu strada; strada faţă de Bulevard – orientat nord-est-sudvest) şi, chiar dacă nu ieşea exact-exact, am pretins că îndrept nordul spre uşa dinspre stradă a garajului. După câteva ezitări, căutări, potriviri. Îmi venea şi mie la îndemână, fiindcă mă aflam deja în „sud”. M-am aplecat asupra planului şi multă vreme n-am scos un cuvânt. Doar mormăituri, bărbăteşti.

Mă simţeam în general un mareşal scufundat în studierea hărţii de stat-major (vegheat din fotografia aşezată alături, pe un cufăr de campanie, de iubita – şi ’depărtata – logodnică). Sabina ieşise din fotografie, se apropiase, acum îi simţeam pe gât, pe o parte a obrazului stâng răsuflarea caldică, umezitoare şi acrişorică – am vrut să spun: parmmică. Chiar în poziţia asta fiind, ştiam: respiră numai pe nas, altfel n-aş fi înţeles nimic, nici din plan, nici din mine.

Planul: destul de uşor de citit – simplu; după numele străzilor! Se vedea: era făcut de un om de meserie, chiar cu mâna liberă liniile erau drepte. Era cartierul Astrei. Avea şi scară, harta – dar, fără să măsor, numai din ochi, mi s-a părut că omul-de-meserie o luase cam de prea departe cu linia punctată albastru, ca să ajungă la spital. Am vrut să-i comunic Sabinei constatarea, dar bine-am făcut că am tăcut; şi am încercat să memorizez traseul. Rămânea, ca o adevărată pată-albă, obiectivul: crucea-roşie. Simţeam cum se adună, din mai multe părţi, „elementele”: veneau concentric, aproape simultan, însă le-am oprit în clipa în care erau gata să desemneze prin cuvânt secretul. L-am lăsat în suspensie – şi am spus, în treacăt:

— Rămâne să verificăm pe teren… (ce umor aveam!).

— Am verificat de mai multe ori, pe teren, a răspuns Sabina, inocentă. Aşa e! – şi a arătat planul.

Am dat din cap că da, aşa e, am adăugat că nu mă îndoiesc, dar trebuie să verific pentru mine, să-mi fac un punct de vedere – mi-am arătat ochii cu două degete-furcă, Sabina s-a speriat, a chirăit, apoi a chicotit – ce comic

eram! apoi a zis ceva agitat, mişcător, împănat de miroz’: am înţeles că nu e bine să ne-arătăm pe-acolo, atragem atenţia – are să mă conducă la momentul potrivit. Dădeam din cap. Mă uitam la gura ei cu toate papilele şi celulele şi, desigur, gura mea rămasă căscată: ce bine mai vorbea, oameni buni! – în fine, mirosea.

Îmi tot pleca o întrebare: «Când are să vină potrivitul?», însă nu: ar fi înţeles ceea ce voiam eu să înţeleagă – şi nu era momentul; apoi nu e bine, în viaţă, să dezlegi chiar toate enigmele, mai laşi câteva.

— Foarte bine! am zis. Dar ce facem după, ca să zic aşa, victorie, după cucerirea. spitalului? După ce ajungem la crucea-roşie?

Sabina a ezitat – cu gura deschisă, de aceea n-am auzit răspunsul, l-am înregistrat şi l-am pus bine.

— Sărbătorim recuperarea Fondului Blaga, a zis.

— Foarte bine, foarte bine, am zis, în neştire. A-ha! – şi am tresărit.

S-a speriat ea: s-a tras îndărăt, şi-a adus ochelarii peste ochi, vizieră. Am improvizat o paradă:

— S-au auzit paşi! – imediat am dus un deget la buze.

Am reuşit. A dus şi ea degetul la gură, s-a întins peste plan, a stins lampa.

În întuneric am avut timp să mă liniştesc; să mă agit cu adevărat: Ce-a spus, cum a spus: Fondul Blaga? Care fond? Rostise limpede: «Sărbătorim recuperarea Fondului Blaga».

Când m-am simţit din nou sigur pe mine – cu toate că nu eram sigur pe Blaga – am zis, tot în şoaptă:

— Mi s-o fi părut. Cred că poţi aprinde.

A aprins. Tremura. Am adunat planul sul, l-am băgat la loc în tub, i-am întins totul:

— Acum poţi să înghiţi sulul – l-am fotografiat.

— Cooom? a făcut Sabina. Ce-ai spuuus? Nu ţi-e ruşine?

— De ce? Am spus că poţi distruge harta, am fotografia’…

— N-ai spus hartă, ai spus sul’… Ai zis s-o-nghit…

— Ca partizanul sovietic! m-am grăbit să râd: Când e prins de nemţi, el, brav, înghite carnetul de partid!

— În plus, mă compari cu un rus…

— Încă o dată: am spus că nu mai avem nevoie de plan, am memorizat topogra'. – am ezitat, umorul meu nu era prizat în garaj – am continuat: Am memorizat traseul – dar cum recuperăm Fondul Blaga? Cu sania?

S-a prefăcut într-un bec de 200 waţi – aprins.

— Şi tu te-ai gândit la sanie? Sabina a sărit sprintenă, în ciuda scafandrului şi m-a sărutat pe tâmplă. Sau ţi-am spus eu de sanie? Când? – a început să dea înapoi, nu doar cu întrebările, ci mai grav, cu gura.

— Avem sanie? Avem saci?

Cel mai bine în viaţă – când eşti pe punctul de a pierde totul – să pui întrebări; nu să cauţi, să inventezi răspunsuri. Şi cel mai bine: când gura ei se îndepărtează, iese din tine: să te ţii după ea, să n-o laşi să-ţi iasă.

— Sania e în magazie, de saci nu e nevoie: sunt acolo, gata umpluţi.

— Foarte bine! – cum să nu fie: nu numai că se oprise, dar venea dimpotrivă. Foarte bine, am constatat când ne-am lipit. Ne scuteşte de o muncă grea. – cum Sabina începuse a se încrunta îndărătul lentilelor: Când ziceai că dăm lovitura?

— Răspoimâne.

— Foarte… – abia răspoimâne? Eu aş fi fost gata pentru mâine – chiar pentru astă-seară.

— Nu. Întâi să-i învăţăm pe vecini cu drumurile noastre, cu sacii căraţi cu sania. Mâine aducem cărbuni şi lemne – Militante a cumpărat de la cineva un bon – or să creadă că tot cărbuni, lemne cărăm.

Nu-i proastă – doar niţel confuză.

— Nu-i rea ideea, am recunoscut cu strângere de inimă. Înseamnă că nu-mi rămâne decât să mă întorc la internat – internatul meu.

— La ce oră se închide internatul tău?

— Nu contează când se-nchide el, contează când îi dau eu închiderea – şi cum mai am ceva treabă prin oraş. –

am lăsat suspensia, ca s-o fac geloasă. Bine, atunci. – am început să-mi închei nasturii paltonului.

— Ţi-aş propune să mai rămâi, să stăm de vorbă şi despre altceva. Dar, după cum vezi. – şi-a desfăcut braţele, le-a rotit. Nu-i un loc unde să pot primi. Nici cu ce.

— Nu-i vorba de loc, am spus repede, consolator. Ci de timp. După ce recuperăm Fondul.

— Cinci minute mai poţi întârzia – deàcord? Deàcord? – se lipse iar de pieptul meu împaltonat. Vreau să te prezint mătuşii, ea a avut ideea recuperării – aşteaptă câteva clipe, te rog.

A intrat în cort. De astă dată a închis bine uşa-perdea. Auzeam, ştiam ce face: se dezbracă de scafandru, se îmbracă în hainele de stradă. I-aş fi spus că poate rămâne aşa: cine s-o vadă, la ora asta, traversând strada? Auzeam, miroseam; ştiam ce face înăuntru, lângă; pe patul cu baldachin.

Foşnetul. De mătase – nu: la ea, ci pe ea: mătase. O aud, o simt, o palp', nu poate fi decât materialul: mătase. Alb'. îi urmăresc, îi conduc, ajut cu auzul, mirosul, cu tactul, drumul de sus în jos, căderea, cu opriri: în dreptul sânilor – haltă; în dreptul şoldurilor – gară, bine arcuită, deplin formată, cu forme adevărate.

Când clopotul de mătase a atins cimentul cu buza-i, am simţit cu pielea obrazului unda sonoră şi odoră, moale-dulce răbufnită şi tulburând împrejurimile – ca o rochie inversă; ca, simetrică, o floare deschisă: mirosul acut, mişcător, de ea. Apoi am trăit, am traversat, îndurat apropierea: Ziceam că-i vedeam coapsa, genunchiul prin mătase; apoi cealaltă coapsă, genunchiul celălalt. Altfel se merge cu mătase-mătasă; în ea, prin ea, din ea. Se creşte bine, se formează frumos, se înaintează mătăsos, rotunjitor la-în-din-prin din (mătase). M-am răsucit spre ea: Venea din cort, în alb, cu mâinile întinse – şi cu inele, mâinile; şi cu sărutarea gurii sale; şi cu iezii-cucuie-zii; şi cu mieii tunşii-felegunşii, iar eu veni-voi dimpotrivă-ţi, deluleţ de mirt, vâlcea de mieluşea, munţişortămâişor (cam aşa ceva), cu gâtul ca Turnul Postăvarilor, ziceam şi noi/ ca în

Cântarea Cântărilor. I-am luat o mână. Era îngheţată. Cu umed. I-am frecat-o, şters-o între ale mele, iute-iute, cu gândul la rimă; apoi pe cealaltă, cu gândul şi mai rimat. I-am condus mâinile cruciş, la subţiorile ei, am luat-o uşurel pe după umeri, am condus-o.

Am dat la o parte găleţile, am deschis uşa cu o mână, cu cealaltă am mutat-o în magazie, în urma ei am închis uşa; la fel am făcut cu cealaltă uşă, spre afară. Însă odată în curte, n-am mai atins-o. I-am făcut semn din cap să meargă înainte, că o urmez.

Când, din spate, i-am văzut pardesiul cunoscut, abia ajungându-i la genunchii noduroşi, mai groşi decât gambele, desigur şi decât coapsele – de aceea foarte strâmbe – înfrigurate, în cunoscuţii ciorapi de bumbac ţesuţi cu aţă de alte culori... Mi-a venit să o opresc, acolo, în spatele casei, pe cărarea nedeszăpezită, să mă las în genunchi, să-i cuprind cu braţele bumbacul trist şi ’cioanele trestii, să-mi lipesc obrazul de oase, prin bumbac şi să jur că azi-mâine le prefac în curbe dulci şi în mătase.

Dar n-am oprit-o. N-am întrebat-o măcar de formă de ce s-a dezbrăcat de scafandru – chiar dacă i-ar fi fost ruşine să străbată curtea, să treacă strada, în puloverul bărbătesc, în pantalonii de golf şi încălţată (!) cu cizme ofiţereşti, aş fi luat-o în braţe, aş fi purtat-o, eu. Nu doar din plăcere, ci din datorie, datoria mea de bărbatnic, de logod.

N-am întrebat-o. Mi-a spus singură:

— Data viitoare.

Mi-am auzit umflându-mi-se logôdiile, de promisie.

6

«Nu poate fi vorba de un ajutor dat orfanei şi văduvei invalide şi naţionalizate», mi-am spus, întru consolare, în drum spre internat. «Ci de o misiune – pentru cauză; pentru naţie – deşi orfana de ajutat este oarecum logodnică a haiducului, a fătfrumosului Sfântgheorghe de mine.»

Să recuperezi Fondul Blaga! Să-l scapi din ghearele bestiale şi setoase de sângele cărţilor asasinate de

epuratori; să-l smulgi din gura împuţită a balaurelui aprinzător de ruguri – ce spun eu; gură – bot! – şi din adâncul pântecului burţii fiarei cu chip de om, în ciuda faptului că ia aspect peştin, de chit; să salvezi Fondul – din străfundurile boltinde ale pivniţelor peştericole vaticano-medievalo-inchizitorialnice; şi să-l salvezi, Fondul.

Merita să rişti, pe-onoarea mea! Făcea să-ţi pui în joc şi pielea şi oasele şi castitatea de sabină încă nerăpită, precum şi libertatea de june tânăr, intern, sportiv, ce-şi sacrifică mamă-tată, bursă-internat pe altarul logodnicei adorate – şi nu o oarecare viţică din ciurda ardelenească, ci însăşi nepoata lui Blaga! moştenitoarea în linie dreaptă a fondului cu acelaşi nume!

«Deci Blaga există; mai există», mi-am zis, după anvoleul liric şi destul de autocritic.

Ştiam – dar cine nu ştia în Sibiu? – că pe Blaga îl alungaseră comuniştii din Academie, din Universitate, din literatură; din biblioteci: nu mai figura în fişierul de la Astra încă de la prima epurare, cea din 48 – o constatasem singur, în ajunul celei de a doua. De la Septimiu ştiam (dar cum să verifici?) că nu şi în depozit: dacă aveai relaţii mari şi pile şi legitimaţii speciale, puteai căpăta acces la fondul-special, aşa i se spunea. Cât de special, fondul, doar Blaga nu scrisese manuale de spionaj, nici poezii în cod. Apoi: ce relaţii-legitimaţii puteau avea nişte bieţi copii, elevi de liceu? Şi încă: Septimiu nu putea da un singur nume de cititor special, măcar inventat. Zicea că nu ştie, dar aşa se zice.

Se mai vorbea (tot Septimiu se.) că „Sibienii de la Astra" (nu dădea nume, ca să nu se afle şi să fie băgaţi la Canal) executaseră ordinul din 48, dar pe jumătate; ba chiar mai puţin: pe sfert: epuraseră fondul pentru public, epuraseră fişierul – dar nu arseseră, cum suna ordinul, cărţile epurate. La început le fusese frică: ne-ascultaseră un ordin de la partid, însă după o vreme, trei luni, şase, venise, tot de la partid, o altă circulară în care se atrăgea atenţia să nu distrugă cărţile „retrase din circuit", că cei vinovaţi vor suferi rigorile şi aşa mai departe. Se mai zicea

în circulară că acele cărţi nocive pentru populaţia cititoare să treacă în fondul special (la care aveau acces doar tovarăşi speciali, pe bază de autorizaţie foarte specială). Se gândea înfioraţi sibienii de la Astra: şi dac-ar fi executat întocmai primul ordin, cel care-i obliga (tot cu rigorile) să şi ardă ce interziceau? N-ar fi fost ei pedepsiţi de comunişti pentru că ascultaseră un ordin comunist? N-ar fi avut ei remuşcări, până în ultimul ceas, ofta Septimiu, pentru că ei, oameni de carte arseseră carte?

Îl ascultam pe Septimiu, însă nu ştiu de ce, nu-l credeam; nu-l credeam de tot – aveam impresia că înfrumuseţează realitatea; realitatea fiind, şi în Ardeal, cea pe care o ştim noi, Basarabenii, nu cea povestită de regăţeanul sibienizat Septimiu. Bănuiam că tot din solidaritate de clasă, de castă, acopere pe cineva, un neam, un cunoscut, bibliotecar, aşa cum o acoperise pe doamna aceea de la Bucureşti, marea-pictoriţă, specializată în lozinci comuniste cu umbre naturale. Ar fi trebuit ca eu să cred (de ce eu?) că vinovaţii, atât adevăraţi, cât şi. integralii erau dătătorii de ordine, comuniştii de sus, iar executanţii, bieţii anticomunişti nu erau deloc-deloc vinovaţi – ba dădeau dovadă de curaj nebun atunci când. nu executau întocmai ordinele. Da, poate că era şi ceva adevăr – fusese în 48, la Şeica Mare, dar nu în 49 la Sibiu. În orice caz, eu mă îndoiam.

Până una alta, porci-păcătorci erau cei cu ordinele; unii cu ordin de ardere, alţii cu ordin de ne-ardere. Sau poate vor fi fost aceiaşi, dracul să-i despieptene! Cum îi cheamă pe lichidatorii de carte? Ca ce chestie, numele tovarăşilor ordonatori? – dar cu asta intri, sari cu amândouă picioarele în plină Securitate! în inima secretului de stat: Nomenclator îi zice, o listă secretă de tot, cuprinzând numele – atât cele adevărate, de origine, cât şi următoarele, conspirativele, pseudonimele, tradusele, aranjatele. Să zicem că ai găsi lista aceea şi ai afla cine a dat ordinul cu epurarea şi cu arderea cărţilor – ce faci cu vinovatul – pe care-l cheamă, de-o pildă. Alexandru? Nu, nu e prenume, ci nume – în fine,

pseudonume, sub ăsta figurează ca ministru al învăţământului, însă ca ministru al industriei acelaşi avea să se cheme, de-o pildă, Albeanu – după ce, ca a ministru adjunct al Securităţii, purtase un alt nume conspirativ: Mircea; sau Radu; sau chiar Ştefan – prinde-l pe „Ştefan" şi scoate-i ochii! Se zice că la Bucureşti nici comuniştii în de ei nu se mai descurcă: dacă-şi schimbă numele de la o zi la alta, în funcţie de „diferitele sarcini de partid", zic ei – iar tata zice:

— Obicei de tălhari: să aibă nu ştiu câte rânduri de hârtii plăsmuite!

— Şi noi suntem tălhari, zic. Am avut hârtii-plăsmuite, până de curând.

— Nu-i acelaşi lucru, zice tata. Noi am falsificat hârtii, ca să scăpăm de moarte, să nu ne afle, să nu ne găbuiască Ruşii – pe când ăştia falsifică acte, la îndemnul Ruşilor – ca să nu-i afle Românii, să nu ştie cum îi cheamă cu adevărat!

Cică la Bucureşti, comuniştii, chiar dacă se cunosc de ani şi ani, când se întâlnesc, se întreabă unul pe altul, în şoaptă:

— Cum să-ţi zic azi, tovarăşu'? Ca ieri – sau ţi l-ai schimbat de-atunci?

Adică nume. Adică pseudonume. Cică şi le schimbă mai des ca ciorapii – dar tot put „numele" lor, tot se simte de la o poştă că nu sunt pe măsura purtătorului – ce să mai vorbim de „fabricant", acela nu cunoaşte limba română, altfel n-ar impune monştri onomastici ca: Rozeanu, Berneanu, Albeanu... Unii dintre ei, cu ţinere de minte se descurcă, alţii nu-şi mai amintesc numele conspirative, uită şi cum îi chema de la mama lor. Se zice că din această pricină au luat obiceiul de a se adresa unul altuia cu:

— Tovarăşuuu... – şi lasă punctele de suspensie, pauza, fie pentru ca celălalt să aibă timp să o umple, completeze cu numele ultim, cel de serviciu, fie pentru că la ei tot nu contează numele (adevărat sau fals), ci numai apelativul „tovarăşuuu"...

Ca să li se uşureze munca-grea, cei mai mulţi

folosesc doar prenumele: «Tovarăşu' Ionică, tovarăşa Gicuţa, tovar'şu' Nicu, to'ar'şa noastră Vetuţa.»

Ăştia ar constitui o celulă de partid – însă una de jos de tot: portari, şoferi, servitoare (acum le spune: „tovarăşe femei de serviciu") – şi să-l vezi, mai cu seamă auzi pe de pildă, „tovarăşul nostru Leonea" (poate fi Saşa, Vasea – tot aia-i); ditamai ministrul de Interne – adevărat, adjunct, însă, totuşi: de Interne – adresându-se servitoarei: «Tavarişci Părăschivă! Ci spart, ti, toanta?». Cei cu nivel-mijlociu poartă altfel de prenume: fie de-ale lor, adevărate, fie împrumutate, fie de-a dreptul ruseşti (unele curat sovietice): Serioja, Katia, Peţia, Liuba, Kostia, Zoia... Apoi: tovarăşa Roza, tovarăşu' Hari, tovarăşu' Pistă, tovărăşica Erji. Cei mari de tot, dacă sunt din „interior", se adresează unul altuia cu neaoşul-băştinos: «băi»: băi Ghiţă, băi Chivule, bă nea Costaiche; cei din „exterior", se în continuare, tovărăşesc în româneşte şi în ruseşte, ca la hotelul acela din Moscova, Lux, dar folosind „conspirativele" – unele adevărate şi adesea franţuzeşti, aşa că auzi (dacă auzi, ăştia se joacă numai între ei, în curţile vilelor confiscate şi într-un cartier special, împreună cu Ruşii):

— To'ar'şu Roger!

— A, tovar'şa Jeannine – altfel ce mai faci, tovărăşico?

— Mersi, bine – dar tovarăşul meu de luptă şi viaţă, Dédé n-o duce bine, l cam doare-n.

Fireşte, eu am imaginat acest dialog, s-ar putea să nu fie chiar aşa – în primul rând „Franţujii" nu vorbesc cu diminutive de la „tovarăş", în al doilea, Franţujii nu vorbesc româneşte, limba lor maternă e maghiara (sau rusa, poloneza, germana), iar când sunt siliţi să o vorbească, ţi se sparg măselele, îţi plesneşte un ochi ca lui Dănilă Prepeleac, de „românească" celor ce ne conduc.

Toţi exteriorii, dacă au copii, şi-i botează (de două ori insultă la adresa lor de comunişti atei şi evrei), am vrut să spun: în acte li se dau copiilor prenume-pe-linie: la sexul masculin cel-mai-iubit fiind Lenin, băieţii se cheamă, în

majoritate, Vladimir (ciudat: nu Iosif; nici Visarion.); în schimb, Andrei (de la Jdanov, dar şi de la Vîşinski), domină. Apoi vine Petru (de la Groza, sub formele: Pătruţ, cu accent unguresc, pe prima silabă; Peţia, Petrică. La fete locul întâi e ocupat de Ana – de la Pauker.

Astea le ştiu de la Septimiu, el le-a aflat de la bucureşteanul de taică-său; şi de la Sclifos, are el un fel de unchi la Bucureşti, te pomeneşti că o fi „basarabean" din celălalt, adică din ai ne-noştri. Le-am aflat de la alţii, dar nu m-am mirat – parcă mă aşteptam.

În seara aceea, în drum spre internat, mă gândeam la bibliotecă; şi la Blaga. Ştiam: odată cu „iventrul" din decembrie 49, venise şi ordin de ardere a cărţilor epurate. N-am văzut hârtia aceea (care muritor o fi văzut-o?), dar aşa trebuie să fi fost. Dacă în 48 la direcţia Astrei erau încă oameni-vechi, de meserie, oameni de carte – după epurare fuseseră numiţi „oameni noi":

Nimeni nu-i cunoştea, ca să ştie să cântărească şi pericolul: erau „noii" tot oameni de carte dar pe de-o parte înfricoşaţi, pe de alta, urcaţi în rang peste noapte, cu salarii dublate?; erau ei din cei vechi care se trezesc cu o mână pe umăr şi un glas care zice că este o-cinste-de-onoare să faci cutare şi cutare, iar proaspătul nou execută cinstea-de-onoare tremurând, adeseori plângând de ruşine – dar execută (mai cu zel decât un proletăroi analfabet)?; să fie noii decizători tovarăşi de nădejde, abia silabisitori, dar executori fără crâcnire a ordinului partidului? ei fiind ostaşi disciplinaţi, situaţia fiind situaţie de război – iar la război ca la ruşi?

Oricine, orice ar fi fost „tovarăşul director al Astrei", simţeam, ştiam: cărţile epurate se află în pericol de moarte.

Umblau zvonuri şi la internat: că Ruşii le cară cu camioanele la gară, să le-ncarce pe tren, pentru Rusia. Variantă slăbuţă: ce să facă ei cu carte românească în Rusia?: n-o înţeleg, n-o pot folosi, de altfel neputând folosi cartea lor, rusească, au ars-o cu douăzeci de ani înainte, cum povestea Papaşa. Alt zvon pretindea că sunt arse la

Crematoriul Uman, însă nimeni nu putea spune unde se găseşte acel crematoriu. Nu era de crezut. Cu ce umbla vorba nu se putea construi un roman – am vrut să spun: mortarul dintre cărămizi, acela e important, el face, el desface un roman, face să fie ori să ne-fie romanul – nu după adevărul-adevărat, ci după adevărul-care-ar-putea-fi-adevărat – aşa cumva.

Sabina altceva spusese: că văzuse cu ochii ei când verificase pe teren planul: cărţile sunt arse noaptea, în curtea interioară a bibliotecii – asta voia să-mi arate de la fereastra lor, când eu căutam, de la fereastra noastră o altă fereastră de văzut. Aşa spusese, dar uitând să precizeze că ce arăta ea era o fereastră de subsol: acolo, jos erau depozitate cărţile; de acolo erau scoase noaptea, pe-ntuneric (de cine se ascundeau, bandiţii? de ce se temeau, doar erau în dreptul lor să facă ce făceau!?); şi arse, în curte, pe o foaie de tablă – altă fereală, desigur, metoda era sovietică, avusese timp de verificare.: ziua s-ar fi văzut cimentul afumat, înnegrit.

Am tot evitat, am tot ocolit-târcolit, ca să nu aduc vorba, dar nu se poate, trebuie să spun că în acea seară, Sabina mă prezentase mătuşe-şi, Militanta.

Am spus, de-acum pot să nu mai zăbovesc decât ca să amintesc: băusem acelaşi ceai decolorat şi neîndulcit ca în garaj şi mă întreb dacă Sabina nu trecuse drumul cu, în buzunarul pardesi-ului, bula cu stră-ceai; în schimb, dincoace căpătasem şi un biscuit. Şi cu toate că la despărţire, în colţul străzii, după ce ne sărutasem, Doamne-Doamne cum ne mai, ea:

— Jură pe conştiinţa ta de om (chiar aşa-mi ceruse) că n-ai să umbli pe-acolo, singur! Jură! Pe-onoarea ta de bărbat (asta îmi convenise, ba chiar îmi făcuse nesfârşită plăcere)! Jură că nu te duci acolo singur!

Am jurat. Întâi cu mâna pe inima mea, pe sub palton; apoi cu mâna pe inima ei – ceva – ceva tot avea, pe sub pulover: drept, mititel, în schimb, foarte promiţător.

Jur (pe onoarea mea de bărbat, pe conştiinţa mea de om) că atunci fusesem sincer; convins că sunt cinstit: că

am să rămân, în continuare, cinstit şi n-am să calc jurământul. Însă, de parcă ar fi fost vorba de altă femeie, cum am ajuns în dreptul ei, cum m-am Cum am umblat pe-acolo, pe la ea – singur. La urma urmei, n-am văzut decât ceea ce văzuse ea, înainte – eu însă n-o crezusem, voiam să verific.

Că n-o crezusem pe iubita mea – se mai întâmplă, dar s-a-ntâmplat să nu mă cred pe mine – după ce văzusem. Nu era de crezut.

Îmi zisesem atunci, la locul crimei:

«Dacă mâine, la liceu, o să le spun lui Septimiu şi lui Octavian ce-am văzut cu ochii mei – ăştia doi! – or să mă creadă? Nu. Dar nu pentru că m-ar bănui pe mine de minciună, ci pentru că acel adevăr pe care li-l făceam cunoscut era nedrept».

Nici eu n-o crezusem pe Sabina. Şi, atenţie: ca basarabean, mai văzusem aşa ceva; rugul cărţilor din curtea şcolii din Mana, când comisarii l-au ridicat pe tata – admitem că atunci, în ianuarie 41, chiar de văzusem cu ochii mei, nu putusem să şi ţin minte – dar se depusese imaginea, statică, aici, în minte? mai degrabă în inimă? Se depusese, deci era nu numai. adeveribilă, ci de-a dreptul adevărată. Apoi în toamna-iarna lui 48, la Şeica: de n-ar fi fost domnişoara Pădureanu de română, o adevărată iubitoare de carte, ce s-ar fi ales de biblioteca şcolii, aşa modestă cum era, dar bibliotecă? Sigur că noi, băieţii, Virgil Munteanu şi cu mine arsesem în curte ziare vechi – ca să dăm impresia că fuseseră arse cărţile epurate – dar focul mi-a rămas aici: la inimă sau mai degrabă dincoace, în minte.

Cu cărţile se repeta până la oboseală, până la saţ, până la greaţ': istoria noastră, a refugiaţilor, istoria Basarabenilor profeţi-în-pustiu (deşi tata zicea: «Nu-nţeleg de ce nu ne cred Ardelenii: doar suntem profeţi în ţară. altuia – oricum, nu-i a noastră.), cei care le spuseseră ne-basarabenilor – încă din martie 44 – ce ştiam, ce trăisem noi. Şi nu fusesem crezuţi. Aşa e omul: Tomănecredincios, nu crede, până nu pune el mâna, ca Arghezi, într-un Psalm:

„Să Te pipăi şi să urlu: «Este!» „”; şi nu-nvaţă nici din propria-i experienţă, darmite din a altuia.

Am văzut, am aflat, am înghiţit toate nodurile lumii. M-am hotărât:

Eram deja gata să fac ceva pentru Sabina, însă, de astă dată făceam (urma să fac) ceva şi pentru mine; iar în materie, orice era, aparent, numai pentru mine, era pentru alţii, real. Una este amorul – pentru el faci, ce? ce întrebare: orice! – altceva cartea arzândă; pentru ea ai face totul. Aşa e: totul, dar începând de când? de răspoimâne (fiindcă aşa a cerut amoriul?) – dar până atunci câte cărţi au să fie arse? M-am consolat:

«Bine-bine, dar câte cărţi au fost arse, până azi? Acelea n-au dreptul să fie considerate pierdute?: pentru că eu nu ştiam?; nu credeam că sunt arse?»

Mă ardea arderea pe care o priveam:

«Le-or fi arzând în ordinea alfabetică a autorilor? Dacă da, atunci nu mai e mult până la B de la Blaga – de unde va fi având

Sabina informaţia? că la Fondul Blaga or să ajungă cu arsul în care zece zile? Cum de cunoaşte ea mersul-arsului?»

Nu-mi spusese? – dar eu înţelesesem esenţialul: Blaga încă exista.

Păcat că Sabina îmi interzisese să vorbesc despre ce avem noi de gând să facem – nu puteam apela la Septimiu şi la Octavian. Sunt convins: ar fi participat fără să pună o singură întrebare – ce întrebare, când era vorba de Blaga? Octavian îl punea imediat după Eminescu; Septimiu îl punea pe Arghezi pe locul doi, Barbu pe-al treilea, însă pe Blaga-filosoful. N-aş spune că-l urca pe primul loc, însă în odaia lui două rafturi întregi, vreo trei metri lineari erau cu Blaga – nu doar volumele publicate, dar şi revistele la care colaborase, pe care le condusese. O-ho, în patru am fi recuperat din ghearele focului, nu doar pe Blaga, ci şi pe ceilalţi mari, ca din întâmplare aflaţi în fruntea alfabetului: Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga. Apoi Mateiu I Caragiale, Eminescu. Iar încolo, spre sfârşit, pe Stere al meu. Din

păcate, Sabina era categorică: operaţia era extrem de periculoasă, patru persoane fiind deja prea multe pentru un singur secret – în ziua de azi.

Atunci, pe loc nu luasem în seamă patru-persoanele: cine erau (eram) cele-cei patru? Pe două le ştiam: Sabina şi mătuşă-sa; al treilea eram eu – dar al patrulea? M-am liniştit, spunându-mi că Sabina se va fi gândit la autorul planului, unchiul topografiei, Jean-Jacques şi nu mai ştiu cum, fost arhitect al Sibiului. Adevărat că, de vreo lună era şi el arestat ca tot creştinul, se va fi întâlnit la Canal cu cumnatu-său, industriaşul Fleacă, bărbatul Militantei.

Cum e omul făcut. În timp ce Sabina povestea ce văzuse, cum sunt arse cărţile: noaptea un bătrân le scoate, cu sacii, le varsă în curte pe o bucată de tablă, le stropeşte cu ceva, probabil gaz, le dă foc şi le întoarce cu furca, să ardă mai bine – eu îi ziceam în gând:

«He-he-he, fetiţo! Ce, cui îi povesteşti tu de arderea cărţilor? Păi eu am văzut aşa ceva de pe când nu aveam ţinere de minte – la noi, la Mana: rugul Gutenberg! Dar chiar de-aş fi văzut cu ochii unuia în stare să ţină minte – ce-aş fi văzut? Ce-am şi reţinut din povestirile altora, din suprapuneri: un foc, un rug, semnificând ridicarea tatii pentru Siberia; şi orfănia mea; şi, în acelaşi loc, semnificând întoarcerea tatii din Siberia şi dezorfănirea prin arderea crucii smulsă de pe mormântul lui, gol; şi încă un rug, exact în acelaşi loc, de sufletul băieţilor şi de sufletul fetelor, săracele, cum nu ştiau ele pe unde se pune sutienul şi la ce folosesc chiloţii. Carte arzând ar fi fost şi la Şeica, dacă domnişoara de română n-ar fi avut curajul să-şi rişte. – ce anume: ia, nimica toată: cariera, libertatea, chiar viaţa; şi dacă Virgil şi cu mine n-am fi fost destul de îndrăgostiţi de profesoara noastră, ca să nu, noi nu riscam nimic, eram adolescenţi inconştienţi – şi, ca să sfârşesc: He-he-he, inconştient, dar am adunat ceva experienţă; chiar dacă încă nu văzusem cu ochii conştienţi (s-o fi spunând aşa?) foc de carte. Aşa că.»

Aşa că astea i le spusesem Sabinei în gând, acasă la ea (sau la mătuşă-sa), acum însă. Din subsolul Băii

Populare vedeam bine ce se petrecea în curtea interioară a Astrei; prea bine vedeam, însă nu acelaşi lucru simţeam. Chiar pentru mine, Basarabeanul, văzător al multor ruguri de carte – era ceva nou.

M-am gândit atunci, mă gândesc mereu de-atunci: pentru că sunt un refugiat, un de-la-ţară (fără ţară), am resimţit tragedia cu multe trepte mai jos, la urma urmelor, simţămintele mi se aflau la rasul pământului; am simţit sărăceşte, o pagubă (adevărat: imensă), o nedreptate – dar nu o crimă. Vorbesc de primele momente, privind flăcările ce mistuiau cărţile în curtea bibliotecii. Îmi ziceam:

«Să arzi carte – când eu am atât de puţină; aproape de loc.

Şi mai ziceam, trecând fulgerător de la general la particular: «Să arzi carte, când eu, dintr-o pricină ori alta încă n-am citit-o; şi chiar de-aş fi citit-o eu, nu mai sunt alţii, atâţia? care şi ei vor s-o citească?; ba chiar eu: s-o re-recitesc?»

Într-un fel, arderea cărţilor în curtea bibliotecii mi s-a arătat ca o ilustrare pe viu a neadevărurilor pe care comuniştii ni le bagă pe gât, la şcoală: asta (cu cărţile): o adevărată injustiţie socială! Aşa cum burjuiul, capitalistul, boierul «de pe timpurile întunecate de crâncenă exploatare» îşi aprindea ţigara de foi cu bancnote de mii de lei (foarte multe, chiar de nu existaseră asemenea bancnote), «în timp ce clasa muncitoare de la sate şi oraşe crăpa de foame», aşa acum: în timp ce mie, nouă, ne crapă buza după carte (că, dă-o-n mă-sa de treabă: omul nu se hrăneşte doar cu pâine pământească!), ce fac comuniştii?: ard carte! Şi nu una şi nu cinci cărţi – ci cu sacii! Cu bibliotecile întregi! Şi dacă arde carte în curtea bibliotecii Astra din Sibiu, va fi arzând nu numai la Sibiu; nu numai în Ardeal; nu doar în România. Vasăzică aşa luminează luminătorii de la Răsărit jumătatea ocupată (pardon: liberată) din Europa: cu flăcările, la propriu, ale cărţilor. Ei, bestiile, ard carte, iar eu (care trec drept cel mai citit internist din clasa noastră) eram, sunt încă un analfabet! Asta sunt – în comparaţie numai cu Octavian – dar cu

Septimiu, să nu mai vorbim. Nici nu-ndrăznesc să-mi înalţ gândul până la genunchiul lui de băiat cu-bibliotecă.

Septimiu. La rându-i se consideră analfabet faţă de taică-său – nu omul matur de azi, ci faţă de liceanul care fusese, la vârsta noastră. Poate că nu prin cantitatea de cărţi citite ne depăşise (deşi, de la o generaţie la alta «cantitatea" se cel puţin, dublează), ci prin faptul că el cunoscuse lumea!; călătorise:

În clasa I-a de liceu, şcoala lor (din Caracal!) făcuse o excursie cu vaporul pe Dunăre – în jos până la Sulina, în sus până la Linz – fireşte, poposind la Belgrad, Budapesta, Bratislava, Viena; în clasa a II-a, tot cu vaporul – unul mai mare, luat de la Constanţa – făcuse două mări (în fapt, şase, şapte, însă, în mare, două: Neagră şi Mediterană), trecuse pe la Varna, Sinope, Constantinopol, Salonic, Atena, Beirut, Haifa, Alexandria, Palermo, Neapole, Marsilia. Şi ce păcat: nu ştiu din ce motive n-a mai mers la Barcelona, Valencia, Alger, Tanger (ceea ce ar fi însemnat că pun piciorul. şi pe un ocean, Atlan-ticul). În clasa a III-a: o lună în Italia; în vacanţa mare a clasei a IV-a: Franţa şi Belgia. – ne oprim aici. La vechea clasă a IV-a, actuala VII-a: aşadar la vârsta noastră (şi în urmă cu douăzeci de ani), elevii un oarecare liceu din oarecarele Caracal umblaseră prin lume! Şi nu era vorba de niscai favorizaţi, „pui de capitalişti 'sploatatori", cum ar fi comuniştii tentaţi să explice, nu, domnule, nu pe banii lui papà călătoreau, ci pe banii... tatălui – bunicul fusese un fel de secretar de primărie, deci umil slujbaş, totuşi, fiul lui făcuse până la paisprezece ani, jumătate din Europa – pe banii statului iar studiile de agronomie, în Franţa, tot pe ai statului, care-i dăduse bursă. Dar noi? Vai de curu' nostru!

Să zicem că eu, refugiat, de voie, de nevoie, contam printre cei mai. călătoriţi: nu venisem cu trenul, hăt, tocmai din Chişinău (care azi se afla în neagra străinătate)?; iar la 15 ani împliniţi călătorisem la Bucureşti, pentru finala crosului! Uite că Septimiu, deşi născut la Bucureşti, nu ştie decât din povestite cum arată oraşul-natal! Şi uite-l pe Octavian, fiu de ceferist, cu drept

de a călători gratuit în întreaga ţară: n-a fost măcar pân-la Braşov (adevărat: nici n-a fost urcat în tren cu de-a sila.).

Cărţi. Chiar în timpul războiului: la orice librărie din Sibiu găseai – în afară de cele nemţeşti – franţuzeşti, englezeşti, italieneşti şi dacă librarul nu avea noutatea sau raritatea, o comanda – în ţările ocupate de nemţi şi, prin cele neutre, în Anglia, aflată în război cu Germania (deci şi cu noi!). Bineînţeles te costa; dar o primeai după o lună, două; şi o citeai, o păstrai în biblioteca ta personală, ca s-o reciteşti – o împrumuţi unui prieten, s-o re-reciteşti.

Tot despre cărţi: când Sabina vorbise de arderea cărţilor, prinsese a tremura, un tremur cum nu mai văzusem decât la un iepuraş înconjurat de câini într-un gard cu spini – atât că Sabina n-are urechi: ea tremura din ochelari. Mai întâi zisese – tremurând:

— Tretre-tre' sssă re-re-recuperăm Fondul Bla-Bla-Blaga…

O singură dată zisese asta, mai apoi nu a pomenit de la urma urmei, proprietatea, moştenirea ei, a lor, a muierilor; mai târziu a tremurat şi a suferit în general, pentru cărţi şi cred că atunci am început s-o iubesc cu adevărat pe fata-asta, Sabina – citisem undeva-ceva, dar nu era neapărat ca în cărţi, devenise ca într-o carte a mea, iar în aceea Sabina tremura de grija ei, fiindcă în carte urma să fie arsă pe rug – şi nu-mi aduc aminte cuvintele, de doar mirosul: de sabină arsă.

Cu spaima asta în nări, în suflet, alungat din urmă de mirosul de carte arsă am făcut ce-am făcut în cele nouă zile următoare: recunoaşterea terenului, în acea seară (şi vederea rugului); apoi obişnuirea vecinilor (mai degrabă: a repartizaţilor în casele Sabinei şi ale mătuşe-şi) cu noi doi, trei cu sania, apoi sania încărcată cu saci. – cu această ocazie, am chiar aprovizionat-o pe Militanta cu lemne şi cărbuni, am adormit, cum se zice acum, vigilenţa revoluţionară a vecinilor-repartizaţi. Apoi am. am recuperat Fondul Blaga, am constituit Fondul Meu – despre care mai bine să nu-mi aduc aminte.

Dacă o aştept, în continuare; dacă o aştept mereu,

dacă o tot aştept pe Sabina, să fie şi ea şi mătuşă-sa convinse: nu pentru cărţile recuperate şi re – nu mai rostesc nici în gând cuvântul: doare-doare-doare.

Ci aşa. Aştept. O aştept, aştept pe fata asta, nici atât de căscată, de zăpăcită (şi cu ochelari negri peste ochi, ca să ascundă cearcănele de la chestia cu trestia, orgiile la care se dedă cu ’fiţerii ei („care ştie multe / Şi ne-nvaţă şi pe noi, / Cum să ţinem arma-n mână şi să fim pe ea stăpână / Contra unui nou război, Un, doi!”).

Ci aşa. Aşa, mirosul.

Când râde, Sabina te trece, cu sine, brusc, în categoria nevertebratelor, în a moluştelor (zic eu, aproximând – mai degrabă are ea ceva moluscoicosic), în acelaşi timp; viul ei cu piper te anunţă că o mare primejdie ne pândeşte pe toţi: arderea pe rug.

Cam aşa. Cam nu aşa, cam cu totul altfel, altunde, altcând.

Cam astea – cam nu astea ar trebui să fie cuvintele: dar am altele? N-am! mai încolo am să fac eu altele, pe măsură. Până atunci, până acolo încerc să mă descurc cu cele vechi. Deşi.

De când Sabina a plecat, mă tot străduiesc să potrivesc în felul meu şi fără să-l imit pe Arghezi (dar aş putea?), să le potri vesc – niciunul nu i se potriveşte, de parcă n-ar fi potriveea noastră, a potrivitorilor din regnul nostru – vorbesc de ea, nu de ele.

De când a plecat – ar trebui să spun: «Din momentul în care a plecat.», însă nu a fost vreun moment al plecării, ci un moment în care m-am întrebat:

«Ce-ţi lipseşte ţie (dulce-Românie)?»

După alte, multe momente am convenit că ea îmi lipsea; că locul ei rămăsese gol, nu numai ca pustiu, ci şi ca găurit, scobit, extirpat; am încercat să o readuc, să o mut înapoi, să-i astup bortilitura: au fost momente de reuşită, altele de mai puţină. De obicei se întoarce singură atunci când mă ştie cu altă fată – se instalează în prima coloană, cea de-comparat, şi-atunci. Şi-atunci negreşit (cum zice regăţeanul Septimiu) îmi strică noua relaţie –

cum să reziste comparaţiei cu fete normale, reale, având gură, mâini, ochi, picioare, ţâţe, pâţe, zâţe reale? Dar realele Cecilia şi Heidi şi Olimpia şi Emilia şi Doina şi Maricica şi mai ales fetele babei (adineauri descoperite), alături de Sabina apar. fără carne, tocmai pentru că au (unele au, au!); lipsite de viaţă, tocmai pentru că sunt prea vii, prea mişcă (şi cum, altele!).

N-am fost destul de limpede, n-am ce face: cuvintele.

Când, în prima seară dădeam ocol casei, ca să trecem peste drum, să mă prezinte Militantei, am dat s-o iau pe nepoată-n braţe (bărbăteşti), s-o sărut zdravăn, ea:

— Numai pe stradă! – şi se fereşte şi cade – noroc că pe zăpadă.

Am înţeles doar refuzul, nu şi explicaţia lui – cum aşa: numai-pe-stradă? – însemna: nu-aici, dar de ce, doar ne sărutasem şi în garaj. Eram încă supărat, dezorientat de „primire” când, abia ajunşi pe celălalt trotuar, ea s-a năpustit la mine şi m-a sărutat; scurt. Dar pe gură. Atât de prin surprindere mă luase, încât nici n-am fost sigur că se chiar întâmplase. Ba parcă da, aproape sigur: îmi rămăsese pe buze gust de ea, amar-sărat, deci era încă în fierbere, cerea timp de aşezare.

Cum aşa-cumva aş explica eu motivul pentru care n-am putut urmări atent ce a urmat. Fie vorba între noi: nici nu mă interesa – mă interesa ea. Mă ţineam după ea, lingându-mi buzele de ea, aşteptând, aşteptând, nu ştiam ce, nu conta ce aşteptam, poate o repetare, da: o repetare – sau poate o urmare, sigur urmarea – cu aceeaşi consistenţă, adâncime, stăruinţă. Probabil de aceea n-am băgat de seamă pe loc cum şi cât; nepoata, în prezenţa mătuşii; voiam să evit, nu se poate: vorbesc de Sabina şi de Militanti-sa – baba fiind de felul ei foarte-foarte proastă, nu doar bine gagarisită – deci nemărginit de nesuferită. Cum e purcu, i şi tistolu’: mătuşa era, totuşi, neam cu nepoată-sa.

Noroc că vizita n-a durat – aşa mi s-a părut, ocupat cu lingerea buzelor de sabină. Abia târziu de tot când, în sfârşit, după ocolul pe la ardere-de-tot, ajunsesem la

internat (unde am intrat pe fereastră, m-am culcat pe întuneric), îmi sunase în auz glasul anghelic al baborniţei:

— Pe cine mi-ai introdus tu-n casă, Zabineee?

Aşa ne-a-ntâmpinat Frau Fleacă, mătuşa logodnicei mele mult-iubite, Sabina – cu toate că nepoata apucase să-i spună, să-i repete că eu sunt cutare, prieten al ei, elev la Gheorghe Lazăr şi că am să le ajut să recupereze ştie-eace. Aşa ne-a primit vaca bătrână, cu toate că eu, după Sabina, apucasem să-i spun Bună seara, doamnă – de trei ori şi de două să-i pup mâna – o gheară de curcă cesencurca mereu prin faţa gurii, gata-gata să-mi intre-n ochi prin urechea stângă.

Nu-mi mai aduc aminte – vreau să spun: nu mai am memoria a ce voi fi simţit, resimţit atunci, acum însă mă gândesc, potolit, că dacă din nenorocire aş fi avut eu o mătuşă ca Milituşă-sa, iar milimătuşa ceea ar fi răspuns la Bună ziua prietenului meu (să nu mai vorbim de prietena mea, Sabina) cum mi-a răspuns odioasa, eu, nepotul, aş fi pus-o la punct, de nu s-ar fi văzut!; iar dacă ea, mătuşă a mea (vai!) ar fi fost incapabilă să mormăie un cuvânt de scuze, m-aş fi scuzat eu, limpede, pe lângă prietena mea.

Sabina. Ca şi cum n-ar fi auzit, ori de parcă ar fi uitat ca pământul că mă mai prezentase, a luat-o de la cap:

— Militante, ţi-l prezint pe prietenul meu, băiatul care…

— Bună seara, doamnă, am re-intrat în re-repetiţie, repupând cheară gurcii băgată-n sufletu-mi. Eu sunt băiatul-care. – şi am continuat, spiralând cu un deget prin aer.

Băboiul n-a perceput ironia. Nici nepoţica. Mătuşimea:

— Pe cine mi-ai introdus tu în casă, Zabineee?! – cu aceeaşi prospeţime în luat-la-rost şi în indiferenţă (nici nu-şi dădea seama ce rostea, sunetele ieşeau singure din talangă) şi în tâmpenie (Doamne, că tâmpit mai era Militontul!); în urâţenie dease-meni: urâtă ca dracu', se vedea că slută fusese şi în juneţe, acum, în plus, fiind şi murdară – tot ca porcu'!

În aşternut, la internat, încercând să fac un tur cu Sabina, pe După Ziduri, mi-am zis că atunci, acolo, la subsol, aş fi putut zice

— Ca s-o scuz pe zgripţuroaică:

«Mătuşa Sabinei este o persoană cam în vârstă; şi cam sur'

— Cam neauzind bine»; sau:

«Mătuşa Sabinei nu putea auzi ceea ce noi nu-i spuneam – tare»; sau:

«Nu ştiu cât de surdă e Militolomaca, însă toantă, ramolită.»

În acest caz, totul s-ar fi explicat. În afară de.

Însă în pat, la internat, tot făcând ture cu Sabina, încoace, încolo, pe Corso, nu m-am gândit la asta; iar atunci, în subsol, nici atâta: aveam buzele de lins şi nu mă deranja foarte tare că nimerisem într-o încăpere rotundă, cu pereţi rotindu-se în jurul nostru, iar noi, la mijloc, repetam, rotund, la nesfârşit:

Sabina: că îl prezintă pe prietenul ei, băiatul-care;

Eu; că bună-seara, doamnă, eu sunt băiatul-care;

Militanta, pistonându-mă cu curca ei împuţitoasă, depupat şi tot certând-o – fiindcă venise vorba şi trebuia să vorbim, ce să facem, alt'? – că pe cine i-a introdus – ne-ntrodusuta dracului!

Nu mai ştiu nici când nici cine a oprit manejul căluşeic, vreau să spun: învârtirea staticului în jurul nostru, al învârtitorilor: stăteam la un fel de masă, pe un fel de scaun. Cotoranta mă descosea, înţepându-mă fără contenire:

— Cum ziceai că te cheamă? A, da? Eşti rudă cu cutare? Dar cu cutare – nepot de soacră a unui unchi prin alianţă a lui bărbatu-meu de-al doilea? (simplific oleacă). Cum, nu eşti rudă nici cu cutare? Bine, dar era rezident regal de Dunărea de Jos! Cum aşa, nu eşti – eşti sigur? Cum să fii sigur, dacă te cheamă exact chiar pe el? Sigur nu-i eşti măcar nepot de verişoară? Nu? Cum de poţi fi atât de sigur?

Şi încă:

— Atunci cu cine eşti rudă? Ce răspuns e ăsta: cu nimeni?

— Zabineee, pe cine mi-ai introdus tu-n casă? Eu îl întreb cu cine-i rudă, el mi-o-ntoarce.

— …Cu nimeni, doamnă!

— L-ai auzit, Zabine? Cică: Cu nimeni, doamnă – eşti sigur? Şi încă:

— Aaa! Eşti refugiaaa'… Şi noi am fost refugiaţi – voi de unde? A-ha, din Basaraaa', şi noi am fost refugiaţi în timpul războiului în Basarabia, la Odessa – cum, care război? auzi, ce-ntreabă! Cel mare, adevăratul! Şi de unde scoţi că Odessa nu-i în Basarabia? Dacă-ţi spun eu, doar am fost acolo, în refugiu, cu soţul şi copiii – ei, care copii, Zabine, parcă nu ştii, doar nu ai mei, făcuţi de mine personal, vorbesc de copiii lui frate-său – mai era în refugiu, în Basarabia voastră şi cutare – îl cunoşti? Cum aşa, dar era la Domenii! Nici pe cutare – imposibil, avea două uzine la Arad – ce tot vrei, Zabine, ia-ţi şi singură, doar eşti mare – nici pe cutare nu-l cunoşti? Vorbesc de cutare, căsătorit cu cutare, văr după mamă cu cutare şi cu moşii în Tutova – nu-l cunoşti? Sigur?

Oricât de aburit eram, de năucit, de îmbeţivat de gustul sabin, ţin minte că, după un timp de futu' la cap, bàbic, am început să caut cu privirea ajutor la ea, la prietena mea. Însă prietena mea (ca să nu spun: ba chiar logodnică) se uita la mine cu exact aceeaşi mirare excedată ca şi mătuşă-sa, atât că de după ochelari nu i se vedeau ochii; deci nu erau tulburi-vitroşi că ai Militulburatei. Cu toate acestea şi ea, Sabina repeta după babavareza de babacră:

— Eşti sigur? Sigur? Eşti atât de sigur? – (cu faptul că nu sunt neam cu cutare, că Odessa nu-i în Basarabia, că acum – de altfel şi alaltăieri – suntem după al doilea război mondial)

După o pauză în care am căutat-o, cu ghionţii pregătiţi, pe Sabina, să mă apere, să mă scape din ghearele baboşoroagei babsurde (şi babuzive), ori măcar să m-ajute să scurtez vizita – am găsit-o. Pe Sabina. Oh,

Sabina.

— Ce vrei? m-a întrebat ea, cu adevărat interesată.

— Sssă plecăm! am şuierat cu gura strâmbă şi, din ochii rostogoliţi i-am arătat că eram încercuit şi că ardeam de dor se ies din ’presurare, dar ea, tare, de parcă s-ar fi adresat mătu Tuşe-şi

— Eşti sigur?

Mi s-au încrucişat ochii de disperare. Când mi-am venit în fire, am desluşit o întrebare de a babarbarei babactuale:

— Ce-ţi sunt părinţii?

— Învăţători, am răspuns, crezând că scap cu atâta. Militanta a dat din cap energic, în semn că ea mă crede din primul foc, n-are rost să mai insist (unde mai întâlnisem asemenea asigurare proastă, obraznică şi cu ochi tulburi?), apoi a trecut, uns, la următoarea întrebare:

— Vouă ce v-au naţionalizat porcii de comunişti?

Ţin bine minte, am ezitat: nouă, comuniştii nu ne naţionalizaseră, altceva ne făcuseră, hăt, din 1940 – însă cum şi cât timp să-i explic Militembelei, ca să priceapă ceva – aşa că am ales să răspund:

— Nimica, doamnă.

— Eşti sigur? a venit Sabina mea, ceasornic.

M-am răsucit spre ea. Dar ea nu s-a mirat că eu mă mir. Am oftat, am zis că ea ştie foarte bine cum stau treburile cu refugiaţii din Basarabia şi din Bucovina, iar dacă nu ştie, o să-i povestesc eu înc-o dată, treacă de la mine – dar Mili Tanda (mătuşa Mandei, logodnica-mi):

— Com aşa: nemica-doamnă?

— Aşa: nimica-doamnă! am răspuns, ridicând vinovat din umeri (începusem a simţi chiar ruşinea vinovăţiei). Aşa.

— Aşa! Ce-i aceea: aşa?! Vreun rând de case, ceva?

— Nu, am şoptit.

— Eşti sigur? Atunci altceva – n-aţi avut şi voi ceva de...? Dacă zici că ai tăi sunt învăţători, atunci porcii de comunişti v-au naţionalizat măcar şcoala – n-aveaţi şi voi o şcoală primară, acolo, în Basarabia voastră de la Odessa?

— Ba da, am avut o şcoală… am îngăimat.

— Şi v-au naţionalizat-o! Porcii de comunişti!! a conchis, frecându-şi palmele, dar numaidecât a fost cuprinsă de îndoială: Să nu zici că nu v-au naţionalizat-o! – şi m-a ameninţat cu degetul, ba mi-a făcut şi cu ochiul. Să nu ziiici.

— Să nu ziiic! am asigurat-o şi iar am căutat-o din ochi pe Sabina.

Însă ea, din cap, din sticlitul ochelarilor mă îndemna, mă încuraja, mă soma să răspund: da sau ba?! Am tuşit, am zis:

— Nu, doamnă, pe noi nu ne-au naţionalizat, pe noi ne-au des – brusc, am schimbat vorba: Sacii cu cărţi aici îi aducem? Aici? am repetat, înfigând arătătorul în aerul de deasupra podelei (mai corect: pardoselii de ciment), apoi rotind privirile prin încăpere: Unde or să mai încapă şi sacii?

— Fondul, tinere, nu sacii, m-a amendat pe loc babisala, după care, nepoată-şi Zabineee! Pe cine mi-ai introdus tu în casă, Zabi-neee? – m-a arătat din bărbia-i de bărbabă, ca un călcâi de pălmaş din recentul Camil Petrescu (ăla, obiditu’). No-i de-al nostrooo! No conoaşte pe nimeni! Loi nu i-au naţionalizat comoniştii nemec, măcar o şcoală de sat, ce-ncre-dereee s-aveeem în ono’ ca eeel, Zabe-neee??! – acum guiţa.

Atunci m-am trezit. Un pic (on pec, borba vorbabei). M-am ridicat şi am cuvântat:

— Niciun fel de încredere, doamnă – de altfel, nici nu v-am cerut-o. Omagiile mele, doamnă. Domnişoarăăă. – l-am imitat din nou pe Septimiu şi am început să-mi fac loc spre gura peşterii.

Aşa citisem eu într-un roman că se zice, dar dacă nu l-aş fi auzit pe Septimiu intonând, interpretând, n-aş fi ştiut s-o zic şi eu.

7

Ajuns la internat mult după miezul nopţii şi încercând să adorm, îmi spuneam:

«Bine am făcut că am căutat un alt traseu – chiar

dacă mă descurc bine pe hartă; şi chiar dacă tot cel albastru pare mai bun.»

După ce Militanti-sa mă ofensase pentru a suta oară în o singură seară, plecasem demn, ieşisem din peşteră ţeapăn, fără să mă uit în laturi: ca s-o oblig să iasă după mine, la portiţă, la pârleaz, mai puţin ca să se explice (s-o explice pe Explicitan-ţi-sa), cât să ne putem pupa.

Aşa a fost: ne-am sărutat, de ni s-au tocit buzele (un fel de a zice, în realitate ni se lungiseră, umflaseră, crescuseră, de parcă noi am fi fost o anexă a lor, nu invers – aşa li se întâmplă liceenilor inocenţi care cred că totul începe dar mai ales sfârşeşte cu sărutul, he-he, însă la mijloc se află sâmburele, esenţialul). Tot sărutându-ne (ca să nu-i fie frig la tălpi, o urcasem iar pe bocanci, iar cu pulpanele paltonului o învelisem, cât să-i dau căldură pe partea asta), am aflat că mătuşă-sa e o ţăcănită; şi o pălită-n cap (Sabina a folosit alt cuvânt: şocată), nu de evenimente: naţionalizare, războaiele, două, arestarea bărbatului, ci aşa. Aşa fusese Mili de pe când nu era tanti, probabil de la naştere, atât că timpurile fiind normale, nu se băgase de seamă – asta fiind părerea Sabinei, a mea din contra. În fine, Sabina îmi propunea să ne prefacem că nu observăm că mătuşă-sa-i nebună de legat.

Tot pupând la Sabina, i-am contrapropus:

— Mâine chiulim: cărăm toţi cărbunii, toate lemnele de pe bon: câştig am o zi! De poimâine ne putem ocupa de ştii tu.

— Mă vezi pe mine chiulind? (n-o vedeam, recunosc). Să fac absenţe nemotivate pentru nişte prăpădite de lemne? Pentru nişte cărbuni murdari?

Am vrut să spun că prăpăditele şi murdarii ar fi scurtat chinul frigului, dar ţâfna nu se vindecă într-o singură seară, aşa că am luat-o iar la pupat. După o vreme am zis:

— Dacă te-ai duce în garaj, te-ai îmbrăca gros, cum te-am găsit?

— Ar fi o idee! a răspuns mai repede decât mă aşteptam.

— …Şi ai ieşi iar, dacă ziceai că numai în stradă… nădăjduiam să mă invite la ea.

— Cooom? a făcut şi a coborât de pe mine. Să scot lucrurile tatii din garaj? Pentru nimic în lume, am jurat!

Mi-am zis în şoaptă, n gând: eşti nepoata mătuş'ti! Ne-am mai sărutat vreun sfert de ceas, după care ea m-a condus până la colţul străzii.

S-ar putea scrie zeci, sute de romane despre momentul despărţirii, seara, dintre un băiat şi o fată. Nu vorbesc de despărţirile de tot, acelea n-au importanţă, ci despre despărţirea mea, din astă seară; dintre mine şi Sabina – în vederea întâlnirii de mâine seară.

Să începem cu exteriorul: ninsoarea. Chiar de nu cade în virtutea gravităţii, ci rămâne suspendată, acolo, sus – în virtutea mea, care pot opri, nu doar timpul. – ninsoarea e prezentă prin miros; adeseori ninsoarea există, nu pentru că ar exista (nici nu există!), ci pentru că miroase, iar atunci are o mie (hai, zece) funcţii: miroase în sine ca orice ninsoare din lume; miroase, tot în sine, dar nu ca orice ninsoare, ci numai ca ninsoarea mirosind a strada ei colţ cu Justiţiei; ninsoare de pe colţul Justiţiei, chiar de nu iese din încremenire şi e atât de deasă încât nu se mai vede la zece paşi, la douăzeci: închisoarea; iar închisoarea de acolo, departe, tot aproape miroase, putoarea! – tot a zid înalt izuie, tot a umezeală îngheţată suflă, tot a poartă încuiată dar înţepenită de gheaţă, tot a frig de curte păzită de nenorociţi cu căciuli, pâslari şi puşcoace, dar tot cu puţele-ngheţate pe ei.

Iar dacă ne oprim aici, cu ninsoarea (deşi aş putea continuă: nu doar Villon are zăpezile lui d'antan) şi aş merge mai departe (până unde: până la ninsorile din Buia, pe când fugeam de ruşi, la stâna directorului? până la cele de la Mediaş, de pe strada cu Securitatea – pe care mi-am petrecut eu copilăria fericită? sau, oh, zăpezile de la Mana, cu fulgi ca valurile, / nămeţi cât malurile.), până aici, în această Justiţie, unde ninsoarea a încetat de a mai fi singură (înşine, ar spune Septimiu): fiindcă Sabina.

Iar Sabina-i numai una:

Gura Sabinei pe ninsoare (asta-i una). Gura Sabinei apărată de ninsoarea căzătoare de sus în jos, dar neapărată de frigul, de frigă cea care, se ştie: urcă, suie, pătrunde susul prin jos – e-he, dac-ai putea ocroti pe sus joasa, ce bine – de nu, iarăşi bine, simţi prin gura Sabinei cum îngheaţă genunchii lumii şi cum coboară la fluiere, la glezne, la călcâie şi la tot, după ce-a luat-o cu-nghеţatul de la mijloc – al trupului, nu al picioarelor, săracele, îndurând totul, neputându-se face nimic, legea-i severă şi absurdă: când eşti îmbrăcată călduros, atunci numai pe obraz, eventual pe tâmplă, sărutul – nu pe gură!; s-a jurat: că înăuntrul numai pe dinafară – poate ca să nu degere, e un rudiment de încălzire centrală, o auzi cum crepitează de îngheţ, cum se înalţă sloiul, de jos în sus, ca o a unui, o ştii după mirosul de ninsoare încremenită, deşi în principiu zăpada mai şi ninge, de aceea mă fac eu frate cu frigul până trec iarna suspinelor.

Chiar de n-ar interveni, nu s-ar băga în suflet ninsoarea cu gust de zid şi de lemn putregăit al porţii închise pe dinafară, de meree fugă şi de mereu Asfinţit, sensunicul nostru, al refugătorilor: săruturile de despărţire iau o culoare colorată (deci o coloare) şi o consistenţă de cuplu alcătuit şi obişnuit cu alcătuitura, dedat cu starea de pereche-mpereche. – şi nu-i deloc adevărat că noul, necunoscutul este neapărat dragoste, ori sarea şi piperul ei, mie mi se pare mult mai descoperitor, mai nou gestul de repetare a unui gest de repetare, în fine, o re-facere, o tocită, o umblată, o aşa mai depărtapropiată, iar dacă nu dezveleşti prin el ceva orbitor de noutate, scrâşnitor de prospeţime, atunci descoperi altceva, mai de preţ, mai profund, mai dincolo de coaja cu tiv de punte: să zicem: constatarea că această fată este a ta; că primele, toate (prima privire, prima atingere de mâini, primul cuvânt, primul, oh, sărut) n-au fost întâmplătoare, n-au trecut fără urme, fără promisiune de urmare-continuare (ca filmele; ca atâtea altele în viaţă), ci iată: prin repetare, se confirmă; promit, la despărţire, că mâine se vor prelungi, continua – repeta. Şi are să fie mereu nou. Până la sfârşitul timpului.

Dac-aş fi scriitor. Dac-aş fi povestitor, mi-aş scrie toate poves'. Dacă aş fi romancier, aş scrie romanele numai pe acest moment, cu el, despre el, în el, în jurul lui. Până acum, citind romanele altora, participam alături de personaje, sufeream împreună cu autorul din pricina despărţirilor de azi pe mâine; mă temeam că acel mâine n-are să mai vină, oricum, eu n-o să-l mai apuc şi regretam, muream de părerea de rău că azi nu folosisem fiecare prilej, ca să spun, eu, totul al meu, să fac, eu, tot ce. amânasem pe mâine – ca să nu am păreri de rău din acelea, speciale, învăţate (da: învăţate!) la internat, unde se zice: „Pe fata pe care n-o săruţi azi, pe gură (am pus perdea, zicerea adevărată nu vorbeşte de doar sărut şi deloc de gură) ai s-o pupi în fund pe lumea cealaltă" – însă ca toate zicalele, şi aceasta e bună de pus bine, la păstrat, în lada de zestre a înţelepciunii populare, cea care nu serveşte la nimica, decât la 'podobit cu ea, de sărbători înţelepciunea vine după, ca mintea Românului, ca să-ţi confirme că te-ai înşelat; să te scuze; să te consoleze – ar trebui ca, în locul acelui „dacă" preventiv să se (s) pună concluzivul fiindcă – şi mai dă-l dracului, poate că-i mai bine aşa, s-o ratezi prima oară, s-o laşi nefututã, să rămână loc şi pentru alţii şi pentru speranţa ta. A mea.

Gura Sabinei... în acea seară, în patul meu de procust intern, gândindu-mă la ziua ce trecuse, n-am găsit-o pierdută. Ceva rămăsese din ea. Nu doar vorbisem vorbe, ci făcusem oarecari faceri, făptuisem fapte – de pildă dezâmpărţirea de Sabina. Zicere fiind facere, cu atât mai plină, cu cât, pe drumul spre internat o continuasem, o împlinisem, o dusesem cu mine în ceea ce doar aparent se oprise pe o stradă colţ cu Justiţiei; purtasem ca pe o sarcină; nu doar fructul dragostei noastre speciale, dar şi generală: viaţa – azi-mâine are să vină căsătoria, mulţi-copiii, cărţile multe-multe-multe, din fondurile noastre împerecheate şi, pe deasupra, cunoştinţa cu Blaga – îţi dai seama? După acţiunea de recuperare, fac cunoştinţă cu autorul fondului – personal.

Să-l cunoşti pe Blaga. Să-l saluţi respectuos, ştiind

bine că, dacă el te vede salutându-l, pe dată îţi răspunde, scoţând pălăria – trebuie să aibă una cu boruri largi, moi, trasă adânc până la sprin-cene: e vânt puternic pe Bulevard, de unde se văd munţii ca la Zürich – atât că mai înalţi. Să-l cunoşti pe Blaga. Să te îngăduie alături, în plimbările lui colocviale pe sub castani, pe sub tei.

Eh, să mă fi născut cu trei-patru-cinci (hai: opt) ani mai devreme. Să fi fost elev de liceu pe timpul refugiului Ardelenilor din Nord – atunci Blaga umbla cu un cârd de tineri după el, înaintea lui, în părţi... Se spune că erau mulţi ucenicii lui Blaga la Sibiu. Se mai spune că cel mai apropiat era unul mititel, agitat, genial, călcând cu vârfurile tălpilor apropiate, vorbăreţ şi băgăreţ, Negoiţescu îl chema – îl cheamă şi-acum, deşi Septimiu nu ştie pe unde-o fi, s-ar putea la Bucureşti, acolo se pierd oamenii care vor să treacă nebăgaţi de seamă şi să-şi câştige pâinea (uneori chiar şi ceaiul), făcând traduceri, ori stilizări – desigur, pe numele altuia. Mai era un altul – talentat poet, zice Septimiu care nu prea are gust – Doinaş îşi zice, adevăratul lui nume fiind Popa sau Alexe sau Rusu, nu i-a plăcut, a luat pseudonim, «Foarte bun poet», zice Septimiu, dar dacă e tot atât de bun precum pseudonimul: Doinaş. Plecat şi el, ar fi profesor de română într-un sat de lângă Oradea; sau Arad. Singurul dintre blagişti (blagieni?) rămas la Sibiu: Radu Stanca; Septimiu îl cunoaşte personal, de la el deţine mai toate informaţiile despre Blaga şi despre Cerc – aşa-i ziceau ei grupului, cenaclului, iar băieţii erau „cerchişti”.

Îl ştiu pe Radu Stanca – numai din văzute: unul înalt, cam ţeapăn (tocmai, pentru că meseria de actor îl învăţase să se poarte firesc. – adevărat: numai pe scenă, pe stradă nu); e poet, îmi mai spune Septimiu, dar când îmi comunică ce scrie: balade. Aşadar, Radu Stanca e poet de balade, actor şi regizor la Teatrul Popular – aşa-i zice de când comuniştii l-au des-botezat pe cel vechi, Burgtheaterul – care, n plus, a mai şi ars. Singurul cenaclist vechi rămas în Sibiu, dar el nu se arată pe la noul cenaclu Astra. Nici nu mă întreb de ce; găsisem natural: ce

să caute un blagofil (blagian?) alături – în cel mai bun caz – de colonelul de haiduci? Deşi nu erau chiar atât de străini: Radu Stanca scrie balade – adevărat, cu domniţe, nu cu haiduciţe, dar în fine, tot pe după degetul istoriei se ascund amândoi.

De curând Septimiu a adus vorba despre „marele prieten" al său. După ce a spus tot binele, după ce a înşirat toate superlativele, a trecut, hodoronc-tronc la cenaclul Astra pe care, după ce l-a făcut albie de porci, a zis:

— Îl vezi tu pe un domn ca Radu Stanca phar-thi-ci-pnând la brigada de agitaţie de la Astra? Frech-ven-tnând bordelul vostru realist-socialist? Radu Stanca, într-o adunare de analfabeţi, într-o adunătură de curve?

În primul moment am ridicat din umeri, cu toate că şi pe mine mă băgase în „adunare" – dacă nu mă trimisese şi în „adunătură". Septimiu însă nu mai putea fi oprit, a urmat, alternând elogiile la adresa poetului, a omului de teatru, „marele prieten" al său cu bordelizarea, căcătuiala, 'izdirea amărâtului nostru de cenaclu. Am tăcut cale de câteva avânturi întru punere la zid a adunăturării (din care făcea parte chiar şi el – uitase?), apoi m-am hotărât să i-o scap aşa, ca din nebăgare de seamă:

— Ei, da: ce să caute un domn precum marele tău prieten în brigada de analfabeţi de la Astra; el şi-a făcut brigada lui: cu mânuţa lui a pus în scenă – lumini, decoruri, costume, dar mai ales texte nemuritoare – bordelul realist-linguşist de la Tiatru' Poporului lu' Pătru Groza, ghin Arghial.

Băiatul Septimiu s-a-necat de indignare (întâi de surpriză), mai să-şi înghită gâtul; când şi-a recăpătat glasul, mi-a cerut, în falset – îşi ingurgitase vocea:

— Cere-ţi imediat schu-zhe! Cum poţi rosti asemenea, asemenea, asemenea. Despre marele intelectual care este Radu Stanca – te invit să-ţi retragi chu-vin-the-le!

N-avea rost să mă cert cu marele-mi prieten din pricina marelui său prieten – relaţiile dintre noi fiind de cu totul altă natură decât cele dintre ei. Am mormăit că, bine,

mi le retrag. El a insistat să-mi cer şi scuze – are să i le transmită lui Radu. Am zis, împăciuitor:

— Bine, îmi cer scuze pentru cuvintele ciupite din discursul tău – despre Astra. De acord: Teatrul Popular nu-i bordel – doar brigadă de agitaţie de cămin cultural – tot din clasicul de tine am citat.

— Ia stai! m-a oprit Clasicul (meu). Dar eu numai în legătură cu cenaclul vostru am folosit cuvântul bordel!

— Ia stai tu. Eu, plagiindu-te, i-am zis bordel-linguşist Teatrului Popu'.

— Dar ce-are a face teatrul cu...?

— Şi un abia-alfabetizat frecventator al cenaclului bordel e capabil să citească afişele Teatrului Popular din Sibiu, să descifreze numele regizorului – ca să afle, ce? Că marele tău prieten e un mărunt slujbaş la stat, un bun la toate!

— Dar cum...?

— Uite cum: semnând intrigă şi iubire de Schiller – dar şi un... bordel ca Iarbă rea de Baranga!; punând în scenă, cu acelaşi mare talent şi bordelul Vocea Americii de Lucia

Demetrius – ca şi o scrisoare pierdută...

— Dar n-ai înţeles nimic din... Dar e obligat să... Dar trebuie să accepţi că nu poate face altfel – altfel.

— Altfel, ce? îl împuşcă tovarăşii-draj '? Fiindcă nu pune în scenă şi nu joacă el însuşi copilării-porcării-curvăsării?

— Să admitem: nu l-ar împuşca, dar... De ce nu-nţelegi: nu se poate altfel, Radu Stanca e un om de cultură, nu un.

— Nu un – ce? Ce este, ce nu este?

— Ştii foarte bine – el face cultură, nu politică. Vrei să crape de foame? Să sape la Canal?

— Doamne fereşte, cum să vreau eu una ca asta: ca domnul Radu Stanca să crape de foame – fiindcă el face numai cultură... Să vreau eu ca domnul Radu Stanca să sape la Canal, doar pentru că a refuzat cu demnitate, cu dârzenie – să facă politică?

— Simt în glasul tău un ton inacceptabil, s-a înţepenit şi mai Septimiu. Află că n-ai dreptate! Află că n-ai dreptul să-ţi baţi joc de Teatrul Popular.

— Nici atât cât ai tu dreptul să-ţi baţi joc de Cenaclul Astra?

— Dar Cenaclul e o chestie... de amatori – se compară cu un teatru adevărat, profesionist? Cu un om de teatru de talia lui Radu Stanca, care nu se coboară până la? Şi încă o dată: ce-ai vrea să facă?

— Tu pui întrebări greşite, l-am temperat. Ce vreau să facă? Nu vreau ca el să facă, însă el nu face ce ar trebui să *nu* facă!

— ...Să recurgă la un gest nesăbuit? Ca după aceea să moară de foame? Nu mor atâţia? – de foame? Astha vrehee-ei thuuu?! a declamat Septimiu.

Bunul meu prieten: un băiat-bun şi un caraghios, nu permitea, mă-nţelegi, ca un prieten al lui să fie ofensat în absenţă. Am încercat să-liniştesc:

— Repet: nu vreau – ca Radu Stanca să moară de foame (şi el!). Numai că nu contează ce vreau eu, contează că Radu Stanca, murind de frică, înainte de a muri de foame, mănâncă şi pe dracu', mănâncă şi căcat.

— Tu n-ai nimic sfânt!

— Septimiu, cu cei doi metri ai lui, era un plop în lacrimi. Se vede că nu ai cultul prieteniei!

Am recunoscut, fără dificultăţi: nu-l am – ca el; am zis:

— Dacă tu, prietenul meu ai face oarecari concesii – murind de frică, să nu mori de foame; dacă aceste concesii nu ar duce până la denunţ, care nu se iartă, oricât de tare ar crăpa crăpătorul de foamea aceea născută din frică.

— Nu-nţelegi, n-a înţeles.

— Asta-i diferenţa dintre noi: tu nu-nţelegi ce spun când spun: te-aş înţelege dacă, din frică, nu din foame, tu prietenul meu, ai face concesii – dar fără să ajungi la turnătorie.

— Dacă eşti atât de înţelegător, înţelege-l şi pe bietul Radu Stanca, rogu-te., m-a ironizat Septimiu.

— Îmi pare rău, dar pe Radu Stanca n-am de ce să-l înţeleg: el nu mi-e prieten – în schimb tu.

— Ce-ai cu mine? Am făcut eu vreo concesie?

— Nu. Când înjuri cenaclul şi-l faci brigadă şi bordel, treacă-meargă, dar când, prin opoziţie, îmi prezinţi Teatrul, urcându-l în slăvi pe verticalul tău prieten – când el mănâncă. hai: doar rahat şi mai în văzul lumii decât oricare cenaclist amator. Tocmai, pentru că Stanca o face pe toate zidurile, pe afişe, o face sus, pe scenă şi nu doar la Sibiu, unde e perceput de zeci de mii de ochi şi urechi – şi inimi, fie spus în treacăt – dar cum merge şi în turnee.

— Dar tu nu-nţelegi că nu-i acelaşi lucru teatrul cu cenaclul! îl compari pe Stanca cu.

— Îl compar! Găsesc mult mai grav ce face marele tău prieten, culturalul tău amic, intelectualul fin! Nefiind idiot, ştie că face porcării – dar le face!

— Nu-i adevărat! Nu face porcării!

— Ba-i adevărat! Face! Porcării!

— Ba porcării spui tu!

— Ba tu spui porcării!

— Nu-ţi permit să-mi adresezi astfel de cuvinte – ţi le retragi, ori.

— Dacă ţi le retragi şi tu…

— Eu n-am ce retrage – şi dacă tu nu ţi le retragi, atunci adio, domnule!

— Călătorie sprâncenată, tovarăşe!

— Tovarăş eşti tu!

— Ba tu!

— Ba tu!

— Ba tu! Cine zice ăla îi!

Ne-am despărţit, simetric. Hotărâţi să nu ne mai stimăm; nici iubim. A plecat fiecare în treaba numai a lui – peste cinci minute, la prima răspântie, am dat piept în piept. Ne-am salutat, am dat să ne continuăm drumul, fiecare pe al lui – ne-am pomenit mergând alături.

Şi am discutat – pentru a câta oară, oare? – despre maeştri.

În prima parte, ca de obicei, ne-am înţeles perfect:

La vârsta noastră şi la preocupările noastre aveam neapărată (dhra-ma-thi-chă! preciza el) nevoie de model; de maestru; de idol. Mai departe – iar ne despărţeam: el susţinea că, în lipsa unui unui model ideal, de nevoie ne descurcăm cu ce avem la înde mână.

— ...chiar de la un X (îl numea astfel, dar cu siguranţă se gândea la Stanca) putem învăţa câte ceva – nu? Nu? Orice, de la oricine – nu?

Nu prea, nu, mormăiam – şi ziceam:

— Mai bine lipsă decât improvizaţie...

— Mai bine improvizaţie decât lipsă totală – înveţi de la cel care ştie ceva mai mult decât tine – nu?

— Nu ştiu. Nu cred. La vârsta noastră, inocenţi cum suntem – ca să nu spun altfel. – am fi tentaţi să imităm, în toate, pe locţiitorul de maestru; în cazul meu, pe un subinginer al sufletului omenesc! Riscăm să-l credem în toate şi uite unde ajungem – l-am arătat din cap. Să căpătăm certitudinea că un oarecare slujbaş de teatru care, de frică şi de foame face orice, iar când se uită în oglindă şi constată cine este, îi povesteşte uceniculuii: «Eu fac cultură, nu mă cobor la politică...»

— Ai observat cum am observat aluzia... – a râs, crispat, Septimiu. Tu n-ai decât să-ţi faci chip cioplit dintr-un subinginer de-al tău! Scriitorii! A mai rămas vreunul care să nu fi mâncat. vorba ta?

— Arghezi, am zis. Şi, alfabetic: Bacovia. Barbu. Blaga...

— Ai numit numai poeţi – dă-mi numele unui romancier!

— Dar bine-nţeles! am zis. Rebreanu.

— Dar bine-nţeles, Rebreanu – e mort. Altul?

— Bine-nţeles, Stere...

— Bine-nţeles, Stere, basarabean de-al tău...

— Rebreanu nu-i basarabean.

— Dar amândoi au un mic defect: morţi fiind, nu ne mai pot sluji de modele, de ca alt basarabean, Sadoveanu, clasic în viaţă.

— Să admitem: nu din pricină că Sadoveanu al meu

nu-i basarabean, îl detest din adâncul inimii de ucenic.

— Am înţeles: Sadoveanu: nu; am înţeles: Camil Petrescu – nu; nici Petrescu celălalt, Cezar – şi el mănâncă; mănâncă şi Popa Galaction. O-ho-ho, şi cum mai mănâncă Victor Eftimiu!

— Dă-l în mă-sa pe Eftimiu, nu-i romancier.

— Dă tu numele unui romancier.

— Ţi l-am dat, ai zis că femeile nu fac mare brânză în literatură.

— Madam Bengescu…

— Doamna Bengescu – ziceai că dacă poezia se scrie din când în când cu ovarele, romanul numai cu perechea întreagă.

— Acum ce faci: mă citezi? Nu-i nevoie, ştiu că sunt o persoană cu totul şi cu totul. citabilă!

Am râs împreună, de a răsunat cartierul – care va fi fost.

Am împins discuţia pe altă. ceartă:

Mai degrabă problemă: a luptei-de-clasă – aşa-i zicea Septimiu. Eu susţineam că, în realitate, clasa e o castă, dovadă: Septimiu îi vorbeşte de rău, îi acuză de toate păcatele pe scriitori, mai cu seamă pe romancieri – însă îi apără, îi explică, îi justifică şi îi la urma urmei scuză pe ne-scriitori: pictori, muzicieni, oameni de teatru. Merge mai departe: pretinde că aceştia, ne-scriitorii. nu fac compromisuri – de ce?: fiindcă «ei nu-şi prostituează arta lor, cu materialul specific artei lor».

— Doamne fereşte, cum să-şi prostitueze arta lor cu materialul lor – ei execută cu materialul. nu al clientului, ci al scriitorului: cuvântul. Şi au neruşinarea să susţină că în articolele de limbământ, în declaraţiile de „adeziune” toate astea n-au importanţă. pentru „istoria artei” – fiindcă sunt vorbe-vorbe, or pictorii, sculptorii, cum sunt ei nevorbitori. Cică verba volant – dar portretele lui Stalin cu copilaşul de serviciu în braţe?; dar cantatele despre hidrocentrala cutare?; dar tonele de bronz folosite pentru. liberatorul ostaş sovietic?

— Astea-s fleacuri alimentare, zicea Septimiu. Cum li

se spune la Bucureşti: efemerinde.

— Deci, tot la... mâncat se reduce cultura apărată!

— N-ai înţeles nimic! m-a amendat Septimiu.

— Am înţeles: îi aperi pe ne-scriitorii pe care-i cunoşti tu şi familia ta – deci ai o adevărată judecată de castă!

— Dragă, dar tu ai o judecată de clasă, marxistă! a făcut Septimiu, oprindu-se, dând îndărăt.

— Ba tu eşti marxist! m-am înfuriat. Fiindcă dacă X mănâncă rahat cu lingura lui Y, orice-ai zice, orice-ai crede, tot îi pute gura! Nu contează instrumentul, contează alimentul – atenţie, iar te-am citat. Toţi mâncătorii de căcat sunt mâncători de căcat – nu unii da, alţii, că să vezi, că el a făcut cultură, că mie verişor, prieten.

Ne-am despărţit supăraţi. N-am mai vorbit deloc, deloc, deloc. Până a doua zi, la liceu.

Discuţia asta a avut loc de curând, adică binişor după. – însă atunci.

Atunci, ajuns la internat, băgat în aşternut, mă gândeam la Sabina. Şi la Blaga. După ce recuperăm Fondul, Sabina şi cu mine mergem la Cluj – vorbesc cu tatăl lui Octavian, ne duce cu locomotiva lui, pe gratis. Sabina mă prezintă:

«Bună ziua, unchiule, ţi-l prezint pe prietenul meu.», deşi n-ar strica să mai aşteptăm un pic, până să mă prezinte: «logodnicul meu» şi să explice pe dată motivul logodnei: «fiindcă m-a ajutat să recuperez Fondul.» – nu prea e logic, nici corect gramatical, dar asta-i situaţia în ziua de azi.

Şi atunci Blaga însuşi îmi strânge mâna cu mâna lui; cu lacrămi în ochi mi-o strânge; de emoţie nu poate articula niciun cuvânt – de crezut, nu?: cărţile lui, aflate cu un picior în groapa cu lei (de foc!), munca lui, viaţa lui. Iar când ne întreabă cum anume făcusem de reuşisem imposibilul, la ce pericole de moarte ne expusesem ca să ne atingem nobilul scop, noi ridicăm din umeri, că adică n-a fost cine ştie ce filosofie, ba chiar nimica-toată – însă Blaga înţelege pe dată, din însăşi modestia noastră cusută

cu aţă albă că n-a fost chiar aşa; că a fost – dar din contra.

Bun, Sabina se duce cu femeile casei, rămânem noi, bărbaţii.

Blaga mă întreabă de una, de alta, ce fac, cu ce mă ocup, ce-aş vrea să fac în viaţă. Ca să nu-i spun adevărul, dar nici să-l mint, îi spun că nu m-am hotărât (doar n-o să-i spun că vreau să mă fac scriitor – în fine, povestitor: aş strica totul).

Din vorbă-n vorbă vine vorba despre cărţile lui – am citit eu, ştiu că aşa-s scriitorii: le place să se vorbească în jur despre ei, despre opera lor, chiar dacă, pe moment, protestează: «Vai, lăsaţi, dar nu trebuie, hai să discutăm despre altceva – ştiţi, eu sunt foaaarte modest din fire, nu suport să fiu lăudat, în prezenţa mea. – dac-aş fi întors cu spatele, ori aflat îndărătul unei perdele, ca să se creadă că nu aud, pentru că nu văd.» Aşa-s scriitorii, nişte copii alintaţi, am citit eu. Cred că-i normal: de ce-ar avea dreptul pictorii, sculptorii, muzicienii să ceară, să impună să se vorbească numai de ei, iar scriitorul nu? Măcar din când în când?

Numai că, dacă vine vorba despre opera lui. ce mă fac? Am citit câteva poezii, pe sărite, în fugă, la Septimiu, aşteptându-l să se încheie la şireturi ori să înghită ce îmbucase – dar nicio piesă de teatru, niciuna din lucrările lui filosofice – le cunosc doar titlurile.

Uite cum facem! – am luat hotărârea pe loc, în aşternut, răsucindu-mă cu faţa-n jos: Recuperăm Fondul şi mă aşez cu burta pe el! Citesc pe rupte!

Întâi volumele de poezie – discut despre ea cu Octavian, el e tobă de Blaga, poetul; trec la teatru – aici n-am nevoie de mentor, mă descurc şi fără ajutorul neprecupeţit al marelui-prieten Stanca (de altfel, nu-l cunosc şi, astfel stând lucrurile, nici n-am nevoie). La filosofie însă o să fiu silit să apelez la Septimiu. N-am cap filosofic, dar dacă studiez serios, cu creionul în mână, scoţând note, făcând fişe, o să ştiu măcar despre ce este vorba în discuţie, n-o să mă prezint la uşa lui Blaga ca viţelul.

După această eroică hotărâre, m-am simţit uşurat. Acum puteam să mă întorc pe spate, iar cu gândul să mă reîntorc la ceea ce văzusem. Cu ochii mei.

8

După ce m-am despărţit de Sabina, fiindcă tot întârziasem la internat, mi-am zis să ocolesc prin Centru (dar nu pe Corso).

De pe Bulevard am făcut la stânga în Parcul Astra; am trecut prin dreptul Bibliotecii: nicio lumină. Mi-am continuat drumul, apoi am luat-o la stânga: reţinusem numărul casei de unde, pe plan, începea linia albastră.

Un gang fără poartă: se anunţau vreo sută de metri de curte; sau de fundătură. N-am intrat: am zărit cum, ceva mai spre înăuntru, un camion rusesc astupa lumea.

Am mers mai departe, am luat-o la stânga, pe strada Şaguna (acum îi zicea Lenin). Până la Baia Populară.

Când scosesem capul pe fereastră de la bărbaţi, înainte ca Sabina să-mi strige să mă uit în jos, văzusem în faţă şi uşor stânga acoperişul de sticlă al Băii – bazinul este, cum zicem noi: ’limpic are exact 33, 333 m lungime şi e singurul acoperit din ţară, vin pentru antrenamente loturile naţionale de natație, de polo, de sărituri. Au program de două ori pe zi: dimineaţa, devreme şi seara târziu, noi, muritorii de rând ne ducem la aburi, la cadă, la duşuri – să se ducă bătrânii, noi intrăm pe blat, urcăm la galerie unde, dacă stai liniştit, ai voie să priveşti la naţionali. Eu numai la naţionale: de sus se văd frumoase, normale, înotând, umblând pe marginea bazinului – trăiască perspectiva care le normalizează pe fetele altfel de neprivit de la acelaşi nivel, drăguţe la obraz şi probabil neştiutoare pe-pe-peste tot, în ciuda umerilor de două ori cât ai mei (care sunt laţi).

La acea oră bazinul era ocupat de naţionali, aşa că mi-am luat bilet la duşuri. N-am urcat la etaj, am ţinut-o drept înainte. N-am nimerit din primul foc în curte, însă când am dat de ea, primul lucru: am căutat poarta spre stradă. Asta voiam. Am găsit-o: închisă cu zăvorul, nu şi cu cheia. Foarte bine!

Din curtea Băii se vedea spatele Bibliotecii: însemna că puteam scurta drumul la jumătate – la sfert: cu preţul unui duş, Sabina (sau eu) intră, descuie poarta pentru celălalt, cu sania.

Mă aflam în curte – dar cum ajung în pivniţa cu cărţi? La mintea cocoşului: din subsolul Băii se trece în subsolul Astrei! Am căutat, am găsit o uşă de subsol, însă îndărătul ei vuiau cazanele – desigur supravegheate ziua-noaptea. Am dat de altă uşă:

zăpada din faţa ei – neatinsă. Mi-am încercat norocul: am avut: uşa nu era încuiată.

Am pătruns în întuneric şi în vâjâit, prin perete, de cazane. Cu mâinile întinse, bâjbâind şi cu picioarele, m-am îndreptat spre fund şi spre dreapta: acolo licăreau trei geamuri strâmte. Licăreau, am spus bine: le bătea lumină tremurată, pâlpâită – te pomeneşti că dincolo de ele, doar la câţiva metri, e o curte interioară unde, pe o foaie de tablă (ca să nu se afume cimentul – şi să se vadă, ziua!) se ard cărţi; cărţile noastre, cărţi şi ale mele, aşa, intern şi refugiat cum sunt, nu doar fondurile moştenitoarelor – ah, deşteptul de Oncle-său, Jean-Jacques, marele arhitect, o luase cu albastrul de mare burjui nesimţitoriu (atenţie: n-am spus: nesimţit), pornise, deci, cu albastra de la mama dracului, de la peste o sută de metri depărtare de obiectiv! Când obiectivul se află aici, la o întinzătură de mână!

(Numai în gândul meu şi numai pentru mine – ca să nu simtă ăştia că porcăria lor, cea cu lupta de clasă mă încearcă şi pe mine, deşi bandit basarabean: domnule, marii-burjui, cât ar fi unii de foarte-inteligenţi, tot tolomaci rămân, au un fel special de cretinism sau, cum zicea un ardelean despre un Iorga: «Are multă minte, da’ nu-i tata bună.» Cum să spun eu: Nu că n-ar fi deştepţi – dar sunt cam prostălăi. Poate nu s-a înţeles bine: ei îşi permit să fie tâmpiţi, fiindcă educaţia lor de familie-bună e cu totul alta decât cea de şcoală-de-stat – de pildă; eu împart frumosul în: bine şi în rău; ei împart în: se-cade şi în nu-se-cade – în fine, o să mă mai gândesc). Zicem că marele arhitect, pe plan, o luase de la Adam şi Eva, când obiectivul se află aici.

Arsele: de la rugul lor, de la arderea lor venea licărul, pe geamuri, zbaterea pe sticlă.

Ei şi? mi-am zis. De ce-au fost inventate pilele, pânzele de bomfaier? Ca să pilim, fierăstruim, tăiem gratiile! O să ne ceară efort, dar merită – în plus, ce romantic! Alexandre Dumas redi-vivus! Trăiască literatura de evaziune – la propriu. Bine, dar de cât timp o să avem nevoie? Vreau să spun: câte cărţi or să mai fie arse, în timp ce noi, romanticii evadatori, romantic vom asuda, trăgând la bomfaier? Unde mai pui că ziua s-ar băga de seamă „lucrarea" noastră... Mai departe, în căutarea altei soluţii... Ah, dac-aş găsi o fereastră nezăbrelită – jur că în carte aş zice negru pe alb că era zăbrelită. Însă şi mai încolo, în celelalte încăperi din subsolul Băii ferestrele aveau gratii; groase – în cruce, nu simple. La ce-or fi slujind? Să apere de hoţi – cazanele? Să împiedice scoaterea pe ferestre a pompelor?

Am deschis o fereastră, ca să văd mai bine – ca să văd: sticla era opacizată de praf. Mă nimerisem în dreptul focului.

Rugul, până atunci doar bănuit, dedus era aici, în carne şi-n flăcări (rezultat: cenuşa); mă ardea pe mine, înaintea mea o arsese pe Sabina – doar îmi povestise (însă una e să asculţi povestind pe altul, cu totul altceva să ai tu ce povesti). Eram la rasul pământului (al cimentului) cu ochii: nu se desluşea foaia de tablă – ei şi? are importanţă pe ce anume sunt arse cărţile? Şi ardeau, cărţile.

Îl vedeam pe prăpădit (aşa-i zisese Sabina): un bătrân, acolo. N-avea nimic din Hefaistos, era doar un şchiop, un nenorocit, 'tu-i mama lui! mai mult se ţinea de decât mânuia o furcă; furca avea doi dinţi din patru: extremele, iar prin ştirbitură cărţile scăpătau, scăpau, curgeau când prăpăditul încerca să le ia din grămada nearzând-a de alături şi să le pună pe cea cu focul, arzândă, înflăcăruinda, pălălăinda. Se vedea cât de colo (chiar din subsolul Băii Populare.) că şchiopul era un adevărat ardelean: tenace; încerca şi a doua şi a treia şi a cincea şi a noua, fără să se abată din făgaşul prim, fără

vreo variaţiune – şi, cu ajutoru' lu' Dumnezô, pân-la urmă... Ca să vezi cum e omul făcut! mi-am zis atunci. Nu, nu atunci, pe loc, în subsol, ci mai târziu, când mă gândeam la complexitatea sufletului omenesc: vasăzică eu, venit să văd cum aş putea salva bietele cărţi de la focul iadului; eu care simt că mă pârjolesc flăcările fiecărei cărţi pârjolite – eu, uitându-mă la şchiop şi la furca lui ştirbă şi la concepţia lui despre lume şi viaţă, ciungă, mă trezesc dându-i sfaturi:

«Ţine furca mai ştec, bade! Nu aşa, nene: cu un corn cât mai sus – ca să fie cu celălalt în jos, ce dracu'; doar ai auzit de legea atracţiei mărului în gura lui nătăfleaţă. Zău, parc-ai ţine furcă-n dinţi – păi, domnule!»

Şi tot aşa: îl sfătuiam, îl bodogăneam: cum să atace grămada, cum să ţină furca – ştec, să ia cât mai multe cărţi de-odată; că, la încercarea următoare nu-nvăţa nimic din precedenta – ba chiar înjurându-l: «Mama mă-tii de bou, cum poţi fi atât de viţel? Păi, cretinule, dacă n-ai altă furcă, neştirbă, pune mâna, că nu ţi-o cădea coroana, ia cu mâna cărţile şi pune-le pe.»

De parcă aş fi avut martori, m-am prefăcut că, de fapt, cu totul altceva făcusem, spusesem – chiar am început să fluier a nepăsare – acolo, în subsol, în timp ce închideam fereastra.

Am închis-o, am căutat mai departe un geam nezăbrelit. Dac-aş găsi. La momentul potrivit aş ieşi; cei zece – doisprezece metri i-aş face din şapte paşi semialergaţi – încolo, dar încoace? Cu sacul plin? încoace n-aş alerga, ca să nu atrag atenţia, operaţia s-ar desfăşura ziua, când prăpăditul e la casa lui prăpădită şi şchioapă şi arzătoare de cărţi, mizerabila – dar aş putea fi văzut de le ferestrele bibliotecii. Aş arunca sacul pe fereastră, în subsolul băii, Sabina l-ar duce la sanie, în curte – nu: Sănina e firavă, neînstare să măcar târască un sac de cărţi, darmite să-l urce pe sabie, las' că fac eu totul, pe stradă o trag tot eu, ea să primească şi să ţină tira, spre casă doar să mă însoţească de pe celălalt trotuar: nu e tâmpită să nu ştie ce face logodnica atunci când logodnicul e prins de

securişti, pe străzile Sibiului, cu sania plină de cărţi interzise, destinate arderii-de-tot, cum spune la Biblie. Vorba mea: sunt prins, prins singur să rămân! Fără complici, scap şi de lot, deci încasez numai cinci anişori – hai, şapte, dar cum sunt tânăr, nu pier eu!

După un timp, orbecăind, împiedicându-mă în propriii bocanci, luând varul de pe pereţii, am ajuns la concluzia că tot Sabina avea dreptate: va fi fiind el drumul albastru de patru-cinci ori mai lung, însă al meu, scurtul, e fără ieşire. Iar zidul: în jur de cincizeci de centimetri, cum să-l spargi? De acord: cu dinamită – restul am folosi-o la azvârlit în aer neşte ruşi.

La un moment dat am simţit zăpadă. Mirosea a zăpadă veche – nu-mi dădeam seama din care parte venea, dar încercând în dreapta, în stânga, mi s-a apropiat. Până am dat cu mâinile în ceva de lemn: o uşă!

Uşă era. Dincolo de ea, zăpada – deci. Dar ce faci cu libertatea care dă în curtea interioară a unei clădiri ocupată de ruşi? Am ascultat, am mirosit. Niciun zgomot, niciun semn de viaţă. Şi nu mirosea aceapă de la ruşi. Uşa avea două zăvoare – dar şi broască. Încercarea moarte n-are – am tras zăvoarele, am răsucit cheia în broască – ce idee pe băicoli: să lase cheia-n broască!

Când am tras uşa spre mine, s-a prăbuşit înăuntru şi zăpada, ca un fulger moale, buhnitor. Asta era: uşa dădea într-o grădiniţă; ba nu: fundătură – uite un felinar de stradă, din fericire lumina lui nu bate pân-aici. Am împrăştiat, am dat la o parte cu picioarele zăpada căzută, ca să pot închide uşa la loc. Era un exerciţiu însănătoşitor, mă întrebam cum de nu dădusem peste el până atunci – şi util: poţi să te dispensezi de lopată la deszăpezit cărări. Am înotat prin zăpadă până mai sus de genunchi, abia simţind sub tălpi treptele gârliciului, alunecând de câteva ori, pedalând în gol – dar am ieşit. Şi am luat-o repejor (şi foarte indiferent!) spre felinar.

M-am oprit, înfricoşat: cineva mă privea. îi simţeam, prin vătuiala paltonului, prin puloverul gros, făcut de mama, prin cămaşă, prin flanelă – uitătura. Ca o suliţă

înfiptă între omoplaţi şi, în acelaşi timp ca o ventuză. Sau nu: între omoplaţi mi se înfipsese un harpon – mai puteam înota un pic la dreapta, un pic la stânga, ca la vals, ca la patinaj, nu mai mult decât îngăduia funia.

Să mă răsucesc? Acum, aici? Să mai fac doi-trei paşi, în primul rând, ca să mă îndepărtez de pericol, în al doilea. Ei, da: ca să văd cum arată Baubau. Mai bine merg mai departe, iar din mers, întorc capul. Şi văd. Şi ştiu.

Aşa am făcut. Nu mai aveam harpon cu funie, doar un fleac de săgeată, nici aceea nu mă atinsese: mă înţepase şi căzuse, atât că sângele curgea pe jgheabul spinării, îmi murdărea bunătate de flanelă de corp – de-a tatii, dinainte, în perfectă stare de funcţionare.

Aşa am făcut – şi am văzut: într-adevăr, mi se uita cineva-n ceafă, cu un ochi luminat pâlpâit, roşu: geamul de la uşa geamănă celei prin care ieşisem. Nu vedeam, nu auzeam, nu miroseam pe nimeni prin preajmă – am făcut cale-ntoarsă.

Uşa cu geam roş era întredeschisă, iar gârliciul ei păstra, în zăpadă, urme – de copil? De sabină? Să intru? Mă cam sugea, mă tenta, roş-neagră cum era. Să intru? Acum eram din nou orientat în spaţiu; topografic – în roş-negru, însă de ochii lumii foloseam albastrul de pe planul onclului arhitect şi canalist: acolo albastrul venea prin fundătură, până aici – nu numai: crucea roşie trebuie să fie înăuntru.

Să intru? Nu se vedeau sacii Fondului, însă îi simţeam, simţeam cărţi (dar nu în saci) dincolo de întredeschizătura cu, deasupra, pâlpâirea sângeră, în negrul adânc şi umed. Şi. Întredeschisă uşa – cum o lăsase Sabina. Cu despicătura pe verticală. Să întind mâna? S-o ating? Să-mping, ca să se şi mai, deschidă? Şi dacă scârţâie? Dacă ne aude prăpăditul, taman atunci coborât ca să se mai urce un sac de ars? Şi, pentru că a auzit-o scârţâind, constată că rămăsese deschisă şi o-nchide, ba chiar o-ncale? Nimic mai simplu de dezîncuiat o uşă cu geam: oricât de naţionalizată, nu se poate ca Sabina să nu mai aibă un ineluş cu diamant – de tăiat sticla, nu de

altceva.

Dacă las uşa cum am găsit-o, prăpăditul simte curentul, vine s-o-nchidă? S-o deschid, să mă strecor înăuntru, să văd. Focul din curte luminează suficient ca să disting, să desluşesc. – deşi într-un univers ca acesta, familiar şi straniu, cunoscut de totdeauna şi terifiant de străin nu ai nevoie să şi vezi. Doar să intri.

Am ascultat o vreme la crăpătură („la gaura veciei", cum spune Arghezi despre sabină – eh, dacă Sabina ar fi nepoata lui Arghezi, cu ce dăruire-avânt i-aş salva fondul!). După ce m-am convins că prăpăditul nu e în subsol – un şchiop face mai mult zgomot: şontâcăie – am împins uşa încetinel. Nu scârţâia, a alunecat unsă, caldă – oricum, m-a înfiorat de plăcere, am simţit-o pe Sabina: trecuse pe-acolo. Am reapropiat-o şi, lăsându-mă pe vine am început să înaintez, cinchit, aproape în genunchi.

Din chiar dreptul uşii începeau malurile. Le vedeam bine desenul în licăririle venite dimpotrivă. Erau faine, cu umerii parcă ai aripilor, parcă ai genunchilor. Eu: jos. Şi în centru. La gura lor. Nu-mi dădeam seama cât de lată e pivniţa, însă bănuiam: în dreapta, destul de apropiat era zidul dinspre Baie; în stânga: infinitul, poate până sub parc, poate dincolo de el. Mă aflam în trecătoare, un adevărat şanţ. Dacă m-aş fi ridicat în picioare, nu aş fi depăşit cu creştetul buza malului evazat (tot din furcă, tot din tenacitatea ardelenească a prăpăditului: cinci manevre pentru o jumătate de carte). În stânga, la vreo trei metri desluşeam stâlpi. Aşa, cinchit, nu aveam cum desluşi sacii; nici din picioare nu i-aş fi văzut, dar îi simţeam pe-aproape. O să-i povestesc Sabinei când acţiune are să fie încheiată, că l-am adulmecat, mirosit pe Blaga, simţit pe întuneric. N-are să mă creadă păcat; mi-ar plăcea să ştie că l-am zugrăvit cu adulmecul, nu doar pe unchi – ci şi pe nepoată (sau invers). După plan, Blaga ar fi trebuit să fie pe lângă al treilea rând de stâlpi – abia îl desluşesc pe al doilea; pe plan uşa de ieşire în curte se află între al treilea şi al patrulea, pe ciment. Numai că prăpăditul scoate la ars cărţile în saci – cum o să pot deosebi sacii Fondului de

ceilalţi? Cine va fi băgat în saci Fondul Blaga: prăpăditul, în vederea arderii? Sabina în vederea recuperării? Sau?

Mă înălţasem, dezdoisem genunchii – dar nu-ndrăzneam să-naintez. Şi era un întuneriii'; şi mirosea a... – a carte. Ciudat: mirosea a carte-în-pivniţă, dar nu şi a carte-arsă. Ştiam de ce: tot dintr-o carte de fizică.

Dacă aş lua, acum, o carte? Sau de'sau trei-cinci, cât pot duce sub palton – aşa, ca să văd ce fel de cărţi sunt. Ei, ce fel! De tot felul – mai ales aici, unde au fost amestecate cu furca. Bun, iau, dar dacă, odată afară, dau peste cine ştie cine? Nu le vede, le ascund sub palton – dacă îmi cade una pe jos când mi-e lumea mai dragă, ca în piesele de teatru, de-ţi vine să-i dai autorului în cap cu ceva (cu o carte, de pildă). Şi ce răspund dacă mă-ntreabă:

«Ce faci aici?»

«Nimica, ce să fac...» – singurul răspuns inteligent într-o împrejurare ca aceea.

Cu condiţia să mă creadă. Vorba ceea: chiar aici, în pivniţă am găsit eu să-mi fac nimica aceea?

Aşa că nu iau cărţi. Nici carte. Ca să nu provoc întrebare – mai degrabă: răspunsul meu născător de semne de întrebare în capul cubic al aceluia, răul. Fiindcă ieşirea asta trebuie păstrată, ocrotită, necompromisă.

Doamne şi cum mă mai ardeau palmele, buricele degetelor de cărţi – ce conta ce fel de cărţi, în cazul în care nu m-ar interesa, aş găsi interesaţi.

Am oftat, m-am lăsat iar pe vine. Era mai cald, mai bine. N-aş mai fi plecat; ba, din contra, aş fi tot pătruns; cu pleoapele strânse, cu nările larg deschise.

În cele din urmă am ieşit din ea. Trist de moarte, mort pe trei-sferturi.

Am tras uşa după mine până la exact creasta de zăpadă găsită la venire. Am urcat la nivelul pământului. Acum îmi era doar trist. Dar ştiam cum facem data viitoare: ascundeam sania în gârliciul de alături, cel al Băii, sacii de asemeni; când numărul se împlinea, urcam sania la nivelul străzii, legam sacii şi în cel mult un minut dispăream!

Când am ajuns în dreptul felinarului am văzut ceea ce nici Sabina, nici arhitectu-său nu observaseră: camionul rusesc, cel cu prelată. Adevărat, un camion, chiar rusesc, mai şi pleacă – dar dacă se-apucă să stea chiar când avem noi nevoie de cale-liberă? Eu m-aş putea strecura printre el şi perete; şi Sabina – dar sania cu saci? Oricât de încărcată, nu depăşeşte un metru înălţime, se poate strecura pe sub fusta camionului (sovietic veritabil: Studebacker...). O s-o tragem-împingem, chinciţi. Dacă ciolovecul care face de sentinelă ne opreşte şi ne-ntreabă ce cărăm cu sania? «Cărbuni!» răspundem. Dacă ne pune să desfacem sacii, să ne vază cărbunele? Dă-l în mă-sa: un viţel de sovietic are să vadă cărţi româneşti, el nici ruseşte nu ştie bine – oricum, constată că nu sunt ruseşti de-ale lui – şi ne lasă dracului, în pace. Nu transportăm nici cârnaţi, nici rachiu, nici adicalon, nici hazaice, nici măcar ceasuri.

Numai că ciolovecul de sentinelă de la o poartă de ceva secret nu e rus; ciolovecul e român de-al nostru, băga-l-aş şi nu l-aş mai scoate (-l-aş)! Cum au uniforme asemănătoare, căciuli cu urechi, pâslari. Mama lui azi şi mâine! De autohton! De aborigen! Cum am ajuns: să-i preferăm pe ruşi – numai în această împrejurare.

Sentinela tropoteşte de frig, îşi bate coatele de coaste. Fredonează – de frig. Să încetinesc pasul, să nu scârţâie zăpada, s-aud: e melodie rusească, ori românească? Dar şi o sentinelă românească pusă de pază la ceva secret ar fredona o rusească – de când ne regulează ăştia la timpane cu difuzorul.

Bag de seamă: chipul sentinelei nu pare a fi de prin părţile noastre: pometi înalţi, ascuţiţi, ochi piezişaţi. O fi un tătar din Dobrogea. Şi dacă mi s-a părut – ce pot eu vedea dintr-un obraz mascat de căciula rusească, împuţită? Nu pot verifica decât într-un singur fel:

Mă apropii, îl întreb unde-i strada Şaguna.

Melitarul face două cizme spre mine, îşi ridică o ureche a căciulii cu ţeava balalaicii:

— Ci'to? Ci'to? face el, cu glas din fundul gâtului.

Slavă Domnului! îmi zic aproape recunoscător (aşa s-

o fi născând recunoştinţa de veacuri faţă de marele ’por ’ovietic?).

Strada e aici, la douăzeci de paşi, îi spune Lenin, dar acum nu mă deranjează. Cu gesturi multe îi dau de înţeles kalmukului că mă pot descurca singur – şi mă îndepărtez.

Slavă Domnului! Ciolovecul nu e doar ciolovec de-al lor, ci tătar – cum ar veni: de-al nostru. Un rus-rus ar fi rostit întrebarea: Şto? – ar fi fost bun şi şto-ul, însă dacă ar fi făcut: Ce? – am fi fost arşi, n-am mai fi putut trece cu cărţi româneşti pe sub puşcoacea lui de aborigen tricolornic şi vigilint.

9

O aştept pe Sabina, aştept. Nu se poate să nu vină. Chiar dacă. Am vrut să spun: deşi – deşi mai bine aş spune ca deşteptul de Stănescu, directorul nostru pe puncte: cu toate că-în-ciuda-faptului, lung, prost, pleonastic, dar pe timpurile astea arată scurt şi cuprinzător. Cel puţin aşa pretinde el, punctitul, directorul-cu-buline, îmbulinicul – altfel n-ar fi om rău, dac-ar fi bun; nici foarte prost n-ar fi, dac-ar fi câtuşi de puţin deştept. Dar nu e. Şi ia mai dă-l în mă-sa.

Ar fi timpul să vină fata ceea – deşi-dar-însa. Să vină, ce Dumnezeu, în ciuda faptului că totuşi-deşi nu mai are nevoie de mine: Maurul şi-a făcut datoria şi dar-însă-totuşi, aşa recită-cântă mereu-întruna alde Octavian; care habar n-avea ce fel de datorie îşi făcuse maurul de serviciu în serviciul Chioarei Oarbe şi în al Militoantei militând pentru cauza Fondului nici măcar fund. Nici Septimiu n-avea ştire: ca să râdă, behăhăind ca două turme de cacapre căcăţărapre pe crăcile crăcinite ale kedrilor Lebanonului, ca până în cele din urmă să ne deie peste nas şi mai ales peste gură cu curvele la care cică se duce, tot mereu tot respectând (poate că da, poate că n-a) limitele la care să sune al’dat’. De m-ar fi luat dus şi pe mine mai devreme cu el la dânsele, n-aş fi plâns azi pe mormântul minţii de pe urmă a Românului! Prietenii mei cei buni nu ştiu (nu le-am spus, întâi din secret, apoi de ruşine) însă dacă în clipa asta Sabina s-ar arăta, atunci ce bine-ar fi cu

ea arătată: mi-ar trece toate durerile cel ce numai din nearătare se trag.

Şi mă tot întreb de-atunci: când anume să se fi schimbat Sabina (mea cea iubită, adorată)? Nu ştiu. Mă consolez, spunându-mi că n-o cunoşteam dinainte. Dinainte de ce, de când? înainte de despărţirea – provizorie – din colţul cu Justiţia? Ţin mult la despărţirile vremelnice şi dacă vreodată mă fac povestitor, povestesc numai romane cu asta; şi despre asta; şi în ciuda – vorbesc mereu de despărţire.

Când-necând – a fost. În plus, tăiată. În două, dar nu ca un întreg în jumătăţi, ci ca o pereche de picioare; ca nişte siamezi desiamizaţi. Fiindcă una era Sabina de care mă despărţisem în colţul Justiţiei şi alta, a doua zi spre seară, pentru lemne şi cărbuni; şi încă o alta: cea de a treia zi, de la recuperare.

Acum văd aşa – atunci nu aveam timp de asta; trăgeam la sanie cu sudoarea-n ochi, cu inima-n gât, cu gândul numai la – aşa fiind în viaţă: cu cât condiţiile sunt mai neprielnice, cu atât mai prielnică dorinţa. Poate la alţii nu, dar la mine se ridică taman atunci când nu-i nimic de făcut – Doamne fereşte, nu mă plângeam, ba îmi spuneam că fac o chestie, dacă nu plăcută mie, atunci utilă celor două muieri, vai de naţionalizarea lor, măcar de frig să nu crape.

Când am trecut la sănierea Fondului, dedicarea a fost totală: dacă te dăruieşti unei asemenea cauze, nu aştepţi răsplată, însă focul acţiunii cunoştea şi pauze de respiraţie, am fi putut să le folosim înţelepţeşte, dacă nu ca profit, atunci ca reîmprospătare a forţelor de muncă – dă-o-ncolo de treabă, n-ar fi picat luna de la locul ei de pe perete dacă ne-am fi sărutat şi noi – în treacăt, rapid, ca să nu perturbăm procesul!; nu i s-ar fi scufundat Balcanul, de gât cu frate-său geamăn Carpatul, de-ar fi zis şi ea, măcar din inerţie o vorbă bună, dacă nu la adresa mea, de sclav-şef, atunci la a noastră – să fi lăudat acţiunea comună de recuperare a Fondului. Ţi-ai găsit! Atunci nu gândeam aşa – constatam doar. Şi-mi ziceam: din pricina eforturilor – o

dată, apoi din a tensiunii nervoase (în asta intrând şi frica de Secu). Mai ziceam: când are să dispară cauza, Sabina asta, are s-o abandoneze pe ceastălaltă, pe cealaltă, are să se întoarcă la cea pe care-o ştiam mai bine decât se cunoştea ea însăşi (doar eu cu mâna mea o făcusem din coasta-mi), când cu despărţirile care-s tare bune.

Aşa am îndurat, înghiţit totul, umilinţe, privaţiuni (nici pe stradă, cum hotărâse, nu mai voia); nici ochelarii nu şi-i mai ridica, să văd dacă-i om sau moarte. De acord, era cum era, însă numai şi numai pentru cauză – or ce cauză mai măreaţă, mai nobilă decât recuperarea Fondului Blaga? Da, însă cauza era, întâmplător şi a mea: cine cobora de cinci ori pe transport, în pivniţă? cine dracu' căra sacii cu spinarea, afară? cine-i lega, cine se opintea apoi la sanie, în ham de o singură mârţoagă, trăgând-o pe uscat, dârdâind de spaimă ca acu-acu se-arată un paznic, miliţian, securist, rus (dar, cum zice la Scriptură: dintre toţi, cel mai rău fiind securistul), în fine, un tovarăş, băga-l-aş – care mă ia la întrebări că ce-ascund eu, duşmănos, în saci şi-n ce scop banditesc îi transport în miez de noapte, când numai chiaburii şi burjuii bântuie?

Admitem: în ochii ei de moştenitoare în linie dreaptă, deci proprietară, eu eram un simplu cărător, eventual şef-hamal, însă până şi pe un hamal cu condicuţă îl mai întrebi uneori, fie şi de formă, dacă i-i greu, dacă a mâncat azi-dimineaţă, iar în pauze, dacă n-ar vrea să fumeze, dacă se simte în stare să mai facă un transport.

Aiurea! Ţi-ai găsit: Sabina!?

Şi iarăşi îmi ziceam: Ne grăbim, ne grăbim! asta-i viaţa, pe vremurile astea de restrişte şi de-a curmezişul tulburilor veacuri: la bibliotecă (sus), ca cititori, ne grăbim-grăbim-grăbim să citim cât mai mult, fie şi cu hurta, în ordine alfabetică, înainte ca 'alfa-beţii, 'nalfabetiştii să ne smulgă din mână cărţile şi să le ardă în mod bolşevicesc – de unde calitate, bine că avem ceva cantitate, las' că selecţia o face fiecare în capul lui; iar la bibliotecă, jos, ne grăbimgrăbim-grăbim să şterpelim sacii cu bănuite cărţi, să-i punem pe sanie şi să-i cărăm la

adăpost – să ne-ntoarcem iară, ca s-apucăm să furăm (!) alte cărţi, înainte de a ni le pune pe foc puitorii de cărţi pe foc, revoluţionarii noştri iubiţi – mai încolo, când lucrurile s-or aşeza, o să vedem ce-am citiţi sus; ce am şterpelit, de jos. Atunci o să le povestesc lui Septimiu şi lui Octavian ce ispravă grozavă făcusem cu Sabina – nu chiar un copil, dar ceva pe-aproape; şi de preţ: recuperarea lui Blaga.

Oh, acele zile de sanie (săniile de-altădată)! Adevărate curse de... ceva mai mult de 1.500 m plat. Nu le poţi povesti fără teama că faci o facere împotriva naturii (eu niciun prăpădit de cros nu fusesem în stare să prind în cuvinte). Cinste celui care, întinzând un punct de capete, are să-l prefacă în linie. În realitate cam aşa-cumva se petrec lucrurile, pare mai degrabă succesiune, eu însă vorbesc de relativitate: concentrare, simultaneizare. Aş putea smulge câteva scame succesivale din ghemul Sabinei, mai degrabă: agregat – deşi ea este un agregat, mergând ca ceasul (cu excepţia orelor de întâlnire, mai ales de venire), funcţionând ca Sabina-maşina – încolo, încoace, oarecum în gol, fiindcă pendularea ei arăta alt timp, iar ea-i mai degrabă un cronometru decât un coleg (necum prieten!), fie şi adversar, dar alături ori faţă-n faţă, în aceeaşi cursă: eu angajat într-un du-te-vino, fiecare dus măsurând un 1.500 m. (obstacole!), însă vorba ceea: dusul ca dusul, dar să-ţi văd dusa-ntoarsă – nu din pricina poverii de pe sanie; nici de spaima de a fi arestat de securicùrurile de albaştrişti

— Cât indiferenţa ei; aproape ostilitatea.

Sigur: ea nu va fi vrut (nici nu-şi va fi dat seama că este) să arate contradictoriu: indiferentă şi ostilă – ei bine, există această combinaţiune: la Sabina. Pentru că era grijulie cu cărţile ei, îşi imagina că împarte cu mine căratul lor... – ea ilustrând „diviziunea muncii” comuniste: eu cu sapa, ea cu mapa...

În a doua zi de cărbuni-lemne, Sabina mi-a încredinţat un mare secret:

— Fondul are şaisprezece saci, în cap. În nouă, cel mult zece drumuri îl recuperăm.

N-am dat importanţă vorbelor ei, când le-am auzit. Însă clopoţelul sunase ne-just şi am vrut s-o întreb – desigur, în glumă

— Ce fel de aritmetică practică ea, cum face împărţirile: dacă recuperăm doar câte doi saci de transport (am putea şi câte cinci, cărţile sunt mai uşoare decât cărbunii), facem cel mult opt drumuri – de unde scosese „nouă, cel mult zece”?

Răspund acum: din capul ei cel gol ori (şi) găurit, boştor, găunos şi care nu-şi dă seama nici câţi ochi are ea „în cap”. Cealaltă întrebare – în fapt, prima – ar fi trebuit să sune astfel:

— De unde ştii că exact atâţia saci? Nici tu nici mătuşa-ta n-aţi văzut cărţile – nici în casa lui Blaga, înainte de a le dona Astrei (he-he, înainte de război!), nici la bibliotecă. Şi chiar de le-aţi fi văzut pe rafturi: vă pricepeţi să transformaţi metrii lineari în metri cubi şi în saci?

Acum îmi spun că chiar de-aş fi primit răspuns la această întrebare, tot nu mi-ar fi folosit la ceva.

Dacă aş gândi ca în romanele citite, aş spune: «Viaţa mea – o suită de eşecuri».

Cum nimeni nu mi le cunoaşte, ce rost să mi le deconspir – tac, păcătuind prin omisiune, ca un laş, aş zice, dacă aş fi romancierul romanului pe care.

Îmi tac primul eşec – în întregime, opera mea: am vrut să găsesc un alt traseu. Îmi ziceam: mi s-a distribuit rolul de doar executant; cărător, hamal – dar dă-o-n mă-sa, nu doar în muşchi îmi şade puterea, ştiu să fac şi altceva decât să trag sănii pe uscat. N-a mers: azvârliţi pe fereastră banii de bilet de duş, ce să mai spun de orbecăiala prin subsolul Băii Populare, visul de a ţine-n mână o pilă – tot la planul lui Saint-Jacques, ori cum l-o fi chemând, am ajuns.

M-am consolat pe dată: la o cauză înaltă nu contează participarea doar ca executant al planului plănuitorului – rezultatul contează, adică Fondul recuperat! Chiar de se lăsa cu puşcărie, ca rezultat al „sustragerii ilegale” (cum zic ei, legali-sustrăgători) – ei şi? Totul se plăteşte pe

lumea asta şi dacă mă-nhaţă Securitatea, sunt bun înhăţat; mă torturează cât mă torturează şi, dacă nu mă omoară-n anchetă, ajung la închisoare – cu cei mari, la politici nu mai există secţie pentru minori. Iar acolo... Acolo o să fiu cel-care-l-a-salvat-pe-Blaga! Nu un oarecare puşti inconştient care s-a jucat de-a războiul şi-a intrat pentru organizaţie – cu arme!; nu un ţăran care a zis că el se mai gândeşte dacă intră ori ba la colectiv; nu un beţivan care, la un pahar, i-a înjurat pe comunişti de mamă şi de ciocan, pe Ana Pauker de bul şi de bulan – în niciun caz un „fost" intrat la umbră, nu pentru ce făcuse el, cu mâna lui, ca act de rezistenţă anticomunistă, ci pentru ceea ce fusese (fără voia sa, dar profitase), pe timpuri. Şi încă ceva: acţiunea mea, deliberată, asumată, nu provocase vărsare de sânge, nu fusese violentă, nu distrusese – din contra: salvase de la distrugere o operă, adevărat, a numitului Lucian Blaga; dar şi a noastră, a fiecăruia, chiar şi a boilor care, azi, o pun pe foc; dar dacă mâine belesc ochii şi înţeleg ce crimă au făcut? Dacă poimâine copiii îi întreabă: «Mamă (tată), e adevărat că te-ai ocupat cu arderea cărţilor?» Ei, uite: noi repara'. Nu reparasem, nimic nu se poate repara, dar împiedicasem ca stricăciunea să fie totală, definitivă. Măcar de-ar fi făcut ca noi şi alţi adolescenţi, în fiecare loc din ţară unde se ard cărţi.

Al doilea eşec: în ajunul marii acţiuni, pe când beam ceai leşinat şi neîndulcit, în loc să ne pupăm şi noi ca oamenii, Sabina ce face: îmi vâră sub ochi o hârtie:

— Topografia subsolului: învaţ-o pe de rost. Înregistreaz-o bine, bine!

Am luat hârtia, am văzut, am înregistrat – bine, bine – şi am refuzat să accept ce-mi fulgerase prin cap şi prin inimă ca un început de înţelegere. M-am apărat cu o glumă de-a noastră, groasă, de internat:

— Am înregistrat topografia subsolului – hă-hă-hă! Trecem la partea practică? – şi iar am hăhăit, gras.

Nici n-a tresărit; nu m-a pus la locul meu – cu acea ocazie mi s-a confirmat: Sabina nu ştia la ce se mai spune: topografie. Nici: subsol.

— O să trecem mâine seară pe-acolo, să-i vedem topografia, zice ea. Acolo-s cărţile. Fondul nostru, al lui Bla'. Fondul Blaga – al nostru.

Am rămas pe gânduri: de ce se corectase? Fondul (deşi continua să fie Blaga, devenea proprietate – a lor) nu tot din cărţi era alcătuit? Sau voia să spună că, spre deosebire de celelalte cărţi, cestelalte nu era anonime, egalizate în faţa focului ce le aştepta? Că Fondul Blaga era important, nu pentru ce era, ci pentru că aparţinea moştenitoarei? însă cuvintele ei erau vorbe-vorbe în gura unei măcinătoare de sunete – dacă se întâmplă să iasă şi ceva cuvinte, nu le dă importanţă, nu le cultivă – ca mine.

Mai era ceva cu topografia-subsolului:

Şi eu fusesem pe-acolo, dar nu-mi dăduse prin cap să-i fac ridicarea pe teren (ha-ha-ha!); măcar să-i schiţez un plan-deta-liu (hi-hi! hi-ho!!). De parcă subsolul n-ar fi fost al Sabinei. Vreau să spun: de parcă n-ar fi fost. Vreau să spun altceva, altfel şi să mă mai las în pace!

Acum hârtia din mâna ei; ca şi mâna-pe-hârtie: alta, altele. Nu putea fi mâna arhitectului – nici al Sabinei. Ştiu că poţi avea mari surprize din partea fetei iubite când îi pătrunzi în intimitate, în familie: afli că zâna visurilor are şase degete la piciorul stâng, în schimb, din contra (tot o zisă de-a directorului Stănescu); că tăticul iubit e cam securist, iar muza-bububuza a rămas repetentă la română, nu ştie să scrie corect cuvântul: uşă, ci: „uşă"; ca pe plandetaliu. Admiţând prin absurd că fiica unui consul, nepoata unui arhitect şi a Marelui Blaga scrie, la vârsta ei: „uşă", în niciun caz n-ar scrie: „Domnu' Blaga" lângă pătratul indicând un stâlp. O nepoată nu scrie „domnu' unchi"; iar o ne-nepoată, despre un mare scriitor nu scrie cu „domnul", măcar pentru că acolo, la subsol, lângă stâlp, nu se afla „Domnu' Blaga", autor de cărţi, ci chiar cărţile Domniei Sale.

— Tu ai...? Nu tu ai făcut planul, am zis. Cine?

— Cineva, nu contează, a răspuns Sabina.

— Contează, totuşi... am încercat.

— Contează că-i exact – e exact, l-am verificat eu.

— L-ai verificat, e exact, însă altceva contează: că suntem mai mult de trei persoane care cunoaştem secretul operaţiei.

— Ţi-am spus: numai patru.

— Nu mi-ai spus cine-i al patrulea. Mă gândeam la unchiu-tău, arhitectul, dar cum el e la Canal.

— Cum aşa? Eee... – a început ea să emită sunete indiferent, apoi să continue ceva început altcândva: „Rămân la sanie, tu iei fondul de-aici! – a arătat pătratul cu „Domnu' Blaga". Dacă dă bătrânul peste tine, tuşeşti aşa: Ghu-ghu! Ghu! – de trei ori, o dată aşa, a doua: Ghu! – ai înţeles? şi dacă el nu pricepe cine eşti, faci cu degetul arătător de la mâna stângă cruce pe fruntea lui, uite-aşa. – mi-a arătat cum să fac cruce pe fruntea Sabinei – cu mâna dreaptă.

Nu s-a corectat. N-am zis nimic. Am respirat adânc, repetat, ca să nu arăt că eram dezorientat, rănit: ce fel de operaţie secretă era aceea (în care îmi interzisese să chem oameni de încrede şi de carte ca Octavian, ca Septimiu) desăvârşită cu complicitatea pazei? Ce crucea mă-sii de prăpădit de arzător de cărţi: schimb parole cu el? îi fac eu lui cruce – cu stânga, care-i, de fapt, dreapta? De ce nu mi-a cerut să-l iau pe după cap, de nu-i aşa, frăţietate şi conlucrare? să-l pup pe obrazul lui de arzător de cărţi – că nu arde şi cărţile moştenite de Sabina? După care să ne luăm de mână şi să ne ducem la crâşmă: şi la curve, mama lui de curv! Dar eu n-am ars în viaţa mea un sfert de optime de filă de carte, iar acum să mă trag de brăcinar cu o putoare de arzător de cărţi? La urma urmei: care era meritul, contribuţia mea în această operaţie? Acela de a-mi mobiliza muşchii motori în scopul tragerii pe uscat a saniei?

Când te gândeşti că atunci m-aş fi putut opri aici. Spunându-i că nu mă angajez în acţiuni nepericuloase – pe post de hamal. Sau că, dacă mă angajez în acţiuni periculoase, de rezistenţă antibolşevică, atunci antibolşevice să fie, nu aranjate, cumpărate ca nişte meciuri de fotbal! Dacă-mi risc pielea şi libertatea, s-o fac

în luptă dreaptă, nu aranjată, trucată – să-mi spună ea, Sabina, ce-o să le povestesc eu colegilor de puşcărie ori de târnăcop, la Canal? Că am „căzut” pentru că a pus laba pe noi un cretin de miliţian: trecând pe lângă mine, a alunecat pe gheaţă, în cădere a lovit sania, sacii s-au desfăcut, au curs cărţile. Să povestesc în continuare că acele cărţi nici măcar nu erau smulse din ghearele arzătorilor barbari, ci date pe sub mână, la suprapreţ, pe sub tejghea, ca la prăvălii – cartea, domnule? Şi să mai mărturisesc: arzătorul cărţilor era d-al nostru, din bobor? Cu care mi-am făcut cruce – cruciş? şi m-am pupat pipiş?

M-aş fi putut opri şi în tăcere, fără reproşuri, fără scandal – ea tot n-ar fi auzit; fără avertisment, a doua zi să nu mă fi prezentat la poarta fabricii, să pontez. – că sunt bolnav, am uitat, m-am răzgândit şi mi-am zis: ce-o să pierd, în afară de lanţuri, ziceam că mă fulgerase din senin spaima de Canal.

De la bun început cele două putieri: Sabina şi Militanti-sa mă trataseră ca pe cineva bun doar să care sania; să o care – fără a pune întrebări! Dacă nu mi-ar fi greaţă de limbologia comunistă, pe dată aş ceda luptei cu pricina şi le-aş spune: Burjui nenorociţi! cu toate că există un termen mai potrivit: Ciocoi afurisiţi (şi bătuţi de vânt, vorba lui Vremcoşbuc), însă fiindcă obiectul mâniei poartă fustă: Ciocoaicelor!!

Aş putea lăsa-o dracului pe baborniţă – Ciocoaica-Zgripţuroaica-Militontoaica – să nu mă mai consum atâta, deşi m-am întrebat mereu, de când am avut cumplitul ghinion s-o-ntâlnesc:

«De ce, Doamne, o asemenea nedreptate strigătoare la cer?

Ea, o babjectă, pe deasupra babacră, o babortă babordelică şi babovină, o babestie şi-o baboroare baborificie (na!) – pe scurt: o legumă şi o rea să beneficieze de persecuţii politice? Am zis bine: benefici’… benefiga-mpuţitoasă! ’Eze ea, care nu merită!» Degeaba a fost naţionalizată, alungată din casă, despuiată de avut; degeaba favoarea de a locui în subsolul propriei case, fără

lumina soarelui, fără baie, cu closetul în curte şi, până deunăzi fără încălzire; degeaba i-a ridicat Securitatea bărbatul şi fratele şi i-a trimis la Canal; degeaba n-are ce mânca, se hrăneşte cu pâine şi cu ceai nedulce, abia colorat – degeaba! Suferinţele merită, persecuţiile trebuie justificate şi-ndurate în deplină cunoştinţă de cauză! Or ea trăieşte pe altă lume: aşa a vieţuit şi pe când îi era ei bine: pe altă. nelume. Şi, cu toate că e bătrână, nu are în spate un trecut (măcar o cocoaşă!), de prezent, nici vorbă, iar de viitor. babalena pluteşte între două ape ca un hoit (de babă): are un fel de ceva care seamănă cu viitorul, însă-i leit trecutul într-un prezent de cadavru (nici măcar viu!); te uiţi la ea: nu-ţi vine s-o compătimeşti – a făcut ea vreun bine omenirii în viaţa ei împuţită? Mai ştii, poate că da, însă fără să-şi dea seama. Singura calitate a ei: mişcă. Numai nimica nu mişcă, dar putem zice că până şi nimica mişcă. Proastă şi rea, rea din prostie, în viaţa mea n-am întâlnit un om atât de revărsat, atât de triumfător prost – o prostie contaminantă, doar am asistat, neputincios, la prostirea fulgerătoare a nepoate-şi. Nu m-am văzut pe mine, cât m-oi fi militântât, se zice că se ia şi pe cale vocală.

Nu luasem în seamă promisiunea cu măritişul, însă ziceam: am încheiat un pact pentru realizarea a ceva măreţ, important – şi secret; nu cer recompensă, renunţ şi la sărut, la dorinţa atroce de a o săruta pe Sabina – dar am dreptul să-ţi cer să fii cinstită cu mine, nu? Fiindcă ţi-s partener, nu?

Ei bine, se vede că nu. Când am întrebat-o, a refuzat să-mi împărtăşească acele amănunte capitale, ca de pildă cine-i al patrulea personaj al piesei noastre (eu mă gândeam la arhitect). Ca să aflu că era. Mai grav: cel de al patrulea era, nu doar un oarecare participant-fără-voie, ci complice! Prăpăditul, şontorogul, prostălăul, arzătorul de cărţi, tolomacul furcalău era, nu numai întemă, dar şi recompensat – ca să nu zic: plătit.

Deocamdată numai astea, între noi. Deocamdată. Mă-ntorc şi-mi zic: prezenţa cea mai prezentă este aparenta

absenţă (a absentei). Sabina mi-a fost răpită (nu de sabini – eu fiind Sabinul de serviciu).

Stau şi aştept. Aştept atât de tare; o aştept atât de cu dor, încât, potrivit legii importanţei personajelor, aştept ca Sabina să-mi fie răpită, odată! Ca să am ce aştepta, ca oamenii.

De ce să fiu eternul fraier? îmi îndeplinesc partea de treabă şi Dumnezeu cu voi, îmi ajunge cauza lui Blaga; fac, cinstit treaba şi dacă pun ăştia laba pe mine şi mă băga-n Canal, seara, în baracă, o să povestesc cine sunt: «ăl cu Blaga» aşa cum unii sunt «ăşi cu colhozul», «cu partizanii», «cu Americanii», «cu Vaticanii».

Amica Orbeţilor (şi nepoata spaţiului mioieriţic) a spus: – Şaisprezece saci…

Foarte bine: sustragem şaisprezece pentru ea, moştenitoare, dar judecând după judecata aritmetică a Răpitei, dacă or să fie ceva mai mulţi saci, aceia cu ne-Blaga, sunt convins, n-are să se facă gaură-n fond.

Ce, mi-ar strica şi mie un fond? Unul mic, cu minusculă? De doar trei-cinci-unsprezece saci? De câteva zeci-sute-mii de cărţi – numai ale mele, numai al meu fondul minusculat? Ale mele, personale să fie cărţile?

10

Viaţa mea – o suită de eşecuri (am închis citatul).

De aceea o aştept. Trebuie să vină. Când are să vină, am să i le povestesc. Nu ştiu dacă pe toate; nu ştiu dacă toate eşecurile legate de ea sunt povestibile, oricum, zise devin suportabile: le faci tu povestibile, povestindu-le.

În afară de unul. Şi nu-i neapărat eşec personal, mai degrabă: aşa a vrut Dumnezeu. Şi voinţa destinului orb.

Bine: destinul nu are ce căuta, a fost pură întâmplare, eu am umflat-o până la proporţii de tragedie greacă.

Când are să vină. Am să-i povestesc-povestesc; una-alta: să afle şi ea ce s-a mai întâmplat cu mine, în absenţa ei. Pentru început o să-i relatez fleacuri de internat – tot n-o interesează (deşi nu toate sunt fleacuri). De pildă cum, imediat după plecarea ei, am fost titularizat portar la

Progresul juniori; cum, de astă toamnă, Herr Wolf mă ia rezervă şi la seniori, am făcut opt deplasări, am jucat în două meciuri: o dată un sfert întreg de repriză; a doua oară numai trei minute – dar se cheamă c-am jucat.

Bine, nu te interesează fotbalul – dar atletismul? Ştii că după ce-ai plecat, am câştigat Crosul „Să întâmpinăm 7 Noiembrie”? Şi că astă toamnă, în Finală, la Bucureşti, am ieşit al. De acord: al patrurmătorulea – dar la Bucureşti! Şi în Finală, pe Hipodrom.

Păcat că nu te interesează nici finalele (la Bucureşti). Nici dac-aş fi câştigat nu te-ar fi interesat – eventual cât am câştigat câştigând Finala... Pentru tine nu există gratuitate. Nici cavalerism în competiţie – acum vorbesc de sport, nu de viaţă în general, aşa că n-o să-ţi povestesc. Cum există oameni care aleargă uite-aşa, cum se mai zice: de florile mărului, de plăcerea de a alerga, de a fi, de a se manifesta ca fiinţe libere şi alergătoare, deplasatoare-deplasânde dintr-un punct în altul, fără autorizaţie scrisă de la ăştia. ’I plăcerea lor şi nu suferă foarte tare atunci când, într-o competiţie nu câştigă... Dar astă-toamnă, în finală s-a întâmplat ceva care mi-a dat de gândit (acum vorbesc numai de ce s-a-ntâmplat la Bucureşti, pe Hipodrom, nu pe Calea Victoriei, unde oricine poate participa la plimbat şi-ntâlnit şi pe unde te-am tot căutat, dar pe unde nu te-am tot găsit şi nu sunt eu omul să dea vina insucceselor sportive pe seama eşecurilor sentimentale) – dar zic: în finala noastră, a juniorilor, am ieşit al patrulea, iar dacă ai fi cât de cât interesată de sufletul meu amărât, m-ai întreba, consolându-mă cu ce ai avea la îndemână:

«Bine, al patrulea – dar din câţi concurenţi? O sută?»

La care eu ţi-aş răspunde că aş fi preferat să ies pe la mijloc, să zicem al şaizeci şi şaselea – decât al patrulea: al treilea a fost un gălăţean, m-a luat cu mai puţin de un piept, aş zice: cu un nas.

Aici începe (ori sfârşeşte – depinde) problema mea: Când spui: «Al treilea», mai adaugi: «Fleac: un biet bronz, acolo.» Da, dar şi bronzu-i metal (şi el îi om, cum

zice Iustin, ieşit al nuştiucâtulea, însă chiar dacă bronzul nu e metal, ci aliaj, Iustin a rămas un băiat fericit). După cum şi locul trei e om – vreau să spun: un loc de om, cel care numără – şi nu numai pe podium. Pe când locul patru. Adevărat: era cât pe-aci să fie trei şi numai pe ultimii metri a venit depăşirea (cu un nas), dar patru este un loc care nu e loc: cu el încep (şi sfârşesc) „următorii”; anonimii; nimeni i – mama zicea atât de frumos (şi de trist): anonimenii.

De aceea stau şi mă întreb: realizezi tu situaţiunea?: hazlie şi tragică şi absurdă?; la urma urmei, profund nedreaptă – şi la mai urma urmei: dreaptă, fiindcă sportul este şi convenţie, se conduce după reguli stricte, în cazul de faţă: locul unu, locul doi *şi* locul trei, punct! de-acolo-ncolo încep următorii, locul patru este cel neluat în seamă, se consideră că nu (mai) este deosebire între 4 şi 444, cu toţii, toate sunt următori, următorizaţi, anoni-menizaţi.

Fireşte, n-o să-mi stric bucuria revederii cu un bocet pe buza gropii finalei de la Bucureşti, unde aici-zace-locul-patru; chiar dacă, la un moment dat mă gâdilase plânsul şi nu contează cu cine eram, de mână, în clipa aceea, pe Şoseaua Kiseleff – care cine (femininul ar trebui să sune: cină) purta, la vedere, ca o sfidare, ditamai medalia de aur câştigată la ele, la junioare (în fine: argint, aproape acelaşi lucru – pentru ele), însă pot să-ţi spun în treacăt că alergasem în calificări, la Sibiu şi pentru ca, ajuns la Bucureşti, pentru finală, să te-ntâlnesc, poate-poate te zăresc pe stradă, mai ales pe Calea Victoriei, unde tot Românul se poate întâlni (după amiaza) cu Românca lui. Calculul şi norocul (sau viceversa; sau niciunul, nici altul) fiind următorul: dacă te văd, te-ntâlnesc pe Calea Victoriei înainte de concurs, atunci îl iau, cu o medalie, fireşte, adică între primii trei; dacă însă pierd şi după aceea te-ntâlnesc pe Cale – puţin îmi pasă de finala pierdută, din moment ce.

Din moment ce ai înţeles foarte bine ce-am vrut să spun. Dar n-a fost să fie. A fost să fie: viaţa mea – o suită de eşecuri.

Acum, când o aştept atât de frumos, de credincios, de tare, de activ, acum, zic am vârsta pe care o avea ea atunci. Se spune, se scrie: la vârstă egală, în adolescenţă fetele sunt mult mai coapte, maturizate decât băieţii. Poate pentru noi: Sabina, cea cu doi ani mai mare era, în toate, cu cel puţin trei mai mică; în al doilea rând: nu se poate discuta asta despre ea: Sabina fiind o fată aparte, având mereu vârsta ei care nu ţine de vârstă – cam aşa ceva.

Cam ca mine. Ce, eu aveam atunci numai paişpe ani şi ceva? Mai degrabă acum, doi trei ani mai târziu, am – în fine, ştiu eu ce-am vrut să spun. Dar atunci... în timpul recuperării...

Nouă zile a durat. Era cât pe-aci să spun: idila – mă corectez: naveta. Ziua eram elev cuminte ce nu s-a văzut: mergeam la şcoală la toate orele lăsate de Dumnezeu; la repetiţiile cu fanfara; la antrenamente – cele de gimnastică; cele de atletism, la cele de fotbal – mă miram cum de mă pot împărţi fără sfârtecare între atâtea cămile – şi atâtea fete. Adevărat: Astra o frecventam. pe cealaltă uşă. Potriveam să fiu la internat printre primii; să iau cina – aşa suna legea sibiriakului de tata; apoi ca să am puteri pentru ce mă aştepta, să nu leşin, dracului, în mijlocul străzii şi al acţiunii.

În prima şi-n a doua seară înghiţeam porţia cu noduri: mă gândeam la ele, săracele. Eu, la cantina internatului, mâncam incomparabil mai bine decât ele, acasă – totuşi, acasă unei doamne în vârstă şi a unei adolescente întârziată în copilărie – nu mai ieşeau din ceai şi acela amăgit. De fiecare dată, la cantină, îmi propuneam să păstrez porţia de pâine pentru ele. N-ar fi stricat dacă aş fi obţinut de la colegii cu pachet recent ceva bunătăţi: cârnaţi, brânză, slănină, un măr, două nuci. Însă nu eram sigur că n-or să mă refuze, cu ţâfnă boierească – ciocoiască; şi orăşenească. Cu atât mai nesigur, cu cât eu aş fi făcut exact la fel. Dacă Sabina ar fi fost cineva de-al meu, din categoria, clanul, clasa, grupul, lumea – chiar de-ar fi rămas fată – i-aş fi dus, fără fasoane, nu numai pâinea, ci, într-un borcan mâncare gătită de la cantină (cum am

făcut mai târziu cu Septimiu, la garsoniera lui, când se certase cu ai lui şi nu mai avea bani de ţigări, darmite de mâncare – Septimiu însă, deşi face parte din lumea Sabinei, e băiat: dacă băiatul Septimiu ar fi zis, văzând borcanul: «Mulţumesc, nu mi-e foame», aş fi înţeles: nu i-i foame; însă dacă Sabina ar fi refuzat în aceiaşi termeni, ar fi trebuit să înţeleg, să accept că mă dispreţuieşte, mă urăşte, că, aducându-i de mâncare, o umilesc, o neg).

După cină, la internat, îi spuneam lui Robescu să nu uite fereastra: înainte de stingere-închidere să verifice, să fie întredeschisă, altfel mă culc în gară. Sătul, mulţumit, asigurat, ieşeam şi porneam repejor pe străzi cât mai nefrecventate şi pe drum cât mai ocolit. Era momentul plăcut, deplin: depănând din picioare, torceam din caierul capului: nu mă plimbam, umblam în pas normal spre rapid. Şi mă gândeam, bine ritmat, cum are să fie – după.

Cum să fie: bine! De tot bine: Ca preludiu îi puneam pe părinţi să primească un spor de salariu, ca eu să pot pleca de la internat, la o gazdă în oraş. Ştiam unde, la cine: în cartierul Hipodromului, la unchiul colegului Stoianovici. Golan de Bucureşti, repetent de multe ori, însă băiat de comitet, cavaler: după ce ne-am bătut bine-bine (în ruinele teatrului ars, acolo era „arena” şi, din trei de două ori l-am învins, Stoianovici mi-a propus, nu doar prietenie-până-la-moarte, dar şi să mă mut cu el, la unchiu-său. De ce? Am înţeles că aşa era regulamentul golanilor de Bucureşti: ei te provoacă, fără motiv, la bătaie, apoi învins şi învingător devin prieteni buni. Nu mi-a spus el, am dedus eu. Chiar mă întrebam de ce-mi caută price de conflict, doar nu aveam nimic de împărţit; apoi mi-a plăcut motivul înfruntării, pentru că regulamentul lui Stoianovici nu punea adversarii faţă-n faţă, ci alături – ca într-o probă de alergări. De aceea n-am fost atins de prima încercare, prima înfrângere, ştiam că mai sunt două. Mi-a mai plăcut pentru că, în timp ce ne băteam, ne ardeam pumni, ne trimiteam şuturi – vorbeam: discutam, fiecare îi spunea celuilalt ce figură are să aplice şi ce culoare va avea lovitura ce va să vie. aşa că cele câteva picături de sânge

nu contaseră, erau doar borş, vărsasem de zeci de ori mai mult ca portar de fotbal.

Oricum, dacă bătrânii primesc sporul acela, mă externez.

Stoianovici vorbeşte cu unchiu-său, cu mătuşă-sa, explicând cine sunt şi cum, să nu-mi ceară decât trei-sferturi din bursă şi deloc alimente.

«Au de unde, dă-i în mă-sa!», a zis nepotul. «Să facă şi ei un mic efort pentru tineretul schimbului de mâine din ziua de azi!»

Stoianovici are cuvântul ca pasul: împleticit cu vrere – aşa ştie el că se poartă mersul, vorbitul. Mergând cum vorbeşte, m-a dus la el: casa – o vilă. Ne-naţionalizată, nerepartizată ăstora de azi. Nu i-o luaseră, poate fiindcă era cam departe de centru, ştăbimea crede că bogăţie înseamnă statul în geam, într-o casă din Centru, în pijama şi cu bască creaţă pe cap, uitatul în creştetul trecătorilor (care sunt mici-mici-mici.) – asta fiind analiza nepotului. Eu cred altceva: unchiu-său nu avusese necazuri cu comuniştii, fiindcă-i mare inginer (ca tatăl lui Septimiu), iar socialismul are nevoie de ingineri, chiar din cei burghezi, mistici. – de intelectuali n-are. Unchiul lui Stoianovici e mare specialist în spirturi («A descoperit ţuica de Văleni», rânjea nepotul), lipsea cam trei săptămâni din patru, pentru inspecţii în ţară. Soţia lui, o doamnă foarte slabă şi bolnăvicioasă şade tot timpul în casă şi ascultă concerte la radio. Încolo, casă faină; cu două intrări.

Au şi servitoare: o unguroaică ochioasă, cu picioarele subţiri de tot, când am văzut-o, mi-a urcat inima-n gât de teamă să nu i se frângă. Are un piept uite-aşa, fainic, ai zice că poartă ţâţe de capră, seara, la întorsul de la păşune, atât că ele şi le duc la verticală, pe când Ildiko (aşa-i zice Stoianovici, dar altfel o cheamă) umblă cu de aproape orizontalnice, mai ceva ca Gita (dar ca şi ea, cu picioare mult subţiri).

Mi-a arătat Stoianovici şi odaia lui: Fainâ. În primul moment n-am vrut s-o iau în seamă, de jenă, dar n-am

putut, îmi rămăseseră ochii lipiţi ca două timbre de pieptul îngemănat şi ghiulelos, însă când am văzut cum o imobilizează Stoianovici, ca să-i bage o mână pe sub fustă. Şi când am înţeles că Ildiko se opunea de formă. M-a tulburat şi mi-a neplăcut. Şi eu mi-aş fi băgat mâinile peste tot – dar nu de faţă cu alţii. Ai fi zis că sârbo-teiul făcea asta fiindcă eram eu prezent – aşa că m-am întors cu sufletul către odaie: numai bună pentru biblioteca alcătuită din fondul meu cel cu literă mică. Aş face-o singur – cu ajutorul lui Stoianovici (nu la tâmplăreală, ci la şuteală – am observat în depozitul de lemne o grămadă de scânduri nepăzite). Aş meşteri-o-naltă până-n tavan, pe un perete întreg – n-am văzut pereţi mai frumoşi ca cei acoperiţi cu cărţi îndesate pe rafturi de scândură nevopsită, abia geluită... Şi mă instaleeez... Şi citeees'...

Şi din timp în timp introduc mâna la Ildiko.

Citesc la Astra, citesc şi aici. Stoianovici nu citeşte, zice că pe el îl cam doare capul, însă am atâţia prieteni, colegi: pe ei nu-i cam doare. În primul rând ofer cărţi de citit lui Septimiu şi lui Octavian. Chiar dacă Septimiu are cărţile pe care le am eu – ce: strică să le reciteşti, împrumutate de la prietenul tău cel mai bun? apoi băieţii de la internat, mai cu seamă Robete-brânză-n-burdufete: le-aş împrumuta cărţile la internat, în dormitor (cu mare atenţie, să nu-i prindă Puturosagogul), însă i-aş pofti aici, le-aş oferi câte o bucată zdravănă de pâine cu salam, ceva, ori brânză şi le-aş zice:

«Citiţi, măi fraţilor, numai citiţi!», precum marele Heliade Rădulescu al nostru (cu o condiţie: să nu mănânce în timp ce citesc; nici să întindă mâna la unguroaică).

Fireşte, băieţii de internat ar face glume pe chestia fetei, zicând că trebuie să aibă un amănunt rumeior şi miculeţ şi amirosăreţ şi mişcătoreţ – judecând după gură. Pe atunci încă nu fusesem la fetele babei, nu cunoşteam exact topografia, nu o verificasem cu ochii şi atunci am cerut un Larousse, am căutat cuvântul *périscope*, nu-l întrebasem pe Septimiu ce înseamnă în greacă *peri*, credeam că ştiu, după femeie, uite că femeia mă-nşelase şi

pe mine, *peri* nu însemna: înalt, sus – altfel aparatul acela s-ar fi numit akroscop ori altiscop (greşeala mea: aveam în faţă imaginea femeii ca submarin, deci corespondenţa se făcea pe sus-jos), aşadar din Larousse am aflat că periscop vine de la *periskopein*, „regarder autour”. Autour, nu neapărat în sus, ca la submarin – când te afli scufundat în scufundul mării. M-a dezorientat explicaţia laroussiană, de-a dreptul în spaţiu; după ce mi-am venit în fire, mi-am zis:

«Dar când ea este culcată, la orizontală deci – şi prin natură este orizontalizată – autour-ul poate fi şi în sus, ca periscopul.»

Ai fi zis că mă îndrăgostisem de un submarin. De o sirenă – nu mai puteai folosi acest cuvânt poetic din pricina sirenei lui Roaită, ciocănită în versuri ţapene de Veronica Porumboaită. De, hai să-i spun: Sabina-Delfina. Numai că acolo-atunci nu era vorba de ea, ci de ceastălaltă pe care nici n-o chema aşa cum îi zicea Stoianovici, din comoditate. Recunosc: mă cam lucra periscopul unguroaicei. Oricum ar fi fost el poziţionat: verticală, orizontală, diagonală, rămâneau cele două guri ca doi (unici poli). Asta voiam să spun, pe vremea aceea ştiam doar din citite, mai ales povestite: există o perfectă simetrie. Nu chiar perfectă: una are dinţi, cealaltă pare a avea; una vorbeşte, cealaltă parcă ar vorbi – şi alte amănunte, neînsemnate toate.

La amănuntele neînsemnate ale servitoarei stoianovice mă gândeam, în timp ce umblam cu sania-ncolo, -neoace. Eram rupt de oboseală – dar şi de libertate. Şi la dus şi la întors ea mergea paralel şi vis-à-vis – tot de Sabina vorbesc, însă de gândit, pe cealaltă mi-o propuneam. Şi pe amândouă fetele corespondând-corespunzând precum gura unu cu gura doi (sau-şi invers) cu biblioteca mea; cu Fondul meu. Pe toate trei le trăiam din salturi, din zvâcnituri, după „obstacolele” întâlnite în realitate, pe străzile Sibiului şi după fricile pândind la răspântii. Din toate ieşea o bibliotecă; o primă bibliotecă a mea, din fondul meu – elev în gazdă la Stoianovici:

În odaia noastră, parcă special făcută, nu facem, ci şi organizăm (nuanţă!) o bibliotecă: nu doar de citit cărţi, ci şi de copiat. După exemplul ofiţeresei – dar nu în colaborarea cu ea, prea trăncăneşte, îşi bate gura, or noi trebuie să lucrăm în deplin secret. Am face o selecţie, am hotărî care cărţi merită să fie copiate pe loc, de mână – fie şi fragmentar. La copiat ar parti-cipa şi Sârboianovici, dă-l în mă-sa, capu-l cam doare când citeşte, nu când scrie, apoi în unul ca el, dacă apucă să-şi dea cuvântul, poţi avea încredere. Am face aşa: ne-am aduna câte doi, câte trei, nu mai mulţi, am pretinde că învăţăm pentru şcoală, iar învăţatul presupune şi scris – tot pentru şcoală, nu? Chiar dacă mătuşa lui Stoianovici ori servitoarea ar vedea ce facem, n-ar înţelege dedesubtul afacerii – ca să mă exprim aşa, fără periscop – ba cu!

Copiem cărţi ameninţate de dispariţie – care anume?

Fireşte, Octavian se ocupă de poezie; Arghezi, Barbu, Bacovia, Blaga, Eminescu; Septimiu l-ar lăsa deocamdată pe Kant, tot nu pricepe nimic la vârsta lui; şi pe Nietzsche (ăştia nu riscă să piară, să fie şterşi de pe faţa pământului, pe de o parte, cărţile lor, în original sunt în germană, iar exemplarele se află răspândite în lumea toată, chiar de-ar vrea comuniştii, nu le-ar putea aduna pe toate) – or noi trebuie să salvăm originale-în-româneşte) şi l-ar copia pe Blaga, de pildă; nu poeziile, Trilogiile – le are, dar numai în câte un exemplar, ce ar strica încă unu-două-trei-cinci? Ce mai are Septimiu: Conta, Pârvan, Maiorescu – în fine, ştie foarte bine, mai bine decât alţii cine dintre cărturarii români de mare valoare este ameninţat cu dispariţia – dacă i se ard cărţile, mai rămâne el cărturar?

Dar eu? Pe cine copiez? Şi ce: romane?

De fiecare dată când mă gândeam la arderea cărţilor, oftam uşurat; cam ca, pe timpul bombardamentelor americane, cei din Bucureşti când constatau că Dumnezeu le ascultase ruga: ducea avioanele spre Ploieşti.

«Bine-bine: romane», îmi ziceam, alintându-mă, ca să nu sperii norocul, «dar de unde o iau cu copiatul romanelor: de la

Filimon? Dar nu e (încă) interzis, ba chiar dimpotrivă, fiindcă îi rade pe ciocoi, însă când or să priceapă ce spune autorul în chiar titlu: Ciocoii vechi şi noi, or să simtă aluzia, ciocomuniştii, cioconoii! mai departe, ce copiez valoros: Negruzzi? Odobescu? – sunt permişi. Creangă: din fericire şi el? Caragiale? nu-ndrăznesc să-l ating cu gândul, ca să nu-l dau jos şi să-l sparg – mama lor de epuratori, cum au băgat spaimă-n noi, de nu m-ar auzi, fie şi în gând, ca să-şi dea seama că Caragiale (cacofonie admisă de mine, aici) e de o mie de ori mai periculos pentru comunism decât fiu-său, Matei – interzisul. Atunci? îl copiez pe Rebreanu? nu-i nevoie: de la o vreme l-au scos de pe lista neagră, acum îl consideră. critic social – considere-l cum vor, la ei la cenzură, numai să ni-l lase. Ultimele cărţi aflate încă sub obroc: Adam şi Eva, Gorila, Amândoi, Amalgam... Altcineva? Camil Petrescu, desigur, nu doar cu porcăriile lui recente, ci cu adevăratele romane dinainte – aşa să fi plătit el dreptul de a exista ca scriitor?; dar are dreptul să-şi apere astfel cărţile: acoperindu-le cu altele de căcat? Singurele de copiat ar fi romanele lui Eliade. Şi ale Doamnei Bengescu – bine-bine, înţeleg de ce l-au interzis: «a fugit în Occident», deci şi-a vândut ţara... – dar Hortensia Papadat Bengescu? Tot dinspre Septimiu ştiu: e în Bucureşti, într-un hal de sărăcie, de foame, de mizerie. Dar cum ea nu se pricepe să picteze – vreau să spun: nu deţine secretul „umbrelor naturale” ale literelor lozincilor – ca marea pictoriţă, nu e ajutată de amici. Dacă le-ar copia altcineva, n-aş avea nimic împotrivă, ba l-aş ajuta, ţinându-i călimara; întorcând foile. Eventual, dictându-i. Ba nu: n-aş dicta nimic. Vreau să spun: nu pot copia fidel proză. Bine-nţeles, nu mi-a trecut prin cap să copiez romanul în nu ştiu câte volume (ba ştiu, dar vreau să dau impresia că sunt şi mai multe) al lui Stere, în preajma revoluţiei, opt, ţapene, le-am numărat la Septimiu, dar nu în odaia lui, ci în a lui taică-său, îndărătul altora, ceea ce înseamnă că Stere al meu, chiar mort, e considerat foarte periculos, pe dată l-ar repatria Ruşii în patria lor nesfârşită. Numai că O fi el basarabean, dar mie mi-ar

trebui mai mult timp să-i copiez romanul decât i-a trebuit lui ca să-l scrie – l-a dictat; se pare că unui (sau unei – eu în locul lui aşa aş fi făcut) stenograf (a).

Oricum, îmi aduc aminte cum, în clasa a II-a de Normală, boxerul de profesor de română Nică Munteanu, ne punea să copiem şi fragmente din proză, din manual. Cu o regularitate de piston mă lua la bătaie – profesorul, animalul de Nică Munteanu. Nu făceam ca alţii greşeli de copiere, nici nu lăsam la o parte un cuvânt, o propoziţiune, ci adăugam cuvinte, propoziţiuni, pe unele cuvinte lăsate le rupeam, le re-făceam. Necazul era că, în ciuda bătăii, la catedră, nu puteam explica de ce făcusem asta: doar aveam originalul în faţă; doar eram cel mai bun elev la română, nu făceam greşeli de ortografie – nu ortografia era de vină... într-un fel, nenorocirea cu Reforma învăţământului din 48 a avut partea ei de bine: m-a scăpat de Şcoala Normală, de ameninţarea de a deveni învăţător că ai mei şi m-a scăpat de profeso-rul-boxeur care-şi făcuse program de boxat elevul incapabil (?) de a copia fidel un fragment din clasicii prozei româneşti; şi incapabil să explice de ce, domnule, de ce aşa? de ce copia corect poezia (şi ea clasică), însă o lua razna la proză?

Aşa că o să-mi cer iertare pe lângă bunii şi cărturăroşii mei prieteni, dar eu romane nu copiez – cine ştie ce mai iese. În schimb, mă angajez să copiez toate scrierile critice ale lui Maiorescu – aşa ceva pot, fidel; şi toate scrierile critice ale lui Lovinescu – mai ales că şi unul şi celălalt sunt, la fişier: TOTAL.

Pe teren, în acţiune, rar schimbam câte un cuvânt cu Sabina; şi atunci numai din cele de strictă necesitate. Doar în garaj de fiecare dată înainte de plecarea în misiune – nici atunci prea multe, Sabina era emoţionată, o apuca tremuriciul, se lua de bărbie, ca să nu-i clănţănească dinţii, totuşi, dârdâia – şi se scuza:

— Ce să fac, aşa sunt eu, am trac...

Nu ştiu dacă şi actorilor, întâlnitorilor seară de seară pe scenă, le chiorăiau maţele de foame, dar Sabina, săraca de ea. De aceea, chiar de aveam atâtea cuvinte să-i spun,

noi, repetate (doar mă logodisem cu ea, fiindcă o iubeam, nu?), mi le înghiţeam; de cum se făcea auzit tracul, mă îndepărtam de ea, grăbeam plecarea. O va fi chiorăind tracul şi pe drum încolo, încoace, însă nu i-l mai auzeam – şi din pricina distanţei dintre noi, şi din pricina zgomotelor străzii.

Mai schimbam câteva cuvinte în garaj, după. Când ea se reîmbrăca în ţinuta de garaj; pulover, pantaloni de golf, cizme ofiţereşti, manta soldăţească pe spate. Însă nimic de saci: nicio silabă despre Fond. îl ştiam, era dincolo, în subsolul lui Mili Tante, începuse a fi şi dincoace, în garaj, pe lângă perete. Erau sacii, erau, ce nevoie să mai şi vorbim de ei? Apoi, începând de la al treilea transport a început să fie şi în interesul meu să nu aduc vorba, să o deviez pe a ei: din pricina numărului:

Dusesem cea mai mare parte la mătuşă-sa, dar tremura inima-n mine, îmi bâţâiau genunchii doar când mă gândeam că, brusc, femeile astea or să înveţe să numere. Şi dacă pe măsură ce înaintam în acţiune frica, spaima se mutau: de la miliţie-securitate-pază-întâmplare (toate acestea m-ar fi putut prinde furând cărţi, susţrăgând fond-interzis) – se muta, deci, frica la Sabina-Militanta – cea care ar fi putut să mă prindă, demaşte, acuze că luasem un număr mult mai mare – de saci.

Aşa, mutat, am ajuns în noua zi de activitate, în general, în a şaptea de fond. Ele, femeile ştiau – tot eu le spusesem: recuperasem paisprezece saci, mai rămăsese de-un transport. Am plecat cu Sabina, am ajuns, am luat, am legat sacii cu funia, am tras la sanie până la garaj, am descărcat, am depus povara la locul ei, lângă cealaltă, pe lângă zid. Sabina era, nu la capătul puterilor, ci dincolo de acel capăt; nici trac nu mai avea – a trebuit s-o duc eu, întâi de braţ; apoi ţinând-o de mijloc, apoi în braţe – până la cort.

11

În cort.

Îi vorbeam. O întrebam, întrebam.

Ea scâncea încetinel, nu era plâns, nu mai era

plângere, nu ştiam ce e, cum îi spune.

M-a apucat frica. Am întrebat-o, mai mult de spaima mea:

— Vrei să te...?

Avusesem de gând să întreb: «Vrei să se te (ajut să te) culc (i)?» Cu ultimele puteri Sabina a refuzat din cap. M-a alungat de-acolo, fără cuvinte. M-am corectat grăbit:

— Nu! Altceva – n-ai înţeles, repet: Vrei tu, Sabina, ca eu să te ajut să te culci? Să te ajut eu pe tine? Pe tine să te ajut puţin?

N-a mai dat semn că refuză. Am mers mai departe:

— Vrei tu ca eu să te întind? Pe pat? Vrei tu, Sabina? Aşa se vorbeşte cu copiii, cu animalele, cu muribunzii.

Dovadă: Sabina a înţeles limbajul: a dat rar din pleoape – aş zice: a pleopăit. Că da. Numai ochii rămăseseră vii din ea, buzele nu se mai uneau, nu se mai apropiau, stăteau aşa, oprite buziş, uitate deschise; prin tocul fără uşă sticleau dinţii, albăstrui.

Am întins-o pe pat. Cât eram de obosit, de stors, dar mi s-a părut tare, din cale-afară de negrea. Cam ca o găină – hai, ca o capră. Nu atât de grea ca o oaie – ca o noatenă tunsă. Poate n-ar fi fost rău ca logodnica mea să fi fost în acea împrejurare oaie, mioaie, cu ceva lână pe ea, de ţinut cald – o simţeam prin îmbrăcăminte: era degerată, îngheţată, sloi şi parcă nu din pricina frigului adunat azi, în acea noapte, ci de astă toamnă, de la întâile geruri; sau de când se lăsaseră comuniştii – de aici dinţii albaştri.

O întinsesem pe pat – mai departe? N-o puteam lăsa aşa. Am întrebat:

— Sabina, vrei să te ajut eu pe tine? Să te ajut eu să-ţi scoţi tu pantofii? Sunt uzi, uzi şi reci şi.

Şi-atât, pantofii. Mai departe nu se cade să se spună că erau nu doar uzi-reci – acesta fiind efectul, cauza era alta, nerostibilă: pantofii Sabinei erau sparţi-rupţi (şi ei!), nu de azi, ci de la începutul acţiunii noastre, poate chiar dinainte de coborârea mea pe pământ, fata asta pornise în Campania Rusă cu pantofii gata-găuriţi.

A pleopat iar, a gemut stins, a scheunat încetişor.

Pentru întâia oară întindeam mâinile spre picioarele unei fete întinsă pe pat. I-am scos pantofii – cunoşteam pantofii fetei, pe o iarnă ca asta, dar încă nu ştiam şi ciorapii logodnicei: sparţi în talpă, în dreptul borţilor din pantofi, dar găuriţi şi în dreptul degetelor mari; sparţi, uzi, înnoroiaţi pe la rupturi.

— Sabina! am zis iar, apropiindu-mi obrazul de al ei. Vrei tu să te-ajut? Eu pe tine, Sabina? Să-ţi scoţi ciorapii tăi? Nu se face, dar sunt uzi, îngheţaţi! Vrei tu să te-ajut să ţi-i scoţi? Te-ajut fără să mă uit – uite: nu mă uit! – şi am răsucit capul în lături.

Nu mi-a răspuns. Ori nu văzusem bătaia din pleoape? Am reîntors capul – el îl răsucise încolo şi nu eram sigur că nu-i căzuse, ca la mort.

— Sabina! Sabina!! am scuturat-o, am zgâlţâit-o de mâna dinspre mine, cea întinsă pe pântece, pe rochie, între picioare, ca şi cum ar fi dat să se apere. Bine, nu ne-atingem de ciorapi, dacă nu vrei.

A întors capul încoace, a zis, ori mi-a dat de înţeles că ba da, vrea.

M-au podidit cuvintele, m-a cuprins vorbăria – îmi ziceam că activitatea mâinilor umblând prin acele părţi ale corpului ei de fată (neajuns la stadiul de trup), locuri, părţi care, deşi ale corpului, mâinile unui bărbat (fie el băiat) nu se cade să le atingă, să i le umble – cu atât mai puţin, cu cât fata corpului nu era capabilă să se apere, împotrivească – ziceam că vorbăraia în care mă bălăcăraia are să-mi fie iertată, înşelată, îndulcită, dacă o explic, bine-nţeles, nu trăncăneala (şi în asta am încercat o înşelătorie), cu umblajul pe la Sabina, pe la trupul ei de femeie, încă neîntrupat, deocamdată corp şi de fată şi de ne-hotărât (a), iar acum continui, zicând ce începusem: n-o să-mi fie nimica dacă fapta o vorbesc, dacă prind în cuvinte rostite păcatul, dacă îi povestesc ei, victimei, ce rău şi cât de nusecădit îi făcusem, dresesem ei, fată nevinovată, în plus înlemnită de frig. Deci fără apărare.

Eram în mijlocul apei, îmi plăcea. Înotam încolo, neoace, mă dădeam afund, ca la noi, în Basarabia (în

Ardeal se dă scufund), mă stropeam singur, împroşcam şi în jur.

— Vrei tu să te ridic puţin? ziceam tăvălindu-mă în sclifo seala nesuferită la alţii (dar uite: dinăuntrul meu altfel se vede: caldă, parfumată). Vrei tu pe tine ca eu să dau aşternutul mai încolo? Ca să te aşezăm pe tine dincoace, aici?

Când am să fiu povestitor, o să mă aplec asupra chestiunii: limbajul prefăcut, făcut: aşa apare pentru un al treilea personaj, unul inutil, alungabil, pentru că oamenii se scălâmbăie prin cuvinte numai în doi (iar în cazul în care mi s-ar adresa mie un al treilea, aş face să devină monolog), între, de obicei mamă şi copil, mama putând fi o vecină, o iubită, proprietară de pisică; iar copilul: mâţ – în cazul de faţă, eu fiindu-i mamă.

— Vrei tu (deci) să te ridic pe tine puţin? Cum vrei tu... – ziceam, ca să se înţeleagă că aveam bilet de voie de la însuşi corpul ei să-l iau în braţe, să-l menţin cu o mână, cu cealaltă să îndepărtez plapoma. Vrei tu?

Apoi (deşi într-o lume normală ordinea ar fi fost alta, ca să nu spun inversă):

— Vrei tu Sabina să te ajut pe tine să-ţi scoţi pardesiul tău? Nu conta incorectitudinea gramaticală, răsfăţul lexical, conta căldura de care avea nevoie fata asta, cea pe care o puteam eu produce, emite, transmite prin foarte multe mijloace şi căi.

— Cum vrei tu – uite, îţi scoatem pardesiul tău... Cuvintele nu mai contau – ba conta sonoritatea lor şi am mai înţeles: conta fără întreruperea lor, aşa putea fi menţinută sub vrajă, într-un fel oprită pe buza prăpastiei în care ar fi urmat să se aplece, dreaptă, verticală ca un copac – în moarte.

«Şi după ce noi îţi scoatem pardesiul tău.»

Nicio legătură între spuse şi făcute, nici măcar intenţie şi realizare, poate că spusesem în gând ceea ce gândisem, la urma urmei, nu era decât repetare. I-am scos, i-am extras (am extras-o pe ea din) pardesiu (l). Am învelit-o repede cu plapoma, fiindcă întorcând-o de pe o parte pe

alta, în timp ce o dezbrăcam (asta se cheamă în termeni medicali: manipulare), fără să vreau, fără să vrea ea, fără să se vrea, rochia i se înălţase până la jumătatea coapselor.

Am înghiţit în sec o dată, de două ori şi am pornit la măcinişul cuvintelor:

— Sabina! Ciorapii tăi! Trebuie să te ajut să scoţi ciorapii tăi, sunt uzi, Sabina! îngheţaţi, Sabina! Şi.

Demult, pe la (re) început, Sabina încuviinţa din cap. Că da, ciorapii ei. Uzi şi-ngheţaţi. Eu însă aveam ritmul meu: am depus pardesiul, frumos împăturit, pe căpătâiul patului – abia apoi m-am apropiat. În fapt, mă lăsasem în genunchi, lângă pat, ca să-i pot vorbi de-aproape:

— Sabina. Ciorapii. Trebuie? Vrei?

Voia – din pleoape. Ba chiar a făcut să se ridice pe dedesubt plapoma, unde-i erau mâinile. A încercat să încuviinţeze şi din cap – n-a terminat. Mi se uita în ochi. Mai mult am dedus decât auzit:

«Dar nu te uiţi.»

— Eu? m-am aricit. Aşa mă cunoşti tu pe mine?

Cu privirea-n privirea ei am întins mâna stângă. Sub plapomă. Am dat de un genunchi – stângul, cel dinspre mine. Dur, rece. Nu ştiam ce să fac, ce se face cu un genunchi şi tare şi-ngheţat, când dai de el pe bâjbâite, pe sub o învelitoare – ei, ce faci, în afară de retragerea, ca friptă, a mâinii?

Nu ştiam ce şi cum să fac. Nu mai scosesem ciorapi de pe picioarele altcuiva – necum lungii de pe lungile fetelor; nici măcar scurţi. Nici măcar şosete, nici măcar pantofi. Sabina a înălţat plapoma. A deplasat-o-ncolo, dincolo şi a zis – de astă dată i se mişcau buzele:

— Poţi. Se face. Te rog. Eu nu…

De acord, ea nu – nu putea, dar eu? de unde ştia că eu? Mâna dreaptă a ei, cea de dincolo rămăsese pe pântece. Stânga, cu care îndepărtase plapoma, se afla dincoace de coapsă, cu căuşul palmei în sus. Degetele mâinii drepte se mişcau, voiau s-arate că pe-acolo pe undeva trebuia să eu, fiindcă ea nu.

M-am ridicat în picioare, grăbit; trebuia să lucrez

iute-iute – ca să nu văd; ei să nu-i fie prea, şi mai frig. Am apucat cu amândouă mâinile ciorapul din dreptul genunchiului stâng al ei, cel dinspre mine; am dat să-l scot, să-l trag în jos. Nu mergea. Deloc.

— ’Zleagă… am auzit.

A-ha: să dezleg; săi, ciorapii. Deci nu jartiere; nici măcar din acelea, covrigi de elastic, ori le cobori, ori tragi ciorapul de sub ele, în general scoţi totul. Să dezleg – ce? Sau poate nu s-a exprimat corect (ce-oi mai fi vrând: să vorbească limpede ea, care-i tulburată de tot?) Fără să urce mâna, degetele ei au început să tragă de poala fustei, să o adune.

Am văzut. M-am năpustit să deznod cât mai iute panglicile, cordelele destrămate pe margini, vor fi fost rupte dintr-un cearşaf, Dumnezeu să ştie; am tras, scos ciorapii, am acoperit totul cu plapoma, am pus ciorapii lângă pardesiu, pe căpătâiul patului. Şi m-a apucat veselia:

— Acum o să-ţi fie cald! am bătut din palme. Acum o să te-ncălzeşti, ai să vezi! – am dat să mă îndepărtez.

Ca în visul-rău o gheară a ţâşnit de sub plapomă şi m-a imobilizat:

— ’E rooo’… – mă ruga cu dinţii, dar tot fără buze. Friii’.

’călzeee…

— Sigur, sigur! am zis, dintr-odată voios, de parcă eu aş fi propus un remediu. Cum altfel?

Am început să caut, în minte: ce ar putea fi sigur-sigur? Adică sigur-sigur încălzit? Din trupul – nu: din corpul ei? îngheţat?

— Mâinile! am găsit. Vrei tu pe tine să-mi dai mâinile tale? Voia, cum nu – din ochi. Una era deja afară – gheara. Nu mai era nevoie s-o caut, doar să răstorn situaţiunea – cu mâna: din ţinut să devin ţinător; din ostatec, protector; mângâietor.

M-am rezemat cu un şold de marginea patului. Am început să frec mâna între palme; am apropiat-o de gură; am suflat aer cald… Ochii Sabinei spuneau că e bine aşa, chiar foarte, cu asta. Apoi ochii au zis, mi-au şi arătat ce a

mai rămas neîncălzit din mână; şi, neîncălzită, cealaltă mână. Acea însă nu a ieşit singură. A trebuit s-o caut, îndelung. Am găsit-o, am mângâiat-o, sub plapomă şi deasupra pântecelui, dar n-am izbuitit să-i descârlig degetele de poala fustei. Am încercat să i le încălzesc pe loc, însă atingeam o altă piele, mai rece, mai catifelată; mai, cum să spun, uite, spun: mai desco –, mai dezgoşi parcă uşor parfumedă.

Am vrut să mă retrag: mâna de la adăpost m-a apucat de încheietură. Şi, ritmic, strângând inelar şi lăsând, câştiga teren, nu ştiu cum făcea, dar îmi sugea, înghiţea braţul, m-ar fi înfulecat şi pe mine, întreg – dar mi-a dat drumul:

— ’Cioarele, ’rog…

A, da, picioarele, săracele, ele suferiseră cel mai mult. Am dus, condus, introdus mâinile amândouă, câte una pentru fiecare ’cior, bietul; le-am mângâiat, le-am masat, dar numai de la genunchi în jos, insistând la tălpi, săracele, din gheaţă umedă.

— ’Cioarele, ’rog, a zis iar Sabina. ’Cioarele, sus… – şi a suflat de două ori printre buze, în continuare covrig îngheţat, ţeapăn. Pf! Pf! a repetat.

— Sigur, sigur! am zis, însă mi-am retras amândouă mâinile de sub plapomă şi m-am îndreptat de spate. Acum o să te-ncălzeşti foarte-foarte! Foarte, ai să vezi! – mi-am făcut de lucru cu potrivitul plapomei, am întins deasupra pardesiul, apoi mantaua militară. Ai să vezi cum te-ncălzeşti!

— Nu, nu! Vreau pf-pf…

— Şi eu aş vrea! am râs. Şi pf-pf şi puf şi pif – dar acum nu se poate.

— Se poa’.

— Acum, nu. După… Stai cuminte, eu mă duc să mai fac un transport.

— Nu! strigase cu nebănuită putere. Mi-e frig la picioare!

Aici! – a arătat unde, cu mâinile pe dedesubt, dar cum erau multe ţoale, se înţelegea că la mijlocul ei.

— Cum fac transportul, cum…

— Nu! Acum! Dacă nu acum, atunci niciodată!

Şi gata. Din garaj am fost mutat în Bulevard; schimbând galopul în trap, cu sania de căpăstru; apoi trapul în marş-forţat: numai bun pentru ce aveam de făcut. Sau de văzut. În fapt, de repetat ceea ce, de limpezit ceea ce nu, pe scurt: de scris ceea ce

În scris, totul fusese, era în continuare, urma să fie.

Şi când te gândeşti că fusese foarte simplu; şi firesc: mai făcusem, şi ea şi eu, cunoşteam drumul, peisajul, vremea.

Ar rămâne un amănunt de lămurit: văzusem cu ochii mei ceea ce văzusem (ori nu văzusem cu ochii mei)? Şi dacă văzusem prin plapomă, prin stofa rochiei, prin pânza albă, nu neapărat cu ochii – ci cu nările (tot două şi ele)? Au mai fost cazuri – chiar aici, la mine, cu mine.

Blăniţa, o parte din blanelă, pe lângă pânza albă de bumbac, cum stăteam, îmi venea în dreapta, deci în stânga ei, partea dinspre mine, dacă aş fi, aş fi pătruns în blanirint şi, ieşind, aş fi dat în altă blanetă – ţin minte: cu buricele degetelor mâinii drepte am atins, i-am atins-o, pânza făcea acolo un decolteu suficient de degoltat, iar în desiş – am văzut cum te văd floarea florilor.

A trebuit să schimb galopul în trap; trapul în pas: să nu atrag atenţia şi să mă-nec la mal, ca ţiganul. Mergeam în pas iute şi mă gândeam la picioarele ei – la partea cea mai de jos a lor. La urma urmei, la pantofi mă gândeam:

«Bieţii pantofiori, măcar ai mamei erau întregi când ’nota-n omăt ca-n apă, întregi ajunseseră la capătul acelui moment şi acelui loc: iarna lui 44, la stână – acolo i-a schimbat pe o pereche de conduri de regină a ciobanului român. Cum garajul nu-i stână, cum agăţătoarea din dosul uşii nu e prevăzută cu opinci – bieţii pantofiori.»

I-am alungat din gând, mi-am adus biblioteca mea de la Stoianovici: pline-ochi rafturile din scândură geluită, nevopsită, prevăzute cu unguroaică – dar eu nu-i bag mâna sub fustă pân-la umăr ca golanul de Stoianovici. Sârbul – ca unguroaica, dar eu eram sfârşit, capul nu-mi mai stătea

în prelungirea gâtului, nici gâtul în a trupului – sau poate numai trupul stătea gata să cadă? nu şi partea lui de sus, capul?

«Încă nu, încă nu. Am recuperat cauza, e la adăpost – dar fondul meu? Mai sunt ceva goluri în rafturi, trebuie să bag mâna, întâi până la încheietura pumnului; apoi pân-la cot, dup-aceea până-n gât!»

Nu, capul nu era la locul lui – sau poate capătul celălalt al totului se mutase? Oricum, contabilitatea mea era limpede: toţi cei şaisprezece saci, întregul Fond Blaga era salvat (ultimul sac al lui îl cărasem adineauri, în garaj); la babotoantă dusesem cincisprezece – chiar dacă între timp bătrânătuşa junepoatei învaţă să numere – ce află? Că la ea sunt cincisprezece, „restul” în garaj. Iar Sabina-Sardina ziceam că se trezeşte din somnul cel de moarte, coboară din alcov şi se aşterne pe numărat sacii – ce află? Că la ea în garaj sunt cincisprezece saci, „restul” dincolo. Nu chiar tot „restul”, fiindcă iată, a mai rămas de făcut un transport – unu singur şi gata!

Până la gata, mai vedem noi. Fiindcă depinde de multe – în ultimul rând de mine. Vrasăzică: chiar de mă opream din acţiune în acel moment, ia să vedem: cincisprezece ori doi egal treizeci, minus Fondul, face paisprezece – sunt paisprezece saci ai mei, fondul meu (Fondul meu!). Şi dacă-i mai ard un transport – tot de cinci saci, ca până acum (Sabina nu deosebeşte doi de cinci), devin nouăsprezece. Chiar douăzeci, dacă pun şase, deşi cinci e limita, nu are sania stabilitate.

«Şi ce, nouăsprezece nu-i o cifră bună? Chiar dacă nerotundă? N-ar strica să se rotunjească – în sus – la douăzeci; la douăzeci şi cinci; ori treizeci, ca să nu caut de cal darul dinţat, o să-mi aduc aminte; acum capul mi-e aşezat alături de drum…»

Aşa, cu capul în traistă, la subţioară ori fără – am ajuns; am intrat; am încărcat – ca şi până atunci am avut noroc: prăpăditul nu era în pivniţă. «Ei, ce-o să fie dacă arzătorul are să arzălarfo-culească numai cincisprezece saci?», mi-am zis, în timp ce trăgeam la cei cinci. Când să-i

leg, îmi zisesem, de parcă m-aş fi ajuns din urmă: «Ce-o să fie dacă or să-i rămână de ars numai zece saci? Dar ce: nouă nu-i ajung – şi cine ştie ce cărţi preţioase or fi în acei nouă.» şi am tras dincoace, în gârlici, încă şase, din care unul l-am aşezat peste cinci din sanie, apoi am legat strâns: îmi venise o idee:

M-am opintit am ieşit cu sania pe sub poalele Studebakerov-ului şi pe lângă ochii piezişaţi ai sentinelei (nu va fi fost tot kal-mâkul cunoscut, poate un alt rus, un kalpak, dar important fiind: nu era român de-al nostru – însă, odată ajuns în stradă, n-am mai luat-o la stânga; ci la dreapta.

Lung al naibii drumul (şi cotit.): a trebuit să ocolesc Centrul, ca să ajung la noua ţintă: casa lui Septimiu.

Uite casă, mai am douăzeci de opinteli – dar ce spun? Trebuie să-i explic „vizita” atât de târziu, seara. O să-i povestesc poveşti: că vin de la gară – părinţii mei iubiţi (şi refugiţi) mi-au trimis nişte cărţi, în vederea mutării mele la o gazdă. Cum gazda mă primeşte abia de la întâi ale lunii, cum la internat nu pot duce asemenea bagaj, n-ar putea el să-mi primească în păstrare cărţile? în vreo cămară, pe-un coridor, chiar în pivniţă, n-o să dureze mult.

Numai că Septimiu nu era acasă. Se dusese la concert – aşa zice el când se întâlneşte cu Radu Stanca. Văzând în ce hal eram (obosit, transpirat, fericit), mama lui Septimiu m-a întrebat dacă mi se întâmplase ceva. Nimic grav, numai că – şi i-am spus ce-aveam de gând să-i spun fiului.

— Dar bine-nţeles! a zis ea. În pivniţă e loc destul şi-i uscat

— Astea-s toate? Sau mai ai la gară?

Eram atât de bucuros că totul se terminase cu bine (şi cu atât de puţină minciună), încât m-am precipitat şi-am zis:

— Da, da! Toate!

Măcar un „deocamdată” să-mi fi scăpat, era ultima ocazie, trebuia să profit, să mai fac un drum, să-l las pe şchiopizator fără niciun sac de cărţi de ars!

Drumul până la Septimiu fusese cumplit din pricina şaselor saci, povară care se răsturna mereu. Mi-am propus să nu mai încarc decât cinci. Transpirasem, mă descheiasem până şi la cămaşă; de-acum picioarele mi se mutaseră într-un alături străin, trăgeau mereu spre stânga, stânga aceea nu era a mea şi mă loveam de stâlpi, de trecători, de ziduri, mă ciocneam de mine însumi. La un moment dat, după cum se uitau trecătorii, am crezut că mă credeau beat – un elev de LGL, în halul ăsta, pe stradă? Poate şi asta, poate şi aşa: păream beat, fiindcă nu puteam păstra direcţia drept-înainte, însă şi pentru că târam după mine sania răsturnată.

Când am ajuns la fundătură, în dreptul gârliciului, eram frânt

— Şi hotărât: gata pentru astă-seară: numai aceşti cinci saci:

Am încărcat, am legat, am tras – singura grijă: să nu mă răstorn, că aşa rămân până la Judecata de Apoi.

Am tras, pe vechiul drum (ce bun, ce uşor, ce înviorător să ştii că e drumul de-ntors acas', unde te-aşteaptă în pat un trup – nu: un corp de sabină.). Deşi doar cinci, grei ai dracului. Sania nu se mai răsturna, dar, Doamne, drumul nu se mai sfârşea! De parc-aş fi pornit-o, după obiceiul nostru, de artişti basarabeni întru ale refugiului, în partea opusă ţintei, ca să-i derutăm pe Ruşi, să le cădem în spate prin mai la Est de est. Până şi porţiunile cu zăpadă, cu gheaţă deveniseră calvar: trăgeam sania pe uscat. Îmi ziceam: dacă până număr la o sută nu mă aflu în garaj, cad şi căzut sunt!

Am tot trişat, numărând dublu – dublam cifra, pretinzând că număr metrii, nu secundele. Am tras prin ceaţă, prin lumea aplecată pe cant, izbindu-mă de tot felul de obstacole special puse în calea mea, mereu în stânga plantate. Cel mai greu şi mai greu: în curtea Sabinei. După aceea cel mai greu şi mai greu: după casa Sabinei. Iar cea mai grea încercare: pătrunderea, prin fund, în garajul fetei.

Greu-greu, dar mi-am îmbunat răul, îndulcit amarul

numărând, de astă dată nu secundele, metrii – ci sacii; sacii mei, Fondul meu şi, ca în Facere, îmi comunicam la ureche, că făcusem o treabă bună; eram mulţumit, deşi, dacă nu mă grăbeam să-i răspuns mamei lui Septimiu că acelea erau toate cărţile, transportul ăsta l-aş fi dus tot acolo, iar de sub prăpădit aş mai fi luat unul nou-nouţ! Aş fi avut acum un fondpersonal de treizeci de saci în cap! Aproape de două ori mai mult decât Fondul Blaga – de acord: cantitativ, dar cine se poate compara cu Blaga, ca să ne întrebăm noi, retoric? Şi dacă mâine seară mai dau o raită, doar aşa, să văd ce mai este pe lume. Văd eu ce minciună-i spun Sabinei.

Uf, garajul! Lumina aprinsă, însă nici urmă de Sabina. S-o fi desdegerat, s-o fi îmbrăcat şi o fi ieşit. La mătuşă-sa.

Am dezlegat, am descărcat sacii, i-am înşirat lângă ceilalţi, am pus sania tot în picioare, ca să ocupe cât mai puţin loc. Acum eram chior de oboseală; ca Sabina adineauri. Cât de adineauri? Habar n-aveam, dar după halul de istoveală... Când plecasem o lăsasem pe Sabina în patul cald, trecuseră două drumuri; nease-meni, dar egale în spaţiu, consumate. În jur de două ceasuri – două ceasuri în plus faţă de cât va fi fost când am plecat de lângă corpul în curs de încălzire al fetei.

Sabina o cheamă.

Chior de oboseală. Nu chior – orb – nu mai vedeam bine nici lampa aprinsă, mi se muta de colo-colo. În plus, îmi era greaţă. Cu gust de petrol. Nu ei, mie; nu cu gaz, electrică. În minus, frig. Ba nu: cald-cald. Dar oare: era lectrică lampa? Au nu lectrică?

Ce fac, trec peste drum, la moaş s-a? Şi dacă n-o găsesc? S-o fi dus la toaletă, în fine, latrină, ea n-are-n curtea ei, a casei ei, e obligată, n miez de iarnă, să se ducă peste drum, şi acolo, n frig. Nu trec, aştept aici. Să mă aşez pe-aici pe undeva pe ceva. Îmi trag răsuflarea, îmi recapăt vederea şi o pornesc spre internat. Internatul meu, vorba cuiva-nmiresmat.

Nu văd lădiţele de stat pe ele ca pe scăuieşe. Scaune

nu există în garaj – la ce-ar sluji într-un garaj cinstit? M-aş odihni pe o găleată răsturnată. Găleata e de fier şi pe timp de iarnă tot ce-i fier şi beton e moarte (ştiu de la tata; el de la Siberia lui); în asemenea împrejurări, cu transpiraţie peste tot, mai bine rămâi în picioare trei zile şi trei nopţi decât să te-aşezi pe fier, culci pe ciment, transpirat, trei minute. În al doilea – am uitat care-i al doilea, oricum, găleata e departe de mine – în schimb, eu şi mai departe de ea.

Şi ce-ar fi dacă; dacă aş sta un pic: pe marginea patului. Numai pe dungă: de şedere, nu de culcare; pe margine, să-mi trag răsuflarea. Cât să-mi treacă greaţa, cât să-mi dreagă ceaţa – invers, dar ce contează? Nu gondează – decât Zabina. Cum o văd, cum o aud venind, cum îi ’călzesc ’cioarele; până la cionunchi; până mai sus de ’nunchi; până la mai sus de tot.

Aş mai putea amâna-ncălzierea. Să mai fac un Transport? După ultimul, mai vedem. Mai auzim, mai amirosim, adulmecăm, inspirăm până-n, ca să ştim pe unde-i ’călzuim ’nehii: cu obrajii. ’Braţii mei de-o pilda ei – şi-aşa ard degeaba: risipă de calorii, pe gerurile de azi, mai bine fapte bune, căci fierbinţi. Cu-obrajii sau cu de-o pildă. Suflarea gurii mele. Şi ochii mei, săracii de ei, nu mai văd în veci ’u ei. Decât dintr-o parte. Pe margine cu picioarele atârnând. Atârnă ele dar sunt al mele, săracele – din pricină de bocanci, altfel cum o văd venind şi văd pantofii sparţi cum mă ridic de pe patul ei, mă ridic iute şi-aprind o ţigară şi fac pe-ndiferentul, după aceea puf-puf, s-o-ncălzesc. Să i-i – ca să nu. Da, domnişoară: recunosc cinstit, am furat, sustras cărţi în folosul propriu personal, mai bine sustrase de mine, refugiat basarabean şi român străin în proprie ţară, dar cinstitor de carte, decât epurate, iventrate, arse de români verzi-tricoloraţi roşu.

Mâine, mâine stăm de vorbă. Sacii mei – de-o parte. De-aceeaşi parte cu ai tăi din moment ce noi doi. Aici, în garaj, facem biblioteca. Pe peretele cu fereastră îl punem pe Marele Blaga, cu Fondul lui. Pe peretele fără fereastră mă pun pe mine, cu fondul modest al meu. Cum aud

pantoc-tocurile Sabatinei, cum mă internez. Mă las la vatră, la internatul meu, acolo avem şi infirmerie. Cu paturi. Pentru băieţi. Uneori şi cu doctor, extern.

Cum îmi miroase a vine Sabina, cum mă ridic, mă îndepărtez de patul ei, să nu vadă că M-am culcat în el.

La dreapta Fondulblaga; la dreapta fondul nostru – iar la dreapta de tot fondul ei, într-un viitor adevărat, real.

Şi las' că.

Şi las' că facem noi doi mulţi tineri cititori. Şi las' că mai trăim şi-n ziua de azi, dacă.

12

Dacă ar fi să număr în continuare eşecurile (din suita lungii mele vieţi – şi pline), al cincilea a fost *trezirea*.

Cumplită. Noi, internii ştim ce-i o trezire brutală, nemiloasă, nedreaptă din somnul dulce, din cald, din visul cu acasă, cel cu mama, cu mâncare îndestulătoare, cu fata vecinului, cu fără-pedagogi şi fără Difuzorgi. Noi, în pluşii basarabeni mai ştim ce-i o trezire din somn pentru o ducere (care ar putea fi definitivă, în definitiva Siberie), sau o alungare din raiul visului cu acasa noastră de acasă, din Basarabia, din visul cu neamurile pierite ori deportate ori doar ştiute doar în vis.

Să zicem că deosebirea e foarte mare între un băiat şi o fată – din exact acelaşi motiv ca şi diferenţele trupeşti: băiatul posedă ceva în plus faţă de fată. îl numesc: milă. Şi zic:

«Din milă, niciodată n-aş fi trezit-o pe fata adormită în patul meu, ba m-aş fi bucurat că l-a ales pe al meu. I-aş fi păzit somnul, aş fi învelit-o, i-aş fi potrivit perna şi aş fi privit-o mereu, atât de de-aproape, încât aş fi trezit-o – dacă mi-ar fi fost somn, iar pat doar unul, m-aş fi culcat pe podea, la picioarele patului în care mereu tot doarme un înger ostenit şi cu pantofii sparţi, cu găuriţi, uzi şi ciorapii, genunchii mai groşi decât coapsele; şi cu trac sonor, tot de foame; şi neîmplinită, la vârsta ei. Din acelaşi motiv, cred».

Aşa suntem noi, băieţii şi ce păcat că nu putem cere unei fete un imposibil fetesc: ar fi împotriva naturii lor. Darânsătotuşi – l-am citat iar pe Stănescu – oricât de

sabină ar fi încă o fată, oricât de in patul ei m-ar fi găsit culcat, oricât de tare, de abundent i-aş fi umezit, udat de transpiraţie perna, sunt sigur: nu mi-ar fi făcut a mia parte din ce mi-a făcut ea.

S-a năpustit la mine, a prins a mă trage, zgâlţâi cu o forţă, cu o încrâncenare, cu o mânie pe care mai bine şi le-ar fi pus în slujba saniei şi-a sacilor, să nu-mi lase tot hamalâcul de pe lume, ca s-ajung în halul în care mă şi aflam – în patul ei. Mă certa, mă boscorodea, mă acuza de o mie de păcate, apoi mă lua la întrebări: cum de-am putut? cum de-am îndrăznit să-i fac ei una ca asta? şi iar mă scutura, zgâlţâia şi iar mă lua la-ntrebări, acuzaţii, insulte – îmi zicea fără oprire: mojic. Apoi m-a somat să mă ridic i-me-di-al din patul ei; şi să mă car i-me-di-al, naibii, la internatul meu mojic, cu mojicii mei, interni.

O auzeam ca prin vată, ca prin melasă. Dar limpede, chiar dacă oarecum împâslit. Nu, nu visam visul-rău, cel de care mă temeam atâta: că are să vină un vis, unul rău, în care Sabina are să mă alunge şi are să se mărite cu Măcar de-ar fi fost Octavian ori Septimiu ori Robescu în locul meu – dar Bogdan? Golanul acela? Şi mincinosul – bag mâna-n foc că nu regulase el atâtea femei câte se laudă, şi-o fi băgat-o-n mâna dreaptă, labagiul! Golanul! mojicul!!

Am făcut un efort titanesc (dacă aş fi depus măcar jumătate, astă toamnă, pe Hipodromul bucureştean, aş fi avut cel puţin argintul) şi m-am înălţat; şi am stat; am şezut cum atât de frumos se zice. Încă un efort şi m-aş fi căţărat în vârful propriilor picioare, sus – şi aş fi plecat pe catalige. Se vede că nu erau ale mele picioarele scurte, scurtate, de-atâtea drumuri, de-atâtea sănii şi de fonduri (la anul şi la mulţi ani!). Drept care m-am răsturnat la loc. Cu o mână şi ea scoasă din context, m-am aşternut pe scos căciula; mi-am făcut unic, ultim scop în viaţă din găsirea, eventual tragerea ei pe cap. Am nimerit-o mai lesne decât mă temeam şi, în ciuda ploii de cuvinte grele, grindinit de strigăte şi de trimiteri, m-am atârnat de ea cu amândouă mâinile şi am dat să mă aşez la locul cuvenit. N-am reuşit: venise rândul capului să nu se lase găsit; în fine, când am

dat de el, nu-l încăpea căciula, prefăcută în pe dinăuntru, arici de gheaţă de la fosta transpiraţie. Am făcut o probă de voce, am constatat că pot înşira cuvintele într-o ordine câtuşidecâtuşe, convenabilă – şi i-am comunicat Sabinei:

Că îmi pare rău. Că îmi pare tare rău şi că-mi cer iertare. Atât de tare, încât să facă bine să mă totuşi, ierte. Că nu mai fac. În viaţa mea. Sabina.

Am mai încercat să-i explic, să-i povestesc ce se petrecuse din pricina epuizării, cu aşezarea pe patul ei numai pentru o clipă, cu întinderea – nici măcar adevărată, nu mă întinsesem; doar mă răsturnasem pe-o parte, cu genunchii la gură.

Ea: ori nu auzea, ori nu asculta. M-a certat mai departe, m-a acuzat de două crime precise şi le arăta pe victimele actelor mele, le scutura, bătea în ele, le trântea de reşou. Perna ei, uite ce-i făcusem pernei: o stricasem, o scosesem din uz, definitiv – cu sudoarea mea străină şi răumirositoare şi mojică – cum să mai pună capul pe o oroare ca aceea, murdărită, împuţită, umblată – de un mojic? Dar unde mă trezesc eu? La mine, la ţară, în plus în Basarabia ceea? la internatul meu, printre mojici asudaţi, răucrescuţi şi răuspălaţi? Şi cratiţa: am scos-o din uz, am stricat-o! gata, nu mai e bună decât de dat apă la găini, însă ea niciun pui n-are şi în ce-şi mai face ea ceaiul, acum, după ce eu, ca un mojic, am lăsat-o pe reşou, fără apă şi i-a sărit smalţul, s-a dus dracului, să mă duc şi eu dracului – chiar mi-a zis:

— Du-te drrracului, mojicule! Du-te drrracului! – apoi a izbucnit în plâns.

Nu mai eram demult în ale mele – însă numai pe o parte şi nici aceea întreagă: mă simţeam un bou, un bour, mai degrabă un cerb cu numai un corn, cu doar un coi (dreptul) – cu acea jumătate percepeam lumea, o judecam, însă ceea ce primeam din afară era chiar mai puţin de jumătate, jumătatea rămasă mă trăgea în partea ei, în dreapta, gata-gata să mă răstoarne definitiv, până una alta restul lumii se înclina; fireşte, nu risca să se da peste cap, fiindcă lumea-i numai una, în schimb riscam eu (dacă nu

eram foarte atent) să cred că Sabina se află în curs de a se strâmba, de a fi nedreaptă şi cu genunchii mai groşi decât coapsele – cele care, acolo, sus, la originea coapselor ascund între ele, ca pleoapa ochiul, ca urechile (sau coarnele) capul, candela mirozdelor, ca între buze limba, catifelindică.

— Du-te drrracului, mojicule! mi-a zis.

După o vreme s-a ridicat de-acolo, de prin părţile ei, un abur călâu, strângător de inimă – inima basarabeanului gata să se-ntoarcă pe dos. Şi mi-am zis, ca de după garduri, Doamne, de ce-mi faci mie una ca asta, fă-le-o altora, care au mai multe ocazii de şi mai multe.

Îmi era tare milă de mine. Care ce băiat bun eram şi uite de ce fată rea aveam parte. Mi-am cerut, lung, iertare, pentru pernă: nu prevăzusem că am să adorm; că, adormind, am să transpir atâta şi, transpirând, am să i-o stric. Mi-am cerut iertare şi pentru cratiţă, deşi nu-mi aduceam aminte ca eu s-o fi pus şi lăsat pe reşou – nu m-atinsesem de el, de ea – nici nu le văzusem de ostenit ce eram. I-am cerut să mă ierte pentru toate – vrute, nevrute, văzute, nevăzute, avute şi ne N-a vrut. Parcă nici nu era ea, ci o necunoscută – deşi îmi zicea pe nume. Făcuse spume de-atâta, acum nu mai vorbea de crime, vorbea de criminal: eu, un bădăran, un ţăran, un basarabean, pe scurt, un mitocan. Şi mai scurt: mojic!

— Du-te dracului, mojicule!!

Şi egoist: nu mă gândisem decât la binele meu, la interesele bocancilor mei pe plapoma ei!; nu mă gândisem la ea, la lucrurile ei, puţine; la ea să mă fi gândit: orfană, naţionalizată, persecutată la dosar, abia tolerată în propriu-i garaj, cu singura-i avere: un pat, un reşou, o pernă, o cratiţă – şi pe acestea eu, un mitocan, dracu’ ştie de pe unde adunat, un neam-prost, un mojic, duce-m-aş drrracului, i le stricasem! Scosesem din uz!

— Şi-acum ce te uiţi la mine ca un mojic? Du-te, domnule, dracului, la internatul tău, printre internii tăi, mojici!

Am încercat să-i spun că o să repar, dreg ce-am

stricat, de nu, îi cumpăr o cratiţă nouă; şi o pernă nouă – mă împrumut de la băieţi, uite, chiar mâine dimineaţă mă înfiinţez cu lucrurile, altele, nestricate.

Cu patul: nu m-am lăsat. Am admis: nu se făcea să mă-ntind în fătul unei pecioare; să intru-n dezaşternutul ei – dar nu stricasem nimica, nici nu ajunsesem până la măcar în gura pragului – dedusesem totul, aşa fiind eu; basarabean deducător apoi fata-mare nu se afla în pat când eu mă culcasem peste, pentru o singură secundă şi aceea castă de tot. Am mai adăugat că, dac-aş fi găsit un scaun – deşi mai bun ar fi fost un fotoliu – m-aş fi aşezat pe el, să mă odihnesc şi eu oleacă, după atâta trudă la fondul ei (chiar aşa am zis: „trudă la fondul tău”). La care Fondina:

— Un scaun – ba un fotoliu! De ce nu un tron? Pe care să te sui cu bocancii tăi de bădăran, cu căciulă de mitocan (cu arţarefugii de basarabean)! Măcar mi-ai adus ultimii saci – din fond?

În acel moment nu aveam umor, deci nu vedeam ce căuta un tron în garajul ei, nici eu în fond, iar ultimii saci – uite-i: aici, lângă perete, aduşi cu sângele şi cu sudoarea, fie ea şi răumirositoare, dar numai a mea, cea care-i stricase bunătate de pernă. Am mai zis şi alte lucruri, nu ştiu dacă până la capăt, ori de-a dreptul neîncepute, oricum, am încercat să-i înmoi inima de oţel, să-ncălzesc recea piatră, să i-o frâng, eventual topesc, făcând pe şi mai bolnavul; pe şi mai rănitul-în-războaie-soldatul-căzuse, pe definitiv agonicul departe-de-mama-care-l-crescuse (şi care-l iubi/ muri, ştiam din *Soldatul câinelui*).

— Sabina, mi-e rău, am rostit, aproape horcăind, oricum, dând ochii peste cap. Mă doare văzutul, mă doare auzitul, mă doare carnea pe mine şi mă doare ţinutul-minte – totul mă doare, peste tot, peste tot.

Mă şi vedeam zăcând palid şi livid şi galben ca lămâia de galbenă ceară în patul cu baldachin, în cortu-n cort, între aşternute alburi, mirositor răcorind a lavândică; mă vedeam gata-ngrijit cu dragoste nesfârşită şi cu devotament de logodnică fidelă, înveşmântată-n alb – şi

numai mătase, albă – punându-mi cu mâini calde, adietoare, învietoare din morţi, inelul de logodnă în deget, precum şi comprese cu oţet pe frunte; dându-mi ceai de ceai dintr-o canăcană, şi albă şi-ntreagă, ajutându-mă cu bărbăţie feminină să mă înalţ pe pernă – una proaspătă, albă, cumpărată de mine în locul celei care – parfumată perna şi ceva ca pieptul ei, oricum, departe de gură.

Nu era deloc rău, aşa; ba chiar bine. Aşa se modifică realitatea: descrii viitorul în culori atât de frumoase, încât se preface în prezent; cu atâta must îţi manifeşti dorinţa, încât pe dată devine putinţă – asta – fiind şi reţeta comuniştilor.

S-ar nu s-ar ei – mie din acel moment mi-a mers ceva mai bine: Sabina a încetat să mă mai, bruftuluiască. Înmuiasem oţelul inimii sale de maşină de găurit tuneluri, încălzisem inima de piatră, rece (nu degeaba tocmai rula filmul după un basm german – există basme germane să nu fi fost culese-şi-prelucrate de fraţii

Grimm?

— Das Kalte Hertz); chiar de nu ajunsesem să i-o frâng de mila mea, gravbolnavul, eram pe calea bună: azi-mâine are să mă ia la pieptu-i şi are să-mi dea pepţi – nu mai rămânea decât, în elanu-i maetern feminin, să mă primească, nu doar la sân, ci şi-n cortu-i.

Aşadar: cu mâini şi zâmbet de infirmieră, cu ochi şi umeri de soră de caritate a sufletului meu ciuruit de sfârtecări, Sabina m-a ajutat să mă ridic pe picioare; cu o mână m-a ţinut la verticală, cu cealaltă mi-a potrivit fularul la gât, mi-a încheiat paltonul la toţi nasturii, mi-a aranjat căciula pe cap; ca o adevărată sanitară de câmp de bătaie şi-a petrecut un braţ al meu peste umerii ei, m-a înconjurat cu un braţ peste mijloc şi, prin şanţuri, prin sârmă ghimpatică m-a dus, m-a condus copăcel-copăcel, până la magazie; de acolo, cătinel-cătinel, până după casă; de acolo în curte; de acolo, încetinel-să-nu-audă-vreun-vecinel, m-a scos în străde. Şi m-a răsucit, frumuşel.

Mi-a potrivit cu mult dor şi drag căciula; mi-a verificat cu iubire adâncă fularul, apoi cu credinţă până la

moarte, m-a sucit, răsucit, până m-a potrivit cu partea din faţă a mea în direcţia internatului – şi al meu. M-a bătut uşurel pe spinare şi mi-a urat, din străfundurile inimii, drum bun.

Cam aşa cumva. Asta a fost. Şi aşa. Ce să mai vorbim…

13

În cele din urmă am ajuns la internat. Păşind ca pe sârmă. Spunându-mi că, dacă mă las antrenat de valtremususuri, tremvalurile îmi sparg mersul, verticalitatea pe-acest pământ şi deplasarea dintre un punct şi altul, linia dreaptă. Atunci mă clatin întâi; mă pornesc spre cădere; dacă cedez tentaţiei căderii, nu mai pot face faţă dorinţei (găsibilă în noi toţi) de a urca la loc, pe sârmă.

Ceasurile din turnuri băteau într-una şi unu-n altul, se întrebăteau cu timpurile, nu puteam citi cu auzul cât putea fi ora, însă după lumină, după miros (după haină, după port), bănuiam că suntem bine după miezul nopţii (sinistru, San Marc) bate, Preot rămas din a vechimii zile – Cu glas adânc, cu graiul de sabine, Rosteşte lin, în clipe cadenţate: «Nu-nvie morţii, e-n zadar, copine!»

Asta era. Şi mai era aşa: ştiam că Robete îmi lasă fereastra deschisă – dar la ce slujeşte o fereastră suşa la un rănit-în-răz-boaie-căzuse? Mai întâi trebuia să sar gardul în curte; apoi să mă caţăr pe burlan până la geam – până acolo mai am cale, hai nu kilo –, dar hectometri tot am de străbătut, de cucerit pas cu pas mai ajung? mor în şanţ? Să-l ochesc de pe-acum, să nu se spună după aceea că mi s-a repartizat unul necorespunzător. Şi uite-aşa. Aşa, am ajuns.

De cum am fost în faţa porţii, am ştiut: dacă nu apăs butonul soneriei în următoarele zece secunde, n-o să-l apăs în viaţa mea, or să mă găsească mâine dimineaţă căzut în prag, degerat, înlemnit. Mort.

Făcusem eu pe nebunul, pe marele sportiv accidentat, pe bolnăviorul – chiar eram şi încă rău de tot. Poate de asta nu mă păstrase la ea, în cort (iar acum pretind că m-a dat afară din inima trupului ei): se temea să

nu-i mor în (pat), să nu-mi dau duhul în braţalbele-i de mireasă fără de noroc. Dacă aş fi fost sănătos, m-ar fi primit, nu numai în patul, dar şi-n perna ei – iar la urmă-după-aia mi-ar fi adus ceai din cratiţa personală şi-o ţigară din pachetul meu.

Am ridicat degetul arătător până în dreptul butonului soneriei. Ştiam ce risc: eliminarea din internat, pentru întoarcere atât de foarte târzie (după miros, două-trei după miezul nopţii). Şi nu doar din internat, ci şi din liceu.

«Din toate liceele din ţară!!», răcnea Difuzorgu, somnoros şi speriat şi mânios.

Cum a descuiat, cum m-a-nhăţat de revere. M-a mirosit în lungiş, în curmeziş. N-a găsit ce căuta, a reluat adulmecatul, de astă dată în diagonaliş. A zbierat în noapte, Zbierorgu:

— Nu miroşi a băuturăăă!! A ce miroooşi?!

Nu înţelegeam; era acuzaţie – că nu miros a? Dar mă simţeam beat de miros de sabină, o băusem, o sorbisem pe-peste tot, o supsesem pân-la fund pe fiinţa de scoică de floare de carne de must de muşc – nu mai lăsasem o picătură, un stropuleţ, nimic pentru alţii, topisem, linchisem eu tot-tot, iar la urmă de tot, şi roua de pe cămăşuica-i – precum însetaţii lui Ioan Vodă cel Cumplidenzedad'.

Numaidecât s-a petrecut ceva. Ceva de care nici acum, după atâta amar de timp nu sunt sigur că s-ar fi petrecut: Iorgu, severul, bestia, apucatul, animalul, fricosul, nebunul de Iorgu m-a prins din zbor, nu m-a lăsat să cad şi, în continuarea mişcării, m-a luat în cârcă.

Uite-aşa, în spinare. El pe mine.

Îmi era rău, într-un fel şi mai rău acolo sus, pe umărul lui, mă chinuia greaţa de tangaj, însă tot am simţit când şi-a pierdut un papuc, pe alee; şi când s-a oprit şi când s-a răsucit cu tot cu mine; şi când s-a aplecat şi m-a aplecat; şi am ştiut mai încolo când, unde şi-a pierdut alt papuc sau acelaşi, a tras o înjurătură de prescură, la adresa papucilor din lumea-ntreagă, l-a zvârlit şi pe celălalt apoi m-a urcat până la etajul doi, pe scările de

ciment, desculţ; după aceea pe coridor – şi acela cu pardoseală de mozaic, rece – până la infirmerie.

M-a vărsat pe întuneric în patul cel mai apropiat, a aprins lumina: a constatat că mă pusese peste altul, un elev mai mare, dar foarte bolnav după miros şi a început să zbiere la acela să dispară de-acolo, să-şi ia şi calabalâcul, că eu sunt bolnav! În afară de acela mai erau doi, cu toţii în clase mai mari, nu miroseau atât de ascuţit. Acelora le-a dat ordin să mă dezbrace, descalţe şi-ntindă frumos în aşternut – fiindcă eu sunt grav bolnav! Iar când se-ntoarce el cu doctorul, să fim cu toţii în pat, cu pătura la bărbie, cu arătătorul la dungă! Reglementar! Eram eu bolnav, el nu era mai puţin într-o dungă.

Chiori de somn, nici ei sănătoşi, băieţii m-au sucit, m-au învârtit, m-au tras, împins. Unul mă tot întreba:

— No, păi da' di ce te to' cam plânj', mă? Ce ţi s-o cam 'tâmplat: bătut-te-o orecine?

— Nu plâng, am îngăimat. N-am păţit nimic, nimeni nu m-a bătuuu'.

— Cum nu plânj', mă, dacă cam plânj'? No, da asta ce-i: plânsu-i ori ba?

— Nu-i plânsu-i, dă-l în pizdânsu-i, ziceam.

Şi plângeam: doar mă auzeam! Nu plângeam în hohote, ci liniştit, lacrimile curgeau din mine ca dintr-un butoi găurit. Sau nese revărsau, de prea multe adunate, prea mult. Băiatul care mă tot întreba – cumsecade, bun, îl cam ştiam, vorba lui, cu siguranţă are să se ducă la Politehnică, inginer are să se facă el – aştepta să-i (cam) răspund – dar ce să-i cam spun? Că nu păţisem nimic rău: dimpotrivă, ceva cam bun, cald, binemirositor: Iorgu-nebunu, sigur că trăgea cu tunu' şi-i mânca maţele, dar în materie de raţele, mirosea a tata; nu chiar, dar pe-aproape, din familia de bărbaţi venea mirosul; şi răstelile iorgovane sunau leit răstelile paterne, numai un tată îşi bruftuluie fiul în timp ce-l cară, bolnav, în cârcă, două etaje, desculţ, iarna târziu, prin noaptea-ngheţată şi haină – în zori.

Nu eram cu degetul la bărbia reglementară a păturii când s-a întors directorul; nici el nu se ţinuse de

promisiune: nu-l adusese pe doctor, o adusese pe mama. Nu era chiar a mea, nu era cam a (vorba ardeleanului) directorului, doamnă, însă cum şi tata-i director, uneori, iar mama e doamna lui. Aşa că m-am lăsat dezbrăcat mai departe şi mai de-tot, îmbrăcat-dezbrăcat – de mama. Iarăşi, nu-mi era deloc ruşine cum începuse a-mi fi mai demult, când cu negrul şi cu părul şi cu toate ale noastre de se prefac şi cresc. M-am lăsat pe mâinile mamei, să mă-mbracentr-o cămaşă de noapte de-a tatii – cine altul, în afară de tata, doarme în cămaşă de noapte? – când s-a-ntors a doua oară cu doctorul, nu mai aveam nevoie de doctor: o aveam pe mama.

A fost cea mai dulce, mai caldă, mai parfumată perioadă din lunga-mi viaţă de elev intern, refugiat şi făr'de noroc în dragoste. Am pus mâna dreaptă sub tâmpla cu acelaşi nume şi-am plecat. De tot, de tot. Când mi-am venit în fire din ducere eram singurul bolnav în infirmerie, mama o rugase pe buna ei prietenă să-mi ţină de urât. Aşa că doamna domnului director mă întreba unde l-am cunoscut eu pe Blaga, personal?

— Unde-ai avut ocazia? Erai un copil în timpul războiului, când cu refugiul – unde i-ai cunoscut? Numai de ei ai vorbit.

Ce să-i răspund? M-am prefăcut mai bolnav decât eram, ca să tac.

Ea îl cunoştea bine: când Universitatea din Cluj venise în refugiu, cu Doamna Blaga făcuse nişte dulceeeţuuuri; şi nişte murăăătuuuri; şi nişte ce. Pe fetiţă o ştiu? Ea o ştie bine de tot, acum o mai fi crescut, Dorli, aşa de mult îi plăcea dulceaţa de cireşe amare.

Eu făceam pe mortul în cămaşa de noapte a directorului, ca să nu răspund. Pe ea n-o deranja că nu ziceam nimic, mă întreba, în continuare:

— Ştii ceva nou despre ei? Umblă vorba că l-au ridicat, a făcut un cenaclu la ei, la Cluj, prea se adunau poeţii la Cenaclul lui Blaga, ziceau ăştia – ştii ceva nou? Cică l-au arestat după ce un băiat pe care l-a primit în casă, un student al lui – l-a denunţat. Pavel Apostol îl

cheamă. Aproape n-au mai rămas liberi oamenii mari, ca el. Dar de doamna Blaga ştii ceva nou? De Dorli? Umblă vorba că le-au trimis cu domiciliu obligatoriu undeva, dar unde? le-aş trimite un pachet, o carte poştală – n-aş semna, doamna Blaga îmi cunoaşte scrisul. Ştii ceva nou?

Nu ştiam, nu voiam să ştiu, nesemnat, dar Doamna Blaga îmi cunoaşte scrisul. Ce să-i fi răspuns doamnei domnului director: că pe Blaga îl cunoşteam dintr-o fotografie văzută la Septimiu, în Istoria literaturii... a lui Călinescu şi dacă, aiurând, îi voi fi rostit numele, să nu mă ia în serios, nu-l numisem pe om, ci pe autor şi mă gândeam mai puţin la opera, cât la fondul lui.

Cum am putut merge, cum am vrut să ies – aveam treabă urgentă, cu sacii; cu fondul personal al meu.

M-a surprins Iorgu, a difuzorgat la mine ca altă dată, amenințându-mă cu darea-afar' din internat, ba şi din liceu, dacă nu respect, la-pat, scutirea de zece zile acordată de doctor. I-am mulţumit, însă din a şaptea m-am dus la liceu, la ultima oră de după amiază; ca, de-acolo, să-mi fac drum la Astra.

N-am zăbovit la fişier, am intrat în sala de lectură: goală (vreau să spun: fără Sabina, chiar de nu ocupase ea vreodată o sală de lectură).

Am ieşit repede. Şi repede am pornit spre garaj. N-ai să crezi: era acasă! în plus, în pat. N-am spus la-pat, bolnavă ci: în – ca femeia.

Mi-a zis, de cum a recunoscut paşii:

— Nu te superi dacă rămân să mai lenevesc în pat, cu o carte! Să mă supăr? Pe Sabina? îmi venea să-i sărut nu doar genunchii cunoscuţi de când cu prima oară, când a durut-o, ci şi tălpile. Şi cât i-aş fi sărutat gura gurlie, gurdulie şi grupurie, ale cărei gurvilinii, ce mai gura-vura, îmi agura aminte de guritatea gurii sale?

Mormanele de cărţi ocupau întreaga pardoseală a garajului, sacii goi azvârliţi care-ncotro. M-am aplecat să-mi croiesc pârtie – dar Sabina:

— Cum aşa: nu treci să-mi spui bună-dimineaţa? Nu ţii să asişti la levéul doamnei? Ci vino, domnule, în cortu-

mi!

Simpatică, Sabina. Şi cu umor. Sărind, ţopăind, încercând să nu calc pe cărţi, m-am apropiat; am pătruns – în corta-i. Mi-a întins o mână caldă, i-am sărutat-o lung, ceremonios. I-am spus, râzând, că nu prea e dimineaţă, că e toată ziua bună seara – nu s-a levat deloc din pat? De când?

— De... E-he, de... – nici nu mai ştia. Ce contează! Am citit! Ei, nu! Să vezi şi să nu. Sabina-Citina. Cu dragă inimă aş crede-o, dacă n-aş vedea scrisul de pe coperta cititei: de-a-ndoa-selea. Să sperăm că legătura a fost legată viceversă. Deşi.

— Nu ne-am descurcat prea rău în acţiunea de... – arată movilele de cărţi. O să cam avem de lucru până să punem o oarecare ordine.

— Ăsta să fie necazul! o sigur bărbăteşte-nţelepţeşte, apoi, după o scurtă ezitare: Ai umblat prin? Ai golit şi sacii care? Vorbesc de ceilalţi, ştii tu care.

— Dar nu te superi! Pe dinafară nicio deosebire, tot saci...

— Pe dinafară, poate... Dacă i-ai fi deschis ţi-ai fi dat seama după conţinut: cei din Fondul Blaga trebuie să aibă o ştampilă specială: „Donaţie”, sau...

— Sau! Cine are de timp de ştampile?! râde ea frumos şi binemirosicios. Dar îţi promit: aici eu fac ordine. Tu te ocupi de ceilalţi saci, duşii la Militante... dac-ai şti cât te-am aşteptaaa’.

Nu ştiu. Nu ştiam. Nu-ndrăzneam sa.

— Am fost puţin cam grav-bolnav, dar mi-a trecut, de cum am venit – unde-i sania?

— Sanieee? Pentru ceea? se alintă ea. Aaa, pentru! Să aşteptăm să cadă-ntunericul, să nu vadă vecinii.

— Am fost cam foarte grav bolnav, zic iar. Unde-i sania?

— Sanie? Pentru câţiva metri? se miră. Acum, că am terminat cu – arată cărţile răspândite – să mai stăm de vorbă. Avem acest drept, nu? Nu?

Ba da, ba da, ba da.

— Nu zic, dar zic: puţină ordine, cât să nu călcăm pe cărţi, pe... – încep eu, însă ea mă opreşte, mă ia de mână, mă sileşte să mă aşez pe dunga patului:

— Mai târziu – acum spune... Târziu ca ceas al zilei, dar niciodată nu-i... – nu? Voiam să te întreb... în ciuda a ceea ce s-a putut petrece-ntre noi în seara ceea, să nu-ţi închipui că eu chiar cu toţi băieţii. Nu mă simţeam bine, eram bolnavă, inconştientă.

— Bine, mai vorbim noi, altă dată...

— De ce altă dată, acum e data, trebuie să ştiu dacă şi cu tine.

— Lasă-mă-n pace! mă supăr, mă scutur. Nu ştiu ce vrei...

— Nu vreau nimic, am obţinut şi ce n-am vrut – ha-ha-ha!

— Spui prostii, porcării – cu atât mai porcării proaste, cu cât te străduieşti să pari curvă – nu eşti, iubito, nu poţi! Tu, fetiţo, n-ai ce-ţi trebuie ţie, darmite ce le trebuie bărbaţilor de la tine – află ca Lala, fata babei, cu doi ani mai mică decât tine, are de cinci ori mai multă, mai multe! Aşa să ştii!

Aşa să ştie! Eee, păi ce? Să mă acuze pe mine că nu ştiu ce, aş fi profitat? Uite, şterg tot şi o iau de la capăt:

Am ieşit de la fişier şi am apucat-o spre garajul Sabinei. Şi n-ai să crezi: era acasă! Cum m-a văzut a întins mâinile amândouă; şi buzele – m-a sărutat, m-a supt, m-a lăsat uscat şi m-a-mort – pupă fata asta ceva de speriat! Dacă închizi ochii, îţi dai alţi ochi; altă gură, altfel de buze; şi n-are ochelari când închizi ochii.

Dar am hotărât: azi suntem cuminţi, suntem culturali:

— Să fac puţină ordine, ziceam că zice ea.

— Să facem, zicea – apoi: Şi după ce facem – ce facem noi doi?

— Ne-bu-nu-le! se alinta ea. Nebun mic şi drag.

În fiecare boieroaică zace o ţoapă – dar în ea, care nu-i adevărată şi în plus are şi sânge austriac. – am citit eu că nimeni nu-i mai ţaţă decât o vieneză bine-crescută.

Şi atunci Sabina zice. Nu: Sabina nu zice. Prea

complicat pentru capul ei de găină. Şi ea şi Militoantă-sa au capete mici, gâturi alunge, ochi rotunzi, speriaţi – nu atât de ceva din afară, ci autosperiaţi, asta fiind de altfel singura activitate cerebrală a galinaceei. Aici se opreşte asemănarea, încolo merge singură babă-sa, cu puţeala ei împuţicee de cloşcă stearpă, opărită; aşa puţoase – pe când puică-sa-i gata jumulită; cu genunchii uite-aşa de groşi; şi fără ţâţe – ca să nu mai vorbim de cur: n-are. Încă. Lumea ştie că legenda lui Pygmalion are o bună parte de adevăr (realist): formele femeieşti ale femeii – pe-acelea bărbatul le face; nu doar cu mâinile; nu doar pe dinafară, cum lucrează statuitorul statuia. N-are acum – are să aibă! Uite-o: are!

— După ce ne sărutăm bine-bine, meştereşti o bibliotecă, zice.

Am sărit în picioare. I-am apucat mâna, i-am sărutat-o.

— Unde-o punem?

— Spre curte, Fondul Blaga. Aici, aici (a arătat de-a dreapta, de-a stânga patului), fondul tău.

Să-i spun? Să nu-i spun? îi spun:

— N-or să încapă toate – ai uitat sacii mei? Cincisprezece, dar amestecaţi; şase numai ai mei, în oraş. Ca să nu ne împiedice la lucru, pun cărţile la loc în saci – fac întâi biblioteca pentru Blaga – de acord?

— Deàcord, zice Sabina, plângând. Aşa că n-am zăbovit la fişier.

Nu era acasă. În schimb sacii. Sacii – i-am numărat, erau toţi, treizeci şi cinci. îi va fi adus pe cei duşi la tanti-sa.

Treizeci şi cinci. Nouăsprezece – ai mei. Nu ştiu care – cum, o să-i dezlegăm şi-o să vedem. Drept care, de la fişier, drept la garaj.

Dacă ea îmi propune să facem aici, în garaj, în garaj facem; dacă nu-mi propune, atunci din contra. Dacă îmi primeşte fondul la ea în garaj, atunci Doamne Dumnezeule, ce mare eşti! Şi tare! Şi călare!

N-am zăbovit la fişier, am intrat direct în sala de

lectură: pentru că nu adia a Sabina, m-am luat după coada ei lăsată, presărată, semănată – până la garaj.

Nu era – în garaj. Nici sacii.

14

N-am zăbovit la fişier, am intrat direct în garaj. Nu era. În schimb sacii. Toţi. Treizeci şi cinci. Din care nouăsprezece numai ai mei – mai vedem noi – să-i spun şi de cei şase de la Septimiu?

Deocamdată n-am cui. Dacă ea îmi propune – nu zic ba. Cine-ar zice, dintre băieţi? Dacă ea – îi spun de suplimentul de la Septimiu. Altfel, ce rost: Să mă trezesc vorbind vorbe, pe timpurile astea când stânga nu trebuie să ştie ce face fra'su cel drept? N-am zăbovit deloc, am intrat m şi, pentru că n-am dat de ea, am pornit spre şi am intrat: goală – gol (acum vorbesc de garaj).

Aşadar Sabina nu era în gol. Nici goii (acum de saci vorbesc, anticipând). Doar sania, goală puşcă, rezemată de perete, după uşă; într-un picior, cum am citit că stau berzele, la Paris, de le mai zice şi macarale, în aşteptarea, pe trotuar, a clienţilor. Şi pantofii. Pantofiorii ei, spărţei, sărăcuţei şi găuricuţei. Lângă uşă pantofii: în vederea zvârlirii lor prin aruncare/ la lada cu gunoare; / a istoare; că tot nu se mai poate reparare – căputele fiind sparte, roase, rupte, mâncate.

Nu de azi, nu de ieri erau pantofii inhalul făr' de soţ – nu de când m-a acostat şi-a vrut să mă bage la femei, ci de când îşi făcuse apariţia la Astra şi-n pauze se trăgea de şireturi cu Sept., de cozondraci cu Oct. – atunci i-am văzut bietei fete încălţările. De jale.

Ce să se fi întâmplat în viaţa ei recentă, de nu mai are nevoie de unicii pantofi? Să fi ieşit cu cizmele ofiţereşti? – dar uite-le dincoace de pat, la gura cortului, nu le scoate din garaj pentru nimic în lume. Să fi plecat desculţă? Dacă da, a plecat zburând. Sau a fost plecată, cum ar veni: răpită – ăla n-a avut grija desculţeniei sabine.

Recunosc: eram orbit, beat, turbat de gelozie: 'tu-i mama ei de putoare, păi dacă pun laba pe ăla – i rod beregata, iar ei îi ard un toc de bătaie, cum am văzut la

ţigani, cu oiştea căruţei: magraonul alerga după pirandă cu ea ridicată, iar balaoacheşa (care nu era deloc neagră ca el, ba avea ochii bălani – de-aici va fi venind: balaoacheş), chirăind de spaimă bine jucată – că doar jumătate de sat era la gardul lor, să vază – arzoaica alerga roată, ca o iapă lamblătit, faraonul la cura ei, s-o arză şi a tot fugărit-o, ca la manej (ar fi fost atât de uşor pentru el să se oprească şi s-o ia-ndărăpt, s-ar fi trezit pe faţă, ar fi noiştat-o pe dată), mamă-doamne, să fiu eu ţiganu-ăla, ce i-aş mai.

Cum: mie-mi promite măritiş, dar se mărită cu altul? Dar cine i-a cărat sania? Cine a asudat la sănierea Fondului, pân-a dat în bot, mai mort – şi cine se prezantă la recompensă, bine-nţeles: în natură? Altul! Care n-a cărat în viaţa lui o singură filă ameninţată cu arderea! Eu m-am mulţumit cu sărutări caste, fără gânduri pidosnice, nu i-am pus mâna nici pe faţă, darmite pidos – şi apare un ăsta, un coate-goale şi scârţa-scârţa şi mi-o – dar ce? eu nu-s în stare să mi-o singur?

M-am uitat sub pat – deşi se vede din uşă, gol. Am ieşit mânios şi hotărât. Am traversat, am intrat la milituşă-sa.

Acolo era! Doar cu baba şi fără picior de bărbat: deşi tocit de boală, nasul îmi spunea că nu mirosea a om. Căldură de etuvă – când s-a deschis uşa, m-a izbit, material, în obraz.

— A, tu erai! a făcut Sabina (deschisese Mili – să ea şedea dincolo de o masă adevărată, pe un scaun adevărat, cu spătar nflorat). Chiar mă-ntrebam: ce-o fi cu băiatul ăsta, de n-a mai dat niciun semn.

«Întrebarea mă-tii!» am înjurat-o urât, în gând – iar tare:

— Am fost puţin cam... Nu m-am simţit prea bine... «Femeia care nu simte din primul moment că am fost bolnav, aceea nu mă merită – şi ce: să-i ofer pe tavă ocazia să mă compătimească? Dar relaţiile dintre noi sunt de egalitate – sau ar trebui să fie, niciunul nu are dreptul să-l ofenseze pe celălalt, compătimindu-l»

Îmi spuneam acestea legat, coherent, de parcă le-aş fi şi rostit. Pe măsură ce înaintam în ele, înţelegeam câte prostii pe centimetru de timp comit. Ce ştiu eu despre natura relaţiilor dintre femeie şi bărbat? Nimic – decât ceea ce citisem; şi dedusesem din simţămintele mele de băiat faţă de fete. Am greşit, asta nu se supune legilor creşterii, dezvoltării; iubirea dintre doi adolescenţi nu este. aceeaşi – „doar mai verde” ca între un adult şi o adultă, se pare că se produce o modificare calitativă. – dar care? Cum? Sigur că vreau să pot explica ce se petrece, acum, cu mine, cu ea, cu noi – am nevoie de ştiutul acesta pentru momentul în care o să mă apuc să scriu, însă din citite am aflat că iubirea se face, nu se vorbeşte; în niciun caz nu se studiază. Ceea ce înseamnă că fiecare scriitor, fiecare comiţător de carte – în care este vorba de iubire – descopere roata, şi nu-i slujeşte la nimic experienţa împărtăşită a altora, înaintea lui (în timp – deşi.). Deşi.

Mă uitam la Sabina aflată dincolo de masă, pe scaunul adevărat, îmbrăcată adevărat, neobişnuit ochilor mei şi mă întrebam iute-iute (cu ochii închişi):

«Când o să-mi vină rândul la tine, al câtulea o să fiu? Am să învăţ din experienţa celui trecut prin tine înaintea mea – direct, prin sucurile lăsate în sucurile tale sau indirect, prin cuvinte – ale tale cuvintele, ale cuiva experimentat?»

— Am fost cam ocupat… am zis, tare. Chiar foarte!

— Aşa-i tineretul din ziua de azi: foaaarte ocupat! a glumit Militante (de parcă ar fi fost o altă mătuşă de-a altei Sabine: având umor şi nemurdară), apoi m-a îndemnat: Pofteşte, intră tinere din ziua de azi. Ai să mă ierţi că nu ştiu cum te cheamă, dar cred că bei un ceai cu noi, ai picat la la five o’clock, avem şi lămâie! He-he-he! necheza cunoscuta capră bătrână / cu dinţii de lână (şi gură fără frână).

Spunea adevărul, stră-cadâna: avea cu) şi lămâie! pe timpurile astea; şi zahăr şi ceşti de ceai, se cheamă Rosenthal, am văzut la Septimiu. Aveau chiar şi prăjiturele de cofetărie. Rău făcusem grăbindu-mă să ies din pat:

vederea îmi era tulburată, respiraţia îndurerată, gândirea parcă dezbrăcinată; cum voiam să mă gândesc la ceva, cum trebuia să fac altceva, să-mi stăpânesc nădragii, să nu-mi cadă-n vine – şi transpiram ca o pară de duş, de n-ar băga de seamă fărăseamăna Sabina, să-şi aducă ea, ca o fată de familie aminte de pernă, cum i-am aşa şi pe dincolo, mojic ce sunt – doar îmi propusesem să nu plec de la internat fără să iau perna de-acasă, făcută de mama, numai fulg şi gâscă fără nicio nervură, cum simţeam prin a ei cioclejele – s-o anunţ, acum, că-i aduc pernă nouă? Ar fi în stare să spună:

«Era şi timpul – când o aduci?»

Mai bine nu, i-o aduc altă dată, am impresia că nu doar bogaţii sunt zgârciţi (altfel n-ar fi ajuns bogaţi), dar şi sărăciţii de curând, ca ea, ori ca mine: mereu sărăciţi, nelăsaţi să prindă cheag – sau poate la noi nu e vorba de zgârcenie, cât de spaimă, de teroarea de a şti că iar n-o să avem ce pune-n gură şi pe cur şi-n sobă.

Bine-bine, intru în odaie, am intrat demult, constat că e cald, chiar foarte – de ce? Uite de ce: Acum bătrâna are cu ce face focul (doar am cărat lemne şi cărbuni), dar exagerează. Cunosc mecanismul: flămândul crede că-şi poate scoate pârleala de foamea răbdată cândva, înainte, dacă acum se îndoapă; baba-şi închipuie că dacă acum face foc de iad, are să uite cuiele trecute. O tâmpită, nepoată-sa nici ea mai prejos – aşa aş fi făcut şi eu, dacă n-am făcut încă.

Dacă mi s-o fi părând că e cald în odaie?: rămăsese cu paltonul dintr-un motiv la îndemână: nimeni nu-mi spusese să-l scot şi asta, iarăşi, nu-i doar prostie, ci de-a dreptul neam-prostie – dacă nu m-or fi văzând cum şed pe scaun cu paltonoiul pe mine, cu sudoarea şiroind pe obraz, cu căciulă-n mână, mâinile pe genunchi? – s-or fi gândind că numai din pricina ceaiului fierbinte, băut din Rosenthal – cu zahăr! chiar cu lămâie!

A-ha, m-am gândit, asta trebuie să fie din pricina ceaiului fierbinte; din cauza etuvei; din cauza bolii – peste tot: mi s-a tulburat privitul, nu numai că nu mai vedeam

realitatea aşa cum va fi fiind ea, ci o altă realitate, cu totul ireală, ca în romanele realist socialiste să spunem Mitrea Cocor al ăstuia, zi-i pe nume; Vânătoare de lupi şi... nu, Drum fără pulbere al cestuilalt, (nu-i zic pe nume, că se ia) intră în cu totul altă categorie, nu al cărţilor care *nu există*, ci în a celor care *există*, *rău*... Oameni-noi, eroi pozitivi, eroi-negativi, luptă dintre clase, optimism revoluţionar mesaj. De unde concluzia că Marx, Engels, Lenin, Stalin când au văzut realitatea, au văzut-o cu curul, fiind ei bolnavi de felul lor, trăseseră sănii pe uscat.

M-am mai gândit: doar căldura (de la lemnele cărate de mine) nu poate preface o hrubă-ngheţată-ntunecată într-un colţ de rai – am exagerat zicând: rai, însă personajele ştiute binişor, se află acum schimbate; foarte – începând cu vestimentaţiunea. Nu pot vedea sub masă pantofii sparţi ai Sabinei, dar dacă priveşti cu atenţie partea superioară a unei fete, uneori poţi deduce partea-i inferioară. Mă gândeam numai la pantofi: şi dacă nu-i văzusem cu adevărat în garaj?

Isprăvisem ceaiul; n-am mai aşteptat să mă îndemne cu încă o ceaşcă: m-am ridicat, clătinându-mă, am mulţumit în direcţia bătrânei, am bălmăjit ceva din care ar fi trebuit să se înţeleagă mulţumirile mele respectuoase şi sincere pentru ceai, de asemeni să se deducă graba de a pleca – şi am ieşit. Din mers, i-am făcut Sabinei un copil cu capul: o aştept afară, să vorbim.

Sabina se uita în altă parte. În prag am zăbovit; am aşteptat să privească încoace, am repetat semnul.

— Ai uitat ceva, tinere din ziua de azi? m-a întrebat plină de umor tânăra din ziua secolului trecut.

— Nu, nu! – m-am grăbit să arăt căciula: O aveam în mână, dar. Îmi cer iertare. Am vrut să-i spun Sabinei la revedere.

— Auzi, Zabineee! a răcnit Zababa la urechea mea. Junele ţine să-ţi spună la revedere!

— La revedere! a venit un semn de mână de dincolo de babă. Da, junele ţinea şi nu vedea ce-i înveselitor; cu atât mai vârtos, cu cât nu văzuse sacii – nici pe-aici, nici în

coridor.

— La revedere, tinere! Servus, june! – acum o vedeam pe Sabina, dar ea nu se uita încoace.

Am rămas în prag până a întors capul. I-am făcut semn să iasă – numaidecât. S-a încruntat. Aşa, încruntată, a ridicat ochelarii – ca să vadă mai bine. A văzut ce-a văzut, eu însă nu văzusem ce anume nu văzusem la ochelarii ei. Cine ştie ce vedenie avusese mătuşă-sa – m-a luat la refec:

— Ce fel de la-revedere e ăsta, tinere? Dar cum îţi permiţi? Cine ţi-a dat voie s-o chemi aşa?

— Aşa, cum? am îngăimat.

Băboaita nu mi-a răspuns. Iar eu nu înţelegeam: ce anume îmi permiteam? Cum, nepermis, o chemam? Am căutat ajutor la Sabina, să mă scape, explicând ea ceea ce nu-nţelesesem eu – nu-i deloc bine să fii prost în lumea asta plină-ochi de deştepţi.

Am văzut-o ridicându-se de la masă foarte hotărâtă. Şi severă:

— Moment! Dă-mi voie, Militante îl rezolv eu, ein-zwei... Cum zisese: că mă rezolvă? Pe mine? M-a împins cu palmele în piept de pe prag în coridor. A închis uşa îndărătul ei, s-a rezemat cu spatele de ea.

Se afla la jumătate de metru de mine, mirosea de mă-mbolnăvea (nu: de mă-nsănătoşea), nu mai aveam nevoie de nimic. Doar atât: să fiu lăsat s-o adulmec, s-o respir, s-o trag în mine, toată, pentru totdeauna. Se afla la jumătate de metru şi prin ceaţa de odoare îmi propuneam să mă întreb: ce are de gând – să joace, în continuare, făcând pe supărata, în fapt, ca să ne scape de ochiul de vizetă al mătuşe-şi? ori era chiar supărată? mânioasă? furioasă – evident, pe mine?

Am zis împăciuitor, înotând încetişor în dragoste de sabină:

— Sabina, ce frumoşi, ochelarii. Ai ochelari noi, îţi stau foarte bine.

Mi-a lovit peste mâna întinsă. Nu mâna m-a durut: sufletul.

— De ce…? am întrebat.

— Fiindcă te-ai apucat să te lauzi cu mine! Colegul tău de la internatul tău, Robescu a povestit fetelor de la internatul nostru şi aşa s-a aflat în tot oraşul! Râd servitoarele.

— Nu-nţeleg, cum: tot-oraşul? Care: rând-servitoarele? Dar nu i-am spus nimic lui Robescu – nici altcuiva. N-am povestit nimic despre nimic.

— Cum nu? Atunci de ce râd internele de mine, că n-am ce-mi trebuie? – îi jucau mărgele de lacrimă în glas. De ce?

— De ce…? – am dat singurul răspuns inteligent posibil. Ştiu eu?, l-am continuat.

A început să dea în mine cu pumnii: mici, neînsemnaţi, slabi, dar pumni, totuşi – de ce să-mi dea Sabina pumni? Am imobilizat-o. Mă pregăteam să-i ţin o predică: «Bine, Sabina dragă, eu încerc să-ţi fac un bine, dar tu spui acum că a ieşit rău – ce-i povestea cu internele voastre şi Robescu al meu?»; sau în chiar stilul lui Robete – mi-a povestit cum discută pe la ei, la Vâlcea omul cu femeia: «Bine, fă, futu-ţi şi dregu-ţi, păi ce pizda mă-tii pretinzi că nu ş’ ce ţi-am făcut, de râde muierile de mine.», cam aşa ceva.

N-am apucat să rostesc o silabă: Sabina m-a apucat de amândouă reverele paltonului, m-a tras, şi-a înfipt dinţii în buzele mele, de-am auzit: cranţ!

— Încă nu, mâine-mi iau alţii şi mai… – îţi plac? – a arătat cu ambele arătătoare ochelarii. Şi ia ascultă, tu! – dusese amândouă mâinile la spate. Şi ce te priveşte? Şi cum m-ai chemat? Ce-ţi imaginezi: că mă chemi sus, cum chemi curvele la etaj? Ei, drăcie! – mi-a ars un pumn geamăn, stângaci, dar simţit şi a pornit încolo, pe coridor, spre ieşire.

Şi era! Cum spusese: fată-mare. Dacă stăm strâmb, nu spusese cu glas tare, însă eu ce mama mamii păzesc pe lumea asta, dacă nu să înţeleg, să traduc din doar sfârcuri de miros, aşchii de sunet, păreri de vederi ceea ce nici emiţătorul nu-şi dă seama că are de gând să emită?

Şi era – ce femeie, ce muiare fainică, trupeşă, pieptoşă, cureşă – chiar spateşă – ca să nu intrăm în celelalte părţi ale corpului trupesc de femeie. Necazul cu mine: nu prea sunt; mai exact: sunt cam. Vreau să spun: am o fire cam realistă de felul ei. N-aş fi bun scriitor – ziceam că am şi talent. Nu, nu: deloc bun. Prea întocmai, prea mot à mot, prea adevărul şi numai adevărul, prea reproducere conformă cu ceea ce e adevărat. Am citit şi din străini şi din români: nu se adună merele cu perjele; în artă nu are ce căuta adevărul, ea lucrează cu altă categorie, frumosul, dacă sunt iubitor de adevăr, să-l caut în altă parte, ca de altfel şi binele, nu în literatură, nici în artă.

Aşa o fi (că prea mulţi o afirmă): nu mă simt obligat să fiu alături de ei, cu ei, de părerea lor. Aşa-s eu. Poate fiindcă am crescut într-o familie de învăţători de ţară, prima generaţie cu bocanci şi tot prima aflând că pământul e ca un măr, oamenii şed pe el, cu picioarele-n sus, în virtutea teoriei mărului lui Newton – şi nu ca un bostan, pe dinăuntru. Apoi s-ar putea să fi devenit atât de realist, din pricina realităţii-reale care, din 1940 mi-a tot căzut în cap şi pe umeri şi m-a bătut la cap şi la cur; când n-o mai puteam îndura (fiind din cale-afară de reală), încercam s-o alung, măcar îmbunez cu: Ziceamcă – nu mi-ar fi prins rău măcar o jumătate de ceas de recreaţie nerealistă, ba curat ireală – nu puteam să mi-o aduc, întru uşurare, pentru răsuflare, iar singură nu venea (ce să caute minunile, de capul lor, la cel ce are neapărată nevoie de ele?) Aşa că chiar de nu recunosc, cu glas, că realist-socialiştii de azi au şi ei pravda lor, mă gândesc mereu la lucrul acesta: că au. Deşi eu nu le dau niciun strop.

De altă parte, zic că tot eu am dreptate, deşi minor, nu cei care împart lumea în estetică şi etică şi pretind că arta nu este nici bună, nici morală, nici adevărată – ea este frumoasă ori ne-fru-moasă; sau: este ori ba. După părerea mea (niciodată sonorizată în discuţii cu băieţii) greşesc cei care judecă astfel, incluzând literatura la arte. Materialul pictorilor, al sculptorilor, al muzicienilor (culori, forme,

sunete) pot fi frumoase ori plăcute (ori dimpotrivă), niciodată nu poţi spune despre ele că ar fi adevărate ori bune. Literatura însă. Materialul ei: cuvântul, cuvântul poate fi bun, adevărat – uneori i se cere să fie astfel. Nu mincinos (fiindcă vine de la Dumnezeu), mai ales în roman.

Bineînţeles, nu există un clasament ca la fotbal, ca la cros, în ordine descrescătoare – dar dacă ar fi, atunci pe primul loc aş pune literatura. Şi nu poezia, stadiu primitiv al gândirii în imagini, ci romanul. Impurul: ca viaţa – dar adevărat (sau ne) şi bun (ori rău) – cale de mijloc neexistând. De fapt, altceva am vrut să spun: chiar de nu sunt prin structură, un realist înrăit, printr-un eventual roman, şi el îndârjit realist, fără să abandonez realul, realitatea, aş putea oferi o variantă a realităţii (aşa cum este ea în realitatea. mea).

În realitatea aceea de atunci aş fi vrut-o pe Sabina o variantă a ceea ce ştiam că este ea şi nu o cu totul altceva – cum mi se arăta în subsolul mătuşe-şi.

15

N-am zăbovit la fişier, drept în garaj i-am intrat.

Aşa aş fi spus, dacă n-aş fi fost ce sunt: un prăpă-dit de realist. Dar sunt. Fiind, nu pot spune că am chiar – deşi.

Ce caracter de curvă au unii oameni – chiar femei! Ca să nu se umilească, mulţumind (de ce-or fi crezând asta? din contra: creşti când mulţumeşti cuiva pentru ceva), sau mai degrabă ca să nu rămână îndatoraţi prin binele ce li s-a făcut, ce fac ei?: o facere de vierme, de târâtoare şi de târâtură: meşteresc fuga-fuga un motiv de supărare – nu motiv: nu există aşa ceva, numai pretext – şi gata! Ei nu mai sunt îndatoraţi, nici măcar obligaţi de buna creştere să mulţumească pentru binele făcut – ci supăraţi! Pentru ceva inventat, ori neavând vreo legătură cu persoana făcătoare de bine... Până la urmă rămâne că... voi fi având eu de gând să-i fac un bine, dar ce pustiu de rău îi făcusem!

N-am zăbovit la fişier. Şi rău am făcut. M-aş fi scutit de o mie şi una decepţii. Dar ce să fac: sunt un realist, nu-mi permit să sar de la una la alta fără trăsătură de unire;

la mine mâna şi gândul pleacă aiurea – dar numai după ce au studiat temeinic harta. Sau: eu visez cai verzi pe păreţi – dar în cadru real: în subsolul ei.

O căscată, zăpăcita asta de aiurită. La început, când îmi descrisese subsolul, zisese că acolo locuiesc organistul Dressler şi profesorul Mihăilescu – da de unde! Adevărat: profesorului meu i se repartizase o cămăruţă în subsolul casei lui Militante; dar nu în al ăsteia, în celălalt, în care se intră prin casă; şi nu era organistul, ci mama lui – o diferenţă. Bătrâna şade într-o chicineaţă lângă uşă, vis-à-vis de cazan. Surdă ca moartea, biata de ea; nepoata care vine de două ori pe zi are cheie: descuie, încuie pe dinafară.

Cadrul (real): coridorul subsolului; ceva mai puţin de două porţi de fotbal lungime; un bec de 25 waţi aici, în fund, în dreptul uşii mătuşe-şi, altul de vreo 40 la intrare.

Sabina la mijloc – îndreptându-se spre ieşire. Supărată pe mine, în ordine: i-aş fi spus lui Robete nu ştiu ce, Robete a spus olteneţelor interne, de râd servitoarele – care?; pentru că aş fi chemat-o afară cum chemi curvele la etaj (care etaj?); pentru că.

M-am luat după ea pe coridor, frecând pereţii cu umerii. Hotărât: eram cu adevărat; şi tare bolnav.

Ce rost să-mi fac mustrare că ieşisem în oraş încă nerestabilit, coborâsem din pat cu febră – uite, să pun mâna, să mă conving! – şi eram, în continuare la internat; în infirmerie, în pat. Dacă sunt în pat, bolnav, aiurez, am vedenii – şi e bine, ceea ce ar însemna că numai în coşmar. Ba nu: numai în visul rău; doi: nu şi în realitate. Mi-am mai zis; ştiu că, unu, visez urât, dar mai bine, doi, urât în vis decât, trei, în Nevis. Atenţie, să nu-mi bruschez mişcările, să nu-mi răstesc vorbele – şi să mă trezesc. Când o fi şi-o fi, o să am visul întreg, neîntrerupt de trezie şi-atunci o să i-l povestesc Sabinei. Şi-o să râdem împreună de tâmpenia visului.

Sabina a ajuns în dreptul uşii, s-a răsucit – atât de abrupt şi, totuşi rotund, încât fusta i s-a făcut clopot; apoi floare deschisă. Cu gură-n jos, floarea. Din stamine, o

fulgerare de alb, dar pistilul s-a văzut bine de tot: picioare de balerină. Ale balerinei, nu ale Sabinei.

M-am oprit cu un umăr în zidul din stânga. Probabil cu gura căscată de uluire. Ea, fată bună, înţelegând că-mi plăcuse foarte, dar că nu văzusem destul, nici bine, nici totul, a mai făcut o piruetă. De astă dată a ajutat cu mâinile petalelele să se înfoaie: fusta s-a-nălţat mult, depăşind, în sus, mijlocul – aşa că am văzut nu doar ciorapii de mătase, cizmuliţele, dar şi chiloţii.

Şi în vis sunt băiat bine crescut. Băiat de cadre didactice – în plus aşamaideparte. M-am asigurat că gura se află la locul ei, închisă; m-am prefăcut a avea o treabă cu căciula: întorcând-o, răsucind-o, căciulind-o, neştiind cu care parte ei s-o pun pe faţă, ca să-i plac Sabinei: cu înnăditura? cu inversa? – problemă importantă, ea mă preocupa, nu cealaltă pe care o văzusem – şi pe care n-o văzusem. Nu se făcea.

Bun, eu relatez visul din vis, nu realul din realitate:

Sabina schiţa paşi, salturi, dezghinări de french cancan – văzusem într-un film, demult, prin martie 44, când venisem în refugiu la Sibiu. Avusesem noroc: mama şoşotea ceva cu o colegă şi nu băga de seamă că eu bag de seamă toţi chiloţii dansatoarelor, altfel m-ar fi acoperit cu pardesiul şi m-ar fi scos din sală, aşa. Mi se părea urât, nefiresc şpagatul pe verticală, modul în care ele ridicau un picior în prelungirea celui rămas jos şi arătând partea din faţă-jos a chiloţilor; mi se părea având aceeaşi „frumuseţe” ca arătatul curului – n-am văzut vreo ţărancă făcând asta nici la Mana, nici pe-aici, în Ardeal, numai la nişte ţigănci, pe un islaz – îmi aduc bine aminte, cum altfel: ţigăncile erau frumoase, vesele, chiar curate – însă de cum şi-au arătat curul, au devenit pocite, triste, murdare, cu cur cu tot. Şi în plus, negre ca smoala.

Sabina: în alb-negru, filmul în culori. Sabina albă, de un alb orbitor pe la stamină. Foarte albă pe la stabină. Pe la sabină.

Mi-am extras iar căciula de pe cap (ce bună, ce bună o căciulă la casa omului descumpănit, rătăcit, izbit până-n

suflet de arătatul, fie el şi-n vis) şi, frământând-o cu nădejde – ca şi strămoşii noştri în încurcătură istorică – am zis la întâmplare, ca în visul cu vorbe: dacă am greşit, cer iertare, am fost bolnav, am avut şi gripă cu febră, uite, să pună mâna, şi-acum ard, frig, dogoresc, aşa că să nu creadă grozăvia că aş fi vrut s-o supăr – să mă ierte.

— Eşti iertat, Dumnezeu cu tine! a zis, râzând. La revedere! A vrut să treacă pe lângă mine – am întins mâna. Am retras-o: ca gestul brusc să mă trezească din vis, iar aici să nu spună iar că îmi imaginez ceva urât, cu etajul de la curvă – aşa că am oprit-o cu pieptul:

— Sabina! am zis (mi-a ieşit zicerea fără pagube). Vreau să te întreb ceva – dar nu te superi.

M-a chiar auzit; s-a chiar arătat de acord: a făcut un pas îndărăt, a bătut iar din aripile fustei, şi-a proptit mâinile-n şolduri.

— Nu mă supăr. Întreabă-mă!

— În primul rând... – am scăzut glasul, am continuat în şoaptă: Ce-i povestea cu chematul la etaj? Ce fel de etaj? De casă, de altceva – în afară de subsol v-au lăsat, la naţionalizare şi ceva etaj?

Sabina a chicotit scurt, şi-a încrucişat mâinile pe piept:

— Pe primul l-am înţeles – al doilea...?

Eram pregătit să ajung la el, dar păşind pe răspunsul la primul. Mi-am răspuns singur: da, le lăsaseră şi am trecut la celălalt:

— În al doilea...

Când am ajuns aici, am înţeles fulgerător: Sabina tare ar fi vrut să nu-i pun a doua întrebare, ea să nu-mi răspundă, chit că ar fi plătit pentru asta, în natura vorbelor, cum mai plătise şi măritatul, dacă. Într-un fel, nici eu nu ţineam neapărat: care-i băiatul iubitor de fată, să-i vrea răul? Oricum, eu nu. Ştiam cum are să sufere, însă nu mai depindea de mine: eram în vis, acolo nu eşti stăpân pe tine, nu te porţi tu, te poartă el – nu-ţi rămâne decât nemulţumirea, teama, spaima, că nu poţi tu – poate el în locul tău. Astfel mi-a vorbit visul, el a vorbit în locul –

şi, la urma urmei, împotriva vrerii mele:

— Unde-i fondul? Unde l-aţi adăpostit?

Tocmai atunci, ca în realitatea cea reală, a fost ridicat capacul de pe odaia din cale-afară de încălzită şi glasul băboiului s-a auzit, prost:

— Zabineee-eu'!!

— Sunt aici, nerăpită! a zbierat dimpotrivă dimpotrivă-sa în direcţia uşii închise, apoi a mea, cu două note mai jos: Unde-i fondul? Vaaai. – a înclinat capul pe un umăr, mie reproşându-mi întrebarea. Unde l-am cum ai zis: adăpostit? vaaai. Se poate? într-un loc sigur-sigur, de tot sigur, nimeni din lume nu-l mai poate.

— Nici eu? am îndrăznit.

— În afară de tine.

— Atunci e bine. Mă temeam că... – îmi venea să plâng, să râd, ca atunci când treci abrupt de la supărare mare la bucurare mare şi ea. Mă temeam că Cine ştie ce s-a-ntâmplat de când nu l-am văzut.

— Ce n-ai văzut? Dar ţi l-am... Vrei să ţi-l mai arăt o dată? Vrei iar, vrei tu?

Redevenise Sabina, pronumeabuzivina, dar parcă nu era momentul.

— Vreau să mi-l arăţi – dar de ce spui că mi l-ai mai arătat?

Unde-i?

— Aici! a zis Sabina.

Era vag mirată că nu o urmăream; că nu o pătrundeam – ba da, dar parcă de pe altă lume (şi nu: tot din asta, atât că între noi cineva montase un perete de sticlă: ne vedeam, nu ne auzeam – şi ce era pentru mine de-a dreptul tragic: mirosul nu trecea prin sticlă!).

— Aici! a repetat Sabina, am dedus după buze şi de astă dată n-a mai bătut din poate: cu o mână a ţinut fusta mult înălţată, cu cealaltă a arătat albul.

A zis cum îi spune – am înţeles. Apoi a arătat mai jos de mijloc – de două ori, două bucăţi – tot din mătase, însă de altă culoare, aproape a cărnii; şi alte două, în capetele de jos al trupului deja format.

Mi s-au destupat cu pocnet urechile după ce a terminat de coborât; cum a urcat, cum am auzit-o iar:

— …se cheamă caşmir, deşi nu din Cashmir vine; lâna asta se cheamă shetland şi vine chiar din insulele Shetland – îţi plac Englezii? dar lucrurile lor? Lucruri, acum, ale mele – îţi plac? Ele, la plural? Dar la singular, eu, îţi plac? îţi plac eu ţie, ţinere?

— He-he-he! am nechezat vesel nevoie mare şi aiurit. Cum să nu ’plac’! Foarte! Ai să vezi cum te-ncălzesc, dacă pf! pf! Dacă eu pe tine te puf! puf!

— Dacă, ce? Sabina părea să fie alta: Aşa faci tu când ai febră mare?: Puf?

— Nu! am zis şi am bătut cu copită-n piatră. Nu când eu – când tu! Şi-atunci eu: puf-puf! Şi-altfel, ce mai faci, cum să nu-mi placă lucrurile? Ce să fac – îţi stau foarte bine. Dacă-i aşa, atunci – parcă nu eşti tu sabină, te-ai schimbat, parcă te-ar fi schimbat ele, lucrurile.

Nu minţeam: chiar în lumina bolnavă, săracă a becului din coridor de subsol naţionalizat, Sabina arăta mai. O-ho, mult maaai.

Infinit. Mai ştii: Shetlandezii aliaţi cu Cashmirioţii şi în colaborare cu Perfizii Albionici, cu toţii învăluiţi şi stând la cald în lâneturile lor minunate, aceştia îi vor fi făcut cevauri, îi formaseră tot felul de forme, începând cu originea puf-puf-ului, acolo-i puseseră o pereche de adevărate şi de balerină şi, desigur calde, nu ’gheţare, îi făcuseră ’enunchi ca lumea, nu mai ’nunchiuroşi decât ’oapsele, de piept nu zic nimic, nu l-am văzut decât acoperit, însă prin acoperitoare arătau foarte adevăraţi; sau adevărate, depinde de punctul de vedere al tău; şi şoldurile; veritabile, lână-n lână; şi partea din spate a şoldurilor: bun, dinainte, autentic, ţapăn.

Dar dacă nu ei (cu ale lor) o schimbaseră pre ea, ci ea însăşi, singură-singurică, se puf-puf şi se prefăcuse? puf-puf şi se schimbase în ceastălalată? Mai fuseseră cazuri, în ramură. Şi dacă nu ea singură – ci altul? Unul deştept, care nu plecase, ca o vacă, -n noapte, trăgând la sanie, cică să mai facă el un transport. Unul serios, cu

ştiinţă, cunoştinţă de adâncimile trupului femeiesc, unul care-i făcuse puf-puf, dar nu cu gura?

Asta se va fi petrecut: după ce eu, cu sania; ea, în schimb, cu acela – de asta, acum ea se mai schimbă o dată: îşi dezînfige pumnii din şolduri, iese, ca dintr-o rochie, păşind peste ea, la pârleaz – din cealaltă ea, curva de la etaj şi, numai în cămăşuţă, se năpusteşte la pieptul meu, mă ia pe după gât cu mânuţele ei slabe, străvezii: cum să n-o crezi – şi plângi! şi plângi!

Plângea, Sabina. Şi vorbea – culmea: înţelegeam cuvintele – zicea că-i pare tare rău de tot ce-a zis, mai ales de cuvântul curvă; dar să ştiu: la sine se gândea, chiar dacă atunci când îl rostise nu se gândise, aşa-s unele cuvinte: te obligă să fii ceea ce ele îţi dictează, numind; şi că îi pare tare rău de ce-a făcut adineauri: şi-a ridicat li-te-ralmente! poalele!; şi mi-a arătat mie, ca o ţigancă, curuţigăncii – mie, băiat bun, pur, ruşinos – măcar de mi-ar fi arătat ce mi-a arătat, am fi ştiut o treabă, dar ea a sugerat doar, prin asta arătându-se şi mai curvă decât curvele – eu să nu cred că s-a lăsat pradă cuvântului; să nu cred că a devenit ceea ce doar s-a prefăcut – ce, nu ştiu de glumă? ei bine, ea glumise când mi-o arătase, glumeşte acum, când nu mi-o arată, dar dacă vreau şi vreau, ea pe loc mi-o numai să zic ce şi cum: mai aşa, mai altfel – să spun, ea de asta se află aici, ca să se plieze (chiar aşa a spus: «Să mă pliez...») dorinţelor mele, oricare ar fi acelea («Chiar ruşinoase...», a adăugat, roşind).

— Nu-i nimic, lasă, trece, nu-i nimic, lasă, trece... – ziceam în neştire, mângâindu-i lâniţa engleziţă a fustiţei, nevoind să urc mai sus de ’nunchi. Nu-i nimic, trece – ai să vezi cum te-ncălzeşti, numai să puf-puf.

Sabina însă nu auzea ce spun. Şi nu mai plângea.

Acum povestea:

16

cum toate femeile din toată lumea iubesc lucrurile frumoase şi bune; cum lucrurile frumoase şi bune le fac pe femei şi mai frumoase şi mai bune; cum la bărbaţi nu – chiar aşa, poate deloc, însă la femei aşa este şi nu altfel:

cum uite, până foarte de curând, ea nu prea avea ce mânca şi nu avea cu ce încălzi garajul, fiind ameninţată cu arestarea, cu Canalul, Militante la fel, în plus, au s-o exmatriculeze din liceu, pe bază de părinţi la dosar – ce ştiu eu, care habar n-am ce-i persecuţia politică, dac-ar fi după ea, mai bine-ar aresta-o acum, pe loc şi ar duce-o unde-s copii de dosare, de-atâtea ori s-a gândit să se sinucidă, însă ce s-ar fi făcut neajutoarata, singur-singurică, în plus catolică, la ei nu-i voie să se sinucidă şi măcar de-ar purta ea vina dosarului dus în spinare, lipit de frunte – de ce n-ar purta părinţii copiii-la-dosar, doar ei i-au făcut, numai ei sunt vinovaţi c-au făcut şi-au dres, ori numai au fost, ca părinţi ai ei – uite, ea îi iubea foarte tare, însă de la o vreme nu-i mai doreşte, nici vorbă de iubit şi dac-ar întreba-o cineva dacă-i urăşte, n-ar răspunde: nu se face să-ţi urăşti părinţii, dar asta-i situaţia şi vremurile: nu-ţi arde de iubire de părinţi şi de alte apucături curat burgheze;

cum în situaţia de naţionalizată a poporului şi pui de năpârcă de clasă, nemâncată şi rebegită şi ne foarte curată, vrea să spună: au fost trimestre în care n-a făcut baie, nu avea nici de-un bilet la duşuri-comune, la Populară, în plus dormind în garaj înfofolită în boarfele scăpate de la înecul confiscării naţionalizatoare, dacă ar fi băiat, ar mai merge, băieţii sunt mai nesimţiţi, adică nesimţitori, fetele mai fragile, pe ele mizeria le atacă şi la suflet, uite, dac-ar întreba-o cineva ce-ar vrea ea mai multe pe lume, n-ar cere o odaie cu căldură, nici icre cu şampanie, nici măcar bomboane englezeşti de la Nestor din Bucureşti, n-ar cere nici să fie cu părinţii ei calzi şi buni, fie aici, în România, deşi mai bine-ar fi în Italia, unde-i cald şi bun şi muzică şi oamenii sunt drăguţi, politicoşi, chiar dacă nu te cunosc, se interesează de tine: dacă ţi-e greu? dacă ţi-e frig, dacă ţi-e frică – pe scurt: viaţă normală.

O ascult? Dar aud ce spune? Sigur? Şi n-o condamn pentru? Pentru ce ar vrea ea pe lume? Dacă aş face un efort, aş înţelege-o, aş fi de-àcord cu ea cum uite, cel mai

mult şi mai mult în viaţă ea îşi dorea o pereche de ciorapi de mătase, să-i simtă întâi între mâini, apoi pe obraz, apoi traşi pe o mână, sau: cu o mână vârâtă în unul, fiorul, asta se simte în contact cu mătasea, apoi pe picior, întâi pe unul singur, în fapt, cu el în el, apoi cu-pe în picioarele amândouă, însă nu cu neapărat picioarele se percep, se simt, se-nu-mai-ştie-ce-se, ci cu înăuntrul, cu măruntaiele, cu inima, cu sufletul, cu străfundul trupului ei care n-a cunoscut mătasea, dar o ştie, cum o ştia şi mama ei şi mama mamei ei şi tot neamul de femei, ca pe o adevărată piele uite, să-mi las mâna condusă, ştie mai bine decât mine că nicio fată cinstită nu ia mâna băiatului să i-o pună la – dacă fata are iniţiativa, atunci o pune la sine, nu s-o fi făcând, dar acum-aici nu ne vede nimeni, ca să spună că nu se face, n-am băgat de seamă că interdicţiile se rostesc, se recită, se proclamă numai pe lumină şi numai atunci când există riscul de a fi văzuţi de un al treilea? ceea ce înseamnă că civilizaţia în special, morala în particular, nu pot lua naştere în ţinuturi fără lumina soarelui, poate că pe-acolo, pe la ei, în întuneric, totul este permis, dar ce folos dacă nu există conştiinţa că faci ceva interzis şi o faci chiar pe lumină, nu s-ar putea spune că e luminaţiei aici, pe coridor, dar nu-ţi bagi degetele-n ochi, e atâta câtă trebuie ca să dea gust, taină, fior, aşa că să-mi las mâna condusă, nu în ochiul sus, ci în jos, desigur, nu chiar în era vorbra de mătase: o simt? îi simt? o-o-o simt? nu aşa, nu chiar acolo şi nu atât de crispată, să dezdoi degetele, ca să pot mângâia, înţelege, cunoaşte cu întreaga suprafaţă a palmei, acum simt, îi simt, o simt? degetele bărbatului simt pe deasupra, superfâcia, de aceea îi gândesc cu ciudă, ca pe un obstacol în calea, ajung să-i urască, însă femeia şi-i simte şi invers, intră prin ei şi se întoarce pe cealaltă parte, precum Basarabeanul pământul rotund văzându-l dimpotrivă, dinlăuntru spre afară – ca Basarabeanul pământul

Uite, să trec la celălalt, acela e mai elocvent, nu? – îl simt? simt? nu-i aşa că ceva înţeleg din ceea ce femeia ştie dintotdeauna, chiar dacă-n viaţa ei n-a purtat ciorapi de

mătase şi nici n-a auzit pe o altă femeie vorbind despre, de aceea bărbatul rămâne pe dinafară, de aceea se străduie mereu şi mereu să pătrundă, să intre, deşi se află înăuntru, poate fiindcă nu poţi pătrunde cu adevărat într-un înăuntru decât dinlăuntru, asta a aflat ea, pe viu şi dinăuntru, de când cu viul, cu înăuntrul ciorapilor de mătase uite, ea iese, respiră prin ei, încolo, încoace, pentru ochii altora, îi poartă ca pe orice alt lucru de îmbrăcăminte, însă ştie: îi secretă; îi produce; îi face, ca păianjenul, pe gură, din pântece, din măruntaie, din sucul vieţii, mereu şi mereu, într-un fel îi expulzează în altul, sau în acelaşi, îi receptează, îi primeşte, îi îndură, să nu râd de ea, abia acum când îmi povesteşte povestea lor, înţelege, acceptă legenda, unii îi spun, trivial: basmul cu Fecioara Maria, nu se poate să nu fi cunoscut şi Ea asta, lucrul, lucruşorul, altfel i se va fi spus pe vreme aceea, în greceşte ori în aramaică ori în dar tot aşa, din mătase.

O ascult? Aud ce spune ea, ce-mi spune ea mie? Dacă aud, înţeleg? Şi dacă înţeleg, îmi slujeşte la ceva în viaţă?

Dacă da, să trecem mai departe, cu toate că mai departele nu se face, cum o bat eu la cap cu aproape toate, începând cu începutul idilei noastre, deşi nu accept să pun alături cuvântul idilă şi cuvântul – ştiu eu care al femeilor, însă cum ea nu este o fiinţă egoistă, o altă acuzaţie la adresa ei, cum vrea să împărtăşească şi altora ce are ea, ce simte, resimte, presimte uite, să-mi las mâna mai departe, condusă, dusă, pusă, dacă apare cineva de afară, tot n-o să poată vedea ce-mi arată ea mie, mai ales că nu arată ochilor, ci ca să spună aşa, ochiului cel neadormit şi, ca să-l deruteze pe nepoftit, ea uite ce-mi arată mie, fusta de caşmir, caşmiru-i larg, acopere totul, cu condiţia să nu ne speriem şi să facem gesturi atrăgătoare de atenţie, adică să păstrăm aceeaşi poziţie, vrea să spună: poziţiune, vrea să spună: atitudine în faţa vieţii

Uite, să port palma pe faţă, înţeleg? pricep? simt ce înseamnă o materie ca asta? aşa-i spun unii, materie, material, alţii o numesc o a doua piele, când ea o simte ca prima, aici, şi în timp şi în alte, să răsucesc palma, cu

dosul: simt vreo deosebire? niciuna, materia e vie, plină de vieţuiri, de palpit, respiră, transpiră, aspiră tot ce trece prin raza ei de inspiraţie şi numai pentru ne-femei este o oarecare mătase, o oarecare materie-primă, pentru femei-femei, cele de acolo, adică cea de-aici, mătasea face-parte; este, înţeleg eu? să fac un efort, poate uite, ca să mă convingă de nedeosebire, să introduc palma pe sus: văd, aud? miros că e exact aceeaşi? acum s-o cobor, încet, încetişor, ca să nu agăţ ochiurile cu unghiile, şi mai, până jos-jos, nu poate fi de ruşine atâta timp cât nu ne vede nimeni, nici chiar noi, care nu-ndrăznim să ne purtăm privirile-ntr-acolo, iar tu, băiat-bărbat, rămâi pe dinafară, rămâi la-gard, la-portiţă uite, să spun eu, dacă nu-i bine-aşa, cald, caldă, fierbinte, vie, vietoasă şi şi dacă n-ar fi teama-spaima că dă cineva peste noi, ea mi-ar da voie; cu mâna cealaltă, însă nu şi cu cealaltă, pe partea opusă, cam aşa, dar cu grijă: unghiile, bătăturile, spinii mâinilor neîngrijite şi, dac-am fi-n garaj: dac-am fi noi doi în garaj unde nu intră nimeni nepoftit, dac-am fi-n garajul ei, atunci poate că poate; poate mi-ar da voie să şi văd, cu ochii. poate că m-ar lăsa şi cu obrazul, e chiar mai sensibil decât şi, dac-am fi noi doi în garaja ei, m-ar lăsa cu totul, până la esenţial, acela încă nu, mai vedem noi, dar m-ar lăsa pe mine cu esenţialul meu, să am grijă să n-o, cum să spună, ca să nu vorbească de murdărit?; hai să spună: pătat, se zice că esenţa pătează, la internat se vorbeşte de cartografie pe cearşafuri, însă nu-i sigur că dă aceeaşi cartă de mătase ca pe bumbac, iar dacă da, ar fi păcat, mare păcat, deşi uite, ca să schimbăm şi vorba şi poziţia, atitudinea, să nu ne crape capul de durerea aceea, să discutăm despre ea, nu-i aşa că îmbrăcămintea femeii nu-i un oarecare obiect, un lucru neînsufleţit? când e lână, piele, mătase îi spunem lucruşor, nu-i aşa? nu-i aşa? ba da, ba da, ba da: cum se înalţă, se trezeşte, creşte uite, să pun mâna la ea, mâinile mele amândouă să le pun aici, să mă conving că i-au crescut vietăţile, peste noapte i-au răsărit vieţâţele, le văd? le simt? le?; doar singur spusesem că s-a schimbat: aşa e, nu doar schimbat, ci preschimbat,

răsschimbat, stră.

Aud ce spune ea? Ce-mi spune ea mie? Şi-nţeleg?

Atunci să-nţeleg! Să o-nţeleg uite, îi era foame şi frig îi era singurătate şi urât de sine şi de trupul ei mereu corp şi nehotărât dacă trece ori ba şi urâţit de atâta aşteptare şi nevenire, dar ea aştepta mai departe, visând la ciorapi de mătase: şi la chiloţi adevăraţi, nu din cei croiţi şi cusuţi de ea, din americă aspră, zgrunţuroasă, nealbă, mă rog, de ce neapărat din mătase? ar întreba un bărbat, doar ei nu se văd tot timpul ca puloverul, ca fusta, ca cizmele şi ca chiar ciorapii, între tivul fustei şi partea de sus a carâmbului? ei bine, să afle bărbatul viitor din mine ce-mi spune ea, deja femeie, locuind un trup şi nu un nenorocit de corp ca până adineauri: dacă haina face pe om, atunci chiloţii de mătase fac femeia, peste noapte: o-nfloresc, o explodează, o rodesc, făcând-o din copil, mamă – am înţeles eu?

uite, cam ca maicadomnului: fără să fi fost atinsă, cunoscută în cort, cum se spune în Biblie, se trezeşte grea; coaptă alta – ei, cine-a copt-o, altuit-o, îngrelat-o, dacă nu sfânta mătase? cine i-a dat mai întâi conţinut, abia după aceea formându-i forma, formele – şi nu de formă?

uite, să pun mâna, să i-o pun pe-peste tot, începând cu şoldurile – este că sunt? este; trecând la spate, cel de la mijloc, în fine, şoldurile de la fese – este că sunt? este că sunt; apoi să pun mâna aici, unde e întuneric de la caşmir şi să spun eu dacă mai ieri era ce nu era, spre deosebire de azi, când este şi cum mai este!

— Sabina, zic.

— Sunt aici, zice şi mă sărută iute şi e ca o pâlpâire de poală, gheaţă-foc.

Îmi ia capul între mâini şi mă sărută. Şi gura ei şi gura ei, guraeigura venind ritmic, grea de esenţe-grele, de sucul fieţii, ca trimise, aduse de bătăi de aripă, de naripă, fâlfâiri de foale de faşmir, cu friozne de fietate, de fizdă dulce şi fragă (fraga de ea!) – fura i-i ca ’aura.

— Sabina, am zis. Eu...

— Tu, a zis ea, în cealaltă pauză de sărut, apoi în următoarea: Tu – fără tine, ce-aş fi fost eu fără tine? Tu –

fără tine, nimica n-aş fi fost.

— Sabina, nu. Nu, de ce? Nu eu – noi doi. Mai adevărat: tu: fără tine, ce-aş fi fost? Nimic.

— Ba nu, zicea ea. Ba nu numai tu.

— Sabina, zisesem, fericit şi stingherit şi fericit de astfel de stângher. Dacă tu nu erai, nici eu n-aş fi fost. Dacă tu n-ai fi existat, ar fi trebuit să te inventez – am citit undeva, ori am scris altundeva – mă scutur şi mă zic: Şi Sabina. Şi eu, zic. Şi oare, mai zic.

— Bine, îmi povesteşti tu, cum trecem pe rând dincolo, în garajul meu – o să ne fie cam frig la început, dar mă-ncălzeşti: puf-puf – îmi faci puf-puf?

—' Fac, dar mai-nainte…

— Mă duc eu înainte, tu vii cam la un minut. Şi mă pufi. Pe-pe-peste tot, peste. După aceea te laşi să vezi cu ochii tăi. Tot ce-ai văzut numai cu ochii minţii şi-ai dorinţii. Dup-aceea.

— Dup-aceea, deocamdată – ascultă, Sabina…

— M-a pătruns frigul de când tot ascult. Şi n-aud.

— Nici eu. Sabina, te rog, să nu te superi că-ntreb… în exact acel moment:

— Zabineee!! – răcnise o babă dintr-o peşteră astupată. Ne-a trezit. M-a trezit, oricum, mi-a întrerupt zicerea din visul cufata şi cumoartea şi.

— Vin imediat, nu mai zbiera! a zbierat, de lângă urechea mea, o nepoată de mătuşă-sa – după care a dat să plece.

Am apucat-o de mână:

— O clipă! Am înţeles tot-tot ce mi-ai povestit despre… Dar n-am înţeles: Unde-i Fondul?

— Ceea? s-a încreţit Sabina la obraz.

— Blaga, zic. Sacii… mai zic. Fondul – unde-i?

Sabina şi-a smuls mâna din strânsoare. S-a retras o jumătate de pas. Cu amândouă mâinile îndepărtate de corp, mi-a arătat ceva. M-am uitat la palmele ei: nimic. Am ridicat din umeri. Ea, excedată:

— Dar ţi-am spus, ţi-am şi arătat, ce Dumnezeu, eşti chiar atât de cretin?

Am înghiţit în sec. Ea a schimbat tonul, a început să miorlăie:

— Dar ţi-am spuuus, nuuu? Ţi-am arătaaat, nu? Ba da!

— Ce tot...? mi-a scăpat.

— Cum, ce tot?! a revenit ea la tonul arţăgos de la început. Şi ceai adevărat! şi-a adus aminte, numărând pe degete. Şi zahăr la ceai. Şi lămâie la ceai, doar îţi place ceaiul, de asta mi-ai ars cratiţa şi perna mi-ai muiat-o, udat-o, pătat-o.

— Ce tot...?

Doamne, dar Sabina mea nu mai era Sabina mea, era o Sabină de la internatul lor, şi încă una de la faoarteţară şi încă o neregulată, altfel n-ar plimba în gură cu limba atâtea aluzii la neîndestulă.

— Sabina...

— ...Şi încă altele, de absolută necesitate, ceştile de ceai...

— Rosenthal...

— ...şi încă altele, de absolută, ca ceva demâncare; merinde; efemerinde. Toate graţie ţie! Ca un adevărat prieten la nevoie se cunoaşte, ne-ai acordat ajutor frăţesc.

— Mulţumesc! am întrerupt-o, închizând-rupând gura difuzorului.

Ea s-a ridicat pe vârfuri. Întinzând gâtul încoace, mi-a atins bărbia cu rama ochelarilor.

— Chiloţi, am zis şi iar am zis: mulţumesc. Din suflet – ca Basarabeanul am arătat, cu patru degete unite, sufletul de la lingurică. Mulţumesc.

— Dar nu numai. Şi nu de orice fel! a ridicat un deget, apoi: Din mătase! Un secret: De ordin intim, o taină.

— Nu vreau taine. Eu vreau...

— Ba vrei, taine – ascult-o: dintre toate lucruşoarele de la Consignaţie, ei singuri erau noi-nouţi, nepurtaţi; neumblaţi – le-aş zice: feciori mari. Neatinşi, altfel nu i-aş fi cumpă'...

— Am înţeles, poţi trece mai departe, la, de pildă, Fondul...

— …oricât ar fi fost din mătase, nu i-aş fi cumpărat, în materie de aşa ceva, mai bine lipsă, decât să nu fi prima.

— Am înţeles, eşti prima la chiloţi – dar n-am înţeles: Fondul Blaga.

— Ce-i cu el? Ce treabă ai tu cu el?

— Cum? Dar când mă opinteam la el, să-l car, aveam treabă?

— Bine, mi-am adus aminte – nu neg că te-ai opintit, cum zici, dar era al nostru, dreptul nostru să-l dăm.

— Să-l, ce?

— Să-l, în fine, cedăm.

— Să-l, în fine… Ce? Fondul? Cui?

— Cum, cui – unui anticar din Bucureşti – cam profitor, cumpără biblioteci întregi la metru linear de la naţionalizaţi, deblocaţi, evacuaţi. Pentru o bucată de pâine – hai două bucăţi. Ne-a dat un avans, din el l-am plătit pe bătrânul însărcinat cu De-aceea nu le-a ars, le-a pus în saci, sacii i-a aşezat la îndemână.

— Sabina… am zis încet-încet. Să-bi-naa!!! am strigat, ca să mă trezesc. Îţi mulţumesc din suflet. Mulţumesc.

— Încetează, sau vrei să-mi dai de înţeles că… Dar cu ce drept? fondul era proprietatea noastră, proprietatea mea, dacă n-ai ştiut.

— Am ştiut, dar…

— Eu sunt nepoata lui Blaga, nu tu – punct!

— Tu eşti, Sabina… Sabina, dar Lucian Blaga nu aparţine doar nepoa-te-şi, Lucian Blaga ne aparţine…

— Ia stai! m-a oprit Sabina. De ce-i spui: Lucian? Care Lucian?

— Cum, care, Dumnezeule Mare!? Aşa-l cheamă: Lucian

Bla.

— Da’ de unde! Liciniu, nu Lucian…

— Mie-mi spui cum îl cheamă? m-am înscorţoşat eu. Lucian!

— Liciniu, domnule!

— Lucian, domnişoară – nepoată a marelui poet,

filosof, dramaturg.

— Ce are Lucian al tău cu fondul meu? Unchiul n-a fost poet, nici filosof, a fost şi el acolo, un negustor de.

— Negustor de? Liciniu?

— Exact.

— Negustorul Liciniu nu-i unul şi acelaşi cu poetul?

— Nu...

— Sabina mi-a atins obrazul cu dosul mâinii (dar nu m-a trezit). A zis cineva că da? M-ai auzit pe mine pretinzând că? Nici măcar rude nu sunt – e plin Ardealul de Blaga.

— E plin Ardealul – mulţumesc. Deci, nu pe Lucian Blaga l-aţi vândut.

— A, nuuu! Ce idee!

— Sabina se prefăcuse într-o cuconiţă dintr-astea, - între: nici naţionalizată cinstit, nici naţionalizantă – la mijloc: cum e mai foarte rău.

— A-ha, nu. Ce idee! am repetat după ea.

— Dar ţi-am spuuus. Nici rude nu suntem, e plin Ardealul... E plin Ardealul! A şasea lovitură. A şaptea, cine le mai ţine socoteala. Aşa. Deci. Nu pentru Lucian asudasem, tremurasem, slujisem-cauza – la urma urmei, mă înnobilasem; ci pentru marele-negustor Liciniu – e plin Ardealul. Fondul Blaga nu era opera lui Lucian Blaga, gândită, scrisă, tipărită – aceea fusese arsă, în timp ce, ca un bou, executam orbeşte luminosul plan al Sabinei: dacă desfăceam un singur sac şi scoteam o singură carte – înţelegeam pe dată.

Trudisem la sustragerea (ilegală! pedepsibilă!), nu a cărţilor lui Blaga – pentru acela nicio nepoată nu plătise pe un arzător guşat să le pună în saci şi să le aşeze bine într-un anume loc în pivniţă, ca să fie mai uşor de sustras – nepoţica în chestiune, dacă auzise de Lucian, puţin îi păsa de el, pe ea durând-o sufletul de ciulin, de pălămidă, de pizda-ţigăncii – de cine ştie ce cărţulici ale negustorului, pentru acelea hoţul de anticar dăduse avansul, ca apoi să cumpere cartea cu sacul, cu metrul cub, cu biblioteca! N-are decât să dea bani hoţul de la Bucureşti pe câţiva saci

buni de almanahuri, sfaturi-practice-pentru-ţerani, cărticele-de-roga-cioni, în cel mai fericit caz poezii de Murăşan, moralnice învăţături de Ţichindeal, halimale de Bărac. – cărţi şi astea, foarte bine că au fost salvate de la foc, dar nu în hamul lor îmi băgasem de bunăvoie şi nesilit de nimeni, nu doar gâtul, dar şi capul. Pe urma mirosului. Ca un câine; sub coada căldurii.

Căţeaua: continua să mă mângâie pe obraz cu fruntea, să mă gâdile pe buza de sus cu buza de jos. Mirosea, de te-ngenunchea. M-a sărutat pe colţul gurii – nu mirosea a. Nu era ea, adevărata, în întregime o. Printre stropii împroşcaţi de clocot am zis:

— Sabina… Mai erau nişte saci…

— Nişte saci! a ironizat ea. Sigur că erau nişte saci!

— Saci care nu conţineau cărţile lui… Nu conţineau fondul lui unchiu-tău, negustorul de Unde-s?

— Care nu conţineau? Cine s-a uitat la conţinut? N-am desfăcut un singur sac, i-am cedat aşa, fără să verificăm conţinutul.

— Dar mai erau şi alţii! am urlat, mai degrabă am scheunat de durere. Nu era numai fondul vostru, era şi al meu – ce-aţi făcut cu el? unde-s sacii mei? Voi nu ştiţi să număraţi? Erau treizeci şi cinci de saci, numai şaisprezece erau ai voştri, fondul vostru – unde-s ceilalţi? Cei nouăsprezece ai mei!

— Cum, ai tăi? Sabina nu părea mirată, necum vinovată.

— Ai mei, furaţi de mine, cu mâinile astea!

— Dar cu sania mea. Tăinuiţi la mine…

— Tu vorbeşti ca despre hoţie…

— Dar singur ai spus că i-ai furat.

— Ca să-nţelegi că nouăsprezece erau ai mei, nu ai voştri. Am vrut să-mi fac şi eu un fond, fondul meu – l-aţi vândut şi pe al meu?

— Al tău! Nu scria pe el că-i al tău!

— L-aţi vândut! L-aţi dat pe bani – ce v-aţi luat cu banii de pe fondul meu: chiloţi? De mătase?

— Dar cum vorbeşti cu mine?

— Vorbesc! Ce-ai făcut cu cărţile mele, Sabina? Cu sacii mei, cu fondul meu – ce-ai făcut cu cărţile mele, Sabina?

Ea deschisese gura, pregătită să răspundă: ceva tăios, trimiţător la plimbare, definitiv – când a ţâşnit, ca un glas de caraulă în noapte răcnetul babei din peşteră:

— Zabineee!!! – pentru ultima oară în viaţa lui a răsunat subsolul.

Şi m-am trezit din coşmar. Şi ce bine, ce bine că nu era aşa în realitate; că era în nerealitate aşa; în relativitate. Numai în vis era posibil ca, nimic nu-i adevărat din viaţa asta, totu-i roman – am vrut să spun: vis. Şi ce noroc trezirea la timp, aici în coridor. Pe uşa din fund trebuie să scrie: „Frau & Herr Fleacă”;

Dacă m-aş apropia şi dac-aş bate şi-aş întreba de Zabine. Ar fi ce-ar fi. S-ar povesti. Cum eu, nu cum-eu, ci cum-ea, după ce răpitorii au răpit-ooo; şi-au dus-ooo; şi-au it-o, au us-o, at-o, ut-u, utut-o.

Aşa cred eu că speră ea. Căţeaua. Căţea de miroase-a căţea.

Nu a usturoi, precum căţelul şi sămânţul nostru, a ’izdiroi, ca ea. Căţea cedătoare – de fonduri.

Şi dacă-mi spune ca în vis, ca în coşmar că a chiar cedat – fondul. Pentru. Pentru de-mătase, cea-cei-cele făcătoare de trupuri din simple corpuri. Şi acelea rebegite de frig. Ar avea nevoie să fie pufpufuite. Pe-o parte, pe două părţi. Pe dinăuntru, pe-afară, bine-bine.

17

Aştept, ce să fac. Vine ea, vine azi-mâine. Iar dacă ea vine-vine şi azi şi mâine şi – eu de ce o mai aştept? Cu sufletu-n piept? Şi dacă ea: ea – eu de ce nu? De ce n-aş – o pe-a ei, aştepta-o, pe-a mea apleca-o? Fără ploaie, fără vânt, cu cracèle la pământ?

Mă oprisem la umbra Sabinei în floare, sub ’camurile ei două, care bat. Urâţică, fata; o nasoală; şi o jigărită, şleampătă, în plus ochelaristă. Şi mai în plus, antipatică, proastă cât cuprinde, neamproastă de necuprins. Are nu chiar toate Plăgile Egiptului, dar destule, ca să mă pună pe

fugă.

Or eu stau locului – ca tontului; cu gura căscată, mă zgâiesc la ea de parcă n-am mai văzut o lumina-lumii ca dânsa; mă zăbovesc cu ea şi-mi spun că, dacă nu va fi având alte, adevărate calităţi, dracu' s-o ia, cum mai ştie să întoarcă lumea pe cealaltă parte, pe mine cucerindu-mă şi ţinându-mă rob prin exact defecte. De-aceea stau şi stau la Sabina-n prag, aştept: mâţa-i cel mai important animal, când aştepţi.

Când te gândeşti că e foarte oarecare, neformată, dar formată atât cât să fie ţoapă – de aici bănuiala: trebuie să fie ţuţeşă, aşa am citit eu despre ţoape. Unde mai pui că are buza de sus mai scurtă, ca o rochiţă săltată-n vederea. Şi încă: trebuie să fie destul de bine unsă pe dinăuntru, chiar dacă pe dinafară arată o piele solzoasă, uscată, buzele crăpătoase – să existe o compensaţie a lubrifiaţiei? în plus, calcă nefemeieşte, ca să nu spun: bărbăteşte, tocmai pentru că nu-i adevărat, altfel m-ar înnebuni călcătura ei dintr-o bucată, fără graţie – dar ce-o fi graţia? Nu-i asta cea care te-nnebunează, de-ţi vine să te laşi în patru labe?

Orice-ar zice alţii, fata asta-i un mister. De nepătruns.

Dacă m-aş mai naşte-o dată, aş şti ce să fac: exact asta. Oricum, ce să nu fac: să nu modulez verbul a face.

Plecasem de la numărul 9 cam tot aşa cum plecasem de la numărul 6 (zic aşa, ca să fie mai caragial'), cu zece zile în urmă; sau şapte – sau câte vor fi fost, eu unul aflat pe şapte sârme. De acea dată am ajuns devreme la internat, uşa era larg descuiată:

Iorgu nu m-a ameninţat cu darea-afar' din internat, dar nici nu m-a mai cărat în spinarea-i de director ţăcănit, până la mama dracului, sus, la infirmerie; doamna domnului nu m-a-mbrăcat în Cămaşa Domnului, nimeni n-a mai alergat prin zăpadă, în miez de noapte, să-l caute pe doctorul Manuilă. Sau chiar Şovăială – dacă nu Bese. Ah, şi ce nevoie aş fi avut mai ales acum, nu atât de doctor cu doctoriile lui, cât de tata – să mă bată pe spinare:

«Măi băiete, dragu-tatii... Nu-i nimic, noi să fim

sănătoşi» – chiar când suntem bolnavi-copţi.

Aşa să fi fost, iar după mâna de tată să fi venit mână de mamă. Dar nimeni nu mi-a ieşit în cale; nimeni nu m-a ajutat măcar cu gândul să urc drumul Golgotei – întâi, până în dormitor, ca să-mi iau din cufăr o pijama curată; apoi până sus, la infirmerie; apoi şi mai sus: cincizeci de centimetri, în pat. Singur-singurel am urcat scările, singur m-am băgat în mormântul infirmeriei, în coşciugul alb – şi m-am predat.

Pierdusem lupta, pierdusem războiul.

M-am gândit după aceea: dacă n-aş fi fost atât de bolnav, m-aş fi sinucis. Însă nu mai aveam strop de viaţă în corpul meu, altă dată atât de sportiv; cum începusem să aiurez cam de pe când îmi desşiretam bocancii.

«Mă restabilesc, prind ceva puteri – şi mă sinucid! Pun punct vieţii mele, fără rost pe lume. Îmi curm destinul – ca să afle ea, bestia cu chip de om ce anume a făcut! Să-i pară rău, dar să fie prea târziu!»

Aşa-mi ziceam – şi continuam:

Să afle logodnica cui mă are, zâna-zâmbrelor, frumoasa din lac în puţă, înger-îngerunziul meu, crăiasa din Poveşti-Leordeni – să afle, reiau, că mi-am pus capăt zilelor, ca să mă mut în noaptea cea fără de maluri, pentru ea: din pricina ei. În al doilea rând să afle bunii prieteni Octavian şi Septimiu: prietenul lor cel bun zăcea, bolnav de moarte, singur-singurel, părăsit cu nepăsare într-o infirmerie de internat de provincie, fără mamă, fără tată, însă ei nu sacrificaseră pe altarul prieteniei măcar o jumătate de ceas cât cântărea un dus-întors pe la căpătâiul meu, unde să mă-ntrebe, în treacăt, altfel ce mai fac eu! că ei, de la mine se duc la ele, că tot treceau prin cartierul fetelor babei; hai să dea o raită, să mă-ntrebe dacă nu merg cu ei la curve.

Dacă totuşi nu mi-am curvat viaţa-mi inocentă şi imaculată, după ce-am fost în stare să umblu pe picioarele mele până la toaletă (uneori, chiar şi înapoi), a fost numai pentru că-mi stătea gândul la bieţii părinţi: nu purtau vreo vină, ei nici nu bănuiau în ce beznă a disperării oarbe

orbecăia orbul de unic fiu al lor, în căutare de Brăila Ideală. Căci – să stăm aşa, să judecăm – cine-ar fi tras consecinţele nefaste ale funestei decizii – cumva Sabina-Găina? Dar cumva-Sabina dovedise (numai vârf şi numai îndesat) că o coare-n dur de ceilalţi – în general, fiindcă-n special, i se pur şi simplu mineraliza de soarta mea: Maurul – cu datoria, îşi riscase viaţa sustrăgând cărţi interzise, epurate, cărând ca un bou în jug la ele – după ce căruţase ca o vacă lemne şi cărbuni de la dracu', n depozit şi s-a ales cu Mulţumirile noastre, tinere din ziua de azi, ai să mă scuzi că nu ştiu cum te cheamă şi mai pofteşte la un ceai veritabil. Să zicem că de la baborniţoia – că nu pretind mai mult, e-o legumă, un morcov în luna lui April – dar de la Sabina.

Nicio invitaţie pentru viitor (măcar gramatical). Adevărat, a făcut aluzie la un fel de mulţumire pentru cizme, cică – rămân la nivelul mării cizmelor, sunt băiat bine-crescut, nu-mi înalţ privirea şi reproşul până la celelalte, din mătase acelea şi care se trag ca o mănuşă pe picioare, mai degrabă arătând decât ascunzând miezul scôic al căpşunei vişineţe. Îmi ajunge; n-am văzut aşa ceva nici la marile doamne ale Sibiului drag şi parfumat şi plin de nici la actriţele de la Teatru – să zicem la cea mai elegantă şi mai frumoasă purtătoare de parfume, din ele doar puţine artificiale: Maud Mary…

Să-mi fi luat zilele?

— Sabina tot n-ar fi aflat (de la cine?) şi chiar de-ar fi auzit – să zicem: la Consignaţia, în timp ce-şi cumpăra mătăsiloţi, i-ar fi intrat pe-o ureche şi i-ar fi ieşit prin toate celelalte; să fiu mulţumit dacă nu s-ar fi bucurat în sinea ei, zicându-şi că bine-mi făcuse Dumnezeu când mă bătuse din pricină de pernă, cratiţă – asta-i Sabina. Cine altcineva să sufere de plecare mea pe cealaltă lume: Septimiu, Octavian? – i-am amintit: valul uitării s-ar fi aşternut indiferent, nemilos peste imaginea mea luminoasă de viitor cap de familie – dar asta-i viaţa: înainte mergătoare, unul naşte, altul n-are, măi Leano! Viii cu viile, morţii cu gaura sorţii (ăsta fiind destinul borţii).

Cine! Mama şi tata – cum să uite ei? Cine să-i consoleze? N-avem neamuri, să ne-nţeleagă, pe umărul, la pieptul cărora să mă bocească, mătuşile, verişoarele şi-or fi potrivind broboadele, şalurile pe malul Baikalului, dacă nu pe al Pacificului-Magnificului.

Cum am fost în stare să ţin între degete un condei, cum i-am scris. Ei, cui! Doar nu Sabinei (ar fi vrut ea!); Şoricicăi. Ea, sărăcuţa, îmi era adevărata, singura prietenă – şi dacă scap şi din încercarea asta, mă-nsor cu ea! Nu i-am scris de însurătoare, i-am dat de înţeles că, după însănătoşire „altfel or să-nflorească florile" – aluzie subtilă, ce mai încolo-ncoace. I-am trimis scrisoarea prin Robescu. Oltenetele mi s-a-ntors din oraş cu un pacheţel legat cruciş cu panglică albă: unsprezece scrisori, fiecare în plicul ei, gata de trimis (se vedea limpede smulsura timbrului, după renunţare). Pe fiecare plic: numele, adresa mea de la internat. Erau scrise cu creionul şi începeau aşa: „Iubitul meu iubit".

Le-am citit, le-am recitit, le-am învăţat pe de rost, îmi făceau bine pe la buba sufletului: ca o frunză de pătlagină, ca o foaie de ceapă coaptă; mă alinau scrisorile Şoricicăi ca o mână de fată pe fruntea-nfierbântată a mea, de adolescent intern şi basarabean şi grav bolnav la pat în infirmeria tristă a liceului, cimitir al tinereţii. Le-am citit, dar numai în absenţa lui Robete. De când făcea pe mesagerul, avea, n-avea treabă, urca la mine, cu creasta lui de cocoşete murete:

— Ş' al'fel cam ce mai faci, tu, mă? începea el, foarte indiferent.

— Păi cam ce să mai fac – bine! răspundeam de fiecare dată, cu aceeaşi prospeţime, fiindcă de soarta mea se interesase – când ar fi putut să-şi vază de-ale lui, interno-olteneşti.

Robescu scărpina văzduhul de deasupra crestei de păr adineauri potrivită din piaptăn ud, la oglinda spălătorului, se aşeza pe marginea patului meu, întâi cu o jumătate de bucă; apoi cu una întreagă; apoi cu amândouă – după o vreme ai fi zis că el e titularul patului.

Şi stătea. Şi nu mai pleca.

— Nu te duci la cantină, domnule? întrebam. A sunat demultişor.

— Lasă, neică, că mă duc, zicea el, dând din creastă – dar nu se mişca.

— Nu te duci la şcoală, domnule? întârzii…

— Lasă, neică, că nu-ntârziu, făcea el.

În prima seară, când îmi adusese scrisorile, îmi povestise în lung şi-n lat, de trei ori, cum o agăţase el pe Şoricica – «da' corect, neică şi galanton – pe fata-aia.» pe Corso, dimineaţa, înainte de cursuri, atunci îi dăduse scrisoarea mea. Cum ea, fără ca el s-o întrebe, a zis că-i dă întâlnire după masă – atunci venise cu „pachetu-ăla", făcea pe nebunul, că nu ştia ce conţine.

Asta fusese la început, însă în zilele următoare. Oricât de drag mi-ar fi fost, devenise plictisitor: şedea pe dunga patului, bătrâneţe, cu mâinile pe genunchi şi clătina din cap. Şi zicea uitându-se încolo, dincolo de sticla ferestrei, cu un nod tremurat în glas:

— Ce-om, neică, fata-aia! – dădea din cap a preţuire înlăcrimată. Ce om. – apoi îşi muta privirea la mine, lipindu-mi-o rece, de obraz.

De la a doua mutare am înţeles. Fireşte, ţineam mult la el, aş fi făcut orice pentru el – dar să i-o cedez pe Şoricica? Eu cu ce mai rămâneam? Cu urma, -n praf, a bicicletei? Prietenie, prietenie, dar nici aşa. Uneori Robete îşi lipea privirea-i udă, scursă de colţul pernei mele. Ştiam ce vede, ce-ar vrea să vadă: scrisorile, de unde concluzia că, totuşi, la aducere, nu-şi băgase-n ele pliscul de galinacete. Acum nu i-ar fi stricat dacă i le-aş fi povestit, i-aş fi comunicat „despre ce tratează", deşi mai bine l-aş lăsa pe neica să tragă concluzii – anume că şi lui i se adresa fata-aia cu „Iubitul meu iubit".

— Ce om, neică, fata-asta. – chiar de-a doua zi şi-o apropiase, ieri era fata-aia, acum se plimbau umăr în umăr pe Corso. Dom'le, ce om fata-asta.

A treia zi, în zori, m-a trezit. Urcase la mine de cum se trezise. Îşi făcuse numărul cu jalea-de-clasă, creasta-i

era leoarcă, apa din păr se amestecase cu ceala-şoareci, el mai posomorât ca de obicei.

— Ş-al'fel cam ce mai faci tu, mă? a rostit, s-a instalat pe pat. Dom'le, ce om, neică.

A stat, a stat. Clătina din cap, din ce în ce mai urgisit, mai obijduit – ba nu: astea-s moldovenisme, Robete, olteanregăţean era obidit – ca personajele din Camil Petrescu. Din ce în ce mai amplu, mai iute presant. M-am prefăcut că n-am descuiat codul. L-am obligat să vorbească în clar:

— Ziceam că dac-ai ceva de transmis – ştii tu cui... a zis. Ştiam foarte bine cui ar avea el de transmis – iar eu: o scrisorică de opt pagini îndesate. Dragoste creştinească şi neprihănită – pentru Neprihănica. Însă mi s-a rupt inima de tristeţea lumii adunată-n glasul, în sufletul, în freza colegului – am zis:

— Dă-mi o foaie de caiet, să-i scriu două vorbe lui Septimiu! Robete a făcut ochii cât cepele: îi ceream să rupă, el cu mâna lui, dintr-un caiet personal, o foaie? întreagă? Pentru un singur bilet?

— Biletu-i pentru fata-aia?

— Nu, dom'le, am zis. Ce, eşti surd? Cunoşti tu vreo fată: Septimiu? am glumit gros, dar cu efect fulgerător la Robete.

— Brava, neică, a zis el, ca soarele. Scrie-i lui Septimiu, că merită – 'ţi spui io că merită din plin...

A ieşit la trap; a revenit la galop – şi vesel, cu o foaie întreagă. În timp ce scriam, Robete m-a întrebat fără oprire, numai ce isprăveam răspunsul că el o lua de la cap cu:

— ...Dom'le, biletu-i adresat lui Septimiu, nu la altu'! Să ştiu, să nu fac chiprocouri, neică – bine, lui Septimiu, că merită, 'ţi spui io. – a plecat la şcoală uşurat şi uşure.

În biletul scris sub ochiul rotund, de gallus olteniensis al lui Prietenete, îl rugasem pe eretele-cu-gâtul-gol (septim) să-mi trimită „una-două din cărţile mele – ştii care..." Cum să nu ştie: cele din sacii din pivniţă (ah, dacă nu mă-mbolnăveam, mai făceam un transport, două, cu acei saci mă vedeam în rândul lumii, nu mai rămâneam

basarabean refugiat, umblând de colo-colo cu, în spinare, cuferele noastre speciale – semnul cel mai evident fiind cărţile, fondul; cine are cărţi multe, într-o încăpere, acela nu se mai mută aşa des – ba mai ştii: basarabenii de noi o ţineau tot într-o mutare, tocmai pentru că nu mai aveau cărţi.).

Robescu a coborât la cantină, asigurat: nu mă gândeam la Fata-asta. Am rămas cu prietenii mei externi. Tot glumind, Octavian şi Septimiu au început să scoată... Septimiu a extras primul din servietă şi mi-a aşezat pe piept două volume groase, de format mare, ne-legate, învelite în ţiplă. Le-am ştiut dintr-o ochire: Iliada şi Odiseea în traducerea lui Murnu, ediţia de lux tipărită la Fundaţiile Regale.

Nu-mi venea să cred, deşi le aveam pe piept: cum aşa, pe întuneric, la nimereală, dăduseră peste o asemenea comoară? în acest caz, dacă numai în acel sac (unu din şase) ar fi doar aceste volume – tot mă puteam considera norocos! Un băiat fericit (şi sedentarizat).

— Ce mână am avut! am exclamat, uitându-mă la prietenii mei, cu ochii larg deschişi, dar nu-i vedeam, încercam să „văd" cu buricele degetelor ceea ce nici nu bănuisem că ar putea fi. Ce ziceţi? Te rog – m-am adresat numai lui Septimiu – când le dai pe ale tale la legat, spune-mi, să le dau şi pe astea la acelaşi legător.

Mult după aceea m-am gândit că darea la acelaşi legător era, în ochii lui Septimiu, un semn de proastă creştere din partea mea: ca şi cum i-aş fi propus să mergem la acelaşi croitor, să ne facem haine identice, apoi să ne plimbăm împreună pe Corso.

Ştiam: şi el avea comoara, se afla în dulapul cu vitrină de cristal. Dulapul era tot timpul încuiat, însă văzusem: şi formatul şi ne-legatul.

Septimiu a promis cu grabă, apoi a scos.

— Nemaipomenit! am răcnit. Craii de Citea veche – şi încă în ediţia asta, cu ilustraţii de Tomaziu!

Eram acaparat de Mateiu, dar l-am văzut pe Octavian scoţând şi el din servietă volume de format obişnuit, cam

flendurite, pe alocuri lipite cu pap. Ochiul meu de bufniţă refugiată le înregistrase: primele patru volume din Istoria literaturii române contemporane de Lovinescu! Le-nfulecasem, le devorasem chiar la Octavian acasă; cu glas tare, ca să ţin minte, la virgulă.

A mai scos o carte grosolan legată în pânză vişinie – dar ce anume se afla între pânze? Nu doar o comoară, ci o grenadă, o bombă:

Mustul care fierbe de Goga…

— Ia stai! am zis, încruntându-mă: văzând titlul, mi s-a confirmat o anume bănuială. Dar Mustul care fierbe.

— Ba ia stai tu! m-a întrerupt Octavian, mi-a luat volumul din mâini, l-a vârât sub pernă: Tu eşti bolând? Ce zghieri aşè? Ştii că Goga nu-i doar epurat, ci interzis, ca Mein Kampf, ca Doina lui Eminescu… Dacă eşti prins cu… – şi a arătat din cap spre pernă – Canalu’ te mâncă! Şi pe tine, cititor, şi pe mine. Nu ţi-l las la internat, vii la mine-acas’ şi-l citeşti.

— Dar am fost la tine-acas’. Şi l-am citit, am zis, descumpănit.

— No, fain! – şi Octavian a dat să-l ia de sub pernă. No, lasă-mă să-l iau!

— Ba nu te las! am zis. E-al meu, nu? Dacă-i al meu, mă descurc – nu mă prind ei cu el, îl învelesc în hârtie de ziar, îi pun copertă de roman sovietic.

Septimiu a pompat din gât şi a făcut: «Pst! Pst!». Octavian, cu o mişcare de şarpe, nebănuită la el, a smuls cartea de sub pernă, a băgat-o-n servietă, a clănţănit încuietorile. A oftat, şi-a şters sudoarea de pe frunte.

— De ce-ai dat alarma? l-am întrebat, după o vreme, pe Septimiu.

— Venea cineva.

— Venea cineva! l-am imitat. Aşa-i la internat, mereu vine cineva.

— De-asta nu-ţi las Mustul… a făcut Octavian.

— Dar nu toţi cei care vin la internat mă caută de cărţi…

— Las’ că ştim noi cum e la internat, a spus Septimiu.

— Ştii, pe dracu'! E-ntâia oară-n când pui piciorul într-un internat.

— Să sperăm că şi pentru ultima... Nu-i mai înţelept să citeşti la mine-acasă? Şi la Octavian? Internatul ăsta nu-i de tine.

— N-o fi el, dar eu sunt. Lăsaţi, băieţi, dacă mă-nsor cu Prinţesa de Noailles, ne mutăm în gazdă, găsim o odaie cu accese la vreun cheferist din Cartierul Gării – uite, Octavian pune o vorbă bună prin vecini.

— Ce vecini! Dacă-i vorba de prinţesă, pôte să şază la noi! în odaia dinentre!

— Bancuri de-ale voastre, a făcut Septimiu, după o vreme.

— Cine nu le pricepe ăla îi! am zis.

— Ba chiar din contra! mi-a întors-o Septimiu. Însănătoşire grabnică şi spor la franţuzoaică – vii mâine la şcoală? Sau, ca tot creştinul: de luni?

S-au hăhăit o vreme, apoi au şters-o.

Am vârât cărţile sub pernă, la îndemână; pentru că perna nu le acoperea, pe unele le-am pus pe piept, pe sub pătură. Nu mi le putea smulge nimeni – pe astea.

18

Era bine aşa. Aşa, cu cărţi. Cu cărţi eşti fără frică. Cine are carte are parte şi are casă – chiar de n-are. Cel care are cărţi poa' să nu mai aibă părţi – am zis şi eu aşa, ca să arăt că atunci îmi păsa mai puţin de logodnica şi de femeia mea, neavută.

Era bine. Foarte bine. Cu cărţi:

Dacă în gura unui singur sac din cei şase duşi la Septimiu (nu-l vedeam pe marele-amic scotocind în adânc şi în toţi şase) se nimeriseră asemenea (şi atât de asemenea!) cărţi – dar mai departe, mai spre fund? mai alături? în ceilalţi, în toţi ceilalţi?

Cel mai înţelept lucru: să-mi smulg din cap, din inimă, din măruntaie – fondul. Fondul meu cel personal. Cel despre care nu ştiu nimic, din ce era alcătuit, cât de alcătuit. Fondul meu, pe care nenorocitele de naţionalizate mi-l naţionalizaseră – le priveşte, cedeze-l (auzi: Fondul

Liciniu!)! L-ar fi cedat şi pe Lucian, dacă le-ar fi fost neam, neamproastele, ţoapele, neştiutoarele de carte, proastele dracului de capre şi de găini şi de vaci – la vaga bădrână de Vrau Vleacă nici nu vreau să mă gândesc, aş scoate-o din cauză, oară cu bani a fost, ţoapă a rămas, chiar făr' de parale – dar nepoa'-sa, viţică-sa de Zabine?

Înţeleg că lipsurile de tot felul: frigul, foamea, spaima te micesc, te împuţinează la cap – dar nici chiar aşa, până la tâmpeală! Altfel, cum să-i zic: chelbei îi lipseau chiloţii de mătase! – şi p'lovăr de lână englezească, mă rog frumos, că o ţurcană d-a noastră, neaoş-locală, aborigen-carpatină nu i-ar fi ţinut-o la cald. Nu zic ba: de crăpel să-şi fi luat, că vedeai prin ele de câtă foame făcuseră – dar serviciu de ceai Rosenthal? Cofeturi de cofetărie? Le cădea blazonul, de-ar fi băut din ceşti ne-rosenthale? îi picau Oarbei ochelarăşii dacă-şi cumpăra alţii, din altceva, din altă parte, nu de la Consignaţie? Ciorapi tot aşa? Cizmuliţe cum n-am mai văzut pe-acest rotund pământ?

Ce altceva i s-ar mai fi clătinat, holticăit, scuturat, răsturnat, căzut – dacă umbla mai departe în ciorapi normali, de om normal în timpuri ne-normale? Dar are ea picioare pentru de-mătase? De pentru mătase? Ce să mai spun de teoria propusă (mie, la zid), cu exemplificări, în becea milituş'-şi, cu mâna mea condusă de ea în persoană pe la mătăsuri de tot soiul şi noroc că nu-mi dădeam seama ce fac, fiind cam foarte grav bolnav, altfel aş fi murit de ruşine, că ce-mi face ea, fată de liceu şi de familie, mie, adolescent şi neiniţiat – Doamne-Dumnezeule, dar asta nu se face, oricât de greu de explicat ar fi teoria, oricât de Tomanecredinciosul aş fi fost (şi nu eram, aş fi crezut şi fără să pipăi întâi, abia apoi să urlu, ca Arghezi), dar, domnule, să-mi iei mâna, profitând de boala necruţătoare şi foarte gravă şi să mi-o pui la puţa ta, prin faţă, zău că nu se orişicâtuşi, suntem oameni, nu animale, de să ne punem mâinile cruciş la eu la ea, ea la mine, de tot, de tot, de să ne explodeze timpanele, ca şi cum pe ele ni le-am fi pus cruciş, pe-ntuneric şi bine-bine, nu e ceva mai sfânt pe lumea asta decât să pui tu mâna ta la puţa ei divină, dar o

mai şi iei de-acolo, că cine garantează că nu vine careva şi dă peste noi şi ne vede cum ne-o băgăm unul altuia, până-n plăsele, nu zic ba, o fi mătasea lucru bun, viu, dulce la purtat şi mai dulce la pus mâna, accept că va fi exercitând o influenţă benefică asupra dezvoltării organelor interne şi externe la fetele noastre dragi, dar din fondul meu, domnule? Să-şi fi luat din fundul ei poponeţic şi exact în acest scop adus pe lume, nu din sudoarea sângelui frunţii mele de hamal, trăgând în ham’ la sanie, cu permanentă spaimă de miliţieni şi securişti şi, concluzie: de Canal, cu boala pălindu-mă drept aici, în numele tatălui, tocmai, fiindcă am tras ca un bivol în jugul sacilor! Şi ea îi cedează! Iar cu banii obţinuţi, îşi cumpără. Dar, atenţie: nu orice fel de chiloţi – numai din mătase, altfel îi cauzează!

Şi jur că înţeleg dorinţa, de-aş fi fată şi eu aş tânji după oleacă de mătase şi-un pic de lână englezească – dar pe spinarea altuia? Mama lor de-de de că nici nu ştiu ce să le mai zic, nici curve nu merită să le faci – oţostroafele, beznicolele, rumegătoarele, patrupedestrele! L-au vândut pe Liciniu al lor, cu aceeaşi seninătate l-ar fi „cedat” şi pe Lucian, dacă l-ar fi moştenit. Deşi, ce-ar fi fost mai bine: să-l vânză pe lămâi, ciorapi, chiloţi unui hoţ de anticar bucureştean (însă, aşa hoţ şi bucureştean cum este acela, vinde carte, nu o arde?) ori să-l lase în pivniţă, ca să-l ardă analfabetizatorii de tovarăşi? Nu-mi plac problemele puse în termeni de ori-ori – de ce-aş alege între două rele, chiar acum, când se zice că nu mai există bine şi că Dumnezeu a murit?

Ce-aş fi făcut eu? Aş fi făcut, de la bun început, altceva: Dacă tot aş fi fost de meşă cu prăpăditul arzător de cărţi, aş fi salvat de la foc scriitori adevăraţi, cărţi bune, nu ciurucuri (acelea oricum, nu pier) – n-am apucat să văd ce anume adunase la viaţa lui negustorul Liciniu, însă judecând după moştenitoare. Eu aş fi scos din gura focului cărţi şi autori ameninţaţi – autori fără de care noi, Românii, nu putem pretinde că existăm. Aş fi luat-o prosteşte, băbeşte, alfabetic: Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Caragiale (Tatăl şi Fiul), Eminescu, Goga, Haşdeu,

Homer, Kogălniceanu, Lovinescu, Maiorescu, Stere... L-am pus pe Homer la ai noştri, fiindcă o traducere ca a lui Murnu ne dă dreptul să zicem că Marele Orb era un pic şi român – în fine, thrac. Numai că, dacă intru în logica asta, de unde bani, ca să-l mituiesc pe prăpădit? Ne-am fi cotizat noi trei, eu aş fi vândut servieta, chiar paltonul şi mai dă-o-ncolo: dacă Septimiu ar fi discutat bărbăteşte cu taică-său, agronomul ar fi scos din buzunar suma.

Bine că ceilalţi saci duşi în pivniţă la Septimiu se află în siguranţă. Alţi oameni, părinţii lui Septimiu; altă lume – deşi aparent fac parte din aceeaşi clasă, pătură, castă cu muierile astea. Adevărat: ai lui nu rabdă de foame, nici de frig, n-au cunoscut jena materială, n-au fost siliţi să vândă din cărţi, ca să cumpere pâine şi zahăr şi încălţăminte nespartă – dar sunt convins: ei ar prefera să bea ceaiul neîndulcit, decât să cedeze biblioteca, fondul lor, cărţile – fie ele personale, fie lăsate la ei, în păstrare.

Sacii: şase. Nici mai mulţi, dar nici mai puţini. Şase saci plini. Plini-ochi cu cărţi. Şase saci, unul lângă altul, rezemaţi de zid, pe două rânduri; foarte inegale, dar aşa-i la cu-soţ. Patru la perete, doi dincoace, ca să economisim grosimea, să ocupăm cât mai puţin loc în pivniţa altuia – aşa că Septimiu, grăbit, va fi umblat în cel mult doi saci. A căutat numai în cei doi din faţă. Oricât de amestecate, vânturate, furcuite ar fi fost cărţile, înainte de a fi băgate în saci (în vederea arderii – altfel cum?), uite că proporţia de cărţi bune, de valoare este, totuşi, mare. Chiar foarte! Dacă ziceam că numai o carte din zece intră în categoria celor aduse de băieţi, sunt om bogat! miliardar – şi, atenţie: Septimiu a scotocit numai într-un sac, hai doi şi numai în gura lor – dar ceilalţi, dar în adânc?

Admit: or fi şi ciurucuri. – nu mai spun aşa, pe timpurile astea şi cărţile neinteresante devin interesante, pentru că epuratorii de la răsărit vor să le şteargă pe toate de pe faţa pământului, ca să fie ca la ei, după revoluţia bolşevică, începutul lumii: pământul netocmit şi gol, cum atât de bine şi atât de prevăzător zice romancierul Bibliei. De pildă Mustul care fierbe de Goga: dacă aş fi dat peste el

la Şeica, l-aş fi pasat domnişoarei – ce să fi făcut cu o culegere de articole scrise, hăt, demult (am răsfoit la Septimiu şi un volum de articole de Eminescu – admit: sunt eu prea mic, necopt pentru aşa ceva, însă asta este: la vârsta pe care o am încă nu m-au făcut praf)? însă de când ştiu că Goga e total interzis, mi s-a trezit interesul – tocmai, pentru că mi se interzice accesul! Cărţile sunt ca femeile, ascultă ce-ţi spun eu, care mă pricep în materie: cu cât sunt mai ascunse, mai mascate, mai interzise, cu atât mai tentante; mai de-dorit, mai de-gândit numai şi numai şi numai la.

Dar de ce-l luase Octavian înapoi? Din grijă faţă de mine: să nu fiu arestat dacă sunt prins cu Mustul., iar trioul nostru să rămână un duo (ultimul banc reacţionar: o formaţie de cameră, Cvartetul cutare trebuie să plece în Occident, pentru concerte, numai că tovarăşul de la cadre, vânjosul paznic al purităţii ideologice a populaţiei paşnice se opune: dosarele a doi muzicieni au pete – îi consolează pe ceilalţi doi trimişi, dându-le o indicaţiune preţioasă: «Lăsaţi, tovarăşi, că comuniştii-a cunoscut momente şi mai grele – o să cântaţi matale mai cu inimă, ca să faceţi mai multă muzică şi să nu se-observe că lipseşte doi dintre mata...»).

Da. Numai că Octavian ştie ce hram poartă Mustul; cât de periculos este – atunci de ce l-a mai adus? Doar aşa, să mi-l arate? ca să ştiu eu că sunt proprietarul unei asemenea cărţi? Da, e plauzibilă varianta. Deşi cam prea brusc a băgat-o în servietă, după ce mi-o dăduse. De ce?

De ce! De-aia! – aşa răspund când răspunsul nu-mi face plăcere; ba îmi face neplăcere. Chiar rău.

De-aia, pentru că volumul legat grosolan, în pânză vişinie. Se întâmplă ca mai multe exemplare din aceeaşi carte, date la acelaşi legător, să devină asemănătoare – prin legătură. Numai că eu ştiu din chiar gura lui Octavian: Mustul. lui fusese legat de un vecin, cheferist la pensie, care lucrase cu ce avusese la îndemână, cum se pricepuse. Necazul: cheferistul lega, nu cu clei, ci cu pap, ceea ce atrăgea şoarecii. Octavian păstra cărţile legate de vecin

într-un cufăr de tablă, de când şoarecii îi roseseră, printre altele şi volumul Mustul care fierbe de Goga. îi ciupiseră, într-un colţ, coperta.

De-aia! Şi exemplarul meu, adus de Octavian, din pivniţa lui Septimiu, avea colţul copertei ciuntit. Nu-l văzusem cu ochii, dar cât îl ţinusem sub pernă, îl pipăisem – degetele rămăseseră cu amintirea lipsei, din copertă, a unui colţ. De ce?

De-aia! Septimiu îmi adusese ce-i cerusem prin bilet: „cărţi de-ale mele, ştii tu care.”; adică din sacii mei aflaţi în pivniţa lor – pe când Octavian (lui nu-i scrisesem prin Robete, nu-i cerusem nimic), prieten, aflând de la Septimiu că eu, ca oricare bolnav la pat poftesc cărţi, s-a executat: a alergat până acasă, dincolo de Gară şi mi-a adus. Ce mi-a adus? Cărţi de-ale lui. Cele patru volume din Istoria literaturii. de Lovinescu sunt ale lui Octavian, ce Dumnezeu, doar le cunosc după. desenul flendurit al copertelor din hârtie proastă, sfărâmicioasă, după lipiturile şi

„Opriturile” cu hârtie de caiet, liniată…

Întrebare: va fi avut timp Octavian să dea pe-acasă? Atunci cum de-a venit la internat în acelaşi timp cu Robescu? Doar dacă a chiulit de la ultima oră. Dar Septimiu? Locuieşte aproape de liceu, ar fi putut să treacă pe-acasă într-o recreaţie.

De ce? De-aia!

De-aia – stranie coincidenţă, cum se scrie: Septimiu a adus, din pivniţă, din sacii cu cărţi de-ale mele exact acele volume pe care le privisem cu admiraţie, cu jind, în casa lor. Homer se afla în dulapul cu vitrină de cristal, iar Craii… – părea a fi tot cel din casa lor, după ţipla sfâşiată în colţul dreapta-sus.

De ce? De-aia! înseamnă că Septimiu a avut timp să cerceteze cărţile din saci şi să-mi aducă exact acele volume care-mi făceau plăcere.

Şi iarăşi. Nu-i necesar să scot de sub pernă Craii… Iliada, Odiseea, ca să verific ceea ce înregistrasem din prima secundă; nu aveam nevoie să verific ceea ce *nu*

văzusem: ştampila Astrei; ştampila ovală, binecunoscută, aplicată pe pagina de gardă, pe prima pagină de text, apoi cam din sută în sută de pagini... Una din două: prietenii mei aduseseră cărţi de-ale lor, deci are să trebuiască să le restitui; ori. Dar nu există niciun ori. Recapitulăm: îi scriu lui Septimiu prin Robete. Septimiu îmi aduce din cărţile mele. De-ale mele? Ori de-ale lui? Octavian la fel – dar n-au spus ale cui sunt cărţile – de ce? Şi dacă nimerisem peste nişte saci conţinând cărţi fără ştampila Astrei? Nu se poate: o carte, de cum intră pe uşa Astrei, primeşte ştampila ovală.

Înseamnă că înseamnă că de ce? înseamnă că de-aia!

În plimbările noastre de elevi, de juni intelectuali, în discuţiile (înalte) al noastre se revenea mereu la marea (şi eterna) problemă: Octavian susţinea că frumosul schimbă (sau are să schimbe) lumea – şi trăgea pe spuza lui: poezia; Septimiu îl lăsa o vreme, apoi:

— Frumosul? Ce-i acela frumos? Cu ce se mănâncă? Nici vorbă ca o categorie atât de dependentă de umoarea fiecărui individ să mântuie lumea. Dacă există o salvare, aceea are să vină de la adevăr!

Octavian observa: adevărul nu e mai obiectiv, mai independent de umoarea fiecărui individ, decât frumosul. Apoi se încăierau pe tema: ce este obiectiv, până unde merge subiectivul, iar când oboseau, se întorceau spre mine:

— Tu ce crezi? Ce are să mântuie lumea? Frumosul (lui Octavian)? Adevărul (după Septimiu)?

Înălţam din umeri, roşind un pic, ziceam ce mai zisesem:

— Nu ştiu! N-am lecturi filosofice – pentru mine, filosofia... încercasem o dată, de două, de nouă ori: nu mergea.

Priveam cu adânc respect – chiar cu participare (mută) la spectacolul ei, propus de Septimiu şi de Octavian – atât. Eram spectator la un meci de fotbal. Participant – dar în gând, ca un spectator. Într-o zi, prietenii s-a răsucit către mine altfel, nu o mai făceau din politeţe, păreau

foarte grăbiţi şi, mi se păruse, speriaţi de ceva. Nu m-au lăsat să debitez rolişorul cel cu tava – că nu ştiu, că n-am lecturi – m-au înghesuit cu piepturile într-un zid de cetate (eram pe Harteneck) şi m-au somat să răspund, ce dracu'!

— Ţi-ai format o idee a ta, ţi-ai dat un răspuns numai al tău, a zis Septimiu. Ai o opinie-asupra – chiar dacă ceteşti numai roma-ne!

— Chiar aşa, a întărit Octavian. Ce spun romanele cu care-ţi pierzi timpul? Trebuie să dea un răspuns la ceva, doar şi ele-s un fel de eleve de liceu, obligate să răspundă când sunt scoase la tablă.

— Ce zic romanele tale? Ce răspunsuri dau la marele întrebări care nu ne lasă să fumăm în pace?

— Ce zic romanele mele! Ce să zică, zic ba una, ba alta, dar până acum nu le-am auzit să dea răspunsuri la probleme atât de grave, de acute ca mântuirea lumii, ca: de ce ne-am mai născut, dacă tot murim. Nu e rostul lor să dea răspunsuri.

— Atunci ce face el, romanul (Septimiu)? La ce slujeşte (Octavian)?

Ce face el, romanul. La ce slujeşte – nu mă întrebasem până atunci. Iar atunci, gândindu-mă, am ajuns pe loc la concluzia că romanul nu face mare lucru şi nu-i de folos. Ba parcă-parcă la ceva tot ar fi bun, săracul: povesteşte, ca să ne mai treacă timpul.

Prietenii mei erau la curent şi cu asta (că romanul povesteşte), însă continuau să mă ţină sub foc încrucişat: poate că unui romancier îi va fi scăpat un sfert de răspuns la sfârşitul unui roman în opt volume – care?; sau poate că un personaj, purtătorul de cuvânt al autorului a zis ceva, într-o împrejurare mai aşa, oricum, nu foarte importantă (tocmai de aceea răspunsul ar putea fi important!), ceva care să semene a răspuns la problemele noastre. Sau nu voi fi citit eu romanul cel bun, răspunzător la întrebările esenţiale.

Asta m-a aruncat în tulburare: cetisem, vorba lui Septimiu, neatent; sau (şi) nu cetisem romanul cel precis-răspunzător. Deşi citisem despre asemenea dezbateri, mai

ales în romanele ruseşti – în cele neruseşi, dar foarte-proaste – dar, culmea, şi în cele bune, ale marilor autori. Din păcate, pe mine tocmai acele pasaje mă plictiseau (poate fiindcă sunt basarabean – deşi ar fi fost motiv să-mi placă): le găseam aceste dezbateri despre lume şi viaţă la Tolstoi, la Dostoievski, la Cehov – ca să nu mai pomenesc de cei mărunţi (dar mărunţii lor sunt uriaşi pe lângă ai noştri), sub forma (vreau să spun: în forma de piesă) clasică: Ivan Ivană'ci face cunoştinţă cu Vasili Vasil'ici, în tren şi nici n-apucă să se desco-toşmănească de cotoşme, să pună de ceai în samovarul de la subţioară, măcar să se prezinte ca lumea, să spuie fiecare de unde e de loc, câte suflete are acela – că unul din ei (ori amândoi deodată) se întreabă, ruseşte:

— Dar oare va fi existând Dumnezeu? Dar Sfânta Treime? Şi cum va fi fiind situaţia cu mântuirea? – când te gândeşti că, pe de-o parte, nu-ţi poţi influenţa destinul, pe de alta nu-l poţi lăsa de izbelişte, în voia sorţii. Ce veşti de la moarte: tot aşa, tot aşa: inevitabilă? Eh, dacă omul (celovek-ul, desigur) ar fi veşnic – tot într-un guleai ar ţine-o! Şi tot într-o pocăinţă, dar nu una de formă şi mărunţică – una zdravănă, nesfârşită, precum Rossia, frăţioare, sufleţel! Dar viaţa? Eh, viaţa – că decât una ca asta, mai bine alta, mai.

Şi dă-i şi luptă-i, cum bine zice Dadamiţă Ganganache. Cel puţin zece din aceşti Ivani 'Vanâci se întrebaseră, între un stacan cu votcă şi un borcan cu ciuperci murate, dacă omenirea are să fie mântuită de – de ce anume: de milă, ori de pedeapsă? de pace, ori de frumos, de adevăr, au de liubire? însă nu luasem în serios nici întrebările lor, puse din inerţie, din plictis (Ce plictiseală pe lumea asta, domnilor!), nici răspunsurile lor de beţivani de votcă – deşi nu doar Ruşii trag la măsea şi intră în vorbă cu necunoscuţi prin trenuri, prin gări, prin bordeluri, prin săli de aşteptare, iar dacă răzbătea ceva ca un adevăr (ba nu: ca o zare de frumos aşezându-se bine), atunci acesta era impresia-generală, cea avută de tine, cititor de romane, după ce ai terminat de citit un roman

bun şi te uiţi aşa, fără neapărat să priveşti, vezi pe deasupra cărţii, înainte de a te apuca tu de cartea ta, de romanul numai al tău.

Până atunci.

Până atunci mântuirea lumii are să vină de la prietenie: ce prieteni grozavi, prietenii mei!

Atât de buni, încât ai zice că sunt personaje de roman – fireşte, vorbesc de romanul meu.

19

O aştept. Să vină.

Să-mi spună, de ce?

Să-mi explice, cu toate că ea nu explică, zice că n-are ce, zice să fac eu un efort să înţeleg, zice că dacă mie mi-e dat să nu-nţeleg ce se-ntâmplă pe lumea asta, a femeilor, la ce bun să se mai ostenească ea? Ce să mai?

— Ce să mai...?! face ea din mână şi din cap şi din privire şi din lehamite – resemnată.

Se înşală în privinţa neînţelegerii mele structurale a fenomenului femeie, însă trec peste asta, fiindcă ea nu-i femeie, ca să-mi dea lecţii de bărbăţie, să mă bată la palmă că n-am ştiut, ieri, cu ce se mănâncă femeia – dar ia să mă-ntrebe azi!

Acum pot să mă-ntorc la ce-să-mai.

Am început să-l cunosc (vorbesc de cel însoţit de datul din mână, cu lehamite) din timpul „inventarului" Astrei. Nu l-am remarcat la vreunul de vârsta mea, numai la adulţi: ei au obosit, primii; oboseală şi frică şi iar oboseală de frică – de atâta frică pe cap de român, că te-ntrebi: ăştia să fie urmaşii Romei?! Se întâlnesc doi cunoscuţi, doi prieteni; unul întreabă cum i-a fost celuilalt viaţa de când nu s-au văzut (şi muuultă vreme a trecut, cu naţionalizarea, deblocarea, cotele, epurările, colhozizarea, reformarea învăţământului, dosarul la slujbă, dosarul băiatului la facultate, al fetiţei, la şcoala elementară, cu arestarea, cu liberarea, re-arestarea, cu.); celălalt începe să răspundă, rosteşte o propoziţiune, două, jumătate din a treia – apoi:

— Ce să mai...? – şi dă din mână înfricoşat, lehămitit,

ostenit de eforturile de adineauri, să răspundă la întrebarea prietenoasă a prietenului şi în acelaşi timp, cu un fel de excitaţie, cu adevărată aţâţare, chiar cu o poftă a fricii (e-he, câte ar fi de povestit, dacă.).

Dacă, ce? Dacă, de-o pildă, n-ar fi deja povestit – şi, de n-ar fi povestit el, de ce mai întreabă întrebătorul, el nu-şi poate da singur răspunsuri? – ce dracu', nu ştie cum e viaţa? Nu ştie că «Ce să mai.» a devenit răspuns la toate întrebările?

A intrat spaimă-n oameni. Adânc, trainic. Mai demult, pe la începutul năvălirii, nu fusese decât surpriza – vorbeau basarabenii, bucovinenii, dar cine să-i ia în seamă; apoi ceva – ceva înţeleseră până şi nerefugiaţii: degeaba te opui tu, om, cetăţean de rând „măsurilor" (cum le spun năvălitorii la toate nedreptăţile şi răutăţile): măsurile acelea se aplică, oricât te-ai încontra tu, oricât ai încerca să stai de vorbă cu ultimul stricător-aplicător: activistul, miliţianul, eventual securistul – dar aceia nu discută, ei execută un ordin iar tu, dacă ai mâncărici la limbă, ai ocazia să ţi-l domoleşti scărpinându-ţi „punctul de vedere" – la Canal. Ori la Aiud. Sigur, mai întâi la Jilava – cea care e exact aşa cum numele o trădează.

A intrat spaima în oameni. De aceea tac şi-noată cum zice zicala. Tata spune că asta a făcut poporul nostru de când a holbat ochii pe lume: a tăcut şi a-notat – altfel s-ar fi-necat, dracului, dacă deschidea gura să cârtească: îi intra apă; şi a intrat el (poporul) la apă. Mai zice tata că una din marile prostii ale proştilor de comunişti e povestea cu istoria făcută de mase (dar ei, bolşevicii, erau vreo cinci de toţi, când au dat Lovitura de Iarnă). Mari boi cei care cred una ca asta – dar şi mai mari cei ce spun.

«Istoria, domnule, este făcută de trei factori», zice tata. «Factorul geografie – că geografia-i mama istoriei: spune-mi unde te afli pe hartă şi-ţi spun ce-ai păţit de-a lungul veacurilor; factorul întâmplare şi factorul berbec. Care mase-largi? Masele mai largi, mai înguste alcătuiesc turma, iar turma se ia după berbec şi la bine şi la rău».

Aşa o fi, aşa este. Aşa să fie? Dacă-i aşa, de ce nu se

iau masele turmoase după berbec, să urce la munte, ca parti-zani? Aceia, aşa puţini, măcar au făcut câte ceva, că tot nu mai pot da înapoi, fie că sunt căutaţi, pentru ce fuseseră: legionari, popi, ofiţeri; fie pentru ce făcuseră de curând: nu s-au lăsat colectivizaţi cu de-a sila, au tras clopotele, au pus mâna pe furci, au pus mâna pe câte un tovarăş, l-au bătut cu urzici la cur, l-au silit să-şi înghită carnetul, dar după ce comuniştii au pus pe ei artileria şi aviaţia, cei care scăpaseră cu viaţă – şi n-au nimerit la Canal – mai trăiesc şi azi (sus la munte, sus la munte – la izvor!). Mai fac câte ceva copiii: se joacă de-a războiul, iar comuniştii îi bagă la „organizaţie paramilitară" – n-or fi având arme, dar făceau ei: pac! şi bum! din gură?

Nu le-a mai rămas oamenilor, ca să se opună – să facă opoziţie, cum se spune – decât gura. Şi-o folosesc uneori ca să „critice regimul" atunci intră la puşcărie, pentru. „Agitaţie contrarevoluţionară", dar şi asta e ceva, se cheamă că e un fel de rezistenţă (pe gură). Numai că organul s-a degradat, acum slujeşte oamenilor (masele largi) cât să spună:

— Ce să mai...?

Am uneori impresia că oamenii sunt cuprinşi de o secretă bucurie când îi întrebi cum le merge – au prilejul să dea din mână, să-şi boţească, nefericească obrazul şi să rezume o viaţă de om, o viaţă de turmă prin: – Ce să mai...?

Am aproape certitudinea că oamenilor le convine situaţia de faţă când, pentru un cuvânt rostit ori presupus a fi, sunt ridicaţi şi duşi la Canal. Ce-să-mai-ul a devenit tare bun la casa omului: înlocuieşte orice, ţine loc de orice, face, în locul tău, treabă de slugă – dar mai ales treabă de stăpân, liber. Aşa că tu poţi să rezişti, dormind.

«E-he, ce-aş mai face şi-aş mai drege», zice, dă de înţeles rostitorul de ce-să-mai, «dacă teroarea comunistă n-ar fi atât de mare, tare, totală. Şi ce opoziţie aş face – de mi s-ar da voie; şi nişte mijloace. Dar fiindcă neamul nostru-i făr' de noroc, toţi răii se năpustesc asupra lui, să-i dea la cap, la cap. Iar acum, sub ăştia, ne sunt pândite,

pedepsite, nu numai vorbele, dar şi gândurile! şi visele. Nu-i nimic de făcut, ce să mai fie? Revoltă cu mâinile goale? Cu pieptul gol, ca prostul? Oi fi eu cum oi fi, adică nu din cale-afară de curajos, dar tâmpit, nu! oricum, câte ar fi de povestit, de spus, de discutat – dacă. Dacă, mă-nţelegi, înţelege-mă, doar româneşte vorbesc – ce să mai.»

Ei, da: câte ar fi de povestit – dacă ar căpăta bilet de voie (la povestit).

Pe tata nu l-a împiedicat niciodată interdicţia şi nu se teme că are să-l plictisească pe celălalt, dacă are să-i povestească – pentru a cincea oară – cutare întâmplare. Nici măcar în momente de oboseală, ori de prea-trăire nu s-a întrerupt aşa, cu asta, cu cesă-mai-ul. Poate pentru că la el e vorba de o altfel de oboseală: aceea de a fi primul (sau: dintre primii) români care să fi cunoscut nemijlocit comunismul şi atenţie: acasă la mama lui; apoi, fiindcă pe măsură ce comunismul îi cuprindea (la sânu-i primitor) şi pe ceilalţi, el, cu cazul lui cu tot, a fost şi depăşit, dar şi dat în lături: nu mai era tipic, vorba realist-socializatornicilor. Mai adaug că el însuşi constituia un reproş viu – cum să fie suportat? Cum să-l ierte Ardelenii că el, basarabean, avusese dreptate încă din 1944 – şi unde: la ei, în Ardeal! Dacă între timp îl vor fi năpădit şi pe el oboseala ceastălaltă, resemnarea vinderii noastre, ca vitele, la Ialta?; prudenţa, frica, spaima frumos ambalată în înţelepciunea (de veacuri), în complicitate între fiinţe de aceeaşi categorie care nu au nevoie de toate cuvintele (nici acelea întregi), ca să comunice între ele – aşa că ce să mai?

Parcă nu şi el. Sigur nu – el, fiindcă mama, biata de ea.

Cu mama lucrurile nu stau deloc bine. Am constatat-o schimbată de la o vacanţă la alta: părul i-a albit de tot (la abia patruzeci de ani, însă albul de acum arată mai întunecat decât blondul de altă dată; şi mai trist; şi parcă aproape murdar. Ochii şi-au pierdut lumina verde-aurie, au căpătat mohoreala părului. Ea întreagă nu mai funcţionează atât de bine – poate am rostit ceva urât, dar

asta e: nu mai este atentă la ce se petrece în jur, chiar când tata i se adresează, ea dă din cap cu mare întârziere, vrea să spună că aude, înţelege – se vede însă că e mutată alături, în tristeţea ei ştearsă, scrumită. În asemenea momente tata încearcă să glumească:

— Ce-i cu tine, măi fată? Ţi-ai pierdut boii? Caii de la bicicletă? Praful de pe tobă?

— Nu, nimic., răspunde mama, târziu, scuzându-se indiferentă. Nimic.

— Cum nimic? Dar te usuci pe picioare – ce ai? Sau ce n-ai: monografia?

Mama tresare, decalat. Clatină din cap că nu; nu, deloc.

Prea neagă mama din cap, ca să nu dea de bănuit că chiar acesta e motivul: Monografia:

Toate, dar toate caietele ei dispăruseră la arestarea din ianuarie 49: cele de la Mana, cele de la Gusu, cele de la Buia – absolut toate. Eu, negăsindu-le în casa devastată, crezusem ce trebuia să cred: le confiscase Securitatea, la arestarea părinţilor. De aceea m-am mirat când mama, la liberare, n-a întrebat unde i-a caietele. Nu ştiam, nu le văzusem, nu le găsisem – dacă aş fi dat de ele, să fie sigură că le-aş fi luat cu mine la Şeica, la gazdă, că grele nu erau.

— Cum adică... am zis, sugrumat. Adică... nu Securitatea le-a luat? Ba Securitatea!

— De ce strigi? şi-a dus mâinile la urechi. Probabil Securitatea – pe cine vrei tu să convingi că Securitatea este. capabilă de aşa ceva?

— Iartă-mă, nu ştiu ce m-a apucat... am bâiguit.

Să mă ierte, ea, însă eu ştiam – şi nu-i puteam spune. Pentru că nu spusesem nici. – cum să-i zic: isprava? facerea? treaba (mai degrabă treaba-mare) (de) săvârşită de un reprezentant al ciobănimii române de veacuri şi mioieritice – pe masa noastră, de la gazda noastră, din Buia cea devenită şi a noastră. De fiecare dată când dădea peste mine amintirea acelei trebimari pe masa noastră, o alungam cu grăbire, cu greaţă şi cu veselie jucată, ca s-o şterg, s-o răzui, s-o neg; dar cum nu putea fi nici negată şi

nici ştearsă ca un geam, făceam apel la fetele lui Heinrich, le chemam aşa: «Veniţi-mi!» – şi ele pe dată îmi veneau – chiar după ce nu le-am mai văzut.

Oricum, mama nu-şi amintea să fi băgat de seamă, la arestare, vreun securist cu vreun caiet de-al ei – ceea ce era, din păcate normal: multe nu vede arestatul în momentul arestării – însă nici în timpul anchetei, la Mediaş, nu venise vorba fie şi pe departe, despre acele caiete. După ce a fost liberat şi tata, au discutat împreună, împreună au ajuns la concluzia că tot Securitatea le luase, chiar dacă ei nu le văzuseră şi nu fuseseră întrebaţi de ele.

...Cum să vadă? Şi când (şi unde)?: gealaţii dăduseră buzna, spărseseră uşa, le băgaseră în ochi lanterne, îi înşfăcaseră, îi îmbrânciseră, îi târâseră afară (apoi în maşină) – noroc că tata, basarabean cu experienţă siberiană, aşezase cuierul-pom, nu după uşă, ca în casele normale ale oamenilor normali ci, chiar de încurca intrarea, în gura-uşii: astfel putuseră să-şi ia, din mers, din cuier, hainele groase". Ca Daniil cel trist şi mic.", recita din Eminescu, despre Scaviński, inventatorul cuierului numit: „Nu se ştie niciodată". Ce s-a-ntâmplat după ridicarea lor (şi înainte de întoarcerea mea. acasă, la Buia), nu ştiau. Anchetatorii nu le arătaseră vreo hârtie numită proces-verbal de percheziţie domiciliară – comandantul Buzescu nu va fi ştiut carte, ce să mai vorbim de frumosul Paszty, adjunctul:

— Ce frumos era Paszty, bate-l-ar Dumnezeu, cum m-a bătut el pe mine, zicea mama, totdeauna cu glas foarte răguşit.

— Găseai că-i frumos, animalul? făcea tata. Eu n-aveam timp să mă uit la el – îl auzeam răgând pe ungureşte şi-i simţeam cu oasele devotamentul faţă de patria lui, română.

— Paszty... – zicea mama, cu privirea şi gândul pierdute. Nu ştia nici să citească – la ce i-ar fi slujit? Bătea – şi bătea cu plăcere, frumosul Paszty.

— Săracii... rânjea tata. Erau la începuturi; ei: analfabeţi, noi, bandiţii: şireţi. N-aveau nici timp, nici

mijloace să respecte legea – n-a mai existat lege din momentul înfiinţării Securităţii.

În câteva rânduri i-am sugerat să ceară Securităţii de la Mediaş să-i restituie caietele; şi cărţile – dispăruse o bună parte din puţinele noastre cărţi.

— Cere să-ţi dea înapoi Monografia, ziceam. De ce ţi-a confiscat-o? Ce e subversiv în monografia unui sat? Şi chiar de-ar fi ceva., n-ai difuzat „informaţiile secrete” – nimeni nu ţi-a mai citit caietele, deci n-ai făcut „agitaţie contra ’voluţionară”. Şi n-ai fost condamnată, nici măcar trimisă în judecată; chiar dacă Securiştii nu au obiceiul să-şi ceară scuze pentru arestări şi „reţineri”, din moment ce ţi-au dat drumul, e o recunoaştere din partea lor că eşti nevinovată, nu? Dacă eşti nevinovată, să-ţi restituie tot ce-au confiscat – în primul rând, Monografia ta; în al doilea, biblioteca noastră – mă duc eu la ei, dacă-mi dai o cerere, semnată.

În acele moment doar eu vorbeam în toată casa; de parcă aş fi luat locul tatii, vorbitorul-şef, ordonatorul-suprem, profetul-în-pustiu-de-serviciu. El se uita pe păreţi, nici măcar nu pufnea în râs, adică: Ia te uită ce copilării înşiră băietu-ista – ce s-aştepţi de la un copil. Iar mama. Întâia oară eram numai noi doi, tata se afla încă arestat, aşa că mama a putut spune, oarecum liniştită:

— Încă nu-i momentul.

Nu era (cum să fie?) momentul de cerut caietele; când altceva, oarecum mai preţios decât Monografia era în labele Securităţii. Însă după ce tata a fost liberat, iarăşi n-a fost momentul: ba noi, bărbaţii, eram prinşi total cu examenul meu de admitere la liceu; ba eram prinşi cu pregătirea „zestrei” mele de in sfârşit, intern LGL-ist (unde pui că crescusem, plapoma trebuia şi ea, crescută); apoi au fost ei – total – prinşi cu mutatul în alt sat, Agârbiciu. Acolo, când am adus vorba de caiete, mama:

— Să mă duc eu, cu de la mine putere, la Securitate? Să merg eu, singură-singurică pe picioarele mele, la ei, la Mediaş? Să le bat eu în poartă – pe dinafară? Să le cer să intru? De bunăvoie şi nesilită – fie şi pentru Monografie?

Doamne fereşte!

Doamne-fereşte, dar mai ales pentru Monografie (îi spun la singular, pentru că este vorba de opera vieţii mamei). M-aş fi dus eu la bestiile de la Mediaş, măcar din plăcerea de a le bate în poartă la amiază, când locuitorii Mediaşului se târăsc cu capu-n pământ, pe celălalt trotuar; măcar din satisfacţia de a-l revedea pe frumosul Paszty. Dar mama nu voia. Nu se speria, vizibil, când mă ofeream să merg la ei, însă chiar dacă se străduia să râdă, să se arate indiferentă, îi simţeam tremurul. Mărunt-mărunt. Nestăpânit.

— Dă-o dracului de Monografie! intervenea tata. Noi să fim sănătoşi. Cum cui pe cui se scoate, hai să facem, împreună de data asta, Monografia satului Agârbici – o facem, măi fată?

— Facem, facem…

Nu s-a apucat de ea nici în ziua de azi – şi n-are să se nici în cea de mâine. Presupun că ştiu ce gândeşte: e prea târziu ca să mai înceapă ceva, fie şi o Monografie. Mama a îmbătrânit fulgerător; întâi pe dinăuntru s-a surpat, apoi pe-afară. Mamei i-a îmbătrânit, i s-a micşorat, ofilit, zbârcit sufletul – de-acum trupul nu mai contează. Dar chiar în starea în care se află (conştientă), niciodată n-am auzit-o zicând: Ce să mai?, deşi ea ar avea toate motivele din lume. Cel mai evident – nu cred că şi pentru ea, dar femeile lucrează (ca şi mine, de-altfel) cu al şaptelea (sau al unsprezecelea?) simţ – ar fi cel şoptit mie, cu gura strâmbă, de tata:

— Chiar dacă ţi-ar fi rătăcit, pierdut, furat ceva foarte preţios, dar nu aur, ei sunt în drept să-ţi ia aurul – să zicem nişte hârtii, acte. ori sensul unei vieţi de învăţător: Monografia. – să nu te duci la poarta lor să ceri să ţi se restituie ce ţi-au luat. Dacă ai curaj, poţi cere, de la locul tău – dar nu în scris şi nu prin poştă – ceri tare, cu glas mare, să audă şi alţii că ai cerut, că ţi-ai cerut dreptul. Dar nu te duci la sediul lor. Pentru că Cine intră la ei de nevoie, adică arestat, are oarecari sorţi de ieşire, de liberare – ca noi. Dar cine se prezintă la poarta lor – chiar dacă-şi cere

un drept încălcat – acela nu mai scapă. Te agaţă, tâlharii, te învăluie ca păianjenul musca, te ţin, te au la mână: «Tu ai venit la mine, securist», zice el, «ai venit şi mi-ai cerut o favoare.» – minte, ca de obicei, nu ceruseşi favoare. Mai zice: «Uite, eu ţi-am făcut un serviciu, e rândul tău să *ne* faci unul – mic, numai atâtica.» – şi-ţi cer să devii de-al lor.

— De unde ştii? l-am întrerupt. Ţi-au cerut şi ţie?

— Uite ce e, băiete, a zis tata, după ce a tuşit, îndelung. Dacă mi-ar fi cerut, n-ai fi ştiut că mi-au cerut. Tâlharii, când te au la mână, când îţi cer să fii de-al lor, ca să-i pârăşti pe-ai tăi, înainte ca tu să deschizi gura, poate ca să zici că vrei să te mai gândeşti, că nu se face să-ţi denunţi prietenii, colegii, nu mai vorbim de neamuri – ei, bandiţii îţi atrag atenţia că n-ai voie să-i spui ce-o să faci şi dregi tu de-acum încolo, nici măcar nevestei.

— Bine-bine, dar de unde ştii astea?

— De unde le ştiu pe toate cele rele: de la Ruşi. De pe când Ruşii mi se păreau mie, ne-rus, un neam aparte, de pe altă lume – şi uite; ei erau, de pe-atunci, viitorul nostru. Acum suntem tot una, nicio diferenţă – decât poate numărul de la obiele.

Deşi tata nu crede că ar mai exista vreo diferenţă între noi şi ruşi, tot nu zice: Ce să mai? Poate fiindcă Ruşii, chiar dacă au luat-o cu suferinţa de acum un sfert de secol, mai au rezerve; mai pot spune, mai pot povesti ce li s-a (mai) întâmplat; mai au curaj ori nesimţire să spună, cu cuvinte întregi, cu propoziţiuni şi fraze întregi, cum le-a fost trecutul imediat. Vor fi ştiind ei că, dacă nu povestesc acum, trecutul (care se îndepărtează.), mai încolo or să constate că pur şi simplu nu mai au trecut.

Aşa cred.

Eu am. Ba aş spune: am numai trecut. Pe care-l viitorez în prezent – îl pun bine-bine. Ca scris. De ce: ca? Aşa, pentru că sunt un băiat foarte, foarte modest.

Aşa fiind, împlinindu-mi-se infirmeria, în prima zi de şcoală m-am dus cu servieta drept la banca lui Septimiu. Cântând:

— Deschide, deschide servieee-e-taaa…

El, impresionat de muzica de calitate produsă, m-a ascultat. Eu i-am trecut cărţile. Aş fi vrut să rostesc şi câteva cuvinte de mulţumire, pentru împrumut, însă eram prea slăbit de boală, apoi de efortul de a cânta. Septimiu pistona mereu din gâtul lui telescopico-rotitor, pălea-roşea, încerca să râdă, izbutea să rânjească – dar n-a făcut nicio părere de gest, n-a scos o silabă ca să mă împiedice să fac ceea ce făceam; făcusem, era bun-făcut (restituisem cărţile). De la locul lui, Octavian înţelesese că toată lumea înţelesese, aşa că mă aştepta cu servieta deschisă.

În timpul orei de nuştiuce care a urmat am primit de la Octavian o adevărată scrisoare: mă anunţa că noi trei o să ne întâlnim „pentru o discuţie serioasă, între bărbaţi”; „să dezbatem problema aceea, ştii tu care”. Am scris fiecăruia câte un bilet: „Nicio problemă” şi, cu toate că nu mă uitam spre spate, i-am simţit pe amândoi uşuraţi.

După cursuri, m-am dus aţă la locul întâlnirii: în ruinele teatrului ars, acolo aveau loc întâlnirile serioase. Am aşteptat, am aşteptat. N-au apărut. Pentru întâia oară prietenii îmi făceau o astfel de figură – ei care veniseră cu propunerea! Voiau să afle din gura mea de ce le restituisem cărţile? Limpede: nu mai eram bolnav, apoi nu puteam păstra la internat cărţi atât de preţioase. Asta aş fi spus-o în introducere – în încheiere aş fi făcut elogiul prieteniei: îmi aduseseră (riscând pierderea, furtul, confiscarea) ce aveau ei mai de preţ, dintre cărţi.

Când răspunsesem în scris: „Nicio problemă” spusesem că înţelesesem ce anume se petrecuse: ei căutaseră în sacii de la Septimiu, dar nu dăduseră peste o singură carte mai de Doamne-ajută; hotărâseră să nu-mi dea vestea proastă chiar atunci (eram bolnav, nu?), îmi aduseseră cărţi de-ale lor – acelea pe care le-aş fi dorit pentru mine. Mi le dăruiseră? Poate nu, din moment ce nu protestaseră când le restituisem. Deşi cine ştie ce mutră fioroasă voi fi făcut în acel moment, speriindu-i pe bunii mei prieteni (trebuie neapărat să-mi procur ochelari, uitătura de tâlhar cu care bag fiori în oameni nu-i altceva decât. privirea neajutorată a miopului!). Oare eu aş fi făcut

aşa ceva, mi-aş fi sacrificat cele mai de preţ cărţi pe altarul prieteniei masculine? Bine-nţeles, da – cu toate căi Mai degrabă nu, ei doi, externi, nerefugiaţi adunaseră cărţi pe timpuri normale: Septimiu le are în casă de la taică-său, de la bunici, el n-a sacrificat covrigul reglementar ca să cumpere din acei bani cărţi; Octavian şi-a sacrificat covrigul, chiar banii de buzunar – dar las', că de foame n-a răbdat, şi-a cumpărat el cu mâna lui cărţile. Pe când eu. Dar ce să mai lungim vorba, eu n-am avut, nu am cărţi de valoarea acelora.

După jumătatea de oră de aşteptare la teatrul ars, mi-am spus că prietenii înţeleseseră „Nicio problemă" în sensul că „problema", câtă fusese, se rezolvase între timp – anula întâlnirea propusă de ei.

Am pornit spre internat. Nu foarte supărat pe amici, doar mâhnit – în general.

Aşa îmi va fi mie scris şi-n frunte pus: să nu am parte de cărţi; să se ţină de mine ca scaiul, destinul; să-mi dea soarta peste mână de fiecare dată când o întind spre un raft, spre o stivă, spre un sac. – să iau şi eu, ca omul, o carte. Într-un fel, aş putea spune că mi se interzice *cartea* – mie şi alor mei, până la a şaptesprezecea spiţă.

De parcă aş fi Adam. De parcă aş fi Adam şi, din pricina răpipiţei Sabina-Profitina – cea care-a muşcat cu gurul gurii sale din Pomul de Mătase al Consignaţiei sibiote, Domnul Dumnezeul ei de interesată şi egoistă şi aşa mai departe, aşadar: Doamne-Doamne m-a blestemat:

«Să nu ai cărţi în veac!»

Şi uite: nu am.

Nu aveam: cele din sacii din gurajul Sâmbinei, duşi pe apa Sabetei, împreună cu Fondul Liciniu întâiul; cele din pivniţa lui Septimiu: ciurucuri, probabil almnahauri, sfaturi practice – şi nici măcar un roman, fie el cât de prost.

20

Praful şi scrumul. Tot în punctul de plecare mă găseam. De parcă niciodată n-aş fi pornit; de parcă făcusem un tur de pistă, de plecare, dar uitasem să plec;

ori nu putusem; ori Dumnezeu ştie, iar acum aşteptam, pe loc, „adevărata plecare”.

Fie şi aşa, dar nu înţelegeam: de ce adevărata eventuală plecare avea să se facă de pe o movilă, de pe o grămadă (şi nu de zgură; de cărămidă pisată, pentru piste de alergări) de cenuşă? Cenuşă de hârtie: scrum – de carte epurată şi sacrificată: ca un bou pe altarul arderii-de-tot?

Praful şi scrumul: tot în punctul de plecare mă aflu.

Chiar aşa: „praful şi scrumul”?; „punctul de plecare”? Şi alunecat, totul spre prezent, ca să mă pot plânge că la mine, cu mine, pacostea, năpasta, pustiirea, urgia, sodomul, pârjolul, plaga, potopul – într-un cuvânt: nenorocul mă urmăreşte? nelăsându-mă să răsuflu?

Praful şi scrumul – nu exageram? Nu exagerez acum? Nu cumva cedez patetismului, pateticului ce sunt, pathosului din fiece fibră a mea? După atâtea şi-atâtea romane ruseşti (ruseşti – nu sovietice) înghiţite, înfulecate pe nerăsuflate, voi fi început şi eu să mă. romanesc-ruseşte, să mă rusesc – astfel încercând să mă apăr, să previn agresiunile, voi fi căpătat obiceiul de a mă umfla, de a chiar inventa pericole – ca să justific reacţia…; poate chiar pe mine să mă explic, justific: ce sunt eu şi cum anume, făcut; de ce eu, nu altul; de ce aşa, nu altfel – exact ca în proza rusească, eternă şi uneori atât de proastă, încât după ce-o citeşti te întrebi dacă prostul nu eşti tu – citind aşa ceva. Fiindcă pe de o parte, exagerez, pe de alta minimalizez întâmplări adevărate şi atât de cumplite, crâncene, barbare; crunte, sângeroase, ba chiar sanghinare – aş putea spune: ucigaşe, în orice caz, schiloditoare. Pe aceste le iau peste picior, le râd în nas de pretenţiile lor, le pun la locurile cui le are. Ba chiarle.

Să spun, să nu spun? Dacă spun, neg ce spun; dacă nu spun, neg totul. Din fericire, am darul… îmi place să povestesc. Iar o poveste povestită doar cu intenţia de a-ţi face ţie plăcere – că povesteşti – de a face plăcere celuilalt, iubitor de poveşti povestite – o poveste, zic, face, nu cât o explicaţie, ci mai întâi cât povestitul drumului până la acea explicare – întortocheată explicarea poveştii (în fapt:

povestea explicării), dar asta este. Mai bine să fac ceea ce ştiu să fac şi îmi place să fac:

Nu demult, poate acum un an sau poate sâmbăta trecută şi tot aici, la Astra: ieşisem la fumat pe coridor, cu băieţii. Discutasem, glumisem, Octavian ne recitase „ultima a lui Zăroni" (umbla vorbă că însuşi ministrul Agriculturii, creaţie a lui Groza, colecţionează cele mai crude bancuri despre sine – multe dintre ele fiind de producţie proprie), Septimiu şi cu mine râsesem cu multă voie bună şi cu multă bunăvoinţă de eforturile amicului de a ne distra. Pornisem spre sala de lectură când m-am întors:

— Mi-am adus aminte de ceva! i-am anunţat disperat şi triumfal.

Băieţii au venit spre mine, eu m-am apropiat de ei – era bine aşa. Era cald, adăpostitor – şi unitor, pe atunci fiind încredinţat că nimeni, nimic, nicicum nu ne va despărţi, vom rămâne în vecii vecilor ca degetele, trei, pentru cruce, numiţi după ciobanii din Mioriţa: „grosul: ardelean – Octavian; 'jlociul: regăţean – Septimiu; 'rătătorul: 'sarabean – eu…"

— Am tot vrut să vă întreb ceva… – numai lui Septimiu îi vorbeam, simţeam că aşa e bine, când ai doi prieteni nu te plângi de amândoi, în prezenţa lor. Am tot vrut, dar cum m-am luat cu altele. Înţelegeţi. – am trecut la plural, a trebuit să caut şi să găsesc un chicot elocvent. Înţelegeţi voi.

Băieţi buni, băieţii au hăhăit în cor. De acord: introducerea de acum fusese neîndemânatică, slăbuţă, de-a dreptul rea, însă dacă în ea era vorba de fete.

— Ha-ha-ha! a continuat Septimiu, solo. Mai departe?

— Mai depaaa'… – şi am rămas suspendat.

— Mai încet, tot mai încet… a recitat Octavian.

— Mai depaa'… am făcut o nouă tentativă.

— Ai uitat ce ţi-ai adus aminte?

Înghiţind greu, m-am uitat la unul, la celălalt, apoi:

— Prietenie din asta, mai zic şi eu! Servus! – am plecat, mânios.

Am străbătut vestiarul, fişierul. Am deschis uşa sălii de lectură, am închis-o, m-am răsucit: am dat piept în piept cu Septimiu.

— Ţi-a venit mintea Basarabeanului cea de pe urmă?

— Mi-a venit – parcă te-am mai întrebat., am zis, clipind des. Dar asta-i, că nu mai ştiu ce mi-ai răspuns… Sau nu mi-ai nimic?

— Despre ce vorbeşti? a făcut Septimiu.

— Despre când? l-a corectat Octavian.

— Are dreptate! am zis. Despre când – acum câtva timp, o săptămână, două. Sau poate o lună. Am dus ceva la tine, în pivniţă – tu nu erai acasă, după aceea m-am luat cu una, cu alta, am uitat să-ţi spun, să nu crezi că din rea-voinţă – atunci am vorbit cu mama ta, ea mi-a dat permisiunea să las la voi în pivniţă.

— Bine, dar… – m-a întrerupt Septimiu, fulgerător înroşit pe vârful pometţilor şi căutând cu disperare comică ajutor în partea dreaptă, când Octavian i se afla în stânga. Bine, dar.

— Ştiu, ştiu, ştiu! l-am liniştit şi cu gestul. Te rog să nu te superi că, în sfârşit, te întreb, dar n-am reţinut ce s-a Asta, cu Sau poate că nu tu mi-ai?

— Dar ţi-am mai spus, mi-am cerut iertare, m-am oferit să…

— Septimiu m-a apucat de braţ, m-a tras la o parte din calea uşii. Am crezut că s-a rezolvat, că m-ai iertat. – căuta un loc la adăpost, era destulă lume la fişier, însă tot nu înţelegeam de ce, de cine anume se ferea el, de ce vorbea în şoaptă, doar nu era vreun secret. Ţi-am propus atunci o. un fel de compensaţie – sigur că n-ar fi compensat.

— Ce să compenseze? Compensaţie… – dar eu nu vreau decât să-mi explici.

— Dar ţi-a spus, ţi-a explicat – ce mai vrei? – niciodată nu-mi vorbise Octavian cu atâta aproape ură.

— Când? am întrebat din inerţie.

— Cum, când?! De mai multe ori…

— Ăsta nu-i răspuns la întrebarea mea… am încercat

s-o dau pe glumă.

— Fiindcă nu eşti atent la ce vorbeşte omul! Tu numai pe tine te asculţi!

— Octavian era pe pragul exploziei.

A intervenit Septimiu; a trecut în faţa lui Octavian:

— Şi el ţi-a explicat ce s-a-ntâmplat…

— Ce s-a-ntâmplaaa'… – îl imitasem fără să vreau. Ei, ce s-a-ntâmplat acum o săptămână?

— Cine a vorbit de săptămână: acum un an, chiar doi…

— Octavian se calmase.

— Nu chiar doi, însă…

— Oricum, destui. Ai avut tot timpul să-nţelegi. Şi să-i pui cruce! – iar se ambala.

— Cruce i-am pus, dar voiam să ştiu ce s-a-ntâmplat…

— Te asigur: propunerea cu compensaţia rămâne valabilă, ma întrerupt Septimiu. Oricând poţi veni la mine să alegi tot ce vrei

— Ţi-am mai spus-o şi atunci, acum un an ori doi.

— Mi-a spus? Dar n-am ce compensaţie să aleg, am zis.

— Atunci? Ce mai vrei?

— Să-mi spui cum s-a petrecut cu…

— Să-ţi spuie, să-ţi spuie! Ţi-a spus de o sută de ori, ce mai faci pe tontălăul?

— Octavian iar se supărase, dăduse în vânăt. Dar' vrei să-i scoţi pe nas o viaţă-ntreagă? Nu ţi-i ruşâne?

— Ce-ce-ce… – mă bâlbâiam. Şi de ce mă faci tontălău? Tu? Tuuu?

— Compensaţia – când vrei.

— Ia mai termină şi tu cu compensaţia! s-a răstit Octavian la Septimiu – apoi spre mine: Şi tu, mă! Ce-o fo', o fo', gata! Basta! N-a fost să fie, ce-l fuţ' la cap cu íhă-hă, altâi or pehierdut alte', mai de preţ, ale lor, din moş'-strămoş', nu… on pehic cam ciordite.

— Ce-ai zis: ciordite? m-am supărat eu.

— Am zis, nu mai zâc – zâc că-ai de-or pehierdut din

a’ lor nor mai făcut atâta gură, dup-aia.

— Şi ce te tot alinţi cu ardeleneasca ta, or ai vrei să nu-nţeleg ce spui? Şi zi aşa: Alţii n-au mai făcut atâta gură – după aia.

— Păi, da! a oftat Octavian, asudat.

— Păi da! Alţii şi-au pierdut viaţa şi n-au mai făcut atâta gură

— Dup-aia.

Septimiu se lupta discret cu râsul – nu şi l-a slobozit.

— Ce-ai zis? Ce-ai zis tu, mă? a întrebat Octavian într-un târziu.

— Ce-ai auzit: tontălău eşti tu, tolomacule! Ce spun eu şi ce-nţelegi tu! Şi aflaţi amândoi: nu-i salut pe tontolomaci!

Mi se fâlfâia că se supăraseră amândoi – dar Octavian începuse, nu? Eeei!

Am vrut s-o dreg, pe loc: să-mi cer scuze, să ne-mpăcăm. Era sâmbătă, n-am avut timp; luni şi marţi n-au dat ei pe la Astra

— Dar nici eu pe la şcoală.

Poate azi să treacă pe-aici.

Cum îi văd, cum mă duc drept la ei şi le declar, pe cuvânt de onoare, că tolomacul în cestiune eu sunt – numai eu.

Şi le propun să ne-mpăcăm, ce dracu’, n-ar fi păcat să rămânem certaţi pentru un fleac – în fine, pentru şase saci de fleacuri – noi, nişte băieţi atât de buni?

21

Cum îi văd, cum mă duc la ei, să ne-mpăcăm. Doar n-o să ne certăm pentru un fleac.

Octavian spusese (ori Septimiu?) că fleacul fusese, nu acum o săptămână, ci în urmă cu un an; sau doi. Său.

Poate că da, poate că da. Aşa o fi. Oricum, înainte de fleac (pe care întâia oară îl auzisem din gura lui Robescu – însă el povestea în dormitor ceea ce nici nu ştia că povesteşte.), eu abia mă ridicam de pe boală.

Aveam impresia că mă înălţasem pe labele dindărăt; ca la focă, lipite, coadă.

Aveam impresia că – nu impresia, certitudinea – că n-am niciun chef să mă însănătoşesc; nici să mai trăiesc. Îmi venea să mă-ntind, dacă nu sub lespedea-grea-şi-mortuară, atunci într-un pat normal, de ne-dormitor, să zac un an de zile; sau zece, când scârbavnica, putoarea, curva de istorie se va fi astâmpărat, răcorit, aşezat la casa ei, de-acum bătrână, de nefolosit.

Îmi mai ziceam că, dacă asta mi-e soarta: să nu am şi eu, ca tot omul un Fond personal (când avusesem două!), măcar să am pe umărul cui să plâng, să ùùi cinci săptămâni, fără să explic de ce mă exprim în u-u-u şi nu în a-a-a, ca mult mai deschis (a). Şi, Doamne, ce bine mi-ar fi prins atunci sânul mamei şi glasul de mamă şi lasă-lasă-urile de mamă, totul trece, trece şi asta (dragu-mamii) – mi-aş fi făcut plânsul, apoi mi-aş fi văzut de ale mele, altele: crosul de Ntâi Mai (nu-l puteam lăsa de izbelişte), făr' de mine; fotbalul – cum să-i las pe băieţii mei de la Progresul fără portar?; fanfara liceului, fără trompetă unu? dar Corso-ul, fără un diliginte lustruitor de asfaltic? dar fetele, fiindcă lumea din ce se compune, dacă nu din fete? – dă-o-ncolo de treabă, viaţa elevului leghelist nu se curmă din pricina unor oarecari saci plini-ochi cu nişte amărâte de cărţi.

Amărâte, dar cărţi.

Amărâte – da, fiindcă nu sunt eu omul să ceară luna de pe cer. Ceea ce mă scotea din fire, mă îmbolnăvea, mă omora cu zile: faptul că le chiar avusesem. Nu le văzusem – dacă lucram numai pe întuneric, mă grăbeam, eram mereu la galop, cu frica-n sân de miliţieni, de securişti. Trudisem din greu la ele, mi s-ar fi cuvenit o părticică, partea mea şi care nu era din cuvenitul altuia, era din cuvenitul de foc şi pară... de praf şi de scrum. Praful şi scrumul s-au ales de (numai) ale mele. Cu toată durerea mă gândeam la Septimiu: cu drag şi compasiune: n-aş fi vrut să fiu în pielea de fiu al mamei sale, după o împrejurare ca aceea – deşi pe vremurile astea.

Pe vremurile astea năvăleşte Securitate în casa omului, pretinde a căuta arme şi Mein Kampf şi umple

Canalul de posesori, deţinători – nu există printre români aşa ceva, nu-i nimic, face Organul să aibă:

«Armele! Unde-s armele?!» zbiară securiştii, «scoate armele, bandi-tule, că Canalul te mănâncă!» – fac ei diversiunea cu căcanalul, în timp ce alţii se preling neobservaţi.

În timp ce unii, zbiară, răstoarnă, distrugă, alţii îl supraveghează pe bandit – dar nu ca să-l surprindă ascunzând, înghiţind, un corp-delict (un tanc, o bancă-capitalistă – cu tot cu felinarele de la stradă), ci ca să nu bage de seamă duşmanul ce anume face Organul.

«Uitaţi ce-am găsit, tovarăşu' căpitan (sau locotenent sau maior, chiar şi coloneii lor se ocupă de astfel de trebi)!», zbiară, cum a învăţat, tocind la ei, la Secu, cel fost tăcut şi prelins care, cu mişcare de piston, băgase-scosese de sub o margine de cearşaf cartea „găsită la percheziţia domiciliară"…

Degeaba omul se miră: vede pentru prima oară cartea aceea; degeaba spune că nu-i aparţine.

«C-adica ce vrei să spui: că-mi aparţine mie?» vine securistul cu argumentul-ciomag.

Omul, zăpăcit, politicos din fire (nu-l ofensezi pe invitat în casa ta, chiar dacă se invitase singur) zice că, Doamne-fereşte, n-a vrut sa.

«Ş-atuncea cui aparţine corpu-delict găsit la tine-n casă?»-logică securistă, captăietoare.

Omul nu se lasă – încă – nu acceptă că i s-a şi tăiat capul, o ţine-ntr-una că nu-i aparţine, că acum o vede pentru prima oară, că nu ştie cum apăruse în casa lui. Atitudine nepotrivită – drept care Organul îi arde mai întâi o labă; apoi încă cinci; apoi câteva şuturi în genunchi, în tendoanele lui Achile, în cur – acolo, în prezenţa soţie, a copiilor, a părinţilor. Să recunoască.

«Să ne spui cinstit, de unde ai Maicăf! Acu, pe loc, să recunoşti cine ţi-a dat spre citire şi-nsuşire şi difuzare duşmănoasă Maicăf! Recunoaşte, mă, cinstit, că te-omor!»

Omul nu înţelege: Maicăf? Mai'…? Maincà'f – ce-i asta, că parcă sună nemţeşte – aaa, Mein Kampf, sigur că

ştie cum se scrie, doar a văzut în *Scânteia*... Cum însă Borganul Boborului nu are suficiente exemplare din Mein Kampf în dotare.

Cică la Braşov „găsiseră" cartea pe care tot ei, borganiştii, o strecuraseră, însă fata profesorului percheziţionat, îi smulsese, pe la spate, securistului cartea, ca o pisică se căţărase pe un dulap şi, până să se dezmeticească neadormitele borgane, sfâşiase învelitoarea de ziar a cărţii:

Nu era Mein Kampf de Hitler, în nemţeşte, ci al nu ştiu câtulea volum din Operele Complete de Stalin în... ruseşte. Or profesorul, cât era el de profesor, nu ştia ruseşte, spusese în gura mare că el nu învaţă limba borgănoasă. Cum însă nu ajungeau exemplarele pentru toate echipele, careva avusese ideea strălucită să ia prima cartea căzută la sub mână, s-o învelească în jurnal – îndrăzneşte vreun bandit să-i smulgă lui, Borgan-de-stat, corpu-delict? – bine-nţeles, un bandit, nu – fiică-sa: da.

Nu se mai ştie ce soartă a avut profesorul – desigur, Canalul l-a înghiţit. M-ar interesa ce s-a petrecut cu fata: frumoasă; bună gimnastă (altfel n-ar fi putut urca pe dulap); muziciană (s-ar spune: violoncelistă – negreşit, numai o persoană şi sportivă şi virgină, deci inocentă, poate conţine, pe scenă, în văzul lumii, un violoncel între picioare).

Oricum, fata a scăpat de arestare, însă i-au fost ridicaţi: mama, bunica, un unchi, două mătuşi, trei vecini, adică toţi martorii care semnaseră procesul verbal de percheziţie; prin care fusese „descoperit" Stalin, prezentat drept Hitler. Se mai spune că de atunci, Securitatea nu mai caută neapărat Mein Kampf, nu mai caută ceva anume: ca să nu se mai facă de căcat, confiscă totul, arestează întreaga familie, abia apoi confecţionează „probe". Aşa că, bietul Septimiu. Nu ştiu ce-aş fi făcut în locul lui, dacă mama ar fi.

Praful-scrumul s-a ales de biblioteca profesorului. A fost şi fata arestată, mai târziu, dar după o săptămână, i-au dat drumul, zicând că e minoră, deşi ei, bestiile borgane nu

se sinchisesc de minoratul duşmanului. Iar fata – ce interesant: o cheamă tot Sabina! – nu se lasă dezlipită de trotuarul din faţa Securităţii. Bun, acum ştia unde se află părinţii – dar biblioteca? s-o scape din ghearele analfabetizatorilor – şi reuşeşte, domnule, nu ştiu cum, dar se mai petrec şi minuni., izbuteşte acolo unde n-au reuşit (fiindcă nici n-au încercat) maturi, bărbaţi – ferească Dumnezeu de tenacitatea femeii, încă fată-mare.

Ea a recuperat cărţile – dar eu. Praful şi scrumul.

Praful şi. Nu are dreptate Sclifos cu istoria lui ştiută ca apa, de parcă i-ar fi tabla-nmulţirii. Nu pot spune unde şi de ce se înşală, dar sigur se amăgeşte când pretinde că Am citit şi eu că istoria ni se repetă; dar am citit şi că nu ni se repetă – depinde de unde o priveşti: dacă stai pe tuşă ori în tribună şi priveşti la alţii cum joacă, aleargă, luptă, ai o privire foarte... critică, tu ai fi făcut mult mai bine decât tâmpitul de-acolo din arenă – cum, mai bine? Ei, cum. – las', că-ţi povesteşte el. Însă când eşti pe teren, în cazanul cu pricina şi încasezi lovituri cu ciomagul, cu biciul, cu polonicul (cel cu care Dracul învârteşte în ciorba-de-burtă a Istoriei), atunci să te văd ce teorie avansezi: se repetă ea, au nu se repetă?

Sclifos pretinde că nu: cercul văzut de noi este, în realitate, spirală. I-am făcut, pe loc demonstraţia cu o sârmă de aramă, moale: pui palma pe spirală şi apeşi, comprimi arcul, până se face un nenorocit de colac; sau apuci sârma de capete şi tragi în părţi, până când şi cercul şi spirala şi zigzagul (aşa se vede istoria din profil) se prefac în linie dreaptă, în sârmă întinsă, numai bună pentru rufe.

Concluzia mea ar fi următoarea: spirala istoriei repetându-se (dar nu întocmai) e ca dragostea mea pentru Sabina: când este, când nu prea este, ba chiar din contra – dar fără a înceta să fie, foarte; când este întocmai, când o variaţiune pe aceeaşi sabină, apoi altă variaţiune – pe aceeaşi (fata profesorului, preţuitoarea de cărţi, unde mai pui că păstrează violoncelul în văzul lumii cu o graţie, cu o inocenţă, chiar cu un fel de fermitate masculină găsibilă

doar la fetele mari iubitoare de cărţi, cu precădere romane.). Dacă însă nu ne încurcăm în teorii şi o luăm la rasul-ierbii, cum ar zice aviatorul Radu, de la cenaclul Astra, judecând după fapte concrete, pipăibile – ce constatăm? Că s-a purtat cu mine ca o egoistă feroce, în plus, mincinoasă şi mai în plus, nasoală, chiar curvă – am citit: există şi curve virgine. Nu zic astea fiindcă aş fi supărat pe ea, că m-a dus cu zăhărelul măritişului; n-aş lua în seamă nici că m-a tratat ca pe o slugă – la o adică aş trece şi peste minciuna cu Blaga (Lucian), fiind vorba tot de cărţi salvate de la rug.

Dar ce nu le pot ierta celor două gurve, buton: că au vândut cărţile! Să le fi vândut pe-ale lor, dar numărând până la şaişpe, numai atât număra fondul Liciniu, fondu-i-le-aş de căscate şi inconştiente – restul, încă nouăsprezece: fondul meu, pentru care trudisem, asudasem şi mă îmbolnăvisem, era cât pe ce să mor. Şi când mă gândesc că şontorogul, prăpăditul de arzător era omul lor, plătit – dacă m-ar fi prins în pivniţă, ar fi trebuit să intervină Sabina să mă scape din ghearele lui. Ce să zic, mare favoare – coborâse de pe nouraşul de mare burjuică, fiică de consul, nepoată de fabricant de lanţuri de tras apa la closet (aşa ceva va fi fost, după nume, Herr Fleacă), acordându-mi mâna ei imaculată şi, aşa, puţin, gura. Gura, gura – gura Sabinei. Ceea ce nu m-a împiedicat să fiu un adevărat hamal – măcar de-aş fi fost plătit! Recuperarea fondului n-a fost un act de rezistenţă, de opoziţie anticomunistă, cum credeam, ci de transport (bine zicea Lomonosov, parodiindu-l pe Lavoisier: «Nimic nu se pierde, nimic nu se câştigă – totul se transportă!» Să-mi fi dat şi mie ceva pentru osteneală, câteva cărţi, acolo, n-aş fi refuzat niciuna. Ţi-ai găsit! în loc să primesc, mi s-a furat: preţ de o mie de volume!

Sclifos nu are dreptate. Am discutat mult despre asta – nu m-am lăsat, încât la un moment dat, scos din fire de nu-urile mele, a zis:

— Măi băiete, înainte de a contesta, de a nega ceva, asigură-te că ştii ce negi. Cum nu ştii – pune mâna şi

citeşte, citeşte.

— „Citiţi! Citiţi! Citiţi!”, am rânjit. Te-ai dat cu ăştia – tu, basarabean de-al meu, te-ai dat cu Diavolenin, care ne bate la cap de pe toate garduri cu lozinca lui împuţită!

— În primul rând, Lenin zice: „Învăţaţi, învăţaţi, învăţaţi”; în al doilea, nu tot ce se atribuie lui Lenin şi lui Stalin sunt neadevăruri.

— Ce-mi vorbeşti! l-am mârâit.

— Un om cu bun simţ nu are dreptul să nege un adevăr, doar pentru că a ieşit pe gura unui ticălos.

— Dar eu nu neg marile adevăruri de spus la closet, ori prin parcuri, pe urmele geniilor omenirii truditoare, m-am apărat. Doar mă piş pe ele – vrei să-ţi arăt cum procedez?

Sclifos a râs, m-a bătut pe spinare, apoi a luat-o iar cu ale lui: că adevărul e unu şi trebuie căutat, sau de nu, atunci acceptat chiar şi din gura celor care, de regulă, mint.

— Nu sunt deloc de acord! am zis, fericit că pot fi în dezacord cu Sclifos în persoană. Cine a minţit de atâtea ori, cu bună ştiinţă, minte şi când se întâmplă să spună un adevăr – la urma urmei care-o fi adevărul leninist, citat: Că învăţătura e bună la casa omului? L-am aşteptat noi pe-acest ţap sifilitic, ca să aflăm? Dă-o dracului, că doar n-am ieşit din peşteră, în patru labe, adineauri!

— Dă-i înainte, dă-i!

— Sclifos era vesel.

— Îi dau, n-ai grijă... Când anume a ouat Lenin această genialnică cujetare? Când a început campania de alfabetizare în Rusia: atunci şi-a dat seama că bolşevicii lui nu ştiau carte – mi-a spus tata, a aflat-o de la faţa locului. Eu cred – şi ţi-o spun curat (am tras-o pe basarabeneşte): omul care a zis ce-a zis: «Nu ştii – te-nvăţăm; nu poţi – te-ajutăm; nu vrei: te-obligăm!» e un criminal şi-un securist! Nu merită atenţia cuiva pe care-l stimez

— Mai ales că-i basarabean!

Sclifos a râs. A zis că nu mă înşel eu chiar în toate,

însă păcatul meu: judec cu inima, nu cu capul.

— Să ne păstrăm capul limpede, să aflăm legile după care e făcut răul – dacă vrem să-i dăm peste bărbiţă lui Lenin-Han.

Asta mi-a plăcut. De la discuţie n-am citit atâta, încât să cunosc legile acelea – dar oare am nevoie să le studiez cu creionul în mână, ca să aflu că sunt ticăloase, strâmbe, împotriva a tot ce e bun şi de partea a ceea ce-i mai rău; mai abject? Eu zic

— Atenţie, mă citez (cu modestie):

«Ce-mi pasă de cauzele şi de legile logice, acum, în acest moment, când efectele mă strivesc, mă lovesc peste mâini şi peste gură, ca să nu pot reţine cărţile destinate arderii? Ce-mi pasă că, după legile acelea obiective, Tătarii de azi or să se retragă, or să dispară de pe faţa pământului într-un an, în zece, într-un secol, când eu simt (nu cu capul, nici cu inima – cu maţele) că Tătarii de azi ne-au strivit bine-bine, apoi ne-au pus pe noi să terminăm treaba, iar la urmă să le mulţumim lor, binefăcătorilor! Noi, victime ale năvălitorilor să prefacem în praf şi scrum ceea ce mai rămăsese de noi, când şi-aşa avem atât de puţin: negrul pe alb; scrisul-înscrisul – cărţile. Noi să ni le ardem.»

Sclifos a tăcut mult timp. Apoi a tras concluzia:

— Noi ne deosebim radical: eu am o gândire ştiinţifică, tu una. poetică, haotică, nesupusă legilor, nerespectând regulile. Uneori nimereşti în şanţ – alteori la ţintă, direct, chiar fără să fii conştient că ai nimerit.

Sclifos are gândire ştiinţifică; rece – de şarpe. Bun.

O căutam – într-un cuvânt. O căutam – în două, în două mii; în sute de tentative de a o atinge, găsi: cu iubirea mea: cea cum nu se mai află pe lume, iubire.

Nu. De parcă acolo, în prima carte şi în primul cap (trecut de mine în al doilea, puţin modificat), când cu Grădina Raiului şi înainte ca Doamne-Doamne să ne alunge pe poart-afar' – ca şi cum în grădina cu pricina nu s-ar fi petrecut nimic (ori aş fi uitat eu, de frică): nici atragerea atenţiei, nici povestea cu şarpele (cel rău, nu Slifos), nici

nedreptatea cu Pomul – care, pom? am aflat mai târziu, mult mai, prea târziu că i s-ar fi spus: al cunoaşterii binelui şi a răului – care bine? şi care: răul? La urma urmelor: care cunoaştere? nu avusesem ştire de nicio interdicţie – care: aceea de a avea şi eu, acolo, câteva amărâte de cărţi personale?

O căutam cu gândul, cu dosurile palmelor; şi cu încă: retina gata să o primească, precum o mantie; ori un cerceaf, prosop, după Baia Suzannei (sau a Sabinei – după răpire): cu adulmecul. Ochii, urechile spuneau: Nu-i aici! dar mirosul povestea pe îndelete cum şi pe unde fusese, pe unde se mai dusese şi cum şi pe unde plecase când plecase – era să spun; de tot, aşa ar spune ochii-urechile, însă nasul spune că nu de-tot, că tocmai de-aceea-şi lăsase acest Fir, urmă de odoare, molecule din corpul ei cel trupesc, nu degeaba o cheamă Ariadna (sau Suzana – sau chiar Sabina).

O căutam: cu sufletul cu pipăişul, cu amirositul: fusese, mă amăgise, mă hiclenise; muşcase din mărul de mătase, i se făcuse dintr-odată ruşine – se ascunsese – dar de ce singură, doar eram scrişi doi: şi goi, / ne-ar fi fost mai puţin greu în doi, din Poarta Raiului am fi plecat de mână, cum am văzut atâtea reproduceri ale Alungării: tu erai foarte bucălată, în schimb cerul de deasupra tare ameninţător.

Ca să ştim ce ne aşteaptă.

Şi (mi-am adus aminte!): în noi-doi ne-ar fi fost mai uşor la trasul saniei, la încărcat-descărcatul sacilor; şi pe la sudoarea frunţii ne-ar fi fost mai uşor – ce să mai vorbim de durerile facerii: aritmetica ne demonstrează că ele se împart în porţii egale, dacă. Aş fi primit partea mea de facere, nu doar din datorie, ci cu plăcere: în sfârşit, o să aflu cum; poate că chiar izbutesc să mă transpun: nu în capul unui cal, ci în burta unei femei – în pântece, se spune; sau; vintre. Sau şi mai poetic: trup. Ori cum zice Biblia, ocolit: sân. Femeia are sân, bărbatul coapsă – din unirea lor iese copilaşul.

De asta e mai bun cuvântul decât culoarea-formele în

pictură: denumeşti ceva prin altceva. Drumul, imaginar, imaginat, de la sân la sână (de pildă); de la coapsă la-ntre ele, asta va fi adevărata artă: întreţine ceva mister, nu spune totul, nu dezvăluie întregul, lăsându-te gol ca la Poarta Raiului, ci îţi lasă o portiţă, o crăpătură, o găurice – pe-acolo străpungi, după puterea coapsei tale, vălul înconjurător al sânului.

O căutam cu gâtul lungit peste romanul altuia deschis undeva, peste romanul nostru deschis altundeva, alături, amuşi-nam tufişurile, căutam pe după copace, cu dosurile mâinilor căutam sânul natal, cel mult simţual – amiroasă era, amiroasă ba – unde-o fi? Unde să se fi dus? Ori nici nu venise? Sau: încă nu?

Are să vină. Vine, vine, vine ea.

Cu atât mai curând, sa cu cât o aştept mai aşteptând cu – şi are să fie ziua a şasea.

Atunci când omul se lasă în dormit. Pentru ca din coapsa lui să se facă, împrejur, precum covrigul în jurul propriei guri, sânul ei.

II

ÎN A Ş te P T A R E A S A B I N E I

1

O aştept. Să vină. Să-mi spună.

Va fi zis, cel mai uşor lucru pe lume e să zici: zici şi-ţi zici că, zicând, ai şi făcut, aşa că cel mai înţelept lucru, tot pe astă lume: să plec în căutarea cui mă are, pe urma cui mă urmă.

Când are să aibă nevoie de mine, o să mă găsească, nu asta mi-e grija. Totdeauna când avea nevoie de mine mă găsea, reciproca nefiind valabilă, cum ar spune Mihăilescu, profesorul de matematice al meu şi chiriaş al ei. Nu chiriaş, nu ei îi plăteşte chiria, dar se cheamă că el, dat afară din casă, şade în casa altuia, dat afară din casă. Casa-i a statului. De democraţiepulară, aşa-i zice. Se mai zice: Azi ţara mea e casa ta – când o spui tu, amărâtul, dar când o spun ei, ăştia, atunci sună: Azi ţara ta e casa mea!

Căci dar însă totuşi: aşa se lichidează duşmanul de clasă: în subţolul (zic ei, crezând că o casă funcţionează ca

un ţol) naţionalizatului A îl repartizezi pe duşmanul B, naţionalizat şi el; în subţolul banditului B îl pui pe burjuiul C; în naţionalizarea (ţolul) acestuia îl bagi pe capitalistul (ori popa unit) D – şi aşa mai departe, până faci turul Republicii Populare Române, cea de-a nuştiucâta rebublică sovietică din Marea Uniune Rusească.

Păi, ce! Ia să mai stea şi clasancitoare la etaje ş' la balcoane, -n ciupici, pijama peste pulover şi bască creaţă; să se mai uite şi ea de sus, de-acolo să scuipe-n capul lumii burgheze, că doar capitaliştii s-au tot uitat de sus la popor! şi-au tot scuipat în şapca clasei! păi ia mai dă-i mereu în muicile lor de 'sploatatori şi profitori neruşinaţi, aşa le trebuie, să le mai moară şi lor toate caprele, c-au supt până adinioarea sângele din vlaga proletariatului 'ternaţional – oşi văz aievea pe Sabina-'Mperialina (şi Lipitorina) sugând: ţ! ţ! la un biet muncitor văduv, cu cinci copii; mai văd cum, după ce s-a umplut pân-la hâc! cu sânge roşu, truditoresc, ferocea şi 'sploatatoarea s-a apucat să sugă ţigări de foi, aprinse numai cu bancnote, în timp ce joacă la ruletă numai la Nisa aurul extras din măduva clasei – în fine, nu pe Sabina o naţionalizaseră oficial, era mică şi cam minoră, cum spune ardeleanul şi despre un oltean: că-i cam mort. – ci pe părinţii ei, majori – şi fugiţi, aşa le spun secureţii şi celor care, prinşi de evenimente, au rămas pe loc: fugiţi – în absenţă; în contumacie.

Din latină vine, chiar dacă seria noastră e prima care nu mai face. Cică-i limbă reacţionară, vaticană, mistică, în plus, moartă, de aici pericolul. Ghiţă Pop, dirigintele şi duşmanul meu personal, ditamai ardelenoiul (cu şcoală la Blaj) şi profesor de franceză, a zis nu o dată:

— Nu mai aveţi nevoie de latină! E-o limbă moartă şi-ngropată!

Râdea spunând asta, Pop de franceză. Singur a râs, nu s-a luat după el nici măcar Viermiceanu, viermele clasei (şi-al liceului). Nimeni nu-l întrebase pe el, profesor de franceză, cu teză la Sorbona, în plus diriginte – de ce nu se mai face latina, el luase iniţiativa explicaţiei, a râsului, în

concluzie. De aici concluzia mea: directorul Stănescu n-ar fi luat iniţiativa să spună de latină că-i moartă, de-aia nu se mai face şi n-ar fi râs la urmă – el e profesor de lucru manual şi comunist de-acas', cum ar veni: un proletăroi. Ca să aduci vorba nitam-nisam, de latină (că nu se mai face!) trebuie să fii profesor de franceză, originar din Blaj – şi legionar. Care-i cel mai periculos comunist, azi?: legionarul de ieri! Ca acest Ghiţă, arătos, ţinând capul drept, nu ca (toţi) ceilalţi profesori, trecuţi, ori ameninţaţi cu puşcăria; Pop, dirigintele, care mă anchetează cam o dată pe lună, în faţa clasei – că de ce-am fugit eu din Patria Strugurilor şi a pâinii? De ce nu vreau să fiu ce sunt: Cetăţean Sovietic? Nu-mi place Socialismul? Să spun cinstit, în faţa clasei!

Ce l-aş mai judeca pe acest porc de Ghiţă – fie şi în contumacie!

Care vine din latina, iar Sabina nu mai vina şi las', că mi ţi-o judec eu, în presentia. Vine ea, vine – dacă nu-i vlace, altul mama nu mai flace – şi să mă lase şi-n clace!

Dacă a plecat de la noi, de tot, înseamnă că trebuie s-o caut pe-aici. Aşa-i: cu cât fugi mai departe, cu atât ajungi mai aproape de unde-ai fugit – asta venind de la rotunditatea pământului la basarabean.

S-a dus. Nu ştiu: a fugit, cum zic securiţii? A fugit până-n Italia, ori s-a ascuns pe-aici, pe undeva?

La Braşov de pildă. Are neamuri acolo, ca tot Ardeleanul.

Cel puţin trei familii – în plus le cheamă Blaga. Sau în minus, nu contează, ar conta dacă s-ar fi dus să se piardă pe-acolo, deşi i-am spus de-o mie de ori că Braşovul nu e cel mai potrivit loc de pierzanie pentru un duşman ca ea: plin de ardeleni, de unguri şi de braşoveni, mai uşor s-ar fi ascuns aici, la Sibiu.

Dôr, cum spun Ardelenii, dacă s-o răpchit singură... La asta nu mă gândisem – mă gândesc acum. Dacă ar fi urcat pe dulap, ca fata profesorului, Sabina ar fi. N-ar fi, nimic, Sabina asta vrea să se ascundă, să fugă, să nu fie arestată – şi de-aş avea eu puterea aceea: călare pe calul alb, cel cu şaua verde, să tai capul hidrei.

Să fiu eu o femeie; o fată; o sabină – păi mi-aş monta pe dată la sân o capcană, o duc să o clapcă – cu dinţi brici şi arc puternic: când hidristul-securidristul îşi bagă coapsa lui împuţitistă, harşt! clapcanase-nchide ca o crocrodilă! Şi i-o cum se zice: secţionează! Şi-l lasă pe securizdist secţionarisit; făr' de!

O aştept să vină de la Braşov, să-mi spună.

Bine, nu de la Braşov, prea e plin de braşoveni. De la Timişoara: are şi acolo (dar unde n-are neamuri un român normal, nu refugiat ca noi?) Frau Fleacă îşi face cruce cu stânga, în fine: de-a-ndoaselea, înseamnă că e română, or cine-i papistaş dintre Nemţii noştri? Şvabii şi Austriecii – Saşii nu-şi fac cruce, ei sunt foarte protestatanţi.

Rău a făcut dacă s-a dus la Timişoara: chiar dacă acolo-i mai puţin rău pentru un fugar, Cortina de Fier e la câţiva kilometri, unii au trecut-o, aceia-s, în gura secilor: „fugiţi", pe când fugari sunt „internii" unii chiar foarte interni: înzidiţii, îngropaţii (m-am gândit la legenda Anei, cu Manole zece legenda înzidiţilor de când cu venirea ăstora).

Cum altfel să-i spun Sabinei: fugărit (a)? Draga de ea: începuse a mirosi a urmărită; a pândită, hăituită, vânată, alergată, asudată cu frică. Mai ştii: asta mi-a apropiat-o (şi mai mult) mirosul de frică, de sudoare de spaimă. Până la ea n-am simţit la noi, şi am fi avut atâtea motive, doar tot într-o fugă o ţinem de peste zece ani, tot într-o teamă (cel puţin dublă faţă de a băştinaşilor: pe noi, dacă pun laba, ne trimit, nu numai pe verticală, în groapa închisorii, a Canalului, ci şi pe orizontală, la mama dracului, în Siberia. Şi n-am întâlnit la ai noştri acest miros. Să nu-l mai percep eu, fiindcă m-am obişnuit cu el? Ori altfel să miroasă frica Basarabenilor? Să degajez şi eu, prin pori, frică, dar cum pe tine însuţi nu te simţi? – nu-i adevărat: eu mă simt, ştiu toată vremea unde şi cum mă aflu pe harta lumii şi ce culoare poartă emanaţiunile mele. La alţii am mai dat de un asemenea miros de.

Mi-a mai ajuns la nări abur de frică – tot ardelenească (sau nemţească?): în 49, la Buia: prin martie,

încă nu avusesem vorbitor cu mama, de Paşti, îl ridicaseră şi pe Heinrich, fetele erau la lucru, la fermă, făceau săptămânal naveta, cu camionul, acasă rămăseseră mama lor şi bunica. Aşa a fost: mama fetelor mă condusese la plecare, nu era ceea ce se cheamă: condus, mai degrabă se ţinuse de mine pe uliţă, întrebându-mă ce cred eu despre planul ei de a cere să intre în colhoz.

Asta trebuie să fi fost: mă dusesem la Buia, să verific dacă uşa nu fusese ruptă iar (oricum, cine ar fi vrut să intre ar fi făcut-o pe ferestre – sparte; tot n-ar fi găsit ce să fure...) şi trecusem pe la ai lui Heinrich, cu gândul la fete, cu ele aş fi putut sta de vorbă; şi sta de-tăcere; şi de-facere aş fi putut sta, chiar dacă se schimbaseră, se întorseseră pe cealaltă parte (ca să nu spun că se răsuciseră cu spatele, când se-ntinseseră pe spate, la ei la fermă). Dar tot ele erau; ale mele. Chiar dacă această prefacere a lor se petrecuse în absenţa mea, eu tot le ştiam drumul: după miros; le citeam ca din, ca pe-o carte scrisă cu miroase.

Mama lor, însă. Cum se întâmplă la saşi; săsoicuţele frumuşele, curăţele, prospeţele, după măritiş se prefac în iepe de povară – în plus, se urâţesc; şi se fac rele, prin urmare: proaste. Fetele, chiar absente, îmi trimiteau veste de miros de crescut pe la fată; nu de bolit (la femeie); nici, Doamne-fereşte, de murit. Fosta şi ea fată, actuala mamă a fetelor era ce şi cum era n-aveam de unde şti cum fusese, de fată – ba aveam: de la fete, însă nici ele. Oricum: mama era opusul fetelor mele de anţărţ.

Nu aveam nici măcar consolarea (dulce) că, după supliciul obligatoriului bună-ziua îndurat din partea părinţilor, am să trec, dacă nu în braţele (sau la pieptul), atunci de mână cu copilele. Eh, ce luminoase, parfumoase, aguridoase erau, pe vremuri, fetele lui Heinrich; şi ce parfumică şi luminică şi dulcicacrică puţica lor cea nică. Aveau de pe-atunci tot ce trebuia, dar dintre toate oglindicul era mai important, nu doar pentru că arăta rumen

— E-he, de-atâtea ori îl contemplasem, adulmecasem, ascultasem, pipăisem, gustulsem; de câte ori subsuorisem

subsuorile cu ochiul

— Într-atât, încât ele, două, surorile deveniseră surorile fratelui; apoi sora lui. A mea, una. O, dar nu mai era ce fusese. Ele nu mai era nici măcar în sat. După ce vorbisem cu Emil Tatu, liberat, dădusem şi pe la ei – aşa. De cum m-a văzut la poarta lor, înainte ca eu s-o salut, mama fetelor a zis, cu ochii albi:

«Vaisnicht!»

Am crezut că nu auzisem bine. Am dat bună-ziua, dar ea, conştiincioasă, cu ochii şi mai albuşii:

«Vaisnicht».

Am intrat drept în subiect: uite, tocmai vin de la Emil al lui Tatu; mai înainte dădusem pe la Candit al Munteanului – au început ăştia să dea drumul oamenilor ridicaţi astă iarnă, azi-mâine îl liberează şi pe Heinrich. La care ea m-a vaisnichtit iar. Am schimbat vorba:

— Vă rog, domnişoarele acasă-s?

Nu mi-a răspuns; am întrebat acelaşi lucru în săseşte. Acelaşi „răspuns”. Am înţeles că n-am cu cine vorbi – nu ştiam că frâuă lui Heinrich, mama fetelor mele devenise nebunică – de unde, doar nu fusese deportată la cărbune, în Rusia? Esenţialul îl aflasem de la mamă-sa (bunica fetelor):

— Cum să fie domnişoarele acasă, dacă-s la lucru, la fermă, la Slimnic? m-a informat bătrâna în săseşte.

No, ja. Dacă-s la lucru la fermă. La Slimnic. No, ja. – mi-am adus aminte de camionul văzut cu Virgil, la Şeica: şi iar am ştiut, tot fulgerător, cum le duce cu camionul, cum le descarcă, acolo, ca pe o încărcătură de camion; ca un camion de încărcătură.

Am salutat şi-am plecat.

Asta-i interesant: înainte (adică: până la Sabina – mai corect: până la Sabina de-adineauri), pentru mine mama fetelor era acea săsoaică slabă, vânoasă, cu ochi de albuş, urâtă – şi-atâta. Nu era încă-ntr-o ureche, cred că de curând devenisă ţăcănită: Vasăzică bărbatu-tău, ofticos în ultimul hal, îşi scuipă plămânii în beciul Securităţii din Mediaş, după cum aflasem de la Emil: certificatul medical

nu-ţi dădea scutire de bătaie; fetele tale, de paisprezece şi treisprezece ani lucrează la fermă – nu doar cu braţele, ci şi cu – cine nu ştia cu ce anume trebuiau să mai trudească săsoaicele, de copile, vai de curuleţul lor neîndestulător, că dac-ar fi fost curve cinstite, cu condicuţă, măcar formate cât de cât, ai fi ştiut o socoteală: muncă grea / cartelă A – dar fetele, surioarele mele desculţe din Raiul de la Tizu de la o vreme se duceau la fermă, la montă, la Kupplerei, aşa cum s-ar fi dus la Kindergarten şi tot ele trebuiau să mulţumească dumnezeului de brigadier şi de miliţian şi de activist şi de director şi de ultim conductor de atelaj că, regulându-le, le lasă, în continuare, la lucru; că nu le alungă după ce le-au folosit şi s-au săturat de ele – altele proaspete la rând! că, slavă lui Stalin: sunt multe săsoicuţe nemâncate, gata să se dea pe orice, totul pe atât de puţin: câştigă şi ele un bănuţ, cât să nu le moară de foame părinţii, bunicii prea bătrâni ca să mai lucreze, surioarele, prea crude ca să se lase navetute la fermă de-animalele-noi de comunişti şi profitori de război, regulatori de duşmani de clasă de ambe sexe

— Dare-ar Dumnezeu cel Mare să li se usuce organul cel mic şi să le pice! cum am citit eu într-o carte pe care-am s-o scriu!

Iar în acea situaţie; de ce-i ardea ei, mamă a fetelor, nevastă de Heinrich? De colhoz! O chinuia nerăspunsul la cererea de aderare. Că de ce nu li se îngăduie şi lor, saşilor, să intre, ar munci cu drag – ce, ei nu-s oameni?

Ba da, ba da, însă nu despre asta era vorba; nici despre faptul că ei, Saşii se dăduseră cu mâinile legate nenorocirii abătute asupra şi a lor, ba chiar ai fi zis că ciocneau călcâiele, duceau mâna la kapelă şi strigau înspre Istoria Contemporană: «Jawohl!» – să-trăiţi, am înţeles ordinul – şi pe loc îl execută... Am exagerat oleacă: ca să se înţeleagă că Basarabenii mei, vai de cozonacul lor, măcar se zbăteau în plasa în care eram cu toţii prinşi; caraghioasă, ridicolă, inutilă zbaterea – dar măcar încercam să scăpăm, iar din când în când, ca să nu murim de plâns, o dădeam pe râs, cu câte-o glumă (galbenă, dar

glumă).

Cine spune că afectele n-au memorie?: cei făr' de! simplu; cine susţine că omul nu-şi poate aduce aminte un gust, o aţă de miros – aşa cum fusese „prima oară"?: cei lipsiţi de gustative, de odontative!

Atunci, în martie 49 am înregistrat un miros. Era mama fetelor, frâuă lui Heinrich. Atunci, pe loc, constatasem mirosul: aşa şi-aşa; nici memorizabil de plăcut, nici nemaipomenit de din contra. Acum, după doi ani (sau chiar trei), uite că-mi aduc aminte de el; îmi revine, intact: nu deosebit, dar purtând marca ei: a mamei fetelor lui Heinrich.

Numai că sub învelişul recognoscibil acum disting şi alt strat; un alt braţ, sau gură a deltei femeii – cum să nu fie bun (a), dacă năvăleşte precum trăsneşte, vorba Bibliei (ruşinoasă, mie-mi spui) a sân?; dacă amiroase – acum îl citez pe pudicul popor român – a trup?

Nu făcea olmul vreo legătură (de la cauză la efect) cu păsărica de fetică; cu puţicuţele feticuţelor din copilăria mea cea rainică şi de-a dreptul paradiziacă, măcar pentru că atunci îi puteam zice (îi şi ziceam – nu vedeam de ce m-aş abţine) unei viitoare purtătoare de trup, de pântece cu cheotoare pentru petrecut bumbul, nu doar pentru făcut pipi – puteam, deci, să-i spun futùrei femei:

— Arată-mi-o!

Şi ea mi-o arăta pe dată, cu seninătatea şi bucuria că are ceva minunat de-arătat, apoi cu aceeaşi linişte şi deplinătate, îmi cerea să i-o arăt pe-a mea – fără nazuri, fără ruşini mincinoase, nesuferite; poate pentru că şi ele şi eu eram imberbi peste tot, de-aceea: îngèrici: n-aveam sex, doar boboci în floare; nu poame răspoame, străcoapte ca ale adulţilor. Cât dinspre partea odori-colă, ale lor olmau ca mediul înconjurător; a livada raiului, a ţâţa naturii, într-un cuvânt: a puţulizdă de fetizdă de la ţeară, a zărzărică vârtoşică, verzişoară, acrişoară (de ţi se face gura mizdişoară) şi a multă, ce multă lumină. Pe-atunci nu cunoşteam umbra cea mai degrabă dezvelitoare decât acoperitoare.

Nicio legătură între unele şi alta, de parcă asta n-ar fi mama acelora; ca şi cum ea, femeie, n-ar fi fost, în prezentul permanent de-atunci viitorul aţos-mustos şi vânăt al zărzăricuţelor, al verzişoarele purtate la subsuoarele dintre picioarele; de fetişoarele (cele uşorarătătoarele).

Încă o dată: atunci, pe loc, doar înregistrasem acel al doilea strat; acum îl aşez pe primul loc, în faţă, la îndemâna nărilor: adiere de miere şi de muiere. Dar nu doar atât, nu numai asta.

Veşnica povestire: cine a fost mai întâi: mama ori fiica? în cazul prezentului: cine produce odoarea, pentru că eu o simt acum, ce şi cum şi cât mirosea ea atunci, în trecutul acela al meu – plin de miroase, a plină; copt a coaptă, a răscoapsă forfotindă cu spumă de alergată, a iapă, din mers deschizându-şi-o, răsuflecat, din mers închizându-se, împleopat, clopoţelindic, mustindic.

În timp ce depăna din picioare în stânga şi uşor îndărătul meu, pe uliţă, în timp ce scuipa cuvinte-cuvinte, de parcă ar fi mâncat seminţe de floarea-soarelui şi pe când era foarte urâtă, foarte lipsită de graţie, fără vreun semn că ar putea face altceva decât să lucreze din greu, să se alimenteze, să dormeze – şi iar să arbeiteze (în niciun caz nu te tulbura inevitabilul gând cel ce nu-ţi dă pace nici în legătură cu persoane ce ţi-ar putea fi străbunice), arăta ca o fără; putea fi oricine – ba, de-a dreptul: orice.

Probabil atunci, având eu necazurile cu părinţii, destrunat de negăsirea fetelor, voi fi căutat consolare maternă; voi fi aşteptat căldura împărtăşirii nenorocirii comune. Ea însă avea necazurile numai ale ei. Nenorocirea: pe ei, pe Saşi nu-i îngăduie comuniştii în GAC-uri, numai în GAS-uri – de ce? Saşii sunt muncitori, corecţi, disciplinaţi, de ce nu-i primesc? iar pe rumâni (nu atât de.), nu numai că-i acceptă, dar îi obligă!; îi ridică, îi duce la Mediaş, îi sparie, îi bate, de să-i facă s-adere?!

Asta nu ţine de deşteptăciune; nici de frumuseţea obrazului; nici de buneţea întregului trup – ci probabil de starea de funcţionare a organului. îi funcţiona în regim de

croazieră, cum se scrie despre avioane. Organul fiind un motor de avion, mergea cu benzină din aceea albastră, americană. Şi degaja. Şi una şi alta; şi prima şi a doua: poftă şi spaimă. Poftă provocată de spaimă. Călduri pricinuite de supunere. Dacă aş fi fost un neruşinat şi dacă ar fi fost noaptea pe uliţă şi-aş fi luat-o, ea nu s-ar fi împotrivit, din contra, ar fi venit dimpotrivă. Şi poate i-ar fi trecut spaima. Iar eu n-aş fi putut continuă: ar fi fost atât de aprinsă, încât mi-ar fi ars-o. De gradul întâi.

Am citit: maimuţele învinse, în pericol de-a fi ucise, se întorc spre învingător cu curul. Ca acela, în loc să le ucigă, să le-o-nfigă.

Nu cred ce spune Darwin, că ne tragem din maimuţă, dar ştiu că în anume împrejurări, oamenii maimuţăresc maimuţele. Puternic mirositoare.

Ne apărăm şi noi cu ce putem – vorbesc de ele, săracele femeile.

Da, dar ele au cu ce amâna, evita moartea; noi, bărbaţii ba.

2

O aştept să vină. De la Braşov. Şi de la Timişoara. Te pomeneşti că acolo s-a dus, bleaga – şi dacă nu i-am zis. N-am fost deloc de acord cu Timişoara; deşi nu ştiam limpede ce nenorocire are să se abată peste „bănăţeni”, instinctul de basarabean dădea alarma.

Dar chiar de nu s-ar fi întâmplat asta, cu deportarea, tot nu-i un loc unde să te pierzi, Banatul: prea aproape de „Căcălăul-Tito”, acel odios individ cu burdihanul acoperit ca de o cămaşă de zale din decoraţii (ai zice: un mareşal sovietic) primite de la Unchiul Sam – cel cu dolarii; Tito, criminalul, măcelarul, cu sângele şiroind şiroaie de pe buza securii – de la tot-mereea-tăiere a bravului popor iugoslav; el: „Lingăul cizmelor lui Adenauer” (aşa se zice, dar Cik şi Taru caricaturizează pantofi), hitlerist şi ăla, din fragedă pruncie, că doar şi el e neamţ – aşa glăsuiau, nu doar scânteile difuzorizate, ci şi agitaţia vizuală de mase de pe la răspântii, operă plastică nemuritoare a moalărimii sibiene de expresie minoritară germană.

I-am atras atenţia şi prin cuvinte rostite întreg:

— Timişoara nu-i loc bun de pierdut duşmanii periculoşi, ’măiţi – ca tine! am râs, ca să priceapă că făcusem un banc.

Ştiam de la ai noştri, refugiaţii; noi ţinem-legătura; noi suntem Ovreii zilelor noastre – în bine, iar în rău: viitorul lor, şi al Ardelenilor. În cel mult trei zile, întreaga basarabenime naţională află ce şi cum şi cât i s-a mai întâmplat unuia dintre noi – lumea normală abia după luni de zile află, însă noi, şi-mai-normali fiind, demult o simţisem venind (cam ca un obuz: vâjâind).

Deportarea. Animalele de la Răsărit, cu spaima lor peşteri colă, superstiţioasă de cuvinte, îi spun: deplasare, dislocare. Nu mai aveau activeţii pe cine să ’curanizeze, în cinci ani ruinaseră ţara, depăşiseră cu 500% planul de arestări, o treime din populaţie se afla în „reeducare” (aşa spun analfabeţii a căror meserie asta e: să-i bată-n cap pe cei care gândeau, cu ciomagul la cap! la cap! numai la cap, fiindcă omul de la cap se-mpute, rolul reeducatorilor: alungarea putreziciunii din capete – cu ciomagul, reeduciomagul, treabă la care s-au aşternut şi scriitori, dar nu de-ai lor; jidani, bulgăroi, boangheni ori rusnaci, nu, ci neaoşi, ca Petru Drumfărăpulberiu, zis şi Dumitriu, zis şi Canalia Canală).

I-au dislocat-deplasat-deportat pe „Bănăţenii de pe graniţa cu Tito” am ajuns să ne învecinăm, nu cu ţări, nu cu popoare, ci cu călăi – iar dacă ţinem seama că pe la Porţile Timişoarei trece Cortina de Fier... O fâşie de câteva zeci de kilometri: „zona”. Au lichidat categoriile sociale, politice – acum e rândul celor naţionale:

Sârbii: nu-s ei neam cu „călăul Tito”? De la 23 august ’44 încoace Sârbii, departe de a fi şi ei persecutaţi (ca Saşii, de pildă), fuseseră binişor corcoliţi (cam ca Ungurii) şi folosiţi împotriva Nemţilor şi, desigur, împotriva Românilor (cum ştiu bestiile ruseşti să semene zâzanie între oameni!). Cinci ani au durat vacile-grase sârbeşti: din 49, când cu gâlceava, vacile au tot slăbit, însă răul, pentru ele a început în iarna trecută: «Toţi Sârbii sunt titoişti!»,

au decretat ăştia după logica de la Actiubinsk – sau chiar de la Komsomolsk (după modelul: „Toţi Nemţii sunt hitleriştii!"); «Tito este un călău-cu-secure, toţi Sârbii sunt duşmani înrăiţi ai luptei pentru pace!» Ştiu de la Stoianovici: Sârbii sunt, în majoritate, antititoişti; fiindcă-s anticomunişti, ca tot creştinul (ortodox, dar să-i vezi pe croaţii papistaşi!) – însă nu contează ce ştiu: nu eu fac lumea, ca s-o fac ca lumea;

A doua categorie naţională: Nemţii: în Banat, cei mai mulţi fiind şvabi: în 44 o luaseră-n gură ca hitleriştii, acum ca titoiştii.

A treia şi cea mai „bătrână" categorie (datează din iunie 40, uite, s-au făcut doisprezece ani!): noi, Basarabenii şi Bucovinenii refugiaţi. Supravieţuitorii Cedării din 40, ai re-Cedării din 44, au fugit spre Apus, mereu spre Apus. Cei ajunşi în Banat erau consideraţi cei mai puţin-nenorocoşi: geografic, se aflau la extremitatea occidentală a orientalizatei României. Cei care scăpaseră de moarte, de deportare în Siberia, de „repatriere" nu scăpaseră de „dislocare", de deportarea în Bărăgan. Ce etichetă primiseră? De, în general, titoişti. Dar mai erau şi duşmani – sociali, naţionali (ca popii, ca şvabii; ca sârbii, ca chiaburii). Noi suntem orice, în gura securizdilor mă-sii – numai ceea ce suntem: Basarabeni şi Bucovineni – nu. Ca să nu afle Românii (şi străinii!) că există o realitate Basarabia şi o realitate Bucovina. Asta-i metoda rusească de a fabrica istoria. Prin care are să se confecţioneze omul-nou – zice tata:

«Ştii prin ce se caracterizează prostul? Prin faptul că trăieşte într-un permanent prezent – prostul n-are trecut şi nu-i în stare să-şi imagineze viitorul. Dar ştii ce e omul-nou, savietskii cela-viek? Creatura care trăieşte într-un viitor permanent – şi-a uitat trecutul, nu ţine seama de prezent, îl primeşte şi-l judecă de parc-ar fi deja viitor… La el timpul curge invers: la deal…»

Cam aşa ceva. Concluzie: Basarabenii şi Bucovinenii au fost ridicaţi din refugiul lor repetat şi extrem-vestic – până la unul: cine e basarabean-bucovinean e duşman al

sovietismului. Băgaţi cu „titoştii” şi. dislocaţi – acum o săptămână a fost tata la mine cu trista veste.

— Tristă, dar cu părţile ei vesele, zice tata. Nu i-a dus în Siberia, cum umblase zvonul după primele bilete azvârlite din trenuri. Drept, i-a purtat multă vreme în bouvagoane, spre Răsărit – cum să nu te temi de Siberia, când eşti dintre scăpaţii din Siberia cu câţiva ani înainte? – lăsaţi pe linii moarte, departe de aşezări, de gări, nu-ţi dai seama unde te afli, pe globul pământesc şi cât mai ai de făcut până la planeta Siberia.

O parte a părţii bune: ai noştri se dovediseră pricepători, inventivi (ca deportaţi de meserie): ei au aruncat bileţele, ei au «interpretat poziţia în spaţiu” şi staţionarea ca semn bun: trenurile din Europa spre Siberia alergau cu grăbire (nu se spunea că n-au frâne, le opreşte doar Pacificul?), aşa cum alergaseră în 40 şi în 41 (până la 22 iunie); şi în 49 – numai în noaptea de 6 spre 7 iulie un sfert de milion de oameni de-ai noştri ridicaţi, duşi, dislodeportaţi.

— Aşa s-a aflat de fiecare ietaţi’: din bileţelele azvârlite din trenuri de Basarabenii noştri. Aşa s-a ştiut că nu i-a deportat pe malul Amurului, numai pe-al Dunării; şi nu la dracu’, n Siberia lor, ci la tată-său, în Siberia noastră naţională, în Bărăganul neaoş, cel cuprins între Brăila şi Călăraşi, cu centru la Feteşti. Mă întreb: de ce nu la Slobozia? Doar eu l-am inaugurat, în ’43, ca prizonier. sovietic!

Tata se preface că e mândru – de inaugurare. Dar nu e – deloc. Se înveseleşte cu altceva:

— Măi, ce oameni, Basarabenii noştri! Ce s-ar fi făcut fără ei neputincioşii, neştiutorii de bănăţeni?

Ce s-ar fi făcut, nu numai Bănăţenii, dar şi Oltenii şi Dobrogenii şi Muntenii – chiar şi Ardelenii, orice-ar zice ei (nu mai vorbim de Moldoveni)? Cine n-are basarabeni – să-şi cumpere. Nu să-i vânză.

Din gări, din halte bărăgănene pe unii „bănăţeni” i-au dus în camioane până la destinaţie; cei mai mulţi, ca în Rusia Mamă, ca în Siberia tuturor: pe jos, cu escortă de

soldaţi în termen, desigur, neamuri ai unora dintre deportaţi – escortă de oameni-noi şi de câini-vechi: câini ducând în lesă pe ducătorii de oameni (unchi, veri, cunoscuţi).

— Măi, ce oameni, Basarabenii noştri! Dacă n-ar fi fost ei, bănăţeni ar fi pierit degeraţi – ştii ce făceau, săracii? Şedeau lângă ţăruşul de pe lotul repartizat, chinciţi, înveliţi în ţoale, aşteptând să coboare pe pământul Bărăganului Mântuitorul, să-i mântuie – de frig, de cald, de foame, de sete. Noroc cu Basarabenii: ai noştri i-au învăţat pe bănăţeni să nu aştepte minuni din cer, să dea din mâini, din picioare, din gură, din suflet – mai întâi, ca să producă oleacă de căldură, nu? Prin frecare! Prin tremurare! în al doilea, să nu moară; în al treilea. Am uitat care-i al treilea, oricum, noi, Basarabenii avem o mare cultură, bre! O cultură cu care ne-am ales de la ruşi, dar pe care

O împărtăşim tuturor celor făr' de noroc, noi nu suntem netkulturnîi.

— Despre ce fel de... net-cultură vorbeşti?

— Tu mă-ntrebi? Feciorul meu, basarabean? Cultura bordeiului, bre! Tehnica borţii! Noi i-am învăţat pe chinezi să-şi ţină ochii piezişaţi, pe englezi să fie albioni, pe nemţi i-am învăţat marele secret al bordeiului! Marea cucerire a secolului: Bordeiul Sovietic, cel mai. adânc din lume!

Nu numai tehnica (adâncă a) bordeiului au introdus-o Basarabenii pe lot, lângă ţăruşul repartizaţional, în Bărăgan şi în plin secol al douăzecilea, ci şi avizul-telefonic:

— Noi, Basarabenii suntem Ovreii zilelor noastre! (o spune tot mai des, m-am luat şi eu după el – amândoi după Papaşa de la Şeica). Noi avem arma ţinutului-legăturii! Prin scrisorele, prin trimiteri de vorbă, prin aviz. Noi suntem mai cu moţ decât Ruşii: am inventat, nu numai bordeiul (sovietic), ci şi avizul telefonic! Te duci la oficiu, îl trimiţi, aştepţi să se facă ziua, ora. Nu chiar la minută, dar cam în aceeaşi zi: ţâr! telefonul: «Aliô, alio!» strigă domnişoara noastră, apoi bagă capul pe fereastră: «Eşti careva de te cheamă Gheorghiţă? Te caută unul Gicuţă –

cabina unu!», mă rog, unica, dar numerotată. Halo, cumnate (sau vere, cuscrule), mai trăieşti, bre? N-am prea ţinut legătura, dar află: l-am văzut dăunăzi pe vărul Gligoraş al lui Bălan din Chiperceni – aşa, aşa, el, bre, a cam fost oleacă detaşat, aşa, aşa, de-taşat pe-aici, pl la noi, pl malu' Istrului, aşa, aşa, cu

1 de la Ilie, nu prea de voie, că-i cam obligatoriu domiciliu', dă! Mi-a spus că-i şi cumnatu-său, Ionaş al lui Ochincă din Frasini, tot din obligaţie, cu-ntreaga familie, atât că mamă-sa o cam murit pl drum, că era bătrână şi-i era cam frig, frigu-dracului, ca pl malu Istrului Potamôs, ţ-aduci aminte de la geografie, mai uită-te pe-o hartă: tot pl globu pământesc suntem, da' oleacă mai gios şi mai la stânga – ţine legătura mai departe cu-ai noştri şi să ştii că într-o săptămână, cam tot pe vremea asta, te chem iar, să mai stăm de vorbă, dar fără aviz. Şi uite-aşa, din văr în cumnat, din cuscru în nănaş, ţinem legătura – ce să facem.

— Grozavă metoda, grozavi metodiştii – te-ai uitat pe hartă? Ai dat de ei?

— Am dat: de pete-albe... Dacă toate-s sate-noi... Nu i-a băgat în lagăre, în sârmă, de asta nici adresă n-au, măcar un cod de unitate militară – poate că până la avizul următor. Până atunci ţinem-legătura, să se ştie, să afle Basarabenii din România, să adune bani, de pachete. Primele o să le trimitem prin corespondenţii de front, refugiaţii aflaţi în satele-vechi de pe lângă satele-noi din Novaia Sibir'.

Tata e mulţumit. Şi mândru. Oftez şi eu; nădăjduiesc din toată inima să nu se fi dus la Timişoara. M-ar pune în situaţia de a ţine-legătura cu ea, prin aviz – nu cu ea, ci cu vărul finului Ionică Mânăscurtă din Curlungeni: aşa, aşa: o fată slabă-slabă, cu capu' mare ş' cu ochilari negri – nu-i piacolo, pl la voi, pl glob? 'tr-on bordei inventat de Basarabeanul de serviciu?

Tata nu-l cunoaşte pe Sclifos, deci nu ştie teoria cu orizontalitatea Slavilor în contrast cu verticalitatea (geologică) a invadaţilor, băştinaşii din sud-estul Europei. Însă şi el vorbeşte de Ruşi: au ţară întinsă şi „timp întins";

despre timpul românilor: „cam strâmticel, nu ne-ncape – de asta n-om fi având răbdare”.

Tata zice şi zice:

— Mi s-a dat prilejul unui studiu comparativ, râde el. La prima vedere Enkavedistul se arată mai. omenos decât Securistul: nu se omoară el cu omorâtul deţinutului, îl dă pe mâna întinderii: Rossia are sibir, are vremea – fiecare pe măsura celuilalt, adică pe nemăsură. Ce să se ostenească vistavoiul să te bată, când deportarea-depărtarea, munca, foamea, frigul, păduchii fac treabă tot atât de bună? Pe când Securistul sufere de strâmtorare, de rămânere-în-urmă – de asta-i mai neomenos decât enkavedistul; mai bestial decât bestia rusească, mai prostălău decât nesfârşita prostie rusească, mai prostovan decât prostovieticul – cel mai prost durak din lume. De asta închisoarea noastră tricoloră, daco-romană e mai îndesată, mai pipărată; adunată – ai zice că, din lipsă de spaţiu pe orizontală, ai noştri ca brazii au făcut-o pe verticală – mai corect: pe adâncime. Ehei, dac-ar fi avut şi Românul timp larg şi spaţiu lung. Dar aşa. – păi se compară

Siberia cu Bărăganul? Răspuns: nu. Reîntrebare: De ce? Re-răspuns: Fiindcă Bărăganul e în Europa! Tata zice – şi zice:

— Aparatul de represiune nu e, sută la sută, importat din URSS, cum cred cei mai mulţi.

— Dar cum poţi spune una ca asta?

— Uite, pot. Bazat pe observaţie şi pe experienţă.

— Dar de la tine ştiu că Ruşii au inventat „organul” reperist: ei l-au format, ei l-au instruit, îmbrăcat în uniformă sovietică, l-au învăţat metode sovietice – şi n-or să conducă Ruşii represiunea? Care-i fundamentul comunismului?

— Sigur, aşa-i, dar mai e şi altfel: Bineînţeles, tot răul a venit de la Lumina Răsăritului – mama lui de hazna cu lavalieră! – însă, în materie de represiune, după ce maşina a început a funcţiona, spre deosebire de alte sectoare, a fost lăsată pe seama colonizaţilor, a aborigenilor. Să însemne că ne-a lăsat mai mult libertate? Enkavedeul a

lăsat Securităţii, nu libertate, ci spirit de iniţiativă – nouă, victimelor hărăzindu-ne o soartă mai grea, fiindcă. Cine ţi-a scos ochiul? Fratele. A-ha, de asta ţi l-a scos aşa de bine... în absolut, Ruşii nu admit în niciun sector cea mai mică abatere de la normele sovietice. Dar în materie de MAI.

— Nu spuneai că au făcut din Bărăgan o Siberie?

— Spuneam. Dar spun şi asta: în materie de făcut rău omului nimeni n-are de învăţat de la nimeni. N-aş fi înţeles, dacă, înainte de a încăpea în mâinile Securităţii, n-aş fi trecut prin labele Enkavedeului. Orice grup, naţie, comunitate are, cum zicem noi la şcoală: elemente rele. Pedagogia nu-i atotputernică, educaţia poate corija, în niciun caz modifica natura, rea, a omului. În situaţii normale, într-o lume normală poţi împiedica elementele rele să facă rău: le ameninţi cu religia, cu legea, le tai ghearele, le dai peste bot, le izolezi. Numai că s-a dus dracului normalitatea de când Ruşii au inventat comunismul – care-i, ce? Libertatea omului de a face rău omului; liberarea răului din om, a răilor dintre oameni. Comunismul a decretat: răii, proştii, hoţii, setoşii de sânge au dreptul – ba chiar datoria – să-şi deie frâu liber poftelor; ba le-a îmbrăcat pe aceste elemente-rele, irecuperabile, în uniforme, le-a pus pistol în mână şi le-a asmuţat împotrivă. duşmanilor. Cu cât rău-elementul e mai crud, mai bestial, cu atât este mai fidel partidului, clasei muncitoare – şi primeşte, pe lângă bani şi-o strângere de mână! Comuniştii ruşi numai răului îi lasă spirit de iniţiativă. Am constatat la Mediaş, la Securitate: în uniformă de securist, cu puşcă şi cu ciomag, răii noştri români nu-s mai puţin răi decât răii ruşi. Sovieticii s-au rezemat pe un dat al sufletului omenesc: cu cât un individ este mai prost, ori mai rău, ori are el ceva de-mpărţit cu careva – cu atât mai „bun securist” are să fie. Şi încă ceva: executanţii execută ordinul primit, nu doar din spirit de disciplină, nu doar de frică (să nu schimbe locul cu cei ciomăgiţi), dar şi din plăcere – dintr-o nesfârşită plăcere: să faci rău cuiva care nu ţi-a făcut nimica (şi care nu se poate apăra), nici nu-l

cunoşti, iar acum, în timpul „conversaţiei” cu tine, uite-l cum tremură, plânge, s-a pişat pe el de frică. Nu-i mai frumos decât tine, dar are şapteclasele, ba chiar şi facultatea! Unde mai pui că are frunte lată, nu ca tine; mâini mici – nu ca tine, păi unde se trezeşte el? Mai ales că şeful, şoptitorul-politic îi strecoară cucută-n ureche: «Din pricina unuia ca ăsta, burjui, n-ai terminat tu şapteclasele; din cauza lui te-a lăsat nevasta, din pricina lui, mă-ta a fost curvă – uite că şi-aici la noi face pe-ntelectualul, că el gândeşte – pe el! Să-i iasă gândităra din cap! Să muncească, nu să gândească!»

Tata zice şi zice. De la o vreme zice de rău de popor.

— Am dreptul, fiindcă şi eu îs popor! râde, apoi în şoaptă: Să te ferească Dumnezeu de nu de mânia, aceea vine ca o consecinţă a prostiei poporane.

Eu mă mir – şi nu doar de formă:

— Ce ai, nene cu poporul? Căci pentru de ce să dea el cu var? Ce vrei să spui: că poporu-i bou? Că-i element-rău? Că educaţia poate corija, dar nu modifica natura – rea – a boborului noz’?

Tata pufăie, dă din mână cu lehamite, vrând să spun: Lasă, vorbim noi altă dată. Iar eu mă rog lui Dumnezeu: să n-o fi dus la Timişoara. Exagerează el, tata, dar m-a pus pe gânduri cu „spiritul de iniţiativă în rău”.

Îi ţin pumnii. Şi inima. Ca să nu aibă ocazia să cunoască nemijlocit poporul, elementul tatii.

3

O aştept să se întoarcă de la Timişoara.

Ba nu: am zis că nu s-a dus la Timişoara: să urce şi ea în trenurile cu titoişti, ca după aceea s-o caut cu ţinutul-legăturii prin aviz telefonic în bordei?

Se va fi dus la Bucureşti? Sper că acolo – am mai sperat când cu crosul; şi când cu Heidi; şi când cu.

Oraş maaare, Bucureştiul, te pierzi una-două în el – mai ales ea, că-i mică. Are neamuri – ea are peste tot, eu pe nimeni, nicăiri în ţara asta. Vor mai fi rămas şi ceva prieteni de-ai lui taică-său: chiar dintre diplomaţii occidentali. Numai că degeaba ajungi la Bucureşti şi te

pierzi prin mărimea lui, dacă nu poţi pătrunde în ambasadele occidentale.

Tot de la tata ştiu (el de la Ovreii-zilelor-noastre: Basarabenii): nu-i voie să circuli pe trotuarele ambasadelor capitaliste. Cică ar fi străzi întregi, poate cartiere, interzise. Mai rău ca Securitatea din Mediaş – unde eu mă plimbam pe trotuarul ei ca vodă prin lobodă. Românii cărora le-ar da prin cap să fac un pas spre porţile capitalismului sunt arestaţi pe loc şi condamnaţi; pentru imperialism; spionaj, crimă împotriva omenirii – unii chiar executaţi, noroc că ea-i minoră. Totuşi, cică ar fi fost câţiva pătrunzători: un sportiv, săritor cu prăjina de felul lui – şi-a făcut vânt, drept pe gazonul englezesc a aterizat!; se mai vorbeşte de o femeie însărcinată – Dumnezeu ştie cum s-a căţărat, cu burta la gură după ea: de cum a pus piciorul pe gazonul britanic, cum a depus un supus al Majestăţii Sale, Graţioase.

Astea sunt reuşitele, adică definitive, deşi nimic pe lumea asta nu-i definitiv, se vorbeşte şi de cazuri de extrădare: Septimiu pretinde că chiar femeia care a născut pe pământ englezesc ar fi fost dată înapoi, securiştilor. Eu nu cred. Cu toate că şi Sabina auzise de aşa ceva: m-a întrebat, cu tremur în glas, înainte de plecare:

— Tu crezi că e posibil? Ca Englezii să facă una ca asta?

— Nooo!! am negat cu prea mare foc, Sabina însă n-a băgat de seamă că mînţeam cu foc: nu că n-aş fi crezut, dar, ca basarabean, mă temeam că Englezii. – n-ar fi pentru prima oară, nu.

Necazul e că habar n-am cum stăm cu ambasada Italiei. Nici acum nu-s sigur că mai există aşa ceva la Bucureşti, iar dacă da, nu-i văd pe italieni mişcând în front: şi ei au fost aliaţi ai Nemţilor; dacă aliaţii Ruşilor – Francezii, Englezii, Americanii – fac în nădragi şi-l pupă-n cur pe Oncle Jo (aşa-l dezmiardă pe tâlharul de Stalin), ce să pretinzi de la nişte învinşi, pe deasupra, geantă d-a noastră?

Fireşte, n-am descurajat-o. Şi cu toate că ea n-a spus

limpede că la italieni ar vrea, am simţit, ce dracu', doar sunt basarabean! La dreptul vorbind eu am fost cu ideea: să ceară repatrierea – n-am rostit cuvântul, însă i-am dat mereu cu: «La voi, în Italia.», cu: «Voi, Italienii.» – ca să-i intre bine-n cap italienitatea. Şi direcţia. Şi prima şi a doua oară a dat din mână, adică: «Ce să mai?», însă a treia n-a mai dat din nicio mână. Şi nici a patra.

Şi uite, n-am putut, nu mi-a venit, când am fost la Bucureşti, la finala crosului. Nu mi-a venit, n-am putut – pe cine să întreb: pe tov Enache de la Casa Armatei? adevărat, ăştia-s ofiţeri MFA, nu MAI, dar un tovenache, în plus părăsit de nevastă, m-ar fi pârât fuga-fuga la Cadre, la Securitate, că mă interesez de Ambasada Italiei. Pe cine altcineva? Să opresc pe primul trecător de pe Calea Victoriei: «Bună ziua, fiţi amabil: îmi puteţi spune unde e Ambasada Italiei?» Dacă n-ar fugi, m-ar pârî el pe mine – ca să nu-l pârăsc eu, doar îl provocasem, nu? Eh, dacă aş fi ştiut adresa. Însă toate hărţile, toate planurile Capitalei au fost interzise, nu mai găseşti o cât de cât hartă în tot Lagărul. Dar presupunem că aş fi aflat strada; şi numărul – aş fi dat şi de ea, în colţul străzii, aşteptând să se schimbe sentinela de la poartă, ca să profite şi să sară gardul? Ori zidul Ambasadei? Mai degrabă aş fi dat de ea pe Calea Victoriei, doar acolo se întâlnesc – după amiaza – Românii de pretutindeni.

Iar a cincea oară (ţin evidenţa nu doar a eşecurilor) s-a oprit din plimbare (eram la garaj), a dat să continue, s-a oprit iar, iar a pornit… Şi-a rotunjit mult drumul (ţin minte totul). Credeam că m-a ocolit – m-a ocolit, însă numai după ce, pe la spate, mi-a prins capul; ca într-o cheie suedeză, de lupte greco-romane: mi l-a răsucit dureros, dar nu destul: gura ei mi-a atins colţul gurii.

De asta spun. Gura ei, gura.

Atingere nu îndestulă, nesatisfăcătoare – pentru alţii, chiar pentru mine, dar cu alte fete. Însă nu pentru gura ei. Gura ei.

Ce vom mai fi vorbit după aceea nu contează, n-am înregistrat: aşa, alături, departe, dar gura-ei; nu gură-n

gură, dar gura ei, o auzisem venind, îi simţisem drumul ca al unei pietre, prin aer, vâjâind. Atât că, de acea dată piatra vâjâia ori ba, nu conta – în schimb miroseaaa. O auzeam palpitând, olmatic.

Acum mă gândesc că dacă acolo, în garajul ei am fi fost ceva mai bine potriviţi; sau eu, prevenit, m-aş fi aşezat în aşa fel, încât să mă intru-n ea dintr-o bucată, s-o iau pre ea din volé – după nouă luni ar fi putut escalada liniştită zidul ambasadei, să zămislească pe sol italian (iar eu m-aş putea lăuda, azi, că sunt tată de supus-străin).

N-a fost să fie. N-am avut prezenţa de spirit şi iuţeala de mână. Asemenea ocazii pierdute mai bine le-ai pierde de tot, mai bine le-ai smulge cu rădăcini din memorie: să nu rămâi cu regretul lui „dacă”.

Şi totuşi. Dacă. Dacă mă gândesc. Dacă mă gândesc bine şi cinstit şi: cel mai bine şi mai bine, cu ea este să rămâi pe „dacă” numai aşa poţi jura pe Cruce că (dacă) se întoarce şi zice că da, se mărită cu mine şi mai zice: Hai să facem un copil, ca să putem pleca în Italia» – Bine: plecatul, ajunsul: pe picioare – dar copilul? Cum l-am face?

Cum altfel decât cu gurile. Am citit într-un roman că o specie de peşti se însămânţează gură la gură. Am citit într-un roman (altul) cum un personaj bărbat zicea despre un personaj femeie:

«Madam, ai gura ca o puncte-puncte!»

Puncte-punctele ar fi mers şi la un, dar în acel roman era clar femininul (deci nu era franţuzesc!): „o puncte-puncte”. Nu, era clar o-ul, mai puţin puncte-punctele, aşa:

Romanul era tradus (fie vorba între noi: foarte prost – dar când te gândeşti ce catastrofă va fi fost în original!). În original vor fi fost scrise negru pe alb toate cuvintele, chiar şi cele de ruşine – însă noi, români ruşinoşi... înseamnă că traducătorul în româneşte înlocuise fiecare cuvânt (care exprimă adevărul – or cum adevărul totdeauna supără.) cu puncte-puncte. Românul: înjură ca un porc şi ca un birjar, mai ales regăţenii: nu poate rosti o propoziţiune fără njurătură, dar nu permite, mă-nţelegi, să le şi vază scrise, porcăriile de care i-i plină-ochi gura.

Fie şi aşa, mi-am zis, citind de zor la cartea punctită, fiindcă orice cetitor cât de cât normal constituit poate să deducă ce anume se ascunde îndărătul frunzei de viţă a punct-punct-ului – şi nu se-nşală, nu încurcă cu –, din contra, ca să zic aşa: –, dar mai ştii? – mai bine cu „perdea tipografică”, am cetit eu în alt roman (fără puncte-puncte): mult mai. interesant, mai stimulant, mai sculant devine ceea ce se ascunde, acopere, dat după frunze-puncte decât, cum spuneam noi de-a dreptul, la internat: la pielea goală.

Totuşi: dacă eu aş fi fost traducătorul, aş fi potrivit puncte-frunzele, nu doar pe orizontală; ci, ca să respectăm topografia cea armonioasă şi dulce buzei noastre de jos, şi pe verticală. Ar fi dat:

«Sabina are gura ca o e»

«Sau, mai plastic, mai precis:

«Sabina are ca o e»

Ba nu: nu Sabina, ci un personaj, altul, unul adevărat. În primul rând, că Sabina nu are gura: „ci: „— când vorbeşte, însă când, chiar dacă vorbeşte, se apropie de mine, atunci se face: O; în al doilea rând, nu sunt deloc sigur că e ei este aşezată în spaţiu ca la toată ginta femeină, pe verticală, când tu, vertical foarte, i te uiţi drept în faţă – ea pe orizontală, coincidentă – şi nu cumva tot ca gura în odihnă – dar nu: gura ei nu cunoaşte odihna, chiar dacă uneori, chiar adeseori, şade închisă; sau una şi aceeaşi –, ca Crucea pe care am jurat eu că ea rămâne singura mea logodnică pe acest pământ.

Se va fi dus la Bucureşti, nu la Timişoara. Şi nu la Braşov. La Bucureşti, acolo sunt ambasadele. Pentru care din ele s-a dus, o să murim şi-o să vedem, cum zice tata, oricum, când s-o-ntoarce mi-o povesti, cu atâta să mă aleg.

Ar fi avut timpul să facă de o sută de ori tur-returul – de când a plecat. Ba nu, să nu spun nici măcar în gând cuvinte rele. Sabina s-a dus, dar o să-mi dea semn că a ajuns; şi o să-mi fixeze întâlnire, să-mi povestească; explice. Ba nu: o întâlnire în scopul de a stabili o adevărată întâlnire: după şase, cel mult după şi jumătate.

După rafala de eşecuri în plin piept (unele gloanţe mi-au secerat picioarele), mi-am zis că s-au adunat prea multe pentru o singură persoană: şi aceea minoră şi etern internă. Poate ar fi timpul să-nchid prăvălia şi să pun pe uşă înştiinţarea:

NU MAI PRIMIM PICIOARE-N CUR DE LA SEXUL GINGAŞ!

Aş mai accepta două, hai trei; dacă aş fi cu adevărat îndrăgostit. Dar nu e cazul – şi nu fusesem vreodată. Poate un pic, aşa cât să dea impresia de mare amor mare, atunci, când cu ancheta. În garaj. Garajul ei. Ca şi ancheta.

Aşa stând lucrurile, m-am întors la Şoricica: o fi ea cum este, dar cu ea poţi discuta chestii serioase, domnule: cărţi, iubire, viaţă, destin – despre orice-i înalt şi adânc, cam ca în romanele ruseşti. Cu fata asta poţi sta de vorbă zile-n şir, fără să te sâcâie gândul şi pofta alături, printre, pe sub, cum ar fi normal la altele, pe urma mirosului de punctă-punctă. Şoricica are puţica. cum o are? Nu ca toată lumea fetească: e, nici: nici vorbă să fie: ß, a ei nu-i din puncte-puncte, ci din unu singur şi acela şoricic’: Şoricica miroase drept a săpun de rufe, a fier de călcat uniformele şcolare feteşti, a cerneală de stilou din asta, nouă, patent rusesc şi treabă locală, comunistă: apoasă, cu miros de oţet; şi mai miroase Şoricica a parfum de lăcrămioare – dar numai la început de tot: când au apărut lăcrămioarele adevărate, i-am oferit un bucheţel, i l-am prins de reverul paltonului cu un ac, apoi mi-am apropiat capul, nasul, am mirosit zgomotos floricelele şi am zis fără vreo intenţie cât de cât ofensatoare, doar cu una pedagogică:

«Nicicând parfumul de flori nu va mirosi ca parfumul florilor» – lăsând-o să creadă că am citat din cine ştie ce gânditor-poet, aşa că de-atunci nu s-a mai stropit cu esenţă de lăcrămioare.

Dar când mă simţeam mai în apele mele de om cu carte care nu se gândeşte că partenera de discuţii are şi parte (nu doar de lecturi) – uite-o pe Sabina! Ca să ne strice combina!

De parcă m-ar fi pândit. De parcă l-ar fi urmărit pe

bărba-su, luat cu acte la sfat: noi suntem doar logodiţi şi ea nu ştie. Ei, da:

ea mă considera la dispoziţia-i, concediindu-mă când nu-i mai eram de trebuinţă, chiar vânzându-mă (ce a făcut, când mi-a cedat Fondul?), ca să-şi cumpere lâneturi, pieleturi, mătăsărie-de-corp, să se fâţâie cu ele, dar când am fost bolnav, singur şi cu un picior în groapă, duduianţolită la fix de la Consignaţia nu s-a interesat de soarta-mi crudă! Iar acum, că m-am înzdrăvenit, că m-am pus pe picioare şi-am încercat să-mi refac viaţa alături de o persoană înţelegătoare – uite-o!

S-a băgat între scaunele noastre cuviincios, intelectual alăturate, a împins-o cu jumătate de metru pe prietena mea, pe mine m-a luat de gât, vârându-mi în suflet lânetul-englezetul, şi-a introdus coapsa dreaptă prin caşmirul consignat şi încă încă, ţurloaiele ei noduroase acum în înmănuşi de înmătase – şi mi-a şoptit la ureche. Nu m-am lăsat, m-am ferit, demn. La plecare a avut nemaipomenita neruşinare să-mi pupe un deget – în fine, să şi-l pupe, apoi să-mi lipească de buze degetul ei, gata-pupat.

După ce-a dispărut, am încercat să-i explic Şoricicăi că n-a fost nimicăi – i-aş fi explicat dacă ar fi cerut, însă ea şi-a adunat creioanele, gumele, penarele, s-a înhămat la servietoi şi s-a mutat la altă masă – ceea ce n-a împiedicat-o ca după aceea să se întoarcă spre mine şi să-mi zâmbească scurt, măcinel, cu dinţii ei de şoricel. Fata asta-i o mare înţeleaptă – are o înţelepciune de refugiat (a): a dovedit-o când cu cititul în ordine alfabetică; a mai dovedit-o când i-am dat să citească schiţa sportivă despre cum am câştigat eu crosul. M-a lăudat, a băgat de seamă că n-are nicio importanţă (din punct de vedere estetic) faptul că nu câştigasem vreun cros – însă.

—.ai fi putut să-l câştigi! m-a asigurat. Problema ta nu e de fond, e de formă: schiţa nu e prea finisată – după ce o finisezi, să mi-o dai încă o dată – deocamdată. Deocamdată, nu

— Ca la poşta redacţiei! a încheiat Şoricica.

Ca să vezi de unde sare iepurica! Ştie ea cum e cu poşta redacţiei? Va fi trimiţând, de-aceea va fi ştiind. Mi-a mai zis:

— Nu-i momentul să citeşti la Cenaclu. Debutul în literatură e ca desfeciorarea virginei, trebuie s-o nimereşti din prima-ncer-care, altfel îi strici jucăria.

Ca să vezi! Jur că am citat textual! Degeaba am încercat s-o fac să repete cugetarea cu dezvirginarea florioarei şi debutul meu în literatură, mai ales cea cu stricarea jucăriei – a mea? a ei?

— Zisese: „Îi strici”... deci la ea se gândea şi la a ei... Important e că am aruncat schiţa-sportivă, iar alta asemenea n-am comis (deocamdată.). Dar n-am încetat să mă întreb iară şi iară:

«Cum va fi arătând Q ei? Ca a celorlalte fete:? Ori: e Sau ca a Sabinei: ß? Nu cred; niciO; şi nici ca inversata Sabinei – ci aşa cum am mai spus.

Draga de Şoricica: înţeleaptă, alfabetică, puncticolă. Ea mă înţelege, chiar mă anticipă – şi extrem de important în viaţa unui bărbat: aşteaptă. Cu credinţă şi răbdare de Penelopă.

Chestiunea-i alta: ştiind că Şoricica mă aşteaptă, eu o aştept pe Sabina. Şi nu-nţeleg ce vrea (ce mai voia?) de la mine. Înregistrasem şoşoteala, doar mi-o vărsase toată în ureche, însă nu eram sigur că ar fi fost cuvinte adevărate, sau doar mimate. În nări – din comoditate, spun: nări, cu toate că nu sunt două şi nu este una, cred că sunt una, însă dacă rămânem la nări, cum ele au fost plasate de Dumnezeu la doi centimetri de gură, cum pe orizontala gurii mele se lipise verticala Sabină, făcând: (cruce) – sau poate că verticala gurii mele intrase în contact cu orizontali-ca ei, dând, dimpotrivă (cruce) – oricum, topografia anatomiei e mult mai poetică decât anatomia poeziei, astfel se va fi explicând inexplicatul – iar pentru că suntem azi: bilul.

Încercasem s-o imit pe Şoricica-Puncticica: să rămân şi să aştept. Şi să cuget profund:

Răul din noi, din toţi miroase (are dreptate tata: răii

expiră, emană răul, exală rău – îi simţi, îi miroşi), dar femeia, ea nu e răul din noi, ci bunul din ea. De aceea, când o să fiu mare, destul de mărişor, ca să pot scrie, am să scriu poveşti, un roman întreg numai cu asta, numai despre asta: cum este femeia, ea, făcută, spre deosebire de bărbat, numai din materie vie, iar materia vie este vietate, iar vietatea ce este dacă nu suc mustos, sevă suculentă, zeamă mirosentă, abură olmentă? Nu ca bărbatul: fier mort, beton armat.

Sunt un naiv dacă-mi imaginez că pot scăpa de Sabina doar astupându-mi nările. A intrat pe nas, dar nu iese pe nicăiri, face parte din mine. Şi de parcă odorile ei n-ar fi de-ajuns să colonizeze trei turme de viţei ca mine, mai există şi un miros al foşnetului produs de pielea ei şi de lâna de deasupra, de mătasea dedesubt – de aici, nu doar electricitate statică şi descărcări, ci furtunoasă reacţie chimică: bolboroseli, forfoteli, chiorăieli, buhnituri.

Sclifos n-ar face deosebirea dintre înflorit şi înflorat, Septimiu însă da, cred că da – după ce-i explic: înflorita e plină de culori delicate, nu totdeauna parfumată, iar atunci doar cu parfume şi ele, delicate; pe când înflorata e o dezghiocată, o desfăcută, despicată, deschisă, întoarsă pe dos şi în meree mişcare, cu mult must, adiind greu, strâns, amar, de concentrare; şi a viu mirosul olm; a ea.

Ce să fac, aşa am fost eu făcut.

Uneori mă simt, întreg, un nas. Dacă aş fi orb, nu m-aş conduce în lume după auz, pipăit – numai pe urma mirosului.

N-o fi bine că sunt ce sunt – dar e bine. De aceea nu port ochelari, deşi-s miop rău. Aşa chiomp, orbete, chior, sunt un aproape bun portar de fotbal: miros mingea. N-am discutat cu nimeni despre secretul meu şi nu văd ce aş spune altora: că văd cu mirosul? că percep cu nasul volumele, formele, culorile obiectelor? că aud cu nările mişcarea lor prin aer, mai ales deplasarea vietăţilor dragi şi atât de arătoase pe-pe-pe la olm: femeile?

Iar dacă am ajuns la mărturisiri: simt, văd, olmulmec,

nu numai mişcarea, nu doar trecerea corpului femeii, în prezent – ci şi urma trecerii, în trecutul mai apropiat, mai îndepărtat; ca o gaură de cheie, în aer, urma; iar cum aerul este viaţă, recunosc recunoscător: îmi place, iubesc, sunt îndrăgostit de forma ei, lăsată, lung, în urmă; îndrăgostit de trecutul ei scobit în formă de tunel, lăsat cu limbă de viaţă; îndrăgostit de prezentul meu în căutarea trecutului trecerii ei.

Poate de prezentul meu făcut din absenţa ei, imaginată. Poate îndrăgostit de viitorul ei, cel din aşteptarea mea: permanentă.

Şi nu înţelesesem niciun cuvânt al ei.

Şi am închis romanul.

Şi m-am ridicat.

Şi am zâmbit spre scaunul cu spătar orientat încoace – al Şoricicăi – şi am ieşit din sala de lectură.

Şi am predat romanul, am spus o doamnei de la pupitru că-l păstrez „pentru sus” şi am pornit pe drumul în formă de forma ei.

4

Din acum încerc să mă uit în atunci: să-mi plâng de milă?; să râd, la oglindă-mi?

Dar ce eram eu: un cuţulache: aude ce i se pare, înţelege chemări, se ia după orice arătare de mişcare?; cu odoare? Chiar dacă admitem că pe-atunci eram un puţoin cretin, copil încă, inocent, neînstare să deosebească o mânză de o capră, dar, domnule: ca basarabean, refugiat în plus, ar fi trebuit să am mai multă glavă – doar aveam o experienţă de Nu mai că de viaţa este acel ceva cu care te lauzi că n-ai făcut greşeala cutare, însă când cazi în ea, pretinzi că n-ai avut destulă, dar lasă: data viitoare.

Din acum mă privesc pe cel de pe vremuri: maaare bou!; taaare cretin mereu fuga cu nasul după; la; sub codina Amirosinei, mereu apucând-o, lela, peste arătură: că mi s-a părut mie o trecere odoroasă. Chiar atât de prost să fiu de felul meu? – posibil. Chiar atât de îmbrobodit să mă fi, ea? Atât de la-picior să fi ajuns?

...La-picior m-ar fi vrut Cecilia. Când o cunoscusem

era încă viţică – în trei luni mai să nu se recunoască în ea nici măcar geniul sfetnic al maică-sii. Recunosc: de cum am văzut-o pe Corso, mi s-a ridicat adulmecul. Era plin Sibiul de miroase, dar aşa ceva. Am pierdut o după-amiază: nu se lăsa agăţată, umbla flancată de două copile de pe la Poplaca, sigur îi erau colege de clasă şi sigur interne: le special alesese orăşeanca de Cecilia-Ţopilia (sau doamna mă-sa), ca să se blindeze pe-afară cu speriatele de-avioane – de-a dreapta, de-a stânga, dar nu pe-aceeaşi linie: nu le lăsa de braţ o secundă, ţinea mâinile în urmă, ca să-i iasă ochii pieptului. – şi-i ieşeau, domnule.

În faţă nu se face să-i mergi fetei pe care vrei s-o în fine, curtezi; în spate însă nu mai găseai un singur loc la galeria elevimii bulucite la tenderul ei fraged, pe formate, tulburător mişcătoriu – comentând, cu potop de salivă, mersul-trenului. Dar coada Ceciliei: cam cât mâna mea de groasă şi mai lungă, ajungându-i sub genunchi. Dosăditele de interniste se lăsau cărate, trase-mpinse de stăpâna care le va fi luat de la autogară şi puse pe moment la treabă – de asta erau mai degrabă năucite văzând atâta omenire în mişcare pe-o singură uliţă, decât întristate de contrastul pus la cale de buna lor colegă şi prietenă (de la oraş). Le alesese bine, şmechera: neterminatele, bocciile, şleampetele, nasoalele, înfricoşatele îi erau şi de-gardă şi cadru portretului ei. La sfârşitul celei de a doua ture am făcut ce-am făcut şi, la răsucire, i-am apărut în faţă. Dar înainte ca eu să scot o silabă, ea a turuit, măcăit:

— Să ştii că nu fac ture cu băieţii pe Corso! – a tras aer în piept şi: Să ştii că-s abia-ntra opta, nu-mi permit ture cu băieţii pe Corso.

Eram zdruncinat rău: frumoasă de picà, proastă de răgea (în fine: măcăia); curgea dobitocia din ea ca apa din robinea – dar nu mă, n piept, trăgea: gura-i era, nu doar frumoasă, ba, în felul ei, inteligentă – mai degrabă: isteaţă; mai aproape: pisicoasă (colţurile uşor răsucite în sus, ca nişte mustăcioare); cât despre ochi, albaştri, în ciuda culorii, păreau aproape deştepţi, deşi cam prea rotunzi. În rest. de la cap în gios. Ciudat: văzută din faţă, Cecilia se

arăta şi mai dezvoltată decât i se profila profilul (am remarcat acest fenomen la fetele în plină plinire). Inepţia cuvintelor, vădit, venea din afară, de la vreun agent exterior (şi genitor – nu m-am înşelat când am bănuit de la început o mână-de-mamă), însă venea şi de la răţăiala glasului – în asta m-am înşelat: măcăitul nu de la surzenie se trăgea, ci tot dinspre exemplul matern).

A doua zi, în acelaşi cadru, am mai făcut o tentativă (repet: înainte de apariţia pe pământ a Sabinei). Soldată cu acelaşi măcăit răspuns. Cum nici atunci nu aveam timp de irosit, mi-am zis că-i ziceam să se ducă. Învârtindu-se şi mi-am văzut de ale mele.

Până în lunea următoare: mi-a ieşit ea în faţă, pe Corso – cele două santinele-proptele, consemnate, propteau o vitrină plină-ochi cu gulere de cămăşi – dar priveau găineşte la noi. Cecilia a dat repetat din coadă (ah, coada-la-Cecilia), m-a apucat de nasturele de sus al cămăşii – reproduc fidel:

— Te-am văzut, ieri, la defilare. Te-am văzut cu fanfara liceului. Şi tata a cântat în fanfara liceului. Când era el. Şi tot la Trompetă cânta tata. La defilare şi l-a cunoscut mama şi. L-a îndrăgit şi. L-a luat cu acte, hai mâine la kino cu mine, la trei, în faţă, la Pacea. – mitraliase ultima propoziţie.

Istovită, mi-a lăsat nasturele şi a plecat, înainte de a-mi fi, cu adevărat, atins pieptul cu nasturii ei (zic aşa, dar avea ditamai ţâţoaiele, la vârsta-i fragedă, vreo treişpe ani, nu mai mult).

N-am avut timp s-o întreb dacă şi la kino vine cu garda la curu’ ei, doar n-o să mă pup cu trei. A doua zi, la fără un sfert, eram „în faţă, la Ceapa”: garda a bătut pasul, singură, prin faţa mea, însă pieptoşa cu coadă nu şi-a arătat sfârcurile; nici la fără cinci, nici la fix, nici la şi un sfert. La şi douăzeci am plecat, furios: ca să vin la întâlnire, absentasem de la antrenament! Păgubit pe primul front, umilit pe al doilea, m-am retras, rănit, la Astra: Şoricica nu cunoaşte accepţia cuvântului „plasă” deşi cu femeile nu-i bine să te joci de-a neştiutul, un bărbat

niciodată n-are să ştie ce-i cu ele, chiar când nu ştiu ca omul.

A doua zi îmi iese în cale – cine? Plasatoarea de plase! Ca o floare (a soarelui). Mulgându-mă de nasture, a turuit-măcăit ceva cu o treabă-urgentă care o împiedicase ieri, cu mama-care, cu bunica-cea-care, dar mâine n-are să aibă nici mamă nici bunică – la trei! Tot în Faţa!

Ca un fazan, m-am dus iar. Garda a defilat, însă gradata s-a vorba Franţuzului, defilat. În cealaltă dimineaţă nu m-am mai lăsat înnăsturat, n-am lăsat-o să vorbească, am vorbit eu:

— Două plase pentru un singur peşte – i prea mult. Dacă ţi-e a joacă, du-te-n. parc, la puştii tăi, dar jucaţi-vă frumos. – i-am apucat năsucul divin între două degete, am strâns, am zâmbit, zicându-i de aproape: Mucoaso!

Am dat să plec – m-a oprit, de mână. M-a înhăţat iar de nasture. A măcăit, în timp ce mă contempla de jos în sus, ca pe cel puţin Dumnezeu, cu ochi de căprioară fecioară:

— Tre’ să fie trei, aşa zice mama, c-aşa se face, aşa l-a adus la-picior pe tata, cu trei plase, aşa-i aduci la picior pe bărbaţi. – apoi trăgându-mă de nasture, împungându-mă cu ţâţele-i de căpriţelei, m-a întrebat dulce, de foarte aproape: Este că vii şi mâine, ca să fie trei? După mâine mă ai tu la-picior toată viaţa, dar să te am eu, mâine.

Irezistibilă. Merita o bombonică. S-a ţinut de mine vreo trei zile; mă lăudam că nu pot scăpa de ea. Acum pot spune că nu era chiar adevărat, dar aşa-i când eşti tânăr: viţel. Mă podideşte ruşinea când mă gândesc cât de juncan m-am purtat cu biata fată: dac-am fi rămas împreună, n-ar fi ajuns ce-a ajuns – din pricina mea.

Păcat, dar nu puteam face altfel: nu exista pentru mine altă fată pe lumea asta largă decât strâmta de Sabina (nu apăruse, dar era pe cale de apariţie: simţeam, o miroseam venind). De parcă ea singură cuprindea toate calităţile feteşti şi femeieşti, celelalte fiinţe cu fustă existând doar ca decor, ca o ramă, cum erau internele Ceciliei.

Când mă gândesc: nu eram chiar un puşti cretin, atunci cum de mă dădusem legat unei absente? Septimiu bănuia că între noi se petrecuse, ceva – ceva, eu nu-l contrazisesem, lăsasem să curgă, aşa se nasc legendele, miturile: din presupunerile altuia, necontestate. Nici măcar nu eram sigur că mă chemase ca să-mi dea întâlnire. Asta n-ar avea importanţă în amor: nu aştepţi să ţi se dea, ca să iei. Altceva mă umilea şi mă mândrea: fidelitatea. Mă trezeam fidel – îmi spuneam şi le spuneam în gând fetelor:

«Îmi pare rău, dar eu sunt cu Sabina.»

Normal: ratam totul, toate. Pe toate urma să le puf pe lumea cealaltă – fiindcă eram, dragă-doamne, cu Sabina.

Din pricina asta am ratat-o pe Olimpia, fată normală, naturală, meritând din plin iubirea pământească a mea; pe Alina, pe De acord, Otilia e un caz mai aparte, fiind cealaltă faţă a Şoricicăi. Ce să mai spun de Heidi? în fine, în cele din urmă, cu Heidi, m-am avut binişor, am şezut, dar mă gândesc: să aibă vreo importanţă faptul că toate legăturile, iubirile, experienţele, au avut loc, în timp, după plecarea Sabinei? Nu cred: în materie de iubire pură nu se ţine seamă de realitate, ci de relativitate. Prezenţa iubitei dispărute e din ce în ce mai prezentă, pe măsură ce se adânceşte absenţa – chiar inexistenţa ei. Deci nu din copilărism, cretinism am acceptat să fiu tras-împins de interesele, capriciile, spaimele, răutăţile ei, ci pentru că am vrut eu! Dacă n-ar fi fost voinţa mea, nimica nu s-ar fi făcut (acest detaliu capital mi-a venit mai încoace în timp, după ce am trecut prin fetele babei lui Septimiu).

Bine-bine: eram elev de liceu: mai mergeam la cursuri, mai chiuleam la Astra, la Baia Populară, prin parcuri cu fetele... Atitudinea faţă de materiile şcolare provoca mirare printre colegi: ei ziceau că-mi permit să absentez de la ştiinţe-exacte, fiindcă acestea n-au nimic politic, sunt ne-ideologioce, deci absenţele nu sunt „interpretate” (ca sabotaj.). Aceiaşi pretindeau: chiulesc de la profesorii cu dosare pătate. Reversul: nu absentez de la română, istorie, limbi străine (în primul rând: rusa!) – de

ce? Fiindcă profesorii au dosare curate, deci se află în slujba regimului comunist!

Tâmpenii, cretènii. Ca să prevină o luare peste picior din partea noastră, a celor ce nu asudăm (cu ghearele şi cu dinţii) ca să ne inginerizăm, ei ne iau la refec, strigă la noi ca hoţul prins cu măsa-n ţac, ne tratează ca pe nişte repetenţi – ei, marii ingineri-premianţi! Cât despre materiile „inexacte” (aşa se exprimă ei, cu umoru-le ca tractoru-le – tractorizatorii inginericoli!), despre dosarele bune ale profesorilor noştri de umanioare, de bunele relaţii cu regimul, fireşte nu-i adevărat, a trebuit să ajung la vârsta mea, ca să aflu acest gen de minciună!

Ştiinţele lor exacte, nepolitizabile: un fel de a vorbi. Dacă nu s-a ajuns până la influenţa clasei muncitoare în rezolvarea binomului lui Newton, nici până la ajutorul neprecupeţit al Uniunii Sovietice în procesul de transformare a apei în două părţi de hidrogen şi una de oxigen (şi viceversa, ca să dea apa de ploaie), să nu ne facem iluzii: timpul n-a intrat în lac, clasa cu pricina nu doarme, nooo! în materie de descoperiri şi întâietăţi, nu te mai poţi mişca de-atâţia sovietici şi ruşi: Se ştie cât de savanţi erau ruşii, din fragedă pruncie, precum samovarul devenit – fiindcă a studiat cu sârg marxism-stalinismul – ditamai locomotivă!; se mai ştie că Lavoisier – fleac, în comparaţie cu Lomonosov; la fel Marconi în comparaţie cu adevăratul Popov, Papin: un impostor, în detrimentul lui Polzunov; Watt, în fapt, era Ivan Ivanovici Vatov... învăţământul nostru, burghez şi anti-sovietic şi regalist refuza să accepte adevărul, de-aceea nici nu ştim de când (e-he! de când!) inventase Rusul Rusov gaura de la metrou (care vine de la rusescul: metrov), însă cum bietul de el era şi rob şi analfabet de felul lui, n-a putut anunţa forurile în drept guberniale, de să-i dea lui zapiscă la mână, precum că – cu data exactă (în plus calendarul ţarist era altfel, mult întârziat: cu ani şi ani!), adică brevet, licenţă, dracu’ s-o ia, unde mai pui că chiar în ziua aceea lipsea de la slujbă, fiind uşor mort de beat, Ivan Ivanîci, liberatorul de zapişte. Dar s-a crăpat Avrora pe lume. Strâmbătăţile

făcute ştiinţei ruseşti au fost îndreptate, descoperirile lor, în sfârşit, desacoperite.

Apărătorii ştiinţelor exacte pretind că, orice-ar zice comuniştii, 2 + 2 are să facă totdeauna 4 – însă uită că şi această uluitoare descoperire a fost descoperită de Ivan Deskoperitorov; mai pretind „exacţii" că, după modelul sovietic, comuniştii băştinaşi or să industrializeze ţara, deci va fi nevoie de specialişti, de profesionişti, nu doar de agitatori. Iar ei, profesorii de exacte pregătesc generaţia de mâine, inginerimea industrializatoare, cum?: sfătuind-o să nu mai înalţe fruntea şi ochii din 2 + 2 = 4, chiar dacă strigă de durere frate-său, ce să mai spunem de vorbe-vorbele vărului – dacă şi ăsta: s-a apucat să vorbească prostii, ce, nu şedea bine, la casa lui, la nevasta şi copii lui, cu 2 + 2 + 4? – acum a dat de dracul, la Canal.

N-au decât să industrializeze ţara, societatea, viaţa, nu mă simt tentat să-pun-umărul. Ştiu că înainte liceul dădea elevului libertatea de alegere între secţia real şi uman. Acum, că ne-au ocupat Ruşii, ne-au egalizat, ne-au făcut o apă şi-un pământ (tata zice: «Acum suntem egali – în mizerie...»), noi trebuie să învăţăm egal la toate materiile. Greu pentru cei cu înclinaţii sau o bună pornire, dar şi ei iau ore particulare (matematică, fizică); cu profesori particulari. Scump. Nu plătesc numai părinţii care au bani, ci şi – mai ales cei care nu au – pentru ca odraslele lor să nu facă mizeria cunoscută de ei. Nu ştiu cum se face, dar viitorul de aur pregătit de părinţi – cu plată – nu se leagă nici din greşeală de lecţii particulare de română; de istorie, de religie. („materie" devenită nu doar opiacee, dar uneltitoare 'potriva 'porului 'citor); de limbi străine. Particulare se cer, se dau numai de fizică-chimie-matematici: ele deschid poarta de aur.

Am avut în clasa a VIII-a, am acum, într-a IX-a colegi realmente dotaţi pentru matematice: au talent, dacă nu chiar geniu. Fiindcă au auzit că geniul constă în 95% transpiraţie, colegii geniali asudă, trag în jug, luând ore particulare cu profesori foşti universtari (găseşti destui, chiar dacă trei-sferturi din ei sapă la Canal); participă la

concursuri, iar când se odihnesc, rezolvă probleme – foarte frumos, aşa se valorifică talentul nativ-de-veacuri al poporului muncitor ţinut în bezna ignoranţei până ieri; aşa se preface nativul în geniu socialist.

Dar noi care n-avem chef (nici înclinaţii) să facem matematici şi fizică şi chimie? Noi care nu vrem, oricât ar părea de ciudat, să ne facem ingineri, să devenim „Un inginer printre ingineri", vorba uşor modificată a capodoperei lui Camil Petrescu? Care nu ţinem morţiş să facem parte dintr-un popor de ingineri – după ce-am făcut parte dintr-o naţie de ciobani? Pentru noi, ne-viitori, nu mai există reviste (pe timpul obscurului întuneric beznicol burghez fiecare gimnaziu avea revista-şcolii, LGL-ul avea mai multe) – acum suntem îndemnaţi tovărăşeşte să „contribuim" la stengazetă cu laude de partid, de Stalin, cu demascări ale colegilor, ale profesorilor; pentru noi nu mai există concursuri, nici reviste judeţene, provinciale, centrale, în consecinţă (aici voiam s-ajung): noi n-avem nevoie de ore particulare!

Există băieţi nu mai dotaţi la matematice decât la sport (unde sunt scutiţi), în schimb cu înclinaţii spre muzică, desen, poezie; se încăpăţânează (în fapt, părinţii sunt căpăţânoşii) să-şi facă un viitor... matematico-fizic-chimical-inginernic: «Băiatul trebuie să fie inginer!» – cu orice preţ.

Sunt mulţumit, o dată ca elev intern: noi suntem mult mai puţin atinşi de boala copilăriei viitorului: inginerismul; părinţii noştri nu au bani să plătească ore particulare, nici nu sunt lămuriţi în privinţa viitorului de aur pe care ni-l pregătesc comuniştii – vorba bancului: „în comunism toţi tovarăşii vor fi ingineri-şefi, primi-secretari de raion, toată lumea va mânca pe săturate pâine fără cartelă şi va purta obiele de mătase (idealul, de veacuri, al Rusului)"; a doua oară, mulţumit ca basarabean: ai noştri, chiar dotaţi pentru „exacte", nu se înghesuie la poarta inginerească – o excepţie: Sclifos – dar el e prietenul meu.

La noi în casă nu se vorbeşte de rău de ingineri – nu se vorbeşte. La noi în casă vorbim despre învăţători,

profesori. Părinţii nu mi-au comunicat vreodată ce ar dori ei să li se facă fiul iubit, dar iubitul lor fiu ştie: „Să meargă mai departe” – decât părinţii lui (care merseseră mai departe decât ai lor părinţi). Mai departe de învăţător: profesor – secundar, universitar, depinde de băiat, nu de părinţi. Mai departe şi în specializare: învăţătorul predă rudimente ale tuturor materiilor, profesorul numai câte una, hai două învecinate – dar aprofundate. N-am simţit vreodată că părinţii îşi doresc un fiu profesor de fizico-chimice (fie şi universitar), am simţit însă că n-ar fi nemulţumiţi să le fie fiul profesor de română, de istorie. Ar avea cu cine sta de vorbă.

Cred că ştiu de unde li se trage asta: de la Şcoala Normală cea romantică, apostolească: imediat după Război (Primul), în România Mare, s-a luat de la începuturi totul, pentru că, în Basarabia cea sătenizată, analfabetizată, patrupedizată de pe urma veacului de ocupaţie slavă – totul era ca în Cartea Facerii: „pământul netocmit şi gol”. Dacă ar fi făcut liceul, poate s-ar fi specializat şi ei în ceva „exact”, s-ar fi inginerizat – însă ai mei nu au trecut de Normală. Acolo au învăţat carte („şi parte”, zice tata); la rândul lor i-au învăţat pe elevi şi pe părinţi. În doar douăzeci de ani de normalitate, adormita pe veci, aproape moarta, oricum, re-semnata Basarabie a ajuns să galopeze la un pas-doi în urma celorlalte provincii, iar dacă nu avea poduri, fabrici, căi ferate – vina era, în întregime, a inginerilor: ei nu putuseră ţine pasul!; ne-inginerii dovediseră că se poate face din rahat bici, din basarabean o fiinţă (aproape) europeană; dovediseră ne-inginerii că omul se hrăneşte, nu numai cu pâine pământească – pentru a se putea ridica în două picioare.

Învăţătorii de părinţi ai mei, „apostoli ai neamului” răspândiseră sămânţa şi a „ştiinţelor exacte” după programa analitică – însă aflaseră la ei, la Normală (şi le plăcuse foarte ce aflaseră): oricât de multă şi de adâncă ştiinţă ar stăpâni cineva, dacă dragoste nu are, cum zice apostolul Pavel, nimica nu este; dacă nu este el mai întâi om (nu maşină) – degeaba ştiinţa aceea. Şi cum „om” şi

„umanism” sunt înrudite, a doua trăgându-se din prima, precum eu din tata; cum acele materii care le plăceau lor mai mult se chemau „umaniste”.

La noi în familie chiar şi un inginer (adevărat: abia agronom, nici acela plin) ca fratele mamei, Niculae, Repatriatul-în-Siberia, când se simţea bine şi vorbea despre viţa de vie, despre vin... Puţin păsându-i de soră-sa (şi mai mare şi ştiutoare de latină), spunea că viţă vine, negreşit de la viaţă, iar vie. «de unde să vie dacă nu de la vie, ca o femeie care, se ştie – i de-o sută de ori mai vie decât bărbatul, fiindcă dă viaţă», iar vin – «ce altceva decât răspunsul omului la chemarea vieţii-din-vie: „Vin-vin! Pe dată vin, cum să nu vin!?”»

Îmi aduc aminte de unchiu-meu, din 45, într-un dormitor-stadion (era chiar sala de gimnastică) al Liceului Industrial din Sighişoara, transformat în Centru de Repatriere: ne-a vorbit despre „cultura viţei de vie” ca un ne-inginer: fără un cuvânt despre compuşi chimici, paraziţi, fizica-solului, procesul de fermentare, decantare şi alte„Exacte” – numai despre soare şi vânt; despre răbdare şi dragoste de ceea ce faci tu, om (cu dragoste şi răbdare); despre, mai ales, aşteptare; şi despre bucurie – cea a strănepotului, de a fi aşteptat, împreună cu străbunicul creşterea viei; creşterea poamei; creşterea vinului – ani, decenii. Aceea bucurie! mai zicea unchiu-meu:

— Aflaţi voi, bre, dacă n-aţi ştiut: cel mai mare popor din lume: Franţujâi, bre!

— Ce spui! râdea tata, superior. Dar ce ştii tu despre celelalte popoare, ca să afirmi că Franţujii sunt cei mai? Ştii măcar oleacă de franţuzească?

— Cunosc oleacă de vinoblească, de la Dediu...

— Dedieu, Niculae, de-atâtea ori te-am corectat, făcea mama.

— Lasă, bre, ştiu cum se pronunţă corect, na: Dödiö – da’ dacă se făcuse de-al nostru.

— Bine că nu-l chema Delacour! râdea tata. Cum i-ai fi zis: Dilaograd’?

— Lasă, bre, ce vă legaţi de pronunţia mea. Numele de Ochi-albi e mai breaz? Oghială? Iapără? Bucăruptă? vorbim de popor – un popor care zice: «Anul ăsta am sădit nişte vie: pe rod are să fie peste şapte-opt-zece ani, da’ vin bun, încolo, de pe la pa’zăci în sus.» – acela popor! Poporul care zice: «Iest-an am cules poama: boghiţă cu boghiţă, în trei-patru-cinci-şăsă rânduri; am tescuit, am lăsat mustul să fiarbă, am pus vinul în poloboace. În trei-cinci-şăpte ani îl trag în butelci – da’ bun are să fie încolo, prin 55… Bun-bun cam prin 65 – dar n-ar fi păcat de Dumnezeu să-l stricăm de crud, să nu-l mai lăsăm olecuţă, cam până prin 75, ori chiar 85? atunci – da, bre, să destupăm o butelcuţă.»

— Te grăbeşti cu 85-ul, aşteaptă până-n 95, că n-au intrat zilele-n sac! râdea tata. Dac-ar fi după mine, aş aştepta până-n 2005 – atunci să vezi vin bun!

— N-am îndrăznit să spun, dar dac-ai spus – ştii tu: limba boului adevăr grăieşte.

— Cincizeci de ani, pentru vin? Optzeci, o sută de la săditul viei? socotea tata în cap.

— Cum altfel? Via cere timp, bre.

— Vrei să spui că viţa cere viaţa unui om – chiar mai mult: nu mă văd trecând de şaizeci de ani.

— Viaţa unui om, da, zicea unchiu-meu. Da’ cum omul are ceva strămoşi, oleacă de strănepoţi. De-asta zic: mare popor Franţujâi, bre!

— Exagerezi, cu timpul: abia strănepoţii să se bucure de munca mea?

— În aşteptare nu mori de sete: bei vin făcut, pus de străbunic, de răsstră – Bătrânii noştri, când sădeau un nuc, nu spuneau: «Să fie de bucuria nepoţilor!»? Cu via tot aşa era la noi, la Moldova, înainte de filoxeră. Fiecare-i strănepot al unui strămoş, nu? Franţujâi, bre… Mare popor…

— Aşa o fi, Niculae, zicea tata. Dar nu-i destul să ai dragoste, răbdare, să fii harnic, să sădeşti azi, vie, să ţi se bea vinul peste un veac.

— Mai trebuie şi ceva noroc istorico-geografic,

intervenea mama (elevă a tatii.).

— …şi cum norocul nu ţi-l poţi face singur totdeauna… Cum depinde de curva de istorie contemporană, cea care pe noi, Basarabenii, nu ne lasă să mai răsuflăm, să mai facem un copil-doi, să mai bem un ulcioraş de linişor, măcar de cinci ani vechime, dintr-o vie de zece ani. hai, treacă de la mine: vinul să fie de anul trecut – ce crezi tu, specialistule: vinul din 44 are să fie un vin bun? Aici, la noi, în România, că în Franţa ta.

— Franţa mea… râdea Popescu. Aş vrea eu: aş pune locomotiva în capătul celălalt al trenului şi aş pleca încolo – nu-ncolo… Şi nici n-aş mai schimba ecartamentul. Şi tu, bre, de ce zici: «La noi, în România»? Nu vezi că nu mai avem ţară? Nu vezi că ne robeşte, ne repatriază care-i mai repede de mână şi mai tălhar şi mai mincinos şi degeaba zici tu că eşti cutare – cin' te crede? Cin' te-ascultă? Da' Franţa. Franţujâi, ce popor, ce viţă-de-vie şi ce vin.

Aşa o fi, Niculae, aş zice şi eu, acum, dacă aş avea cui zice; şi când uite, au trecut – câţi ani: şase şi cu unu-doi: şapte, opt, aproape vârsta pe care o aveam atunci, în ianuarie-februarie 45, în Lagărul de la Sighişoara – ei îi ziceau Centru de Repatriere, noi îi ziceam pe nume: Lagăr de Deportare în Siberia.

Aşa o fi, Niculae, aş zice – dac-aş avea cui. Dar poate că n-au murit cu toţii. Dacă mai trăiesc părinţii, copiii au şase-şapte ani – deşi cu frigul din Siberia.

Aşa o fi, Niculae, cu vinul. Cu viţa de vie. Iar cu viitorul de aur nu ştiu cum să mi-l fac, ce anume să mă fac.

Norocul meu: mai am clase de liceu, mai am timp de gândire.

Deocamdată ştiu ce nu mi-ar plăcea să mă fac: inginer. De aceea, din contra, citesc. Romane.

5

Aştept şi citesc romane. O aştept şi o citesc.

Din romane am aflat cum stăm cu ştiinţele lor exacte: dacă nu eşti total cretin, cu un bun (şi particular) profesor, cu trudă, cu atenţie la clasă, cu perseverenţă ajungi să stăpâneşti esenţialul – restul: la facultate; şi uite,

inginerul! nu chiar bătând din palme, dar la capătul unui proces, musai să iasă un inginer, în niciun caz un ne-inginer. Iar dacă persoana inginerizată are scânteie, ajunge cercetător, chiar autor de teorii şi teoreme – indiferent de provenienţa socială, direct de la coada oii şi a sapei, uite-l conceptor de fabrici de negru de fum (alb), de poduri (fără recul), de tunuri-fără-fir şi de alte năstruşnice scornituri; tehnice, invenţiunile; şi teribil de exacte; indiferent când ai început iniţierea, când ai învăţat alfabetul.

Cu umanioarele însă. Cu totul altfel stăm.

Cazul meu: pe măsură ce aflu câte ceva, citind, în aceeaşi măsură aflu că nu ştiu mai mult ca înainte; că nu ştiu mare lucru, ca să nu spun – nimica; şi că, de altfel, niciodată n-o să ştiu ceva – ceva, cât de cât.

Şi mereu mai ascuţit, mereu mai definitiv simţământul: am început prea târziu; am venit după începere, mai bine zis: după închidere. Mă întreb dacă nu cumva în umanioare, ca şi în alergările de cai, omul va fi având nevoie de o lungă cultivare, prin generaţii multe şi fără întreruperi – până să ajungă să alerge bine; şi mai ales: frumos.

Nu-i bun exemplul, am vrut să spun că la adevărata umanioară nu poţi ajunge din prima generaţie cu bocanci; că aristocraţia, nobilimea, boierimea de pe timpuri nu chiar de florile mărului fiinţa, altfel nefiind bună decât să consume ce producea poporul, să lenevească şi să facă copii din flori fetelor poporane – în plus, să degenereze din ţâţă-n fiu. Dacă se zice: «Boieria cu cheltuială se ţine», se va fi zicând cu gândul la adevărata boierie, cea a spiritului – cam aşa cumva, clasă, castă, grup în care se intra prin urcare, prin selecţia celor mai buni, nu ca acum, când selecţia se face pe invers; analersa, cum zice mama; de-a-ncurulea, zice Stoianovici, sârb băştinaş din Bucureşti.

Am impresia că şi Sabina e boeroaică. Prin rudele din Regat, fiindcă Ardelenii n-au avut boierime, ci numai ţărănime-ciobăni-me-popime; şi ceva meşteşugărime, dar nu la oraş. Uite, Basarabia noastră, cât de prăpădită va fi

fost (cum atât de drăgălaş spunea domnişoara Tuza, ardeleancă fără medie, trimisă în surghiun la noi, la Mana) avea... Ce să spun că avea Basarabia noastră: boierime? Sau boieri? Era să spun că boierimea noastră, dacă se rusificase cu sufletul, nu-şi rusificase şi numele, ca la ardeleni – dar mă opresc la timp. Adevărata aristocraţie a Ardelenilor – nu una de sânge, ci de-carte – a fost Şcoala Ardeleană. Asta-i teoria tatii – la care subscriu. Pe măsură ce citesc, înţeleg că lui Chicoş Rostogan ar trebui să i se ridice statuie – de ce nu, chiar în Ploieştii lui Caragiale.

Ziceam de Sabina. Că s-ar putea să fie boeroaică. Amestecată, ca pe-aici, prin Ardeal, bogată în sânge felurit şi poate de-aceea neaşezată, neformată. Aşa se va fi explicând modesta funcţionare a spiritului... Sabina a fost, de prin 47 – 48 oprită, lovită, contrariată, obligată să se ocupe cu altceva, silită să-şi ocupe spiritul cu treburi îndobitocitoare pentru un adult şi la a nu ştiu cât generaţie de boieri vechi şi domni creştini – dar ea, biata, o fată şi aceea neterminată. În timpuri normale ar fi fost, normal, boeroaică, chiar dacă altfel i s-ar fi spus. În acest caz, nu ne-am fi cunoscut: în acea normalitate ea n-ar fi avut nevoie de un cărător-de-fond (visul meu: să fiu alergător-de-fond), poate de un şofer, de un grădinar – am mai citit şi noi câte ceva. Sau ar fi avut nevoie de un muzician: să-i cânte, la ureche, în timp ce ea dă din evantai; ori brodează; ori se scarpină, indelicat – să tot faci muzică! Oricum, ea să nu aibă nevoie de muzică „exterioară”, ci de un muzicant, pe dinăuntru. Sau de un pictor – mai degrabă un sculptor, să mi ţi-o scocioplească el ca pe-o peşteră. Ar mai fi avut boeroaica nevoie de un bărbat-tâmplar; de un electrician – mai degrabă instalator; de un inginer de poduri şi chiar de şosele, de un croitor, de pantofar, de tapiţer – dar nu de scriitor. Nu de romancier.

Asta-i! Ce nevoie să aibă stăpânul de un romancier: să-i confecţioneze, după comandă, un roman? Ba chiar un ciclu? Boierimea n-are lipsă de scrieri, decât dacă-s în versuri. Un poet ar fi tolerat, din când în când „să scrie ceva poetic, în album” – dar un romancier?

Dacă stăm şi ne gândim, nimeni n-are lipsă de romancier. Dacă stăm şi ne gândim, toţi artiştii, toţi oamenii de carte îşi găsesc locul la o curte – romancierul, ba. Artiştii, oamenii de carte pot fi în acelaşi timp mari, geniali în arta lor – şi utili, la curte; de-lipsă ca cizmarul, croitorul, grădinarul. De pictori, sculptori ce să mai vorbim: tocmai, pentru că erau de-utilitate, au putut lucra; fiind de-lipsă – ca frizerul, ca lenjereasa – au fost angajaţi şi, fie plătiţi cu bucata, cu lucrarea, fie cu anul, cu viaţa. Muzicienii la fel; erau şi de ei lipsă: gâdilau plăcut urechile stăpânului, cum gâdilau gâdilitorii de meserie (acum nu mă gândesc la gâdilitoare, al cărei rol la curte era de mare importanţă, măcar pentru că din gâdilici ieşeau ceva copii). Ca interpreţi, să le zic: lăutari, muzicienii lăutăreau; compozitorii compozitoreau ode şi madri-galuri, cântece de of şi de aoleo şi imne de slavă, dedicate ori chiar purtând numele boierului (să zicem: Rasumowsky...), al prinţului, episcopului, împăratului – adevărat: închinarea totdeauna prin cuvinte se făcea, se face. Utili, ca meseriaşi, muzicienii – de-o pildă Bach, bătrânul: se zice că era un bun, un conştiincios, un util – un de-lipsă – cantor. Şi un istoric devine foarte util la o curte, când scrie el o cronică-de-familie – în două feluri: când laudă peste măsură familia stăpânului şi când bălăcăreşte peste măsură familia duşmanului stăpânului. Şi un filosof se face util dacă stăpânul gândeşte şi iubeşte gândul. Uneori e de-lipsă şi poetul – cu condiţia să fie de-curte. Dar romancierul? Să fi existat vreodată un romancier-de-curte?

Acum, printre slugile de la curte găseşti şi romancieri – dar oare se mai poate spune că lingătorii de papuci, de ciubote, de opinci, de mâini pline de sânge şi de mâini pline de căcat – au rămas romancieri? Ca acest uriaş nesimţit de Sadoveanu? Sau ca limbricul de Camil Petrescu? Sau ca Galaction, acest râs popă, răspupă, străinge? Sau Călinescu – îl pun la romancieri, nu doar Enigma Otiliei este un (bun) roman, dar mai ales Istoria literaturii. – de fiecare dată când mă duc la Septimiu o răsfoiesc – ce roman-al-literaturii, cum zice Septimiu că

zice taică-său.

Câte cărţi are băiatul ăsta – şi ce cărţi! Suntem foarte buni prieteni: ţin la el, aş face orice pentru el, sunt convins: şi el pentru mine – cu excepţia „fleacurilor”…

— E un fleac, nu merită! zice el şi mă bate pe umăr, când îi cer o carte pentru „acasă-la-internat”. N-are rost, ascultă-mă pe mine.

N-are rost. Nici cartea, nici să mă prezinte lui Radu Stanca – i-am cerut mai pe la începuturi, când nu văzusem, pe afişe, ce piese pune el în scenă. Atunci tot aşa: prietenul mă bătuse pe umăr, asigurându-mă că asta e un fleac pentru mine – nu merită. Degeaba am observat că pot judeca singur ce e fleac şi ce nu merită. Mai ales după ce tot el mă dusese la fetele babei, deci de-acum aveam idee ce culoare prinde şi cum funcţionează un fleac – am discutat cu el: să fi venit de la nemţescul Fleck cuvântul? Să-i fi aşteptat pe Goţi dăcoaicele noastre strămoşoase, ca să-şi numească ce aveau din dacă-n fiică? ne-am răspuns tot cu o întrebare lingvistă: ce, dăcoiacele i-au aşteptat pe Slavi, ca să-şi botezde botizda?). Cu toate astea, el:

— Dacă-ţi spun eu…

Ei, dacă el îmi spune. Cum să aibă rost? să nu fie fleacuri: luarea mea cu el la repetiţii, la Teatru;

— Fleac, îţi spun eu, nu merită – de ce să-ţi strici buna-impresie cu?

Cu acea ocazie Septimiu a dovedit că ştia limba română cea porco-groasă. O ştiam şi eu: e mare diferenţă între cuvintele porcoase şi cele prost-gustoase, dar şi mai mare între Septimiu cel cunoscut şi cel din acel moment: despre o actriţă pe care o iubea tot Sibiul (o ştiu numai pe scenă: are o voce luminoasă, mângâioasă, de voceloncel; de pe stradă: are un mers de iapără-bează; şi-un parfumeg precum o coadă pălălăind suşa, ca un steag) – despre ea Septimiu a rostit toate cuvintele urâte, proaste, belite pe care le ştia. Deşi auzisem eu altele (le şi zisesem), am rămas fără glas: Septimiu, folosea un asemenea „vocabular”? Mai ales că acele cuvinte nu stăteau la locul lor în acea gură? Aş fi trecut peste curvă, târfă, pută,

putană, putoare – ştiu: femeia pe care n-ai regulat-o e-o curvă; dar turnătoare?

Capul meu, inima mea, sufletul meu nu primeau, nu acceptau: o femeie atât de frumoasă, delicată, parfumată – în plus curvieştină! – să fie turnătoare? De ce, Dumnezeule? Dar nici nu există cuvântul la feminin, numai noi, porcii de bărbaţi suntem, rar, dar suntem: turnători., iar portretul fizic al masculinului este unu: insul cu frunte îngustă, cu privire fugace şi care transpiră abundent, mirosind a vierme de căcat – ca Viermicăcăceanu al nostru.

Am fost atât de zdruncinat, încât n-am cerut explicaţii: de ce spune el asta, are probe? pe cine turnase ea, şi cu ce anume – dar nu vreau, îmi face rău să-mi aduc aminte – pornisem de la cărţi.

Spun drept (cum drept spun Moldovenii): sunt gelos pe Septimiu că s-a născut, a crescut, trăieşte în continuare într-o casă cu atâtea, atâtea cărţi. De asta e bună boieria la casa naţiei: pot eu să galopez până la adânci bătrâneţi, înfulecând, înghiţind, citind – chiar în ordine invers-alfabetică toate cărţile Astrei (dinainte de ăncis p. iventr); pot eu să devin posesor, proprietar, beneficiar de fond; să fiu magazioner la bibliotecă; librar, anticar – degeaba: prea târziu, pentru mine – poate pentru băiatul meu, nu; sigur pentru nepot. Are să fie târziu şi dacă, începând din clipa de faţă Septimiu are să citească o singură broşură, iar eu toate cărţile pământului – tot el are să fie înainte, nu neapărat cu cititul – ci cu cartea.

Îmi spun: Degeaba., sperând că soarta are să mă contrazică: «Niciodată nu e prea-târziu! Totdeauna se mai poate face ceva – mai ai timp destul!» Mi-ar face bine încurajarea, dar aş simţi: pentru umanioare există un timp; deci există un prea târziu. Din această pricină mă surprind uneori întrebându-mă: De ce Septimiu a avut norocul să trăiască într-o casă cu cărţi, iar eu nu? Mai bine ca întrebarea să sune astfel:

«De ce n-am avut şi eu norocul lui – doar de-o vârstă suntem?»

Dacă pe Septimiu îl gândesc în spaţiu, la Sclifos mă

gândesc întâmp:

Şi el e refugiat; şi el băiat de învăţători de ţară – însă, unu: familia lui a reuşit să treacă Prutul după 26 iunie 40, aşa că membrii ei nu au devenit „cetăţeni sovietici”, băiatul n-a cunoscut pădurile, peşterile, nici Lagărul de Repatriere în Siberia; doi: el are cu cinci ani mai mult decât mine, a tot pierdut cu şcoala: refugii, reforma – dar nu se compară această pierdere de ani cu câştigul enorm de a se fi născut cu cinci ani înaintea mea: a avut timp să citească.

Uite de ce e bine să ştii oleacă de istorie – contemporană. Nu doar pentru că ăştia ne-o interzic, în general (iar generală în particular – ca să uităm, să nu credem ce povestesc adulţii, părinţii noştri despre viaţa „dinainte”), ci pentru că, începând cu generaţia mea, a celor născuţi în 1935, apare, răsare, se iveşte pe pământ omul-nou; analfabetul; realist-socialistul – nu materia-primă, aluatul, lutul, ci produsul finit, cununa lumii Noii Faceri.

Sigur că exagerez – ca tata: ca să se înţeleagă bine ce spun. Exagerez, dar nu falsific. Să facem socoteala pe degete, băbegeteşte:

Sclifos s-a născut în 1930, avea 10 ani în ’40 când cu Marea Nenorocire: Cedarea Basarabiei. Dacă a început să citească abia la şapte ani (imposibil: copiii învăţătorilor încep de la patru-cinci, atâta aveam când am citit Adam şi Eva de Rebreanu – din care, fireşte, n-am înţeles nimic), atunci a avut trei ani de lectură – deşi, după cum arată, a început a citi înainte de a vorbi. Oricum, iunie ’40 l-a apucat cu o avere, o comoară: patru-cinci-şase ani plini-ochi de cărţi citite!; citite normal, cu adică înţelegere a ceea ce a citit. Apoi: pentru el anul 1940 nu a fost ruptură; în al doilea: va fi fost el refugiat timp de un an, dar, pe de-o parte, refugiat în România normală (neocupată de ruşi), cu cărţi normale, româneşti; pe de alta, el avea atunci zece ani – nu ca mine: doar cinci – însă în Basarabia ocupată de ruşi, cei mai mari, din lume, arzători de cărţi şi ridicători de taţi; şi încă: în ’41 familia lui s-a întors într-o Basarabie

normalizată prin liberarea de ruşi, aşa că el a putut normal citi (avea unsprezece ani) până la 14, în ’44); şi încă; în ’44, el nu plecase pentru întâia oară în refugiu – şi am mai spus: fiindcă reuşise să se refugieze în ’40, familia lui n-a fost ameninţată de „repatriere” – dar chiar de-ar fi ajuns în Lagăr, Sclifos era deja pornit şi bine pornit cu cititul cărţilor: avea cincisprezece ani.

Asta-i cu noi, Basarabenii: faţă de Sclifos, m-am născut prea-târziu – cu doar cinci ani, însă aceşti „doar cinci ani” despart cerul de pământ, normalul de anormalizat, omul-om de omul-nou.

Când mă gândesc la Septimiu, îmi spun că băiatul ăsta, chiar de n-ar fi frumos, inteligent, elegant, talentat (şi citit), chiar de n-ar fi răsfoit o singură carte din miile şi miile din casă – tot ar fi, ar arăta altfel decât mine – din aceeaşi pricină: cărţile. Presupun că nu-i nevoie să citeşti cu adevărat, cum se citeşte, chiar toate cărţile din casa ta: din moment ce trăieşti printre ele, lângă ele, cu ele, în ele, ceva – ceva (mustul lor, sângele – esenţa) trece de la ele spre tine, în tine; prin osmoză. Aşa cred: trăieşti între cărţi, trăieşti cu ele – chiar necitite, dar convieţuieşti cu ele; ca fratele cu sora – aşa aş trăi eu cu cartea: aş trăi cu sora mea într-o carte.

Septimiu are cărţi acasă, dar vine şi la Astra – alt gust au aceleaşi cărţi citite la bibliotecă (îl înţeleg, dar eu aş găsi mai bunul acasă, între cărţile mele). La Astra citim uneori alături. O dată, de două ori am citit aceeaşi carte – ei bine, nu citisem aceeaşi carte şi nu la fel şi nu cu aceleaşi rezultate – asta nu ţine numai de individualitatea fiecăruia, ci de aceeaşi istorie nenorocită – în plus, contemporană!

Vreau să spun: eu vin la Astra ca la o adăpătoare în pustiu: izvorul din oaza asta fiind singurul pe o rază de o mie de kilometri (kilometrii mei, se-nţelege). Pentru că am străbătut atâta pustiul lung şi-atât de lat pustiul, ca să ajung la unica adăpătoare, beau lacom, beau mult, cămileşte – până la saţiu, până la greaţiu; beau, beau, ca să fac rezerve; nu aştept să se aşeze, limpezească apa,

călcată în copitele scurmătoare ale celor dinainte; beau ce găsesc, beau ce apuc să beau, chiar tulbure, chiar pe jumătate nămol.

Fiindcă mi-e sete. Fiindcă până mâine timpul e lung, nu-s deloc sigur că adăpătoarea nu va purta în frunte:

ăănoks p iventtr.

Vreau să mai spun: la Astra vin ca la o prăvălie pe cu-cartelă: cumpăr, nu ce vreau, nu pe alese, ci iau ce-mi dă şi cât a hotărât regimul că am nevoie cât să nu crăp. Nu chiar aşa – atunci: Astra e o prăvălie cu pe-fără-cartelă: cumperi ce se dă (de ce vor fi folosind oamenii impersonalul? doar ştiu ei bine cine anume *nu* dă. – ori s-au hotărât victimele să explice, ele, că, Doamne, dar ce s-ar face pe lumea asta haină, dacă n-ar fi călăii – care te călăiesc, dar îţi şi dau: tainul, porţia.)? Aşa că iei şi ce nu ai nevoie – acum, dar mâine? ce, strică să ai rezerve?; şi cât nu ai nevoie.

Un amănunt – un fleac, vorba amicului: eu, când cumpăr ţigări, cer un pachet întreg (dacă am bani, două, trei pachete). Septimiu, chiar dacă am admite că nu are mai mulţi bani decât mine., cumpără cu ţigara, rareori de-un-leu. Nu e sărac, nu e zgârcit – e un băiat normal dintr-o familie normală – care, azi, trăieşte normal: cumpără cât este nevoie pentru azi, pentru momentul prezent – pentru Septimiu şi ai săi mâinile nu e făcut din incertitudini, ca pentru noi, Basarabenii («Azi aici, mâine-n Focşani-pe-Amur...»). Am auzit-o pe mama lui plângându-se de „năravurile de azi”: ea ceruse, la mezelărie, trei felii de şuncă – de atâta avea nevoie, azi – însă „masele” din spate începuseră să mârâie, să hârâie, să latre, chiar dăduseră să muşte: de ce se băgase la o coadă „serioasă”, doar pentru trei felii?; şi, dacă tot a ocupat locul, să ia un kil, să ne scutească data viitoare de fandoseli burgheze – «Noi muncim, tovarăşe, nu ne fandosim!»; strigase careva, poate pornise în glumă, dar masele, de parcă asta aşteptaseră, porniseră cu mult curaj la înfierarea spiritului burghez – doamne fereşte, nu împotriva regimului care instaurase teroarea, sărăcia, cozile – ci împotriva cuiva

care nu respecta regula cozii!; regula lipsurilor – într-un cuvânt (luase cuvântul Septimiu): economia-de-război, necunoscută în timpul războiului împotriva Ruşilor, instalată după pacea rusească.

M-am îndepărtat – mă apropii de Septimiu: aceeaşi mentalitate (normală) are băiatul ăsta şi în privinţa cărţilor: citeşte pe îndelete; şi numai câte o carte, nu sare de la una la alta; şi numai acea carte care-l interesează cu adevărat – şi în niciun caz în ordinea alfabetică a autorilor!

Eh, dacă. şi eu. Eh, dacă Sabina ar fi rămas. Dacă nu s-ar fi dus. Dacă Sabina ar mai fi, am fi făcut biblioteca în garajul ei, aş fi avut şi eu o acasă... la ea. Eh, dacă Sabina. Însă ea a plecat. Şi măcar de-ar fi spus unde. S-a dus, Dumnezeu ştie ce s-a ales de garajul ei, cine i-l ocupă, n-am mai trecut pe strada aceea. Dar nu-i nimic, nu-i nimic. Se întoarce ea – după şi jumătate.

6

Vine ea, vine – doar o aştept. O aştept atât de tare, încât!

O aştept – ea ştie, cum ştiu toţi venitorii: fără un aşteptător, degeaba venirea; chiar imposibilă fără trăgător: aşteptarea trage, aduce, face să vină – face să fie, prin numire. Aşteptarea fiind măsura venirii.

Până atunci, eu cu aşteptarea mea. În aşteptarea mea.

Sunt un nenorocit; un prăpădit, ar zice Ardelencele: n-am fond; n-am dimensiune şi n-am relaţii, n-am maeştri – în trei cuvinte: nu am noroc.

Să-mi fie el prieten-mare-model; sau profesor-model – fie şi de umanioare. Dar de unde? Pe cine să aleg?

Mă gândesc cu drag şi cu părere de rău la „profesorii” de la Şeica Mare: de ce modeştii învăţători, din nevoile reformei unşi profesori de ciclul-doi, puteau fi atât de buni profesionişti şi atât de apropiaţi nouă? Tocmai pentru că nu erau profesori? pentru că nu fuseseră formaţi la Universitate, ci la câte o Şcoală Normală din târg de la Or’ei? Mai ştii? Normala, fie ea şi orheiană (dar dacă: mai vârtos?) îi pregătise pe viitorii învăţători mai degrabă la

umanioare? Ori pentru că Şeica era. la ţară? Să fi fost eu mai sensibil atunci, fiindcă situaţia mea era mai. sensibilă?

Poate că da. Poate că nu.

Să fi fost „profesorii” de la Şeica aşa cum mi-i amintesc acum, dar acum să nu mai fie cum fuseseră? Nu ştiu – judecând după ai mei, după mama în special, se vor fi schimbat şi ei, săracii; în rău. Chiar de n-au trecut prin ce-au trecut ai mei.

Atunci de ce să se schimbe în rău?

De ce!: de frică! Nimeni nu învaţă din experienţa altuia, însă frica trebuie încercată pe proprie piele; învăţată ca o poezie, mai bine zis: se ia ca o boală, prin atingere. În asta sunt autodidacţi. S-au îmbolnăvit de frică, chiar fără experienţă directă, cum au avut ai mei.

Sibiul nu-mi poartă noroc la umanioare: la început, în ’46, la Normală, animalul de Ţăran: a făcut cu noi „boxeală”, noi însă n-am făcut cu el română. Sărind peste Şeica: aici, la LGL, întâi l-am avut pe Copac: zero tăiat în paişpe; acum îl am pe Gogea – mai întâi ar trebui să se aibă el pe sine... Ce fel de oameni vor fi fost ăştia, înainte? Ştiu de la elevii mai mari: fuseseră oameni normali, foarte buni profesori de română – de ce nu sunt măcar acceptabili ca profesori, ca oameni?

De frică. Frica îţi ia, nu doar. curajul, ci mintea: te face prost, prostizat. Copac – pentru că a făcut puşcărie şi i-i frică să nu-l ridice iar, să-l ducă acolo unde ştia el; Gogea n-a făcut – de asta i-i frică: să nu-l ridice şi să-l ducă în neştiut. Unul prea-cunoaşte: moare de frică; celălalt crapă de frica de necunoscut.

Frica-de-puşcărie. Dar de închisoare sunt ameninţaţi şi profesorii de neumanioare – aceia însă au o singură frică: dosarul. Ei or să intre, n-or să intre, dar nu pentru fapte, de acum, de sub comunişti, ci pentru. stări, dinainte: ţărănişti, liberali, legionari, regalişti – deci pe-bază-de-dosar. Ceştialalţi, umanioriştii au două frici: dosarul (ca toată lumea) şi materia lor, specialitatea, umanioara. Ştiinţificii se tem numai de propriul trecut, nu şi de prezentul materiei predate – ca umaniştii.

De asta nu mă atrage şcoala ca şcoală. Acolo înveţi, nu doar materii, ci şi oameni; profesori; predători de materie – peste ce-am dat!

„Exacţii”, la fiecare început de lecţie dau Ţarului ce se cuvine Cezarului: fac plecăciunea faţă de Marea Ştiinţă a Marii Uniuni Sovietice, dinaintea Marelui Stalin (care – ce genial contribuţionist!), îi ard un citat mai mult hodoronc decât tronc din Engels, trec la „adevăratul” (autor, descoperitor, inventator, teoretician – desigur, rus). Apoi, ca şi cum nu le-ar puţi gura de-atâta căcat mâncat într-un singur minut (record regional!), trec, senini, mândri (de ce: mândri?) la materia lor împuţită: matematici, fizică, chimie, botanică. Ba îşi permit să rânjească, să intoneze într-un anume fel când aduc vorba, ei, despre „uriaşa contribuţie a ştiinţei sovietice, cea mai înaintată din lume”, convinşi fiind că noi, elevii, impresionaţi, o să povestim acasă, părinţilor, părinţii au să dea mai departe, dar tot în şoaptă, marea veste despre nemaipomenitul curaj al profesorului X («Se vede că-i manist de-al nostru!»), al profesorului Y («Dacă-i legionar de-al nostru...!»), Z – «Nu i-i frică să-şi bată joc – în public, domnule! – de comunişti şi de ruşi? Se vede că-i român de-al nostru şi simte româneşte.»

Asta se cheamă: rezistenţă anticomunistă la oglindă; în ea te priveşti, îţi supraveghezi... curajul. Iar căcăcioşii care numai ei pricep (dacă.) ce ar fi vrut să spună, dacă. ar fi avut voie de la primărie – ăştia-s mari-rezistenţi. Inginerii rezistenţi! Li se trage de la rezistenţa materialelor! Exacţii: opozanţi! – ca şi cum n-ar şti toată lumea că un ştiinţific n-are mamă, n-are tată, bine-i este atunci când îi iese lui formula, experienţa, produsul. Cine nu crede n-are decât să se uite la inginerimea, la ştiinţificimea nemţească din zona sovietică: a fost dusă, toată, în Rusia, iar dacă merge ceva în Rusia de azi, apoi datorită inginerului neamţ merge – de ce? De-aia, fiindcă inginerul acela este, mai întâi, inginer, abia apoi neamţ, îl interesează, nu Germania, ci ingineria – mama lor de ingineretici!

Asta mă nemulţumeşte, mă scârbeşte, mă revoltă; asta m-a făcut să detest oameni care în timpuri normale ar fi meritat respect, chiar iubire; asta mă face să încerc, nu doar milă, ci simpatie faţă de inşi care altfel ar merita şuturi în cur, pentru că au nefericirea să predea, în aceste timpuri anormale româna, istoria. Septimiu şi cu mine am înregistrat, am discutat numai între noi despre această ciudăţenie percepută ca obrăznicie de clasă din partea exacţilor la adresa prăpădiţilor de umanioare.

Însă Octavian a trecut la atac: s-a ţinut după profesorul de fizică – în curte, pe stradă, acasă (într-o sâmbătă a luat trenul, profesorul se ducea la ai lui într-un sat de sub munte). Ca să afle din gura lui cum stăm cu deosebirea dintre umanioare şi ne.

— Bine, dom' pro'sor, dumneavoastră sunteţi om de ştiinţă specializat în fizică – de ce, la început de lecţie, ne predaţi chestii neştiinţifice?

Profesorul a rânjit, ezitând între severitate şi „prietenie" cu elevii. A zis:

— Fiindcă voi sunteţi băieţi deştepţi, ştiţi ce e de crezut...

— Dar dacă nu suntem deştepţi şi nu ştim?

— Las', că ştiţi voi ce-i de necrezut...

— Să zicem că noi nu credem în ceea ce nu-i de crezut, dar dumneavoastră: dacă nu credeţi, de ce predaţi?

— Nu predau, zic şi eu... Fac ca toată lumea: din obligaţie, din bună-cuviinţă – omul civilizat e politicos şi cu mârlanii! Ca voi, care-mi puneţi întrebări de nu se pun. Ca toată lumea fac la catedră: după câteva cuvinte bunăcuviincioase, intru direct în materia mea, în ştiinţă! Oricâte cuvinte de formă aş zice, oricâte. bună-cuviinţe neştiinţifice aş face, ştiinţa tot ştiinţa rămâne! Nu ca umanioarele voastre!

— Nu ca umanioarele noastre... – va fi suferit Octavian atunci, ca acum, când povestea. Dacă sunteţi atât de sigur pe ştiinţa dumneavoastră, de ce o ajutaţi cu cuvinte mincinoase – care sunt ale umanioarelor? în faţa clasei? Dumneavoastră, dom' pro'sor, chiar n-aveţi pic de

ruşâne?!

— Mă obraznicule! s-a supărat bunăcuviinciosul (un oarecare prostălău de fizică, făcând pe nebunul clinic, ca să i se treacă peste cămaşa verde purtată pe Corso). Cum vorbeşti tu cu mine, om în etate şi profesor al tău?!

Ajunşi aici cu povestirea, Octavian. Nu: Ajunşi aici cu povestirea, noi trei: Octavian, Septimiu şi persoana suprapovestitoare, eu, din modestie înnăscută, lăsându-mă la urmă, ne-am pornit simultan, relatând pe trei voci „dialogul" avut cu tămâiosul de fizică:

— Asta-i educaţia pe care ne-o daţi? l-am interpelat într-un moment ori altul. Exemplul oferit – în persoana dumneavoastră, om în vârstă şi profesor? Asta mă învăţaţi pe mine, elev necopt, dar setos de cunoaştere, doritor de modele? Că ştiinţa nu este nici bună nici rea, că în ştiinţă nu are ce căuta morala? Şi că, pentru a vă face mendrele cu conştiinţa dumneavoastră, nu ezitaţi să comiteţi acte imorale!

— Mă obraznicule! Şi sclabule! – a răcnit boul de fizică la mine.

Şi la Septimiu – desigur, şi la Octavian. Nu constituiam noi trioul „sclabilor", în ochii văcoiului de fizică: incapabili, prăpădiţi.

— Obraznicule şi sclabule la materia mea! a zbierat zbiero-sul fizical. Se vede că eşti sclab la ştiinţe, de asta nu ştii că în ştiinţă există numai adevărul – binele caută-l la biserică! Şi la sclabele voastre de umanioare. Numai minciuni, numai. La umanioare totu-i din cuvinte – uite am folosit şi eu cuvintele voastre când am fost silit să spun minciuni – dar oricâte minciuni aş zice, în afara materiei mele, materia mea tot ştiinţă rămâne! Bazată pe adevăr, nu pe ninicuri!

— Huo! La oase! am huiduit din toată inima de umaniorişti răniţi de vita fizică.

Pe când el părăsea terenul sub ploaia de pătlăgele şi mere (ouăle numai în cărţi se aruncă – în cărţile scrise de alţii, nu de mine), îi strigam din urmă:

— Ruşine să-ţi fie, domprosorule! 'Geaba ai

’mbătrânit, te-ai moşnegit – la nimic nu ţi-a slujit! Porc ai fost, porc de câine ai rămas!

Aşa i-am zis vitei încălţate de exacte, căcănarului de ştiinţificist – dar cum vorbea el despre umanioarele noastre dragi şi cu dosar-negru?! Ei, futu-i moşneacu-n gur!

De când s-au băgat comuniştii şi în învăţământ, au băgat spaima în cadrele didactice: dascălii nu mai ţin seama de cerinţele pedagogice – numai de cele ideologice, adică de propria frică. Dacă vreun profesor ne-ar întreba ce credem despre noua lor concepţie despre lume şi predare. Cum să respecţi un profesor care la începutul lecţiei face plecăciuni politice ruşinoase, umilitoare (cu atât mai jalnice, cu cât plecăciunistul se crede şi comic – ba de-a dreptul satiric; şi grozav de deştept: că el îi trage-n piept pe comunişti – se trage pe el, lumina lumii!), apoi îşi continuă materia lui, liniştit, cu conştiinţa împăcată? Cum să mai crezi în deosebirea-în-sus dintre învăţăcel şi învăţător, dintre elev şi profesor?

Nici înainte profesorul nu era doar iubit, adulat; şi-nainte erau profesori de-a dreptul urâţi de elevi (pentru că le era frică de materiile lor), de care se temeau – şi de care, uneori, puţin le păsa. Ca nătărăul de fizică şi chimie: ca orice nebun, nu îmbătrâneşte, nu se consumă, nu moare (nici nu întinereşte.), nebunia fiind ca formolul, ca alcoolul: conservă: pare a fi de-aici de când există învăţământ liceal în limba română; şi înainte era bătaia de joc a elevilor şi, oricât de crude ar fi fost glumele (crude) ale elevilor, aveau ceva. tandru în ele (la urma urmei, Moşneag făcea parte din patrimoniul liceului, ca fanfara, cozorocul chipiului, frontonul clădirii.). A trebuit să cunoaştem năvălirea comuniştilor ca să constatăm schimbarea şi în atitudinea elevilor faţă de profesori: prin apariţia dispreţului, urmare a profundei dezamăgiri. În asta nu trebuie căutată găina sau oul – profesorii au început: ei, prin laşitate, frică, lipsă de caracter au clădit perseverent imaginea, dacă nu a antiprofesorului, atunci, hotărât, a ne-profesorului. Iar unde apare dispreţul, dispare, nu doar învăţământul, ci

încrederea în adulţi, în modele.

Fireşte, nu am acces în cancelarie, deci nu ştiu, la zi, ce se petrece între profesori – dar, vorba tatii: în comunism toţi oamenii devin egali – prin frică. Adevărat, nu tuturor din acelaşi motiv. Îmi reprezint cancelaria ca o latrină de cazarmă: miroase a căcat – dacă toţi profesorii se cacă pe ei de frică. Nu vine doar din afară spre înăuntru, ca o agresiune (externă) vizându-l pe bietul înfricoşabil, ci abureşte, adie, năboieşte, se revarsă, dă în foc – din fiecare cadru didactic. Iar dacă frica provenită din afară nu-i place cum miroase, cea secretată de el însuşi e cam ca sudoarea de la subţiori, proaspătă; ca mieunata scăpată: nu total neplăcută, ba aproape plăcută, de-a dreptul parfumată – numai să nu bage de seamă cei din jur cum te delectezi cu odoarea propriei băşini).

Mă doare inima când aud pe câte un „exact” trăgând limba cezariansk ă şi continuându-şi exacticiunea (matematică, fizică, chimie), de parcă altcineva ar fi tras limba; sau tot el, dar, vorba moşneagului, nu cu materialul. ştiinţific, ci cu ajutorul cuvintelor care, aşa îşi imaginează inginericulturalii, sunt doar ale umanioarelor. Cum ar veni: adevărat că au spus porcării – dar nu în limba lor (ca Ardelenii care sunt convinşi: înjurând de Dumnezeu în ungureşte, nu păcătuiesc). Şi aceşti neruşinaţi de ştiinţiginexacţi îi privesc de sus, cu milă, cu dispreţ, ba chiar cu bănuială (că ar fi colaboraţionişti) pe nenorociţii profesori de română, pe nefericiţii de istorie – de ce? Simplu: materiile acestora sunt în întregime politizate – spre deosebire de ale lor, exactele (în care 2 + 2 va da totdeauna 4). Ce scârbe nesimţite: pretind că materiile lor nu pot fi politizate (plecăciunile fiind în altă limbă, ca înjurăturile Ardeleanului) şi-i acuză pe cei de română şi istorie că sunt laşi; că nu sunt „adevăraţi români”.

Am discutat cu Septimiu, cu Octavian: ce să facem: să-i acuzăm pe profesori (şi pe cel de sport şi de muzică) pentru lipsă de curaj la catedră?; să-i condamnăm în bloc – dar în ce ar consta curajul: în a spune, răspicat, de la catedră, adevărul? Dar cunoaştem noi adevărul – ca să-l

opunem minciunii?; dar ar apuca el, spuitorul de adevăr de la catedră, nu ziua de mâine, ci ora următoare? – nu s-ar găsi printre noi, elevii, cel puţin trei să dea fuga la pârâ? – şi Canalul l-ar înghiţi pe marele-curagios?

Bineînţeles, noi avem un dispreţ regal (eu; Octavian are dispreţ-princiar, Septimiu: imperial) faţă de ştiinţele exacte – fiindcă avem note mici? Sau notele sunt efectul dispreţului nostru? – iar faţă de profesorii predători, dacă nu mergem până la dispreţ simplu, ne oprim în pragul indiferenţei active. Şi suferim neputincioşi, alături de neputincioşii de umanioare. Dar nu prea mult:

Noi credem că, dacă, în afara orelor de clasă profesorii de română şi istorie, ar sta de vorbă cu elevii având oarecare interes, dacă nu înclinaţii faţă de materiile lor – tot ar fi ceva. Noi n-am cere să discutăm politică: suntem băieţi mari, fii ai părinţilor noştri, ştim pe ce lume trăim, n-am spune bancuri duşmănoase cu Zăroni, cu Groza (în Regat nu păţeşti nimic, dar aici, în Ardeal rişti să te bruftuluiască, nu un miliţian, ci un anticomunist mare-român); ori cu Paukeriţa, sau, aşa, în general, epigrame de-ale lui Păstorel. N-am aştepta de la ei decât sfaturi: ce să mai citim, o carte-două din biblioteca lor.

Ţi-ai găsit! Să se sinchisească de dorinţele noastre – ei ne citesc de la catedră Tezele provizorii, cuvânt cu cuvânt – ne cer să notăm în maculatoare cuvântul evangheliei sovietice.

Singura deosebire între cei doi de română: faţă de anul trecut, Copac ne citea rar şi tare – ca să putem lua notiţe (de ce, dacă aveam manualul? Ştia Copac, de la Canal, de ce: frica păzeşte. catedra), pe când anul ăsta Gogea molfăie, fonfăie, folfăie, mormăie, murmuie, dunduie, vulvuie – încât ne transmite lehamitea, resemnare până la somnul cel de moarte – al lui.

Aşa învăţăm tot felul de năstruşnicii: „influenţa clasei muncitoare în poezia socială a lui Eminescu”; „fronturile de luptă ale lui C. Dobrogeanu-Gherea”, ba chiar „prietenia de veacuri romă-no-rusă reflectată în opera lui Cantemir”, deşi exact aceleaşi tâmpioţenii cretinardeşti ni

sunt cunoscute din volumele („obligatorii pentru lectura liberă acasă”) semnate de tovarăşii Vitner, Crohmălniceanu, Popper, Iosifescu, Macovescu, Dumitru Micu. Mai învăţăm – la română – ” lupta pentru pace în poemul «Lidice» de Eugen Jebeleanu”; şi „trezirea conştiinţei revoluţionare la ţăranul sărac Mitrea Cocor din romanul cu acelaşi nume al academicianului, preşedinte al Marii Adunări Naţionale.” ghici Mâncatcăcatoveanu, ce-i? Şi încă, încă: tâmpitaţi, cretinii; aceleaşi cu care suntem bătuţi peste timpane, prin difuzor, bătuţi peste văz, prin ziare, prin agitaţia-vizuală-stradală – tot timpul, fără de răgaz. Şi totuşi: când ne ascultă la română, profesorii noştri urmăresc cu deştu’ în Tezele provizorii litera Scripturii – nu cumva să ne rătăcim de la calea-dreaptă, singura luminoasă, unica înţeleaptă şi justă şi.

De cine, dintre aceşti profesori să mă lipesc, să-mi fac model, maestru (semi) dumnezeu? Orice s-ar crede, simt nevoia?

Septimiu îl are pe Radu Stanca. Se mai vede cu un domn Rang despre care umblă tot felul de vorbe – dar despre Sabina nu umblau, că se aşaşipedincolo cu ofiţerii? Vadă-se, ai lui nu sunt pentru mine (am vrut să spun: nu-s de nasul meu.).

Bine, pe fete le iubesc foarte, dar simt nevoia să stimez, să respect – de ce nu: să imit? – un bărbat. Unul adevărat – în afară de tata.

Doar dacă vorbesc cu Olimpia, să mă prezinte „marelui gânditor”. După ce ne-am cunoscut ceva mai aproape bine de tot, Olimpia mi-a încredinţat o mare taină: în satul lor de munte şi fără tren, fusese adus „cu domicil’, un tare mare gânditor» (chiar aşa a zis), un domn din Bucureşti, «în plus, prinţ adevărat, fanariot!”; a fost repartizat în gazdă la o mătuşă de-a ei, vădăoaie, că-i murise omul la Crimeea-peste-mare-măi-doruleţ-măi, era la Vânători, a rămas muierea cu trei fete, acum de măritat, «faine de tot, uite-aşa!», a arătat cu amândouă mâinile ugerele verişoarelor, eu n-am râs, ştiam că de bine le vorbeşte, că adică erau tare-mare-frumoase şi sănătoase şi

lăptoase.

— Se-nsoară cu una din ele? am întrebat.

— Ce prrrost mai ea', când' ea prrrooos'! – şi Olimpia mi-a şters o ştearsă. Nu-i el de-nsurat, el îi de cujetat şi las', că-ţi spui io al'dat'! – de acea dată m-a luat la pupat.

L-am întrebat pe Septimiu dacă auzise de numele prinţului-adevărat (pentru că era fanariot.); a ombunului, marelegânditorului. Parcă – dar mai bine are să-l întrebe pe taică-său. După un timp a spus că da, cineva acela era „o promisiune în filosofie", publicase numai prin reviste, dar nu apucase să scoată volum: năvăliseră Ruşii. care-l deportaseră în Siberia, ca „prinţ-alb" – cică ar exista şi prinţi roşii: javre; prinţese-roşii: curve – n-am auzit eu de unul, Kalimakakos – tot Scarlat, un căcănariopol? Albul fusese „repatriat" din deportarea rusească, dar, de la Ungheni băgat în gherla noastră românească – bine că fusese liberat – în fine, cu domiciliu obligatoriu.

— După cum vorbeşti de el, îl iubeşti pe tare-marele-gânditoriu.

— Ce prrrostii spui tu când spui prrrostii! – pentru întâia oară de când o cunoşteam Olimpia nu râdea înainte, în timpul, după replică: Dă-i bătrââă'! – a arătat cât: cu mâinile îndepărtate, însă ţinute la aceeaşi înălţime, de parcă ar fi măsurat o lăţime princiară. Şi săraaac, săracu' 'de astă dat a folosit o singură mână agitată lent, lângă tâmplă, indicând mai degrabă (în) depărtarea decât (în) sărăcia săracului prinţ. Află tu că-i tare mare gânditor! a încheiat cercul.

Am întrebat-o ce face marele gânditor tare, la ei în sat, în gazdă la mâţuş ă-sa cea vădăoaie, în plus cu trei fete de măritat – la care Olimpia, râzând, încruntată:

— Ce prrrostii spui când... Ce, eu n-am surori? De măritat? Şi nu? De te ştiam aşa de prrrooos'... – mi-a ars un pupat, de mi-a sărit smalţul de la un dinte din faţă.

Am întrebat-o: de ce credea că e un mare gânditor; gândeşte tot timpul, tot timpul? Tare, tare?

— Numai noaptea, m-a informat Olimpia. Ziua şade de vorbă cu omenii din sat, se mai promenează pe Hula lu'

Uloi, mai dă ôre de română – că-i sără', săraaacu, nici chimeşă n-avè când o venit, acum are doauă şi-mi dă şi mie ore, facem dictări din Biblie, din Cântarea Cântărilor. Mai pe la-nceput mi-a fost ruşine, dar după acea nu, că ce să fie de ruşine iubirea? care-i foarte sfântă – mai dă şi ôre de săritură. Să aibă de ţigări, că n-are.

— Ce fel de ôre? Ce fel de săritură?

— Ce ştiu io: săritură în tôte părţ', de ţigări – în sus, încôce.

— Neolô.

Îşi bătea joc de mine, măgăriţa: o cunoşteam (nu chiar prin tôte părţ'): nu era peizana care voia să pară: de ce vorbeşte ca o berjeră din Mărginime, taică-său nu (mai) era cioban, ci învăţător

— Adevărat, în satul lor, oieritic?

— Vrei să spui: săritură în lungime, în înălţime... am tradus din olimpă în limba mea.

— De ţigări, săritura. De gaz, de lemne, de lapte (număra pe degetele ei flautoase mătasic – asta am ciupit-o de la Balthazar-ca nişte crini, pentru la-clasă, ca ţâţe prelunge, degeţâţe pentru acas', că nu ne vede nimeni) – astalantă, româna.

Nu înţelesesem, dar asta-i Olimpia: de-rezolvat. Am întrebat, ca şi cum aş fi luat-o de la cap:

— Dar mâncarea? Ce predă pentru mâncare? Sau mare-tarele-gânditor nu mănâncă mâncare mâncătorească? Cu cerească se-ndestulează?

— Ce prrrostii! Da' laptele ce-i? Vai, măăă, că prrroz' mai ei', drăguţu de tine! – întâi mi-a ars un pumn băieţesc, apoi mi-a apucat mâna stângă, a dus-o la gură şi a muşcat: s-a auzit pân-la Cisnădie crănţănitul dinţilor în pielea mâinii.

Am tras aer mult, ca să suspend dorinţa de a-i răspunde: în plin Corso, un pup pe ceafă – acolo se gâdilă ea, de moare. Ne-am tras mai la o parte, pe Harteneck, pe-o bancă:

— Îi ducem lapte, îi ducem brânză, îi ducem slană, îi ducem brânză.

— Ai mai numărat o dată steagul ăsta.

— Şi ce, nu-i bună brânza nost'a? Şi traduce aşa: o zi, Biblia, a doua zi: Platon: a treia: Kant; a patra Montaigne – numărase iar pe degetele ei muzicale, fluieriforme. Asta face patru, mai trebuie două – aşa, a cincea, Shakespeare, şi-n a şasea Cervantes!

— Terminase cu bine curs de galop (cu obstacole).

— Iar în a şaptea se hodineşte precum Domnul – dar ştie atâtea limbi? Şapte-limbi-şi-ruseşte, ca lindiucul/de Beniucul?

— Vaaai, mă, da' porrrcos mai ea', când' eşti! ridicase mâna să mă lovească, mă ferisem. Porcos şi frumos – nu tu, numa' vorbele tale, tu eşti ca dracu-gol – că de-aia.

— Că de-aia, ce?

— Că de nu erai un pic mai frumos ca dracu-gol, nu mă prindeai tu că mă promenez cu tine.

— ...Pe Lulă lui Hulă, am mitraliat, apoi: Numai şapte limbi ştie?

— Unsprece-n cap, nu ca ăsta-al tău, de-i zici Mihaipizdiuc. Că de-aia.

Că de-aia. Am zis, după o vreme că bine-i zisese – dar rău: îi făcuse prea mare cinste comparându-l cu ce-i mai dulce, mai frumoasă limba ce-o.

— Bine, bine, îmi povesteşti tu al'dat' viaţa ta cea grea.

— Ziceai că ştie zece limbi.

— Unsprece – nu de limbi duce el lipsă. De cărţi, săraaacu'...

— Ai zis că traduce – cum? Dacă n-are din ce?

— Da' capu'? Traduce din cap!

— Din capul... lui? De capul lui?

— N-ai înţeles tu: n-are cărţi-cărţi, le are-n cap – ce te uiţi? Nu crezi? Aşa traduce, n-ai văzut tu om bun ca el, nu prea are pe ce scrie, îi mai dau eu, îi dă verişoară-mea Rodica un caiet, două – pe ôre de gândire.

— A-ha, ai luat şi ore de gândire – pe săritură-n părţ'? Olimpia m-a privit ucigător. Şi a plecat: n-avea ce discuta cu mine.

M-a căutat ea, a doua zi: avea ochii înrourați:

— L-or loat iară. Om bun ca el şi să-l ridice neomenii... Am consolat-o cum am putut.

Asta-i viaţa. Unii au, nu doar casă cu cărţi, dar şi prieteni mari cu care învaţă să sară-n părţi. Au mentori: le dau oare de gândire – chiar dacă sunt momentan la Canal.

Pe când eu.

7

Asta-i viaţa, asta-i nedreptatea: strigătoare, dar neauzită.

Şi nu mai vine. Ca şi Sibiul: s-a dus, să nu mai vină. Şi ce minunat fusese până la venirea Barba Ruşilor: Universitatea (din Cluj, refugiată), Institutul francez, reviste, cenacluri, edituri, expoziţii, grupuri, orchestre, cercuri, cafenele. Chiar dacă un elev ca mine n-avea ce căuta prin localuri şi locande – nu era Corso? Bulevardul? Parcurile, străzile pe unde se tot plimbau discutând poezie, filosofie, teologie şi mai ales de-ale-vieţii-valuri: profesori şi studenţi, scriitori şi actori, pictori şi teologi, filosofi şi balerine – chiar şi eleve de liceu, ştiu de la Septimiu. Ce lume, ce lume – una care nouă, celor de azi, de la abia şapte ani distanţă ne apare nu doar minunată (şi pe veci pierdută), însă de necrezut; de neimaginat din acum-ul astăzic. O lume de excepţie, însă atunci, cu tot războiul, părea firească, normală, de la sine înţeleasă. Ce-a mai rămas din Sibiul nostru drag? Asta mai zic şi eu istorie-contemporană! din cea lucrând cu prezentul gramatical, nu cu celisto'. – mai bine: isteric. Nu am termeni de comparaţie, dar simt: Sibiu nostru a devenit o ruină, nici măcar glorioasă; măcar tragică, aşa cum fusese după trecerea Tătarilor la 1241. Ci aşa cum vor fi arătat cetăţile greceşti după „migraţia" (paşnică!) a Slavilor, începând din secolul al VI-lea: paragină; oraşe sătenizate, cum zicea Sclifos.

Comuniştii puseseră ochii pe el, să-l boteze, de ziua Tătucului (21 decembrie 49): Oraşul-Stalin. Cică blestemul a trecut alături, la Braşov, din pricină că un căscat de activist s-a trezit întrebând:

«Da' dragi tovarăş', cum o să se cheme „sălamu' de Sibii": „sălam de Marele Stalin"?»

Aşa i-a rămas Sibiului măcar numele. Şi munţii: se văd bine, din capătul Bulevardului. La ei mă gândesc de când am aflat că Blaga avea obiceiul să spună că se văd „ca la Zürich – dar mult mai înalţi". Or fi mai înalţi, dar ce s-a ales de noi, nemunţii, privitori la munţi? Zürich e tot în Elveţia ceea, dar Sibiul nostru nu mai face parte din România: l-au transportat şi pe el, transportorii cei mai înaintaţi din lume, undeva pe malul Caspicei – tot pe-acolo au transportat întreaga ţară, au decupat-o ca pe o halcă de gazon de cârpit terenul de fotbal, au luat-o de chică, au ridicat-o la oblânc, au galopat spre Asia lor şi ne-au mutat în Siberia cea nesfârşită şi făr' de fund.

Când mă uit la „munţii ca la Zürich", îmi aduc aminte de profesorii de umanioare (vai de materia lor!) şi înţeleg câţi oameni lipsesc din Sibiu:

Începând cu Saşii: ei, ca nemţi, şi-au lăsat oasele în Rusia ori, dac-au supravieţuit, s-au repatriat în Germania; continuând cu Românii ce n-au putut să se întoarcă din Occident. Comuniştii, bănuitori, văd totul în rău, pretind că toţi au fugit de socialism, îi consideră fugari sau fugiţi. Alţii, mulţi: la închisoare – dar mai sunt atâţia prizonieri la ruşi: cu toate că Saşilor li s-a dat drumul din deportare, cu toate că majoritatea Nemţilor prizonieri de război a fost şi ea liberată – Românii sunt ţinuţi încă. Dintre Saşii care au revenit în România cei mai mulţi s-au răspândit prin ţară, să-şi piardă şi ei urma. Ne-Saşii scăpaţi de prizonierat, de puşcărie: şi ei: ca potârnichile, însă toţi fuseseră comprimaţi-epuraţi-deblocaţi-naţionalizaţi-înfricoşaţi. În fine, alţii luaseră calea muntelui – iar munţii se văd bine de tot din capătul Bulevardu-lui: ca la Zürich – dar mult mai înalţi.

În afară de munţi, Sibiului i-a mai rămas Cenaclul. Trebuie să ai ochi de paleontolog ca să deduci din aşchia de azi întregul de altă dată. Însă chiar de-aş fi Cuvier, n-aş avea aşchia: niciunul dintre frecventatorii de azi nu fusese membru ori simpatizant – măcar vecin. – cu vreun cerchist

de altă dată. Singura fostă-doamnă, cea pe care o iubisem atâta la prima şedinţă (de care până şi eu am divorţat, după a doua oară). I-am aflat numele – şi adevăratul şi pseudonimatul sub care publicase, înainte, două romane; într-adevăr, Lovinescu o lansase, la Bucureşti, la Zburătorul, însă vorba ei: era mort, nu-i mai păsa de comunişti, lui nu-i mai putea face nimic (cum nu: dar cărţile, aceea nu-i facere? mai bine zis: desfacere?), ea însă vie, cu nevoile de om-viu, trebuia să se adapteze; să se dedeie; să se aranjeze, descurce, facă frate cu oricine, să facă orice, ca să nu moară de foame.

La prima şedinţă se lăsase convinsă de colonelul de cavalerie şi nu citise „daravela cu spălătoresele", însă moşcolonelul de haiduci, deşi sibian de câteva decenii, nu va fi cunoscut tenacitatea ardelenească (mai ales cea oierească, din Poiana-Sibiului), de aceea a fost surprins la următoarea când cucoana s-a anunţat-propus pentru lectură, a citit şi a plecat – singură: nu s-a găsit măcar un suflet de adolescent milos care s-o acompanieze după cenaclu. Întâmplarea făcuse să mă aflu ultimul pe coridor: după ce m-a cântărit cu ochii cei din ceafă, s-a oprit, s-a răsucit, mi-a tăiat calea, m-a apucat de o mână (în ciuda primei impresii: aspră, uscată, rece) şi m-a întrebat:

— Plecăm împreună, tinere?

În urmă cu o săptămână aş fi fost tânărul cel mai fericit de pe pământ dacă mi-ar fi îngăduit să merg pe lângă ea, scriitoare adevărată, de la Bucureşti, de la Cenaclul lui Lovinescu – în plus, o doamnă fainâ, binemirositoare, dându-se cu parfum din cela bun şi cu pudră veritabilă, dinainte. Da, dar de acum o săptămână trecuse, ca să zic aşa, o săptămână întreagă, iar eu ştiu ce-i aceea istorie contemporană şi cât spaţiu intră în doar şapte zile: cel puţin şapte vieţi de om! între timp citisem, la Septimiu, romanul romancierei: Răzvania – mi se strânsese inima: îl iubeam pe Lovinescu, credeam în fiece literă scrisă de el – dar cum de putuse recomanda-călduros o asemenea carte? o asemenea autoare, o asemenea fiinţă (am aflat cum: oameni suntem., vorba lui Septimiu, cel

nechezător). În acelaşi spaţiu o văzusem: nu mai era nici brună, nici fainâ şi nici caldă (cum o simţisem pe coridor, la caldorifer, discutând cu haiducul), ci blonzie, călâie, râncezie (eram gata să bag mâna-n foc: nu se „stricase” din pricina vârstei, a persecuţiilor, a epurării şi a ei, ci aşa fusese dintotdeauna – dacă-i luase ochii şi lui Lovinescu! – o să povestesc într-o zi întreviziunea ce am avut-o: legătura care, aparent, nu lega nimic, dar lega totul, fiindcă pornea de la îmbătrânitul, de la îmbolnăvitul, de la sfârşitul Lovinescu – spre orice – iar orice, atunci, fusese ţoapa (asta!).

Îi răspunsesem ţoapei (ăsteia) cu duşmănie:

— Nu, tovarăşă!

Nu-mi imaginez că a dispărut de la cenaclu doar din pricina atitudinii mele – deşi eu, în locul ei, aş fi ascultat ce spun adolescenţii (chiar dacă, adeseori, nu ştiu ce spun). Şi ce păcat că nemaivenirea romancierei de Bucureşti nu a provocat o ameliorare a cenaclului.

Am înţeles că cel mai activ, colonelul nu fusese cerchist – fie că era pe front, fie că nu avea ce căuta cu haiducii lui printre junii modernişti, europenişti, antitradiţionalişti. Despre Blaga vorbeşte respectuos, ciocnind pinteni mentali, ca dinaintea unui general (tot de cavalerie), însă despre trupă preferă să nu aducă vorba – chiar zice:

— Tineri, de... Cine n-a fost tânăr în viaţa lui să ridice piatra.

Aşa cum este Cenaclul de acum, cu prima parte de închinăciune, a doua de refugiu-în-istorie (cu precădere: în haiducie), eu îl frecventez. Fără Septimiu – uneori cu Octavian, dar el stă doar la poezie. În lipsă de strămoşi, m-am lipit de (stră) moş-colonelul: dacă n-am un maestru, un idol în literatura bună, adevărată, mă mulţumesc cu făcătorul de romane haiduceşti: în unele pauze schimbă câteva cuvinte şi cu mine, ba, la un moment dat, văzându-mă în trening, cu tenişi, aflând că „fac semifond”, m-a tras după el şi, luându-mă pe după cap, din ce în ce mai excitat, a zis că şi sportul ar constitui „o insuliţă de libertate” –

insula cea mare fiind haiducia, desigur – de ce n-aş scrie eu „o daravelă cu alergări de oameni”? Atunci, pe loc am bâiguit că o să mă gândesc – m-am gândit, am comis. Dar Şoricica a găsit că încă nu e finisată-de-tot. De-aceea am lăsat-o, nu mai moale, ci mai moartă.

Chestia cu finisajul o văd în mai multe feluri: unul ar fi general, vag, literar; celălalt precis, anatomic – hai să-i zic: topografic. Ştiu că e un nonsens – nu sunt fată, la mine fetia nu are vreun amestec; apoi, de-ar avea, ar fi viceversic finisajul, ar presupune umblare, lucrare, insistare – or. Dacă îmi spun că nu contează, aici, logica: nici proprietatea cuvintelor; în literatură, uneori tocmai împroprietătea poate da poeziei proprietate – cam aşa cumva.

Merg, în continuare, la cenaclu: poate că într-o bună zi o să dau acolo peste un scriitor adevărat din care să-mi fac chip cioplit. Ce-ar fi rău în asta: toţi suntem ucenicii unui maestru, nu?

Aşa că aştept. Aştept la cenaclu, aştept aici, la bibliotecă – mai ştii? Poate că într-o bună zi aflu că domnul cel cu meşă căzută pieziş pe frunte şi cu ochii bulbucaţi e. Nu Goga, el e şi mai bulbucat, eu vorbesc de Rebreanu. Din păcate a murit în ’44

— Mai bine: acum ar fi la Aiud; ori la Jilava… Sau domnul cestălalt, corpolent, cu obraz mare, obraji căzuţi şi păr alb-alb: aflu că e Lovinescu! – şi el a murit (în ’43), altfel acum ar fi coleg de roabă la Canal cu, de-o pildă, Iorga…

În primele săptămâni sibiene, la Astra, îl aşteptam pe Camil Petrescu (citisem de el tot-tot-tot). Ce mare scriitor şi ce mic om a devenit peste noapte prin ce a scris după – şi nu doar în pula-calului, cum i-o zicem noi organului (Scânteia), ci şi piese, cărţi.

Băiat bun, Octavian se întreabă dacă nu cumva marii noştri miciţi, foştii mari deveniţi lingăi *scriu ceea ce scriu… cu pistolul în ceafă…* în cazul lui Sadoveanu, pretinde că ştie «de la un che-ferist de-al nostru călfitrea Cocor nu-i scrisă de Sadoveanu, doar iscălită – *cu pistolul*

în ceafă…»

M-am uitat la Octavian… – şi nu l-am văzut pe Sadoveanu (iscălind cu pistolul în ceafă). Am întrebat:

— Cine să fi fost tovarăşul-cu-pistolul, adevăratul autor?

— Moraru şi Novicov! a răspuns pe dată Octavian – Septimiu şi cu mine am izbucnit în râs. Ori Răutu, dar nu tartoru-al mare, Kişinevski cu Paukăriţa!

— Kişinevski? s-a mirat Septimiu. Dar el nu ştie nicio limbă, abia se iscăleşte, deşi unii pretind că umblă cu o ştampilă.

— Ce-i trebuie ştampilă, când are degetul-gros? am glumit eu.

Octavian renunţă la varianta Kişinevski-Pauker, dar nu la pistolul-în-ceafă: e-he, câte declaraţii mincinoase, câte „recunoaşteri cinstite" smulsese Securitatea – cu pistolul în ceafă.

La noi în casă Ceahlăul este considerat o târâtură, o curvă, un mâncător de căcat. La noi în casă nu se atinge în discuţii paternitatea Mitreacoicoiului: un fleac – dar articolele? Acolo limbământ neruşinat! Tata îl expediază repede, recitând epigrama lui Păstorel:

Nu-ţi cer să crăpi – deşi-ar fi cazul; Nu-ţi cer nici franci, Ci doar obrazul

— *Să-mi fac bocanci…* Adevărat că uneori, din greşeală, spune: căcanci. Pistol-în-ceafă. Nu cred. Nu pentru că ar fi Securistul bun, ci Scriitorul e nebun. Ce nevoie să-l mai sperie şi cu pistolul? când e suficient să-i treacă pe sub nas un teanc de bani. Dacă partidul îi promite marelui scriitor că, pe lângă bani, are să primească şi un titlu de academician, de preşedinte al cutărui comitet pentru pace, că are să călătorească în Occidentul putred şi-i arde tovarăşul nostru Dej şi o muncitorească strângere de mână, fotografiată şi dată la gazetă.

Zic şi eu. Nu cunosc scriitori contemporani, cu atât mai puţin cotidieni. Nu ştiu nici cum stăm cu literatura: dacă scriitorul trebuie să facă un milion de compromisuri,

să mănânce o mie de căcaţi, să ucidă cinci neveste, trei copii – ca să-şi vadă cărţile scrise, tipărite? N-oi fi ştiind, dar ştiu. Nu se poate. Fiindcă nu se poate – basta!

Ziceam că eu sunt scriitorul acela, vine Novicov cu pistolul: «Scrie, că te-mpuşc!» Dac-aş fi Sadoveanu ori Cămilă, om cu operă, de ce să-mi fie frică? Nu mă poate omorî, fiindcă eu sunt cartea, trăiesc prin cărţile mele! De asta zic: Ce-ar fi putut să le facă partidul cestora mari: Sadoveanu, Camil Petrescu, Galaction? Doar, vorba tatii: să-i pupe-n cur! De n-ar mai fi scris din acel moment nicio păgânuţă, le-au rămas cărţile – chiar dacă atât de uşor se ard cărţile.

Ar mai exista o explicaţie: când au aflat ei, marii-scriitori autori de cărţi că se epurează, se ard cărţi, se vor fi întrebat: «Şi dacă nu mai rămâne nimic pe urma noastră?» Asta să-i fi determinat să se dea cu arzătorii de cărţi?

Nu ştiu. Ce ştiu: nu am şi eu un maestru, să pot urma, imita – şi iubi. Unul viu – ne-dat cu ăştia. Au mai rămas câţiva: Arghezi, Blaga, Barbu, Doamna Papadat-Bengescu şi. Şi cam atât, or mai fi, dar nu-i ştiu eu. Care nu ştiu nimic.

Oricum, aştept. Asta mi-e meseria – aştept cu aproape plăcere: nu se poate ca într-o bună zi, cum stau, ca acum, la Astra.

8

Încerc să mă privesc pe mine, din acum – şi ce văd?: cum Maurul (cu-n corn de Taurul), cu limbă de bou, cu ochi de viţălou vrea să-şi refacă datoria lui de maur cretinaur. Tolomacaur.

Să mă vadă băieţii de la internat cum umblu, bezmetic, fără pic de demnitate bărbătească – după cine? Ba nu: colegii de internat altfel ar pune problema: «După *ce*?»: e urâtă pe faţă, pe verso nici măcar o sugestie de pereche. Dar să mă vadă fetele. De-o pildă Şoricica – trebuie să fie pe-aici, pe undeva, prin sala de lectură – ce-ar zice, ’Ricica? După obicei, nimica, însă tăcerea ei compătimitoare, chiţcăitoare ar fi îndelung grăitoare.

Dar Olimpia? Ce întrebare: ar râde în hohote, cu lacrimi şi cu pumni ciobăneşti la adresa-mi, ca semn material de milă ciobănească.

Dar Otilia? Ce ruşine, Doamne. Să mă vadă 'Tilia cu, după, îndărătul, la-coada. – de altfel sunt colege de clasă. Tocmai de aceea aş intra în pământ de ruşine – dacă m-ar vedea Sabina.

Nu: Dacă m-ar vedea cu Sabina. Dar celelalte – că, slavă Domnului, sunt vreo aproape unsprezece – ce-ar zice Alina? Dar Andreea? Heidi, Nora, Cecilia... Ştiu ce:

«Ce Dumnezeu va fi găsit la ea: ochelari de orb-mort, picioare: fuse, nimic piept, nimic spate – doar ţâfna de ea?»

S-ar întreba. Cine?

Nu s-ar întreba: ar râde – cu mâna la gură, ca fetele de la ţară, ca ştirbele chiar după ce şi-au pus dinţi – n-ar mai fi nevoie de cuvinte:

Am cunoscut-o la cinema, unde mersesem să mă pup cu Doina (era prima noastră „ieşire intimă"). Încă din timpul jurnalului persoana din stânga mea izbucnise în hohote de râs – dar ce hohote! Chiuituri, răcnete! întâi mă atinsese pe braţ, apoi mă smucise de mânecă:

— Spune-mi şi mie de ce râzi, ca să-ţi spun de ce râd eu! Eu nu râdeam, n-aveam de gând, însă văzându-i în semiîntuneric sticlind dinţii de care-i era plină gura, după cum se auzea. Doina mi-a zis să schimbăm locurile – însă persoana cu dinţi întindea mâna peste ea, ca să mă tragă, scuture, să-mi ceară să-i spun de ce râd. Încă nu râdeam, dar eram pe calea cea bună.

Doina s-a supărat. I-a zis dinţatei pe nume (Olimpia, erau colege de clasă):

— Să-l laşi în pace! Nu-i al tău şi nu râde cu tine!

— Nu ţi-l iau, tu, prrroasto! a nechezat colega. Să râdă cu tine tot filmul, mie să-mi spună de ce râde, ca sa.

După un timp, Doina mi-a cerut să ne mutăm pe alt rând. Nu erau locuri – i-am spus: nu era destul că filmul era săvietic, să-l văd şi din primul rând, de lângă ecran? Doina m-a somat să plec, să ieşim, să ne plimbăm pe

Harteneck (mi-a şoptit la ureche astfel încât să audă „rivala”):

— Azi îţi dau voie să mă săruţi – pe obraz. Şi pe frunte... mi-a făcut ea o concesie.

— Lasă, îmi dai voie altă dată, am zis.

Doina s-a supărat. A început să plângă. Olimpia a consolat-o:

— No, acuma ştii. Du-te, fată dragă, că te-aşteaptă mămicuţa cu ceaiul.

Doina a plecat mânioasă (şi pentru totdeauna), Olimpia s-a mutat pe locul ei, cald. Sticlindu-şi cei o mie de dinţi.

Filmul se pornise: o poveste de dragoste, socialistă. Fainã de tot: inima Nataşei era foarte sfâşiată între iubirea tainică pentru

Alioşa – codaş de felul lui – şi iubirea nemărginită faţă de partid. Fata, rotofaşă peste tot şi drăguţică, avea sarcina de onoare: să adune katizaţiile. Ce-i de făcut? Căscatul de Alioşa – la origine sănătos, dar tembelos – nu-şi dădea seama că Nataşa îl liubeşte: conştient, de-clasă; şi, deşi bine zidit, neîntrecut dansator (în Ansamblul Moiseev, scria limpede pe generic), uita să-şi plătească katizaţâia.

— Spune-mi şi mie de ce râzi, să râd şi eu!

— Olimpia se prăpădea de râs, mie fiindu-mi teamă să nu-i zboare, mpuşcaţi, dinţii din gură.

Nu râdeam – încă. Dar o asemenea cerere, mai ales un asemenea râs-cu-dinţi. Cam pe când Maşa îi strângea mâna lui Arkaşa, în faţa stengazetei, dincoace, în sala-ntunecată protector, necunoscuta îşi rezemase tâmpla de umărul meu, mă luase de braţ. Simţeam că acuma vine sărutul, mă răsucisem, mă aştepta cu toţi dinţii – şi cu ochii închişi. Dar stăpâna dinţilor a izbucnit într-un râs năprasnic.

— Ce ai, râzi? m-a întrebat într-o pauză.

— Eu? Nu cred, am răspuns, demn.

— Ba crezi! – de ce râzi? Spune-mi şi mie de ce râzi tu, ca să râd şi eu, puţin. Îmi spui? îmi spui de ce râzi?

I-am închis gura cumse-nchide: sărutând-o. Nu ştiu cum se explică, dar când o sărutam, nu mai râdea atât de tare.

Când am făcut o pauză de respiraţie, am observat: fotoliile din jur erau goale. În alte împrejurări oamenii ar fi protestat, ne-ar fi somat să nu mai râdem „chiar aşa”, ca să nu-i deranjăm pe cei care nu râd de realizările socialismului biruitor de la oraşele şi satele de pe ecrane. Acum însă vecinii preferaseră să-şi caute norocul cât mai departe de noi, provocatori-inconştienţi, tineret-din-ziua-de-azi-nesimţit, râzând tare de ruşi: să nu se afle, la lucru, serviciu, că ei, cetăţeni conştienţi, stătuseră la film lângă elemente duşmănoase – păi este filmul sovietic, cel mai înaintat din lume şi cel mai lung (dar lat?) de-râs?

La un moment dat i-am şoptit în ureche:

— Nu ţi-e frică să râzi aşa la un film sovietic?

Olimpia n-a înţeles. A cerut să repet. Apoi a cerut să spun tare ce am de spus, că ea nu prea aude bine. Am renunţat, gândindu-mă că Securitatea o pusese să mă provoace – m-am liniştit când mica-securică s-a cuibărit la pieptul meu şi a şoptit (cu dinţii):

— Şi dacă de frică râd?

Abia atunci mi-a venit să râd. N-am râs, îmi adusesem aminte de anecdota cu un rabin, el dăduse un răspuns asemănător – dar nu mi-l mai aduceam aminte, însă ceva era, poate chiar o întrebare, orice e posibil cu rabinii ăştia.

Oricum, am fost sigur că fata de lângă mine nu e o mică. Ne-am avut bine, chiar foarte – ne-am avea şi azi, dacă ea. – însă la film n-am mai mers.

Dar Doina? ce-ar fi zis de mine, dacă m-ar vedea umblând după Sabina? Nimic, ea cu Olimpia avea ce avea. N-am încercat o împăcare, căzuse planul, ducă-se, era imoral! mi-am zis. Şi, decât să fiu imoral cu Telefunkenul Doinei, mai bine moral cu polimpiile Olimpiei. Apoi nu eram sigur de radio: fricosul de taică-său îl încuia într-un cufăr, ladă de zestre când pleca de – acasă (informaţie deţinută de la nepotu-său, întâmplător coleg de clasă al

meu, unul Septimiu…)

Într-o zi, la Astra, garsonul mi-a prezentat o fată, una aşa şi-aşică, însă verişoară; pe mine m-a dat drept „mare specialist în romanul francez, în special Focul de Barbusse…” Am dat să dezmint odioasa calomnie, însă amicul m-a rugat să nu pierd timpul cu sărăcia omului şi să o ajut pe duduia: avea de făcut o lucrare. Nu mi-a fost greu să-l reînghit pe Barbusse (arde-l-ar Focu’!), mai ales că verişoara nu mi se mai părea chiar searbădă, doar cam miorlăită, încolo fetica era destul de gagicuţă şi aproape citită (cu excepţia – tară de familie – „literaturii comuniste”, cuprinzând şi pe Gogol, pe Tolstoi, pe Cehov…).

Cum de la prima întâlnire am condus-o acasă, cum Doiniţa mi-a sugerat să vin duminică, la ora ceaiului, cum în duminica aceea făcusem o bunişoară impresie, încât mama fetei se întrebase de n-aş putea trece şi în cursul săptămânii, iar tatăl, făcându-mi cu ochiul, a adăugat că am putea asculta împreună la radio. Mi-am zis că, dacă punem pe postul Rias-Berlin, numai pentru muzică, nu-l dăm mai încet când transmit ăia şi ceva ştiri – ca să ştiu şi eu ce se petrece pe lumea asta mare.

Intervenind Olimpia, am pierdut Telefunkenul. În legătură cu al doilea, ce-ar spune Otilia, văzându-mă că mă ţin după fusta (folosesc un aproximativism) Sabinei? Poate că nimic, dar privirea.

O ştiam de pe stradă, dimineaţa şi la prânz ni se încrucişau drumurile pe Corso. Ştiam că e colegă cu Sabina, dar nu nedezvoltată ca ea. La un concert s-a nimerit să stăm alături.

Singurul lucru care nu-mi place la concerte: prea sunt mulţi iubitorii-pe-faţă ai muzicii, cei care-şi etalează partiturile, ca să se vadă că ei nu sunt simpli auditori – şi dacă n-ar bate măsura, vizibil; şi dacă n-ar întoarce paginile, foşnindu-le. Dac-aş fi Selbing, dirijorul, înainte de fiecare concert, le-aş zice:

«Toată lumea ştie că dumneavoastră cunoaşteţi pe de rost piesa interpretată – dar şi noi ştim că o ştiţi – aşa că

nu mai scoateţi partitura, nu mai bateţi măsura – în astă seară o bat eu – vă mulţumesc!»

Eu nu am partituri şi n-am nevoie: în ultima parte era Patetica de Ceaikovski: o ştiu pe de rost, de la difuzorul internatului. Limpede că şi fata de alături o ştia – cine n-o cunoştea? doar surzii, ei sunt scutiţi de urletele difuzoreşti – însă urmărea mai adevărat decât agitaţii din fotoliile din jur, foşnitornicii de partituri, smântânitorii de aer.

Nu era o frumuseţe; mirosea potolitor a săpun bun, neparfumat; adia a îmbrăcăminte modestă, curată. Nu părea fată de foşti, nici de neociocoi proletarnici – ciocoii vechi vor fi mirosit a iuft şi-a ceapă, ăştia noi a ceapă şi-a ceară de parchet (ai zice că se dau cu terebentină şi pe dinţi şi pe păr.). După semnele mirôsice fata făcea parte dintr-o familie neatinsă de ciomagul istoriei, contemporanismul n-o îmbrâncise, comunismul nu-i dăduse la cap – dar nici n-o scosese, de chică, de prin borţile natale, ca s-o cocoţeze la fereastra unei vile proaspăt părăginite de naţionalizare, în pijama cu dungi şi bască creaţă pe cap – tatăl fetei o fi un tehnician de ceva, inginer, doar dintre aceştia mai găseşti lăsaţi în pace (până când: până la terminarea şantierului? a planului?).

Simţeam că-mi place fata asta nefrumoasă, handicapată de cele două clase înaintea mea. Dar poate că nu ştia cine sunt, ce vârstă am – dacă se uita ritmic încoace, voia să se asigure că fotoliul din dreapta ei este, în continuare, ocupat. (am citit undeva, iar dacă nu, am să scriu într-un roman cum femeile nu pot suporta vidul de pe locul din stânga lor). Ori poate voia să-mi comunice că observase: şi eu ascultam muzica, nu doar cuviincios, ci şi adevărat. Presupun că de atunci înţelesese: nu mă dau în vânt după Patetica, dar nu-mi manifest nedatul.

Când s-a terminat concertul, a aplaudat şi ea. În picioare – fără să strige ca viermuitorii, fojgăitorii ce, de la o vreme colonizaseră Sibiul muzical, gâjâind, cotcodăcind, zbierând isteric: «Bravô! Bravô!!», exact ca la Bucureşti (îi auzeam la difuzor, când se transmiteau concerte, îmi venea să azvârl’ cu bocancii în ei de Bravôi – mama lôi!); nu

aplauda cu mâinile deasupra capului, ca pe stadioane: nu izbea palmele de la mare distanţă, ca să plescăie, ci şi le alipea, ritmic, degetele se încovoiau, ai fi zis că-şi strângeau singure mâna. Şi a rămas în picioare, dreaptă, mult după ce lumea a început să iasă.

Eram pe la mijlocul sălii, grăbiţii nu ne deranjau, nu ne obligau să ne mişcăm – şi să ne pierdem. La un moment dat, să răsucit spre mine şi mi-a zâmbit. A privit în jur, apoi:

— Plecăm şi noi?

M-a luat prin surprindere: mă întreba ca şi cum ar fi venit împreună.

— Pe unde ieşim? a întrebat, din nou? Pe-acolo? Sau pe-aici?

Instinctiv am făcut din cap şi din mâna dreaptă gestul: «După dumneavoastră…» – ea a pornit spre dreapta, eu în urma ei.

Deşi venise vara, era multă lume la garderobă. Eu nu lăsasem nimic, mă întrebam dacă ea… Rochia părea subţire, serile, la Sibiu, răcoroase – ea nu s-a îndreptat spre cozile de la vestiar: înainte de a ieşi pe uşa principală, m-a căutat din priviri. Pe trotuar mi-a întins mâna:

— Îmi pare bine că ne-am cunoscut…

În timp ce sărutam mâna fetei, a apărut Septimiu. Pentru întâia oară apariţia lui nu mi-a făcut plăcere – mai ales că m-a bătut pe umăr:

— Nu mă prezinţi?

— Ba da, ba da! m-am precipitat.

Am făcut prezentările. Septimiu a sărutat mâna fetei. Pe urma lui, i-am re-sărutat-o şi, în continuarea avântului, am luat mâna lui Septimiu, am pupat-o… Fata a râs:

— Acum, că ai terminat de pupat tot ce mişcă: râul, ramul, putem pleca – şi m-a luat de braţ. Mi-a făcut plăcere să vă cunosc! a spus peste umăr, în direcţia lui Septimiu.

Băiat de lume, garsonul a înghiţit găluş ca, s-a înclinat, s-a îndepărtat.

— Acum ce facem? a întrebat ea, retrăgându-şi mâna. Ne mişcăm?

Aşa a început. Ea a avut de fiecare dată iniţiativa. Pentru moment, în timp ce o conduceam spre casă, m-a întrebat, ca la şcoală, marea-învăţătoare pe micul-elev:

— Ce compozitor îţi place mai mult şi mai mult?

Am mimat ridicatul din bancă, am răspuns, ţeapăn şi voios (şi cu freza de premiant udă):

— Mai mult şi mai mult mi-ar plăcea Bach. Bătrânul.

Ne oprisem în dreptul Fabricii de bere „Trei stejari" – acum, ca unei uzine de locomotive, i se zicea: „Griviţa Roşie". Sus, pe acoperiş, uriaşa stea reglementară. Am murmurat:

— *„Câte stele sunt pe cer*... „Am aşteptat – nu mult – ea:

— *„Toate pân-la ziua pier*".

— *„Numai pe fabrica noastră*", m-am grăbit.

— *„Arde una ca o proastă*" – patru versuri, patru ani închisoare pentru activitate contrarevoluţionară! a zis.

Iar eu am ştiut că o iubesc foarte tare.

Mai încolo m-a întrebat de Basarabia – ştia de undeva că sunt refugiat. Pe dată i-am povestit ce era de povestit. Ea:

— De ce povestiţi voi tragediile, râzând: vă bateţi joc de ele, de voi?

Am ridicat din umeri – râzând. M-a întrebat dacă o cunosc pe colega ei, Nadia Ceaslova. Am râs – în hohote:

— Cine n-o cunoaşte! Când Ceaslova chicoteşte în dreptul Parcului Astra, zbârnâie geamurile Muzeului Bruckenthal!

A râs şi ea – apoi:

— Tot nu mi-ai spus: unde ai ascultat Bach? Dacă zici că n-ai patefon. La concerte publice nu se mai cântă, la radio Bucureşti nu se mai dă demult.

— Fiindcă-i mistic înrăit! Ca şi cum Bach ar fi putut să fie nemistic; ca şi cum Ceaikovski n-ar fi scris şi el o Liturghie, aşa am citit, fiindcă de auzit la difuzor.

— Crezi în Dumnezeu? m-a oprit.

Am fost surprins – ba nu: Mă aşteptam să fiu surprins, nu m-a luat surprinderea prin surpriză. Am zis:

— Eu sunt ortodox, cred în el numai când am o nevoie urgentă.

— Eu greco-catolică, dar cam tot aşa cred. Şi nu cred că-i bine. Cred că e păcat să crezi numai când ai tu nevoie de ceva.

— Altfel când? Tot timpul? Doar nu-s la mănăstire.

— Tot n-ai spus: unde ai ascultat Bach?

— La noi în sat – vreau să spun: în satul în care suntem refugiaţi.

— În sat – în care sat?

— Buia. Biserica saşilor are orgă… – am înţeles că nu sunt crezut, am dres-o: Un fel de orgă, un armoniu, eu eram la burduf. Mă întreb cum va fi sunând la o orgă adevărată?

Asta era întrebarea: cum? întrebare la care aşteptam şi eu răspuns – până atunci răspundeam la întrebările ei.

Am răspuns mulţumitor la toate. În afară de una.

Pe aceea nu mi-o pusese, limpede. Oricât de îndrăgostit de ea aş fi fost, nu-i puteam spune adevărul adevărat – nu avea legătură cu dragostea dintre un băiat şi o fată, ci era un secret între doi bărbaţi:

Septimiu şi cu mine.

9

Aşa că aştept. Nu se poate să nu.

Ei i-aş spune: oricum de-atunci a trecut timp:

Mă condusese Septimiu; el mă cărase, remorcase prin hrube, coridoare, scări, tunele – în biserica saşilor, cea mare de tot, vizibilă din oricare parte, când te apropii (ba chiar când te îndepărtezi) de Sibiu.

Ne ascundeam, ne ghemuiam în câte un ungher de piatră mucedă. Ascultam. Tremuram. Cânta cu uşile închise, încuiate Dressler, organistul, abia întors din Rusia, de la lopata reconstructoare. Nu erau concerte, nici măcar repetiţii cu public, de aceea intram pe furiş, rămâneam ascunşi, nimeni nu trebuia să ştie că pe Dressler îl ascultă cineva, mai ales organistul.

Minţisem când pretinsesem că cred în Dumnezeu numai atunci când am nevoie de El; de când cu orga lui

Bach, chiar de nu părăsisem ortodoxia ca să trec la protestanţi, începuse a-mi fi frică; frică de-a lor, săsească; de Dumnezeul numai al lor, Protestantul. De câte ori mă trezeam în întuneric, frig, miros de peşteră şi mi se rostogoleau în spinare valurile de piatră gothă şi bachă, tremuram şi mă rugam – fără neapărat cuvinte, voiam să dau de înţeles Dumnezeului lor luteran că, de acea dată ar putea face o o mică derogare: să mă ierte pe mine, ca pe un ortodox şi un refugiat basarabean ce eram – uite, jur pe ce am mai sfânt (Sabina): de-acum n-o să mai păcătuiesc înaintea Lui nici cu-atâtica!

Degeaba zisesem de Ceaikovski că e patetic: regele, împăratul, domnul şi stăpânul pathosului (aşa se scrie, dar se rosteşte din vârful limbii, cepelag) unul este el: Bach cel Bătrân. Pe el să-l auzi cu ce pathos se roagă la Dumnezeul lui, sas, iar cu orga dresslerianã a lui Sassler se ajuta, vreau să spun: cânta, nu doar la orgă, ci şi la degetele înţepenite, strâmbate, chircite, schilodite, degete-gheară, degete-cioturi de aripă, ca după lopata reconstructorusească – dar ce va fi, ce va scoate din Patimile după Matei? de-o pildă, căci de-o pilda ea este foarte definitorie, capitală chiar, cred că atâta pathos (nu grecesc, cât rusesc) era în ruga lui Bach către Goth-ul său, atâta deznădejde şească (ca stepa nesfârşită), iar păcătosul de kantor, nemericul, netrebnicul, becisnicul striga de foarte jos, din genunchi, către foarte sus: «Erbarm Dich mein, o Herr mein Gott!» Septimiu îmi şoptea titlurile bucăţilor bâjbâite, dibuite, orbecăite, căutate cu degete degerate de gerul geresc – pentru că se temea foarte.

Se va fi temut de sine, de muzica lui mai desăvârşită decât desăvârşirea, mai dumnezeiască în neputinţa de a o împlini decât aceea, făcută din stupit, pufpufuit şi din cuvintit de însuşi Bunul – or ăsta păcat de moarte este la ei, la protestatanţi, de asta au şi protestantat şi s-au despărţit de catolici, ca să-l repună în tron pe Dumnezeu cel rău, ursuzul şi apucatul Iahve al vechilor Ebrei şi dacă s-au supărat ei pe catolici, ce să mai zicem noi, ortodocşii,

cei care ne tragem de brăcinar cu Dumnezeul nostru din a şaptea zi a săptămânii – un fel de uncheş, mai degrabă un bunel de zile de sărbătoare şi de călătorie în ospeţie în satul vecin, altfel, în timpul săptămânii, moţăind pe prispă, în cămeşoe, precum bătrânul Noe (dar făr' de fete, de să-l desfete) – am discutat mult despre asta cu Septimiu, suntem aproape întru totul de acord.

Acestea erau relaţiile bilaterale între Bach şi Gott, însă cele dintre kantor şi noi, doi-elevii de la Gheorghe Lazăr erau şi mai. cum să le spun: ar fi de înţeles reacţia mea, de la ţară, basarabean, necultivat, necitit, nicht musikalisch – dar a lui Septimiu? De cum ieşeam la lumină şi la lume din catedrala lor, hală saxă, ne îndepărtam vreo cincizeci de paşi până la primul gang: intram, ne aşezam faţă-n faţă, ne apucam reciproc de coate şi începeam să râdem:

Râdeam ca tâmpiţii, ne râdeam ca proastă-n târgul sulei calului, hohoteam, behăiam, hăhăiam ca nişte cretini, ca nişte guşaţi din susul Văii Sadului, râdeam cu sughiţuri, cu lacrimi – ca să nu plângem.

Mie unul îmi era foarte bine; adică rău; adică bine de tot, de tot rău, dar n-am discutat cu Septimiu despre râsul nostru tembelios, cretinic, oligofrenetic. Oricum, când ieşeam la suprafaţă.

Când ieşeam din Bach, parcă tocmai aş fi coborât de pe ring (n-avea importanţă că nu suisem vreodată pe un ring adevărat, cu corzi adevărate şi cu arbitru adevărat, dar boxasem la Normală, în galele noastre de sâmbătă seara, la internat, când toată jalea mea de intern şi de refugiat şi de curs-inferior şi de răsfoame îmi era ogoită, bălsămita cu gustul sudorii, de mireasma sângelui şi consistenţa mucilor striviţi, întinşi peste văz cu mănuşa-căciulă (Oh, galele de box de la Normală.), aşadar tocmai isprăvisem, mă isprăvise celălalt, mă bătuse ca pe clopot, mă ciocănise fără răgaz pe pes' peste' peste tot trupul meu de copil şi de elev-intern (care avusese şi gripă), chiar şi sub centură mă subcentrase, mă secase – dar las', lasă, lasssă, încasasem eu două milioane de croşeuri,

upercuturi, jaburi, directe; fusesem eu băgat în corzi şi măcelărit, căsăpit, mărunţit, toc-tocat; fusesem eu ţinut în picioare, în mijlocului ringului, cu proptele de pumni, de pumni, cu precădere upercuturi; pusesem eu genunchiul la podea de nu mai ştiu câte ori în o sută şi ceva de vieţi de gladiator, văzusem şi roşul şi galbenul (nu există în box stele-verzi, doar cercuri, aureole de lumină neagră, incandescentă), aşadar văzusem scânteind negrul şi crezusem, sperasem: gata, s-a sfârşit (cu mine), mor; că trebuie să scâncesc după mama: Mamăăă – dar şi dădusem (mamă, cum mai dădusem), lovituri pentru lovitură, doi ochi pentru un dinte, îl tocasem, îl bucăţisem, îl turtisem ca pe-o turtă, îl făcusem clătită ca pe-o piftie, afiş, îl pusesem la podea o dată, de o sută de mii şi o mie de ori, dar se ridicase, al naibii, şi brava lui, eram potriviţi, făcuţi unul pentru contra altul, gongul final ne prinsese chiar în momentul în care ne ardeam ultimele cinci sute de pumni şi ne-am luat în braţe, sprijinindu-ne frunte-n frunte, dându-ne pe spinare palme cu mănuşile, plângând cu muci şi cu sânge şi cu bale – sigur că-mi arătase el mie, dar şi eu lui!

Bănuiam, eram sigur: până şi Septimiu, băiat de bună familie, cultivat (în cazul de faţă după anecdota adevărată: fetele săsoaice nu se lasă pupate decât după ce băiatul asaltator răspunde afirmativ la întrebarea-capitală: «Bist du musikalisch?»), cu vioara şi cu pianul făcute acasă încă de la grădiniţă şi nelipsind de la concerte, oricare ar fi fost acelea – până şi el, care ştie cum se cuvine să guşti muzica. Până şi el îl primea altfel pe Bach din orga lui Dressler; într-un mod în care nu s-ar fi cuvenit – dar deloc nu se cuvenea.

Altfel ar fi râs şi el ca un dobitoc cretin idiot şi? (adevărat, ceva mai elegant decât mine, el emiţând vocale foarte aaa-le); şi cu lacrimi pe deasupra?;

Altfel ar fi „comentat” muzica auzită înăuntru, dedesubt, jos, în bachă, ca un adevărat – şi fin – necuvântător?; ca un participant, nu doar spectator?; ca un gladiator – şi era cel mai muzical comentariu?

Se vorbea că lui Dressler, în deportare, Ruşii îi striviseră degetele când aflaseră că e organist:

«Argănist?», făcuseră (şi dreseseră: pentru ei, organist nu putea veni decât de la organ – adică acela în care erau ei, întrebătorii).

Septimiu nu credea zvonul, îl respingea cu greaţă, de parcă i-ar fi fost murdărit auzul. Dar nu ştiu dacă respingea şi simţământul că numai arganistului Dressler din Sibiu-Hermannstadt îi fuseseră pălite-strivite degetele, nu şi (mai ales) Kantorului din Lipsca-Leipzig – fiindcă se măsurase cu Unul Dumnezeu: doar se auzea limpede cu ce fel de mâini pedepsite încerca să facă iarăşi să fie muzică.

Era prea devreme să-i vorbesc fetei de lângă mine despre asta. Până una-alta, ea nu mă credea că ascultasem Bach la un armoniu dintr-o biserică sătească. Nici eu nu m-aş fi crezut. Am trecut la altceva: am întrebat-o dacă are patefon cu plăci bune? Are şi Mozart?

— De unde ştii că-mi place Mozart? s-a mirat ea cu plăcere, de parcă ar fi fost o raritate omul căruia să-i placă Mozart.

— Şi mie mi-ar plăcea, dacă s-ar da la difuzor şi altceva decât Eine kleine Nachtmusik.

— La difuzor! a făcut, cu dispreţ. Difuzorul deformează, nu trebuie să asculţi muzică la difuzor! Am plăci bune.

— Ai şi patefon bun – la plăci bune, am tras eu concluzia. Nu? – nu mai eram sigur.

— Da, am şi patefon. Şi radio bun.

Am tresărit în sinea-mi. Şi am întrebat indiferent:

— Radio-radio? E bun un radio la casa omului. Prinzi cu el orice?

— Prinzi orice: conferinţe – dacă ştii nemţeşte, franţuzeşte. Concerte – le ascult la Viena, la Zürich, la Paris, la Berlin, la…

— La… La… La… m-am trezit imitând-o, încercând să continui enumerarea minunată, fermecată, apoi, când am terminat aerul din plămâni, am întrebat: Şi la Rias-Berlin?

Ştiam de la un coleg sas, Reinerth că la Rias-Berlin

se dă muzică de jazz. Fata nu mi-a răspuns, a continuat:

— ...Hamburg, Monte Carlo, Lucerna...

— Şi Lucerna! am zis, cu aerul că Lucerna aceea n-o fi ea tocmai în Elveţia, ci pe-aici, prin apropiere – dacă e lângă Zürich.

Ea a râs. Crezuse că am făcut o glumă, aştepta poanta.

— Radio adevărat... am spus, oftând. Eşti bogată – să ai radio adevărat, numai al tău, pe timpurile astea. Să asculţi cu urechile tale tot ce vrei, nu ce ţi se dă, deformat de difuzor. De la Viena, de la Berlin, de la Paris, chiar şi de la Lucerna.

— Eu aş fi zis: «Chiar şi de la Paris...», m-a întrerupt.

— Zic şi eu după tine – dar asta-i călătorie în lege, tu o călătoare adevărată – cu urechile. Cum arată radioul vostru? Poţi să mi-l descrii? E mare?

A arătat cu mâinile: reieşea că era mare de tot; şi foarte bun – după deschiderea braţelor.

— Telefunken, a precizat.

— Telefunken?! am făcut, apoi am adăugat cu grăbire: Ce marcă-i Telefunken!

De parcă s-ar fi vorbit între ei: şi Doina avea Telefunken; şi văru-său, Septimiu – de câte ori mă duc la el, mă uit la radio cu un aproape mai mare respect decât la pianul cu coadă

Bösendorfer, cel ce-şi închipuie că e buricul lumii, al casei, fiindcă îi adună pe oameni în juru-i – dar se înşală: nu mai este el centrul-centralizator, de când am devenit o insulă decupată în plin continent şi cu suflet de insulari, îi aşteptăm pe Americani, întâi să debarce la noi, în Balcani, apoi să debarcăm noi în lumea normală. La al lui Septimiu mă uit mult aplecat de mijloc şi cu mâinile la spate – totdeauna. Privesc scala frumoasă, ornată cu formule magice: Stockholm, Lisabona, Atena, Barcelona. Şi la celelalte formule mă uit, cu toate că îmi par mai familiare (ca scriitură), dar tot ireale. Fireşte, cunosc principiul radioului (inventat de tovarăşul Marconov), însă pentru mine există o jumătate de principiu (ştiinţific!), unul ce nu-

mi dă voie să cred că noi, mai cu seamă eu aş putea prinde posturi din chiar toate punctele cardinale. Am intima convingere că se laudă cei care pretind că au prins Viena, Parisul, Londra – adică Vestul; adică Cealaltă Lume. E ca şi cum ai „prinde” Saturn. Ori Luna. Nu mai prindem posturi decât dinspre Răsărit: Radio România (de la Bod), Iaşi, Chişinău, Kiev, Moscova – şi Vladivostok (deci tot vostokul ne mănâncă). Jumătatea de principiu îmi va fi venind de la faptul că noi n-am avut radio, că eu n-am văzut aparat funcţionând, nici mână de om umblând pe la butoane. Ştiu: securiştii trec pe la cei cărora nu le-au confiscat aparatele, ca să le pună „frâu”; sau „frână” alţii vorbeau de o „piedecă”, o şi descriau, o explicau: o pastilă de plumb care era şi sigiliu fixată pe cureaua scalei: să te frâneze, să te oprească, să nu te lase să ajungi în Vest, să rămâi aici, în insulă, la cheremul difuzorului. Unii vorbeau de două plumburi: să nu poţi da nici înapoi cât ai vrea tu. Dacă au pus ei atâta omenire în uniforme de grăniceri chiar spre „ţările frăţeşti” (sunt convins: pe Prut, către Basarabia a fost, este şi va fi mult mai multă pază decât spre Iugoslavia călăului Tito), cum să nu pună grăniceri şi în interiorul ţării, în interiorul fiecărui om – la gură avea deja „piedecă” – de unde şi noua lozincă: „Gura bate curul” – cum să nu încerce ei să pună frână, zăbală, botniţă şi urechii, cea cu care i-ar putea auzi pe Americani zicând:

«Rezistaţi, fraţi români, căci clipa liberării se apropie!»

La Septimiu priveam Telefunkenul cu mâinile respectuos ţinute la spate. Aş fi putut să-l rog pe bunul meu prieten să mă las şi pe mine să-l ascult; ori să-i sugerez să mă cheme când ascultă el, ca să nu facem dublu deranj, nu? Se pare că nu. S-a prefăcut totdeauna că nu înţelege ce „spun” când mă închinam până la pământ dinaintea Telefunkenului, cu mâinile cuminte cuprinse la spate.

Eh, dacă Sabina ar fi avut – nu m-aş mai fi milogit la alţii, aş fi ascultat, ca să spun aşa, în familie. Dar Sabina a fost expropriată şi de radio (tot Telefunken o fi avut); şi

tanti-sa. Deşi, cine ştie: baba va fi având unul ascuns, prin boarfe, la subsol. Ba nu: cu ce să asculte, că-i surdă ca tramvaia. Şi trebuie să ai şi curaj. Sabina ar fi avut. Aşa cred. Trebuie să fi avut. Am fi ascultat împreună. Cast de tot.

«Dar o am pe fata asta!», mi-am zis. «Cu Telefunken cu tot.»

Dumnezeu mi-a scos-o în cale – m-am gândit, în continuare. Dar numaidecât m-a podidit ruşinea:

«Sunt un porc de câine şi-un interesat murdar! Fac curte, pup mâna, conduc, oftez, vrăjesc numai fete care au Telefunken!»

E adevărat, cele mai multe nu aveau – în frunte cu Sabina – dar. Dar nu pentru radio am început s-o iubesc, pe drum: abia după ce am fost gata-îndrăgostit a spus că are radio. Când mă gândesc că la radioul ei poţi asculta orice post, fără frână. Dacă-i faci antenă bună, prinzi chiar şi America din America, nu numai Vocea ei din Grecia. Ba chiar şi Australia. Ba chiar şi.

I-am auzit pe colegii saşi vorbind despre antene: Saşilor le-au fost confiscate aparatele, aşa că cei mai curajoşi (pricepuţi sunt cu toţii, la curaj stau prost de tot) îşi meşteresc din cele cu galenă. Reinerth are unul – nu l-am văzut, nici auzit, dar cred ce spune auzitorul şi ce cântă Rias-Berlinul: fluieră, fredonează, bi'bap'este, bate (în bancă, pe genunchi, chiar pe tine, coleg, dacă te afli în preajmă. N-a găsit chiar toate piesele trebuitoare, dar cristalul îl avea; i-a băgat picioruşele tubului într-un Kartoffeln. Neamţul Reinerth e în stare să facă bici din orice – numai privindu-i mâinile, degetele de un metru şi ceva mai puţin, înţelegi că „orice" e puţin pentru el. Aşa ascultă Rias: la Kartoffeln, din casca amplificată de o strachină de tablă. Ce sunet va fi ieşind. Trebuie să fie mai cumplit decât la difuzor – dar se vede că muzica plăcută inimii sale este mai mult ritm decât melodie. Chiar numai ritm, dacă ai antenă bună... însă dacă ai un Telefunken veritabil. Cât arătase fata? Cel puţin un metru – ce bun trebuie să fie un Telefunken de-un metru.

Mă ardea buza s-o întreb dacă ea ascultă printre picăturile conferinţelor, ale concertelor şi altceva: ştiri, de pildă. Nu se poate ca în pauze să nu fie ştiri, ca să aflăm ce se petrece acolo, sus, la suprafaţa Pământului; pe Adevărata Lume. Şi la noi – în atâtea rânduri am aflat de la ei ce se-ntâmplă cu noi. Ca să ştim ce mai face, ce mai drege lumea asta mare, dintr-odată ruptă-n două, micită, băgată-n sârme, prefăcută în lagăr îndărătul Cortinei de Fier, cum se zice c-ar fi zis Churchill, singurul lucru inteligent spus vreodată despre noi de perfidul purtător de palbion; să aflăm de la alţii ce se petrece în Raiul Sovietic, fiindcă noi, aici, suntem obligaţi să facem media între minciunile de la difuzor şi zvonurile de la gura-satului.

S-o întreb? De ştiri? Prea devreme. O să vedem după ce are să mă invite în casă. Căutăm muzică, conferinţe, discutând între noi şi. uităm să răsucim butonul mai departe când cădem pe ştiri. Aşa a fost.

De două, de trei ori pe săptămână, după ce-mi făceam datoria în general, treceam ia în special: mă plimbam cu ea, o plimbare în sens unic: din Centru spre casa ei. Făceam o haltă la portiţă. Mă prefăceam grăbit să plec – nu pentru internatul meu, pretindeam, cât pentru externatul ei. Ea, zâmbind zicea că programul externatului este cutare placă; apoi cutare concert la radio.

În casă nu ne sărutam – ea a impus regula. De altfel, în casă eram tot timpul ocupaţi – cu ascultatul.

Să fi simţit nevoia şi de altceva? Eu, nu; nu cred, cu ea. Mai cred că nici ea, cu mine. De aceea era firesc, decent să păstreze, să capete atitudini corporale care, cu alte fete, mi-ar fi ars ochii şi nările din măruntaie: mă căuta cu mâinile, cu obrazul, cu pieptul, cu coapsele; nu mă mângâia: mă modela, mă cunoştea, mă parcurgea; mă citea: va fi vrut să afle cum sunt făcut. Va fi vrut să-mi arate cum este făcută, pentru ca, de la mine, la oglindă, să afle cum arată ea prin cele mai ascunse locuri la care nu putea ajunge cu privirea, cu înţelegere – cel mai ascuns rămânându-i, în continuare, cel mai acoperit.

Poate pentru că nu şi-l ferea, mă lăsa să i-l văd

perdelei albe, atât că nu era şi din tul transparent, măcar translucid, ca cea de la ferestre şi ştiam, cu tremur că, dacă aş fi întins mâna sau buzele şi aş fi apucat-o şi aş fi îndepărtat-o, ea ar fi tremurat, pe loc. Şi atât.

În al doilea rând – gura.

10

În al doilea rând.

Deşi e prea devreme să rămân la primul: gura-fetelor.

La internat am auzit teoria potrivit căreia gura fetei copiază, la vedere şi cam cu 60 cm mai sus originalul din centrul corpului (când se coace: al trupului) ţinut acoperit, învelit, ascuns – de ruşine. Sau invers – depinde, adică gura fiind originalul.

Nu mă pot pronunţa categoric: când vedeam, nu mă uitam cu gând de comparaţie; oricum, figa nu se compară cu nimic pe lume – însă dacă forţăm lucrurile, putem spune:

«Fiecare fată are gura pe care o merită» – şi reciproca: «Fiecare gură – fata corespunzătoare». Sau: «Spune-mi ce gură ai, ca să-ţi spun cine (dar mai ales: cum) eşti». Şi încă: «Cum e gura şi stăpâna» – adică şi sufletul, adică şi miezul trupului.

Să rămân la fetele cu care m-am avut bine aici, la Sibiu – să încep cu Şoricica:

Fata asta are nu doar gură şoricoasă, un botic şoric, ci şi o fire şoriceloasă – aşa i-o văd cu ochiul-minţii. Băgăreaţă, tenace, pătrunzătoare; se strecoară, se fofilează, se prelinge oriunde, pe oriunde (şi în sufletul meu şi-a scobit galerii – chiar culcuş); deşteaptă-foc, însă o deşteptăciune şi ea şoricică, mărunţică, trepădică – măcinică: nu face scântei, nici jerbe, e neorbitoare – însă realistă, practică, iar rezultatele se văd, se pipăie (cititul în ordine alfabetică); discretă, mai degrabă fiindcă n-o bagi tu în seamă, dacă ea însăşi nu-ţi atrage atenţia asupră-i: cenuşiea, urâţică – la prima vedere; la a doua: (destul de) interesantă – la a treia chiar drăguţă, drăgălaşă, binişor copilăroasă: îţi vine să-i sari pe dată în ajutor, s-o iei de mână, s-o treci strada, să-i ridici şosetele, să-i explici cum

e viaţa asta făcută – chiar de ştii că nu înţelege copilul – însă la o altă vedere, mai târzie, ţi se dezvăluie adevărata ei fire: tăioasă, ascuţită, ştiutoare, ronţăitoare, ba chiar, cum se spune ştiinţific: rozător-dăunătoare.

Va fi ea, Şoricica, o pedestră (ba chiar subterană), însă clarvăzătoare; şi nu se teme de cuvinte, le cunoaşte aproape ca mine, le foloseşte la locul lor, iar pe cele rele le trimite drept la ţintă, fără şovăială, fără ruşine-de-cuvinte – şi ce dacă „ţinta” are să sufere? să îndure! altă dată să fie atentă, să nu mai calce pe de lături (ca mine, comiţător al „daravelei cu alergările”, găsită de ea nefinisată.).

Ne-am sărutat un pic la Timpuri-Noi: habar n-avea de viaţă, nu ştia nici că are gură de sărutat – e încă neformată, ne-dedată, ne-nimica dinspre partea femeiască, însă când are să crească, atunci are să cunoască, poată – dar cred că nici atunci n-are să fie, ca soţie, diferită de acum: tot aşa, tenace, muncitoare, pedestră; ticăită, sâcâitoare, pisăloagă, în unele împrejurări, însă ronţăind milimetru cu milimetru, are să sape galerii numai ale ei, călăuzindu-se după interesul doar al ei. Desigur, calea nu-i va fi bulevard, sub soare, în văzul tuturor, însă la adăpost de agresiuni, sigură pentru ea şi pentru au să-i – ai Şoricicăi cea boticellioase.

Dacă m-ar întreba cineva: mi-aş lega viaţa de gura ei? (am vrut să spun: de viaţa ei), aş răspunde că nu ştiu ce să răspund, că încă n-am ajuns la pagina aceea.

Altfel stau lucrurile cu gura Ceciliei:

N-am apucat s-o sărut, dar o cunosc bine. Nu contează ce spune cu gura ei şi nu contează că măcăie numai tâmpenii, netăcând nicio cretinărie – ea mai degrabă sloboade sunete, vorbe-vorbe, ca personajele lui Caragiale, ca acelea vorbeşte de parcă ar expira – ca să poată inspira, altfel moare, dracului; sau ţiuie, piuie, sâsâie, fâsâie ca un balon înţepat din care iese aerul. De permanenta trăncăneală a fetei va fi vinovată mă-sa, marea sfetnică, lumina lumii – aceea guroasă!; dacă iada sare masa, ce case-peste-case va fi sărind capra bătrână!

Rămân la teoria cu balonul (înţepat): fata asta nu ţine

să scoată sunete, vorbe, ci nu şi le poate reţine. Însă ce face cu ea, cu gura, când chiar nimica nu face. Asta, da: n-am văzut fiinţă mulţumită cu cât are; cu atât cât îi este: gura. Fiindcă ea, întreagă.

Putem spune că gura Ceciliei este inversul (sau reversul) gurii Sabinei. Gura Ceciliei este o-pe-dinafară, o pe faţă: spre deosebire de Sabina, Cecilia are o gură exteriorizată; una crescută fain de tot, ca aluatul bun, cu drojdie îndestulă; o gură înfoiată, înflorată, o inflorescenţă, o infloară; o rotofeie, aproape bufantă; gură, ca să zic aşa, bine făcută, având tot ce-i trebuie, ’plinită de formaţiuni topografice: o gură zdravănă, sănătoasă, ţapănă; planturoasă, trupeşă (de ce nu: ţâţoşă? – fiindcă-i gură? atunci: cureşă) – iar când se prosteşte de tot purtătoarea, purtata devine bulbucată; buricată; exorbitantă – şi borcănată.

Gură cu buze umflate, balonate, inflamate, tumefiate – presupun că Cecilica şi le muşcă-ntr-una – tot mă-sa, buză-de-aur îi va fi dat (ca şi în chestiunea la-piciorului) reţeta-secreta: Dacă vrei să ai „buze roşii natural”, crâmpoţeşteţi-le cu dinţii. Asta şi face ascultătoarea ucenică de fi (i) că De aceea în ciuda aspectului general de îngeraş nevinoprihănit, abia scoborât din cenuri cu hârzobul pe asfaltul trotuarului sibian, gâlcile, bolfele debordate, date pe dinafară ca laptele fără supraveghere; răsfrânte, răscolite, răsfirate, suflecate, întoarse-răs, puse-n-cap – toate astea fac să te gândeşti că virginalica, imaculatra Cecilia tocmai a răzbătut la lumina Corsoului dintr-o (şi după o) lungă şi lată noapte de dragoste trupească, dăruită mai multora (am citit undeva deducţia ori certitudinea). Cecilia ar fi negativul Sabinei; sau viceversul, depinde – atât că nu depinde de neapărat văzut, de cunoscut sub cort. La Cecilia totul, totul (chiar esenţialul – ce nu se lasă văzut) e construit, constituit pentru pe-dinafară: sânii din faţă şi piepţii de la spate, şoldurile şi umerii, ochii şi vocea şi (mai ales!) gura.

De mirare că nu-şi poartă şi inima pe piept, atârnată de-un lănţişor, între ţâţe; şi că nu i se vede sângele

circulând – năvalnic – prin reţeaua (periferică) a fibrelor ţesăturii rochiei… Uneori mă încearcă bănuiala: nu „aproape”, ci totul, la ea, este exteriorizat; convexat; nimic din ceea ce este al ei nu a fost făcut ca să-i aparţină, destinat să stea locului şi să o slujească pe ea, numai când vrea ea (vorbesc de corp); nimic nu a făcut întru primire – probabil nevăzuta ei (nu întâmplător femeia e comparată cu o floare – din pricina caliciului receptor) se află gata a fi dată, totul pentru front, totul pentru victorie, cum sunau zidurile în timpul războiului.

S-ar putea crede că o gândesc atât de veninos, numai fiindcă eu (şi numai eu!): nu; fiindcă am ratat-o (printre puţinii); fiindcă am lăsat-o de proastă, au luat-o alţii de cum nu se poate mai bună… De ce n-aş recunoaşte? aşa e, deşi parcă nu-mi văd viitorul cu ea în doi, la bazinul Băii Populare, fiindcă dacă ea, genul feminin ar rămâne una, masculinul ar deveni masculime.

La urma urmelor, Cecilia e o nefericită – are să fie şi mai când are să înţeleagă că în timpul care a trecut şi nu se mai întoarce, ea a dat, vorbind; a dat mereu, sporovăind: a dat şi a dat încă – totul: în dreapta, în stânga, în sus, în jos, în spate, în faţă – măcăind.

Dar nimica n-a primit.

Aşa va fi ea făcută: pe mereu întâmpinare, pe ducere spre celălalt, pe aproape agresare în pornirea ei de a se oferi, în de-a dreptul avântul cu care se dă – cu totul. Dacă n-o să priceapă ce-a făcut cu sine – are să fie bine pentru ea. Nu e fiinţa care să aştepte răsplată, reciprocitate, ea nu ştie ce e dialogul, n-are ce comunica, ea măcăie – în care caz, e şi mai bine pentru sufletul trupului ei întors pe faţă.

Uneori o gândesc păpădie: toată în afară, totul pe dinafară, la urma urmei ursită să fie despuiată, deposedată, folosită, apoi lăsată în urma vântului; alteori o văd măr de lângă drum: oricine trece pe-acolo se poate înfrupta din poama ei cea dulce, chiar de-i rupe cracele – dar asta-i soarta deladrumului şi a fetelor făcute să nu păstreze, să nu ascundă nimica, să ţină, menţină totul la

vederea, la-dispoziţie, la dedat.

Începând, sfârşind cu gura.

Gura Doinei? Binecrescută, cuviincioasă; gură de bună familie, cu vază în Sibii şi împrejurimi; gură cu doică româncă, bonă franţuzoaică, servitoare unguroaică, Fräulein austriacă; gură cu educaţie aleasă: limbi străine şi *Für Elise* la pian; gură ştiind cum se ţine ceaşca de ceai, cum se poartă linguriţa, cum se întreţine conversaţia – interesantă – despre (în prezenţa „străinilor”) numai timp, doar timp – nu şi despre (aceste cumplite) timpuri.

(în portretul gurii Doinei m-am inspirat – l-am plagiat! – pe Petru Dumitriu: nu din recentele capodopere realist-socializatoare Drum fără pulbere – despre Canal – Vânătoare de lupi – despre partizanii din munţi, ci dintr-o mai veche nuvelă: Bijuterii de familie).

Mă întorc la Gura-Doinei şi zic: Doina are o gură care răspunde la sfert de tură întrebărilor ne-puse: Oui-maman, Nonpapa, Oui-papa, Non-mama – şi merçi din cinci în cinci cuvinte. O gură acceptând să umble fără crâcnire prin oraş în haine sărăcuţe, chiar sărace (atât, că nu sunt şi rupte), iar în casă, la adăpost de ochii-lumii, să se poarte în lucruri bune de tot, aproape luxoase (dacă-s „dinainte”!). Gură ştiind că nu-se-face, nu este-convenabil, pe timpurile astea, să sfidezi „populaţia de pe stradă”, cea umblând „numai în cartelă” îi dă mâna: familia lor este una inginerească, nu i s-au naţionalizat decât vila de la Eforie şi cabana de la Păltiniş – adevărat, papà nu mai este coproprietar şi director de uzină, doar inginer-şef, iar mama, biata de ea, profesoară de română la liceul unguresc, după ce fusese directoare a liceului comercial.

— O familie cu o bună meserie: ingineria, cu o justă orientare sociopolitică... – a zis Septimiu.

— Tot un inginer va fi construit şi girueta... bine orientabilă: de la liberali la comunişti – nimica toată, am zis eu.

Septimiu a pufăit, a roşit, a tras câteva ha-ha-uri false, apoi:

— Probabil, probabil, dar n-a vândut nimic, doar a

cumpărat. Sunt momente în care trebuie să ai curaj (ca mine!): s-o laşi moartă.

Înapoi, la gura Doinei – în fapt, gurile: în casă o gură (mască); în oraş alta. Dacă în casă colţurile gurii stau mereu în sus, ca la mâţă, pe stradă devin perfect orizontale, însă la prima întâlnire cu populaţiunea, coboară. În parc, pe bancă, colţurile pâlpâie, fâlfâie ca aripile şi mă întreb dacă nu se iau după ale mele.

Pe când gura Olimpiei.

Despre ea, Robete clătinând bătrâneţe din creasta de cocoş-murete:

— Ce om, neică, fata asta. Are-on mers dă calarabic, băi neică. Şi-o, ce să mai ascultă tu la mine!

Într-adevăr, are un mers (băi neică) de regină a caiarabicilor – nu ştiu dacă mânzele au, ca albinele, o matcă; nici regină mergând n-am văzut decât la film; nici cai arabalbici – dar am mai citit şi noi câte ceva, am mai şi gândit: cum, ce, cu ce – pe lumea asta.

Aşa că gura Olimpiei miroase a săpun Cheia. S-a înţeles, nu doar gura, însă cum ea întreagă e o gură, plină şi aceea de dinţi. Până la ea, detestasem din inimă săpunul Cheia: miros de sărăcie, de refugiu, de ocupaţie rusească, de cartelă, miros de spălat cu apă rece. Mama făcea săpun de casă: din ouă, parfumat cu foi de trifoi (ea zicea: „Flori de triflori”), ieşea de un galben luminos. La kino, înainte de a exploda râsul din stânga mea, oftasem, resemnat: persoana de alături, oricât de dinţată, „se dădea” cu Cheia. Cum m-am sărutat pe gură cu mirositoarea, cum am găsit că, la ea, merge şi Cheia.

Aşa cum matca nu prea aduce a albină, nici Olimpia doar a regină; dar: a regină! Când nu ne plouă întâlnirile, luăm tramvaiul şi mergem în Parcul Arinilor; ori mai departe, în Pădurea Dumbrava. Ne plimbăm, ne jucăm de-a ne hârjonim, ne fugărim, iar când ne prindem, ne muşcăm. Ne pupăm pe dinţi, vorba ei. Uneori n-o prind: ca să mă pot uita în urma ei – şi zice: «Fata asta galopează ca o regină», cu toate că până şi eu ştiu că reginele păşesc, domnesc, urzesc, poartă tot felul de coroane se cul-cheză

depreună cu o parte dintre cumnaţi, mai taie capetele ce nu vor să li se culce – dar de galopat, nu, ca mânza asta: cu coamă-n vânt, cu gâtu-ntins, spintecând văzduhul, cu Cheia-i. Când simte că nu mai alerg după ea, se opreşte; e mânioasă, bate, scurmă cu copita, nechează.

Când Olimpia nechează, / pe mine mă curentează. Îmi seacă gura, mi-o umple de apă, îmi ia capul foc, de la gheaţă, inima-mi coboară jos, în faţă, trează ca parul.

Alerg spre ea, ocolit, întru răcorit, o mângâi pe gât, o mângâi pe coamă:

— El Zoraba, Elzoraba…

Ea bate aerul cu copitele mâinilor – şi muşcă. De-adevăratealea, măgăriţa, mânziapa, colţata, muşcăcioasa, canibala de Ala Zorabala – până la sânge. Apoi se sperie: vrea să vază ce-a făcut, mă pune să-mi scot cămaşa, să constate: priveşte, adulmecă, linge muşcătura, nechezând încetinel, muşcă muşcătura, încât întrega-mi fiinţă se adună covrig în jurul.

— În trei luni, trece – până atunci eşti al meu, însemnat, mi-am depus marca, dar nu destul, stai… Nu fugi, că tot te…

Dacă tot mă, atunci mai bine să fug.

În pădure, adânc, mult, în poieniţa noastră, cu iarbă netăvălită nici de Adama şi Evul lui, la începutul romanului. Nu-i mai mare decât un ring de box; de lupte greco-catolice, salteaua; nu chiar greco-romane, dar olimpice, sigur. Şi ne-ncape. Acolo mă opresc după lungă hăituială. Trag mult aer în piept şi mă trântesc pe burtă. Alzorabia se apropie în trap obosit, cu limba scoasă: cade în genunchi; se rostogoleşte peste mine: nu mai poate, sărăcuţa mânzuţă, e vlăguită, epuizată – şi transpirată; pe-pe-pe-peste tot îmbrobonată.

Dac-aş fi scriitor… Să pun eu pe hârtie mirosul de transpiraţie al Olimpiei; în iarbă. Ştiu: cititoriul ar închide cartea cu pocnet şi-ar azvârli-o: cum îşi permite acest neruşinat, scârnav, porcograf să scrie-n văzul lumii că el se dă-n vânt după sudoarea (!) de la dintre de pe la – fie nespălata aceea şi o fată de paisprezece ani? Ai sictir, i-aş

zice şi-aş mai zice: paisprezece, dar spălată cu cheia, nene! prospătoasă, mânzoasă, dinţoasă, elzoraboasă! Bine-bine, ar zice indignaţele largi, n-are decât să-i placă lui – dar să nu scrie pe hârtie porcării, ca pe gard, pulării! Noi s'tem demne, decente, ne dăm cu parfum pe la asudaţiune! Daţi-vă, 'gnatelor! Iar pe mine: a mă slăbire: eu n-o să scriu pentru voi, măsoasele-largice, n-aveţi decât să vă faceţi singure romanele odicolonate pe la puţă – eee!

În romanul meu personal aş merge mai departe; aş adăuga:

«Îmi place aburaţia Olimpiei!» – na!

Şi ce dacă m-ar târî-n faţa Tribunalului ruşinoasele-mie-mi-spui?; şi ce dacă m-ar giudeca pentru atentat la pudoarea bunelor mirosuri cumpărate de la prăvălie, şi ce dacă m-ar condamna la moarte, nu chiar pentru porno –, ci pentru olfacto –, odoro –, duhni-grafie? Şi ce dacă m-ar executa de tot şi nu mi-ar acorda ultima ţigară – aş muri nefumat, ca un mare martir, dar nu m-aş lăpăda (ca Lăpădosu cel împuţituros) de cel mai curat, mai adevărat, mai. – să afle Onortribunalul că nu există calificative încăpătoare! Şi ce să fac dacă mie-mi displac mirosurile cu adevărat urâte (după care umblă Septimiu, cel de ţâr iubitoriu pasionatul de camembert)? în schimb, 'plac-de-mor cele bune, feteşti? Ca subţiorile-nrourate vărătic, cu Cheia, ale Olimpiei; ca celelalte, toate subţiorile ei, crude, desnude, înmiresmate, cu freza umedă încă nearanajată din pieptene.

Şi ei, ale mele. În asta ne potrivim. Ne odihnim de alergările de cai, amuşinându-ne; păscându-ne.

E bună de păscut poiana Olimpiei: soarele scade, sentoarce cu spatele spre noi, să nu deranjeze, scade dincolo de copaci, de pădure, de lume; miroase a ierburi de pădure, a scoarţă de stejar; a floare sălbatică, mânzatică, numită 'loareamânzdei; a pajişte de poieniţă de fetiţă; a iarbă verde şi-ncreţită umed; şi-a închèia aduce, dar şi-a desiheia – şi a amurg; şi-a miereaursei şi-a 'zda-'limbiei. Ne adulmecăm, ne amuşinăm, ne respirăm, inspirăm, gustăm, degustăm, îngustăm, înghiţim, bem, inhalăm.

Lumina a scăzut de tot, a plecat, s-a avearizat: plutim, înotăm; ne înnodăm, molcom şi fosforescent, verzulindic. Ca în vis, încetinit. Cu gurile dezbumbăm bumbii şi bumbele; cu buzele dezbuzându-dem îmbulzele – tragem, împingem, scuturăm, lent, ca în apă, înlăturăm alge, ne curăţim de foi de cămaşă, de frunze, de blunze, de fuzde; şi de încă foi de foaie. Mâinile slujesc doar la încălzit, la celălalt, părţile încă neamuşinate. Ne vedem prin întunericul străverzuliu, fosforescentric, cum anume suntem făcuţi şi verificăm, cu boturi umede, căutăm ugere – pe-peste tot găsim ţâţe de cunoscut, ne facem unul pe altul, ne modelăm din ce suntem, ne întrefacem, congustăm, până găsim că suntem buni – era sară şi era dimineaţă.

Bună, gura Olimpiei: nu şi-o fereşte, nu şi-o ascunde îndărătul, ori între; nu strânge, nu respinge, ba avansează ea cu ea, ca să umple un spaţiu crezut mort în timp: ori o lasă aşa propusă, prognată, dinţată, nu ne mai sună ciocniţi dinţii, buzele pâlpâie, vibrează, bat flutureşte din pleoape, se deschid-închid-dezânchid ca scoicile-n apă, ca-n apă scoica valvulează, pompulează, fâlfâie mişcare pe loc; apoi vine în întâmpinare căpătâiul limbii, dulce-pipărat-îmbroburat-sărăţat-iodurat şi cu adiere exclusă, de Cheia. Catifelat; şi-n catifelung, limbul.

Vin însă şi împrejurări în care lingua ei o fulgeră cu vârful în vârf pe a mea – în timp ce malurile cu flori palpituie, buzele încărcate de rouă sorbează; trag, aspiră, sug – atunci pornesc la răzbatere, străbatere, sfredelire – scotocesc, lărgesc, pătrund.

Nu intru: rămân în prag.

Mi-a pus mâinile pe umeri:

— Nu, te rog frumos. Nu ni-i bine-aşa?

Ce să răspunzi la o întrebare ca asta? încerc să trec, să intru, să mă bag în casă: ea îmi pune palmele pe ceafă, mă apropie, nu mă respinge:

— Şi dacă dincolo nu-i atât de bine ca aici?

— Lasă-mă să… zic eu ce s-a tot zis.

— Ştii tu că-i mai frumos dincolo? Ştii?

Nu. Mă răstorn pe-o coastă în iarba strivită, spumuită. Cu braţul îndoit îmi acopăr văzul, sperând că închid şi nările. Nu vreau să văz, mă doare capul de-atâta văz, mă doare totul, mă dor toţi ochii de pe cap. Şi pe ea. Nu chiar ochii – oricum. Se apleacă peste mine, mai mult îmi scrie cu limba, decât îmi dă vorbă.

— Dacă tu ştii că-i mai frumos, cum vrei – dar să ştii că eu nu vreau. Nu vreau încă, îţi spun eu când.

Îmi zvâcnesc umerii, adică: lasă-mă-n pace! că sunt nefericit, umilit, plin de dureri peste tot.

Ea înţelege ce înţelege, nu mă întreb de unde înţelegerea asta, deşi am citit că femeile n-au nevoie de învăţătură, vin pe lume cu ea-n gură – se răsuceşte, se potriveşte, mă sărută cu gura ei cea plină de dinţi, până când ţâşneşte flacără-naltă şi sângerie.

Şi nu mă mai doare capul. Acum mă doare sufletul. Îmi vine să plâng de mila mea – care ce-am fost (al patrulea pe ţară, la cros!) – şi ce-am ajuns, în gura ei: vlăguit, aburit, pe trei sferturi murit de guaura Limbiei.

11

Am ascultat multă muzică în casa Otiliei – dar nu ştiri.

La ea, cu ea, lângă ea am ascultat pentru întâia oară în viaţă Mişa m şi minor de Bach (Doamne!); o nemaipomenită operă de Monteverdi, Orfeu, dar şi piese de compozitori cărora le cunoşteam doar numele: Hindemith, Messiaen, Strawinsky… O surpriză: Prokofiev. îi ştiam pe de rost muzica la filmul Alexandr Nevski, dar nu faptul că, înainte, de răul bolşevicilor, plecase în exil, la Paris – acolo compusese *Suita scită*, de o sălbăticie, de o gingăşie cutremurătoare. Acum mă întreb: ce i se va fi întâmplat exilatului Prokofiev, de se întorsese na Rodina – la chemarea lui Stalin? Ce se petrecuse cu el în exil de odată în „patrie”, a mâncat căcat cu polonicul, i-a tras Ghenialissimului limbi în cruciş, în diagonaliş? Am văzut şi filmul Ivan cel Groaznic – nu-i foarte rău, dar am văzut altceva (cu adevărat groaznic!) într-o revistă de-a lor, săvietică, o fotografie „istorică”: de-a dreapta (centrului):

Prokofiev, marele compozitor; de-a stânga alt mare (în a şap'şpea artă): Eisenstein, cu adevărat genial pupincurist. Fireşte, Centrul fiind obiectul adulaţiei ţinta „sărutărilor cu ochii deschişi": 'Sssarionovici. Păcat că-şi propunea partea din faţă – nu i se vedea curul cu bătături căpătate de la atâtea sărutări de-ale pupătorilor na curi, cum zice Haiducete.

Ştiri n-am ascultat la Telefunkenul 'tilian. De ce? Nu simţeam nevoie – dacă aveam muzică. Când ascultam muzică, nu-mi mai aduceam aminte că există pe lume ştiri şi că din pricina lor o agăţasem pe fata asta: avea radio. Nu era cu totul adevărat, dar nici cu totul neadevărat: mă dădusem pe lângă ea, cu gândul la Telefunken.

De fiecare dată când plecam de la ea şi o luam spre internat, începea să mă sâcâie ceva: parcă aş fi uitat un obiect, o facere, o zicere.

«A-ha: ştirile!», găseam totdeauna când treceam linia tramvaiului – şi numaidecât: «Le ascult mâine – ori poimâine".

Ori poimâine. Ştirile după care-mi ardea buza, ardeam întreg, cu tot cu sandale (se făcuse vară în Sibiu.). Pe măsură ce mă îndepărtam de casa cu muzică, mă întrebam:

«De ce nu simt nevoia lor? N-o simt, n-o mai resimt, de parcă m-aş fi vindecat de o boală – boală să fie, ori curiozitatea?

Sau de parcă m-aş fi obişnuit cu noua situaţie, de parc-aş fi uitat-o pe cea veche.»

Citisem: omul care nu mai are curiozitate moare. Dacă îmi pierise curiozitate din pricina. muzicii? (sau: datorită)? Dar iubitorii de muzică trăiesc mult mai mult decât ne-iubitorii;

muzicienii de meserie mor mult mai bătrâni decât scriitorii – de ce? Presupun: muzica, precum formolul, conservă. Se spune:

«Cine ştie mult moare tânăr» – de ce? Şi cine o spune?

Muzicienii.

«Să fie acesta, printre altele, efectul muzicii?», mă întrebam. «Anestezierea curiozităţii, desprinderea de lume, mutarea în alta – nu se spune: „lumea muzicii”? Sau chiar: „regatul”?»

Ce bună-i morfina la dureri trupeşti: pe loc ţi le-alină, aşa am citit; ţi le ia cu mâna, cică. Dar am citit şi altceva: un mare pericol te paşte: obişnuinţa. Scapi de durerea dintâi, dar îţi pregăteşti, îţi faci cu mâinile tale alta: durerea lipsei. Morfina fiind, în rău, ce-i femeia: te-ai atins de ea, ai gustat din figa-i – eşti condamnat pe viaţă (cu morfina: tot pe viaţă, dar la moarte; cu morfiga: pe viaţă la viaţă veşnică – Amin!). Se spune că morfina: chinul iadului; nu te poţidesprinde, suferi cumplit, se zice că mai rău ca de sete; cam ca de lipsă de aer.

Aşa să stea lucrurile şi cu muzica? Gustasem prea puţină, nu intrasem în lipsă. Nu, dar altceva: aşa, puţină luată-gustată, mă. adormise; mă amorţise – îmi amorţise curiozitatea: ştirile.

Să mă întreb dacă omul are dreptul să evadeze din viaţa asta proastă, urâtă, cu picioarele strâmbe?; dacă evadatul are dreptul să caute un loc de adăpost, de nedurere, de neurâţenie? Dar bine-nţeles că are! Aibe-l, eu nu sunt doritor. Că am şi eu nevoie de „altceva”? Am. Şi mi-o satisfac acea nevoie:

Eu mă mut, nu în altă realitate, nu în altceva, ci în altfel: prin romane. Altfelul meu nu poartă semnul opus vieţii, ci acelaşi – uşor deplasat; oleacă decalat. Atunci nu-mi era clară deosebirea, între timp n-a devenit mai limpede, totuşi încerc să spun:

Când eu, amator, ascult muzică, plec, ies, mă scot cu totul din viaţă şi din mine – mă mut în muzică; într-un alt mine;

Mai încerc să spun: poate fiindcă filmele au şi muzică (unele prea multă, covârşind, înecând, ucigând filmul – care e literatură), atunci când mă duc la cinema, şi eu mă simt mutat cu totul – încolo, dincolo, în altceva.

Muzica este. noroc că n-o spun tare: adevăratul opiu al popoarelor: te alină, te leagănă, te consolează, te

obişnuieşte cu dulceaţa ei – iar când n-o mai ai, suferi: nu ca de lipsă de morfină (şi nici ca lipsa de figă), dar orişicâtuşi.

Dacă e să evadez, atunci o fac eu cu mâinile mele: prin romane. Nu mai ştiu când anume am părăsit credinţa că lumea-cărţii este altă lume, despărţirea de ea se va fi făcut de la sine, pe măsură ce înfulecam alte cărţi. Bineînţeles, plec, prin romanul citit, călătoresc, văd noi peisagii, mai ales oameni (şi mai cu seamă: femei, femei, femei), aud noi alăturări de cuvinte, aflu mici-secrete-mari despre limba practicată – în acelaşi timp. am sentimentul că nimic nu-mi este nou, în romane: ca şi cum scriitorii dinainte, cei care le scriseseră nu făcuseră decât să confirme ceea ce ştiam eu, de totdeauna.

Nu cred că lumea este o scenă, viaţa o piesă de teatru, iar noi doar interpreţii unor roluri. Nu sunt de acord nici cu cei care spun că viaţa e un joc. Cel puţin a mea şi a părinţilor: n-a fost, nu este. de joacă. Însă nu fugim de ea, nici prin morfină, nici prin muzică: chiar de nu putem evita necazul, durerea, stăm cu faţa spre ea: o luăm în bot, dar şi în piept. Nu-i chip s-o schimbi, s-o faci mai bună, mai. altfel – dar dacă stai cu ochii pe ea, începi să o stăpâneşti, să o prevezi. Metoda mea (şi a tatii): citeşti romane, descoperi ouă ale lui Columb, zici: «Dar bine-nţeles c-aşa trebuia să fie!»

Cam la astea mă gândeam pe drumul de întoarcere la internat: la forţa teribilă, terifiantă de vrăjire, de anesteziere – a muzicii. Şi la consecinţe: sub, în muzică, nu mai eram interesat de ştiri, nici măcar nu-mi dădeam seama că nu mă interesau. Cam pe când intram pe strada internatului îmi spuneam: nu trebuie să mă las muzicii. Poate singurul mijloc de a mă împotrivi somnului adus de ea, al beţiei procurate de ea: literatura – şi nu oricare, ci numai proza. Ca să guşti (apoi să scrii) proză, ai nevoie de ochi deschişi, de exersarea atenţiei, a observaţiei, a memoriei – să-ţi păstrezi neaburit de muzică, de alcool, geamul spre lume.

Se pare că reuşeam: ştiri tot de la Otilia aflam,

dimineaţa, în drumul spre liceu, când ne întâlneam, pentru douăzeci de secunde, pe Corso. Lumea credea că ne spunem Servus – ne spuneam, dar şi altceva îmi transmitea ea (se vede: era imună la muzică.): ce s-a mai întâmplat pe lume.

Ciudat: trecute prin gura ei, veştile îşi pierdeau adevărul. Ascultam, înregistram, la rândul meu transmiteam mai departe prietenilor, colegilor (fără să indic sursa), dar cu un fel de indiferenţă a datoriei: va fi ştirea un adevăr, însă nu mă privea – e-he, dac-aş fi ascultat cu urechile mele Telefunkenul...

Aşa mi-a ajuns vestea despre războiul din Coreea:

— Ascultă-mă pe mine: aici e mâna Rusului! m-a asigurat tata, trecut pe la mine, înainte de vacanţă.

Se porniseră ziarele, difuzorul hodorogea fără încetare: mercenarii americani; atac mişelesc; bravii coreeni de Nord (bestiile de Sud). Nu credeam o iotă din cum, însă în privinţa lui ce.

În vacanţa de vară, prin iulie m-am dus iar la Sibiu – invitat de Octavian. Dar nu m-am putut bucura nici de el – nici de ea. Ăştia împânziseră oraşul cu hărţi, comunicate, campanii-de-solidaritate.

Cea mai mare hartă: lângă Telefoane, într-un fel de vitrină specială cât parterul şi primul etaj al clădirii. În fiecare zi neşte tovarăşi juşti în salopete albastre urcau pe scări, deschideau „geamurile”, mutau steguleţele pe hartă, marcând linia frontului. Juştii de pe scări erau din tot trupul, mai ales sufletul sprijiniţi de alţi tovarăşi, aceştia în uniforme de securişti din Batalioanele de Intervenţie (soldaţi în termen, dar n-aş fi vrut să încap în labele lor de nepoţi de chiaburi, cumnaţi de neveste de partizani – aceia la Canal, ori la doi metri sub pământ!): atârnaţi din toate puterile lor de feciori-faini (doritori să dea dovadă că nu-s neamuri cu neamurile lor bandite) de pistoalele de pe piept.

Eu care ştiam ce ştiam, le spuneam prietenilor:

— Hai să ne plimbăm cât cei de sus schimbă steguleţele, fiindcă cei de jos sunt periculoşi: mai bine să

ai de a face cu securişti adevăraţi, cu condică şi salar, aceia ştiu măcar să tragă cu puşca, însă viţelimea asta în termen se sperie de propria frică; au cu toţii câte o muscă chiaburească pe căciula lor rusească cu *znak* de NKVD adaptat la teren, sunt în stare să tragă şi-n mamele lor, numai să nu se afle la Cadre de unchiu-său, morarul, de cumnatu-său, batozarul.

Steguleţele roşii tot coborau, alungându-le pe cele albastre: comuniştii ocupaseră capitala Sudului, Seul, îi înghesuiseră pe-ai noştri în colţul ringului, la Pusan. Estimp, difuzoarele, ziarele întregi precum şi tăieturile prinse în pioneze pe albastrul marin al hărţii anunţau „pentru mâine, aruncarea în valuri a mercenarilor americani şi a lacheilor, aşa-zişii sudeoreeni" (cred că atunci s-a născut aşa-zis-ul în româneşte, după rusovietică); povesteau ca în Iliada „luptele crâncene – şi victorioase"; apoi „primirea entuziastă a populaţiei paşnice din Sud" (grea, grea limba română pentru „jurnaliştii" de la noi – cam cât coreeana); „întâmpinarea liberatorilor din Nord de călcâiul de fier al lui Singman Ree". – şi alte bazascôrnii: istorice, geografice, logice, lingvistice.

Oamenii treceau, se opreau, ascultau în jur, priveau – şi credeau! Se vedea după fruntea lor, îngroşată, după ochii împăstoşaţi; credeau, boii, ajunseseră să creadă, ce se comunica! Apoi, decalat (cât dura „credinţa"; zece secunde? treizeci?), oamenii se scuturau şi credeau invers: că nu Sudul atacase, ci Nordul; că ONU condamnase agresiunea comunistă; că, în acel moment Sudul îi dădea papară Nordului, că mulţumeau pentru liberare, nu sudicii Nordului, ci nordicii Sudului; călcâiul de fier era al Gheorghiudejului coreean Kim Ir Sen şi nu al lui Singman Cutărescu...

Eu cunoşteam adevărul (de la adevăratul Telefunken pe care acum îl ascultam la Otilia cu urechile mele), însă nici mie nu-mi venea să cred. Ce: spusele comuniştilor – dar ei spun totdeauna minciuni, deci în mod normal, inversam tot ce afirmau ei. Şi Octavian ştia adevărul de la cheferiştii lui taică-său. Cu toate astea discutam între noi

şi ne hlizeam:

— Foarte bine! Aşa le trebuie comuniştilor!

Până într-o seară: mă întorsesem târziu de la Otilia, Octavian mă aştepta, ca de ne-obicei: beat, asudat. De cum am intrat, m-a întrebat, încleiat, îngrijorat:

— Ce facem noi, mă?! Tu-nţelegi ce se-ntâmplă pe lumea asta?

Înţelegeam: nu ce se-ntâmplă pe lume, în general, ci cu noi: ajunsesem să nu credem ce spun duşmanii – normal; dar să nu credem nici ce spun ai noştri: nu mai era normal.

Toată lumea era vară în Sibiu, era soare, era umbră curată, toate femeile aveau rochii în culori tonice, toate fetele erau pline de clopoţei, erau încărcate de cireşe – însă. Corso era tot al nostru, dar ni se vârâse în suflet războiul din Coreea, cu harta lui împuţită!

Era mare, animala. Şi bine desenată – mă pricep la cartografie. Atât de înaltă, încât lumea era silită să treacă pe celălalt trotuar, în faţa librăriei Sovromlartea Rusă.

Am observat: rari trecătorii care să nu se oprească, măcar pentru câteva secunde – chiar indiferenţii, chiar cei care credeau inversul. Nimeni nu vorbea cu nimeni. Grupurile, perechile, inşii care până atunci discutaseră, pălăvrăgiseră, râseseră, ajunşi în raza hărţii îşi înghiţeau saliva – şi limba.

Am zis bine: „În raza hărţii”: omul intrat în raza. razei morţii înceta de a mai fi el: se gârbovea, îmbătrânea pe dată.

După ce am privit îndelung, am observat: raza aceea nu venea din afară, ci pornea din om spre afară: nu ieşea, până nu-l seca, până nu-i topea scheletul, până nu-i ardea aţa care-l ţinea, şirag strâns, la verticală.

Cât am mai rămas la Sibiu, m-am scufundat în muzica Otiliei, n-am mai ştiut pe ce lume sunt: în satul în care erau părinţii în acel moment popa avea o fată de vârsta mea, rotofaşă, vânjosoasă: când o luam uşurel în braţe, ea mă credea partener de lupte greco-romane şi-mi făcea pe dată o cheie suedeză; eu o sărutam, ea îmi răspundea

mâncându-mă, eu o mângâiam, ea îmi ardea un pumn. La sfârşitul vacanţei ne-am despărţit de de-a mama şi de de-a tata.

M-am întors la Sibiu, dar nu şi la Otilia. Ne întâlneam pe Corso, ea îmi comunica, scurt, ce s-a mai petrecut în Coreea.

Într-o dimineaţă Otilia mi-a spus că harta a dispărut! (ea trecea mai devreme prin dreptul ei). Aşa era. De parcă nici n-ar fi fost – ba fusese aseară, pe la opt: acolo, sus, biruitoare, în hărmălaia de hodorozoare. Iar acum: nici usturoi nu mâncase.

Cred că ar trebui să mă fac povestitor – de ce? Fiindcă. am un mare cusur: văd ce n-am văzut, aud ce n-am auzit, miros ce n-am adulmecat. Cum? De-aş şti, aş spune. Minciună? Invenţie? Da, spun minciuni nemincinoase – decât gramatical: în loc de persoana a III-a plural, pun singularul meu, dar numai din modestie şi din prudenţă politică; din grija de a nu băga şi pe alţii la apă, iau totul pe seama mea: Bine, domnule, *eu* am văzut, *eu* am auzit, *eu* v-am asumat (fie numele *meu* binecuvântat!).

Când o să fiu bătrân, o să aştern pe hârtie amintirile de romancier şi o să povestesc şi povestea asta, deloc originală:

Tovarăşii în salopete albastre-negre, sus, pe scări (trei: două pe laturi, una la mijloc) demontează vitrina; căcăniştii în termen păzesc.

Şi e bine în Sibiu şi e bine în lume, chiar dacă vestea-bună vine de depaaarte, din Coreea (depărtare relativă: dacă Basarabenii mei cu Popescu-n frunte au fost repatriaţi la Vladivostok, se află în imediată vecinătate). M-am oprit şi eu la hartă – acum: făr' de rază. Am început şi eu să mă hlizesc – nu mă mai temeam de fainii-ficiori cu pistoale, ba eram sigur că le intrase o mitralieră-n gaura corcovului! Le tremura turul nădragilor kaki: păi dacă vin Americanii şi pun laba pe ei!?

În acea atmosferă (sărbătorească) însalopetaţilor de pe scări le-a scăpat din mâini o foaie de sticlă – a vitrinei, cam cât a librăriei de mare. Zăngănitul s-a auzit, sunt

sigur, până la Kremlin, iar masele largi truditoare de dincoace au început a bătere din pălmi.

Eram tare, foarte veseli, am început a ne descoperi unii pe alţii, ne-am pornit să ne atingem, chiar ghionţi să ne dăm. Noi, elevii comunicam astfel, nu doar între noi, ci şi cu adulţii – şi cu femeile: nu se supărau, erau fericite şi muuult mai frumoase.

Şi-atunci un civil cu buci la fălci, cu o gură tăiată de la ureche la ureche, asudat, sfecliu (singura noastră satisfacţie, de victime, zicea tata: să ştim că fiarele de securişti, chinuitorii, umilitorii, omorâtorii n-or să aibă viaţă lungă, are să-i fulgerea damblaua, fiindcă mănâncă porceşte, au căpătat facies porcin.), aşadar un securizd d-al nozdru, din bobor (putea să-şi păstreze uniforma: aşa, „deghizat”, arăta şi mai ’urist), cu toate că nimeni nu-l pişcase de fesa cefei, a început să guiţe: era speriat şi mânios: dădea ordine ca la el, la Securitate, el era ăl mare, aşa că zbiera la noi ca la o adunătură de nimici – şi-i era frică. Nu: frică le era intermenilor, răcanilor – lui, securist cu grad de cel puţin maior, îi era spaimă; groază; era terorizat – şi guiţa, pe trei-sferturi mort, înjunghiat, fireşte, se temea de focul de paie – zbiera Securizda-mă-şi

— Fără violen-ţăăă! Fără violen-ţăăă!! – îşi rotea capul, ca înconjurat de câini şi credea că gesturile bruşte au să sperie haita, de aceea scutura capul, de să-i sară de pe umeri: Fără violenţă! Fără violenţă!

N-am văzut, n-am simţit, dar ştiu: sfecliul cu gură de-un metru se căcase pe sine – de frică.

Întrebare (retorică): oare cum de un troglodit ca el, un abia ridicat în patru labe, un mai ieri alfabetizat (dacă ar fi învăţat carte, înainte, n-ar fi intrat la ei, la Analfabetitate), într-un moment de pierdere a controlului, de spaimă (ce spaimă bagă ei în noi – dar nu se compară cu spaima pe care şi-o bagă singuri!), folosea, totuşi, „radicale”? în vocabularul lui, redus la înjurături, râgâituri, grohăituri, băşinături „Fără violenţă!” suna fals, strident, străin – suna învăţat.

A-ha, mi-am spus, îmi spun: atotputernicii se

pregătească pentru momentul în care puterea le va scăpa şi vor trebui să dea sama. Se antrenează în vederea răsplăţii. Deci.

1. ei ştiu că ceea ce fac e rău, că răul are să se plătească;

2. ei ştiu că nu sunt atotputernici, că azi-mâine au să fie daţi cu curul de pământ!

Fiindcă cine zbiară mai tare, mai isteric: «Hoţii! Hoţii!», dacă nu hoţul însuşi? Cine guiţa de-moarte, căcându-se pe el de groază: «Fără violenţă!» – dacă nu exact acela care a folosit violenţa împotriva nevinovaţilor, a neviolenţilor – el însă, judecându-i pe oameni după chipul şi asemănarea lui de animal securistatic, se teme de violenţă?

Am întors-o binişor din condei, nu? Aşa cred – rămâne să aştern pe hârtie. În rest, eram atunci vesel şi nedumerit. Şi cu toate că Sudul îi respinsese pe nordişi, ba le ocupase şi capitala, Fenian, am rămas pe mai departe neîncrezător – nedumerit, ca ţăranul-nou, cel din literatura-nouă – în privinţa Războiului. E drept: şi în ceea ce priveşte Pacea.

Am făcut un pas înapoi, în elevia mea internă şi mi-am spus că, atâta timp cât are să dureze războiul din Coreea, eu n-am s-o pot iubi pe Otilia cum ar merita. Fiindcă între noi: Telefunkenul.

12

Să mă vadă Heidi cum alerg după Sabina cu limba de-un cot.

Adevărul: prima nu mă alungase, după a doua nu alergasem

— Ba din contră, aş spune, deşi la Crosul de 1 Mai altfel se petrecuseră lucrurile: în aşteptarea plecării noastre, a juniorilor, am asistat la sosirea junioarelor. Am văzut-o pe blonda nesfârşită cu câtă uşurinţă de zburătoare alerga, de parcă ar fi participat, nu la altă categorie, ci la altă lume. Mi-am zis: dacă o pasăre ca ea m-ar aştepta pe linia de sosire, aş câştiga şi eu, tras. Chiar aşa s-a-ntâmplat, deşi nu eram favorit.

De cum am trecut linia, drept la ea m-am dus, i-am făcut semn să se aplece, am sărutat-o pe obraz şi i-am zis:
– Mulţumesc pentru aşteptare.

Sărutata s-a prefăcut că nu-nţelege, bucuria însă o dădea de gol, aşa că n-am mai întrebat-o dacă citise romanul (deşi sovietic, bun) cu femeia aşteptându-şi omul din prizonierat (aşa spun ei când e vorba de închisoare – ce pleaşcă pe capul comuniştilor, războiul!); mi-am zis că va fi citit ea altul, va fi exclamat şi ea: «Bine-nţeles!», uluită de forţa vrăjitorească, supranaturală a aşteptătorului: cu o asemenea maşină îl înşfaci, extragi, smulgi pe amărâtul de bărbat din fundul. lagăruluinemţesc (în roman), din străfundul cărbunilor ruseşti, din burta Canalului, din ghearele morţii. Numai să scriu eu că femeia vrea.

La asta m-am gândit după ce am renunţat la „daravela cu alergările de oameni" sugerată de colonel şi. respinsă de Şoricica pe motiv de nefinisare. Acolo nu scrisesem chiar tot ce ştiam

— Şi a fost rău: a ieşit, într-adevăr, ca dracu' de nefinisată; a fost şi bine: nu divulgam secretul. Apoi în ziua de azi nu e bine să vii cu producţii în care problemele se rezolvă în mod irealist; supranatural, mistic, fantastic, de forţe inexistente – din moment ce au fost interzise de Constituţia RPR: azi toate marile probleme se rezolvă pe loc, fulgerător citindu-i pe Marx-Engels-Lenin-Stalin

— De asta schiţa mea a ieşit proastă: Şoricica, fată fină, a găsit-o nefinisată, când în realitatea mea dinainte era. neîncepută. Mai târziu am înţeles că lăsasem în ea un gol ca o gaură de cheie, însă oamenii neavizaţi şi foarte realişti percepuseră golul ca pe un prisos: trebuia răzuit, pilit, eliminat, nivelat – asta înţelegând ei prin: finisare. Or acel gol era scobilit, goluit de mine şi lăsat special, pentru Heidi; al ei era, nimeni alta nu se potrivea în broasca aceea. Că nici eu, „autor" nu-mi dădusem seama – ei şi? mai apoi am binecuvântat respingerea schiţei, ca daravelă nefinisată – ziceau ei i, eu însă ştiam că e doar neîncepută. Mă înşelasem, pornind-o aşa, golul nu era lipsă, ci confirmare că nu mă înşelasem când pornisem la drumul

romanului cu ideea că chiar într-un modest cros raional trebuie căutată găina. Dacă asemenea întreceri ar fi avut loc acum două mii de ani, Apostolul Pavel, în a doua Epistolă către Corinteni ar fi scris negru pe alb şi despre alergări – anume că, dacă nu ai dragoste, degeaba alergi! revenind la zilele noastre şi pe pământul Sibiului: dacă n-am pus-o la locul cuvenit, amenajat, tencuit, saltelit pentru ea, a fost: nu ştiam dacă vine singură, potrivit legii autonomiei personajelor (Şoricica, măgărica: mirosise primejdia rivalei, n-o cunoştea nici din vedere, dar o dedusese: din absenţă; de asta îmi ceruse s-o finisez.).

Mi s-a-ntâmplat ca mai întâi să cunosc bine-bine un om, pe dinafară, pe dinlăuntru – abia apoi să fac cunoştinţă cu el. Sau: întâi să citesc într-un roman despre cutare personaj, apoi, ieşind pe stradă (sau în Parcul Arinilor, la cros), să-l întâlnesc în carne şi oase. De asta zic uneori în gând, făcându-mi cruce cu limba: Doamne, mare e puterea Ta, scriitor de romane! Cam ca a vrăjitorului; din nimic faci ceva, prin cuvânt. Dacă nu m-aş teme de păcat, aş spune ce-am mai spus: puterea scriitorului pământesc e aproape ca a dumnezeului ceresc; ba oleacă mai mărişoară: Dumnezeu a făcut un singur om, pe Adam; la al doilea, Eva, a avut nevoie de ajutorul (şi de coasta) Omului, deci, un total de treacă de la mine: o persoană şi jumătate – pe când un scriitor de romane, e-he-he! curg din el personajele precum ouăle din fluture – atât de multure, încât autorul însuşi le uită, le încurcă, precum Balzac – ce să-i faci, faci ca Ipingescu: «Famèlie mare.»

Doamne fereşte, nu mă compar cu El, dar zic: dacă eu, un mucea, la întâia încercare (şi aceea ratată!), am întrezărit posibilitatea – ce vor fi văzut marii scriitori de romane? Deşi. Chiar să vadă unii romancieri ceea ce văd? – pun şi eu o întrebare iezus-marioasă, bat şaua ca să priceapă Cămila Petrească: el vedea – înainte – idei (a scris-o negru pe alb), dar de când s-a lămurit-ideologic, scrie tot negru pe alb că ideile văzute înainte erau colorate în roşu! Să se fi-nroşit peste noapte? Nu cumva s-au ele, ’roşit de neruşinea lui a neruşinatului văzător de roşii

(idei)? – mama lui de maestru din ăsta şi ce bine mi-ar fi prins el, în lipsa morţilor, în prezenţa mortăcioasă a mortăciunilor, a cadavrelor vii de partid şi de stat.

Îi las, dracului, să le putrezească-n pace hoitul sufletului, am eu altă treabă: acum o aştept pe Heidi. Am vrut să spun: pe

Sabina.

Atunci, revăzând-o, am văzut că mă re-interesează fata. M-am informat la Saşii ei. A, da: fata inginerului cutare, a rămas şi ea singură în 45 – avea zece ani când amândoi părinţii i-au fost deportaţi în Rusia; a trăit într-o familie de români, acum câtva timp se întorsese maică-sa...

— Dar tată-su? l-am întrebat pe Herr Wolf, antrenorul nostru de fotbal. A murit?

— Nu, dar n-a terminat lucrarea. Aşa suntem noi, Nemţii.

— Dumneata te-ai întors – de ce?

— Ce ştiu io. N-oi fi prea neamţ... Tatăl fetei, în plus de neamţ, e inginer. Dacă-i dai Arbeit, poţi să nu-i dai mâncare. Freiheit? – doar dacă primeşte ordin. Execută Neamţul nostru, execută – dacă-i ordin.

— Dumneata te-ai întors din Rusia, numai fiindcă ţi-au dat Ruşii ordin să te-ntorci?

— Nu merge pe-aşa. Dac-ar fi fost după Ruşi, ne-ar fi ţinut până la moarte. Dar nu toţi au vrut să plece: şi nu toţi îs ingineri. Ăsta, până nu gată el furnalu-nalt, nu pleacă, nici de-l baţi!

N-am înţeles totul. Nici după ce Heidi a spus despre taică-său:

— Tata e, cum ziceţi voi, Rumânii: un săsălău!

Ne antrenează Tschallner, fost campion balcanic de prăjină. Deportat şi el în Rusia, întors cu Wolf al meu. În mare, se ocupă de probele speciale de atletism: sărituri şi garduri, însă de când cu moda crosului, în lipsa unui adevărat specialist, se ocupă şi de noi. Nu ştiu dacă e bun antrenor, n-am avut altul, să-l compar; n-am făcut antrenament special pentru cros: rezistenţa căpătată la fotbal (fie şi numai ca portar) mi-a fost, se vede, suficientă

ca să mă clasez onorabil, la calificări – şi iată-mă în lotul sibian. Glumim: „rezistenţa” noastră, a juniorilor (cu toţii elevi la LGL) se trage de la nemâncare: suntem cu toţii interni şi dacă ţinem seama că din patru trei suntem basarabeni refugiaţi. Nu mă interesează deloc seniorii, cu toţii militari, mă interesează că fetele, senioare şi junioare, au ceva de interne şi de basara-bence: toate opt sunt săsoaice.

Facem încălzirea pe stadion; antrenorul are un rol capital: numără: Un-doi-trei-patru... – ce ne-am face fără numărătura lui? După zece minute ne dă drumul în parc: fiecare grup de vârstă şi de sex îşi face kilometrii după cum îl taie capul; şi obişnuinţa; seniorii aleargă numai pe aleea centrală, unde-i pietriş curat – ca la ei, la cazarmă; senioarele – treaba lor, cu toatele solid-masive, de le-ai crede aruncătoare de vagoane, duduie pământul sub ele, le durduie ţâţoaiele când se apropie, bucile dau să le cadă pe călcâie, când se îndepărtează. Eu ies de pe stadion cu Iustin, colegul de clasă (singurul ne-basarabean), însă la prima răspântie ne despărţim: avem pas diferit, fiindcă diferită ne e morfologia – la Iustin: din totalul corpului, două treimi: picioare.

Heidi îşi face şi ea kilometrii singură; uneori ne întâlnim, ne zâmbim, ne re-despărţim.

Cam după o oră ne întoarcem pe stadion: pentru „răcire” şi bilanţ: îi spunem antrenorului cam cât, cam cum, cam ce am făcut pe unde-am fost. Tschallner notează în caiet cu un aer foarte important. Ne spune să mai facem atâţia kilometri, să ne întoarcem pentru raport.

Eu nu vreau să ajung campion de cros, vin la antrenamentele lotului, ca să am unde-mi lăsa hainele şi să o văd pe Heidi. Iustin însă, elev slab, necititor la Astra, neiubitor de Heidi ar vrea să-şi facă meserie din cros şi plânge de ciudă că Tschallner nu-l antrenează cu adevărat: să-i spună, să-i explice, să-i arate. Ţi-ai găsit să arate Tschallner cum se aleargă: nici el nu ştie.

La al doilea antrenament, ploua. Fusese frumos când ieşisem în parc, dar ne prinsese ploaia în pădure – ne

udase hainele lăsate pe gard. Om fi noi componenţi ai lotului raional, dar ne dezbrăcăm pe iarbă-verde, agăţăm hainele în pari, după antrenament ne spălăm cu apă rece pe obraz şi pe mâini (şi ne ştergem cu batistele.). Fiindcă Sasul nu îndrăznise să ceară, pentru noi, voie la vestiare şi la duşuri; nu-i dăduse prin cap să ia, dracului, hainele de-acolo şi să le pună la adăpost de ploaie sub copertina tribunei întâia. Când ne-am întors uzi, plini de noroi, ne-am cules hainele de oraş, ude şi am vrut să urcăm la tribună – Sasul s-a speriat cumplit, a început să ţipe că «noi, crosul n-avem voie la a-ntâia», că «noi, crosul avem voie numai pe stadion, pe peluză – dar numai în spatele porţilor!» Ne-a mai explicat:

— Crosul nu e sport de sală!

O ştim, nu de la marele-antrenor – nu era vorba de cros, ci de hainele noastre ude: atunci am observat că Heidi avea o singură pereche de tenişi pentru antrenament ca şi pentru stradă: n-o văzusem la venire, dar la plecare era cu pantalonii de trening, uzi şi ei, ca hainele noastre de oraş – din pari.

La următoarele două antrenamente nu m-am dus: ploua. La al treilea. Cum m-a văzut, antrenorul m-a anunţat că dacă mai lipsesc o dată, mă dă afară din lot! Am ridicat din umeri şi am zis:

— Daţi-mă! Şi-aşa nu m-aţi învăţat nimic – ce-ar fi să vă antrenez eu la proba asta?

Ca să nu se vadă că roşise la obraz, se răsucise cu spatele, se descheiase la nădragi şi se pişase – acolo, pe stadion, în prezenţa fetelor! Să nu-l mai fi ţinut băşica, de frică de avioane?

Când ne-am întors din parc, Tschallner s-a apucat să calculeze pe caiet cât ar câştiga Heidi la mia de metri, făcând acelaşi număr de paşi ca adversarele.

— Partenerele, nu adversarele., am zis, dar nu m-a luat nimeni în seamă, de parcă eram singurul ştiutor de limbă în întreg Parcul Arinilor.

— Aproape cinci metri! a anunţat Tschallner triumfal.

— Ei şi? Ce faceţi cu cei cinci metri? am zis iar – cu

acelaşi efect.

Nu înţelegeam: Heidi ar câştiga sau ar trebui să câştige cei cinci metri – la mie? Care?

— Tschallner vorbea foarte bine româneşte (chiar cu săsoaicele lui!), dar atunci se încurca în timpi. L-am întrebat iar: ce vrea să spună cu metrii, cu câştigatul?

Mi-a adresat o privire goală – s-a întors către Heidi:

— Cinci la mie, înseamnă că la două mii, zece metri…

— După ultimele calcule, cam aşa… m-am băgat. Ei şi? Antrenorul împungea mereu caietul cu creionul, acum vorbea de morfologie; de fuleu; de cinci la mie, zece la două – «din cauză de fuleu»…

— Nu din cauză de! l-am corectat. Datorită… Nimeni nu m-a băgat în seamă.

Acum Tschallner îi cerea fetei să se apropie; ca să verifice, să măsoare. Scosese din buzunarul de la spate un metru de tâmplar, cu el o îndemna, galben.

Au ţâşnit primele chicote subţiri, gâdilate, ale senioarelor; hăhăite larg – ale seniorilor, ei repetau cuvintele antrenorului: „morfologie”, „tren de rulare”, „fuleu”, le rosteau corect, însă le intonau de parcă le-ar fi scris pe păreţii closetelor, la ei, la cazarmă.

Din cap i-am făcut semn fetei să nu asculte. Ea însă nu m-a văzut ori nu voia să înţeleagă: s-a apropiat de antrenor, s-a oprit, cu mâinile parcă şi mai lungi, atârnând resemnate. Tschallner a pus un genunchi în iarbă, i-a zis în româneşte, ca unui cal:

— Ridică!

Ea a ridicat prea brusc, prea sus: antrenorul s-a ferit, şi-a pierdut echilibrul, a căzut pe-o coastă. Am râs numai noi, băieţii – ele, săsoiace fiind, nu. N-or fi văzut. Sau or fi văzut la viaţa lor căzături mai rele. Palid, fostul prăjinist s-a ridicat în picioare, a măsurat cu metrul tâmplăresc talpa fetei rămasă înălţată – apoi a zis:

— Lasă! – ca unui cal, la potcovar, ori la înhămat-dezânhămat.

După ce a notat în caiet, tot împungând cu vârful creionului, a zis că a avut dreptate! Că, la mie, numai cu

trenul de rulare, Heidi câştigă cinci metri, dar când o să calculeze şi câştigul realizat de pe urma fuleului – după ce o să i-l măsoare şi pe acela. A depus caietul în iarbă, a luat iar metrul – dar nu se hotăra ce anume să facă.

Acum senioarele nu mai chicoteau, se adunaseră una-n alta, lipite, le simţeam eu, de la zece metri, căldurile împletite umed; îşi examinau şi ele, una alteia, în perechi şi pe rând, tălpile, se consultau din priviri, în timp ce mâinile, toate, erau ocupate să tragă, să potrivească, repetrivească şorturile: pe laturi, la spate, în faţă – fără jenă, ca nişte sportive ce erau; umblau pe-acolo, repetat, de parcă numai asta conta, acum; de parcă aşteptau fluierul arbitrului sau pistolul starterului, nu conta, momentul acela trebuia să le prindă cum nu se poate mai pregătite, cu adică slipul bine centrat, pe dedesubt, cu, pe deasupra şortul frumos întins. Una dintre ele, cea mai puţin blondă, se uitase pe sine cu degetul mijlociu de la mâna stângă acolo şi cu gura deschisă, de concentrare – acolo. Nu s-a clintit nici când un militar a fluierat, a strigat cu mâna pâlnie la gură – dar întors în partea opusă:

— Jos degeţelul de pe Coreea!

Venise rândul seniorilor să se strâmbe de veselie: îşi dădeau ghionţi, se băteau unul pe altul pe spinare. Speram că-şi mutaseră cu toţii, cu totul interesul la „bruneta” uitată cu degetul coreean sub slip – când unul a zis, tare:

— Şi cum procedezi, tova’ ’ntrenor, cu fuleul: îi desfaci compasul? îi măsori deschiderea?

Antrenorul a auzit – am auzit eu cum a auzit. Şi a înţeles. Dar nu ce trebuia – strângea, desfăcea metrul de tâmplar, apropiindu-se, îndepărtându-se de Heidi. Am zis:

— Herr Tschallner, bitte… Nu se face, vă rog eu frumos… – şi, ca să fiu mai convingător, am repetat acelaşi lucru în săseşte, clătinând tare, de multe ori din cap.

Sasul s-a uitat prin mine. Când am vrut să repet în nemţeşte, nu l-am mai găsit dinaintea mea.

M-am apropiat de senioare: le-am vorbit în săseşte, le-am spus să-i spună ele antrenorului că asta nu se face să facă – mai ales cu o fată. Nici nu s-au uitat în direcţia mea.

Am simţit cu pielea umerilor că degeaba vorbesc: nu mă adresam cuiva, măcar uneia din cele patru fete sănătoase, pietroase, tinerease, ci unui morman de carne rece din care se distingea un deget uitat între ceva care fuseseră cândva două coapse de handbalistă.

Înainte de a mă răsuci la loc, am auzit glasul lui Iustin, mai golănesc ca de obicei:

— Nea Cialnăr! I-auzi, dom'le! Dacă tot te-ai pus pe măsurători: mă-soară-mă pe mine! îţi stau la dispoziţie: ce vrei să-mi măsori întâi: asta?

Seniorii s-au prăpăstuit într-un singur hohot – disciplinaţi, militarii. Antrenorul se uita la Iustin, căuta să vadă ce-i arăta – care nu arăta nimic special. Am profitat de zăpăceală, am înhăţat-o de mână pe Heidi – n-a opus rezistenţă, a venit, de parcă am fi fost demult înţeleşi. Avea mâna rece. Am arătat încolo, rotund, din cap:

— Mai facem o tură prin parc?

I-am dat drumul de mână, am pornit singur. Am auzit-o alergând în urmă – nu m-am întors, nu voiam să vadă că aş putea vedea dârele, pe obraz, de lacrimi. Am simţit-o când, la prima răspântie, a luat-o la dreapta. Am ţinut-o drept înainte, n-am căutat-o din privire, am evitat să-i tai calea.

Aşa totul era din nou bine. Toate rănile, supărările, nedreptăţile, umilinţele pot fi oblojite cu o tură-două prin Parcul Arinilor – aşa ne consolăm în de noi, alergătorii. Cuvintele, câte fuseseră, se rostiseră, acum eram liberi să şi plângem, dacă aveam lacrimi; să râdeam, dacă mai aveam nevoie. Oricum, dârele de la amândouă se şterg, spălate sub duşul orizontal al aerului despicat, alergând fiecare în pasul, ritmul, viaţa lui.

Dacă m-aş putea vedea alergând. Aş vedea truda, efortul, lucrul în forţă, trasul din greu, vâslitul cu braţele. N-am morfologie de semifondist (ca Iustin). Am, în schimb, psihologie de maratonist – aşa cred.

Pe când Heidi. N-o văd, n-o caut, la urma urmei, niciodată n-am văzut-o alergând, doar atunci, la 1 Mai şi numai din faţă, nu din profil, or acela contează. Iar pe

acela i-l deduc. Dacă aş fi pictor, desenator, ar fi bine: aş lua o coală de desen având lăţimea de trei-patru-cinci ori înălţimea – tot n-aş cuprinde-o din profil. Presupun că ar fi bine: întâi, aş lăsa în afara cadrului, tălpile; în al doilea, aşa „incompletă”, imaginea ar vorbi mai bine despre, cum să-i spun: plutire? zbor? doar levitaţie? fiindcă atunci profilul ar deveni faţă, fuleul ei nesfârşit ar deveni anvergură, aşa i se spune deschiderii aripilor avionului, planorului, albatrosului. Încă n-am văzut albatros, n-am fost la mare, dar o ştiu, de la Eminescu; şi de la Baudelaire. Aşa e, cum spun poeţii; albatros-este-atuncea-când-Heidi-nu-mai-zboară – şi e trist pe lume, aripile-i imense o împiedică să meargă, frumos fiind ce-am citit într-o revistă, la Septimiu, despre Păsările lui Brâncuşi, ele nu reprezintă o pasăre, ci sunt însuşi zborul – nu ştiu dacă am reţinut exact scrisul din revistă, dar asta este Heidi.

După ce mi-am făcut tùrele, m-am întors pe stadion, m-am spălat la robinetul din coasta tribunei, mi-am luat hainele de pe gard şi-am plecat, fără să-l mai salut pe Tschallner – deie-mă afar’ din lot! M-am îndreptat, de-a curmezişului parcului, spre staţia de tramvai, însă cum mi se făcuse de-o ţigară, m-am oprit pe o bancă. Era soare, călduţ – să tot fumezi, după antrenament.

— Mulţumesc pentru aşteptare.

O uitasem, îmi ieşise din câmp. Şi din memorie – eu spusesem primul, asta.

Era tare frumoasă acolo, sus, în contre-jour; avea un cap de-ţi tăia răsuflarea – pe cât de frumos capul, pe atât de trist treningul făcând genunchi şi la coate; şi tenişii, deformaţi, murdari.

— Atunci, servus, eu mă duc acasă.

— Şi eu mă duc acasă! m-am ridicat repede, ruşinat că nu-i răspunsesem la mulţumire.

— Da, dar eu merg cu tramvaiul.

— Cu tramvaiul merg şi eu – tu până unde?

— Până acasă la mine…

Era şi mai frumoasă – aşa, mincinoasă.

— Te conduc până acasă la tine…

N-a avut timp să protesteze: se apropiase Iustin – nu s-a oprit:

— Voi n-aveţi, în săseşte, înjurături de mamă? Mamă, ce l-aş băga în mă-sa pe porcul de Hercialnăr! Păi, să şi-o măsoare pe-a lui, nesimţitul!

Heidi a chicotit în pumn. Înţelesesem: ştia bine româneşte – dar va fi priceput şi aluzia de adineauri? Iustin ne-a aruncat peste umăr:

— Salut-salut! Şi fiţi cuminţi, copilaşi drăgălaşi!

Heidi a chicotit iar două note, la terţă. Apoi, după o vreme:

— De ce a spus aşa? De ce a spus să fim cuminţi? Eu sunt cuminte!

— Tu, da, însă eu... Cum văd o fată frumoasă, cum o pup! Am dat s-o pe obraz. S-a ferit. Dar nu s-a urnit. Îşi pipăia când un obraz, când altul, de parcă aş fi atins-o. A oftat, a spus un servus de plecare, s-a răsucit.

Le-a văzut pe senioare apropiindu-se. S-a trântit numaidecât pe bancă, picior peste picior, cu un braţ întins pe spătar mult dincolo de sacul meu de antrenament.

Senioarele au trecut ca trenul. Ca un mărfar. În grup, în pas de marş, privind cu toatele încoace, având aceeaşi privire mirat-nepăsătoare. Am auzit, am simţit pământul duduind sub roatele lor. Toate purtau treninguri noi, de la handbalul lor, stea – ori steag-roşesc. Astfel îmbrăcate arătau mai scunde, mai late; mai doldora de crupe. Erau pline de muşchi, poate doar ţâţele să fi scăpat. Au trecut, lăsând în urmă amestec violent, disonant de sudoare, parfum bulgăresc, diftină rusească. Din spate păreau paşnice, ai fi zis că se întorc de la păşune – paşnice, fiindcă se îndepărtau.

Heidi mă privise privindu-le. S-a ridicat de pe bancă:

— Atunci, servus... a zis, dar n-a plecat.

— Vin şi eu, mergem împre...

— Nu! m-a oprit. Nu iau tramvaiul; merg puţin pe jos.

— Nici eu nu iau tramvaiul. Şi eu merg puţin pe jos.

— Mergi cum vrei, dar nu cu mine – cum să mergi cu mine? Aşa? – s-a arătat.

— Uite cum: aşa... – am luat-o de braţ. Doar dacă ţi-e frică să nu te vadă logodnicul.

— N-am logodnic, io-s cuminte.

— Păcat, am zis. Fetele cuminţi nu capătă zahăr... Tu însă... Am scos din sacul de antrenament cutiuţa de polivitamine în care-mi aduceam zahăr la antrenament; i-am deşurubat capacul, am întins-o spre ea:

— Supraalimentaţie! Ţine palma... – i-am vărsat în căuş cam un sfert din conţinut, mi-am luat şi eu, am început să ling. Mai vrei?

— Nu, că n-am cu ce mă spăla – uite...

— Ţi-o spăl eu – i-am luat palma, i-am lins-o, rapid.

A chiuit, gâdilată, însă nu şi-a retras mâna decât după ce i-am lăsat-o eu. M-a întrebat dacă poate să mi-o spele pe a mea. Da. După un timp, ne-am mutat pe altă bancă, adăpostită. Ne-am lins. Până am ameţit. Pe întuneric. Ne-am ridicat.

— Nu-i frumos ce-am făcut noi, a zis ea.

— Nu-i frumos, dar e gustos!

Când am ajuns la marginea dinspre oraş a parcului, ea n-a vrut să mai mergem împreună. M-a sărutat, strâmb, pe obraz, a aruncat un servus! şi a pornind, alergând, pe bulevard.

În câteva secunde n-am mai văzut-o: dispăruse, zburase, urcase la cer.

13

Aveam acum program de după-antrenament; de zahăr; de lins; de nu-i-frumos.

Era bine cu Heidi – cu toate că de la un antrenament la altul căpătam senzaţia că mi-e foarte bine cu ea – în absenţa-i. Când o făcea să zboare.

Dacă fac bine cuiva, îl fac de tot – însă nu cu, în plus, timpul meu: timp nu aveam, nu am, nici chiar pentru Heidi. Citisem undeva: cel mai preţios lucru pe care-l dăruieşti prietenului: timpul – dar îmi era Heidi prieten? Desigur, draga de ea nu cerea nimic, ba chiar îi devenise tic verbal servus!-ul cu care-şi tot lua rămas bun; şi tot nu pleca – o reţineam de formă, de formă rămânea; de fond ne

simţeam bine. Şi totuşi, după-antrenamentul îmi devenise corvoadă.

Era un timp, nu pierdut, ci irosit; un furt consimţit. Şi fără asta mă întinsesem cu sportul: şi fotbal şi gimnastică şi atletism – şi după-atletism. Eram şi în fanfară, şi în cercul literar, singura maşină de pierdut timpul care încă nu mă înhăţase: UTM-ul: la Şeica Mare nu se făcuseră pionieri, iar dincoace intraseră numai. pionieri, aşa că rămăsesem şi neutemist, spre ciuda lui Septimiu şi a lui Octavian. Să mai vorbesc de drumuri? Ele mă omorau, vorba anecdotei cu şoriceloiul şi elefantica. Sigur, e plăcut să stai pe-o bancă, în parc, cu o fată, să-i lingi zahărul – o dată, de trei, de cinci, dar nu mereu, de parc-ai fi angajat, cu salar niciodată primit.

Sunt nedrept: Heidi nu mi-a dat niciodată de înţeles că ar exista un pân-aici. Ştiu că la saşi pragul e mai încoace, în vârstă, dar ea fusese crescută de români. Pe o româncă o simţi, o ştii la milimetru, la secundă când încetează de a mai fi fatămare, dar pe o săsoaică: niciodată. Chestie de etnografie, nu de fiziologie (morfologică). Fireşte, mă întrebam dacă Heidi e fată, însă din ce în ce mai rar, de parcă pe măsură ce petreceam timpul cu ea, deveneam şi eu sas.

Problema cuplului nostru: nepotrivirea. Întâi: e cu un cap bun mai înaltă, iar fiind şi foarte subţire, în mers arătăm ca Pat şi Patachon. Apoi tălpile: cum să nu mă revolte „câştigul” calculat, măsurat de săsălăul de antrenor? fusese însă o indignare de principiu. Când stăteam pe o bancă, mă aşezam invers, cu picioarele sub spătar: ca să nu-i văd tălpile, pantofii de tenis cu cel puţin cinci numere mai mari decât ai mei; şi mirosind a tenişi, unici. În al doilea, nepotrivirea. de lecturi: ea ştia bine două limbi, însă nu citise cu plăcere vreo carte. Sigur, copilărie grea, şcoală întreruptă, nu avea timp de lectură – dar acum nu-i simţeam nici dorinţa de a avea timp (să citească). Aruncasem câteva nade, apăsasem pe câteva butoane, pârghii – niciun răspuns, deşi de-acum o ştiam: alertă, avea fantezie, ştia de glumă. Aveam aceeaşi vârstă,

şedeam pe bancă, în parcul desfrunzit (alături, la cazarmă, ce trist cânta fanfara militară), ne sărutam, îmbrăţişam (lingeam zahărul). dar nu tot timpul se sărută, se ling fetele cu băieţii de ’sprezece ani, mai şi discută (în pauzele dintre; în timp ce) – dar despre ce mai discută, dacă nu şi despre cărţi?

Cum cădea întunericul, căutam o bancă şi mai la adăpost, iar acolo ne căutam, ne cunoşteam, ne gustam peste tot; până aproape de leşin. De fiecare dată când ne despărţeam, îmi promiteam, jurat:

«Mâine îi fac propunerea: ori, ori! Aşa nu mai merge!» – însă a doua zi o luăm de la capătul-capătului.

I-am tot propus să mergem la kino: a refuzat. Într-o zi mi-a explicat, roşind (în fapt: trandafirind), arătându-şi bluza de trening, mai ales pe la subţiori, apoi tenişii, strâmbând din nas. Am înţeles.

— Unde dracu’ să fi făcut duş? am strigat. Săsălăul de Tschallner (apăsasem pe „săsălău”) ne freacă, ne aleargă, ne măsoară, ne numără dinţii, dar nu-i în stare să vorbească pentru vestiar, pentru duşuri! El nu transpiră, ca să vadă cum. – m-am adulmecat la subţioară: puţeam.

— Mergem la Volksbaden! a propus Heidi.

— N-am bani decât de cinema…

— Nu plătim! Am pe cineva, jos, la maşini, m-a mai lăsat…

— Pe tine, dar acum… – m-am arătat.

— Încercăm! După aceea mergem la film, curaţi! De ce nu?

Heidi a intrat la Baia Populară pe uşă, după un timp care mi s-a părut fără sfârşit, a deschis poarta şi mi-a făcut semn, să mă apropii.

Am traversat curtea (o cunoşteam, dar numai noaptea), am coborât la subsol (unde intrasem prima oară).

Ne-a ieşit înainte un strigoi, o momie, un fost om pus la zvântat-uscat. Era în uniforma personalului; pătrate albe, pătrate portocalii. Ştiam: toţi care lucrau la Baie erau neomeneşte de slabi, de pergamentoşi, de cu ochi de mort

– de la viaţa în căldură, în aburi. Arătarea ne-a făcut semn s-o urmăm pe un coridor.

Uniforma a descuiat o uşă, a zis ceva în săseşte, s-a dat în lături, a închis îndărătul nostru – a încuiat pe dinafară.

— Dar aici sunt toaletele, ce căutăm noi, aici? Şi încă împreună?

Heidi a explicat: deasupra fiecărui closet turcesc (erau patru, în cabine – dar fără uşi) există câte un duş – pentru personalul Băii.

M-am mirat: Momâile mai simt nevoia să facă duş, după opt ore de opăreală? Am repetat întrebarea cu glas, dar Sabina nu mi-a răspuns.

Era într-o cabină. Dăduse drumul apei, potrivea din robinete.

Nu-mi plăcea locul. Deloc. Îmi aducea aminte de partea rea a Sabinei. Atât, că la Astra nu duhnea, ca aici. Mi să căţărase stomacul în gât de putoarea closetului stârnită de fierbinţeala apei; şi a jegului de duş comun (de unde jeg, la nişte momâi pergamentoase?); şi de la eterna creolină, întărâtată: tot de apa caldă.

— Sabina! am chemat-o, fără s-o privesc, rămăsesem în dreptul uşii. Mă auzi?! am ridicat glasul, ca să acopăr zgomotul şuvoiului. Te-aştept în faţa Băii, pe trotuar!

— N-ai auzit cheile cu care Herr Schneider ne-a încuiat pe dinafară? Ca să nu fim deranjaţi? Şi te crezi atât de curat? Spală-te, alege o cabină şi un duş.

M-am răsucit spre glas, să-i spun că duş o să fac la internat – însă fata nu era dinaintea mea, ci în dreapta: îşi atârna în cuier pantalonii de trening; bluza era deja agăţată, pantofii de tenis lepădaţi; acum îşi scotea peste cap maioul. A trecut la şort.

M-am răsucit pe acelaşi drum. Acum eram în faţa uşii, ea îmi stătea în stânga – nu stătea deloc: îşi scotea, încălecat, slipul. Mi-am smucit capul spre dreapta, însă apucasem să văd; s-o văd. Poate că din pricina mişcării violente (sau a căldurii) nu mi s-a mai părut atât de nemăsurată, atât de subţire-lungă – eram convins: dacă o

privesc iar, constat că e cam cât mine, dacă nu cu o idee mai scundă.

Însă nu puteam privi: nu se făcea! apoi auzisem lipăitul tălpilor goale îndepărtându-se încolo, spre cabine: degeaba aş fi privit, nimica n-aş fi văzut.

— Am uitat să-i cer lui Herr Schneider prosoape – nu-i nimic: prosoapele lor. E mai igienic să aştepţi să te usuci – o să fim curaţi, la kino – ja?

Ja, ja, curaţi, cum altfel...

Parcă nu-mi mai era atât de greaţă. În schimb, mă sugruma căldura, mă sufoca setea. Îmi simţeam obrajii dogorind.

În dreapta mea (în stânga uşii): o chiuvetă; deasupra, oglindă. După starea sticlei, duşurile nu fuseseră folosite prea de curând, oglinda era limpede, neaburită. Se vedeau, în perspectivă accentuată, uşile, patru, ale cabinelor; vedeam şi cabina ocupată: a doua – după aburul vătos, ieşind. Încercam să deduc după zgomotul şuvoiului şi după celelalte, de duş, pe unde se află mâinile fetei: acum, probabil pe gât, pe umeri – uşoare plescăituri; acum pe piept – după scurtarea, luuungirea cu mâinile a jetului; acum (acum e acum) mâinile par să frece rapid ceva cu păr, probabil capul – da, capul, judecând după suişul scurtat al şuvoiului; acum şuvoiul a devenit grav, pentru că e mai prelung. Şi constant. Un anume foşnet, un anume clipocit. Da, pe-acolo, acolo.

Mi-am adus aminte că mor, crăp, pier de sete. Am deschis robinetul de rece, am lăsat să curgă o vreme, am luat apă şi mi-am azvârlit-o în ochii deschişi, în gura căscată, peste obrajii sfârâind de încinşi ce erau. Apa: foarte rece, foarte gustoasă – însă numaidecât am început să scuip, scurt, cu vârful limbii între buze, ca să expulz firele, filamentele, fibrele, perii. Nu se lăsau împuşcaţi, alungaţi, aşa că am început să-i caut în oglindă, cu degetele pe limbă: nu-i găseam, dar nici nu plecau! Ştiam precis că nu erau ai mei, crescuţi acolo, doar mă bărbieream de trei ani.

— Am uitat să-i cer săpun lui Herr Schneider., am

auzit, apoi n-am mai auzit nimic, apa duşului cădea fără contenire şi fără oprelişte drept în gura turcescului, huhuind; vuvuind.

Ar fi trebuit să mă aştept, dar m-a luat prin surprindere când a răsărit în oglindă – aşa; ştiam că-i aşa, însă oglindit doar capul, cu părul ud şi uluitor de creţ, plutind în norul de ceaţă al sticlei aburite – în rest totul fiind limpede, aproape tăios. Iar acolo: blond-roşcat. Şi V.

Îmi mutam, pendulând rapid, ochii de la ochii ei – îmi ziceam: aşa cum eu nu i-i văd limpede, nici e nu mă vede uitându-mă acolo – era pentru întâia oară când vedeam o fată goală, atât de aproape (dar în oglindă) – dar din plină faţă (şi ea, în oglindă). Nu mă înşelasem adineauri: dezîmbrăcată, era mai puţin deşirată, avea dimensiuni aproape normale, proporţii rezonabile, liniile verticale se unduiau binişor, marcând mijlocul, arcuirea şoldurilor, iar sub V de aramă vie nu se mai deschidea acel gol urât, întristător, de neprivit – ca pe stadion: un schelet purtător de şort. Şi dacă era altcineva? Altă persoană? Sau: cestălalt trup al sufletului de alergătoare prin văzduh? Său.

— Te-am întrebat dacă mai ai săpunul cu care te speli la stadion, a zis, intrând în ceaţa oglinzii până la gât; până la sâni. Mi-l dai, să dau de două ori, aşa? – şi-a frecat palmele, ein-zwei. Numai pe obraz, ca de obicei…

Nu era „ca de obicei”, o singură dată mi-l mai ceruse: atunci, cu toate asigurările că poate să-l folosească în voie, ea luase în palme săpunaşul, îl dusese la nas, rămăsese aşa, ca pentru rugăciune, cu ochii închişi de extaz, frecase palmele de două ori, distinct – apoi, după ce-mi restituise săpunul, şi le apăsase pe obraz, rămânând multă vreme, de parcă ar fi făcut cu totul altceva decât să se spele pe obraz: să se pătrundă de parfumul de flori (de triflori) de la mama.

Am simţit că vrea să se întoarcă – ce va fi înţeles: că nu vreau să-i dau săpunul? dar de mi-ar fi cerut orice, ca în romane – ca în romane i-aş fi dat!

Aşa că m-am aplecat cu grabă spre sacul de

antrenament lăsat la picioare – m-am izbit cu fruntea în doaga chiuvetei. Cumplit. Am încercat să fac pe bravul, să nu ţin seama de fleacul de lovitură (e-he, câte altele, mai puternice, încasasem.), însă fleacul mă năucise; mă făcuse groggy – am fost silit să pun un genunchi la podea; apoi să mă las în amândoi – în timp ce cu mâna căutam, ca pe capul altuia, locul.

Ea văzuse. Va fi auzit – ba nu: văzuse limpede, fiindcă numaidecât s-a apropiat, s-a cinchit alături şi la spatele meu, cu mâini ude, aburind fierbinte mi-a luat capul, mi l-a răsucit spre ea, întrebându-mă dacă mă doare. Am negat cu hotărâre şi dezordonat din cap, dar ea s-a ridicat, a venit în dreapta mea şi, păstrând picioarele drepte din genunchi, s-a îndoit mult din mijloc:

— Nu-i rană, dar se umflă – dac-ai vedea cum se umflă! – era amuzată, veselă în timp ce lua apă de la robinet şi mi-o aducea şiroind pe piepţii cămăşii, pe obraz, în ochi ce rămânea, la locul dureros.

Mă cuprinsese şi pe mine veselia: ce-ntâmplare! Aş fi vrut să-i spun că mi-a trecut, nici urmă n-a rămas – dar n-am scos un cuvânt:

Să nu tulbur, să las să dureze această, acest – nu atât: bine, cât: inedit; ba chiar: nemaipomenit! Cine dintre băieţii, nu doar de la internat, din Sibiu, dar din toată ţara (inclusiv Basarabia şi Bucovina) mai *stătuse* aşa? Adică, aşa, necontând prea mult stăterea mea, cât statul ei; nu stătutul meu, cât stătura ei, adevărat: postura, poziţia mea în spaţiu era şi incomodă, caraghioasă (dar eu nu mi-o vedeam – deci nu era): îngenuncheat lângă chiuvetă, cu piepţii cămăşii, chiar şi pantalonii, pe coapse, leoarcă de apă – în timp ce ea.

Nu visam, nu mă aflam într-un roman, de unde concluzia: uneori realitatea depăşeşte în imaginaţie imaginarul imaginat.

Fata era alături, ca la începutul începutului; şi tot ca atunci nu se sinchisea de goliciune, abia astfel se dezvelise în întregime frumoasă, nu numai pe la cap, ci pe la * – era frumoasă peste tot şi tot timpul, în stare, ca şi în alergare.

Dar cum nu eram deloc sigur că nu-visez, ori că nu-citesc romanul Facerea, am întins cu precauţie mâna dreaptă: am dat de cotul ei stâng; de umăr; de gât, chiar erau, sub degetele mele. Simţeam că şi ea simte atingerea – ce prostie: simţeam că ea simte simţirea-simţitul meu, dar nu se ferea din cale, nu se opunea atingerii.

I-am pus mâna pe spate, cu degetele răsfirate mult, ca să cuprind cât mai îndelung-şi-ndelat din ea. Am coborât-o, am venit cu ea între noi: i-am apucat genunchiul stâng.

Ea mă sprijinea cu o mână de ceafă, cu cealaltă îmi aducea apă – se pierdea aproape toată, şi în ochi, clipeam des, dar vedeam pentru prima oară din acest unghi, O de la baza V – lui, o strângeam din ce în ce mai viguros, mai ritmat; pendulându-mi privirea de la privirea ei la ochiu-i, acum aproape urât, din pricina picioarelor uşor îndepărtate, iar stalactitele ude, scârlionţate, presărate mă făceau să cred iarăşi în ce crezusem: că fata este băiat tăiat, de aici lipsa dureros resimţită dinaintea peisajul pustiit, golit şi caraghios, dar şi adânc trist, de glumă; dar şi urât, demn de compasiune – de aici pornirea de nestăpânit de a întinde mâna, ea să zică: «Lasă, trece…»

Se vede că nu doar strânsesem, dar şi trăsesem de genunchi: şi i-a îndoit pe amândoi, s-a lăsat pe vine, până i s-au culcuşit genunchii la subţiori – acum se afla la nivelul meu cu totul, cu toată, aşa. Nu mai aducea apă, îmi ţinea capul între amândouă palmele şi-mi zicea zâmbind, râzând, în timp ce un bob de cristal lichid îi atârna, tremurător, de vârful nasului:

— Lasă… Trece…

Încercam să încuviinţez cu nesfârşita bucurie a, nu doar citirii gândurilor, dar şi a cuvintelor necuvântate încă, însă ochii îmi erau ocupaţi să facă suveica între picătura vibrândă de la nas şi locul cu-fără, cel cu-lipsă, al ei – acum altfel prezentat: aproape de faţă. Cam aşa. Aşa cum am mai desenat-o: O.

Mai văzusem aşa (O) – ure, în plină lumină, la Buia, la Mana; de copile, dar şi de necopile, cu negru-roşu la Tecla,

cu galben pai şi roz la Bălana – uneori li se făcea roşu, apoi violet, apoi vânăt de tot, spre negru, poate din pricina vecinătăţilor culorilor acelora acolo-atunci era atrăgător-respingător; mare şi mic; sugând şi scuipând, neliniştitor dar şi ogoitor aşa-ul ţinut ascuns şi vârât în privire ca un par, cel care nu se face: Û. Pe când aici, aşa. Aşa: trandafiriu; potolit, senin, se purta firesc şi drept, aşa cum ţi-ai purta, pe Corso, nasul: la vedere – aşa A.

— S-a oprit, nu mai creşte! m-a anunţat, bucuroasă. Lasă, trece. – m-a bătut pe umăr, s-a îndreptat spre cabina cu ploul, în continuare, al duşei.

— Săpunul! m-am trezit.

Am căutat în sac, l-am găsit, l-am scos – însă ea intrase la duş: cum să i-l dau? Să mă duc, să zic: «Poftim săpunul.»? Cu faţa, ori cu spatele? Ca fecior al Noei, mama mea? Cu ochii deschişi? închişi?

— Poţi să te speli cât vrei, nu numai pe obraz, ci şi pe... unde vrei!

Preocupat de repararea discursului, n-am mai fost atent la Trecând prin faţa cabinei, am întins mâna stângă, cea cu săpunul, iar când am ajuns în fundul încăperii şi a trebuit să mă opresc, să mă întorc la locul meu, cel de lângă uşă, nu mai aveam săpunul. Parcă îmi mulţumise pentru săpun – dar nu eram sigur.

M-am întors fuga la chiuveta mea cea dragă şi adăpostitoare. Mi-am adus aminte că, scotocind după săpun, dădusem şi de prosop: nu mare, pătrat de felul lui, mama cumpărase la metru, de (fagure) – ăsta era un fel de rest. Dar adevărat: mă ştersesem cu el după ce mă spălasem la robinet, pe stadion, rămăsese miros de mine. Să i-l dau aşa? Da, dar să-i spun: nu pe obraz, pe oriunde, însă nu pe faţă: nu se face. Ce fac: i-l duc? Prea devreme, Aştept să aibă nevoie.

Oglinda s-a aburit de tot. Pot s-o şterg cu prosopul; cu un deget: fac gaură-n gard şi. Şi văd: nimica, o simt cu spatele: e cu totul în cabină. Dar mai am nevoie de oglindă, să văd prin terţă persoană ceea ce văzusem cinstit, drept, faţă către fată? totul-totul, şi ceva pe deasupra? Doar la o

întinzătură de – de ce: de mână? de buză, de? însă ea nu ştia că o văd – cum nu: ba ştia, dar nu s-a sinchisit să-mi arate că mi-o arată, să-mi arate că nu trebuie să mă sinchisesc când cineva apropiat şi drag şi dezbrăcat mie îmi arată ceea ce nimănui, niciodată.

— Bitte... Mă săpuneşti pe spate? Nu ajung peste tot... Glasul ei, cuvinte adevărate, nu ale mele puse-n gura ei.

Numai că Eu braţele ei alunge, cu torsul ei curpeniform, şuieratic ar ajunge, nu doar pe omoplatul stâng cu mâna stângă petrecută peste braţul drept, dar şi după trei ocoluri complete. Ei, vezi că poate şi singură: nu repetă rugămintea.

N-o repetă cu cuvinte – a ieşit în gura cabinei, îmi întinde săpunul. Şi rămâne cu un picior afară, cu V-ul vizibil, parfumat cu clăbuc alb. Se răsuceşte cu spatele, arată cu mâna la mijloc:

— Pe-aici, bitte... poţi? Sau nu vrei?

— Bbba ddda.

Acum pot să mă uit în voie, s-o calc cu fierul privirii, să simt, sub palme, cum fac eu fata. Când te gândeşti că omul numeşte asta cu nişte cuvinte urâte, de ne-scris pe hârtie – pentru mine, român; nici franţuzeşte nu sună mai frumos: cul, în total, des fesses, ca să arate că e pereche, două unităţi, în fapt una, despicată ca... Am văzut la Septimiu fotografii cu sculpturile lui Brâncuşi; când am ajuns la cele de la Târgu-Jiu, la Poarta Sărutului, ne-a arătat, lui Octavian şi mie, medalioanele tăiate în două, pe verticală şi a zis că ele reprezintă şi sărutul şi puţica fetei (chiar aşa i-a zis, diminutivând-o, cu toate că era ditamai muie-roiul). Octavian, roşu, asudat, a gâfâit că nu se grăieşte aşa de marii noşt'i artişti, că cercul acela împărţit reprezintă sămânţa, grăuntele – nu seamănă cu un bob de grâu? Acum însă mă gândeam că, pe lângă ce spuseseră prietenii că ar reprezenta cercul despicercat: O, ar putea foarte bine să fie şi asta – de acord, a ei e încă mititică, atâtică: 0 – stăpâna fiind tinerică şi având o morfolologică de păsărică (dar dacă: păsărică de morfolo – tţ – că?) –

însă şi a ei; leit Brâncuşi!

Stau cu prosopul în mână, pregătit pentru după-scalda Şuşanei:

— Ai şi prosop… jic. Dar să nu te şterj' pe obraj', că e folosit. Şterje-te pe ne-obraj' şi pe mai-joş.

Ea a făcut ochii mari. Mi-a apucat bărbia, mi-a ridicat buza de sus, apoi pe cea de jos:

— De să vorbeşti aşa? Şi-au căjut dânşii? Am râs amândoi de ne-am strâmbat.

III

1.

— Nu te supăra pe mine, zice, întâmpinându-mă cu palmele amândouă aşezate gemene pe pieptul meu. Trebuie să-ţi dau o veste proastă.

Dacă m-ar vedea Sabina cum. Cum umblu cu limba târâş după ea… Zic şi eu, să nu rămână nezisă, nu contează cine după cine, care din pricina cui – contează că o aştept. Şi, profitând de absenţa ei, am umblat după ea. Rugând-o să revină. Să-mi re-spună:

— Nu te supăra pe mine – veste proastă.

Tuşesc, îmi dreg glasul – degeaba: tot în falset îi aduc la cunoştinţă că-mi mai adusese la cunoştinţă exact această veste; că nici ea, nici cealaltă nu mă miră, nu mă loveşte – nu mă mai nimic, deloc, am avut timp, oho, cât tot timpul l-am avut să toot aştept!

Îi zic mai departe, i-o zic de la obraz:

Cum m-a îmbobinat, umilit, minţit – ce să mai vorbim de exploatare (nu spun ca azi, dar zic cum se zice azi despre ieri: ca pe sclavii din sclavagism!); şi iar dus cu zăhărelul – iar în concluzie: trimis la plimbare; dat afară!

Tuşesc, îmi dreg glasul şi foarte în treacăt îi aduc la cunoştinţă că, după ce am suferit ca un câine: de boală, de dor de ea, nebun de singurătate, după ce fusesem la un pas de sinucidere – am înţeles că asta-i viaţa: unii se dau cu totul, şi-ar da viaţa pe altarul iubirii, iar iubita îi suportă cât să-şi facă treburile – după aceea nu mai rabdă dogoarea dragostei pustiitoare.

Iar dacă aşa stă datul; dacă n-am ales la momentul

potrivit soluţia autosuprimării, nu-mi mai rămâne decât cea a refacerii vieţii – mi-am şi refăcut-o alături de o fiinţă modestă, însă mult superioară ei, în plus având o calitate esenţială – nu spun despre ce este vorba, acum suflu şi-n explicaţii. Şi uite, cum are din nou nevoie să fie slugărită, cum dă fuga, mă culege de pe unde mă azvârlise, mă bate cu grijă de genunchi ca pe o şapcă smulsă de vânt – ar fi în stare să mă şi sărute! pe gură! în asemenea momente e în stare să promită marea cu logodna, ba chiar să se şi, cu mine, numai să-i fac eu treaba aceea!

Ce e de-a dreptul enervant: nici nu-şi dă seama că sunt supărat (darmite pentru ce!); nu pricepe că, prin comportamentul ei de ţoapă, a permis aşezarea între sufletele noastre a altcuiva, a cel puţin altceva stricător. Ceea ce nu înseamnă că n-am trecut, de-atunci, din floare-n floare, dar să nu aştepte să divulg numele celor care m-au cules de prin şanţuri, unde ea mă aruncase, mă scuturaseră de genunchi. – de ce de genunchi, întâi? nu ştiu încă, aşa am văzut şi mi s-a părut demn de interes: de ce femeia, după ce-şi ridică bărbatul căzut de beţie ori de lepădare de către o alta (aia, curva!), prima grijă a ei: să-i scuture de praf, de noroi pantalonii – la genunchi? Aşa că am fost consolat: «Lasă, trece.»

Drept care, de la consolare prin cuvinte am trecut neîntârziat la carnală, ea înţelegând că nu mai eram demult copil şi că nu mai păduri cutreieram – acum trăim dimpreună, şedeam ca pe la noi, în Basarabia, concubinăm de ani şi ani – în fine, luni, zile – oricum: atât de plină, desăvârşită viaţa în cuplu, încât să nu se supere Sabina, dar uitasem, îmi ieşise din minte şi din inimă trupul ei corp încă, neisprăvit, incomplet, la o adică, n-aş şti ce să-i fac, chiar dacă tu ai zice: Da – nu se mai poate, a trecut la-timpul.

— Nu te supăra dar nu vreau – zic, mă corectez: Nu vreau să mi se mai amintească.

— Nici eu! zice ea, se corectează şi ea: Am vrut să spun că nici eu nu mai vreau s-aud de mine! Am fost o-di-oasă! – ăsta-i cuvântul pe care-l caut de azi dimineaţă şi de

asta te-am căutat: n-am pe nimeni pe lume, la abia treisprezece ani, cu cine să mă sfătuiesc, dacă nu cu tine? Care-mi eşti ca un frate geamăn.

Ba nu: asta, cu geamănul frate n-a spus-o. Nici povestea cu treisprezece ani – ai mei fuseseră ei, dar puteam eu spune: Sunt un copilaş de şaptesprezece ani?! – nu puteam. De-aceea.

Nu despre ea e vorba, ci despre mine. Ea însă numai la sine se gândeşte, numai interesul ei îi şade în faţă ca o tablă scrisă – iar după ce un îmbobinat ca mine îndeplineşte trebuşoara, ea face pe cretina şi pe curva cu atâta artă (oricum: cu străduinţă, efort), încât bietul celălalt renunţă până şi la mulţumiri, darmite la răsplată, numai ca să scape de spectacolul penibil pus în scenă de mintea ei de capră – nu-i spun nimic, doar atât:

— Bine, Sabina…

Bene-Sabena – fiindcă ăsta-s: un bleg, un fraier, un mare fazan; Bene-Sabena – fiindcă viaţa crudă (şi nedreaptă) nimic nu m-a-nvăţat – şi-atâta aş vrea să fiu şi eu ca ceilalţi: dacă nu să atac şi să smulg dintre fălcile lor pline de colţi, măcar să contraatac; să nu mă las furat; să recuperez ce mi s-a şterpelit. Măcar să dau de înţeles că ştiu ce culoare are intenţia celui din faţă. Fiindcă: degeaba experienţa de viaţă ca refugiat, degeaba educaţia spartană de internat, degeaba sporturile care mi-au făcut un trup sănătos, vânjos (de sus în jos), un curaj, o adresă: viaţa de refugiat va fi ea grea, dar nu te-nvaţă să o-nduri prin şmecherii, viclenii, procleţii; internatul e greu, însă nu înveţi acolo să te aperi de atacuri ocolite, întârziate, pidosnice. Aşa că degeaba trupu-mi învârtoşat, învânjoşat, însprintenizat în sporturi, jocuri; într-o eventuală confruntare cu Sabina, voi fi un etern malac de Goliac, un viţel plângând după ţâţa mă-sii în plină arenă.

Cred că ştiu de ce: pentru că nu cunosc regula neregulii jocului; pentru că nu vreau să mă bat; refuz să mă înfrunt cu ea – care nu mi-e duşman (dimpotrivă!: mi-a devenit atât de partener, încât este o parte din mine).

— Bine, Sabina, am zis…

Bine-Sabina – când mă gândesc la acel moment, uit umilinţele, durerile, ca să-mi spun: nu-i bine, în viaţă, să fii perspicace; deloc înţelept să rămâi mereu un în plus – ca să înţelegi, drept, nu doar ce-ţi spune ocolit un neîmplus, dar să fii sigur că acela are să-ţi spună cândva ce nu ţi-a spus încă – pentru că pur şi simplu nu înţelege pe ce lume-i.

De ce nu sunt şi eu, acolo, un băiat de vârsta mea? I-aş fi zis:

«Nu-nţeleg ce spui, nu pricep ce vrei – ce ziceai că voiai?»

Numai că viaţa e puţin mai altfel făcută când e vorba de noi, de mine. Am adăugat:

— Lasă, trece…

Trebuia să mai spun că nu trebuie să pună la inimă – la inimă pe mine să mă pună: eu am rămas lângă ea tot timpul, n-am abandonat-o nici când ea s-a lepădat de mine. Când mă gândesc la momentul acela îmi spun că nu-i chiar rău să fii un în plus. Chiar dacă, spre deosebire de ceilalţi, tu ai de la viaţă numai înminus – adeseori – deloc.

De aceea zic:

— Te-au dat afară.

Cea mai de căpătâi calitate a Sabinei: chiar de o fulgeri, nu tresare; îşi dă un răgaz până să reacţionez într-un fel – răgaz care pe tine, purtătorul de atac te neutralizează, te lichidează – prin timp. Nu vorbesc de mine, eu n-am fulgerat-o, chiar dacă ea m-a lichidat.

Vorbeam de calitatea asta a Sabinei: o fi un defect: nesimţirea. Răspunde (în fine, zice) zice, după răgazul acela, cuvinte care ar părea să continue o discuţie; de parcă ar fi fost de la sine înţeles că eu ştiu ceea ce ea încă nu apucase să aibă de gând să spună.

— N-au zis nimic precis de dat-afară, dar asta trebuie să fie. Nici de eliminare n-au zis. Nici de exmatriculare, nici de arestare, nici de De nimic, ce Dumnezeu, n-au zis.

S-a molipsit de topica mea.

De nimic, ce Dumnezeu, n-au zis – dar ştiu: ne-am întâlnit, ca să ne depărţim definitiv. Nu văd de ce n-aş fi

drăguţ cu o biată sabină, acolo, nu prea-prea, nici foarte-foarte.

Întind mâinile, îi apuc ochelarii, i-i înalţ. îi dezvelesc ochii, pe ea întreagă o, o, o descoperesc, până la os. Azi are ochi mari. Azi are ochi albaştri, nu verzi, ca astă-iarnă, aste-ierni – să fie schimbarea propusă prin mătase?

— Dar n-au zis... zic.

Nu, n-au zis. În schimb, îi simt pântecul cu pântecele; pulpele cu coapsele. Îmi simt pântecele concavindu-se şi, în acelaşi timp, crescând în părţi, în sus, în jos, primindu-i, învelindu-i pântecul de seară şi din ce în ce mai convexit, mai pântece-los: şi coacsele mele devenind concavice şi pe lung, ca nişte scocuri, ca nişte femei în care se-intră şi se-rămân ca de-acolo bărbatele de pulpe ale ei.

— Ei, dacă n-au ziiis... zic. Prin urmare, nu te-au dat afare! – cuvintele ieşiseră singure, rima aşijderi.

— Prin urmare – s-a luat ea după mine – au zis: Mata, de mâine nu mai vii la şcoare!

Era bine aşa – şi zic:

— Cade bine: Mâine-i duminică – ha-ha-ha!

— Cade, ha-ha-ha, bine, mâinile de azi e duminică, dar mâinile de ieri nu era deloc ha-ha şi nu ha-ha cădea.

Ia uite-o: a început să se orienteze în spaţiul timpului!

— ...mata, de mâine eşti foarte bolnavă, au zis, zice. Bolnavă de o boală foarte molipsitoare, aşa că mata nu mai vii la şcoala noastră, au zis. Au zis: nu mai vii, până când.

S-a oprit, căutând ajutor. I-l dau:

— Ce boală?

Sabina îmi mulţumeşte din pleoape.

— Îi întreb: Ce boală? Şi ei...

Şi-ei! N-ar fi mai bine dacă am avea vârsta pe care o avem? Pe vremuri şieii se chemau Capulet şi Montague şi erau neamurile noastre – acum sunt neamurile proaste care vor să ne despartă cu dosarele – asta-i boala Sabinei.

— Şi ei: Cea mai grea, mai gravă. Întreb: Şi decât ciuma? Şi decât ciuma! zic ei – Sabina râde frumos, copilăreşte. Mai gravă decât ciuma! – iar acum Sabina se

îneacă de râs, sughiţe, printre spasme caută din ochi, mă găseşte, întreabă: Ce zici? De mai ciumă decât grava? Ce zici tu?

— Ce eu zic? zic, râzând (pentru că ea râde).

— Decât! încuviinţează ea. Decât? mă întreabă din sprâncene. Decâââât? – acum nu mai întreabă, ci roagă, someză.

— Fleacuri, dosarele lor cu originea-socială, fleacuri! o încurajez.

— Ştiai? Cum şi tu?

— Ca toată lumea., spun şi ridic din umeri.

— Dar nu toată lumea-i dată afar' din şcoală!

— Originea ta socială e fleac pe lângă originea mea naţională.

— Ce are naţionala ta: nu eşti român de-al nostru?

— Ba sunt român, dar nu de-al vostru: basarabean.

— Ei şi? Basarabia vine de la Basarab cel Bătrân – sau de la cel Mare?

— De la Basarab fără de Ţară – păi, dosarul meu, fetiţo, e mult mai vechi decât al tău. Tocmai din iunie 40…

— Aşa de preistoric eşti? Dar câţi ani aveai tu în 40?

— Pa' juma'.

— O fi mai vechi, dar nu ţi-l mai scurmă porcii, nu ţi-a adus atâtea plictiseli ca mie… Deàcord, ţi-au adus, dar nu te-au dat afară de la.

— Dat afară? mă mir.

— Ţi-am spus că nu mi-au spus nimic de dat afară, au zis că nu mă dau afară dacă.

— Dacă?

— Dacă… Şi ce te uiţi aşa? La mine, care, eu…

— Care tu, ce?

— Care eu… Ai aerul că te bucuri de necazul altuia.

— Te-au dat ori nu te-au dat?

— Nu mai striga aşa, mă dor urechile. Au zis că există un dacă – dacă mă culc cu el, na!

Nu se uită la mine, mă pândeşte. Minte. Nu fac efortul să mă mir, să mă indignez.

— …Le-am spus că nu obişnuiesc acolo, în acele

condiţii…

— Înhî.

— Nu mă crezi! mă prinde ea. Păi eu, dacă vor ei să ştie…

— Bine-bine. Voiam să spun că nu eşti singura – şi alţii au dat.

— Vrei să spui: altele.

— Vreau să spun: alţii, adică şi altele – au dat declaraţii…

— De unde ştii că am dat declaraţii? sare Sabina ca arsă.

— Ştiu. Nu numai tu.

— Ai dat şi tu? Ce-ai spus despre logodnica ta?

— N-am dat despre nimeni, fiindcă nu mi-a venit rândul, însă când or să mă ia şi pe mine. Nu se ştie. Depinde ce-or să-mi ceară. Chiar dacă n-or să ceară, o să aduc vorba, o să spun că eşti element devotat, doritor să-ţi ridici nivelul, că eşti.

— …conştient, vigilentă, că mă despart de trecut râzând, chiar scuipând pe el – că vreau să fiu om-nou.

— Cam aşa – mă descurc eu, la faţa locului.

— Dar nu ştii ce-i faţa locului, nu te-au convocat niciodată!

— Sabina…

— N-ai fost, nu ştii nimic!

— Sabina, dar ţi-am povestit: amândoi părinţii au fost arestaţi.

— Părinţii, da, însă eu n-am fost dusă la Securitate, nici la Mediaş, nici aici, lângă liceu – la ei – înţelegi? Dacă m-ar fi dus acolo şi m-ar fi bătut, m-ar fi torturat, m-ar fi violat, aş fi înţeles ceva, dar pe mine m-au convocat la liceu! La Cancelarie!

— Erau în uniforme? Cu epoleţi albaştri?

— Nu erau în uniforme, nu păreau să fie militari în civil, bărbaţii ziceau că ei sunt de la Secţia de învăţământ. S-o spună altuia!

— De ce spui: bărbaţii – erau şi femei?

— O femeie: diriginta mea.

— Doamna…?

— Doamna! Aşa-i spuneam din clasa-ntâia pe stil vechi, a fost colegă de facultate cu mama, se vorbea la noi în casă că tata o curtase mai întâi pe ea, dar. Şi, de supărare, s-a măritat cu primul ofiţer ieşit în cale – i-a murit la Stalingrad. Ea a fost cea mai dură cu mine – avea ce avea cu tata, însă ce-a putut zice de mine, acolo, faţă de toţi.

— Îi va fi fost frică.

— Aşa am crezut, numai că, de frică zici: Da, da, de frică te prefaci de acord cu linia partidului, dar nu vii tu cu sugestii, cu idei.

— De pildă?

— La început, tovarăşii, după ce m-au întrebat de părinţi… am ştiut că ştiau bine, doar am un dosar uite-aşa – mi-au zis: Ia toc şi hârtie şi declară în scris ce-ai declarat oral. Însă când le-am dat teza, era şi doamna, ea le-a atras atenţia că nu declarasem totul, că omisesem multe păcate.

— De pildă?

— De pildă… Un frate al mamei era magistrat, avea mulţi bani, le invita uneori pe studente la cafenele, la restaurante, la operă – de unde atâţia bani, la un simplu substitut de procuror? A, banii! De la taică-său, bunicul: avea vii, vindea vinul. Da, dar de ce n-am declarat că via era lucrată cu ţăranii săraci, pe care bunicul îi exploata? – asta era dinspre doamna. Alta. De ce n-am declarat maşina de curse a tatii – am răspuns: n-o văzusem, o făcuse praf tata înainte de a mă naşte. – şi am adăugat: «Maşina asta o avea tata pe când vă făcea curte dumneavoastră, tovarăşa…» – s-a repezit la mine să mă sfâşie… M-a făcut mincinoasă, mi-a zis: duşman de clasă, înrăit! Şi pui de lele – tu ştii ce-i puiul de lele? Dar lelea, ce are ea, rău? Şi ştii ce mi-a mai zis? Că sunt o destrăbălată! Că mă destrăbăl cu ofiţerii! Pe coniac şi pe ciorapi de mătase şi pe chiloţi de mătase şi pe.

— Bine, bine, n-ai auzit tu bine, cum să spună aşa ceva?

— Dacă vrei să ştii mi-a mai zis aşa cevauri: Mi-a zis,

curvă – curvă ordinară ce eşti tu! Şi fă! mi-a zis. Şi fă curvo! Şi că mă regul cu ofiţerii, că mă futez pe bani cu toţi ofiţerii.

— A zis, n-a zis – ce-ţi pasă, tu ştii că nu-i adevărat!

— Şi ce dacă nu-i adevărat – a zis şi de tine, că eşti peştele meu, rupi bilete la intrare.

— Dă-o-n dumnezeii mă-sii de tâmpită şi de fricoasă! Contează că tu ştii: nu-i adevărat ce spune!

— Ba contează că spune – pe cine să creadă tovarăşii mascaţi de la Secţia lor? Pe mine, elevă, minoră, cu un dosar uite-aşa – ori pe tovarăşa dirigintă, femeie, majoră şi. Şi.

Asta aşa era. Dar puteam spune cu glas că era aşa?

Nu. Chiar dacă putoarea de tovarăşă-sa, oară de dirigintă spusese şi de mine, că rup bilete, că iau banii ofiţerilor – la Sabina!

2

Avea dreptate: pe cine să creadă tovarăşii de la Secţia de Dezînvăţământ (fiind ei în misie, deghizamentaţi în civil)?

Cu totul altfel ar fi fost de n-aş fi răspuns pocnetului din degete cu care mă chemase. Nevenind, n-aş fi aflat; neştiind, n-ar fi căzut pe capul bietei de ea plic-ti-sea-la, nici pe al meu, codoşul, peştele – citisem câte ceva despre asta, însă numai despre femei aflasem că li se zice: codoaşă – bărbaţii fiind peşti, înţelesesem că peştele trăieşte pe spinarea, ca să spun aşa, a fetei, se lasă întreţinut, profită de sudoarea frunţii ei: îi ia banii, însă nu dă bilete de intrare, cu intrarea se ocupă codoaşa de serviciu: aia cu cartoafele, niţălele.

Mama ei de – de dirigintă! De vigilentă, aşa le spune acum la curve, nu cu curu', cu gura – ce să spună ea despre Sabina! Bine, şoşotim noi, internii, însă cu o explicaţie: le vorbim de rău pe fetele frumoase la care n-o să ajungem niciodată – dar Sabina? Cum să spună aşa despre ea o-ntovărăşită ca diriginta?

Să fi fost adevărat? Ar deveni primul caz de elev de liceu care, fără să fi făcut el însuşi ceva duşmănos, e tratat

la Cancelarie ca la anchetă; ca vis-à-vis, la Securitate.

Să fie şi alte cazuri? Or fi. Dar cei de vârsta mea sunt fiii părinţilor lor, căcăcioşi: tac şi-ndură, n-ar spune ce li s-a-ntâmplat, pentru nimic în lume! S-au aşternut oamenii pe tăcut. s-au aşezat pe „rezistat” cum zic ei la îndurat-cu-gura-nchisă; deschid gura doar cât să spună: «Taci, nu spune – că se-aude.» şi să mai spună: «Apa trece, pietrele român...» Oamenii, adică ôminii, adică Ardelenii cei viteji, anticomunişti-în-gând – păi dacă i s-ar fi-ntâmplat ceva unui basarabean de-al nostru, ar fi aflat ţara-ntreagă! Să-mi fi făcut mie jigodia de Gâţa Pop, Franţuzul de la Blaj, una ca asta, aş fi spus pe dată lui Septimiu şi lui Octavian – s-ar fi ştiut în tot oraşul!

Mă ia Pop cam o dată pe lună cu originea-naţională; cu fugi-tul-din-bastionul-păcii (nu: cu duşmănia-de-clasă nu mă ia.). Poponarul de Pop (îi spun aşa, din punct de vedere politic: a fost legionar, după intrarea ruşilor în ţară a întins urechea lui de ardelean la glasul lui Groza: a intrat la „frontul-plugarilor” de-acolo-i doar un sfert de pas până la comunişti; ăsta-i ca maimuţa, cum vede pe cineva mai tare, cum se-ntoarce şi-şi propune curu’, se oferă presine de regulat, ditamai ardelenoiul, în plus un Pop.). Deci PopOnarul îşi satisface nevoile lui de om rău, de sadic, chinuindu-mă pe mine, un elev de liceu fără apărare: mă-ntreabă, mă judecă, mă bălăcăreşte, mă ameninţă. – în faţa clasei. Ei şi? Cu ce m-ar putea el, Pop, lua, ca să mă ofenseze cu adevărat?; ce mi-ar putea spune jignitor, murdăritor? Oricât de Pop-onar ar fi legionarul-comunist, mie, băiat, nu-mi poate zice lucruri atât de cumplite, atât de nezâse cum i-a zis diriginta (o doamnă) unei fete – şi ce fată: amărâta de Sabina. Orice-ar crede comuniştii, femeia nu-i egală cu bărbatul (şi de ce-ar fi? nu suntem destui năsoi, greoi, dobitoi?). Fie el Pop cât de vigilent (şi este; când vezi pe câte unul din ăsta, mai al dracului decât un prostălău de proletàriu, caută-l pe sub haina roşie: dai de cămaşa verde – aşa zice tata) – aşadar, oricât ar vrea el, Pop, să mă pună la zid, să mă insulte, umilească – ei, ce-ar zice, cum m-ar face: deşănţat? Ei şi? Destrăbălat? – la

băieţi, la bărbaţi nu înseamnă acelaşi lucru ca la femei, oricum, nu atât de grav, nici atât de precis. Cum să-mi mai spună, ce să mă fac: curvă? – dar cuvântul n-are masculin. Să mă acuze că mă regulez cu toate ofiţeresele? – dacă mi-ar aduce acuzaţia asta în public, ar face om din mine, mi s-ar duce faima! Ce să mai spună: că le regulez pe ciorapi de mătase? Pe chiloţi – tot de mătase? Pe?

— Tu râzi! De ce râzi tu? Ţi se pare vesel ce mi s-a-ntâmplat?

O asigur, grăbit – şi râzând – că nu râd. Ba râd un pic, dar nu de ea, de ce i s-a-ntâmplat ei, ci de ce mi s-ar fi putut întâmpla mie, dacă dirigintele meu, Pop m-ar trata de.

— «Tu eşti un curv, mă!», îl imit, răsfoindu-mi mult buza de jos. «Te refulezi cu ofiţeresele patriei, curvule ce eşti! Pe ciorapi de mătase! Şi pe chiloţi de.»

Sabina rămâne de lemn. Ori n-a pătruns marele meu talent de imitator (şi ea îl are pe Pop la franceză), ori n-are umor, ori. Bine-nţeles, ea n-are, n-are nimic. Zice:

— Tu vorbeşti foarte murdar. Şi foarte incorect – se spune: regulez, nu refutez.

E-he, dac-ar avea – dar de unde? Nici până acum n-a dat semne; şi nu sunt semne că, din situaţia de faţă ar avea timp, chef să înveţe. Totul este trist pe lume.

— Am glumiiit... încerc să mă scuz.

— Ai glumit! De asta-ţi arde, în timp ce eu... Pe mine-or să mă dea afar' din şcoală! N-au spus nimic clar de datafar', dar au zis că dacă mai vin la şcoală, de mâine. Că să nu mai vin la şcoală, de mâine – deocamdată, însă dacă le dau în scris o declaraţie în care să zic, negru pe alb, ei or să discute cu tovarăşi mai mari şi poate că Poate că n-or să mă chiar dea! Şi m-am zis.

— Şi ţi-ai zis, zic.

— N-am zis zis, am zis dezis!

— Vrei să zici: ţi-ai zis...

— Vreau să zic ce zic: dezis! ce dracu', ea' sur'? Ea' creti'? Las o pauză – de gândire îi spunem, noi: de respiraţie. Reiau:

— Îmi ziceam că n-am auzit bine…

— Cască urechile şi-nregistrează cu ele! zbiară Sabina. M-am dezis, na!

— De ce urli? Crezi că mie-mi place să?

— Îmi pasă mie de ce-ţi place ori ne place ţie! A vrut să spună că nu-i pasă, dar n-am chef să mă surdeze iar, cretinic.

Şi-a înălţat ochelarii pe frunte: să văd că la mine se uită; de la mine aşteaptă o soluţie, un răspuns – dar de unde să scot un răspuns? Amân, ocolesc, printr-o întrebare:

— Şi diriginta? Doamna? precizez, fiindcă mi s-a părut că Sabina plecase, răpită. Ce-a zis doamna dirigintă? A fost. mulţumită?

— Cine? Cum să fie?

— Diriginta – a fost mulţumită că te-ai…?

— A, cu asta, cu contactele sexuale cu bărbaţii…

— Nu! Cu…

— Cu regulatul, aşa-i zice în popor, nu cum ai zis: refula'…

— Lasă poporu-n pace! Cu… dezisul – ce-a spus de dezicere?

— Ce să spună…

— Sabina ridică din umeri. Ce să mai spună.

— Dacă n-a spus, înseamnă că e bine! Că a fost de astă dată de partea ta, alături de tine, cum se spune.

— Cum se spune – se spune prostii, tu spui prostii, face Sabina otova, obosită. Lângă mine… Cum să fie lângă, doar ţi-am spus de-o mie de ori că a fost arestată. Acum o lună sau poate trei, aşa ceva. Şi tu. Nu, serios, pui nişte întrebări.

Nu, serios: pun nişte întrebări.

Nu-mi era bine, n banca mea, la liceu, la clasă? la internat, cu băieţii? la Astra, cu cărţile, la antrenamente cu cu cine-o fi – ce să mai spun de fetele mele cele abandonate la fluieratul stăpânei. De ce-am luat-o-ncoace, la galop, pe urma căldurilor ăsteia?; de ce răspunsesem: Prezent! la un apel nelimpede formulat? Bine, deducţia

(dacă odoratul ar fi doar deducţie.) se dovedise exactă: de mine avea nevoie – avea, însă câţi strigă cu adevărat după ajutor şi nu-i aude nici dracu'... Să fi făcut şi eu ca ea: nici văzut, nici auzit – da, dar mirosit. Să-i fi zis:

«Domnişoară, ce-a fost între noi doi – dacă va fi fost – află că nu mai este!; s-a sfârşit!; i-am pus punct, l-am îngropat. Aşa că: Bună ziua, domnişoară!»

Aşa ar fi, cinstit. Dar, uite: n-a fost să fi fost – în concluzie: cine-i bou să-şi poarte, ca pe-o cruce povara coarnelor proprii.

Mi le port, n-am încotro. Însă cum boul are şi limbă lungă (care adevăr grăieşte); şi ceva coarne – cu care se preface că împunge, mă prefac şi eu – şi zic:

— Te-ai dezis, te-ai dezis – ei şi? Mare scofală! Declaraţia ta n-are valoare.

— Cum să n-aibă? Valoare? sare Sabina, leoaică, de parcă i-aş fi furat puiul. Dar am scris-o cu mâna mea – asta! Am semnat-o!

— Ei şi? rânjesc, plimbându-mă, cu mâinile la spate. Păi tu n-ai drept de semnătură. Eşti minoră – minorele n-au, ce Dumnezeu, dar toată lumea ştie!

— Ce-ce-ce ştie toată lumea că n-am?

— Că n-aii N-ai nimic, ştie o lume!

— Ce ştie?

— Ştie! Ce, n-are ochi să vadă?

— Ce să vadă, dragă?

— Cum arăţi – dragă! Păi tu te-ai uitat într-o oglindă?

Ea nu pricepe. Nu se uită în oglindă. Ci direct, la picioare, mişcând capul, înălţând cu trei degete poala rochiei de caşmir.

Abia acum văd că ciorapii de mătase cu care-mi fripsese ochii pe coridorul tantituşe-şi Militoanta acum două-trei, acum doi-trei sunt, nu doar brăzdaţi de ochiuri fugite – şi prinse ca dracu', strâmb, cu aţă de altă culoare – ci mai largi, lărgiţi, făcând nu doar pliuri, cu falduri; să i se fi topit, pe dinăuntru, picioarele?

— Cum arăt? îngaimă Sabina, înălţând mult caşmira, cercetând, căutând un răspuns pe-acolo.

Nu mă mai salt pe vârfuri: privesc intens, prin:

— Cum ţi-am mai spus: ca o mucoasă! O mică! N-ai nici şolduri, nici nimică! N-ai şi tu ceva picioare ca lumea – nici ţâţe! Nici puţă – numai ochelarii de tine! Şi gura. A, gura ta, numai gura-i de tine, numai gură.

Am declinat eu, dar şi ea; a lăsat rochia să cadă, ca o mână; şi-a coborât ochelarii – ca o vizieră.

— Asta, da! am zis, oarecum îngrijorat. Ochelari negri, gură mare – încolo. Crezi tu că dacă umbli-n ciorapi de mătase şi-n chiloţi de mătase, gata, eşti mare? Ei bine, să nu mai crezi, fetiţo!

Simt fulgerând îndărătul lentilelor negre. I s-au dezvelit dinţii, acum gălbii, nu albăstrui, ca atunci când mi-a murit în braţe, de frig, de oboseală. Mă pregătesc de apărare.

— Ce-ce-ce-ai zis că? şuieră ea. Ce-ce-ce-ai zis că n-am? acum glasul i s-a poticnit, tonusul s-a povârnit, cade la verticală. Cum spui tu că n-am nu ştiu ce. – e în pragul plânsului.

Întind mâinile spre ea, gata să-mi cer iertare, să explic. Ea îşi conduce mâinile spre şolduri:

— Eu, o mică? Dar tu? Un şi mai mic – ai uitat că-s mai mare cu doi ani? Şi patru luni? Chiar şase şi încă ceva? Atunci de ce vorbeşti, tu? Tu, care! Care nu ştii să săruţi o fată!

— Eeeu?

— Dar cine, eu? Eu nu mă sărut cu fete, eu cu băieţi vreau să mă sărut!

Face pe nebuna – fiindcă am fost bădăran – ba chiar porc! Oricum, cine-a-nvăţat-o? Nu eu? Era o analfabetă, habar n-avea la ce slujeşte o gură de fată, ţinea buzele strânse, eu am învăţat-o să şi le.

Să-i spun şi asta? Nu se face. Eu: nu se face, dar dacar fi ea în locul meu, o-ho, cum s-ar mai face! Se face să fac pe puştiul. Bosumflat:

— Oi fi, dar aşa cum sunt, nu dau declaraţii de dezicere – na! Eu nu m-am dezis de tine.

— De mine? Dar ce, eu de tine m-am dezis? Ia te uită

ce importanţă-şi dă, puştiul.

Şi ea o scaldă: se apropie, legănat, aşa i s-o fi spus că devine aţâţătoare:

— Să mă dezic? De tineee?

Se opreşte la un metru: ce urâtă-i, Doamne, o fată proastă! Dar când proasta-i şi rea.

Sărăcuţa de ea, nearătoasă-foc; slabă, şleampătă – cum de-a şlempetit, îngălat, lăbărţat în atât de scurt timp bunătate de lucruşoare de la Consignaţia? Adevărat, cumpărate din sudoarea mea, dar la asta m-am jurat că nu mă mai gândesc! Fusta seamănă cu o faţă de masă (rotundă), cizmele s-au scâlciat, parcă s-au inversat (dreapta pe stânga, stânga pe invers) puloverul de Shetland s-a şetlănduit, cât despre ciorapi.

Dar ce vor fi devenit chiloţii – mai bine nu mă gândesc. Ba mă gândesc! Ba nu: nu se face. Ba da, de ce să nu se facă, măcar pentru că şi eu am pus osul la ei – vreau să spun: am trudit, am asudat, am aproape sângerat, trăgând la fondul mătasic al Sabinei.

M-a apucat de revere – de astă dată ale cămăşii. Întâi mă zguduie (nu mă poate clinti din loc), apoi vrea să mă tragă spre ea – nu mă las.

Dintr-odată cineva îi trage aţa: cade, răspândindu-se în mărgelele componente.

Nu: aşa pornise să cadă, însă eu am reflexe de portar: o reţin, o menţin, ţin în braţe. Uşoară, Sabina. Neînsemnată – în principiu, dezarticularea o face, nu chiar de plumb, însă greu de ridicat.

Sau de coborât. Nici n-am simţit când s-a depus în braţele mele după clătinările, pe vânt, ca fulgul.

Nu chiar fulg, dar nu cântăreşte mai mult ca un câine. Aşa cum mi-a căzut, nu mai ştiu unde i-i capul, unde picioarele, un fel de cizmă cade singură de undeva, de lângă o mână translucidă, o părere de altă mână, străvezie aceea – însă glasul vine, distinct:

— Te rog, du-mă în pat.

3

M-aş putea opri aici: cu ea în braţe.

Altceva trebuia să spun: m-aş fi oprit aici, cu el, dacă s-ar fi oprit el cu mine. În braţe.

În trei, opriţi, ar fi bine, cald. Dacă s-ar sfârşi, ar fi în apoteoză – nu în zăngănit final de cinèle, ci în inflorescenţă sfârâindă de foc de artificii – cum a simţit-o eu cu fata babei, chiar latã.

Dacă aş zăbovi numai la episodul zicerii: m-a corectat cu mânie, de parcă asta ar fi fost important: dacă zisese zicerea sau invers. Iar povestea cu diriginta: de la început am mirosit-o: nu uiţi un adevăr – chiar dacă te cheamă Sabina.

Atunci, pe loc, n-am avut răgazul să mă gândesc, să privesc prin dosare această categorie; clasă; castă – a înfricoşaţilor.

Pe ei îi voi fi avut în vedere când o contrazisesem pe Sabina plângându-se de dirigintă. „Burjuii” sunt oameni cu o mie de calităţi, cu un mare defect: frica. Nu mă gândesc la frica obişnuită, pâinea noastră cea de toate zilele – pe care, spre deosebire de pâine, o avem din belşug, ci la frica nouă, socială, politică, Marea Frică. Atât de mare, încât unii nici n-o mai percep.

Octavian şi Septimiu sunt idealişti – adică antimaterialişti (fiindcă-s anticomunişti). Nu particip la dezbaterile lor, aşa că mă întreabă: ce sunt eu? Răspund că să fiu scuzat, dar eu, neavând cap filosofic, nici nu mă bag unde nu-mi fierbe oala, însă dacă ei sunt materialişti, atunci sunt, ca tot Rumânul, anti-şi un pic idealist, am adăugat, arătând distanţa dintre degetul mare şi arătător, doi centimetri şi jumătate. Eram stingherit, nesigur pe cuvinte, dar tot am apucat să spun că pentru mine filosofia-i ca teologia, mai ales ca muzica: în ea intră numai cei dotaţi cu auz. Eu nu am auz filosoficalicesc, am verificat, or dacă n-am auz, de ce să mă bag, să le stric duetul?

Băieţii au râs, nerăutăcios, m-au consolat: nimeni n-a murit de afonie filosofică. Au mai zis că, dacă n-aş pierde atâta timp cu cititul romanelor şi m-aş apuca să studiez cu aplicaţiei lucrările capitale ale lui. Aici a început gâlceava:

Septimiu îmi arăta calea lui Kant, Octavian mă trăgea spre Schopenhauer – „neamţul cel mai apropiat nouă, celor cu structură lirică şi melancolică”.

I-aş fi răspuns pe loc: nu mă simt deloc liric, din contra: epic de cursă lungă (şi, eventual, patetic, dar nu liric); cât despre melancolie. Vedea-l-aş eu pe cel care n-ar fi, dacă ar sta la internat. – am preferat să mă scarpin la ceafă şi să promit că am să mă gândesc la cuvintele lor. Ciudat, dar asta este: cu prietenii mei n-am discutat niciodată despre frică. Septimiu are, orice-ar declara el, origine mare-burgheză, Octavian: muncitorească; dac-aş fi întrebat, aş spune despre Septimiu: origine bucureşteană, despre Octavian: foarte ardelenească – despre mine, în dosar aş scrie: împlusică.

Cu Sclifos m-am înţeles cel mai bine: oricât de filosofic e ce spune, înţelegi. Dacă am înţeles eu. – în ciuda faptului că sunt basarabean, intern – anume: marxiştii nu spun chiar tot timpul minciuni, de pildă când susţin că materia determină spiritul.

Dacă nu eşti schimnic de meserie, de profesie pustnic, atunci mult mai eficace trăieşti şi gândeşti cu burta plină; când ai eu te-mbrăca, încălţa, când ai o casă a ta, pe lume. Însă când eşti flămând şi gol, făr-adăpost, vorba lui George, nu te poţi concentra, gândul îţi pleacă la foamea copiilor, la curugol al nevesti-tii, la negăsitul pe cartelă şi la ceidefăcutul pân-la salar. Nu-ţi arde de idei înalte, ci de materie joasă – e-he, dac-ai avea suficientă materie, ai fi liber şi ferice, disponibil pentru spirit, ai face şi filosofie idealistă.

Se tot spune că, dacă posteşti, gândul îţi devine ca un brici: gândeşti ca tancul, nimic nu rezistă gândului tău din oţel albastru – ba chiar te înalţi în tării, ca un balon şi pluteşti pe aripile vântului, ce mai: ajungi să-ţi gândeşti gândul!

Da’ de unde. Să posteşti: o meserie, un act de voinţă; posteşti, fiindcă vrei tu să nu mănânci (nu pentru că n-ai ce mânca ori nu ţi se dă – la închisoare). Dar să-l văd pe marele-gânditor gândind, cugetând uşure, senin, la altceva

decât la munţi de pâine, la purcoaie de cârnaţi!; postind ca la noi, din motive de „greutăţi netipice, trecătoare”… Orice-ar zice unii autori despre foamea prelungită: mor celulele creierului – asta am citit-o cu ochii mei şi nu doar în romane. Dacă-ţi moare organul, cu ce mai gândeşti gândul?

Povestea cu pustnicii – e adevărată, însă unde (geografic, topografic, climatic, mai cu seamă)? Bineînţeles, numai în zonele calde. Acolo te întinzi la umbră, în pustie şi zaci; mişti puţin, cât să te aperi de muşte; să mesteci, ba o smochină, ba o curmală, ba o nojiţă de opincă de capră. – dar să pretinzi că tu n-ai pus în gură nimic, nici măcar o şopârlă.

Dar să te văd postnic (nu pustnic) la Cercul Polar! Fie şi pe la noi, la 45° latitudine, iarna: îţi îngheaţă capul cu tot cu gând. Ce te faci, pustnicule, cobori toamna, să iernezi în sat? Iar primăvara urci iar la munte, pe culmile gândirii mioritice? Cum altfel, pe la noi omul mănâncă mai degrabă de frig decât de foame; mănâncă nu neapărat mâncare, bagă (ca în sobă) calorii.

— După cum ştii foarte bine… – aşa făcea Sclifos introducerea în chestiune – prin părţile noastre înţelepţii îşi cultivă înţelepciunea prin izolare, dar nu şi prin post – chestie de climă: dacă de foame rabzi câteva săptămâni, de frig nu mai mult de câteva ceasuri; pe de altă parte, chestie de specific-naţional: noi, Românii suntem un neam de vorbăreţi, de palavragii, de trăncănitori; un neam care-şi vorbeşte vorbele, o comunitate care crede că vorba e acţiune, iar ca să-şi justifice nehotărârea, lenea, frica – vorbeşte! despre orice, zgomot să fie! Aşa înţelege Românul libertatea: vorbind.

— Cum altfel! am intervenit, râzând. Dar asta-i libertatea cuvântului! Crezi că suntem mai neliberi decât alte neamuri? Fiindcă vorbim-vorbim? Dar nu vorbim destul, nici destul de tare.

—.la alţii libertatea cuvântului, la noi libertatea existenţei, a continuat Sclifos, neluându-mă în seamă. Tu, care juri numai pe Caragiale: ştii că lumea lui, adică noi

toţi suntem o lume limbută, logoreică, trăncănitoare, gălăgioasă, invadantă – şi profund superficială, lume alcătuită din indivizi convinşi că semenul lui s-a născut numai ca său asculte monologul, discursul caţavencian – din fericire, există excepţii.

— Care: muţii din născare?

— Mutul la Român e şi el guraliv, flecar, monologoreic – nu, domnule, excepţia este sihastrul – l-am pus la singularul, nu doar gramatical.

— Daniil…

— El – bietul, a încercat să spele păcatul limbuţiei la Român, însă a dat peste el Ştefan Vodă şi-a lui ceată – s-a dus dracului sihăstria! Daniil Sihastrul era un adevărat înţelept: nu pentru că-şi cultiva înţelepciunea prin post.

— În care caz i s-ar fi spus Daniil Postnicul.

— „ci pentru că şi-o ferea, păzea, ocrotea – de vorbe-vorbe, de zarvă, de bâlci, de balcan, de carpat – de ţigănia specific românească – prin izolare. De aceea a rămas el ca Daniil Sihastrul. Cât despre post.

L-au inventat Evreii şi Arabii: la ei e-atât de cald, încât carnea se strică: de-aceea religiile lor interzic porcul, sângele celorlalte animale: se strică iute şi te strică şi pe tine. Acolo nu doar pustnicii-postnici postesc: cu toţii au nevoie să se cureţe, periodic – aşa a fost inventat postul săptămânal, lunar, la mari sărbători, anual: din grijă pentru materie! A, că după câte o cură de dezintoxicare alimentară prin post se reporneşte şi spiritul – normal! E ca la încălzirea centrală: funcţionează bine cazanul, jos? – e căldură şi sus – nu e fericit exemplul, dar zic: să tragi concluzia că numai flămând gândeşti bine.

Mai spunea Sclifos ceva – în treacăt: că nu-i bine nici să posezi multă materie. În timp de pace – nu-ţi dă pace… te sileşte să te gândeşti cum să n-o pierzi, ba s-o-nmulţeşti: case, mobilă, pământ, covoare, fabrici, maşini, bani; iar pe timp de comunism, te gândeşti: fie cum să scapi de ea (ca să nu-ai-urmări), fie cum să faci, să dregi, să nu ţi-o ia comuniştii, toată.

De aici frământarea; de aici: frica – să nu-ţi ia,

confişte, naţionalizeze – materia.

Când am zis, după zisele comuniştilor: burjui, i-am avut în vedere şi pe ţărani: nu le spun colectivizatorii cu bâta şi cu puşca; „burghezimea satelor”? Fiindcă şi ţăranii posedă materie: pământ. Rezultă că nouăzeci la sută din populaţie stăpâneşte materie – iar materialismul vă învaţă că materia trebuie confiscată, posesorul lichidat. Fireşte, ei susţin că iau de la bogaţi ca să dea la săraci: iau totul de la bogaţi, aruncă în ochii săracilor firimituri – restul îl ocupă, mănâncă, folosesc ei, împărţitorii-de-clasă, iar ce nu pot consuma pe loc, strică, distrug (ca glorioasa Armată Roşie) – ori lasă să se distrugă, să cadă în paragină, „să moară de la sine”. (mă tot gândesc la Grecia invadată de Slavi.).

Am băgat de seamă: de vreo trei ani comuniştii nu mai arestează oameni care-au-făcut-ceva (împotriva ruşilor, a comunismului în general – las’ că i-au lichidat în bună parte pe făcători); nici oameni-care-fac (acum – cu toate că umblă cu artileria, cu aviaţia după partizani) – ci s-au pus cu arestatul pe cei care n-au-făcut-nimic (anticomunist), dar au-avut-materie. De asemeni îi arestează pe cei care au-fost-ceva (la viaţa lor: din funcţiile ocupate, au adunat materie).

— În asta, comuniştii sunt consecvenţi, mai zicea Sclifos. Bat materia – ca să priceapă. spiritul.

De acord cu el – vin cu exemplul bibliotecilor: ce este obiectul carte, dacă nu materie (dovadă arde.)? însă cu ce urmări pentru spiritul nostru, mai ales al copiilor, al adolescenţilor, cei care abia am apucat să răsfoim o carte, că ne-o smulge comunistul şi ne-o pune pe foc? Nu ne arde sufletul?

Adulţii îi aşteaptă pe Americani, crezând că or să recapete averile, casele, funcţiile furate de comunişti. Nu-i de mirare: tot aşa îi aşteptau Ardelenii pe Ruşi: să le redea Ardealul de Nord de la unguri, averile, casele. Aşa cum nu s-au bătut pentru Ardeal, când le-a fost răpit (de Basarabia şi Bucovina ce să mai vorbim), nu se bat nici acum – cu câteva excepţii, în munţi, dar aceia mai degrabă se ascund

decât luptă – aşteaptă să vină careva din afară, preferabil: de sus, să-i tragă de chică afară din groapă. Iar între timp, ca să nu piardă şi puţinul rămas, îşi vând şi sufletul.

Am zis şi eu o vorbără. Îmi pare rău. Sigur că nu toţi s-ar vinde – pe câţi cunosc eu, fie numai din Sibiu care e o părticică de Românie?

Oricum: trecând (cu mare greu) peste cărţile pierdute – nu doar vândutele din garaj, ci şi cele din pivniţa amicului, arse în cazanul caloriferului – prin comportamentul dirigintei logodnicei titulare, ajung la următoarea concluzie:

Sub comunişti, nu-i bine să ai ceva; nu-i bine să fii ceva mai corect: e rău, sub comunişti, să fi fost, să fi avut ceva (sub necomunişti). Sub ăştia e bine să fi fost înainte un puturos, un necinstit, un leneş, un hoţ – un „suspendat”, cum le zic eu ăstora care taie şi spânzură în numele partidului comunist. Şi e bine, chiar foarte bine ca, înainte, să fi avut o singură pereche de izmene pe cur, iar în suflet: invidia, pizma, ranchiuna, necazul, pica, ura – ura-de-clasă.

Bineînţeles: nu proletariatul deţine puterea şi adevărul ciomagului. Tata, care simte ca un câine de vânătoare (de parc-ar fi el fiu-meu), a zis de câteva ori:

— Ascultă-mă pe mine; trăim sub domnia cizmărimii! Ce comunism? – cizmărism! Ce proletariat? – cizmăriat! Cizmărieştii ne conduc, ne luminează, ei ne fericesc – după ce ne-au fericit cu Republica Cizmară Română, în care forţa căconducăcătoare-i Partidul Cizmărist Pararomân!

— Ssst! face mama, terifiată.

Nu exagerează foarte tare: la ţară, în posturi de conducere: sfat popular, sindicat, partid, colhoz, sovhoz, cooperativă, colectare, comerţ – peste tot unde, dacă nu curge, tot pică, în majoritate zdrobitoare: cizmari, croitori, cojocari, fierari, tâmplari – rar de tot câte-un tovarăş ţigan. Deşi meseriaşii aveau, înainte, atelierul lor, sculele lor, materialele lor – în plus: calfe, ucenici. niciunul n-a fost pedepsit ca „exploatator”; în schimb, un ţăran cu o moară de apă (mai degrabă ornamentală), o batoză (funcţionând cel mult o lună pe an), un joagăr – acela

devenea „proprietar de mijloc de producţie”: i se confisca mijlocul, iar proprietarul vedea pe dracu’ la Canal. Dar nu şi meseriaşul – de ce? Mai ales dacă era ungur? Simplu: meseriaşul (mai ales ungur) se punea minteni în slujba comuniştilor – ţăranul (fie el şi fără moară, batoză, joagăr): ba. În Buia, în afară de covaciul Antal – prea beţiv ca să priceapă că ar putea deveni cel puţin subdirector de fabrică de caiete; chiar de medicamente – sau: şi de becuri electrice, în Buia, zic, nu mai găseşti cui să dai păpucii la reparat, cui să-i comanzi o pereche de nădragi, un toc de fereastră, un copârşeu: toţi foştii meşteri au acum „posturi faine” pe alte sate, în allte raioane, unii chiar în oraşe, ba croitorul şi diblaşul Jozsy Kiraly a căpătat grad de colonel şi post fain: director de „colonie de muncă” pe Canal.

Au observat şi prietenii mei ceva. Septimiu:

— Chelnerii! Chelnerimea face legea-n ţara românească! Prea e pornit garsonul împotriva chelnerilor, ca să nu dea de bănuit că „această haită de unsuroşi, de slugi la suflet, de turnători cu condicuţă” constituie grava (şi tainica) problemă de familie: şeful institutul, ministrul de care depinde taică-său

(în agricultură, se-nţelege) va fi fost chelner de meserie.

Ciudat – şi explicabil: cel mai pornit: Octavian. La prima vedere, n-ar avea motiv, nici drept: are origine muncitorească. Ei bine, tocmai de aceea:

— Fochiştii! Ei îs baiu-n ţara asta! Prăpădiţă’ de fochişti!

Mecanicul de taică-său, fost şi el fochist, avea năcazuri cu fochistul, desigur, acela având altă misie decât să lopăteza cărbunele: să tragă cu bleaga, „să răporteze la părchid”.

N-am nimic special cu fochiştii, nici cu chelnerii, nici cu cizmarii tatii, dă-i în mă-sa. Poate de aceea văd mai puţin tulbure:

Comunismul face revoluţie în sensul că revoluţionează, răscoală, răzmeriţează apele lumii: le scormoneşte, le stârneşte, le agită, le vânzoleşte – atunci

apa devine uniform tulburată. O vreme. Cum n-o mai zădărăşti, n-o asmuţi (împotriva ei însăşi), cum se aşază la loc, pe fund, mâlul, fertilul, rodosul – în cazul de faţă, adevărata clasă muncitoare (a tatălui lui Octavian). Ceea ce nu înseamnă că la suprafaţă apa se limpezeşte: în continuare o împâcleşte, înceţoşează, spurcă, otrăveşte „materia în suspensie" – mai uşoară decât mâlul, dar mai grea decât apa de sus. De aceea partidul comunist învârteşte fără contenire în cazanul istoriei: să nu lase mâlul să fie roditor, să nu lase apa să fie limpede-băubilă, totul să fie tulburat, căcănat – de suspendaţi:

Pătură intermediară alcătuită din foşti săteni, neajunşi orăşeni: cei ce-au uitat ţărănia, dar n-au învăţat muncitoria. Caragiale a spus-o: Costică a plecat din sat, n-a mai apucat să intre-n oraş şi în de pildă Constantin – a rămas la ma'ăla; şi în: Tache.

Aceşti întrescăunaţi, curluntrici, suspendoşi cunosc bine de tot lumea bună: frizeri, au umblat cu foarfeca şi pieptenele prin mătreaţa academicienilor; cu tăişul briciului pe la guşa miniştrilor; cizmari, „au pus mâna cu mâna lor" pe picioruşele cuconiţelor: actriţe, neveste de angrosişti, curve de lux, boeroaice, prinţese – chiar şi dentiste; croitori, şi-au plimbat metrul cu mâinile prin subţiorile picioarelor deputaţilor, industriaşilor, mitropoliţilor (doar şi ei îşi comandă izmene de gală); chelneri „au servit" pe conu Cutare, mare proprietar, „au conversat, cum conversăm noi" cu dom' director Cutărică; cunosc tabieturile „maestrului" Cutărel; ca tâmplari, instalatori, parchetari, zugravi, electricieni, sobari, tapiţeri au fost „invitaţi" în case-mari; în vile; în palate – adevărat, totdeauna prin uşa dindos; acolo s-au nu-i aşa, frecat de lumea bună, au cunoscut-o intim de tot – doar au stat de vorbă cu cameristele, cu portarii, din gura lor au aflat că „ăi mari" sunt... «oameni ca noi, ca mine, ca tine – dar mai păcătoşi, e-he, dac-ar şti poporul...»: ce? – că senatorul Cutărescu sufere de beşică, iar prinţesa Cutaridis e o beţivancă, ce n-a văzut Parisu'; că primul-ministru Cutărache i-a făcut servitoarei un copil, în timp ce nevastă-

sa, la conac, se dă-n bărci cu şoferu'; că marele director de jurnal Cutăicaru (ăl de tremură guvernele, chiar Casa Regală de el) – ţigan a fost, ţigan a rămas, îi trage neşte chiolhanuri – cu ţigănci şi bea şampanie din «n-ai să mă crezi, dar aşea le, am văzut cu oichii miei» a actriţei Cutară; că Genialul scriitor Cutăreanu, maestru, clasic în viaţă îşi bate fetele cu harapnicul şi nevestele cu parul... Iar dacă suspendatul e femeie, lenjereasă de pildă, aceea a avut cunoştinţă şi contact nemijlocit cu murdăria, jegul, spurcăciunea, scârnăvia – chiar scârna burghezo-moşierimii de veacuri, iar în ochii ei de curăţitoare, murdăria clasei exploatatoare a devenit: mişelie, mârşăvie, nelegiuire; deci: strâmbătate; deci: nedreptate – deci inegalitate (socială)!

Înainte păturile, straturile erau aşezate unul peste altul – era nedrept: oamenii se nasc egali, prin aceeaşi poartă ies în lume. Comuniştii au pretins că fac dreptate, dându-i jos pe cei din vârf, ca să urce în loc poporul nostru muncitor. Pe cei de sus i-au doborât, însă pe cei de jos nu i-au ridicat, ba i-au apăsat mai afund: pe ţărani i-au supus la angarale (cotele) mai cumplit decât pe timpul fanarioţilor; i-au rupt în bătăi, i-au închis, i-au umilit cum nu-i umilise nici cel mai al dracului vechil (grec, acela!), i-au ucis – ca să le ia pământul, sub pretext că le arată „calea luminoasă a proprietăţii colective". Pe muncitori, după ce le-au suprimat toate avantajele (şi acelea prea puţine) dinainte, i-au obligat să lucreze peste-plan (cu salariu subnecesar); îi mint: «Voi sunteţi forţa conducătoare, stăpâni ai propriului destin şi al fabricilor!» – dar ia să-ndrăznească noii stăpâni să-şi ia destinul în mână şi să facă o grevă. Am spus o prostie: cum să facă stăpânul grevă în propria uzină?

Asta-i cu muncitorii industriali, bieţii. – şi ia mai dă-i în bieţia mamelor lor de tolomaci: de când ne-au intrat Ruşii în ţară până prin '49, ei au alcătuit haitele care au făcut treaba murdară şi periculoasă: de aceea partidul le-a dat pistoale. S-au purtat porceşte, câineşte muncitorii trimişi cu „sarcină" la sate – de parcă nu din sat plecaseră

mai deunăzi. Mai ales în „campanii” sau dovedit a fi bestii, câte crime sau doar porcării a comis clasancitoare: din prostie (o fi el prost, ţăranul, dar să-l vezi după ce pleacă de la coada vacii şi ajunge la coada ciocanului!), din naivitate (eu aş contopi aceste două explicaţii), din interes.

La un moment dat Sclifos ar fi putut spune:

— Noi, Românii nu suntem religioşi – ca Polonezii – noi rămânem pe drum, la superstiţii. Nu credem cu tărie în ceva, fie şi rău, dar să credem. Nu avem credinţă, ci doar interese, multe şi întristător de mărunte. De unde concluzia că nu suntem un popor, abia o populaţie.

— Nu tu ai spus, primul, porcăria asta!

— Da, dar eu am meritul de a repeta ceea ce primul a spus o singură dată – după care s-a speriat şi a fugit în Franţa.

— N-a fugit – a rămas. Mai ştim şi noi să citim… Bineînţeles citisem – la Septimiu, în timp ce el îşi făcea bocancii, cât mai lung, pentru ca eu să am timp.

Asta-i cu ciocănarii – în ultima vreme adevăraţii au fost trimişi, fie la ciocanul cui îi are (partidul, prin Cadre, zicea că „nu mai corespund”), fie direct. la închisoare – dar nu împreună cu bandiţii, ci în închisori speciale, una fiind la Ocnele Mari din Vâlcea. Prima, cea cu necorespunderea o ştiu de la tatăl lui Octavian, a doua de la Robescu: are un unchi după mamă, înăuntru, ca „fost tovarăş”, iar un văr (după tată) pe-afară, gardian. Cum călcase pe bec tovarăşul de până mai ieri?

— Îşi punea-ntrebări, nasolu’! – unde s-a mai pomenit: partidul nostru-ţi dă bani căcălău, casă mare, cu mobilă cu tot, cu ţoale – mai ales cizme – îţi dă pistol. Şi tu.

— Şi el? îl îndemn.

— Şi tu, băi neică (Robete îl fulgeră cu degetul pe neicu-său) te-apuci să gândeşti cu glas tare: Că cum, că nu corăspunde ceai citit la broşură, la curscur’, cu situaţia după teren: Că-n teorie zice că ţăranul s-adere de bunăvoia lui, dă-n practicăinti în bătătura lui, i-nfigi pistolu-n coaste şi-i zici: «Aderarea ori viaţa!»

— Aşa a făcut nen’tu, Robete? Cinste lui – şi ţie…

— Cinste mie, că mi-e nene după muica – da' verii şi verişoarele... 'I dete pe toţi afar' din şcoli, pe bază de „trădător de clasă" – păi te pui cu clasa? – întrebarea lui Robete nu era nici retorică, nici ghiduşă, era pur şi simplu înspăimântată.

Am auzit de zeci de cazuri de ciocănari autentici trimişi la munca de jos ori la puşcărie. N-am auzit însă de vreun fost chelner, frizer, coafeză, spălătoreasă, servitoare care să-şi fi pierdut postul fain – de director, şef, preşedinte, secretar de partid, comandant de închisoare.

Explicaţia? Ciocănarul execută o comandă mare, de uzină, în echipă. Dar un chelner, un frizer – ce comandă execută? Cizmarul, tâmplarul, croitorul execută o comandă a unui client. Pentru ei „clientul e rege": doreşte Măria Sa Clientul pantaloni cu trei craci? Şi ce dacă nu se poartă, rostul meseriaşului nu este să atragă atenţia clientului asupra bunului-gust, a bunului-simţ, asupra adevărului – nu! Croitorul zice, pe loc (altfel Clientul trece drumul, la concurenţă):

«Se face, să trăiţi! Orice se face – la noi.» – şi croitorul chiar face (treicracii).

Îi doreşte inima Regelui cutare mâncărică? Chelnerul ştie că în acea zi legumele sunt veştede, carnea îndoielnică – dar poate el să spună adevărul (şi să-i fugă clientul)? Ce are adevărul cu mâncărica? Nimica, aşa că, chelner, răspunde pe dată:

«Se face, să trăiţi, orice se face la noi.»

Sau: are frizerul îndrăzneala să-i spună clientului că nu-i şade bine tunsoarea, aşa, că mai bine i-ar şedea altfel? Dar ce, i tâmpit? Să-i spună clientului adevărul?

Un muncitor nu poate spune: «Se face, să trăiţi – orice...» Niciun ţăran. Pentru că la ei nu „orice" se face (să trăiţi!). Ei nu-l au în faţă pe client în timp ce lucrează. Ei fac ce fac, execută pentru alţii ca pentru sine însuşi, chiar dacă ţăranul n-are să consume toată sfecla cultivată, iar muncitorul n-are să-şi urce în pod macaraua pentru care strunjeşte o piesă.

Suspendatul însă...

Mereu gata să afle dorinţa clientului, să-l asigure că se face, chit că „regele” cere absurdităţi, urâţenii, prostovănii – el mereu la post (coane Fănică)! – asta o spunea Pristandescu în secolul trecut, asta o spunea Suspendescu acum trei-patru ani, pe când era cizmar parolist, croitor de cuvânt, tâmplar de artă punctual, tapiţer care, deşi furnizase Casa Regală, deosebea zegrasul de câlţi – cu aceeaşi grăbire a spus alaltăieri, când era abia miliţian, gardian de închisoare, tovarăş de la raion, colector de cote; o spune azi (tot atât de linguşitor şi convins că se face orice!) la adresa tovarăşilor de mai-sus, cei care-i comandă – el, la rândul lui comandând subalternilor: să se facă! Orice – să se facă, el ştie din lunga-i experienţă de ştergătoare de picioare: orice se face. Orice.

Concluzia mea (verificată): nu proletariatul dictează în comunism – nici măcar tovarăşii „din conducerea superioară”: şi ei sunt suspendaţi, şi ei ciocnesc călcâiele şi zic, plini de oloi pe obraz: «Se face, se trăiţi – orice!» – şi execută pe loc comanda clientului-rege-rus. Chiar dacă nu toţi marii ştabi sunt foşti chelneri, (dar jumătate din ei, da), cu toţii au o structură, o mentalitate, o „filosofie de viaţă” de chelner; de cizmar. Ei alcătuiesc mai degrabă o categorie psihologică decât o pătură socială: nu au rădăcini, nici coroană (de copac); au plecat de colo, n-au ajuns dincolo; au răzbătut în viaţă fiecare pe contul lui, singur, nu în grup, nu în „clasă”, iar „concurenţa” i-a modelat, i-a refăcut, i-a făcut din nou: se ploconesc până la pământ în faţa clientului (comanditar), în timp ce doresc, din inimă, moartea concurentului; au uitat demult acel: nu-se-face, de la sat (ca Ţărănie, ca înapoiere), l-au iute înlocuit cu: orice-se-face (să-trăiţi!) de prin mahala – chiar de au prăvălie cu scară în plin centru – şi n-au învăţat solidaritatea adevărată, bărbătească, a muncitorului industrial.

Burjuimea îi spune acestei categorii: mitocănime. Nu cred că mai are dreptate: mitocanul este un „străin”, un individ scos din mediul său şi nimerit în altul; nu-i

cunoaşte legile, regulile; se poartă prost (ca un mitocan), fiindcă nu ştie cum se cade să se poarte în noul mediu – de care i-i frică. Mitocanul poate fi „rezolvat”: fie învaţă bunele maniere (?) şi rămâne, fie e trimis de unde-a venit. Asta s-a şi întâmplat cu ciocănarii, cu ţărănoii activişti de partid dintre ’44 şi ’47 – dar nu pentru că ar fi învăţat „bunele maniere”; – ci tocmai, pentru că începuseră să-şi pună întrebări. Şoferul, parchetarul, chelnerul (suspendatul) nu avea nevoie să înveţe, el ştia să se poarte „în societate” (doar o frecventase pe uşa de serviciu, nu?). Suspendatului nu-i lipseşte ştiinţa comportamentului, îi prisoseşte acea ştiinţă căpătată mereu-zicând: «Se face, să trăiţi – orice se face.», trăgând cu urechea, cu ochiul, cunoscând „slăbiciunile clasei dominante” (ale fostului client-rege.). Suspendatul nu e mitocan, nooo. – din această pricină el nu riscă să nu mai corespundă. Chiar de a venit târziu la împărţeală, a ştiut să se facă indispensabil şefilor, să fie temut de subalterni – chiar şi de egali, el ştiind ca nimeni altul să dea de înţeles că are dosar-curat, spate-gros. Iar cum morala lui se rezumă la: Să-trăiţi-se-face, suspendatul riscă să rămână ani, decenii, secole (cât va mai dura comunismul) bine înşurubat în suspensia lui. Să zicem: fiindcă suspendaţionalismul nu-i o trăsătură de caracter nouă, comunistă – e veche cât. România: dacă o găsim la Caragiale, înseamnă că va mai dura încă cel puţin un veac.

Citesc romane – nici măcar din cele sovietice, realist-socia-listele nu aflu asta: domnia suspendaţionaţilor. De ce? Fiindcă realismul din socialism nu există în realitate? Realismul din realitate există, dar socialismul nu permite să fie divulgat, pus-bine, negru-pe-alb – doar ăsta ar fi rolul literaturii realist-socialiste: să vorbească, tare, despre irealitate, ca să nu se vadă realitatea-aşa-cum-este-ea (costelivă, ruptă-n cur – şi mai ales foarte murdară).

Citesc romane.

Citesc romanele scrise, tipărite – asta o aflu din romanul meu: că eu citesc romane.

Dar nu aflu din acelea, altele; o să ştiu când o să-l

scriu.

4

Vorbeam de burjui – în aşteptare. Şi de materia lor, din pricina căreia au devenit atât de fricoşi. N-ar fi mai bine dacă li s-ar naţionaliza-confisca toată? Să-i dea afară până şi din speranţa recuperării acelor bunuri, fiindcă de-ţi rămâne un singur strop de materie de pierdut, eşti pierdut: ajungi ca doamna dirigintă (cea din prima variantă).

Din fericire, ipoteza mea de lucru în legătură cu ea s-a dovedit falsă. Nu însă şi principiul. Simţisem eu ceva în neregulă în timp ce Sabina vorbea – dar recunosc: o credeam; sufeream cu ea – cum să n-o cred pe Sabina? Dacă mai târziu s-a dovedit că minţea. Da, dar minţise adevărul, nu şi veridicul.

De acord: nu s-a-ntâmplat exact aşa cum a povestit ea. În fapt, povestise cum ar fi putut să se întâmple – fiindcă iată datele problemei:

Diriginta: şi ea o fostă; soţul de-al doilea: inginer la uzina de avioane de la Braşov; cumnatul: fost ministru – ceva cu armamentul – sub Antonescu. Înapoi, la ea: o naţionalizată, o alungată din casă cu doi copii, adăpostită prin Dumnezeu cine ştie ce mansardă ori pivniţă, mirându-se că nu fusese şi comprimată – din învăţământ. Cu o asemenea „moştenire” (la dosar) se trezise în faţa următoarei probleme (de cadre): eleva cutare, fiică a colegei de facultate şi a primului ei iubit este ameninţată cu exmatricularea. De sus i se cere „o mică referinţă” – ce face? O ia pe fată de-a parte şi-i spune:

«Dragă Sabina, acum eşti mare, înţelegi: am fost silită să dau o mică referinţă despre tine. Am scris normal, adică de bine – ei mi-au rupt-o, m-au ţinut acolo până au avut ce voiau. Mă-nţelegi, am copii mici, nu mai am bărbat, nici casă, doar postul şi salarul de profesoară – ce să fac? Ce-ai fi făcut tu în locul meu? Spune sincer, cum am fost eu sinceră când ţi-am spus că am dat referinţă despre tine – cine crezi că ar mai fi făcut-o? Şi tu ai fi făcut la fel. Îţi jur: nici eu nu m-aş fi supărat dacă mi-ai fi spus că ai dat o mică referinţă despre mine. Adică nu m-aş fi supărat deloc,

doar cel care a riscat în asta am fost eu, nu tu – tu n-ai mişcat un deget, dar eu? La mine nu te gândeşti cât m-au chinuit, cât m-au umilit, făcându-mă. Dar ce să-ţi mai spun, îţi imaginezi cât de greu mi-a fost – aşa că nu te supăra, Sabina dragă, înţelege-mă. Şi compătimeşte-mă.»

„Şi iubeşte-mă”, ar adăuga ferocele, geniale-Caragiale.

Încă un cârlig cu care comunismul ne ţine prinşi: noi în de noi, umilitobidiţii, striviţii, curvăsăriţii, după ce ardem o-micăreferinţă despre un apropiat, avem... Ei bine, avem nemaipomenitul curaj (dar cinstea? aaa, păi să nu uităm cinstea!) să ne ducem la încondeiat şi să-i spunem, deschis, cinstit ca la un frate:

«Uite, dragă, ce nenorocire pe capul meu: m-au strâns ăştia de gât, m-au şantajat, că dacă nu dau o mică referinţă, Canalul mă mănâncă!»

Celălalt, bietul: cu inima alături de prieten:

«Lasă, trece şi asta – ai dat-o?»

«Ce era să fac – dat.»

«Şi? Ai scăpat de Canal?»

«De astă dată.»

«Brava, domnule, dă s’te pup, că meriţi!» După ce-l pupă (că merită):

«Pot să-ţi pun o mică întrebare – ştiu că-i secret de stat, dar cum suntem prieteni buni.»

«S-auzim – poţi să-mi pui orice-ntrebare». «Despre cine ai dat referinţa?»

«Cooom? Vasăzică risc să vin la tine, să-ţi spun ca la un frate şi domnul nici n-ascultă! Halal prieten!»

«Am şi eu necazuri, n-oi fi fost atent – deci, despre cine referinţa?»

«Dar ţi-am mai spus de zece ori – şi mai dă-o dracului de prietenie de asta! Despre tine.»

«Despre? Despre mine? Ea’ nebun?»

«Auzi: mă face şi nebun, pe mine, care-mi pun pielea la bătaie, divulgându-i un secret de stat!»

Şi aşa mai departe. Până la Final: „Muzica! Muzica! Să mă ierţi şi să mă iubeşti!”

Din nefericire diriginta (despre care Sabina spuse ce spusese

— Că ar fi spus) fusese arestată mai demult – am aflat de la Septimiu. Iar eu m-am bucurat pentru Sabina: că nimeni nu o făcuse... aşa şi pe dincolo. Nici pe mine, peşte. Trebuia să-mi aduc aminte că Sabina obişnuieşte să spună minciunele. Ea nu minte cum se minte: ştiind adevărul, dar spunând altceva, altfel; nu: ea de fiecare dată crede că ceea ce spune e adevărat. Fiindcă i-o iau cuvintele înainte.

Ce se va fi întâmplat în cancelarie? Nu e greu de imaginat: încolţită, înspăimântată, încearcă să se apere, să-şi apere dosarul

— Şi cade în capcană. Ei vor fi spus:

«Noi îţi trecem cu vederea marile păcate de la dosar, dacă ne dai o mică referinţă despre.»

Ce putea face (doar a spus-o şi diriginta: nu putea face altceva): a dat!; mici-referinţe despre mamă, despre tată, despre mătuşi, unchi, veri, profesori, dirigin'... Ajungând la dirigintă, a luat-o razna – de frică, de ruşine-de-frică, va fi scris grozăvii, crezând că, oricum, aceleia nu i se poate face mai rău (din moment ce era deja dată afară din învăţământ); în loc să regrete, să-i fie ruşine de ce-a făcut, ea a întors totul pe cealaltă faţă: a acuzat-o că ar fi acuzat-o; a încondeiat-o pe încondeiată – bine zicea tata: «Să te ferească Dumnezeu de răzbunarea vinovatului!»

Asta trebuie să se fi petrecut. Mecanismul e bine prins de Dostoievski, deşi acum o sută de ani nu exista comunism, nici serviciu de cadre.

Ah, dacă deşteapta ar fi stat de vorbă cu mine, înainte. I-aş fi transmis cele trei porunci ale anchetatului (de la tata citire):

Prima: să nu-i crezi pe ei când îţi spun: «Noi ştim totul!» Fiindcă nu ştiu nicio părticică din acel tot, însă or să ştie după ce tu ai să". recunoşti cinstit", ca un bou.

Pe această simplă, căcăcioasă minciună («Noi ştim totul!») a fost construită Minciuna cea Mare; înspăimântătoarea maşină de înşelat; de strivit omul – cel

prefăcut în denunţător;

A doua poruncă; nu te laşi tras, împins în calificative. Nu repeţi după ei – şi în niciun caz nu scrii! – calificativele pe care ei le agaţă de orice: „duşman al poporului”, „fascist”, „exploatator”. Nici cuvinte curente, însă deviate de *ei*: „chiabur”, „burghez”. Nu laşi nimic de la tine, nu te laşi;

Porunca a treia: nu te laşi băgat în lot. Ţii cu dinţii, cu fiinţii să rămâi unu, singur, caz, individual. Deci: nu dai referinţe, nu bagi pe altul la apă, fiindcă pe tine te bagi în groapă. Nu uita: cazul individual are şanse să scape – lotul: ba!

Ei nu ştiu totul, cum pretind: sunt nişte boi, nişte analfabeţi, „ştiinţa” lor se află în pumnii cu care te stâlcesc, în ciomagul cu care-ţi rup oasele.

Sigur că e uşor pentru mine să dau sfaturi, însă când te trezeşti tu, singur în faţa lor – mai ales dacă eşti fată. Chiar dacă femeile rezistă mai mult la tortură decât bărbaţii.

Suspendaţii de la Securitatea din Mediaş, în 49… Maiorul Buzescu fusese croitor – nici n-ai fi zis că făcuse o meserie delicată, când îi vedeai moaca de măcelar. Frumosul, ocoşul Pazsty, căpitan atunci, acum o fi colonel – se zicea că fusese ucenic frizer: umblase cu briciul pe la gâtul atâtor oameni şi nu le tăiase beregata – de ce? înseamnă că nu doar răii din naştere devin buni securişti, ci şi oamenii cumsecade se prefac în fiare, de cum îmbracă uniforma cu epoleţi albaştri ai Securităţii.

De unde avem noi atâtea amănunte despre ei? Vorba tatii: «Avem şi noi securitatea noastră – vă facem şi noi vouă dosarul. A noastră e… ca a voastră: ţine minte ce-a aflat, nu uită înţelepţeşte – de frică.»

Oricât ar vrea să păstreze secretul, tot se află câte ceva. Taina în care înoată ei, bestiile, nu se datorează ascunderii cu desăvârşire a adevărului – ci faptului că noi, victimele, când aflăm câte ceva, speriaţi de moarte, uităm fulgerător! – ca să nu păţim cine ştie ce. Singurii vorbitori de româneşte care, nu numai că nu uită ce au aflat

întâmplător despre chinuitorii noştri, ba se interesează – suntem noi, Basarabenii. Tata zice că e singura „influenţă pozitivă rusească”.

Suspendaţii noştri... Ce legătură intimă, subterană va fi fiind între meserii atât de paşnice, simpatice, de-a dreptul frumoase, cu toatele utile: cizmăria, frizeria, croitoria – şi cea de călău? De securist? Uite, n-am auzit despre nicio bestie să fi fost, înainte: măcelar – ci ba chelner, ba tapiţer. ce resentimente, ce gânduri de răzbunare, ce un, veninuri va fi mestecat, distilat „pe trepiedul său barbar” bietul şi blândul cizmar: mânuind, atunci un delicat ciocănel, iar acum, cu epoleţi de ofiţer, lovind genunchi, glezne cu ciomagul, croind capete cu ranga de fier? Iar frizerul: să fi suferit într-atât, stăpânindu-se să nu reteze, la rasul gulerului, capul clientului-rege (ia te uită: aşa se va fi explicând antimonarhismul comuniştilor!), încât acum nu-şi mai stăpâneşte pistolul: trage întâi, somează apoi?

Doamne fereşte-o pe Sabina, să nu-ncapă în labele croitorului de Crăciun, de la Sibiu, fostul legionar; nici pe mâna chelnerului Csaky (sau invers)! Şi ce dacă-i femeie? Cum s-au purtat, la Mediaş, cu mama.

Mie mama nu mi-a povestit nimic-nimic, dar din puţinul povestit tatii am ciupit şi eu cu urechea. Şi, deşi copil (dar mai eram copil, atunci?), am înţeles. Poate că nu imediat, atunci, în toamna lui 49, când a fost liberat şi tata şi vorbeau şoptit, noaptea târziu, în aşternut – dar, cu timpul mi s-a aşezat ceea ce înţelesesem de la început, pe când încă nu ştiam că am înţeles.

Am înţeles cu timpul. În timp, citind romane.

Ar fi trebuit să spun: am înţeles pe măsură ce, citind romane, scriam. Aici.

În primul rând am înţeles ceea ce doar auzisem: Securiştii sunt mai răi ca barbarii, mai sălbatici;

În al doilea rând – l-am mai spus: cea cu oamenii, nu cu toţii răi de – acasă, dar deveniţi foarte răi, neoameni, de cum au intrat în Securitate.

În al treilea rând. Ştiu ce-i acela un viol. Am citit. Nu

o singură carte. Şi mai ştiu: la Mediaş, în iarna-primăvara lui ’49, Buzescu, Paszty, Tofan – n-au chiar violat-o pe mama, pe mama mea. Chiar de sunt bărbat, nu femeie, deşi nu cu totul matur: ce i-au făcut mamei, la Mediaş, în ’49, securiştii, e mult mai grav decât un.

Mă gândesc la mama cu dragoste. Cu durere. Cu sfâşiere de inimă şi respect. Mi-e milă de mama mea, o iubesc, o respect pe mama mea şi mai mult, din acea pricină, de la Mediaş. Mă gândesc la mama, îmi spun, eu, ceea ce bănuiesc că-şi spune ea: dacă ar fi fost aceea, acela, actul mecanic, ar fi fost o durere cumplită; şi o ruşine grea: o suferinţă atroce – a trupului. Ei însă au făcut, cu ea, teatru. Au pus în scenă denegânditul. Cu public – tot de-ai lor: chelneri şi frizeri şi croitori în uniforme cu epoleţi albaştri. Au jucat piesa. O dată, de două ori, de cinci ori. E mama mea, mama mea, cea care m-a făcut, mama care rămâne, pe mai departe, sfântă, sfântă-mamă, nemaculată, neprihănită, dar nu cred, nu vreau să atentez la sfinţenia de mamă, dacă presupun ce ştiu – pentru că am aflat, scriind: mama, mama, mama mea ar fi dorit să se întâmple odată, mama mea, să nu mai fie joc, mama – va fi rugat, mama mea, să facă să se termine, să se sfârşească, mama mea, aşa: pângărirea adevărată; macularea trupului mamei, a trupului nostru, să şteargă, să zădărnicească, fie şi înjumătăţească pângărirea, cu metodă, repetată, regizată, re-re-repetată, fără sfârşit, a sufletului mamei mele, a sufletelor.

Nu m-am gândit atunci, în garaj, la mama. Atunci, în garaj, m-am gândit numai la Sabina, numai la Sabina. Cu întreg sufletul meu sporcăit, la Mediaş, în ’49.

Încerc acum. Să mă gândesc drept. Să mă gândesc numai la fata asta, să mi-o fac fata-asta.

Mă mai gândesc la ceaţa în care piruetà ea, bâjbâit: orbă, orbitor – şi fără apărare.

Şi la mine, cel de-atunci mă gândesc: îmbrobodit, credul, contrariat, de aceea mojic; agresiv, brutal.

În această stare de spirit, când aude dezicere, instinctiv, mă apăr. Aşa se explică. Asta. Cu dezicerea-de-

mine. Şi ea. Care n-are.

5

O aştept să vină, să-mi spună, a zis că după şase.

Dacă vine, atunci fac să fie momentul: de la primele cuvinte o asigur că nu mi s-a-ntâmplat nimic; nicio plictiseală. – ca urmare a dezicerii ei. Nu cred că s-a schimbat atât de mult într-atât de puţin timp, dar, ca să previn următoarea plecare definitivă, îi spun de la bun început: că nu. Decât dacă ea consideră dezicerea de mine: zicere pentru mine, declaraţie de dragoste.

Văd eu. Cum vine, cum. De la primele cuvinte o asigur că nimic rău, pentru mine. În schimb, ea. Nu în schimb, ci în plus. Fără să fie ceva neobişnuit. Cu toate că ar fi trebuit încă de atunci când mi-a cerut să o conduc la pat – altfel nu. Iar dacă aşa stau lucrurile, altfel nu – altfel nu. Altfel trebuie să-mi cer iertare.

O duc în braţe, sub cort, o întind pe pat, deasupra aşternutului, îi întind picioarele, îi trag peste genunchi caşmirul, îi scot cealaltă cizmă. Ori i-o pun şi pe cea căzută? – n-o pot lăsa, fie şi orizontalizată, şchioapă (atâta mai lipseşte). Pentru asta ar trebui să mă întorc din drum, să caut. Şi cine ştie ce alte plecări se petrec in absentia.

Am rămas cu o cizmă în mână: să zic, au să nu zic Monologul? Nu i-l. Nici în pat n-o duc. O las pe picioarele ei, în mijlocul garajului – înainte de a leşina, atunci când mă zgâlţâia de revere:

— Să mă dezic de tine? De tine? Dar nu de tine, basarabean căpăţânean!

Acum se fâţâie pe dinaintea mea, bâţâind din şolduri, ţâţâind din tăt, fâlfâind din fâlf' de masă (rotundă) din caşmir. Aşa e ceva mai puţin rău – zic:

— După cum ştii foarte bine şi singură (şi ce-o mai fi făcând Sclifos?), în Rusia nu numai soţiile s-au dezis de soţi, ca să-şi protejeze copiii – şi copiii s-au dezis de părinţi, ca să se protejeze. În Rusia.

— Aici suntem în Ardeal, nu la voi, în Rusia! Şi uite că nu numai în Rusia – nu m-am chiar dezis, am zis numai. Am zis ce mi-au cerut, după dictare, dar nu-i adevărat că

m-am eu am principii, nu ca tine, eu sunt ardeleancă! Foarte mare deosebire între adevăr şi scris – se apropie, mă ia de revere: Nu-i aşa? Nu-i aşa că – s-a încurcat, se mânie, îmi lasă reverele, în acelaşi timp mă împinge, iar mi le înhaţă: Nu-i aşa că-i mare?!

— Nu, zic. Nici mare, nici mică.

— Adică ce vrei tu să spui? Că-i aceeaşi? Pentru tine – ba tu nu ştii ce-i aceea să fii copil de duşman, odraslă de burghez, vlăstar de exploatator, plod de fugit! Tu nu eşti pui de năpârcă! Nici fiică de căţea – ai auzit tu să se spună în româneşte: puică de năpârcă? Ce ştii tu în comparaţie cu mine: nimic! Fiu de învăţători! în plus, de la ţară! în minus, ai tăi n-au fost diplomaţi, n-au avut case, nici maşini de curse.

— Asta, da, apuc să strecor. Nici măcar o şcoală, acolo, să ne-o confiş'…

— Ai tăi n-au rămas în Occident.

— Nici asta: au fost repatriaţi în Orient.

— Şi nu mă întrerupe! Ce eşti tu în comparaţie cu mine?

Răspunde!

— Nu se face comparaţie între un băiat şi o fată…

— Atunci ce să o fată cu un băiat?

— O-ho! Multe – dar de comparat… Oricum, ştii că poţi conta pe mine.

Aşa e bine. Se aşază pe una din lădiţele de marmeladă lângă reşoul stins. Îmi face semn să stau pe cea din faţă: acum suntem genunchi în genunchi. Cu o mână îmi ia o mână, cu cealaltă îşi potriveşte fusta:

— Ce era să fac, am scris ce mi-au cerut. – vorbeşte otova şi deşi suntem faţă-n faţă, priveşte peste umărul meu stâng. Mi-au cerut să mă dezic, m-am dezis, nu cred că are importanţă, mi-a cerut să scriu că tata e un bandit ca toţii diplomaţii regali – de ce regali? tata nu-l suferea pe Carol! Şi un vânzător de ţară, pe treizeci de arginţi şi pe un blid de linte – am scris, ce importanţă. De mama am scris că e denaturată, nu s-a întors la copilul ei, a preferat în mod cinic să frecventeze marile restaurante din Occidentul

putred, să bântuie marile cazinouri – crezi că e bine scris: „să bântuie marile cazinouri”? N-ar fi fost mai decent, mai credibil să scriu că le frecventează, chiar dacă au oroare de jocurile de noroc, dar ziceam că Ce zici: nu era mai bine? Răspunde!

— Aş răspunde, dar nu cunosc deosebirile, sunt, vorba ta, un puşti, băiat de învăţător.

— Vezi cum eşti? ziceai că pot conta pe tine!

— Poţi, dar dacă nu ştiu ce-i acela cazinou…

— Parcă eu ştiu – dar noi ştim din citite: e acel loc de pierdiţie, de pierdere, unde exploatatorii, îmbrăcaţi în frac, cu joben, mănuşi albe, orhidee la butonieră, joacă la ruleta norocului aurul stors din sudoarea poporului internaţional – tu cum ai fi scris?

— Eu n-aş fi scris – părinţii mei sunt învăţători de ţară.

— Dar dacă ar fi fost consuli?

— Habar n-am ce-i un consul – cu ce se ocupă?

— Cu consulatul. Consulează vize, ştampile.

— Vize… Ce-i aceea o viză?

— Nu ştiu, dar aşa cred: consulul dă vize, pune ştampile pe paşapoarte – să nu mă-ntrebi cum arată un paşaport, nu ştiu.

— Ia şi bani pentru vize? câţi: treizeci de arginţi? Capătă, prin ghişeul de la consulat, şi un blid de linte pentru ştampilat?

— Nu ştiu dacă există ghişee – de unde vrei să ştiu?

— Dacă de-unde-să-ştii – de ce scrii?!

— Scriitura mea n-are importanţă, ei mi-au dictat – dar te asigur: n-am scris nimic de ghişeu, ar fi trebuit? Am scris numai ce-au zis ei.

— Numai ce-au zis ei! Pentru tine, asta-i: numai? Dar ce era acolo: dictare-la-clasă, ori declaraţie-la-cadre?

Sabina ridică din umeri. Îşi retrage mâna de pe genunchiul meu, şi le vâră pe amândouă la subţiori. Tremură:

— Dictare la cadre… Ce ştii tu… Când eşti la ei, pe mâna lor. Am scris, am scris, tot nu mai avea importanţă ce

– am scris că mă despart de trecutul burghez – spune şi tu: cum se poate cineva despărţi de un trecut pe care nu-l cunoaşte? Aşa am scris întâi: că mă despart. Ei au zis că nu e bine, să caut altceva, mai just. Am găsit: de trecutul meu mârşav. Apoi am adăugat scuipatul. Şi râsul – am scris: „Mă despart scuipând şi râzând de…” – aici l-am citat pe unul, Gogol, o fi de-al lor…

— E de-al nostru – şi spunea ceva de iubit, urând…

— Îi priveşte, dracu’ să-i pieptene, pe mine m-au pus să urăsc ce iubesc – am scris. Am scris că fac pipi pe trecutul meu mare-burghez! Ei au zis că nu-i frumos să scriu asta, în acelaşi timp e prea slab, să caut altceva. Am vrut să şterg pipiul şi am vrut să scriu: mă piş, dar mi-am adus aminte.

— Bine, bine, ai scris ce-ai scris – mai departe!

— Nu mă crezi? De ce nu mă crezi tu pe mine? Mi-ai spus că pot conta pe tine. Crezi că n-am avut curaj? Află că aş fi putut scrie cuvinte şi mai tari, mă lăsaseră să scriu, nu-mi mai dictau, s-au dus lângă fereastră şi discutau. Am auzit totul.

— De pildă?

— Asta te interesează! Dar ce mi se-ntâmpla mie, ce scriam eu despre mama, nu.

— Ba mă interesează, dar cum n-am auzit vreodată o discuţie între doi tovarăşi, la fereastră.

— Trei, nu doi. Despre case, despre repartizări – ori repartiţii? Unul zicea că mai bine să fii repartiziţionat în apartament de bloc central, nimeni nu se uită chiorâş la tine, că i-ai luat mobila, covoarele, paharele. Al doilea zicea că mai bine o casă întreagă, o vilă: pod, pivniţă, grădină, pui varză, murături, creşti o găină, un porc, ceri de la partid să-ţi facă zid de patru metri, cu cioburi de sticlă pe coamă, să nu-ţi intre nepoftiţii.

— Ia stai! o opresc. Aceşti… tovarăşi pretindeau că sunt de la Secţia de învă-ţământ?

— Ce-mi silabiseşti în ureche? Da!

— Asta se petrecea în cancelaria voastră? în prezenţa celorlalţi profesori?

— Nu în cancelarie, în biroul directoarei, dar ea nu era prezentă. Şi nu eram singura elevă, mai erau două, una care plângea tot timpul, îi curgeau lacrimile pe hârtie, făceau porci – intenţionat, bine-nţeles! Şi o săsoaică – tremura, zicea că nu mai ştie româneşte, de frică – să scrie în germană?

— A scris în germană?

— Nu ştiu, nu cred. De asta mie mi-au dat drumul, fiindcă am scris. Pe ele le-au ţinut.

— Deci numai tu ai scris – de ce n-ai plâns şi tu? De ce n-ai uitat şi tu româneşte?

— Să mă ţină şi-n ziua de azi? Asta ai fi vrut? – asta ai fi vrut: să mă treacă drumul, la violat, ca pe plângăreaţă?

— Ce spui tu? Ce-i cu violul?

— «… dacă nu-ncetezi cu plânsul, te trecem dincolo, îţi dăm noi motive de plâns», zice unul, şi ea: «Vă rog frumos, înainte de a mă viola, să mă lăsaţi să scot ciorapii – n-am alţii…». Şi tu: asta ai fi vrut: să-mi scot ciorapii, ca plângăreaţa!

— Mă întrebam dacă n-ar fi fost bine să inventezi ceva, ca să nu scrii.

— Ce, ceva? De plâns nu mai puteam, mi-l suflase aia cu ciorapi unici; să fac pe înfricoşata? – se folosea săsoaica – n-am găsit altceva. Tu ce-ai fi făcut în locul meu?

— Eu? Să zicem: aş fi leşinat. Ori m-aş fi prefăcut că mă doare burta – ce Dumnezeu, e o veche şmecherie de elev.

— Aşa ai fi făcut – află că eu am chiar leşinat, chiar mă durea burta – şi tu. Tu nu eşti cu mine, tu eşti cu ei!

— Nu spune prostii, sunt cu tine…

Se uită la mine, de parcă ar fi aflat acum acest adevăr. Zice cu glas alb:

— Doi dintre ei îşi trag scaunele lângă mine, unul îmi pune mâna pe genunchi.

— Cum? Ţi-a pus mâna pe…?

— …mă trage, mă pipăie, se uită la pantofi, zice: «Părinte-i ăsta, consulu’? îl doare-n cur de fic-sa, el şi-o freacă pe marile bulevarde, mănâncă numai fripturi, bea

numai baterii cu cucoana de nevastă –să aia de se pretinde mamă de copil – ăsta-i aspect de tânără din zilele noastre? Păi ia spune: de când n-ai mai mâncat, fă!?» Celălalt mă trage de pulover, cică ăsta-i pulover de om, de fată de consul? «Şi jegoşenia asta?» – mă trage de fustă, dar nu insistă, o lasă iute, scârbit, îngreţoşat.

— Bine, bine, să trecem…

— m-am simţit îmbrăcată în zdrenţe. şi. Ştii tu, piesa aceea de îmbrăcăminte, tot din mătase, noi doi am mai vorbit despre ea. I-am spălat ca în fiecare seară, însă ca niciodată i-am întins pe vergeaua de fier – dimineaţa, nenorocire!: se pătaseră de rugină. Din mătase nu mai iese.

— Mama are o reţetă…

— …când a început să mă tragă de toate hainele, mi-a fost frică să nu mă cotrobăie şi pe-acolo, să vadă pata de rugină, să creadă că e sânge.

— Trebuia să-l arzi peste labele cu care umbla, să faci scandal – erai în localul liceului, în biroul directoarei! Bine, să ne oprim aici cu povestitul.

E de acord. Se ridică, se îndreaptă spre cort. Se opreşte.

— Şi-acum ce fac? Aştept să mă dea afară? Să mă aresteze?

— Prostii – de ce să te aresteze?

— Nu ştiu, aşa, ca pe toată lumea, pentru nimic. Luni primesc rezultatul, aşa ziceau. Poate că vor să mă sperie – de ce, doar sunt cuminte de tot, nu port discuţii neprincipiale. Eu, dac-aş auzi. M-aş preface că nu aud – e una la noi, nespălată, grasă, asta spune mereu bancuri politice – de ce ea să rămână elevă şi să mă dea afară pe mine?

— Fă să nu mai fie elevă: arde-i o referinţă de-a ta! rânjesc. Se preface că n-a auzit.

O vreme – acum începe să plângă.

Ştie ea că nu rezist la proba asta.

Mă apropii de ea, o iau în braţe, îi şoptesc:

— Sabina, Sabina. Lasă, trece. Las’ că şi tu…

6

Sabina înalţă capul, îmi urmăreşte traiectoria; cu gura deschisă mi-o urmează.

Ştiu ce vrea să spună: că nu-nţelege; că ea nu-nţelege nimic-nimic, deloc-deloc.

Ştiu ce vrea să-ntrebe: Ce, şi ea?

— Aşa: şi tu! zic. Trebuia să dar tu. Nu trebuia să te laşi – de ce te-ai lăsat? Şi nu trebuia să le permiţi să te trateze ca pe-o, dumnezeii lor de suspendaţi! Şi de chelneri! Şi de cizmari şi de cro-cro-cro' – ăştia trebuie striviţi de mici, ca samovarul din anecdota cu locomotiva rusească, pocniţi între unghii, ca lindinele, de pe când sunt încă cizmari şi chelneri mititei şi cro –, nu-i laşi să crească, să se umfle, ca s-ajungă locomotive, căpitani şi colonei de Secu la Dezînvăţământ! Cu suspendaţii trebuie să te porţi demn, distant, să nu le-ngădui să-ţi apuce un deget, că-ţi înşfacă mâna! Cu Secii nu dialoghezi, nu le oferi prilejul.

— Prilejul? întreabă ea aburită, fără să-şi mişte buzele. Ce fel de demnitate trebuia? Şi cui le spui suspendaţi?

Dau din mână, agasat: i-am spus de-atâtea ori.

— Secretu-i unu: Nu te laşi şi nu te laşi! – mă plimb de zor, cu spor. Dacă de la bun început i-ai fi ţinut la distanţă, nu şi-ar fi luat nasul la purtare, n-ar fi-ndrăznit să meargă mai departe.

— Nasul? Cum, n-ar fi-ndrăznit?

— Fiindcă-i invităm noi să-ndrăznească.

— Tu vorbeşti foarte urât în prezenţa mea. Tu spui porcării. Cum, i-am invitat?

— ...dacă de la-nceput le-ai fi dat peste râturi, n-ar mai fi-naintat – ăsta-i secretul: dacă nu vrei să te mănânce porcii, îi arzi peste bot! Te aperi, nu zici că, lasă, nu-i de demnitatea mea.

— Tu vorbeşti o limbă pe care n-o-nţeleg. Despre ce demnitate?

— A dumitale, domnişoară! Trebuia să le-arăţi cine eşti dumneata!

— Să le-arăt? Eu? Ce?

Asta mă scoate din fire: mirarea. Şi mă miră. Că ea, mirându-se, nu se dezghioacă, nu înflorează, nu explodeşte ca o păstaie prea coaptă – de mirare. Şi doar îi comunic lucruri la îndemâna oricui – ea nu pricepe! se miră. N-am să-i pricep niciodată pe cei care nu pricep – nu pentru că ar fi tâmpiţi, ci pentru că îşi închipuie că, nepricepând ceva, acel ceva nici nu există, deci n-are să-i facă lui rău.

— Da, domnişoară! Trebuia să le-arăţi cine-mi eşti!

— Cine-ţi, ce?

— prin mirarea asta, cretină, i-ai încurajat, i-ai poftit la.

— Eu? Poftit? La?

— Şi nu mai face pe mironosiţa, ai înţeles foarte bine: tu, victimă, îi dai călăului prilejul, mijloacele, îi pui în mână instrumentele cu care el să te. Aşa e, degeaba negi – şi lasă-mă să mai vorbesc şi eu, tu ai tot vorbit! în primul rând, nu angajezi discuţii cu ei, nu dialoghezi – ce, ei dialoghează cu noi? Nu te-ntinzi la şuetă cu suspendaţii!

— Ce şuetă? Dar n-am…

— Ba ai! Fiindcă nu i-ai pus la locul lor pe golani, pe bădărani, pe mojici! Cum, nu? Dar când au pus mâna pe puloverul tău, de ce nu i-ai ars una peste ochi? De ce l-ai încurajat să meargă mai departe, pe picior, la ciorapi – să nu negi! L-ai lăsat să te tragă de asta, să-ţi suflece poalele, pân-la brâu!

— De ceea? scheaună, de-mi sfâşie inima.

— Fiindcă n-au vrut ei, de asta n-au mers până unde le-ai permis, explicit! Păi, dacă ţi-ar fi zis să te dezbraci la pielea goală, tu.

— Tu. Eu. Dar.

— Niciun dar, aşa ziceţi toate, vă cunosc, e-he, cum vă mai cunosc.

— Dar, pentru Dumnezeu, de ce spui asta, nu mi-am dat… poalele, nu m-am dezbrăcat. Aşa mă iubeşti tu pe mine?

— Aşa!

— Aşa? Spunând despre mine, fata pe care pretinzi c-o iubeşti, lucruri îngrozitoare?

— Îngrozitoarele eu le doar spun. Tu le-ai chiar făcut. Ai făcut un lucru şi mai îngrozitor decât darea peste cap a poalelor: dezicerea.

7

Sabina înălţă capul; întredeschise gura – ştiam ce vrea să spună, protesteze: Ce, şi ea?

— Ce şi tu? slobozi ea.

— Nu se făcea să te dezici. Cum te-ai…?

— Cum, cum – uite-aşa!

— Sabina zvâcni din umeri, uşurată că numai atâta fusese. Simplă formalitate. Cine o să creadă că m-am dezis? Cine o să pretindă că el ştie că eu m-am – ei? ei nu contează, au treburi mult mai importante decât dezicerea unei eleve de liceu de provincie. Şi chiar dacă – ce-or să facă cu ea: or s-o publice în organul lor, Scânteia? Dar cine crede ce scrie Scânteia? Or să mi-o lipească la gazeta de perete a liceului? Cine o citeşte, în afară de colaboratori? Chiar de-ar exista cineva s-o considere autentică – ei şi? Sunt minoră, n-am voie la înscrisuri, mi-a spus mie cineva.

— Bine, Sabina, bine. Să lăsăm. Principalul, acum.

— Ai dreptate: principalul, acum, ar fi…

— Vezi? Când îţi spuneam…

— Nu tu, eu îmi spuneam că principalul e: ce Dumnezeu mă fac: mă duc, de luni, la şcoală, fără să dau explicaţii?

— Asta voiam să spun: te duci luni la şcoală…

— Nu răspund la întrebări, nu deschid gura decât ca să trag aer – or fi uitat de mine. Ce zici: au uitat?

— Cred că da. Sunt sigur…

— Şi-or fi zis că nu contează o lună-două până la sfârşitul anului şcolar – oricum, e penultimul, nu se pune problema bacalaureatului – ce zici tu?

— Şi eu cred…

— Aşa că mă lăsa-n pace, au ei atâţia alţi duşmani de lichidat. La vară, când totu-i cimitir, mă duc, scot certificatul de zece clase şi mă mut – la Braşov, la Timişoara, am rude peste tot – ce zici?

— La Timişoara nu e bine: e prea aproape graniţa cu

Tito, au să înceapă arestările, deportările.

— De ce vorbeşti la viitor? Ştii ce-are să se-ntâmple? Adică da: Basarabenii tăi simt nenorocirea cu un an înainte – sau cu un deceniu? De ce nu faceţi voi un sindicat de spionaj, o cooperativă de informaţii secrete?

— Avem alte treburi.

— Atunci mă duc la Iaşi – ce zici de Iaşi? Şi el e lângă graniţa cu Tito?

— Nu, e în partea opusă, aproape de graniţa cu Stalin.

— Atunci mă duc la Bucureşti. Nicăiri nu te pierzi mai bine decât într-un oraş mare, cunosc o mulţime de persoane definitiv pierdute prin Bucureşti.

— Dar ai buletin? Nu poţi intra, stabili decât dacă ai rude de gradul întâi, să te ia în spaţiul lor. Locativ. Ai?

— Rude, am, dar nici ele n-or fi având, pentru ele, spaţiu locativ.

— S-ar putea ca minorii să nu fie supuşi acestui regim – o să-l întreb pe un coleg din Bucureşti, sârb.

— Sârb? Ştii că şi eu sunt sârbă? Pe departe, vreo optime…

— Cine n-are măcar o optime sârb? – bine, eu, dar eu nu contez.

— Nu prea, nu. Deşi nu văd de ce nu m-ar lăsa să termin liceul, doar am plătit, am dat tot ce mi-au cerut, m-am dezis de toată lumea.

Sabina părăsi lădiţa, începu să se plimbe. După trei paşi se opri:

— Dar fetele? Ce mă fac cu ele? Fetele, cele care erau cu mine în cancelarie – au asistat, au auzit, au văzut. Săsoaica! Şi plângăreaţa! Cea care a cerut să-şi scoată chiloţii înainte de viol, c-aşa obişnuieşte ea.

— Vorbeai de ciorapi, nu de.

— Ce contează – dacă ele pot continua şcoala, în schimbul a cine ştie ce turnătorie? Mai ales aia cu chiloţi, astea obţin orice, dau orice, la ele nu există reţineri morale. Bocitoarea a primit voie să termine şcoala – eu trebuie să aştept până luni. Dacă mă duc şi mă întreabă de

ce-am venit?

— Cine să te-ntrebe: fetele? Colegele?

— Dacă mă demască?

— Ce interes să te... demaşte?

— Parcă numai interesul – tu n-ai auzit de frică?

— Am auzit. Am auzit şi de plictiseală – unii demască din plictiseală.

— Nu ştiu la ce faci tu aluzie. Tu n-o cunoşti pe plângăcioasă – dar a zis clar: «Fac orice-mi cereţi, numai să nu mă daţi afară.». Putoarea!

— De ce-i zici aşa?

— Dar n-ai auzit ce-a zis? Că face orice!

— Tu ai făcut orice, după ce mi-ai promis?

— Promis, ce? Când?

— Când a fost să recuperăm Fondul Blaga.

— Aaa. Dar ce, tu eşti ei?

— Sabina râse şi mă bătu pe umăr.

— Nu. Dar nici tu nu eşti plângăreaţa. Foarte rău – aceea a plâns, a promis orice, dar n-a dat declaraţie de dezicere. Ca tine...

— Că ştii tu. N-a dat cât am fost de faţă, după aceea, e-he!

— Deci, n-ai văzut. Deci nu ştii să fi dat.

— Dar nici nu ştiu să nu fi dat! Nu pleci de-acolo cum ai intrat, ascultă-mă pe mine. Şi dacă au dus-o vis-à-vis, la ei? Tu crezi că au chiar... Ştii tu, mai mulţi?

— Nu ştiu!

— Crezi că au şi bătut-o?

— Nu ştiu! Şi lasă-mă-n pace!

— A, da. Iartă-mă, am uitat că te gândeşti la mama ta.

— Bine, bine, să trecem la pagina cealaltă...

— Vouă vă convine, pe voi nu vă poate regula, voi n-aveţi. Pe voi vă bate, atât. Dar şi pe noi ne bate întâi. Ne bate şi după – ce zici: sunt ei în stare să bată o femeie? – dacă au bătut-o pe mama ta.

— Nu ţi-am spus aşa ceva!

— Nu mi-ai spus, dar ce zici: ar fi ei în stare să mă

bată pe mine?

— Nuuu, nici vorbă!

— Bine, ’om muri şi-om vedea, cum zici tu – dar Săsoaica? Tu ai crede-o că a uitat, de frică, româneşte?

— Am citit într-un roman că e posibil…

— Roman! Aia-i literatură! Te întreb serios: e posibil să uite limba română? Ştii ce a zis? zice: «Vă rog să mă credeţi, stimaţi tovarăşi: de emoţie, am uitat limba română – pot să scriu dezicerea în germană?»

— În ce limbă a spus asta?

— În română, teutoana! Boii, n-au priceput că-şi bătea joc de ei.

— Bine le-a făcut – tu de ce n-ai…?

— Vasăzică faci liceul la noi, la români şi, la o adică pretinzi că nu ştii limba? în ţara noastră, românească? Dar avem şi datorii, nu numai drepturi.

— Sabina…

— de ce n-am uitat eu româneşte? Am dat tot ce-a trebuit.

— Sabina!

— S-o fi dus şi pe ea vis-à-vis, s-o facă.

— Să-bi-na!!

— S-o-nveţe minte, putoarea! S-o-nveţe româneşte, să-i introducă limba românească.

— Sabina, dragă Sabina – Sabina…

— Şi de ce urli? Nu-mi place. Cum adică: ele să scape de declaraţie, una cu miorlăiala, alta cu uitatul limbii – şi eu. Care. Eu…

Sabina se aşează la loc, pe lădiţa de marmeladă. Îşi luă capul între palme.

Plângea amarnic.

8

Sabina a înălţat capul, vrând să întrebe: Ce, şi ea?

— Că şi tu, Sabina., am zis, am îngenuncheat lângă ea, luându-i o mână. Te-ai dezis – dar ai fost silită. Te-au umilit, te-au pipăit, te-au făcut năpârcă şi.

— Şi tenie.

— Şi cine?

— Şi tenie: «Eşti o tenie!», a zis unul.

— Ziceam că nu puteai face altfel…

— Ba aş fi putut: dacă aş fi plâns, dacă aş fi zis că nu mai ştiu româneşte.

— Sabina, Sabina… Te asigur, nu-i nimic grav, ai tot timpul sa.

— Să merg la mănăstire?

— Să rămâi eu să rămâi, pe-aici…

9

Sabina înalţă capul: Ce, şi ea?

— Dezicerea! zic.

— Dar spuneai că nu contează. Că toată lumea se dezice de toată lumea.

— N-am spus aşa ceva – cum de-ai putut scrie aşa ceva? Te lepezi de-un trecut pe care nu-l cunoşti, te lepezi de maică-ta pe care n-o cunoşti – de mama ta te lepezi, Sabina?

— Numai de formă.

— Când scrii cu mâna ta, în româneşte, e numai-de-formă? Dar scrisul e cuvânt, cuvântul e adevăr, fiindcă de la Dumnezeu vine! Deziso!

— Ce-ce-ce are Dumnezeu cu…? Ce tot îi dai cu-cu-cu cuvântul?

— Nu eu! Biblia! Şi tu… Cuvânt-scris-de-formă!

— Nu mă strânge aşa, mă doare!

— Când ei puneau labele lor împuţite pe sudoarea frunţii mele, pe sângele meu şi pe sufletul înşelat, vândut-cumpărat la Consignaţia, nu te durea?

— Te rog, te implor – ce-mi faci? Mă doare…

10

sabina Sabina

Sabina

Sabina

11

Sabina a dar nu ştiu dar cine Sabina a fost a fost a fost dar însă de-a ajuns spate-n dar ceafa pe spate-n cimentul capul dar decât bazinul rămasul lădiţă pe dar marmeladă

Sabina a nu ştiu cine a i-a săltat ei săltat a ridică-ridicare nălţa afleca ei rochia ei până la gâtul ei cine i-a coborî sco-borî scăpaţi buziş diagonaliş hiloţii până la a subge-nunche i-a mai ia despicarendepărtare-spintecare în dacă tu te-ai uita tu dinspre capul dar dacă tu de uiţi dinspre capetele atunci tu mă vezi pe mine ia în trecoap sale desstrânse stăpânindu-o pre ea cu ele toate femeile mele cu amândouă unicor-nurile mele de amândoi genunchii ei intrare eu între trei patru până la uşa avansa ta mult poarta laaar deschi aşa nehi aşa-mpins aşa-ntinsă genunchi coarda cortina mătasea galbena ca untul gal benul şi bunul untul

Sabina şi nu ştiu şi am văzut şi pata deşi rugină şi de pe şoldul dreptul pata de roşcatul de la şi nu mai şi este rugina deşi pe şoldul s-a mutare sub genunchiul stâng-drept-stângul sub mâna mea dreapstângă rugina care ea care nu ea iese ea nu nu nu mătase din mătase şi deloc din deloc nu există ea una reţetă scos rugina dar însă totuşi ea ea ea Sabina ea dar totuşi însă nu ea există produsele exacte ca în exactă cazul meu cazul Sabinei mele există reţeta există nu există produsul nu a existat înainte nu va exista preveci după ce nu pre şi de aceea nu prè preexistă înainte nu va reţeta mamei dulcemamei mamama mea cea carele la care ’există ama mea că rugina ea iese cu dar însă produse bune avem nooo nu aveeem căci mamama mea bună ea le zice aşa că rugina ea iese foarte tare cu o reţetă secretă şi foarte cochetă încât atâta de încât a ea face gaură nu ea reţeta iese cu mătase de sub mâinile mele cele stângi trec pe subgenunchii tăi cei tu nu ruginie tu umezie de la ceaiul chiar şi dar miroasiu de viu

Sabina a dar reţeta şi după care a fost ea şi desfăcută după ce mereu întruna eu am făcut-o bine şi mi-a scăpat pe jos şi s-a aproape tot atuncea mama mea cea mamă sabina sabina sabi după reţeta cu eu am vrut eu n-am vrut să doar iubirea mea pe fruntea mea cea jupuită de flăcări, ea n-a vrut ea a ţipat cu ţipăt că nu nu nu şi-atuncea eu am dat să-nclin cornul lin şi-atuncea Sabina a dat să se ferească şi-atuncea a strigat la mine saule saule de ce mă de ce mă

de ce mă

Sabina ea cu am dispreţuit-o fiindcă e mult mai slabă decât sine în schimb s-a dezis

Sabina a zis doare doare doare dar jur că n-am atins-o ea singură s-a atins s-a scurs şi s-a pornit din ea rugina ca ceaiul pe fundul rochiei înăuntrul coapselor mirosul iute şfichi de brichi ruşinea de frică a mea scursă la ea şi nu albuşoasă usturoind cleioasă ci aşa cum am declarat şi susţin umezind pe loc fundul caşmirului şi ciorapii la între interiorul coapselor neruginind mătasea întinsă praştie prelingându-se pe lădiţa de marmeladă pe ciment băltind ajungând la călcâiele cizmelor prinse de zvâcnete de vietate mustind la izvorul rămânând prinse boabele de chihlimbar ceiu în frunzişul aplecat umbrind păzind bucşa lumii frica picurul pic

Sabina a zis şi eu am zis şi ea n-a mai zis şi eu recunosc cinstit am vrut să văd cum este ea făcută pe dinăuntrul cel făcut de mine cu mâna mea dreaptă dar ea s-a dezis şi atunci am constatat că n-o mai pot controla şi a divorţat autonomie a personajului jur că niciun fir de păr de pe capul ei, dac-aş avea prieteni mari mi-ar povesti cum stăm cu Proust acela carele a adunat toate parfumele lumii într-o prăjitură cu nume de femeie şi ce femeie Maria din Magdala eu mult mai modest învârtesc parfumele în jurul Sabinei cea mai adevărată decât adevărul care unde-i

Sabina ea iese cu o reţetă dar nu iese face gaură ca în viaţă curge aburind viu şi

Sabina era într-o marţi şi citeam romanul cu

Sabina era într-o următoare marţi şi citeam romanul făcut cu

Sabina şi-atuncea noi făceam copii de hârtie şi trăiam şi azi dacă şi

Sabina – o aştept Sabina – citesc dar mai întâi o scriu *sfârşit*

Paris, 1987 – 1988